

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Rıfat N. Bali

Bir Günah Keçisi:

Munis Tekinalp

Cilt 1

LİBRA KİTAP: 52

TARİH DİZİSİ: 41

© Libra Kitapçılık ve Yayıncılık

Uygulama
Merhaba Grafik

Editör
Fatih Demir

Kapak
Utku Lomlu

Kapak Fotoğrafi
Akşam, 29 Ağustos 1950

1.Baskı, 400 adet, 2012

ISBN 978-605-4326-46-4 (Takım)

ISBN 978-605-4326-47-1 (Cilt 1)

Baskı ve Cilt
Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık San. ve Tic.Ltd.Şti.
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi 4 NE 20
Topkapı - İstanbul
Tel: (0212) 613 38 46
Sertifika No.: 12064

Libra Kitapçılık ve Yayıncılık Ticaret Ltd. Şti.
Ebekızı Sok. Günaydın Apt. No. 9/2,
Osmanbey, İstanbul
Sertifika No. 15705
Tel: 212-232 99 04/05
Fax: 212-231 11 29
E-posta: info@librakitap.com.tr
www.librakitap.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

**BİR GÜNAH KEÇİSİ:
MUNİS TEKİNALP**

Cilt 1

**YAHUDİ, YURTSEVER
VE KEMALİST BİR FİKİR
ADAMININ ÖYKÜSÜ**

RIFAT N. BALI

ÖZGEÇMİŞ

1948 yılında İstanbul'da doğdu. 2001 yılında Sorbonne Üniversitesi, Ecole Pratique des Hautes Etudes'den mezun oldu. Çok sayıda kitap ve makalenin yazarı olup çalışmaları hakkındaki bilgiler www.rifatbali.com web sitesinde mevcuttur.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ VE GİRİŞ	11
Birinci Bölüm	
TEK PARTİ DÖNEMİ	17
1- Tekinalp ve <i>Türkleştirme Kitabı</i>	17
a- <i>Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Siyasî ve Kültürel Ortam</i>	17
b- <i>"Vatandaş! Türkçe Konuş" Kampanyası Öncesinde Durum</i>	17
c- <i>"Vatandaş! Türkçe Konuş" Kampanyası</i>	19
d- <i>Türkleştirme Kitabı ve Basının Tepkisi</i>	25
i. <i>Türk Basınının ve Aydınların Tepkisi</i>	26
ii. <i>İstanbul Yahudi Basını ve Yahudi Aydınların Tepkisi</i>	35
- <i>Le Journal d'Orient Gazetesinin Başyazısı</i>	35
- <i>Galata Musevi Cemaati Mektebi Müdürü A. Benveniste'nin</i> <i>Beyanâtı</i>	36
- <i>El Tyempo Gazetesinin Tepkisi</i>	39
- <i>Havralarda Duaların Türkçe Okunması Tartışması</i>	46
- <i>Fransa Büyükelçisi'nin Yorumu</i>	48
- <i>Abraham Elmaleh'in Tepkisi</i>	49
- <i>Prof. Max Bonnafous'un Yorumu</i>	50
e- <i>Sonuç: Tekinalp Amacına Ulaştı mı?</i>	54
2- Tekinalp'in Yahudilerin Türkleşmeleri Hakkındaki Yazıları (1930-1939).....	55
a- <i>"Yahudiler Türkleşmelidir! - Kohen Tekinalp Beyin Muharririmize</i> <i>Beyanâtı</i> ".....	55
b- <i>Tekinalp'in İstanbul Halkevi'nde Verdiği Konferans:</i> <i>"Türk Kültür Birliği"</i>	57
c- <i>"Türk Kültür Birliği Reisi ile Konuştuk - İstanbul'da 230 Bin Musevî,</i> <i>Rum ve Ermeni Vatandaş Varmış"</i>	76
d- <i>Türk Kültür Birliği'nin Programı</i>	79
e- <i>Tekin Alp: "Türk Kültür Birliğinin Düsturları"</i>	81

f- Marsel Franko: "Dil ve Kültür Davası - Musevi Cemaati Başkanı Diyor Ki".....	83
h- Tekinalp: "Türk Musevileri bir azlık değildir" diyor".....	88
h- Tekin Alp: "Balkan Musevileri Arasında Türk Musevileri".....	92
3- Kemalizm ve Le Kémalisme Kitapları Nasıl Yayımlandılar?.....	95
a- Kemalizm Kitabının Yayınlanması.....	95
b- Le Kémalisme Kitabının Yayınlanması.....	100
4- Tekinalp'in Prag'da Verdiği Konferans ve Çevirisi.....	105
a- Konferansın Fransızca Metni.....	105
b- Fransızca Metnin Çevirisi.....	116

İkinci Bölüm

ÇOK PARTİLİ DÖNEM	127
1- Başbakan Recep Peker'in Konuşması ve Tartışmalar.....	127
a- Başbakan Recep Peker'in Konuşması.....	127
b- Dinleyicilerin ve Basının Tepkisi.....	133
i. Necmeddin Sadak'ın Başyazıları.....	134
ii. Cihad Baban'ın Başyazısı.....	136
c- Tekinalp'in Recep Peker'e Açık Mektubu ve Tartışmaların Devamı.....	139
i. Tekinalp: "Recep Peker'e Açık Mektup".....	139
ii. Ahmet Hamdi Başar: "Milletin İsteddiği Milliyetçilik".....	146
iii. Tekin Alp: "Hamdi Başara Cevap: Azınlıklar Meselesi".....	151
iv. Profesör Mim Kemal Öke'nin Konferansı: "Devlet Teşkilinde Irkçılık ve Milliyetçilik".....	156
v. Ahmet Hamdi Başar: "Türk Ruhu".....	167
vi. Ahmet Hamdi Başar: "Türk ve Kan Nazariyeleri Çocukça ve Abdalcadır".....	171
2- Tekinalp'in Yahudilerin Türkleşmeleri Hakkındaki Görüşleri (1947-1955).....	176
a- Avram Leyon: "Türkiye Musevilerinin Vaziyeti - Muhterem Bay Tekin Alp ile bir mülakat".....	177
b- Avram Leyon: "Bay Tekin Alp ile ikinci mülakat - Türkiye Musevilerinin Vaziyeti".....	179
c- "Bay Tekin Alp Bize Siyonizmden Ve Türk Yahudiliğinden Bahsediyor".....	181
Hamburg Kongresi.....	181
Yahudi Yurdu Meselesi.....	182
Asimilasyon.....	184
d- Avram Leyon: "İsrail Devleti ve Türkiye Musevileri".....	184
e- "Gelecek Seçimler ve Azınlıklar - Bay Munis Tekinalp'in Beyanatları".....	187
f- M. Nermi: "Türk vatandaşlığı ve azınlıklar".....	190
g- İlgili Bir Kişi: "Azınlıklar".....	193
h- "Tekin Alp ile Mülakat".....	195
i- "Azınlıklar - Bay Tekinalp'den Bir Mektup".....	196
j- "Yurttaş tanımlamaları üzerine: "TÜRK KİMDİR?" - Bay Moise Tekinalp'den yeni mektup".....	198

k- "Trajik "Varlık" Dönemi" - Halk Partisi namzeti Bay Tekin Alp'in (Moiz Kohen) açıklaması: "Varlık [Vergisi] vakası bir partinin değil ama oligarşik bir durumun eseridir"	203
l- Bağımsız: "Halk Partisi Namzeti Moise Cohen Tekinalp kimdir?"	206
m- "Varlık Meselesinin Hal Çaresi - Bay Tekinalp'in Açıklamaları"	210
n- "Vatandaş Türkçe Konuş"	215
o- "C.H.P İstanbul Adayı Munis Tekinalp (Kohen) İle Bir Mülakat"	217
p- "Türkiye, Türk Yahudiliği Ve İsrail" - Bir Süre İçin Paris'de Bulunan Türkiye Yahudisi Mühim Bir Şahsiyetin Parisli Meslektaşımız La Terre Retrouvée'ye Yaptığı Açıklamalar	218
r- "Gençliğimizin Zanaat Sahibi Olmaya Yöneltilmesi - Bay Tekinalp'in Bu Konudaki Düşünceleri"	221
s- "İsrail ve Diaspora - Nice'te Bir Konferans"	223
t- "Diaspora Yahudilerinde Evrenselcilik ve Tecritçilik Üzerine Bay Tekinalp'in (Moiz Kohen) Açıklamaları"	225

Üçüncü Bölüm

TEKİNALP GÜNÜMÜZDE NASIL ALGILANMAKTA?	229
1- İdeolojiler Âleminde Tekinalp	229
a- İslamcı Camia ve Tekinalp	229
i. İlk Aleyhte Yazılar	229
ii. Nefretin Sebepleri	233
iii. Biyografisi ile İlgili Hatalar	246
iv. Türk'ün Yeni Amentüsü Kitabı	248
b- Prof. Yalçın Küçük ve Tekinalp	249
c- Fabrika Dergisi ve Tekinalp	249
d- Milliyetçiler ve Tekinalp	251
e- Kemalistler ve Tekinalp	254
f- Kürtler ve Tekinalp	255
g- Liberal ve Sol Görüşlü Kesim ve Tekinalp	257
2- Popüler Kültürde Tekinalp	258
a- Ekşi Sözlük	259
b- Uludağ Sözlük	262
c- Zamane Sözlük	263
d- İHL Sözlük	264
e- İTÜ Sözlük	264
f- Birebir Sözlük	265
g- Mürteci Sözlük	265
3- Tekinalp Aleyhtarı Metinlerden Örnekler	265
a- Mehmed Şevket Eygi : "Şeriat Düşmanı Tekin Alp"	270
b- Süleyman Ünal : "Tekinalp, Masliyah, Abrevaya, Nâdi..."	272
Atatürk'ün Zehirletilme İddiası...	273
P-2'nin Çerçevesi Genişletilmeli...	274
c- Mehmed Şevket Eygi : "Kemalizm Ve Moiz Kohen"	275
d- Mehmed Şevket Eygi: "Moiz Kohen"	276

e- Nureddin Şirin: "Moez Kohen'in Günah Tohumları"	277
f- Mehmed Şevket Eygi : "Moiz Kohen Milliyetçiliği"	280
g- Asım Yenihaber: "Cumhuriyetin Yıldönümünde: "Kemalizm" Yahudi Eseri Mi?"	282
Önce Siyonist Küstahlığa Cevap	282
Gelelim Başlıktaki Konumuza!	283
Ha! O Adam da, Yahudi 500. Yıl Vakfı'nın Kurucularındandı!	284
h- Mehmed Şevket Eygi : "Moiz Kohen – Tekin Alp"	285
i- Mustafa Kurdaş–Mustafa Yılmaz: "Türkçülüğümüz Moiz'den, Türkçemiz Agop'dan"	288
j- Abdurrahman Dilipak: "Sağı Localar Yönetti Sol Derin Devletin Oyuncağı Oldu"	289
k- Murat Unay: "Üniversitelerimizdeki Yahudi Gölgesi"	295
Yahudi Çocukları Anılarını Anlatacak	295
"Yahudi Türkçü" Moiz Kohen'in Oğlu Da Var	295
5816'nın Yahudi İşi Olduğunu Habervaktim Açıklamıştı	296
l- Mehmed Şevket Eygi: "Yıl 1920... Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Paşa Konuşuyor:"	297
m- Mehmed Şevket Eygi: "Türkiye Müslümanları Selanik Dinini Kabul Etmez"	302
n- Abdurrahman Durmaz: "Hoca Yahudi Moiz olunca talebe ha Hans olmuş ha Ahmet"	304
o- Mehmet Şevket Eygi: "Moiz Kohen'in Büyük Zokası"	306
p- Türkçülüğün İdeologları - Ziya Gökalp ve Moiz Kohen	308
r- Ufuk Efe, "Kemalizmin Mucidi: Moiz Kohen (M. Tekinalp) Yahudisi"	314
Kemalizm'in Mucidi Moiz Kohen (Munis Tekinalp) Yahudisi	315
Gelelim Konumuza: Kimdir bu Munis Tekinalp (Moiz Kohen)?	317
Moiz Kohen'in "Atalar Ruhu" safsatası ve Türkleri İslam'dan koparma çabası:	321

SONUÇ	335
TEKİNALP HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN KAYNAKÇASI	339
KAYNAKÇA	343
Yayınlanmamış Kaynaklar	343
Yayınlanmış Kaynaklar	343
Türkçe Kaynaklar	343
Yabancı Dilde Kaynaklar	345
İnternet Kaynakları	346
DİZİN	349

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
BBP	Büyük Birlik Partisi
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
ÇYDD	Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
DEP	Demokrasi Partisi
DP	Demokrat Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
FF	Fransız Frangı
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
İHL	İmam Hatip Lisesi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
ORT	Obschestvo Remeslenovo i Zemledel-Cheskovo Trouda (Rusça: Ticaret ve Zırai İşgücü Teşkilatı)
s.a.v.	Sallallahu aleyhi ve sellem (Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun)
SCF	Serbest Cumhuriyet Fırkası
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEVKURD	Tevgera Yekitiya Neteweyi Kurd (Kürt Ulusal Birlik Hareketi)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
YÖK	Yükseköğretim Kurumu

ÖNSÖZ VE GİRİŞ

Türk fikir âleminde Munis Tekinalp, Tekinalp veya Tekin Alp adlarıyla tanınan Moiz Kohen, Türk fikir hayatının yeterince incelenmeyen şahsiyetlerinden biridir. Bu kitabın sonunda yer alan hakkında yapılmış bilimsel incelemeler listesinin fukaralığı, bu durumun yalın bir tespitidir. Bu listede yer alan yayınlar arasında şimdiye kadar yayınlanmış en mütemmim eser, Kudüs İbrani Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Jacob M. Landau'nun 1984 yılında yayınladığı *Tekinalp, Turkish Patriot 1883-1961* adlı kitaptır. Bu kitabın Türkçe'ye çevrilmesi için on iki yıl beklemek lazımdı. Kitap, çevrilip yayınlandığı 1996 yılında ise fazla bir ilgi uyandırmayacaktı. Tekinalp ile yakın bir tarihte ilgilenen bir diğer kişi, 2005 yılında hakkında biyografik bir roman yayınlayan Liz Behmoaras'tır.¹ Behmoaras'ın eseri Tekinalp'ın yayınlanmamış günlükleri, bazı aile fertleriyle yaptığı yazışmalar ve de dönemin gazetelerinde yer alan kimi haberlerden yola çıkarak kurgu ile kimi gerçeklerin harmanlandığı bir biyografik romandır. Bu çalışmanın en büyük zaafı, bir edebî metin olmasından dolayı neresinin kurgu olduğunun, neresinin yazılı kaynaklara ve mülakatlara dayandığının anlaşılamamasıdır. Nitekim Dr. Arda Odabaşı da Tekinalp ile ilgili

- 1 Liz Behmoaras, *Bir Kimlik Arayışının Hikâyesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005. Bu kitap hakkındaki yazılar için bkz. Miraç Zeynep Özkartal, "Kim-sin Sen Moiz Kohen?", *Milliyet Kitap*, 1 Şubat 2005; Filiz Aygündüz, "Moiz Kohen Türkleşme Akımının İleri Saftaki Neferlerindendi", *Milliyet Pazar*, 3 Şubat 2005; Mehmet Ali Gökaçtı, "Tekinalp'i Nasıl Bilirdiniz?", *Radikal Kitap*, 18 Şubat 2005. Kitap hakkında *Akşam* gazetesi yazarı Gürkan Hacır'ın Liz Behmoaras ile yaptığı televizyon söyleşisinin çözümlemesi için bkz. Cenk Özkömür (ed), *Yalnız Değilsin*, Destek Yayınları, Ankara, 2009, s.151-166.

yakın bir tarihte yayınladığı makalesinde bu probleme dikkati çekmekte:

Behmoaras'ın biyografik romanı esas itibarıyla edebi bir ürün olmakla birlikte, özellikle Tekinalp'ın güncelerinin ve *Journal de Salonique* gazetesinin kaynak olarak kullanılması dolayısıyla dikkate alınması gereken bazı ayrıntılar ve yeni bilgiler içermektedir. Buna karşın, gerçek tarihi kişilere ilişkin bu türden kurgusal metinlerde yazarın muhayyilesindeki duygulu imgenin nesnel gerçeğin yerine geçmesi gibi ciddi bir sakıncanın doğduğunu da vurgulamak gerekir.²

Tekinalp hakkında tarafımızca hazırlanan bu eser üç cilt olup, ikinci cilt Tekinalp'ın günlüklerini, üçüncü cilt ise çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış makalelerini ihtiva etmektedir. Elinizdeki bu ilk cilt ise Tekinalp'ın, başta Türkleştirme olmak üzere çeşitli konulardaki görüşlerinin, hem yaşadığı devirde hem de vefatından sonra yarattığı akisler incelenmektedir. Tekinalp hakkında tarafımızca hazırlanan bu eserler, çok katmanlı ve çok maksatlı bir araştırma olup amacı, Tekinalp hakkında yeni bir biyografi yazmak değildir. Bu çalışmaların ilk amacı, Tekinalp'ın, bugüne kadar yayınlanmamış olan günlüklerini yayınlamaktır. İkinci amaç ise Tekinalp'ın günlük basında ve dergilerde yer alan makalelerini derlemek ve yayınlamaktır. Tekinalp velut bir yazar olup makalelerini çok değişik gazete ve dergilerde yayınladığından bu da oldukça zor bir uğraştır. Çalışmamızda, Tekinalp'ın tarafımızca tespit edilebilen yazıları derlenmiştir. Çalışmalarımızın üçüncü amacı da şimdiye kadar yayınlanmamış veya incelenmemiş yeni belgeler çerçevesinde Tekinalp'ı yeniden değerlendirmek ve nihayet dördüncü amaç olarak Tekinalp'ın günümüzde nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini ortaya koymaktır.

2 İ. Arda Odabaşı, "Munis Tekinalp (Moiz Kohen)'in Erken Dönem Biyografisine ve Bibliyografyasına Katkı", *Toplumsal Tarih*, Aralık 2010, Sayı 204, s. 34-45, 3 sayılı dipnot.

Tekinalp'ın iktisat ve belediye meseleleri konusunda yayınladığı makaleler, şimdiye kadar pek dikkate alınmadı. Kendisi, daha çok Türkleşme konusundaki yayınları ile bilindi ve tanındı. İktisat ve belediye meselelerine olan vukûfu, hep Türkleşme konusundaki yayınlarının gölgesinde kaldı. Böylece Tekinalp'ın fikir dünyası sadece “Türkleşme” boyutuna, kimliği de sadece “Yahudi” kimliğine indirgendi. Başka bir deyimle Tekinalp Türk fikir âleminde marjinalleştirildi, sadece Yahudileri ilgilendiren ve sadece Yahudiler tarafından anlaşılabilecek bir şahsiyet haline getirildi. Bu yaklaşımın bir örneği, Liz Behmoaras'ın Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Zafer Toprak'a bir biyografik roman yazmak üzere kendisine bir şahsiyet tavsiye etmesini istediğinde Toprak'ın verdiği cevaptır. Prof. Toprak, Behmoaras'a “Tekinalp'ın çok güzel bir biyografisi yazıldı ama belki sen onu daha iyi anlarsın” cevabını vererek Tekinalp'ı yazmasını tavsiye edecekti. Prof. Toprak, millî iktisat konusunda Tekinalp'a gerekli önemi atfetmesine rağmen onun Yahudi olması nedeniyle bir Yahudi'nin, bir Müslüman veya Hıristiyan Türk'e göre, dindışı Tekinalp'ın halet-i ruhiyesini daha iyi anlayabileceğini sanması, inanması veya ümit etmesi, Tekinalp'ın Türk entelektüel âleminde öncelikle Yahudi kimliğiyle değerlendirildiğinin iyi bir göstergesidir. İşin ilginç tarafı, Liz Behmoaras'ın “içerden yazmak, ekstra bir duyarlılık getiriyor” beyanıyla bu görüşe iştirak etmesidir.³

Tarafımızca hazırlanan bu kitap ile Tekinalp'ın şimdiye kadar yeterince değerlendirilmemiş olan diğer yönleri de su yüzüne çıkmakta. Tekinalp'ın en incelenmemiş yönü, ticarî hayatıdır. Uzun yıllar boyunca tütüncülük alanında çalışan ve Hermann Spierer und Cie. Tabakfabrik'in Türkiye temsilciliğini yapan

3 Filiz Aygündüz, “Moiz Kohen Türkleşme Akımının İleri Saftaki Neferlerinden”, *Milliyet Pazar*, 3 Şubat 2005.

Tekinalp'ın bu alandaki faaliyetleri tamamıyla meçhul.⁴ Bu konuda benim rastlayabildiğim tek yayın, 1923 yılında Türk tütününü ile ilgili yayınladığı ve Prof. Landau'nun eserindeki Moiz Kohen bibliyografyasında yer almayan bir makaledir.⁵ Tekinalp'ın tütün konusunda Almanya ile ticarî münasebetleri olan ve kendisiyle aynı zaman dilimlerinde yaşamış olan Habip Edip Törehan⁶ ve Mustafa Nermi⁷ gibi kişilerle münasebeti olup olmadığı da meçhuldür. Tekinalp, Çekoslovak Skoda firmasının da temsilcisiydi. Ancak bu alanda ne tür bir faaliyette bulunduğu meçhuldür. Nermidil Erner Binark'ın hatıralarından ise babası Ahmet Erner'in işlerini takip etmesi için Tekinalp'ı vekil tayin ettiğini öğreniyoruz. Nermidil Erner Binark, Tekinalp'tan "en sıkıntılı zamanlarımızda ailemizin yardımına koşmuş bir bey" ve babasının yokluğunda ailenin parasal işlerine bakan kişi olarak bahsetmekte.⁸ Aynı hatıratan Tekinalp'ın, Ahmet Erner'e Güney Anadolu'dan Suriye'ye koyun satmayı teklif ettiğini de öğreniyoruz.⁹ Ancak bütün bu bilgi kırıntıları, Tekinalp'ın ticarî hayatı ve faaliyetleri konusunda hiç tatmin edici ve aydınlatıcı değil. Bu bilgi kırıntıları ve günlüklerde yer alan bilgilerle, Tekinalp'ın ticarî faaliyetlerinin bir genel resmini ortaya koymak mümkün değil.

Elinizdeki bu kitap, üç bölümden oluşmakta. İlk bölümde

- 4 Bu şirket, günümüzde Spierer Tütün İhracat San. ve Tic. A.Ş. ünvanı ile İzmir'de faaliyettedir.
- 5 Tekin Alp, "Türkischer Tabak", s. 55-60, *Die Türkische Republik in Wirtschaft und Aufbau*, R. Th. Hauser und Co. Verlag, Frankfurt A. Main, 1924 içinde.
- 6 Bu şahsiyetin biyografisi için bkz. Rifat N. Bali, "Unutulmuş Bir Tüccar ve Gazete Patronu Habib Edip Törehan", *Toplumsal Tarih*, Mayıs 2011, sayı 209, s. 46-55
- 7 Mustafa Nermi hakkında bilgi için bkz. Rifat N. Bali, *1934 Trakya Olayları*, Kitabevi, İstanbul, 2008, s. 98-99.
- 8 Nermidil Erner Binark, *Şakir Paşa Köşkü Ahmet Bey ve Şakirler*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 98.
- 9 Nermidil Erner Binark, *a.g.e.*, s. 118-119.

1928 yılında yayınlandığı *Türkleştirme* kitabı ile ilgili o dönemde cereyan eden tartışmalar ve Tekinalp'ın 1930-1939 yılları arasında aynı konudaki yazıları yer almakta. İkinci bölümde çok partili dönemde Türkleşme ve yurttaşlık tartışmaları ve Tekinalp'ın bu konudaki yazıları ve beyanatları yer almakta. Üçüncü bölümde ise Tekinalp'ın günümüz Türkiye'sinde nasıl algılandığı incelenmekte.

T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri'ndeki belgeleri, Ömer Türkoğlu vasıtasıyla temin ettim. Kemal Gurulkan, konu ile ilgili gazete haberlerini derledi ve çevriyazılarını hazırladı. Hepsine müteşekkirim.

Osmanbey, Mayıs 2011

1. BÖLÜM

TEK PARTİ DÖNEMİ

(1923-1946)

1- Tekinalp ve *Türkleştirme* Kitabı

a- Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Siyasî ve Kültürel Ortam

Tekinalp'in Cumhuriyet'in ilanından sonra yayınlayacağı ilk kitap, dinî ve etnik azınlıkları Türkleştirerek onları birer Türk yurttaşına dönüştürme tasarısının âdeti bir el kitabı haline dönüşecek olan *Türkleştirme* kitabı olacaktı. Tekinalp'in bu kitabı ne zaman yazmaya karar verdiğini tam olarak bilmek mümkün değil. Ancak Türk basınına epey meşgul eden ve tarihe "Vatandaş! Türkçe konuş" sloganıyla mal olan "umumi yerlerde Türkçe konuşma meselesi"nden etkilenerek bu kitabı yayınlamış olması muhtemeldir.

b- "Vatandaş! Türkçe Konuş" Kampanyası Öncesinde Durum

Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllar, Türk Yahudi toplumu için sıkıntı dolu yıllardır. Cumhuriyet'in kurucu kadrosunun hissiyatını yansıtan dönemin basını, Türk Yahudilerinin umumi yerlerde Türkçe konuşmamalarından sürekli şikâyet etmekte idi. Buna mukabil Darülfünûn müderrisi Avram Galanti, 1924 ve 1925 yıllarında *Akşam* gazetesinde Yahudilerin Türkleşecekleri hususunda bir şüphe ve tereddüt olmadığını, bunun hal yolunun

Türkçe tedrisattan geçtiğini savunan makaleler yayınlıyacaktı.¹⁰ Kimi zaman ise basın, Yahudilerin ticarî faaliyetlerde halen çok faal olmalarından duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirmekteydi. Bu arka planın mevcut olduğu bir atmosferde bir buçuk yıl arayla meydana gelen iki olay, Türk Yahudi toplumunda büyük bir gerginlik ve korku yaratacaktı. Bunlardan ilki, 1926 yılının Şubat ayında İstanbul basınında yer alan, Amerika kıtasının Kristof Kolomb tarafından keşfinin yıldönümü vesilesiyle İstanbul ve İzmir Yahudilerinden önde gelen yaklaşık 300 kişinin imzalarını taşıyan bir telgrafın İspanya'ya gönderildiği haberi idi. Türk basınına göre bu telgrafta imzası olan 300 Yahudi kendilerini İspanyol gördüklerini, İspanya'ya karşı sarsılmaz sevgi ve sadakat duyguları beslediklerini ve ortak ırk bağlarından bahsederek İspanyol hükümetine ve halkına mutluluk dileklerini ilettiklerini beyan etmekteydiler. Yapılan soruşturma sonucunda böyle bir telgrafın gönderilmediği anlaşılacaktı. Ancak basın, bu uydurma haberi vesile bilip Türk Yahudi toplumunun Türkiye Cumhuriyeti'ne olan sadakatini sorgulayacaktı.¹¹

Bu hadiseden bir buçuk yıl sonra meydana gelen bir cinayet, çok daha büyük bir krize yol açacaktı. 17 Ağustos 1927 tarihinde İstanbullu Yahudi bir genç kız, Elza Niyego, karşılıksız bir aşkın kurbanı olarak öldürülecekti. Cenaze, İstanbullu Yahudilerin bir gövde gösterisine dönüşecek, akabinde dokuz İstanbullu Yahudi tutuklanacaktı. Basın, bu olayı fırsat bilip Yahudilere karşı ağır eleştirilerde bulunacaktı. Bir ayı aşkın bir süre tutuklu kalan bu dokuz sanık sonunda beraat edeceklerdi. Ancak bu dava, Türk Yahudilerinin Türkiye'ye olan sadakatlerinin tekrar sorgulanmasına

10 Avram Galanti, *Türklük İncelemeleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2005, s. 165-177, s. 185-196. Bu kitabın ilk baskısı, *Küçük Türk Tettebbuları* adı altında 1925 yılında yayınlandı.

11 Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Rifat N. Bali, *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri - Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 77-83.

sebeplere olacaktı.¹² Davanın sonuçlanmasından birkaç ay sonra ise “Vatandaş! Türkçe Konuş” kampanyası başlayacaktı.

c- “Vatandaş! Türkçe Konuş” Kampanyası

Dönemin aydınları, Darülfünûn öğrencileri ve basın gayrimüslimlerin umumi yerlerde Rumca, Ladino, Ermenice veya Fransızca konuşmalarına büyük tepki göstermekteydiler. Nitekim *Akşam* gazetesi başyazarı Necmeddin Sadak, 1927 yılının Ekim ayında bir başyazısında bu konuya şöyle değinecekti:

Türkiye’de yaşayan unsurların, bu vatana hakikaten merbut, tam manasıyla Türk vatandaşı olmaları için ilk şart Türkçe’yi kendi anadilleri kadar mükemmel bilip söylemeleridir. Bu hakikat, bazı Musevilerin muhakemesi münasebetiyle çok tekrar edildi. Fakat bir hakikatin sadece lafzen tekrarı fayda vermez, tatbiki lazımdır.

Hiçbir memlekette oranın lisanını bilmeyen insanlara vatandaş sıfatı bahşedilemez. Fransızca bilmeyen ve konuşamayan bir adam nasıl Fransız olamaz, İngilizce bilmeyen ve konuşamayan bir adam da nasıl İngiliz olamazsa, Türkçe bilmeyen ve konuşamayan bir insan -ismi nüfus sicillerinde ne kadar Türk yazılı olursa olsun- Türk olamaz. Bir milletin teşkilinde insanların menşei’ne, ırkına bakıldığı devirler geçmiştir. Fakat milliyetin gayr-ı kâbil-i ihmâl derecede zarurî birtakım evsâfı vardır ki bunlarsız bir millet teşekkül edemez. En başında müşterek bir lisan ile müşterek duygular gelir. Vatan birliğinin temellerinden olan müşterek hissiyatı tarih vücuda getirir. Fakat müşterek lisanı, insanlar kendileri yaparlar. Binaenaleyh Türk olduklarını iddia eden unsurların behemehal Türkçe’yi öğrenmeleri lazımdır.

Bu hakikat kabul edildikten sonra bunun sarîh ve kat’î bir surette tatbiki çarelerini aramalıyız. Mektepler haricinde bu umumi dersler, bilhassa Türk Ocağı gibi Türklüğün hissiyatının, millî harsın merkezi olan müesseseler tarafından verilen dersler bu

12 Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Rifat N. Bali, *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri - Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 109-130.

çarelerin başında gelir. Mektebin vaktini geçirmiş, hayata atılmış birçok Museviler, Rumlar, Ermeniler vardır ki Türkçe öğrenmek zarureti hissettikleri halde bu imkânı bulamıyorlar. Türk Ocakları bu ihtiyacı tatmin etmelidir.¹³

Bu tepkiyi en çok gösterenlerden biri de 17 Şubat 1928 tarihli toplantısında Türkçe'nin konuşulması için bir encümen kurmaya karar verecek olan Darülfünûn Hukuk Talebe Cemiyeti idi.¹⁴ Bu cemiyetin görevi, umumi yerlerde Türkçe konuşmayı yaygınlaştırmaktı. Bunu sağlamak için de umumi yerlere "Vatandaş! Türkçe konuş" ibaresini taşıyan levhalar asacak ancak bu eylem, gayrimüslim halk arasında tepkilere yol açacaktı. Gayrimüslimler tepkilerini afişleri yırtarak göstereceklerdi.¹⁵

"Vatandaş! Türkçe konuş" kampanyasının halkta yarattığı gerginlik sonunda istenmeyen olaylar gerçekleşecek, bir şehir hatları vapurunda bir Kuleli Askeri Lisesi öğrencisinin kendi aralarında Ladino konuşan üç Yahudi tüccarı Türkçe konuşmaları için ikaz etmesi üzerine kavga çıkacak, Yahudi yolculardan biri öğrenciyi dövecek ve mesele polise intikal edecektir. Bir diğer olayda ise bir Ermeni ile iki Türk arasında Ermenice şarkı söyleme meselesi yüzünden kavga çıkacaktır.¹⁶ Bu hadiseler üzerine Yunus Nadi, bir başmakalesinde hadiselerle müdahale etme ve tarafları sükûnete davet etme ihtiyacını hissedecektir.¹⁷ Türkçe konuşma tartışmaları sırasında en sert tepki ise *Hizmet* gazetesinden gelecektir. Gazete, Şişli tramvayı yolcularından bir Yahudi gencin Türkçe bilmesine rağmen bir başka yolcuya Fransızca hitap etmesi üzerine yolcular arasında bulunan bir Ermeni'nin, Yahudi yolcuya sert bir şekilde ikazda bulunduğunu ve Yahudi yolcunun Türkçe konuş-

13 Necmeddin Sadak, "Türkçeyi Öğretelim", *Akşam*, 3 Ekim 1927.

14 "Türkçe'nin Tamimi İçin Yeni Bir Encümen", *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1928.

15 "Türkçe Konuş Levhasını Yırtanlar", *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1928; "Türkçe Konuşma Cereyanına Karşı Mukabil Taarruz!", *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1928.

16 "Türkçe Konuşmak İstemeyen Vatandaşlar!", *Akşam*, 1 Nisan 1928.

17 Yunus Nadi, "Vatandaş Kavga Etme!", *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1928.

mamakta ısrar etmesi üzerine de onu tramvaydan inmeye mecbur ettiğini aktardıktan sonra şöyle devam etmiştir:

İşte bu hadisedir ki, nankör Yahudilerle vahdet-i milliye ve Türkçe konuşmak yollarında alçaklık göstermeğe, Türk'ün can düşmanı Ermenilere taş çıkartacak bir tabakada olduklarını ispat etmektedir. Fakat biz buna bugün iman etmiş değiliz. Senelerce evvel herşeyi görmüş, anlamış ve bundan sonradır ki:

Yahudiler Türk olmazlar. Olmak istemezler diyerek milli vahdetimiz namına acı acı bağırmıştık. Zaman geçtikçe feryatlarımızın ne kadar yerinde olduğunu çok hem de çok acı hakikatlerle anlıyoruz. En son geçen sene İstanbul'da başlayan Yahudi şımarıklıkları, İzmir'in en sapa ve kuytu havralarında bile nankörce akisler tevliid ettikten sonra Yahudilerin Türk olacaklarına nasıl inanılır?

Bunlar kâfi gelmiyormuş gibi günün birinde Türklüğün, Türkçe'nin tahkir edildiğini, tezyife uğradığını ve nihayet dün de Türk Ocağı önünde bir (Türkçe aleyhtarlığı) mitingi akdolundugunu görürsek hâlâ ve hâlâ Yahudilerden vefa mı bekleyeceğiz?

Bu suallere biz birçok zaman evvel ve her sırası düştükçe nasıl hayır dediysek, bugün de, yarın da, öbür gün de katiyetle

Hayır Yahudilerden vefa beklemeyiz, diyeceğiz ve diyoruz. Uzun ve meş'um işgal senelerinin yâdâ getirmekten tevahhuş ettiğimiz halde milli vahdet mefkûresi yollarında hıyânet ve habâisle karşımıza dikilen bugünün Yahudilerini artık daha fazla afv ve müsamaha ile karşılaşmaktan hazer etmeliyiz. Mutlak ve mutlak milli vahdeti tahakkuk ettirmeğe azmetmiş iken Yahudilik cereyanlarını söndürmezsek hedefe varmadan hüsrana uğrayacağımıza hiç şüphe etmeyelim.

Türk vatanında Türk dilinin hâkim olmasından daha tabii ne olabilir? İtalyan Başvekili Mösyö Mussoli'nin Tirol Eyâleti'ndeki Almanlara İtalyanca'yı konuşturmaya azmetmiş olması, Türk vatanında Türkçe'yi hâkim kılmaya azm ü cezm ü kasdetmiş olmamızdan her halde daha tabii değildir. Kaldı ki biz Yahudilere hiç çekinmeden, asla tereddüde düşmeden vatandaşlık bahşet-

tik. Fakat onlar Tirol'ün Almanlarında görülmeyen inattan daha müthiş bir ısrarla karşımıza çıkarak:

Hayır Türkçe konuşmayacağız!...diyorlar.

Artık yeter!... Yahudiler ne istiyorlar?... Yiyip içtikleri, keyif sürdükleri bu vatanda hâlâ ve hâlâ cemaat hayatı yaşamak ve hâlâ ve hâlâ Yahudi zihniyetini yaşatmak istiyorlar. Menfaatleri buna manidir. Fakat biz her şeyi görüp anlamağa mecburuz.

Onlar bu kafada gittikçe biz onları aramızda görmek istemiyoruz. Memleketimizi terk edip gitmelidirler. Onlara eski bir dost sıfatıyla haber verelim ki Sibiryâ havâlisinde nîm müstakil bir Yahudi hükûmeti teşekkül ediyormuş. Moskova'dan Şikago Tribün Gazetesi'ne verilen malumata göre Sovyet merkezî heyeti Sibiryâ'nın [Amur-Zabaykalsk]? havalisinde muhtariyeti haiz bir Yahudi hükûmeti teşkiline karar vermiştir.

Yeni Yahudi devletinin arazisi iki milyon beş yüz bin hektar sahasında olacaktır. Önümüzdeki beş sene zarfında bu havaliye on bin Yahudi ailesi gönderilecektir. Hâl-i hazırda buraya Yahudi amelesi gönderilmiştir.¹⁸ Bu Yahudi hükûmetini teşkil etmek isteyenler arasında Türk vatanında yaşayan ve fakat Türk olmamakta inad ve ısrar eden Yahudilerin parmağı olduğunda katıyen şüphe etmiyoruz. O halde işte kendilerine söylüyoruz: Hiç durmadan kalkıp gitsinler...

Millî vahdet mefkûresi yollarından bizi döndürecek hailleri artık istemiyoruz. Tramvaylarda, vapurlarda, kahvehanelerde, sinemalarda, hülâsa umûmi her yerde İspanyolca'nın nefret ve istikrah veren uğultularıyla millî gururlarımızı rencide eden Yahudiler kadar Rumca konuşan tatlı su frenkleri de anlamalı ve bilmelidir ki, bu memleket Türk'tür. Burada Türkçe hâkimdir. Onu hakim

- 18 1928 yılının Mayıs ayında Ukrayna, Belarus ve Rusya'dan gelen ilk Yahudi yerleşimcileri daha sonra Yahudi Otonom Bölgesi olarak anılacak olan bölgeye gelip yerleştiler. 1934 yılında Rusya'nın Uzak Doğu bölgesinde Yahudi Otonom Bölgesi kurulacak, Yahudiler sosyalist bir yönetim altında kültürel otonomilerini sürdürecekerlerdi. Bölgenin başkenti Birobidzan, resmî dili ise Yidiş idi. Kaynak: "History of the Jews in the Jewish Autonomous Oblast", http://en.wikipedia/wiki/Jews_and_Judaism_in_the_Jewish_Autonomous_Oblast

kılmağa azmedilmiştir. Asılları, nesilleri zaten Rum'dan başka hiçbir şey olmayan Levantenler ve Yahudiler bu memlekette karın doyurduklarını göz önüne getirerek Türkçe konuşmalıydılar. Biz onlardan bunu istiyoruz.

Son sözümüzü yine Yahudi'de bitireceğiz. Artık bu Yahudi zihniyetine kat'i surette hâtime vermek zamanı çoktan gelmiş geçmiştir. Millî vahdetin tahakkukuna dört gözle intizar eden bu uğurda her fedakarlığı yapan on beş milyonluk bir Türk camiası için için devam eden Türk aleyhtarlığına artık tahammül edemez hale gelmiştir. Bâ husus İzmir'de taş üstünde taş bırakmayan Türk'ün can düşmanı Ermenilerin Türkçe konuşmakta Yahudilerden daha ileri gittiğini gördükten sonra tahammülümüz sıfırına kadar inmiştir. Son olmak üzere bir defa daha ihtar ediyoruz:

İşte topraklarımız ya bizim gibi, bizden olanlar, yahud işte teşkil etmek istenen Sibiryadaki yeni Yahudi hükümeti [çeki]p oraya gitsinler. Başka laf yok...¹⁹

Bütün bunlar cereyan ederken Hahambaşı Kaymakamı Hayim Becerano, *Cumhuriyet* gazetesi muhabirinin bir suali üzerine Türkçe konuşma konusunda ortamı sakinleştirmeye yönelik şu açıklamada bulunacaktı:

- Türkçe konuşmak meselesi Museviler arasında büyük bir hararet ve memnuniyetle karşılanmıştır. Cemaat arasında Türkçe'yi talim etmek için bir komisyon teşekkül etmiştir. Bu komisyon altı kişiden mürekkeptir. Haftada iki üç defa hahamhanede içti-ma etmektedir. Türkçe bilmeyen halka kitap dağıtılacak ve umumi mahallerde konferanslar verilerek Türkçe lehinde propaganda icra edilecektir. Maamafih bu işe daha ziyade mekteplerden başlanmalıdır ki bu da yapılmaktadır. Biz elimizden geldiği kadar içinde yaşadığımız memleketin lisanını öğrenmeye ve öğretmeye çalışıyoruz. Benim kızlarım şimdi mükemmel Türkçe okuyup yazmak biliyorlar.²⁰

19 "Vahdet-i Milliye Mefkûresi Yollarında – Ermenilerle Yahudileri Mukayese Edersek Ne Netice Alırız?", *Hizmet*, 5 Mart 1928.

20 "Museviler Arasında Fazilet Mükâfatı!", *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1928.

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Yunus Nadi de bir başmakalesini, yine bu konuya hasredecekti:

Gayretli gençler serlevha ittihaz ettiğimiz tabiri daha Türkçe bir ifade ile tespit ederek Türk filini yaymak için bir cemiyet vücuda getirmişler ve o yolda çalışmaya dahi koyularak her tarafa: “Vatandaş! Türkçe Konuş” temennisini nâtik [söyleyen] levhalar asmışlar. Hatta bir aralık nerede ise bu teşebbüsten dahi bir mesele çıkmak üzere bulunduğu zannına zâhib olmuş idik. Çünkü Boğaziçi vapurlarından birinde Türkçe’yi yayma levhalarından birinin veya birkaçının kendilerini bilmez bazıları tarafından yerlerinden koparılarak yırtılıp atıldığı rivayet edilmişti. Eğer bu rivayet tahakkuk ederse [gerçekleşirse] tabii mütecasirleri hakkında lazım gelen muamele yapılır. Ve ezcümle bu hususta matbuat, kendi uhdesine düşen vazifeyi ifa eder. Ancak bu münasebetle şimdiden şurasının kaydı faydasız ve lüzumsuz sanılmaz ki, eğer rivayet tahakkuk ederse onun manevi mücrim ve mesulleri bittabi’ hadiseyi ikâ’ eden kimse-ler olmak lazım gelir. Meşhur bir Türk meseli mucebince [gereğince] her koyun kendi bacağından asılacağına göre herhangi bir hal ve harekette yalnız hasenat ve seyyiâtı [günah ve sevabı] olanlar mevzu-ı bahs [söz konusu] edilmek lazım gelip -hangi kavim ve cemaate mensup olurlarsa olsunlar- onların cüziyat-tan olan isimleri üzerinden aşarak mensub oldukları kavim ve cemaat noktasından külliyete geçmeye cevaz yoktur [azınlıktan çoğunluğa geçmeye]. Efrad [şahıslar] hakkında hüküm vermek için ise hadisenin tahakkukuna [meydana gelişine] ihtiyaç bulunduğunu ve o zamana kadar intizar edilmek lazım geldiğini söylemeye hacet bile yoktur.

Bu noktayı bilhassa şundan dolayı kaydediyoruz ki “Vatandaş! Türkçe konuş” hitabında bir muhabbet-şimesi, bir taraftan uzatılan bir vatandaş eli, nümayişi vardır. Filhakika o basit cümlede, Türkçe konuşmalarını istediğimiz kimselerin bu tarik ile bu vatanda muhabbetlerimize layık ve bu müşterek vatan ananın rahm-i şefkatine daha müstehak [layık] vatandaşlar olmaları dileği -kendiliğinden- mündemictir [içine alınmış olan].

Yunus Nadi, bu girizgâhtan sonra Türk Yahudilerinin Türkleşme teşebbüslerinden de sitayişle bahsedecekti:

Gayr-ı Türk vatandaşlar arasında bu türlü teşebbüsler de yok değildir. İşte ez cümle Museviler. Türkçe tedrisatı çoktan mekteplerine koydular ve yetişmiş nesiller arasında da Türkçe ve Türk-lük propagandası yapmak için cemiyetler teşkil ettiler. Bu yoldaki teşebbüsleri hüsn-i telakkî ederek bittabi' takdir ve teşvik ederiz ve etmeliyiz.²¹

d- Türkleştirme Kitabı ve Basının Tepkisi

Tekinalp'in Türk Ocağı Riyaseti'ne ithaf edeceği *Türkleştirme* kitabı, 1928 yılının Mart ayında böyle bir ortamda yayınlanacaktı. Aşağı yukarı aynı zaman diliminde de Dârülfünun müderrisi Avram Galanti, *Vatandaş: Türkçe Konuş! Yahud Türkçe'nin Ta'mîmi Meselesi* (Hüsn-i Tabiat Matbaası, 1928) kitabını yayınlıyacaktı. Galanti bu kitabında, Türk Yahudilerinin Türkleşmeleri ve Türkçe konuşmaları meselelerinde gerekli gayreti sarf ettiklerini ve etmekte olduklarını izah etmekteydi. Tekinalp kitabını satışa sunmadan önce dönemin önde gelen gazeteci ve aydınlarından, müstakbel kitabıyla ilgili görüşlerini bildirmelerini rica edecek, bu görüşler önce basında, daha sonra da kitapta yer alacaktı. *Türkleştirme* kitabının yayınlanacağını basında ilan edildiği günlerde kurucuları arasında Tekinalp'in da bulunduğu Millî Hars Birliği'nin kurulduğu haberi gazetelerde yer alacaktır. 10 Mart 1928 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan habere göre aralarında *Cumhuriyet* gazetesi sahibi ve başyazarı Yunus Nadi, Muş mebusu Hasan Reşit [Tankut], mebus Edip Servet [Tör], Meclis-i Mebusan'da İzmir mebusu ve *İttihat* gazetesinin yayıncısı olan Nesim Mazliyah, Moiz Kohen (diğer adı ile Munis Tekinalp), Doktor Samuel Abrevaya²² gibi şahsiyetler, cemiyetin 22 kişilik idare heyetinde

21 Yunus Nadi, "Türkçenin Tamimi", *Cumhuriyet*, 24 Şubat 1928.

22 Abrevaya'nın kısa hayat hikâyesi için bkz. Rıfat N. Bali, *Devlet'in Yahudileri ve 'Öteki' Yahudi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 161-186.

yer almaktaydılar. Bu cemiyetin gayesi, “Türk lisanının neşr ve tamimi için gece dersleri açmak, tahsilde bulunan talebeye yardım etmek ve Türk harsına dair musahebeler” hazırlamaktı. Aynı gazetede yer alan bir diğer haberde ise Moiz Kohen’in ileriki günlerde yayınlacağı *Türkleştirme* eserinde, Musa Peygamber’in On Emir’inden esinlenerek hazırladığı yeni bir evâmir-i aşere (On Emir) ile Musevi vatandaşlara Türkleşmenin kurallarını gösterdiği yazılıydı. Tekinalp’in evâmir-i aşeresi şöyleydi:

1. İsimlerini Türkleştir
2. Türkçe konuş
3. Havralarda dualarının hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku
4. Mekteplerini Türkleştir
5. Çocuklarını memleket mekteplerine gönder
6. Memleket işlerine karış
7. Türklerle düşüp kalk
8. Cemaat ruhunu kökünden sök
9. Millî iktisat sahasında vazife-i mahsusanı yap
10. Hakkını bil.²³

i. Türk Basınının ve Aydınların Tepkisi

Cumhuriyet gazetesi, bir başyazısını bu kitaba hasredecek ve şöyle yazacaktı:

Gençler arasında “Vatandaş Türkçe Konuş” cümlesiyle ifade edilen cereyanın [akımın] daha geniş yeni bir cereyana sebebiyet verdiğini görüyoruz. Bu gibi cereyan, memleketteki ekalliyet unsurlarının [azınlıkların] Türkleştirilmesini istihdâf etmektedir [hedeflemektedir]. Gençler arasındaki hamlevî atılış daha başlangıçta böyle mühim ve esaslı bir meseleyi ortaya çıkardığı için müteşekkik olmalıyız. Çünkü hakikaten mesele sadece her vatandaşın Türkçe konuşması değil. Fakat Türkleştirilmesi, Türk camiası içinde eriyip bir vahdet, bir küll [bütün] vücuda getirebilmesidir.

23 “Millî Hars Birliği - Museviler ve Türk Vatandaşlığı”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1928.

Türkleştirme cereyanının başında, öteden beri Türkçülük meselelerinde büyük hizmetleri görülen matbuat âleminde Tekinalp ismiyle tanınan Moiz Kohen Efendi vardır. Tekinalp bu mesele için bir de broşür hazırlamıştır. Birkaç güne kadar çıkacak olan bu broşürde Tekinalp Bey, Türkleştirme meselesini muhtelif [çeşitli] cephelerden [açılardan] uzun uzadıya tetkik etmiş [incelemiş] ve hepimizi ikâz edecek [uyaracak] mühim birçok hakikatlere temas etmiştir.

Bu memlekette yaşayan her vatandaşı Türk tanıyan Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuz [Anayasamız], ekalliyet unsurlarını Türkleştirmeyi de bize bir vazife olarak yüklemiştir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlar arasında mezhep, din ve milliyet farkı tanımamış, ictimaiyatın [sosyolojinin] son kabul ettiği (millet) tarifi dâhilinde her vatandaşı Türk olarak kabul etmiştir. Binaenaleyh [Bunun üzerine] şimdiye kadar Türk camiasından ayrı yaşayan ve bu vatanda yaşadığı halde kendisine Türk sıfatını vermekten ictinab eden [kaçınan] unsurları Türkleştirmek bizim için milli bir vazife olmuştur. Zaten Türkiye öteden beri başına birçok siyasi felaketler getiren bu illiyetler [alakadarlıklar] meselesini kökünden kesip atabilmek için gayri Türk unsurları Türkleştirmek mecburiyetindedir.

Bütün devletler hudutları dâhilindeki ekalliyetler [azınlıklar] meselesini onları millileştirmek suretiyle halletmişlerdir. Yalnız her biri başka bir millileştirme siyaseti takip etmiş, kimi cebre [zorlamaya], kimi iknaya müracaat etmiş, bazıları da maarifin kudretinden istifade eylemişlerdir. Fakat ictimâî bünyesi [sosyal yapısı] içindeki yabancı unsurları milli vahdet [birlik] içinde eritmek hususunda en ziyade muvaffak [başarılı] olan Amerika olmuştur. (...)

Yalnız pek yakından takip ettiğimiz bu Amerikalılaştırma sisteminden mülhem olarak [esinlenerek], Türkleştirme siyasetinde takip edilmesi lazım gelen noktalar hakkında bir iki fikir kaydetmekle iktifa edeceğiz [yetineceğiz]:

1- Türkleştirme meselesinde en mühim kuvvet mekteptir. Türkiye tebaasından [uyruğundan] hiçbir çocuk ibtidâî tahsilini

[ilk eğitimini] Türkçeden başka bir lisanla [dille] yapmamalıdır. İbtidâî tahsilini hususi cemaat mektebinde gören bir çocuk Türk mefkûresi [ülküsü], Türk hissi ve Türk zihniyeti ile büyüyemez. Binaenaleyh hükümet her Türk çocuğunu ibtidâî tahsili yalnız Türkçe ve Türk mekteplerinde yapmaya mecbur etmelidir.

2- Ekalliyet unsurlarını Türk camiasına bağlanmaktan men eden [alıkoyan] ikinci âmil [etken] de hayatlarını Türkçe öğrenmeye mecburiyet hissetmeksizin kazanabilmeleridir. İbtidâî tahsilini kendi cemaat mektebinde gördükten sonra meslekî tahsilini de ecnebi bir mektepte gören bir gencin Türklükle ve Türk camiasıyla alakadar olmasını beklemek abestir [lüzumsuzdur]. Binaenaleyh hükümet gayrı Türk unsurların hayata atılmak için muhtaç oldukları meslekî malumatı verebilecek hayat mektepleri açmalıdır. Bir Musevî veya bir Rum genci hayata atılmak için muhtaç olduğu meslekî malumatı İngiliz veya Fransız dershanelerinden ziyade Türk hayat mekteplerinde elde edebileceğini bilirse, onu ecnebi mektebine [yabancı okula] sevk eden cazibe izale edilmiş [ortadan kaldırılmış] olur.

3- Amerika'da genç Hıristiyanlar cemiyetleri²⁴ muhacirleri Amerikalılaştırmak hususunda çok kıymetli hizmetler ifa etmektedir. Bu cemiyetlerin muhacirlere karşı yaptığı hizmetler o kadar mütenevvi' [çeşitli] ve o kadar mühimdir ki ayrıca izaha ihtiyaç gösterir. Bizde aynı hizmeti Türk Ocakları yapabilirler. Bu hizmet yalnız Türkçe ders vermekle görülemez. Genç Hıristiyan cemiyetlerinin bu husustaki faaliyetleri tetkik ve Türk Ocaklarınca tatbik edilmek icap eder.

4-Türk'ün harsî [kültürel] ve içtimâî [sosyal] seviyesini, gayrı Türk unsurların harsî ve içtimâî ihtiyaçlarını tatmin edebilecek bir dereceye çıkarmak mecburiyeti vardır. Amerika'da ecnebi unsurların Amerikalılaşmasında Amerikan içtimâî hayatının [sosyal yaşamının] ve harsî yüksekliğinin çok büyük tesiri olmaktadır.²⁵

Kitap basında tartışılmaya başlar başlamaz İstanbul'da yaşa-

24 Burada sözü edilen cemiyet, Young Men Christian Association (YMCA)'dır.

25 "Türkleştirme", *Cumhuriyet*, 11 Mart 1928.

yan azınlıklara (özellikle Yahudilere) ve yabancı uyruklulara hitap eden ve Fransızca yayınlanan *Le Journal D'Orient* gazetesi, dönemin önde gelen gazeteci ve fikir adamlarının kitapla ilgili görüşlerini yayınlamaya başlayacaktı. Sivas mebusu ve *Akşam* gazetesi başyazarı Necmeddin Sadak,²⁶ şair Celâl Sahir [Erozan],²⁷ Kars mebusu Ahmed Ağaoğlu,²⁸ Darülfünûn Edebiyat Fakültesi Reisi Müderris Köprülüzade Fuad²⁹ ve Menteşe mebusu ve *Cumhuriyet* gazetesi başyazarı Yunus Nadi'nin kitapta yer alan görüşleri, Fransızca'ya çevrilip gazetenin değişik günlerinde yayınlanacaktı. Necmeddin Sadak, *Akşam* gazetesinde yayınladığı başmakalesinde *Türkleştirme* kitabının, esasında Yahudi halkı arasında nasıl tepki yarattığının önemli olduğuna dikkati çekecekti:

Bizce en mühim olan cihet bu için Türk efkâr-ı umumiyesi [kamuoyu] tarafından nasıl karşılandığı değil, hitap ettiği Museviler üzerinde ne gibi bir intiba bırakacağıdır. Kohen Efendi vatandaşlarına hitap ediyor. 'Türk olunuz' diyor ve Türkleşmek için ne yapmak lazım geldiğini anlatıyor. Türk efkâr-ı umumiyesi samimi ve hakiki Türk vatandaşı olmak isteyen her ferde ağışunu [gönlünü] muhabbetle açmaya hazırdır. Fakat bu hitaba maruz kalanlar acaba ne fikirdedirler. Bütün mesele buradadır. Sıkı vaziyetler çok müddet devam edemez. Ekseriyete mâlik bir kitle dâhilinde başlayan o devletin tebaası olan, o devletin topraklarında maiyetleri bulunan insanlar için iki şart vardır. Ya o vatana ve devlete hakikaten merbut [bağlı] olmak, yahut terk-i diyar etmek. Ekalliyet namı verilen zümreler için, mensup oldukları devletin dilini, harsını kabul ederek temsil etmekten başka çare yoktur. Osmanlı İmparatorluğu'nun ittihad-ı

- 26 "Le Décalogue de turquisation de Tekin Alp", *Le Journal D'Orient*, 13 Mart 1928.
- 27 "Le Décalogue de turquisation de Tekin Alp", *Le Journal D'Orient*, 14 Mart 1928.
- 28 "Le Décalogue de turquisation de Tekin Alp", *Le Journal D'Orient*, 16 Mart 1928.
- 29 "Le Décalogue de turquisation de Tekin Alp", *Le Journal D'Orient*, 18 Mart 1928.

anasır politikası çok acı neticelerle bitmiş bir tecrübe idi. Son asır diplomatlarının icat ettikleri ekalliyet hukuku da düşmanı kurtarmak için ortaya atılmış zoraki vesaite bir düsturdan ibarettir. Milletleri idare eden içtimaî kanunlardan külliye cahlil olan diplomatlar, Avrupa'nın sun'î hudutlarını çizerlerken, ekalliyetler namıyla istikbale yeni anarşi tohumları ektiler. Bir millet dâhilinde imtiyazlı sınıfların yaşaması ancak kurûn-ı vustâda [Ortaçağ'da] mümkündü. Muahedelerdeki [anlaşmalardaki] maddeler, bir asrın tenfilerini değiştiremez. Siyasî ve beynelmilel mecburiyetlerin de milletlerin tekâmülünü ifade eden kanunlar üzerinde hiçbir tesiri yoktur. Bunun içindir ki Türkiye'de bir ekalliyetler meselesi mevcut bulunduğu hiçbir zaman kani olmadık.(..) Türkiye'de başlayan ve muahedelerin kendilerine bahşettiği birtakım sun'î siyasî haklardan vazgeçen anasırın tamamıyla Türk olmalarına hiçbir mani yoktur. Bunun için de bu manilerin her türlüşünden azade olan da hiç şüphe yok ki Musevilerdir. Bulundukları her memlekette o milletin harsını kolaylıkla temsil eden Musevilerin Türkiye'de ırklarına ve dinlerine rağmen tamamıyla Türk olmaları pek kolaydır. Bir iki batn [kuşak] surette elde edilebilecek bir neticedir.

Bu vatanda yaşamaya karar vermiş insanlar için bundan başka çare yoktur. Türk Devleti tebaası olarak Türkiye dâhilinde yaşayanların menfaati hakikaten Türk olmaktadır.

Hakiki vatandaş olmak her ferdin ilk vazifesidir. Bir devlete, bir millete karşı ilk vazifesini ifa ettikten sonradır ki bir fert buna mukabil o devlet ve millettten haklar isteyebilir. Açık konuşmuş olmak için söyleyelim ki, bazı Musevi vatandaşlarımızın Türk tebaasına bahşedilen haklardan niçin istifade etmiyoruz tarzında itirazları tamamıyla gayr-ı variddir. Bu gibi vicdanî meselelerde kanun maddelerinin tek bir silkinden istifadeye kalkışmak doğru değildir.

Her sahada Türk vatandaşlarıyla müsavi haklara malik olmak için vazifeleri de müsavi derecede ifa etmek lazımdır.

Bu vatandaşlar için Türk olmaktan mühim bir vazife var mıdır? Aradaki ayrışıklar, lisan, hars, mefkure, ayrılıkları kalkmadan hakiki birlik vücuda gelmez.

Bunun çaresi de birdir. Mektep! Türk olduklarını iddia eden, yahut Türk olmak isteyen unsurlar, çocuklarını Türk mekteplerine vermelidirler. Ancak bu mekteplerde okuyan ve Türk harsıyla terbiye gören çocuklar büyüdüleri vakit bu camiaya karışacaktır ve bunların evlatları hakiki Türk vatandaşı olacaktır. Başka yol yoktur. Bugünkü nesillerden bu sahada bir hayır ummak nafil zahmettir. İstikbalde bu gayeye vasil olmak için de şimdiden işe başlamak lazımdır. Musevi vatandaşlarımızda görmek istediğimiz hareket budur. Bakalım bu sene Türk mekteplerine ne kadar Musevi çocuğu müracaat edecek!³⁰

Türkleştirme kitabının yarattığı tartışma dalgası, ileriki aylarda da devam edecek, yarısı Osmanlıca yarısı Ermenice olarak 25 Haziran 1928 tarihinde yayınlanmaya başlayan *Hür Türkiye* gazetesi de bu tartışmaya katılacaktı. Gazetenin başyazarı Vezir oğlu Ömer Aziz, Türkleştirmeyi şöyle tarif edecekti:

Türkleştirme nedir? Türk topraklarında mutavattın [vatan edinmiş] muhtelif unsurların manevî ve maddî kuvvetli rabitalarla Türk hükümetine merbutiyetini [bağlılığını] temin eylemektir.

Türkleştirme nedir? Türk topraklarında hakiki bir Türk sıfat ve hukukuyla cumhuriyet hükümetinin saadet ve nimetlerinden müstefid olarak yaşamanın yegâne yoludur.

Türkleştirme ve Türkleşme meselesi alelâde bir lisan veya elifba işi değildir. Her iki tarafın uhdesine düşen daha başka ve esaslı vazifeler vardır.

Türk Teşkilât-ı Esasiye Kanunu en mükemmel bir Türkleştirme ve Türkleşme programıdır. Hükümet bu kanunun tatbikinde bazı tereddütlerden kendisini kurtarabilirse yakın bir atide Türk milletini yekvücut bir kitle halinde göreceğimize şüphe yoktur.³¹

Ömer Aziz, daha sonra azınlıkları Türkleştirmek için şu tavsiyelerde bulunacaktı:

³⁰ Necmeddin Sadak, "Bir Cereyan", *Akşam*, 16 Mart 1928.

³¹ Vezir oğlu Ömer Aziz, "Türkleştirme ve Türkleşme", *Hür Türkiye*, 25 Haziran 1928.

Biz eğer Türkleştirme ve Türkleşme keyfiyetinin ehemmiyetini takdir ediyorsak evveleminde mekteplerimizin ve müesseselerimizin kapısını vatandaşlarımıza açmalıyız. O mekteplerde vatandaşlarımızın da maddî ve manevî hassaları vardır. Müesseselerimizde onların da çalışıp Türk hayat-ı umumiyesine iştirak etmek ve para kazanmak haklarıdır. Bir Ermeni veya bir Rum veya bir Musevi ilk ve orta mekteplere, liselere, mekâtîp-i âliyye, dârulfünûna niçin kabul edilmesin? Bu bir hak meselesinden ziyade Türkleştirme işinin ruhudur. Ancak bu suretle vatandaşlarda Türkleşmek kabiliyeti hâsıl olur.

Kendi malımız kadar onların da malı olan mekteplere vatandaşlarımızı sokmak istemezsek onların ilelebet bize yabancı kalmalarına meydan veririz. Müessesât-ı umumiyyede istihdamlarına mani olmak da bu neticeyi verir.

Saniyen vatandaşlar Türk topraklarında serbest serbest çalışıp para kazanmalıdır. Rum Yunanlı oluyor istediği gibi topraklarımızda gezip dolaşüyor ve para kazanıyor. Musevi ise öteden beri serbest, yalnız bir Ermeniler vardır ki İstanbul hudutları içinde yaşamaya mahkûm. Bu bir ceza ise artık kâfidir. Bırakalım bu vatandaşlar da haklarından istifade etsinler. Anadolu herhalde Rum ve Musevilerden ziyade Ermenilerden müstefid olur.

Üç beş veya üç yüz beş yüz Ermeni'nin Anadolu'ya seyahatlerinden endişe etmeye lüzum yoktur. Maziye tamamıyla unutmak ve yalnız istikbâl bakmak mecburiyetindeyiz. Hükümetimiz hâricî ve dâhilî hiçbir tesire tâbi olmayacak derecede kuvvetli bir devlet halindedir. Bunu Ermeniler herkesten iyi takdir ederler.³²

Ömer Aziz, konuya ayırdığı ikinci makalesinde azınlıkların kendi dillerini unutmalarının pratikte pek mümkün olmadığını kabul edecekti:

Türkleştirme ve Türkleşme meselesine gerek hükümet ve gerek vatandaşlar tarafından lazım gelen kıymet ve ehemmiyet veril-

32 Vezir oğlu Ömer Aziz, "Türkleştirme ve Türkleşme", *Hür Türkiye*, 25 Haziran 1928.

dikten sonra esaslı ve devamlı bir program dâhilinde çalışmak mecburiyeti vardır. Yalnız cemaat mekteplerinde Türkçe tedrisatına kuvvet vermek veyahut mekteplerimizin kapılarını vatandaşlara küşat etmek kâfi değildir. Aile ve din bahisleri de tetkike muhtaçtır.

Mekteplerimizin kapısından içeriye ilk adımını atan vatandaş evladının aile yuvasında tam bir Türk zihniyetiyle yetiştirilmiş olması şarttır.

(Din) hususuna gelince, bunu yalnız (lisan) için zikrettik. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda (din) vatandaşlar için bir ayrılık teşkil edecek mahiyette değildir. Ancak vatandaşlar umumiyetle kendi lisanlarını bir (din dili) olarak telakki eylediklerini nazar-ı itibara almalıdır. Lisanlarına merbutiyetleri veya ihtiyaçları en fazla bu cihettendir. Bunu bir vakitler bizim Arapça'ya verdiğimiz ehemmiyet ile kıyas edebiliriz. Din dili olarak asırlarca Arapça'yı tanıdık. Hâlâ da Arapça ibadet eylemekte ber-devamız. Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye tercümesiyle başlayan din hususunda lisanımıza sahip olmak azmi birkaç sene sonra belki ibadetimiz için Arap lisanının esaretinden bizi kurtaracaktır. Fakat bu netice senelerce çalıştıktan sonra hâsıl oldu. Daha doğrusu olacak ve biz hemen mecburî bir şekilde Arapça'ya merbut kalacağız.

Halbuki vatandaşlarımızın kendi lisanları aynı zamanda din lisanıdır. İbadetlerinde bizim gibi başka bir dil kullanmazlar. Binaenaleyh uzun müddet lisanlarını öğrenmeye mecburdurlar. Onlardan tam manasıyla ve derhal Türkçe'yi kabul etmelerini talep edemeyiz. Biz nasıl kolay kolay Arapça'dan yakamızı sıyırmadık ise onlar da birdenbire lisanlarını bırakamazlar. Zamanın bu işte büyük tesiri vardır. Yani lisanlarını tamamıyla terk etmeleri zamana bağlı bir iştir. Binaenaleyh mekteplerimizde tahsil görecektir vatandaş evlatlarının daha bir müddet kendi lisanlarını da bilmeleri lazımdır.³³

Ömer Aziz, bunun için de şu çareyi teklif edecekti:

33 Vezir oğlu Ömer Aziz, "Cemaat Mektepleri ve Türkleştirme, Türkleşme Meselesi", *Hür Türkiye*, 9 Temmuz 1928.

Türk mekteplerinde tahsil görececek vatandaş evlatlarının aile ocağında Türk zihniyetiyle yetiştirilmesi için birinci makalemizde izah eylediğimiz gibi vatandaşların tam bir Türk hukuku ve imtiyazla yaşamaları icap eyler. Bir kısım vatandaşların Türklüğe karşı hüsnüniyeti noksan bile olsa refah ve huzur ile yaşamak ihtiyacı onları az çok Türklüğe yaklaştırır. Belki zamanın zihniyetler üzerinde tesirâtı bir gün onları tam bir Türk yapar.

Lisana gelince; madem ki (Türkleştirme ve Türkleşme) meselesinin ruhu mekteplerdir. Bu hususta icap eden şeyleri yapmakta tereddüde mahal yoktur. En kesme tarîk [yol] vatandaşlar Türkçe'yi her hususta ana lisanı olarak benimseyecekleri zamana kadar ibtidai mekteplerimizde vatandaş evlatlarına kendi lisanlarını da öğretmeliyiz. Bu da güç bir iş değildir. Muhit itibariyle vatandaş evlatlarının fazla devam edecekleri muhtemel bulunan mekteplere birer de kendi lisanlarını öğretecek muallim tayin ederek haftanın birkaç saatini lisanlarına tahsis etmek kâfidir.³⁴

İzmir'de yayınlanan *Anadolu* gazetesi ise Türkçe konuşmayanlar ile ticarî ilişkilerin kesilmesini teklif edecekti:

Türk milleti mazinin bu ihmalkâr ve zararlı hareketlerine artık nihayet vermiştir. Türk memleketinde, Türk tâbiyetini hâiz bulunanların başka dil ve konuşmalarına şimdiden sonra nazar-ı bî kaydî [kayıtsız gözlerle] ile bakamaz. Türk tâbiyeti ile vatandaş sıfatını alarak memleketin bütün hukukî, hayatî mevzuatından istifâde edenlerden bizim de bir şey istemeye hakkımız vardır. Türkçe konuşmaları ve Türklüğe hürmet etmeleridir.

Bu ciheti nazar-ı dikkate almak ecnebilerin de iktisâdî menâfine muvafık düşer. Maalesef görüyoruz ki Türk tâbiyetini hâiz vatandaşlarımız bu vecibeye riayet etmiyorlar. Biz Türkler, benliğimizden hiçbir şey kaybetmek istemiyor, bu memlekette yaşamak, aktarânın nadiren halk ettiği mehâsininden, tabii servetinden hissemend olmak arzu edenlerden bu millî hakkımızı arayacağız. Bu vatanda bu millî şartlara riayetle yaşanır. Lisanımızın

34 Vezir oğlu Ömer Aziz, "Cemaat Mektepleri ve Türkleştirme, Türkleşme Meselesi", *Hür Türkiye*, 9 Temmuz 1928.

tekellümünü cebir ile değil, onlara menfaatlerinin bu kuyûda merbût bulunduğunu anlatmakla temin edeceğiz.

Türkçe konuşmayan, Türk'ün hukukuna riayet etmeyi bilmeyen vatandaşlardan iktisâdî münasebetimizi azaltırız. Onlar da ba'de mücerrede üstadsız bir zümre halinde yaşar ve gün gelir ki yaptıklarının netâyicine tahammül etmek zarureti ile karşılaşırlar.

İzmir'den Karşıyaka'ya, Karşıyaka'dan İzmir'e gelip gidenlerce malumdur ki, kamaralarda Türkçe'den ziyade bizim yabancı olduğumuz lisanlar ve bilhassa istikrâh ettiğimiz, tiksindiğimiz Rumca konuşuluyor.

Mahalle aralarında Balyaruha, galâ, haydi madam gibi cidden Türk'ü sinirlendiren, gazap eden elfâz isti'mâl ediliyor.

Bu gibi gezgincilerden ve Türkçe konuşmamayı gaye edinenlerden alışveriş etmemek şuurlu bir hareket olur.³⁵

ii. İstanbul Yahudi Basını ve Yahudi Aydınların Tepkisi

- Le Journal d'Orient Gazetesinin Başyazısı

İstanbul'da Fransızca olarak yayınlanan ve azınlıklara hitap eden *Le Journal d'Orient* gazetesi sahibi ve yazı işleri müdürü Albert Karasu, konuya ayırdığı başyazısında itidal tavsiye edecekti:

Türkçe konuşmak lazım, bu aşikâr ama Darülfünûn gençliği bizden bunu istediği veya Tekinalp Bey "Evamir-i aşere"sinde bize bunu tavsiye ettiği için değil çünkü bu bir vazife olduğu için lazım.

Kimse buna karşı çıkmıyor. Oysa önceki gün, *Akşam*'da günün küçük vakalarına ayrılmış olan kendi köşesinde "Allah aşkına Türkçe konuşma" başlığıyla yazan bir Türk meslektaşımın bazı satırları bizi şaşkınlığa uğrattı. Önce çok haklı olarak, müşterilerine anlaşılmaz bir Türkçe'yle ve son derece keyfi bir imla ile yazılmış menüler sunan Pera'daki bazı restoranlara veya dükkânlara karşı çıkıyor.

Onun bu kızgınlığını tamamen paylaşmaktayız. Eğer Türkçe'de bir

35 "Karşıyaka Mektupları: Vatandaş Türkçe Konuş!", *Anadolu*, 29 Nisan 1928.

dükkân tabelası veya bir hesap pusulası yazacaksak, bunu münasip bir lisanla kaleme almalıyız. Burada her şeyden önce âdâb-ı muâşeret kuralları ve ardından müessesenin haysiyeti mevzubahistir.

Ama meslektaşımızın aşağıdaki satırlarını tasvip edemeyiz:

“Vatandaşlar! Eğer güzel dilimizde kendinizi böyle ifade edecekseniz, o zaman hangi lehçeyi isterseniz konuşun ama Allah aşkına Türkçe konuşmayın!”

Ne demeli? Eğer Türkçe’yi hâlâ Beyazıt çevresindekiler gibi telaffuz edecek durumda değilsek, Türkçe konuşmaktan vazgeçmeli miyiz? Süleyman Nazif’in dilinde kendimizi rahat rahat ifade etmek için Darülfünûn’da klasik dil ve edebiyat okumuş olmak mı gerekmektedir? Bunu istemek, Hukuk Talebeleri Cemiyeti’nin yürüttüğü propaganda ile ters düşmeyecek midir?

Ağız ve telaffuz ancak zaman ile kazanılabilir. Yaşını başını almış kişilerden mükemmel bir Türkçe konuşmalarını istemek, onlardan imkânsız istemek olurdu. Hedeflenmiş olan gayeye ters düşecek müşahedelerle onların cesaretini kırmayın. Ülkemizin dilinin yayılması için samimice çalışanlar, bu işe daha çok, Türk olmayanların telaffuzlarını küçümseyerek okuyucularını eğlendirmeye çalışan ve bu alışılmış usulü çok fazla kullanan bazı mecmualara bunu hatırlatarak başlamalıdır.

Bırakın Türkçe konuşulsun, zaman ve muhit küçük telaffuz hatalarını düzeltmeyi üstlenecektir.³⁶

- Galata Musevi Cemaati Mektebi Müdürü A. Benveniste’nin Beyanatı

Galata Musevi Cemaati Mektebi Müdürü Benveniste de aynı gazetede görüşlerini uzunca bir makale ile ifade edecekti:

Ülkemizde yaşayan Musevilerin Türkleştirilmeleri ve bu gayeye çabucak ulaşmak için kullanılacak unsurlar yani son günlerde çok konuşulan bu soru hakkında bana ne düşündüğümü soruyorsunuz. Size her şeyden önce Türkleşmenin dindaşlarımız

36 A.[lbert] K.[arasu], “Perplexité”, *Le Journal d’Orient*, 29 Mart 1928.

arasında hep var olmuş olduğunu söyleyeceğim çünkü şimdi çok eskide kalmış zamanlardan beri –dört buçuk asır- çarpıcı bir entellektüel inkişaf göstermiş oldukları ülkeyi zorla terk etmek zorunda kaldıklarında, burada Türk vatandaşlarımız tarafından büyük bir teveccühle karşılandılar ve başlarına gelen kötülüklerin bittiğini görerek bu misafirperver topraklara derin bir biçimde bağlandılar. O tarihte onları kelimenin tam manasıyla Türkleştirmeden daha kolay bir şey olamazdı yani onlara görkemli şairlerinin, edebiyatçılarının hatıralarını hatırlattığı kadar aynı zamanda onlara zulmedenlerin zalimliklerini de yeniden hatırlatan İspanyolca lisanında kendilerini ifade etmeyi memnuniyetle bırakırlardı. Bu fırsat kaçırıldı: Entelektüel yakınlıkları, ticarî ve iktisadî kapasiteleriyle çok faydalı olabilecek bu kimseleri Türk vatandaşlarına yaklaştırmak için hiçbir şey yapılmadı, tam tersine uzaklaştırıldılar, âdeta kendi kaderlerine terk edildiler: Kültürüne gelince, bu da fanatik ve gerici cemaat idarecilerinin ellerine bırakıldı. Onlar İbranice dışındaki yabancı dillerin veya dinle ilgisi olmayan konuların öğrenilmesini Musa'nın dinine bir hakaret, Talmud bilginlerimizin tavsiyelerine bir küfür olarak görüyorlardı. Entelektüel seviyeleri çok düşmüş olan Museviler asırlar boyunca Müslüman halkın hayatına karışamadılar, lisanını konuşamadılar, medeniyetini ve edebiyatını özümseyemediler, acısında olduğu kadar sevincinde de faal bir yer alamadılar. Bu tartışılmaz bir vakıadır ve uzun uzun mütalaa edilebilir ancak bunu sütun sayısı sınırlı bir gazetede yapmak imkânsızdır. Bütün Musevilerin kalbinde Türk vatanına duydukları aşk samimi, sabit ve derin bir yerde kalmıştır: Türk tarihine bakıldığında şanlı veya uğursuz herhangi bir döneminde hiçbir Yahudi'nin ülkede en ufak bir kusuru olmadığının ispatı görülecektir. Askerlik hizmeti mecburî olduğundan beri bütün dindaşlarımız samimiyetle vatanî vazifelerini yerine getirdiler ve kanları bütün savaş alanlarında Türk vatandaşlarımızın kanlarıyla karıştı. Şimdi anlaşıldığı manasıyla Türkleşme, bu his, onlarda doğuştan mevcut olduğundan dolayı dindaşlarımızın Türkiye için duydukları sevgi münakaşa konusu yapılamaz. Bana göre ispat etmek için geriye sadece bu sevgiyi dışa vurarak ispat etmek kalmaktadır ve ilk adım,

öğrenmek, evlerimizde ve ticarî münasebetlerimizde kendimizi onunla ifade etmek zorunda olduğumuz Türk diline mükemmel bir biçimde sahip olmaktır.

Şüphesiz, aynı ülkenin vatandaşları arasında çok güçlü bir bağ tesis eden lisan, özellikle millî hayatın bütün tezahüratlarıyla ve yaratılmış olan ve yaratılması gereken bütün vatansever işlerle çok yakından ilgilenmek için aralarında samimiyetle fikir ve his ortaklığı kurmalarına imkân sağlamaktadır. Kimse buna karşı çıkmamaktadır. Ama eğer vicdanlar, bu ülkenin ortaya çıkacak durum her ne olursa olsun talep ettiği bağlılık seviyesine sahip değillerse, ne kadar mükemmel olursa olsun yalnızca dil bilgisinin kalpleri bir arada çarptırmak için kâfi olacak gibi gözükmeyeceğini de eklemek istiyorum. Zaten, bunu ne kadar tekrarlasak çok olmaz sanırım, Musevi'nin Türk vatandaşları için müspet ve tarihî bir vakaya dayanmış olan, asırlardan beri sürüp gelen seküler bir sevgisi vardır: Onun için Türk dilini öğrenmek ancak minnettarlığını güçlendirir ve bu iki unsurun hızlıca kaynaşmasına katkıda bulunur.

Şu an kullanıldığı manasıyla Türkleşme, şüphesiz bizi Anadolu kahramanlık destanından ayıran bu kadar kısa zaman içinde elde edilemez: Tabii olarak zamana bırakmak lazım. Kadını, erkeği milyonlarca dindaşımız, akşamdan sabaha hazırlanmamış oldukları bir ülkenin dilinde kendilerini ifade etmeye alışamazlar. Hükümetin bu maksatla almış olduğu tedbirler yakın bir gelecekte bizim çevrelerde de iyi bir seda bulacaktır. Bana göre, çok arzu edilen bu tahavvül ancak mekteple yani çocuklarla teşekkül edecektir: Ancak bu yumuşak hamurun, yani vatan, hukuk ve adalet fikirlerinin derinden yerleştiği çocuk beyinlerinin entelektüel seviyesini yükselterek bu neticeye ulaşılabilir.

İlkokul boyunca küçük çocukların dersleri Türk dilinde öğrenmeleri ve ardından bütün vatandaşlara fazlasıyla açık olan devlete ait orta mekteplerde eğitime devam etmeleri onları millî dilde mükemmelleştirmeye götürecektir. Daha sonra, hükümetin yüksek mekteplerine kabul edilince, faydalı vatandaşlar olacak

seçkin bir insan topluluğu çıkacaktır ve vatan da bundan en iyi kazancı çıkaracaktır. Yani dindaşlarımızın Türkleşmelerinin ancak mektepler ve oradan çıkacak müstakbel nesiller vasıtasıyla gerçekleşeceğine kesinlikle inanmaktayız.

Her şeyden önce bu mekteplerin, bugün şartların yapmaya zorladığı gibi muhakkak ki yüksek eğitim almış ama gençleri eğitmek gibi bu kadar asil bir vazife için hayatlarını adamaya fazla hazır olmayan öğretmenler değil ama sağlıklı bir pedagoji tarafından tavsiye edilmiş metotları öğrenmiş ve normal mekteplerde vazifelerine göre eğitilmiş öğretmenlerden oluşan bu zor çabalarına uygun bir kadroya sahip olmaları şarttır.

Engabeli tarihinin bütün safhalarında minnettarlık karakteriyle fark edilen Musevi, Türk vatanına olan sarsılmaz bağlılığını daima göstermekten onur duyacak ve kelimenin tam anlamıyla (Türkleşmeyi) vazifelerinin ilki olarak görecektir.³⁷

- El Tyempo Gazetesinin Tepkisi

Müstakbel *Türkleştirme* kitabının, yayınlanmasından kısa bir süre önce Türk basınında yer alması ve gazetecilerin ilgisine mazhar olması, tabii ki dönemin Yahudi basınına da meşgul edecekti. *Türkleştirme* kitabına tepki gösterecek olan *El Tyempo* gazetesinin sahibi ve başyazarı David Fresco (1853-1933), Ladino³⁸ dilindeki basının en tanınmış simasıydı.³⁹ *El Tyempo*, konuya ayırdığı uzun başyazıda şöyle yazacaktı:

Cumhuriyet'in ülkemizde ilan edildiği günden itibaren yeni

³⁷ "L'opinion de M.A. Benveniste", *Le Journal d'Orient*, 16 Nisan 1928.

³⁸ Ladino, Sefarad Yahudilerinin konuştukları dildi. Yahudice veya İspanyolca diye de bahsedilir.

³⁹ *El Tyempo* Merkado Fresco, David Fresco, Sami Alkabez ve İsaac Carmona tarafından 1870'li yıllarda kurulmuştu. David Fresco, 1878 yılında yazı işleri müdürü olacak ve gazetenin kapanacağı 1930 yılına kadar bu görevi sürdürecekti. Kaynak: Sarah Abrevaya Stein, *Making Jews Modern: The Yiddish and Ladino Press in the Russian and Ottoman Empires*, Indiana University Press, Indianapolis, 2004, s. 233, 7 sayılı dipnot.

Türkiye’de Yahudilerin siyasî ve sosyal vaziyetleri hakkında değişik vesilelerle konuşma imkânına sahip olduk. Hatta makalelerimizden biri *Akşam* gazetesinin Türkçe baskısında da yayınlanmıştı. Sonrasında bu mevzuya tekrar geri dönmek için fırsat olmayacağını sanmıştık. Ancak bu son zamanlarda ülkemizde sanki günün meselelerinden biri olup süratle bir çare aranır mışçasına Yahudi unsurundan oldukça bahsedilmekte. Türk matbuatı Yahudi unsuruna genellikle hasımâne bir şekilde yaklaşmakta ve çok nadir olarak bazı dost sesler duyulmakta. Matbuat Yahudilerin vatanseverliklerine şüpheyle bakmakta, Türkleşmekte gecikmelerinden ve tehcir edildikleri ülkenin lisanını muhafaza etmiş olmalarından dolayı şikâyet etmekte. Türk matbuatının Yahudi unsurundan neden [diğer azınlık unsurlarına kıyasla] Türk kültürüyle daha çabuk haşır neşir olmasını istediğini ve Yahudi unsuruyla neden daha çok alakadar olduğunu merak ediyoruz. Yahudi unsurunun Türkleşmesi için birçok şekilde tedbir alındı. Türk Yahudileri ile Müslüman Türkler arasında dostâne münasebetlerin kurulabilmesi için cemiyetler ve kulüpler tesis edildi. Aynı gaye ile geçen hafta Türk Musevi aydınlarının yeni bir teşebbüsü matbuatta haber oldu ve matbuat âleminde Tekin Alp müstear adıyla tanınan üstad Moiz Kohen’in *Türkleştirme* kitabı yayınlandı. Tekin Alp bir evâmîr-i aşere ile memleketin değişik unsurlarının, özellikle Yahudi unsurun, Türkleşebilmesi için ana ve temel şartlarını bir on emir halinde yayınladı. Bu kitabın yayınlanması ve Tekin Alp’in Türk matbuatından bir meslektaşımıza mülakat vermesi üzerine Cumhuriyet Türkiye’sinde Yahudilerin sosyal ve siyasî vaziyetlerinden bahsetmenin ve Tekin Alp’in beyanatları hakkında ne düşündüğümüzü söylemenin zamanı geldiğini sanıyoruz. Ancak bu mevzuya girmeden önce bu tartışmalarda kullanılan “asimilasyon”, “millet” ve “Türkleştirme” terimlerinin tarifleri üzerinde biraz durmamız gerekir. (...) Bir nüfusun asimilasyonundan bahsedildiğinde küçük bir kitlenin daha büyük bir kitleyle karışmasını anlamak lazım. Bir ülkenin nüfus olarak azınlıkta olan bir kitlesi çoğunluk ile karışacaktır. “Asimile olmak” çoğunluk ile her şekilde, kıyafeti ile, lisanı ile, gelenekleri ile, hisleri ile düşünme tarzı ile benzer ol-

maktır. Bu asimilasyonun uzun bir çalışmadan sonra gerçekleştiği anlaşılır. Bir sıvıyı bir başka sıvının içine karıştırır gibi değil. Mesela Fransa'da, İngiltere'de asırlardır yaşayan Yahudiler, Fransızlara ve İngilizlere asimile olmuşlar ve onlara benzemişlerdir. Bu az çok uzun bir zamandan sonra ve de bu asimilasyonun, bu kaynaşmanın gerçekleşebilmesi için hususi imkânların kullanılması ile yapılabilmektedir.(...)

Günümüzde "millet" bir bölgede oturan, bir cemiyet halinde birbirleriyle tesanüt halinde olan, karşılıklı olarak yardımlaşan, dâhilî ve hâricî düşmanlara karşı ülkesini müdafaa etmek üzere bir ailenin azaları gibi teşkilatlanmış bir grup insan demektir. Bu cemiyetin, bu ailenin azaları değişik ırklardan, değişik renklerden olabilir, dinler arasında en iyisi olduğuna inandıkları bir dine ait olabilirler ancak onlar her zaman ortak ailenin sadık azalarıdır. Bugün bu anlam "millet" teriminin yegâne tarifidir. Bu tarif en rasyonel, en adil, en pratik, terakkinin ve insanlığın menfaati ile en uyumlu tariftir. "Türkiye" terimi bu şekilde anlaşılmalıdır. Bu topraklarda yaşayan insanların çoğunluğu "Türk" denilen etnik unsurun ahfadı olduğu için buraya "Türkiye" denilmekte. Ancak bu topraklarda yaşayan insanların dinî inançları ve menşeleri ne olursa olsun siyasi ve sosyal münasebetlerinin [ortak olması] onları bir aile, bir Türk milleti haline getirmiştir. Ve ne zaman "Türkleştirme" dersek sadece bir ferdi ortak Türk ailesinin siyasi ve sosyal hayatına asimile etmeyi anlayabiliriz.

Türk çoğunluk bu tür bir cemiyetleşmeyi kabul etti ve Teşkilât-ı Esasiye bu topraklarda yaşayan herkesin, etnik menşeleri ve dinî inançları ne olursa olsun, hak ve vecibelerinde birbirleriyle tamamen eşit aynı ailenin, Türk milletinin, birer ferdi olduğu temel ilkesini kabul etmiştir. (...) Bu Türk çoğunluktan bir dahi erkek çıktı ve sosyal eşitliğe ve liberalizme doğru en büyük adımı attı. O devlet ile din işlerini birbirlerinden ayırarak en liberal Cumhuriyet rejimini ilan etti. Bu en liberal ve en haksever rejimdir. Türkiye Cumhuriyeti topraklarında neredeyse beş asırdır yaşayan biz Yahudiler, aynı ailenin, Türk milletinin diğer yurttaşlarıyla birlikte hak ve vecibelerimizde tamamen eşit fertleriyiz. Türk

milletin Teşkilât-ı Esasîye'sine göre bizler Türk'üz. Dolayısıyla hukukî Türk olduğumuza göre Türkleştirmeden bahsetmenin yeri yoktur. Bir an için bizler Yahudilerin Türk olmak, haklarımızın tadını çıkarmak istemediğimiz düşünülebilir mi? Vatandaş olmayı istememek için şuursuz, çıldırmış olmamız lazım. Dolayısıyla bizler Türk'üz ve vatanımızı severiz. Bunun tersini düşünmek için hiçbir sebep yoktur. (...)

Türk milletin siyâsî ve sosyal hayatına asimile olmamız gerektiği münakaşa mevzuu dahi değildir. Ancak bu tedricî olarak yapılabilir. Bir nüfusun bir başka nüfusa asimile edilmesi akşamdan sabaha yapılmaz. Bir sıvıyı başka bir sıvının içine döküp karıştırmaya benzemez. İspanyolca'yı terk etmemiz istenmekte. Ancak unutmamak lazım ki Türkiye Yahudileri bin yıldan fazla bir süredir bu lisanı konuşmaktalar ve bu kadar asırlık bir alışkanlığı bir günden diğerine söküp atmak mümkün değildir. Dahası, bu asimilasyona mani olan veya bu asimilasyonu geciktiren her türlü maniye ortadan kaldırmak lazım. Maalesef bizim tespit ettiğimiz bunun tam tersidir. Bizleri çeken, bizleri cezbeden bir kuvvet yerine bizleri iten bir kuvvet görüyoruz. Bizler Türk ailesinden itilen ecnebler olarak görüldüğümüzü fark ediyoruz. Halkın hislerine tercüman olduğu düşünülen matbuat neredeyse her zaman bize şüphe ile bakmakta. Bizler her gün karilerini eğlendirmek isteyen popüler bir gazetenin tenkitlerinin ve alaylarının hedefiyiz. Türkiye Yahudi cemaatinin tamamı haysiyet ve şerefının yaralandığını acıyla hissetmekte. Ve daha acısı cesareti kırıldı.

Ortak lisan bir kolektifin azalarını birbirine bağlayan en önemli bağ, asimilasyonu uygulamak için en etkin imkândır. Ancak Yahudi kitlelerinin arasında millî lisanın yaygınlaştırılması için hiçbir gayret sarf edilmemekte. Yahudilerin yaşadıkları semtlerde Türkçe'nin tamimi için mektepler kurulmalı ve paralarını ödeyemeyen talebelerin parasız olarak mektebe gitmeleri sağlanmalı. Bir ülkenin entelektüel, sosyal ve siyâsî hayatındaki en mühim unsur gençliktir. Yaşı ilerlemiş insanları asimile etmek için sarf edilecek bütün gayretler, fedakârlıklar büyük fayda geti-

remezler. En fazla yeni nesil ile meşgul olunmalıdır. Bu yeni nesil, gençlik, kendisini teşvik edecek, cesaret verecek perspektiflere sahip olmalıdır. Ancak bugün Yahudi gençliği bunun tersini görmekte. O ufkun kapalı olduğunu gördüğünde titremekte. Musevi gençliği Türk lisanını öğrenmek, Türk kültürüne asimile olmayı, hayatının en iyi senelerini Türkçe eğitim almaya hasretmeyi istemekte, ancak meşru ihtiraslarını tatmin etmek için, terakki edebilmek için, geleceği için bütün kaynakların kendisine men edildiğini görmekten korkuyor. Bu genç Yahudi'nin hür bir vatandaş olduğuna, önünde hiçbir kapının kapalı olmadığına ve her türlü mevkie yükselebilmek için sadece çalışması ve liyakata gerek olduğuna kanaat getirdiğinde büyük bir şevkle, canıyla, ruhuyla kendisi ve ortak vatan için çalışmaya başlayacağı şüphesizdir.

Bizlerin, bu bahtiyar günün geleceği konusunda Gazi'mizin ve mesai arkadaşlarının zekâsına, liberalizm ve hakkaniyet hislerine sonsuz itimadımız var ve anavatanın ve Yahudi unsurunun menfaatleri gereğince bu günün bir an önce gelmesini arzuluyoruz. (...)

Dostumuz Moiz Kohen'in ilk emri olan "İsimlerini Türkleştir" emri manasızdır. O "Türk olmak için Türk isimlerine sahip olmak şarttır" demektedir. Moiz Kohen'in nasıl böyle bir kanaati dile getirdiğini anlayamıyoruz. Her şeyden önce kelimenin siyâsî manasında "Türkçe isim" diye bir şeyin var olduğunu sanmıyoruz. Müslüman Türk yurttaşlarımızın taşıdıkları isimlerin çoğu Arap lisanındandır. Medeni dünyanın hiçbir yerinde bir vatandaşın ismi bir millete ait bir fert olmanın şartı değildir. Türk Yahudilerinin, Müslüman Türklerin taşıdıkları isimleri almalarına karşı değiliz. Emil veya Adolf gibi isimlere hoşgörülü olup Selim veya Halim gibi isimlere hoşgörüsüz olmak için bir sebep yok. Talmud'da bile Yunan isimlerine sahip hahamları tanıyoruz. Mösyö Kohen'in bu ilk şartının en hafif rasyonel düşünme müzakeresinde hemen patlayan bir sabun köpüğü gibi olması yazıktır. Üçüncü emir, Yahudilere "Havralarda dualarının hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku" diye emreder. Tanrı'ya İbranice dışında bir başka lisanda dua etmenin bir fedakârlık olduğunu iddia etmiyo-

ruz. Ancak dünyanın en liberal ülkesinde, hatta Papa'nın iktidarı altında bile Yahudilerden dualarını İbranice dışında bir lisanda yapmalarını kimse talep etmedi; herkes dinî inançlara saygılı idi. Bir gün bu ülkenin resmî dilinin sinagoglara girmesi mümkündür ancak asimilasyon faaliyetine oradan başlanmaz.

Dördüncü emir de “mekteplerini Türkleştir” demekte. Bu, Maarif Vekâleti'nin vazifesidir ve onu da yerine getirmekte.

“Çocuklarını memleket mekteplerine yolla.” Yahudi çocuğu, matbuatın bir bölümünün Yahudileri kötüleme kampanyası tesiri altında kalan küçük arkadaşlarından çok az sıcak yaklaşım görmesine rağmen imkân olduğu zaman maarif mektebine gitmekte. Yahudi mahallesinde oturan Yahudi çocuğu uzak bir mesafede olan maarif mektebine gidemez. Değişik unsurların değişik mahallelerde bir arada oturma alışkanlığı henüz yok olmadı. Değişik azınlıkların kesif bir şekilde oturdukları değişik semtlerde maarif mekteplerinin kurulmaları şarttır zira bir çocuk için kilometreler ötesindeki bir maarif mektebine gitmek pratik bir çare değildir.

Mösyö Kohen altıncı emrinde Yahudi'ye “memleket işlerine karış” demekte. O bundan başka bir şey istememekte, yeter ki mümkün olsun.

“Türklerle düşüp kalk.” Bu ancak karşılık itimat ve sempati yerleştikten sonra yapılabilir.

“Cemaat ruhunu kökünden sök.” Bu emirle Tekin Bey'in ne demek istediğini anlamadık. Yahudilerin dört bin yıllık tarihlerini unutmaları, dindaşlarına olan sempatilerini, dinî itikatlarını unutmaları mı isteniyor? Başka bir şey anlaşılabilir mi? Acaba Mösyö Kohen, başka bir şey söylemek istiyordu da iyi ifade edemedi mi?

Dokuzuncu emirde Mösyö Kohen, Yahudi'ye “Millî iktisat sahasında vazife-i mahsusanı yap” demekte. O pekâlâ bunu yapmak istemekte. Bunu yapmak onun menfaatine, ancak bunu yapabilecek durumda olmalı. Diğer taraftan düşmanları kendisine tam da bu sebepten, ticaret ve iktisat ile meşgul olduğundan dolayı saldırmakta.

Kohen, “haklarını bil” diye bitirmekte. Mösyö Kohen müsterih olsun. Türk Yahudisi, Teşkilat-ı Esasiye’nin kendisine tanıdığı ve bütün vatandaşların hakları olan haklarını gayet iyi bilmekte. Onun hiçbir hususî talebi yok. Hatta o ecnebilerin kendisine vermek istediği ekalliyet hakları denilen haklardan da feragat etti zira Türk ailesinin dışında yaşamak, ayrı masada yemek istemiyor.

Bu on emri okudukça ve nasıl takdim edildiklerini düşündükçe sanki Mösyö Kohen’in, hiçbir siyasî eğitimi olmayan, vatani ve sosyal vazifelerinin ne olduğunu bilmeyen cahil cühela bir gruba hitap etmekte olduğu, asimilasyon gerçekleşmemekteyse de bunun kabahatinin sadece Yahudilere ait olduğunu belirttiği düşünülebilir. Bu çok hazindir zira masum olduğumuz halde kabahtli duruma düşmekteyiz.

Mösyö Kohen gibi Musevilerin, bu ülkenin millî lisanıyla ciddi meseleleri tartıştıklarını ve tezler geliştirdiklerini görmekten çok memnunuz, hatta bir ölçüde iftihar etmekteyiz. Onlar dindaşlarına faydalı olabilirler ve dindaşlarının davalarını maharetle müdafaa edebilirler. Bu hepimiz için rahatlatıcı bir şeydir. Ancak davamızı mahir bir şekilde müdafaa edebilecek bir durumda olan bu insanlar, Türkiye Yahudilerinin sosyal ve siyasî vaziyetlerini iyi bir şekilde inceleme zahmetine katlanmadılar ve peşin yargılı ifadelerde bulundular. Üniversite tedrisatı yapmış erkekler olarak bu tür meselelerin ciddi bir incelemeye tâbi olmaları gerektiğini bilmeleri lazımdı. Mösyö Kohen, asimilasyona mani olan sebepleri düşünmeliydi. O sebepler ortadan kalkmadıkça etkilerinin de ortadan kalkmayacağını düşünmeliydi. Sebeplerle doğrudan doğruya mücadele etmeyen çarelerin bir çare olmadığını bilmeliydi. Bir eve bodrumdan veya çatıdan girilmez. Kapısından girilir.

Memleketin lisanında kendini kolayca ifade eden siz Mösyö Kohen ve sizin durumunuzda olan dindaşlarımızı, Türkiye Yahudi toplumunun kıymetli oğulları olarak kabul ederiz. Sizlerin, Türkiye Yahudilerinin masum olduklarını ispat etmenizi ve onların davasını müdafaa etmenizi bekleriz.

Vaziyetimiz hakkında Müslüman Türk vatandaşlarımızın zihinlerini açmak için sahip olduğunuz bilgiyi, kabiliyetinizi kullanınız. Yazılarınızla Türk matbuatının idarecilerini, bizlere gösterdikleri husumete ve güvensizliğe lâyık olmadığımıza ikna ediniz. Mazimizin ve halihazırdaki vaziyetimizin en ufak bir sadakatsizlik lekesiyle kirlenmediğini gösteriniz. Onları, bizlerin çok samimi olarak diğer vatandaşlarımızla birlikte kardeş gibi yaşamak ve ortak vatana çok faydalı olmak istediğimize ikna ediniz.⁴⁰

- Havralarda Duaların Türkçe Okunması Tartışması

Tekinalp'in evamir-i aşeresi'ndeki on emirden "Havralarda dualarının hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku" emri, Yahudi cemaati arasında tartışmalara yol açacaktı. Hahambaşı Kaymakamı Hayim Becerano, duaların İbranice okunmaya devam etmesine taraftardı ve düşüncelerini şöyle ifade edecekti:

Tevrat ve Mezamir bizim mabetlerimizde Davud'un lisanından başka bir lisanla okunamaz. Çünkü bu iki kitab-ı mukaddesin ihtiva ettiği külliyyatı [içerdiklerini] ancak İbrani lisanı ifade edebilir. Ancak havralarda vaazlar Türkçe olarak irad edilebilir. Hatta Musevi isimlerinin Türkçeleşmesi bile fena bir fikir değildir. Mesela Moiz ve Mişon isimlerinin bizim lisanımızdaki aslı Moşe'dir. İbranice'de Musa yoktur, Moşe vardır. Ben şahsım itibarıyla Türk isimlerinin kullanılmasının en hararetli taraftarıyım.⁴¹

Becerano'nun bu beyanatı üzerine Tekinalp, şu izahatı vermek zorunda kalacaktı:

40 "La situation politique i social de los djudyos en la nueva Turkia", *El Tyempo*, 14 Mart 1928. Bu yazının tercümesi, daha sonra hem Türkçe hem de Fransızca olarak yayınlanacaktı. Bkz. "Le décalogue de turquisation de Tékiné Alp", *Le Journal D'Orient*, 20 Mart 1928. Türkçe tercümesi, *Akşam* gazetesinin 29, 30, 31 Mart 1928 tarihli nüshalarında, Fransızca tercümesi ise Alliance Israélite Universelle'in *Paix et Droit* dergisinde yayınlandı. *Paix et Droit*, Mayıs 1928, s. 6-8.

41 "Musevilerin Türkleşmesi", *Cumhuriyet*, 15 Mart 1928; "Musevilerin Türkleşmesi Meselesi", *Akşam*, 15 Mart 1928.

Evâmir-i Aşere'min üçüncü emri yanlış anlaşıldı. Üçüncü emir "duaların hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku" demektedir. "Bir kısmını" dedim zira Tevrat'ın ve Eski Ahit'in bazı duaları sadece Musa'nın dilinde okunabilirler. Ancak bu duaların yanı sıra Eski Ahit'in tefsirleriyle başlayan başka dualar, Pesah ve Gül bayramlarında söylenen bazı litürjik şarkılar başka ülkelerde ya Yahudi İspanyolcasında veya mahallî lisanda icra edilmekte. Hagada'yı⁴² Arapça söyleyen Suriye Yahudileri gibi bu tür kutlamalarda sinagoglarda kullanılan Yahudi İspanyolcası yerine Türkçe kullanılabilir.⁴³

Tekinalp, "Musevilerin isimlerinin Türkleşmesinden bahsediyorsunuz, bunun imkânı var mıdır?" sorusuna *Akşam* gazetesi muharririne, şu açıklamalarda bulunacaktı:

- Niçin olmasın efendim? Şu unutulmamalıdır ki Türk olmak için Türk adını taşımak şarttır. Başka memleketlerdeki mezhepdaşların isimlerini millileştirmişlerdir. Frenklik dâyesiyle Moiz'e inkılab eden Mişon'un Musa, esası Avram olan Albert, İbrahim, Şelomo=Salomon'un Selim veya Süleyman olmasına ne mani var? Musevilerin isimlerini değiştirmeleri lazım geldiği gibi bundan sonra doğacak Musevi çocuklarına da doğrudan doğruya halis Türk isimleri verilmelidir. Mesela benim ismim Moiz Kohen dğildir. Tekin Alp'tir.
- Havralarda dualar Türkçe okunabilir mi?
- Okunabilir ve bunun için dinî bir mani mevcut değildir. Türkçe dua Musevileri Allah'a ulaştırdığı gibi vatana da ulaştıracaktır.
- Millî harsı tamim etmek için daha ne gibi şeyler düşünüyorsunuz?
- İrk ve şi'r hayvanlarda aranır. Harp anı vesaire gibi muhit ve terbiye de iştirak olursa vatandaşların cümlesi aynı seviyeye erişecektir. Bunun için de evvela Türkçe'yi yaymak lazımdır. Millî

42 Hamursuz (Pesah) bayramında okunan ve Yahudilerin Mısır'dan çıkıp hürriyetlerine kavuşmalarını anlatan dinî metin.

43 "Le décalogue de turquisation", *Le Journal D'Orient*, 16 Mart 1928.

Hars Birliği'nin yapacağı işlerden en esaslısı budur. Hukuk talebesinin bir cemiyeti var. İcap ederse biz bu cemiyetle teşrik-i mesai ederek [birlikte çalışarak] herkes her vatandaşı Türkçe konuşturmaya çalışacağız.

Unsurları Türkleştirmek, vatandaşlar arasında kuvvetli bir dayanışma yapmak için birçok çareler vardır. Bunun için daha şimdiden mütefekkir azamızı konferanslar hazırlamaktadır. Gece dersleri tertip ediyoruz. Ancak bize hariçten yardım edilmesi lazımdır. Mesela bu Türkleştirme meselesinde matbuatın bize büyük faydaları dokunabilir. Musevilerin çoğu vapurlarda, tramvaylarda ve umumi yerlerde Türkçe konuşmaya cesaret edemiyorlar. Bunun da sebebi mizah gazetelerinin Yahudi telaffuzu, Yahudi konuşuşu ile alay etmesidir.

Vakia mizah gazeteleri Anadolu köylüsü vesairenin telaffuzu ile de alay ediyorlar. Fakat Museviler kendi konuşuşlarının karikatürize edilmesine pek fena üzülmüyorlar ve gülünç mevkide kalmamak için umumi yerlerde Türkçe konuşmaya cesaret edemiyorlar.⁴⁴

Bu mülakattan kısa bir süre sonra basında yer alan bir habere göre Ankaralı Yahudiler, Yahudileri Türkleştirme Cemiyeti'ni kurmuşlar, tanzim ettikleri nizamnâme'yi de hükümete takdim etmişlerdi. Bu nizamnâme'ye göre sinagoglarda vaazlar Türkçe verilecek ve "her yerde Türk harsının tatbikine" çalışılacaktı.⁴⁵

- Fransa Büyükelçisi'nin Yorumu

İstanbul'daki Fransız Büyükelçisi'ne göre Tekinalp'ın Türkleşme teklifinin İstanbul Yahudileri arasında tatbiki oldukça zordu zira Cismanî Meclis'te yabancı uyruklu Yahudiler de yer alabilmekteydiler ve bunlar arasında varlıklı ve oldukça etkili isimler

44 "Cemiyetin Müessislerinden Tekin Alp Bey Musevilere Yeni Evâmîr-i Aşere Tebliğ Ediyor", *Akşam*, 10 Mart 1928.

45 "Havralarda Türkçe", *Hizmet*, 30 Mart 1928.

vardı. Bu kişiler, Tekinalp'ın Evâmir-i Aşere'sinin geniş bir şekilde tatbik edilmesini güçlkle kabul edebilecek insanlardı.⁴⁶

- Abraham Elmaleh'in Tepkisi

Abraham Elmaleh⁴⁷ tarafından Kudüs'te yayınlanan *Mizrach U'Ma'arav* dergisi ise Tekinalp'ın Evâmir-i Aşeresi'ni şöyle yorumlayacaktı:

Asimilasyonun yeni peygamberinin, Türkleşmenin suni bir şekilde gerçekleştiremeyeceğini, yabancı unsurları daha yakına çekmek için bunu yapmak isteyen çoğunluğun bunu yapacak vasıflara sahip olması gerektiğini bilmesi lazım. Türk kültürü, Türkiye'de yaşayan değişik halkların tamamını asimile edecek kadar güçlü ve cezbedici mi?

Türkiye Yahudileri, dünyadaki diğer dindaşları gibi, onları yok etmek istemiş olan yabancı kültürlerle rağmen binlerce yıl boyunca milli birliklerini muhafaza etmiş bir halktır. O zaman zayıf, ruhanî ve kültürel varlıklara sahip olmayan Türk kültürü, kültürleri, eğitimleri ve edebiyatları ile onlardan çok daha üstün olan Yahudileri asimile edebilir mi? Türk dili, kültürü ve edebiyatı başka milletlerin kültürü ile mukayese edilebilir mi? Halihazırda ve yakın bir gelecekte de başka milletleri cezbedemeyecektir. (...) Türkler Moiz Kohen veya Musa Tekinalp gibi dalkavuk bir Yahudi'nin bu tuhaf teklifine nasıl cevap vermekteler? İstanbul, İzmir ve Edirne'de cereyan eden hazin hadiseler, Türkiye'de ortaya çıkmış olan bu yeni asimilasyoncu peygambere verilen en kati cevaptır. Edirne, İstanbul ve İzmir'de Türkler sokak duvarlarını "Vatandaş! Türkçe Konuş!" ilanlarıyla kapladılar. Ancak sadece bununla tatmin olmadı-

46 Fransız Dışişleri Bakanlığı Arşivi, E.Levant, 112, facsimilé 212-213, rapor no.216, 20 Mart 1928 tarihli rapor.

47 Abraham Elmaleh (1885-1967): Sefarad kökenli bir gazeteci ve aydındı. İsrail'in ilk parlamentosunda Sefarad ve Mizrahi (Ortadoğu ve Kuzey Afrika kökenli Yahudiler) cemaatlerini temsilen milletvekili olarak görev yaptı. İbranice-Fransızca ve Arapça-İbranice lügatlar ve İsrail hakkında araştırmalar yayınladı. Biyografisi için bkz. Albert Cohen, *Abraham Elmaleh Quelques Traits de Sa Vie*, La Boz de Türkiye, İstanbul, 1945.

lar ve Türkçe konuşmayan herkesi ülkeden kovmakla tehdit ettiler. Daha da ileri gittiler: Edirne’de fırıncıların Pesah sırasında hamursuz imal etmelerini yasakladılar. Şehrin bir camisinde Türklere, Yahudileri ve Yahudiler ile ticaret yapanları boykot etmeleri vaaz edildi. Talebeler sokaklarda nümayişlerde bulundular ve duvarlara Yahudilere nefret kusan ilanlar yapıştırdılar. Dâhiliye Vekili şiddete başvuran nümayişçilerin tutuklanmalarını emretti. Ancak burada sorulacak sual, bu tedbirler ile Yahudilerin problemlerinin sona erip ermediği veya bu kadar yaygın şovenizmden dolayı onları daha zor zamanların bekleyip beklemediğidir.⁴⁸

- Prof. Max Bonnafofus’un Yorumu

Türkçe konuşma konusunda en önemli yorumlardan biri, Darülfünûn sosyoloji hocası Prof. Max Bonnafofus’un yazısıydı. *Le Journal D’Orient* gazetesinde yayınlanan makalesinde Max Bonnafofus, aslolanın, herkesin umumi yerlerde Türkçe konuşmasından ziyade bir ruh birliğinin sağlanması olduğunu savunacaktı:

Tekin Alp Bey’in On Emri üzerine ve daha genel olarak da bu memleketin azınlıklarının Türkleşmeleri veya Türkleştirilmeleri (nasıl arzu edilirse) üzerine fikir beyan etmek belki bir ecnebî için oldukça hassas bir mevzudur. Amma velâkin, mesleğimin ve eğitimimin bana temin ettiği sükûnetle ve objektiflikle, yakıcı bir güncelliğe sahip olan bu meselelere eğilmenin mümkün olduğuna kâni olmuş biri olarak, bana sorulmuş olan bu sualden kaçınmam gerektiğine de inanmadım.

Sorulmuş olan sualin menşesinde aslında şu mesele vardır: Millî birlik için lisan birliği vazgeçilmez midir?

Bu yeni bir mesele değildir. Bu meseledeki zorluk, alakadar olanların bu mevzuya ihtirassız yaklaşımlarının güç olmasıdır. Alsace-Lorraine’in Alman İmparatorluğu tarafından ilhakının hemen ertesinde, büyük Alman tarihçisi [Theodor] Mommsen, etnik ve linguistik mülahazalarla bu ilhakı meşrulaştırmaya ça-

48 “The Turks and the Jews of Turkey” (İbranice), *Mizrach U’Ma’arav*, Cilt II, sayı 1-6, Yaz-Sonbahar 1929-Sonbahar-Kış 1929, s.72-75.

lışıyordu. Fustel de Coulanges ise meşhur cevabında tam tersine, milletlerin teşekkülünde lisan birliğinin esas bir unsur olmadığını gösteriyordu "Lisan", diyordu, "bir milletin karakteristik işareti değildir... İsviçre'de üç lisan konuşulmaktadır; bu yüzden İsviçre daha az tek bir millet midir ve onda vatanseverliğin olmadığını söyleyebilir misiniz?"

Diğer yandan, Amerika Birleşik Devletleri'nde İngilizce konuşulmaktadır, onları bir zamanlar İngiltere'yle birleştirmiş olan milli bağı yeniden teşekkül ettirmeye çalıştıklarını görüyor musunuz?

Bir on yıl kadar sonra, Sorbonne'da [Ernest] Renan, daha sonraları "bir millet nedir?" başlığıyla neşredilecek olan ünlü nutkunu söylemiştir.⁴⁹ Burada benzer bir tezi müdafaa etmektedir. İsviçre misalini yeniden ele alarak, farklı lisanslar konuşarak da aynı milli ülküye sahip olunabileceğini ve de tam tersine İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri ve Latin Amerika ve İspanya misallerinde olduğu gibi aynı lisanı konuşarak birbirlerinden çok farklı milletlerin teşekkül edebileceğini gösteriyordu. "Lisanlar", diyordu, "hayat ve ölüm için birleştığımız aileyi tayin etmek mevzu bahis olduğunda, insan hürriyetini bağlayabilecek gücü olmayan tarihsel teşekküllerdir."

Bütün yurttaşları aynı lisanı konuşmasa bile, bir ülkenin yoğun bir milli hayatının olması bana inkâr edilemez gözükmektedir. Ve saygıdeğer meslektaşım Fuat Köprülüzade Bey'in İsviçre'yi gerçek bir millet olarak kabul etmeyi reddettiğini ifade etmesi, Helvetler Konfederasyonu yurttaşlarında ateşli protestolara sebep olacaktır. İsviçre'de teşekkül ettiği kadar milli hislerin yoğun hatta bazı bakımlardan kısıktırarak kadar olduğu pek az ülke bulunmaktadır.

Böyle olmakla birlikte, bir ülkenin içerisinde lisan birliğinin var olmasının hararetle aranması gerektiği de muhakkaktır. Bir lisan sadece kendini ifade etme vasıtası değildir, aynı zamanda bütün bir kültürün, bir medeniyetin, bir muhakeme tarzının ve hissiyatın da vasıtasıdır. Çocuk muhakeme etmeden önce konuşmak-

49 "Qu'est-ce qu'une nation?", 11 Mart 1882 tarihinde Sorbonne'da yapılan konuşma. (Derl. Notu)

tadır, bu çok sık klasik psikolojinin idrak etmediği bir gerçektir. Çocuğun önce anlamadan mimiklerle tekrarladığı kelimeler vasıtasıyla, milletin entelektüel, hissi ve atalarından gelen mirası kendisine rağmen ona zorla kabul ettirilmektedir. Bu, onun hassasiyetinin ve zekâsının döküldüğü kalıptır. Böylece lisan, milliyetin vazgeçilmez bir unsuru olmamakla birlikte, milli birliğin kuvvetli bir parçasıdır.

Ama bu arzulanan lisan birliğini fiiliyatta –bütün mesele de buradadır- nasıl ifa etmeli?

Şüphesiz tahakkümle değil. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti bunu kusursuzca idrak etmiştir ve bu, onun şerefinedir. Hiçbir zaman azınlıkları Türkçe konuşmaya tahakkümle mecbur etme maksadına sahip olmamıştır. Zaten birçok misal de böyle bir siyasetin tesirsiz olacağını ispatlamıştır. Bir lisan istisnâ bir tarzda canlı bir şeydir. Kaç halk lisanlarından vazgeçmektense ekseriyetle korkunç eziyetlere tahammül etmeyi tercih etmiştir!

Defaatle ifa edilen gayretlere, yoğun bir Ruslaştırma siyasetine rağmen çarlar, Rusça'yı Kafkasya lisanlarının yerine geçirmekte hiç muvaffak olabilmişler midir? Bir halkın lisanı emirlerle tadil edilemez.

Benim fikrime nazaran o, teşvikle de pek fazla tadil edilemez. Şüphesiz bütün yurttaşları Türkçe konuşmaya davet eden Hukuk Fakültesi'nin genç insanları ve kendi dindaşlarından sadece milli lisanı kullanmalarını belâgatle talep eden Tekin Alp Bey, çok takdire değer ve çok vatansever bir gayret ifa etmektedirler. Tabii ki meyvelerini verecektir. Ama bu siyasetle vâsıl olacak olan müspet neticeler hakkında şüpheli kalmaktan kendimi alama-maktayım. Mühim olan sadece halka açık yerlerde, bu ülkenin bütün yurttaşlarının alışveriş yapırlarken sadece Türkçe konuştuklarını iştirmek değil ama daha ziyade Türkçe'nin bütün Türk yurttaşların kalplerinin derinliklerinde hislerinin ve fikirlerinin en sadık, en mükemmel ifadesi olarak tahakkuk etmesidir.

Bütün bunlar, ne bir günde, ne de ne kadar ateşli ve cömert olursa olsun ferdi teşebbüslerle olur. Lisan birliği ancak mükemmel bir manevî birliğin taçlanması ile olabilir. Bu manevî birlik terak-

ki etmektedir. Azınlıkların kendi haklarından vazgeçmiş olmaları ve Türk Devleti'nin hukuken yurttaşlar arasında hiçbir fark yapmıyor olması bunun bir delilidir. Ama burada, bütün ıslahat dönemlerinde sıkça olduğu gibi kanunlar, ahlakın biraz önünden gitmektedir. Bu ülkede asırlar boyunca insanların hayatlarını din tayin etmiştir. Asırlık itiyatları akşamdan sabaha seküler alışkanlıklarla tahrip edemezsiniz. Gazeteleri okuyun, hukukun karşısında bütün yurttaşların eşitliği hakkındaki samimi izahların yanında, günlük hayattaki bütün hadiselerde, herkesin diniyle veya ırkıyla tarif edilmeye devam edildiğini göreceksiniz. Mesela "Rum" bir genç kızın intihar ettiğini, "Musevi" bir evladın ezildiğini, vs. okuyacaksınız.

Bütün bunların yazılmamasını ve onları yazma ihtiyacını hissetmemeyi sağlamak; bu ülkenin bütün evlatlarına "sen kimsin?" diye sorulduğunda, hangi lisanla olursa olsun, "ben Rum'um", "ben Musevi'yim" veya "ben Ermeni'yim" diye değil ama "ben Türk'üm" diye cevap vermeleri, işte tamamlanacak büyük vazife budur. Lisan birliği, bunun ardından düşünmeden dahi kendiliğinden gelecektir.

Bu manevî birliğin –lisan birliğinin zorunlu prelüdü– tahakkuk etmesi için karşılıklı iyi niyet yetmez. Hükümetin zaten hâlihazırda sözleriyle ve hareketleriyle yaptığı gibi, yurttaşlar arasında hiçbir fark yapmadığının açıkça anlaşılmasına çalışması yetmez; azınlıkların ciddiyetle ve samimiyetle hususî haklarından vazgeçmeleri yetmez, bu manevî birliğin sadece lafta kalmaması ama hissedilmesi için de "cereyanın geçmesi" gerekmektedir, bütün Türk yurttaşlarının eğer yarın bir gün bir tehlike ülkelerini tehdit ettiğinde ruh kardeşi olacakları gibi, açık yüreklilikle ve samimiyetle ruh kardeşi olduklarını hissetmeleri gerekmektedir.

Bu amaca nasıl vâsıl olunur? Millî "kıymeti" mütesanit bir çabayla zenginleştirerek. Müspet ilimlerin ve sanatın tekâmülü bu gelecekteki lisan birliği için bütün teşviklerden daha fazlasını icra edecektir. Bu ülke, yıllardır onu çalkalayan birçok sarsıntıları dindirdiği, kendine yakışır bir edebiyata, kendine yakışır ilim adamlarına, modern kültürün her zaman yeni olan ihtiyaçlarına git gide daha fazla cevap verecek bir lisana sahip olduğu gün,

işte o gün azınlıkların tabii olarak bütün ulusun içinde eridikleri görülecektir. Bölünme olmadan, çatışma olmadan millî birliği tamamen sağlamlaştırmaya muktedir olabilecek tek metot budur. Burada askerler ve siyasetçiler ilk partiyi kazandılar, ikinci partiyi kazanmaksa münevverlere düşmektedir. Türkçe'nin kullanımının gündelik hayatta yaygınlaştırılması şüphesiz çok arzu edilen bir şeydir, Türkiye'nin izzetinefsi için büyük bir tatmindir ancak, şimdilik kaydıyla, bu sadece belki de bu birlik ve beraberlik havasını andırmaktadır. O kadar.

Kalpleri birleştirin, zihinleri birleştirin, ruhları birleştirin ve kısa süre sonra aynı kelimeler kendiliğinden aynı hisleri ve müşâbih fikirleri ifade edeceklerdir.⁵⁰

e- Sonuç: Tekinalp Amacına Ulaştı mı?

Türkleştirme kitabını yazarken Tekinalp'ın hedef kitlesi, Türk Yahudi toplumundan ziyade dönemin Kemalist seçkinleri ve basınıydı. Dönemin en önde gelen fikir adamlarının görüşlerine başvurup beyanatlarına *Türkleştirme* kitabında yer vermesi, bunun kanıtıdır. Tekinalp'ın ikinci hedef kitlesi, elbette ki Türk Yahudileri idi. Tekinalp, basının Türk Yahudi toplumuna yönelik Türkçe konuşmama ve Türkleşmeme eleştirilerine bu kitapla cevap vermeyi hedefliyordu. Aynı zamanda da dindaşlarına, yeni Türkiye'de kendilerinden beklenenin ne olduğunu, ünlü Evamir-ı Aşere'si ile basit bir şekilde formüle etmekteydi. Ancak Tekinalp'ın dindaşlarına yönelik "Türkleşin" emrinin, Türk Yahudileri nezdinde hiçbir dirençle karşılaşmadan benimsendiği söylenemez. David Fresco, Abraham Elmaleh ve Hahambaşı Kaymakamı Hayim Becerano'nun beyanatları, bu tavrın örnekleridir. Tekinalp'ın *Türkleştirme* kitabını yazarken beklentisi olan, yani iki amacından ilki olan, Türk Yahudi toplumunun Türkleşeceği konusunda dönemin önde gelen gazetecilerini ve fikir adamlarını ikna etme ve Yahudilere yönelik tepkiyi söndürme amacına kısmen ve kısa bir

50 Max Bonnafous, "Les minorités et l'emploi de la langue turque", *Le Journal d'Orient*, 5 Nisan 1928.

sürede ulaştığı söylenebilir. Bu kısa süre, kitabın yayınlanmasını takip eden haftalardı. Kitap unutulmaya ve yarattığı tartışmalar sönmeye yüz tuttuğunda basın Yahudilere yönelik eleştirileri, kaldığı yerden aynı hızla devam edecekti. Kitabın ikinci amacı, yani Türk Yahudi toplumuna Türkleşmeleri için önderlik yapma ve yol gösterme amacının ise gerçekleşmediği söylenebilir. Tam aksine Tekinalp'in görüşleri, Yahudi toplumunun bir kesiminde tepki yarattı. Bu da doğaldı. Asırlardan beri Ladino konuşan bir toplumun, süratle Tekinalp'in On Emir'ine uyması mümkün değildi ve bunun için zamana ihtiyaç vardı. Bu zaman da en azından bir nesillik bir zamandı. 1950'li yıllardan itibaren Musevi okulları yerine Türkçe tedrisat yapan okullara gitmeye başlayan genç Yahudi nesli için Türkçe, git gide ana dil olarak Ladino'nun yerini alacaktı.

2- Tekinalp'in Yahudilerin Türkleşmeleri Hakkındaki Yazıları (1930-1939)

a- "Yahudiler Türkleşmelidir! - Kohen Tekinalp Beyin Muharririmize Beyanatı"

Maruf muharrirlerden Kohen Tekinalp Bey, son günlerdeki münakaşa mevzularından birini teşkil eden Yahudilerin intihabattaki⁵¹ vaziyeti meselesi münasebetile bir muharririmize şunları söylemiştir:

- Mes'ut Türk inkılâbı neticesinde tarihe karışmış olan bazı mefhumlar vardır ki ikide birde fırsat buldukça hortlamaya çalışır. Hakiki vatandaşların vazifesi bu hortlakların meydan bulmasına çalışmaktır. İşte Osmanlılık mefhumu, Osmanlılık zihniyeti bu cümledendir.

İntihabat münasebetile gazatelerde ve bazı Musevilerin imzasını havi bazı varakalarda "Musevi Camaati" diye garip bir tabire tesadüf olunuyor. Halbuki Teşkilâtı Esasiye kanunumuz vatan-

⁵¹ Burada söz konusu olan, 1930 yılında düzenlenen belediye seçimleridir. Seçime CHF ve SCF katılmıştı. (Derl. Notu)

daşlığa müteallik hususatta “Türk”ten başka hiçbir sıfat tanımaz. Türk camiası içinde havraya ve bazan umuru hayriyeye müteallik işlerle iştigal eden bazı zevat bulunabilir. Bunlara Osmanlılık devrinden arda kalan bir müstehase kabîlinden olan cemaat namı verilemez.

İkide bir kale alınan ekalliyetler tabiri dahi bu zümredendir. Ekalliyetler bizde Lozan muahedenamesinin ihdas ettiği siyasî bir tabirdir. Halbuki ekalliyetler tabirile kastolunan dinî ve ırkî zümreler Lozan muahedenamesinin bahşettiği hukuktan feragat ettiklerini ilân ettiler. Teşkilâtı Esasiye kanunu dahi bütün Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibarile Türk ıtlak etmekle bu ekalliyetler meselesini cezrî bir surette kesip atmıştır.

Evet! Şurasını inkâr edemeyiz ki Teşkilâtı Esasiye kanunu bu hususta bir takaddüm (Anticipation) yapmıştır. Yani intibak sayesinde bir iki batın zarfında tekemmül edebilecek olan bir hadiseyi (pre’science) şimdiden bir emri vaki olmak üzere kabul etmiştir. Vazı kanun bunu yapmasaydı bir dairei faside hasıl olacaktı. Dinî ve ırkî zümreler intibak etmek için müsavatin husulünü, devlette bu zümreleri Türk diye tanımak için onların intibakını bekliyecekti. Bu suretle Osmanlılık devresinden kalan vaziyet ilelebet devam edip gidecekti. Halbuki Teşkilâtı Esasiye kanunu “takaddüm” yapmak suretile, intibak etmek, Türkleşmek arzusunda olan her vatandaş için kapıyı açmıştır. Bu sayede hiç şüphe yok ki, bir iki batın zarfında hiç olmazsa dinî ve ırkî zümrelerin kısmı âzamı için Türkleşme hadisesi tamamilen tekemmül etmiş olacaktır.

Filvaki ara sıra bu Türkleşmeyi tehire uğratabacak bazı hadiseler oluyor. Cemaat ruhunu henüz söküp atmaya muvaffak olamıyan bazı kimseler belki farkına varmıyarak bazı zümrevî gayretlerle Türkleşmiye engel oluyorlar.

Milliyetperverlikte ifratı iltizam eden bazı kimseler dahi Türklüğü benimsemek Türk vatandaşlığını inhisar altına almak gayretile Teşkilâtı Esasiye kanununun istihdaf ettiği maksat ve

gaye hilâfına hareket ediyorlar. Dinî ve ırkî zümrelerden asırlarca müddet zarfında yerleşmiş zihniyetleri bugünden yarına terketmelerini, hemen bir hamlede Türk harsını benimsemelerini beklemek gayri tabîî hadisatı ruhiyeye bel bağlamak demektir.

Bugünkü vaziyeti bitarafane ve afakî bir surette muhakeme edersek görürüz ki dinî ve ırkî zümrelerin ekserisinde intibaka, Türkleşme doğru ciddi bir hareket vardır. Bu hareketi hiçbir kuvvet durduramaz. Çünkü bu zümrelerin hayatî menfaatları daha doğrusu bu memlekette hakkı hayatları bunu istilzam eder. Fikrimce bu hususta vatanperverlere düşen vazife Türkleşme hareketini işkâl etmek değil, bilâkis teshil ve bu zümreler meyanında umumî hayata iştirak edebilecek zevat varsa bu umumî hayat faaliyetine doğru sevk ve teşvik etmekten ibarettir.

Şu kadar ki şunun bunun umumî hayata iştirakini unsur ve zümre itibarile münhasıran Türklük itibarile beklemelidir.⁵²

b- Tekinalp'ın İstanbul Halkevi'nde Verdiği Konferans: "Türk Kültür Birliği"

Hanımlar, Beyler;

Size bu kürsüden Türk kültürüne dair ana dilimiz olan Türkçe konferans vermek fırsatını elde ettiğimden dolayı cidden bahtiyarım. Pek âlâ bilirim ki deruhde ettiğim vazife pek çetin, nankör bir vazifedir. Filvaki seçtiğim mevzu şimdiye kadar hiç işlenmemiş bir zemindir.

Bu vazifenin bu kadar zahmetli olduğunu bildiğim halde bu mevzudan vazgeçmek benim için mümkün değildi. Çünkü, bir müddetten beri kültür kelimesi sık sık dillerde dolaşüyor, kulaklarımızda çınıyor ve gazetelerde gözlerimize çarpıyor, Ankarada, İstanbulda, Bursada, İzmirde ve sair yerlerde mezheptaşlarımız arasında (Türk kültür birliği) namile cemiyetler kuruluyor, mütemadiyen propaganda ile meşgul bulunuyorlar.

52 "Yahudiler Türkleşmelidir!", *Vakit*, 22 Ekim 1930.

Pek tabiidir ki bu vaziyet karşısında herkes sorar, bu kültürden maksat nedir? Birlikler kuran, propagandalar yapan bu kültürçüler ne istiyorlar? İstanbul Türk Kültür Birliği'nin reisi sıfatile bu gibi suallere ben de sık sık maruz kalıyorum. Herkese kanaatbahş cevaplar vermek için epey zahmet çekiyorum. Çünkü bu meseleye ancak uzun bir konferans ile cevap verilebilir. Esasa girişmeden evvel bu meselenin neden birdenbire günün meselesi haline geldiğini izah edeyim:

Pek âlâ biliyorsunuz ki memleketimiz bir çeyrek asır müddet zarfında milliyet itibarile üç rejim geçirdi. Meşrutiyete kadar yani 1908 senesine kadar Osmanlılık rejimi cari idi. Türkiyede sakin ve muhtelif milletlere mensup unsurlar dillerini, milliyetlerini muhafaza ederler ve hatta her bir unsur etrafta bir nevi emperyalizm bile yapıyordu. Rumlar; Bulgarları, Sırları, Ulahları ve sair hristiyanları Rumlaştırmağa; Bulgarlar Rumları ve Sırları Bulgarlaştırmağa çalışırlardı. Müslümanlar içinde Arnavutlar, Çerkezler, Lâzlar, Kürtler, Araplar ayrı ayrı unsurlar halinde idi. Türkiye bir millet değil bir milletler camiası halinde bir devlet idi. Bu camia içinde biz Yahudiler diğer unsurlar gibi başlı başına bir unsur gözükiyorduk. Fakat manevî vaziyetimiz acınacak bir halde idi. Etrafımızdaki unsurlar tam manasile bir millî hayat geçiriyorlardı. Kendilerine mahsus dilleri, kendilerine mahsus edebiyatları, millî gururlarını, millî ideallerini kamçılacak birçok müesseseleri vardı. Biz Türkiye Yahudileri dilsiz, kültürsüz, edebiyatsız, idealsiz bir vaziyette idik. Dünyada mevcut 17.000.000 kandaş ve mezheptaşın hepsi beraber yaşadıkları milletlerin dillerini konuşur, onların kültürlerini ve mefkûrelerini beslerler; yalnız 100.000 Türk Yahudisi muhtelif unsurlar içinde dilsiz, kültürsüz idealsiz yaşıyorduk. Kimimiz adına İspanyolca dedikleri bir nevi jargon, kimimiz Fransızca konuşurduk. Fakat hiçbirimiz canla başla sarılacak bir ideal bulamıyordu. Birçoklarımız Fransızca, Almanca veya İngilizce tahsil görerek münevver geçinirdi. Fakat ne Fransızca, ne Almanca, ne İngilizcemiz ruhumuza hitap etmezdi.

Ruhumuz ne uzaktan ne yakından, ne muhitten, ne maziden bir gıda bulamıyordu. Halbuki düşmanlarımız ne derse desin Yahudi demek idealist demektir. Yahudi hiçbir vakit idealsiz yaşayamaz. *Emancipation*⁵³ devresinden evvel “*Getto*”larda mahpus bulundukları zamanlarda babalarımızın dinî bir idealleri var idi. Maddî hayat onlar için ne kadar zahmetli ve sefaletli ise dinî ideale o kadar şiddet ve metanetle sarılırlardı. Düşmanlarımızın zulmü arttıkça ruh gıdasına ihtiyaçları o derece artıyordu. Sıra geldi ki artık Tivrattaki dinî akideler kâfi görünmemeye başladı. Mişna⁵⁴ ve Talmuttaki skolâstik akideler imdada yetiştii. Bir aralık bu da kâfi gelmedi, en nihayet “*Cabale*” denilen karanlık, itikatlar, mistikler ruhlari sardı. *Messianique* hulya ve rüyaları birçok yerlerde babalarımızı maddî ve hakikî hayattan adeta uzaklaştırdı.

İki buçuk asır evvelki Sabetay Sevi hadisesini hepiniz biliyorsunuz. Türkiyedeki Yahudiler kabalistik bir mistiğin tesiri altında artık binlerce seneden beri bekledikleri mesihin geldiğine zahip oldular. Hükûmeti harekete getirecek derecede nümayişler yaptılar ve nihayet ölüm tehlikesi karşısında bile *Messianique* ideallerini bırakmıyarak İslâmlık içinde uzun müddet ayrı bir “Sekt” halinde yaşadılar. 19 ve 20 inci asırlarda artık dinî ideal mevzu-bahs olamaz. Yahudinin ruhunu besliyecek ideal dini olamaz. İşte muhitlerinde bu dinî idealin yerine kaim olabilecek başka bir ideal bulamadıkları için bizden evvelki nesiller manen bedbaht idiler.

1908 senesinde meşrutiyetin ilânı bizim için yeni bir ufuk açtı. Filvaki Osmanlılık henüz ortadan kalkmamıştı. Meşrutiyet bize ruh gıdasını verebilecek bir dil, bir kültür ve bir mefkûre veremedi, fakat o gayeye varmak için kapı açtı. Birçok münevverlerimiz Türk diline, Türk harsına intibak etmek, umumî hayata karışmak imkânını buldular.

53 Haklardan faydalanamamış bir grup için siyasi hakların veya eşitliğin elde edilmesi için sarf edilen gayretleri tarif eden terim. (Derl. Notu)

54 Yahudi sözlü geleneklerin (sözlü Tivrati) ilk önemli yazılı metni. (Derl. Notu).

Fakat meşrutiyet devresi bir intikal devresinden başka bir şey değildi. Umumî vaziyet kararsız ve belirsiz idi. Meşrutiyete rağmen kanunların en mühim kısmı şeriate uygun bulunuyordu. Umumî hayatta dinî hakimiyet ortadan kalkmamıştı. İktidarı ellerinde tutanlardan kimi panislâmizm gibi dinî hulyalar, kimi panturanizm gibi irkî rüyalar, ittihadı anasır gibi boş fikirler peşinde koşuyorlar ve hiçbir dil, kültür ve mefkûre birliğine engel olan Osmanlılık zihniyetinden kendini kurtaramamıştı.

Türk dili, eski hurufat ile Acemce ve Arapça nahiv ve ıstılahlarla, anlaşılmasız üslûb ile yalnız Museviler için değil, öz Türk olan halk tabakaları için bile gittikçe uzaklaşan bir serap kabilinden idi. Türk edebiyatı birkaç imtiyazlı kimselere mahsus dar ve kapalı bir saha idi, Türk kültürü şuurlu bir hale gelmemişti. Türk mefkûresi ne olduğu belirsiz bir karaltı halinde idi.

Bu şerait içinde Musevi kütleleri için halkın dili olmıyan Türk dilini ana dili yapmak, şuurlu bir halde olmıyan Türk kültürünü benimsememek, belirsiz ve kararsız olan Türk idealini kendine maletmek mümkün değildi.

Cumhuriyet hükûmeti halka mahsus olan yepyeni bir Türk dili yaratmıştır. Havassın imtiyaz ve inhisarı altında olan Türk dilini Arap ve Acem esaretinden kurtararak bütün Türk milletine maletmiştir. Bu sayede adeta dilsiz olan Türk halkı dile geldi. İşte Mustafa Kemal Paşanın Türk halkına malettiği bu Türk dili bugün bizim de dilimizdir. Biz de dilsizlikten kurtulduk, Türk halkı gibi biz de dile geldik.

Cumhuriyet rejimi sayesinde bugün bizim de bir idealimiz vardır. Cumhuriyet rejimi yepyeni, kendini bilir, ne olduğunu, ne istediğini müdrîk şuurlu bir Türk milleti yaratmıştır. Bu milletin ideali pürüzsüz, billûr gibi berrak, güneş gibi aşîkârdır. Bizim muhtaç olduğumuz ruh gıdasını bu ideal veriyor. Bu idealde efradından bulduğumuz bu vatanın ve bu milletin sulh ve müsalemet içinde maddeten ve manen yükselmesi ve kalkınmasıdır.

Fakat millî birlik yalnız dil ve ideal ile tamam olmuyor. Bir de kültür birliği lâzımdır.

1931 senesine gelinceye kadar millî birlik için dinî birliğin lâzım geldiğine, millî birliğin ırk ile alâkası bulunduğuna inananlar ve bu itibarla ibadetimizi havrada yaptığımız için Türklüğümüzü natamam addedenler az değildi. Bu müphem vaziyeti Halk Fırkası 1931 kongresinde esasından halletmiştir. Mezkûr kongrede tesbit olunan program mucibince dili, ideali ve kültürü Türk olan her vatandaş filen Türktür.

İşte kültür kelimesinin bu derece günün meselesi olması bundan ileri gelir. Ancak, Türk kültürünü benimsemiş olan, Türküm diyebilir. Türk kültürünü kendine maletmiyen kimse olsa olsa kanunen Türk addolunur, fakat filen Türk sayılamaz.

Bunun içindir ki kültürün mahiyetini izah etmek için bir konferans değil bin konferans versek ve dinleseک yeri vardır.

Hanımlar, Efendiler;

Şimdi artık mevzuumuzun esasına giriyoruz. Ancak Türk kültürünü izaha girişmeden tabiidir ki umumiyet itibarile kültürden ne anladığımızı tayin etmek lâzım gelir:

Şüphesiz ki hepimiz bu kelimenin ne demek olduğunu az çok biliriz. Fakat eminim ki hepimizin bu söz hakkındaki anlayışımız bir değildir. Her birimiz bu kelimeye ayrı ayrı manalar verir, kimimiz kültür deyince edebiyat, kimimiz folklor, kimimiz seviyei irfan, bazılarımız medeniyet ve kimimiz millî ruh ve millî seciye anlar. Şimdiye kadar kültürü ilmî bir tarifi dar çerçevesine sokmağa yeltenenler muvaffak olamamışlardır. Geçen senenin mayısında kültürün istikbali meselesi hakkında görüşmek üzere Madritte Cemiyeti Akvamin *Coopération Intellectuelle* şubesi tarafından beş gün süren bir kongre toplattırılmış, mezkûr kongrede bu mesele hakkında verilen konferanslar ve kararlardan bahseden bir Fransız muharriri bu kongre hakkında yazdığı bir makalede aynen şu sözleri yazıyor:

.... Mutlak olarak kültürü tarif etmek mevzubahs değildi. Bunu yapmak için beşer günlük birçok kongreler bile kâfi gelmez. Fakat bu tehlikeli kültür kelimesini mevzubahs ettiğiniz zaman muhatabınız kültür nedir diye sormaz, hangi nevi kültürü kastediyorsunuz diye sorar...

Filvaki kültürün türlü türlü manaları vardır. Her millet kültürü aynı manada kullanmıyor. Fransızlar pek nadir kullandıkları bu tabiri en ziyade *instruction civilisation* manasında kullandıkları halde Almanlar bu tabire pek şümüllü, pek ihatalı manalar ifade ederler.

Milliyetin eczayı mütemmimesinden olan kültür hakkında tam bir fikir vermek için şu veya bu tarifi esas ittihaz etmek doğru değildir. Anlaşıyor ki kültür mefhumunun muhtelif cepheleri vardır. Bu cepheleri birer birer gözden geçirerek tam hakikati ifade eden bir netice çıkarmak mecburiyetindeyiz.

Evveleminde kelimenin lûgavî manasını ele alalım. *Lârus* lûgati kültür kelimesini şöyle tarif ediyor:

“Ulûm, fûnun ve fikrî mahsuller”. *Lârusun* bu tarifi bugün kullanılan mana itibarile natamamdır. Her dilde kullanılan lâflar canlı mahlûklar gibidir. Zamanla değişir, tekâmül suretile istihaleye uğrar. Bugün biz kültürü *Lârusun* tarifi veçhile ulûm ve fûnun ve fikrî mahsuller manasında kullanmıyoruz. Bunların millî vicdan ile o kadar alâkası yoktur. Bunlar daha ziyade bütün insanların malıdır ve binaenaleyh milliyetin alâmeti farikası olamaz. Milliyetin alâmeti farikası olan kültür milî ruhtan doğar, millî muhitten kaynar ve her halde fikir mahsulü değil, daha ziyade duygu mahsulüdür.

Bu itibarla bizim aradığımız, kastettiğimiz kültürü bulmak için halka doğru gitmeli, halkın ruhi tezahüratını esas ittihaz etmeliyiz.

Yukarıda bilmünasebe mevzubahs ettiğimiz Madrit Kültür Kongresinde İspanyanın en keskin mütefekkirlerinden Mösyö

Unamano⁵⁵ bu mesele hakkında şu yolda idarei kelâm etmiştir:

İspanyada ümmiler, okuyup yazmak bilmiyenlerde belki öteki-lerden daha çok kültür vardır. İspanyada pek derin kaynaklardan gelen bir halk kültürü vardır ki an'ane suretile halkın hakikî üniversitesi olan kahvelerde vücuda gelmiştir.

Hiç şüphe yok ki Mösyö Unamano'nun bu tarifi diğer kongre murahhaslarının kültürden anladıkları manaya pek uymaz. Fakat Mösyö Unamano'nun işaret ettiği kültür cephesinin milliyet noktai nazarından fevkalâde ehemmiyeti kabili inkâr değildir. Çünkü kültürün bu kısmı sun'î ve yabancı kaynaklardan alınma değil, halkın ruhundan fışkıran samimî ve an'anelere dayanan duygulardan vücuda gelir.

En büyük Türkçü üstatlardan Ziya Gökalp kültür mefhumunun hâsıl ettiği karışıklığı kaldırmak için onu iki kısma ayırıyor. Birinci kısma hars, ikinci kısma tehzip diyor. Milliyetin tarifine daha uygun olmak itibarile şimdilik yalnız hars olan birinci kısımdan bahsedeceğiz. Ziya Gökalpın bu husustaki sözlerini muhtelif yazılarından hulâsaten naklediyorum:

Hars yalnız bir milletin dinî, ahlâkî, hukukî, bedîî, lisanî, iktisadî ve fennî hayatlarının ahenktar bir mecmuasıdır. Harsa dahil olan şeyler usul ile, fertlerin iradesile vücuda gelmemişler, sun'î değildir. Nebatların, hayvanların uzvî hayatı nasıl kendiliğinden ve tabîî bir surette inkişaf ediyorsa harsa dahil olan şeylerin teşekkül ve tekâmülü de tabîî böyledir. Demokratik olan hars halkın an'anelerinden, taamüllerinden, örflerinden, şifahî veya yazılmış edebiyatından, lisanından, müsikisinden, dininden, ahlâkından, bedîî ve iktisadî mahsullerinden ibarettir. Bu bediaharın hazinesi ve müzesi halk olduğu için hars demokratiktir.

Bundan on beş sene evvel memleketimizde yanyana iki lisan yaşıyordu. Birincisi Türkçe, Arapça ve Acemceden mürekkep ve yazı lisanı olan Osmanlıca idi. Diğeri yalnız halk arasında konuş-

55 Miguel de Unamuno y Jugo (1864-31 Aralık 1936): İspanyol romancı, deneme yazarı, şair ve felsefeci. (derl. Notu)

mağa muhasır kalmış gibiydi. Buna da istihfafla Türkçe adı veriliyor ve avama mahsus bir argo zannediliyordu. Halbuki asıl tabii ve hakiki lisanımız, harsımızın lisanı bu idi. Şiirde dahi Osmanlı olan aruzdan maada Türk halkının kullandığı Türk vezni usul ile yapılmıyordu. Halk şairleri vezinli olduğunu bilmeden gayet lirik şiirler yazıyorlardı. O halde bu vezin Türk harsına dahildi. Memleketimizde Osmanlı musikisinden maada halk arasında kendi kendine doğmuş olan Türk musikisi ilham ile vücuda gelmiş. İşte bu harsımızın musikisidir. Hars hem usulle yapılamıyan, hem de taklitle başka milletlerden alınamıyan duygulardır. Türk musikisi kaidesiz, usulsüz, fensiz melodilerden, Türkün bağrından kopan samimî nağmelerden ibarettir.

Edebiyatta Osmanlı edebiyatından maada Türk harsına dahil bir halk edebiyatı vardır. Bu da halkın kullandığı darbimeseller, bilmecele, halk masalları, halk koşmaları, destanlar, halk cenknameleri, halkın nekgüyane fıkraları ve halk temaşalarından ibarettir. Darbimeseller doğrudan doğruya halkın hikmetleridir. Bilmecele de vücuda getiren halktır. Halk masalları fertler tarafından düzülmemiştir. Bunlar Türkün esatir devirlerinden başlayarak an'anevî bir surette zamanımıza kadar gelen peri masallarile dev masallarıdır. *Dede Korkut* kitabındaki masallarda devreden devreye şifahî bir surette intikal ederek ancak bir kaç asır evvel yazılmıştır. *Şah İsmail*, *Âşık Kerem*, *Âşık Garip*, *Köroğlu* kitapları da vaktile halk tarafından yazılmış halk masallarıdır. Türk tarihinde ve etnoğrafyasındaki lejantlar, efsaneler de Türk edebiyatının unsurlarıdır. *Âşık Ömer*, *Dertli*, *Karacaoğlanlar* gibi şairler halkın sevgili şairleridir. *Yunus Emre* ve *Kaygusuzla Bektaşî* şairleri bu zümreye dahildir. *Nasrettin Hoca*, *İncili Çavuş*, *Bekri Mustafa* ve *Bektaşî babaları* halkın nekgûlarıdır.

Karagözle ortaoyunu halkın temasıdır. Yani an'anevî Türk tiyatrosudur. Türk harsına dahil olan ahlâk da vardır. *Mahmut Kâşgeri Divân-ı Lügati't-Türk* maddesinde diyor ki: Türkte tasalluf ve tefahur yoktur. Türk büyük kahramanlıklar ve fedakârlıklar yaptığı zaman bir fevkalâdelik yaptığından habersiz gibi görünür.

Ulema arasında dahi harsa dahil halk uleması vardır. Bunlar Osmanlı uleması gibi rütbeli değil, fakat amelidirler.

Din meselesinde dahi Türklere mahsus ve binaenaleyh Türk harsına dahil pek mühim cihetler vardır. Meselâ Türklerin İslâmiyetten evvelki dininde Göktanrı mükâfat tanrısıdır. Mücazata karışmaz. Tanrı yalnız cemal sıfatıyla tecelli ettiği için eski Türkler onu yalnız severlerdi. Tanrıya karşı korku hissile mütehassis olmazlardı. İslâmiyetten sonra Türkler de muhabbetullahın galip olması bu eski an'anenin devamından ibarettir. Türklerin eski dinlerinde zühdi ibadetler yoktur. Bedîi ve ahlâkî ayinler çoktu. Türklerin camilerde ilâhiyelere ve mevlûdu şerif kıraatine, tekkelerde şiire ve musikiye büyük bir mevki vermeleri bedîi diyanet tipine mensup bulunmalarındandır.

Türklerin bütün san'at şubelerinde aşikâr olan bedîi hususiyetleri de tabiilik, sadelik, zarafet ve orijinalliktir. Türkün halılarında, çinilerinde, mimarisinde, hüsnü hattında tecelli eden hep bu bedîi müeyyetlerdir. Türkün güzel san'atlerinde olduğu gibi diyanet ve ahlâkında da hep bu meziyetlerin hâkim olduğu görülür.

Türk harsını teşkil eden müteaddit içtimaî hayatlar arasında samimî bir tesanüt, derunî bir ahenk vardır. Türkün lisanı nasıl sade ise dinî, ahlâkî, bedîi, siyasî, iktisadî, ailevî hayatları da hep sade ve samimidir. Türkün hayatındaki sevimlilik ve orijinallik bu merkezî karakterinin bir tecellisinden ibarettir.

Ziya Gökalpın muhtelif yazılarından topladığım bu tarifi, bugünkü ilim lisanında kullanılan kültür mefhumunun ancak mühim cephelerinden birisidir. Daha doğrusu kültürün hars kısmı yani duygu kısmıdır ki doğrudan doğruya Türk milletinin ruhundan kopar. İşte meşhur Alman etnologlarından Meyer'in kültür hakkında şu sözleri kültürün bu kısmına matuftur:

Her kültür tarihi bir mahsuldür ki isteyerek yapılmaz. O kendi kendine olmuştur ve olmaktadır. Bunun için millî kültür beynelmilel münasebetlerin çoğalmasına rağmen ne eskir ne de aşınır, o varlığımızın kırılmaz çekirdeğidir. Gerçi bu çekirdek beynelmilel münasebetlerle biraz yontulur veya yabancı elbiseye de bü-

rünebilir, fakat millet yaşadıkça onun ezilmesine ve toz haline getirilmesine imkân yoktur.

Kültürün bir de yüksek aristokratik kısmı Ziya Beyin tabirince tehzip yani *rafiné* kısmı, daha doğrusu asrî medeniyet kısmı vardır. İşte burada yanlış suitefehhümlerle karşılaşacağız. Bundan bir sene evvel Cenevrede mevki sahibi bir ilim adamı bana bu mesele hakkında aynen şu sözleri söylemiştir:

Memleketinizde taban tabana zıt iki düstur çınlıyor. Bir taraftan milliyetperverliği körüklüyorsunuz, kendi kültürünüzü ileri sürüyorsunuz ve diğer taraftan garba doğru, garp medeniyetine doğru yürüyorsunuz. Kendi kültürünüz şark kültürüdür. Garba doğru giderseniz şark kültüründen uzaklaşmış olacaksınız. Şark ile garbı telif etmek mümkün değildir.

Eminim ki bu zat gibi düşünenler ve gayet tabii olarak hatıra gelen bu suale cevap arıyanlar az değildir.

Fakat hanımlar, efendiler bu itirazın esası çürüktür. Noktai hareket yanlıştır. Türk kültürünü şarka izafe etmek kadar büyük yanlış olamaz. Şark kültürü Türkün kültürü değildir; Osmanlının, Arabın ve Acemin kültürüdür. Türkün kendine mahsus bir kültürü vardır. Bu kültür daha garp medeniyeti doğmadan güneş gibi parlamış, bütün dünyanın gözlerini kamaştırmıştır.

Türk kültürü, asırlarca müddet, yani Osmanlılık rejimi devam ettiği müddetçe bir esaret devresi geçirmiş, kendini gösterememiştir.

Türkün ruhunu asırlarca müddet esir eden bu tesirler bazılarının zannettikleri gibi İslâm medeniyeti değildir. Din medeniyetten büsbütün ayrıdır. Din yalnız mukaddes müesseselerden, yalnız itikatlarla ibadetlerden ibarettir. İlmî mefhumlar, fennî aletler, bediî kaideler ve sairenin din ile kat'iyen alâkası yoktur. Hiçbir medeniyet, hiçbir dine nisbet edilemez. Binaenaleyh garp medeniyetine Hristiyan ve şark medeniyetine İslâm medeniyeti demek kat'iyen doğru olamaz.

Malûm olduğu veçhile şark ve garp medeniyetlerini doğuran; Kurunu Ulâda Akdeniz medeniyeti namile maruf olan medeniyettir. Medeniyetin başlıca nâkilleri eski Mısırlılar, Sumerler, Akatlar, Hititler gibi milletler idi. Bu medeniyet Yunanlılar vasıtasile Romalılara geçti. Romalılar bu medeniyeti istilâ ettikleri yerlere naklettiler. Roma İmparatorluğu Şarkî Roma ve Garbî Roma namlarıyla ikiye ayrıldı. Hristiyan Avrupa Garbî Roma kısmında kaldığı için garp medeniyetinin merkezi olmuştur. Şarkî Romanın varisleri Müslüman Araplar olduğu için şark medeniyetine yanlışlıkla İslâm medeniyeti denilmiştir. Yoksa ne Hristiyanlığın, ne İslâmlığın şu veya bu medeniyetle alâkası yoktur. Nitekim garp medeniyetinde görülen mantık, felsefe, mimarî, musiki, riyaziyat, tabiiyat gibi ulûm ve fûnunun en mühim kısımları Hristiyan Bizanstan iktibas olunmuştur ve iktibas edenlerin kısmı küllisi *Maïmonide*⁵⁶ gibi Yahudi uleması idi. Bu itibarla Türkün lâik peygamberi büyük milletine garba doğru emrini vermekle Türk milletini yabancı bir kültüre doğru sevk etmiş olmuyor, milletini garp medeniyetini doğuran ve kısmen Türk olan Akdeniz medeniyetine doğru sevk ediyor.

Hanımlar, Beyler;

İşte burada pek mühim noktaya dokunmuş oluyorum. Kurunu Ulâyı şaşaalandıran Akdeniz medeniyetini kısmen Türkler doğurdu dedim. Burada eski medeniyeti *Indo-Germain Ariyen* veya *Nordik* akvâmın tahtı inhisarına veren antropolog ve etnologların şimdiye kadar neşrettikleri yanlış kanaatlerle karşılaşılıyor. Bu müelliflere göre eski zamanlarda medeniyet nâkili olarak ve Almanların tabirince *Kulturträger* yalnız *Indo-Germain*, *Nordik* ve yahut Ariyen kavimler vardı.

Nereden geldikleri henüz lâyikile malûm olmıyan ve ağılebi ihtimale göre şimalden geldikleri iddia olunan ve Ariyen namile anılan birtakım kabileler eski zamanın tarihi henüz tamami-

⁵⁶ Musa ibn Meymun (1135-1234): Musevi felsefeci (derl. Notu).

belli olmıyan bir sırada etrafa dağılmışlar, şuraya buraya kültür ve medeniyet aşılarmışlar. (Ariyen) aşısına mazhar olmıyan bütün milletler bu sekter ulema taslakları tarafından kültürsüz milletler diye tasnif olunmaktadır.

Halbuki (Ariyen)lerden pek çok evvel hakikî kültür ve medeniyet nâkilliği vazifesini gören eski kavimlerin başlıcaları Turanî yani Türk olan Sumerî ve Akatlardır. Bunlar bundan 7.000 sene evvel Dicle ve Fırat sahillerinde büyük ve parlak bir medeniyet kurmuşlar, yüksek medeniyet müesseselerini etrafa yaymışlardır. Ariyenlerin medeniyet nâkilliği Sumer ve Akatların medeniyet şaşaa ve ihtişamına nisbetle hiç mesabesindedir. Doktor Zollschan'ın *Das Rasseproblem*⁵⁷ nam kitabının 24 üncü sahifesinden Sumerler hakkındaki şu fıkrasını tercüme ediyorum:

Bugün biliyoruz ki modern ve klâsik devrelerin ve hatta Mısır ve Hint medeniyetlerinin kültür şaşaaları Sumer ve Akat akvamının medeniyetlerine nisbetle hiç mesabesindedir. Mezopotamya ahalisinden olan ve milâdın 4.000 veya 5.000 sene evvel yaşamış olan bu kavimler dünyanın en birinci medenî kavimleri olmuşlar ve beşerî iktidarın en yüksek tepesine kadar yükselmişlerdir.

İnkârı kabil olmıyan bu hakikat karşısında Ariyenlere, *Indo-Germain*'lere veyahut *Nordik*'lere izafe olunan medeniyet inhisarını kaybetmek istemiyen Vilser gibi bazı Alman müellifleri bu Sumer ve Akatların dahi Cermenlerin ecdadı olduklarını iddia etmekten başka çare bulamamışlardır. Halbuki Hommel tarafından ispat olunduğu veçhile Sumer ve Akatlar halis muhlis Turanî yani Türk idiler; ve bu itibarla insaniyetin en eski medenî milleti Türkler olmuştur, ve eski zamanların en muhteşem medeniyeti onlar tarafından icat olundu ve onlar tarafından etrafa yayılmıştır.

Şimdiye kadar tozlu bazı tarih kitaplarında gömülü kalmış olan

57 Dr. Ignaz Zollschan, *Das Rassenproblem Unter Besonderer Berücksichtigung der Theoretischen Grundlagen der Jüdischen Rassenfrage*, Viyana & Leipzig, Wilhelm Braumüller, 1912. (Derl. Notu).

bu hakikat birkaç sene evvel Çankayadan dünyaya ilân edildi. Bugün bununla bihakkin iftihar eden Türklerle beraber bütün dünya biliyor ki Türk milletinin ecdadı bundan 7.000 sene evvel büyük ve muhteşem bir medeniyet kurmuşlar, muhteşem mabetleriyle muazzam sarayları ve medenî abide ve müesseseleriyle binlerce sene yaşamışlar ve binlerce sene etrafa terakki ve medeniyet saçmışlar.

İşte arkadaşlar hergün Bankalar caddesinden Sumer Bankın önünden geçtiğiniz zaman Türk ecdadının bu eski ve muhteşem medeniyetini gözönüne getiriniz. Bu medeniyete intisap etmek saadetini mazhar olduğumuzdan dolayı bihakkin iftihar ediniz.

Arkadaşlar istemiyerek, cereyana kapılarak biraz asıl sadetten uzaklaştım. Türk kültürünün medeniyet veya tehzip kısmını izah etmek isterken tarih faslına geçtik ve isabet oldu. Şimdi artık sadedimize rücu edebiliriz.

Şimdiden söyleyelim ki kültürün tehzip ve medeniyet kısmı millî değildir ve olamaz. Tehzip ve medeniyet muhtelif milletlerin dehalarından alınır ve bütün dünyaya şamil olur. Şu kadar ki, muhtelif milletlere ait dehalar muhassılası olan tehzip ve medeniyet müesseselerini alırken millî harsı, daha doğrusu millî düşünüş ve duyuş biçimini ve Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtibi Umumi-si Recep Beyefendinin tabirince millî tarih ve onun binlerce yıllık akışı ile yuğura yuğura bize biriktirdiği millî kültürü bir dakika göz önünden uzak tutmamalıdır. Beynelmilel olan tehzip ve medeniyeti millî olan harsa aşılmalı ve onu millileştirmelidir.

Bu itibarlardır ki Türkün en birinci vazifesi millî harsı, millî kültürü şuurlandırmaktır. Millî kültürü şuurlandırmak için en müessir vasıta millî tarihtir.

Millî tarihten maksat Osmanlılık devresinde mekteplerde okutturulan Avrupa müelliflerinin vak'anüvislik kabîlinden yazdıkları kitaplarda görülen, harp ve darp ve saray entrikaları gibi vakayii adiyeye değildir. Hakiki Türk tarihi büyük Gazinin işaret ettiği Türk milletinin içtimaî tarihidir.

Arkadaşlar, yine sadetten hariç ve pek mühim, pek nazik olan bir meseleye dokundum, ileri gitmekten korkuyorum. Çünkü, bu meseleyi lâıykile, an'anesile izah etmek için yarım saatlik veya bir saatlik bir musahabe değil, ciltler dolusu kitaplar doldurmak lâzımdır. Maamafih bu meselenin esasına girişmemekle beraber bir iki noktasına işaret etmekten kendimi alamıyacağım.

Bilirsiniz ki, garp medeniyetile şark medeniyetini biribirinden ayıran amillerin en mühimlerinden biri ve belki en mühimmi kadının vaziyetidir. Garbî Avrupada kadına karşı ihtiramkâr aşk, şövalye aşkı, salon ve kadın bediiyatı ilerlemekte olduğu sırada şarkta Hıristiyan Bizans ve Mecusî İrandan gelen tesirle harem, selâmlık, peçe, çarşaf gibi âdetler içtimaî hayata hâkim olmağa başlamıştı. Garbî Avrupa; kadınların içtimaî hayata girmesile incelmemekte olduğu sırada şark, kadınların içtimaî hayattan uzaklaşmasile nezahetini kaybediyordu.

Büyük Gazi Türk kadınına içtimaî hayatta lâıyk olduğu mevkii vermekle Türk harsına garp tehzibini aşılamaktan başka bir şey yapmamıştır.

Çünkü eski Türk medeniyetinde kadın fevkalâde muhterem ve adeta kutsî bir mevki işgal ederdi. Bunun en tipik tecellisi hükûmet reisliğinin iki başlı olması idi. Hükûmet reisliğinden çıkan emirnameler şöyle başlardı: "Hakan ve hatun emrediyor ki" emirnamede yalnız hakan denilse idi emir hükümsüz kalırdı. Çünkü hükûmet otoritesi, velâyeti amme hakan ile hatun tecessüm ederdi. Yalnız iken hakan elçileri huzuruna kabul edemezdi. Kurultaylarda, ibadetlerde ve ayinlerde, harp ve sulh meclislerinde hatun mutlaka hakanla beraber bulunurdu.

Halk hayatında dahi kadın her işe karışırdı. Eski Türk kadınları umumiyet itibarile amazon idiler. Cendilik, silâhşorluk, kahramanlık erkeklerde olduğu kadar kadınlarda da vardı. Kadınlar doğrudan doğruya hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabi-

lirlerdi. Erkekler daima kadına karşı hürmetkâr idi. Koca, karısını arabaya bindirerek kendisi arabanın arkasında yaya yürürdü. Daha şövalyelik Avrupada doğmadan Türklerin içtimaî hayatına hâkim olmuştu.

Hanımlar, Efendiler;

Görüyorum ki konferansım hayli uzadı. Bu kadar uzamasına rağmen şimdiye kadar kültürün yalnız hars ve medeniyet cephelelerinden bahsetmek mümkün oldu. Henüz temas olunmıyan birçok cepheler daha vardır. Meselâ, kültürün dairei şümulüne giren millî seciye ve millî ahlâk henüz konuşulmadı; halbuki millî seciye ve millî ahlâk millî ruhun üssülesasıdır.

Bunlar hakkında birkaç söz söylemeden bahsi kapatmak istemiyorum. Biyorsunuz ki her milletin kendine mahsus bazı evsafı mümeyyizesi vardır. Millî ruhtan doğan bu evsafı mümeyyizeder ki İngiliz İngiliz, Almanı Alman, Fransızı Fransız yapar. Meselâ, İngliiz denildiği zaman azim, Alman denilince çalışkanlık, Fransız denilince incelik, Rus veya İslav denilince mistik hatıra gelir. Tabiidir ki Türk milletinin dahi birçok mümeyyiz vasıfları vardır. Türk kültürünü lâyıkile şuurlandırmak için bu evsafı mümeyyizeyi şuurlandırmak lâzımdır.

Osmanlılık zamanında bu evsafı mümeyyizeyi bulup tesbit etmek pek zor idi. Çünkü o devirde Türklerde millî vicdan şuurlu bir halde değildi. Osmanlılık, Müslümanlık ve garplılık Türk milletini anlaşılmaz bir hale getirmişti. Bugün Türkün hakikî ruhunu, seciyesini anlamak için on senelik Cumhuriyet hükûmetini, ve ezcümle hakikî Türk tarihini gözönünde bulundurmaktan başka çare yoktur.

Türk tarihini tetkik eden âlimler umumiyet itibarile bir noktada tevakkuf ediyorlar. Türkler turanî bir kavim olduğu halde neden dolayı diğer Turanî kavimlerin uğradıkları akıbete uğramadılar. Türkler gibi Altay yaylâsından, Turan steplerinden gelen sair Turanî milletler, Cengizlerin, Atillâların Timurlenkle-

rin istilâ devirleri uzun müddet payidar olamadığı halde neden dolayı Türklerin tesis ettikleri imparatorluk asırlarca yaşadı ve güzergâhlarında buldukları diğer Turanî kavimleri dahi hakimiyetliri altına almışlardı.

Bu cümleden olarak meşhur sosyolog Edmond Demolins *Comment La Route Crée le Type Social*⁵⁸ nam kitabında soruyor:

Türklerin aynı mıntakalarda sakin ve aynı kavimler zümresine mensup diğer akvam üzerindeki tefevvukunu ne gibi sebeplere hamletmek lâzımgelir?

Muharririn bu suale verdiği cevaptan şayanı nazar olan yalnız şu sözlerdir:

Türkler kumandaya ve icrayı hükûmete alışmışlardı. Birçok asırdanberi İran ve Küçük Asya ahalisini hakimiyetleri altında bulunduruyorlardı. Oralarda meşhur hanedanlar tesis etmişlerdi. Son İran Şahı Kaçarhan Türk kabilesine mensup idi.

diyor. (Çünkü kitap birkaç sene evvelki inkılâptan evvel yazılmıştı.)

Buna kanaat getirmek için garbın hiçbir tesirine tâbi olmıyan hükûmet sistemlerine bir nazar atfetmek kâfidir. Aynı tip cemiyetlerde olduğu gibi hükûmetin müdahalesi bazı mahdud sahalarla munhasır idi. Türkler hükûmet sistemlerinde en ziyade tamamiyeti mülkiyeyi muhafaza ve vergileri tahsil etmek gibi meselelere ehemmiyet verirlerdi. Sair hususat için muhtelif unsurlara mensup ahali istedikleri gibi kendilerini idare ederler. Hükûmet memurlarının hiçbir müdahalelerine maruz değillerdi.

Bu münasebetle müellif burada Elysée Reclus'un *Géographie Universelle* nam meşhur kitabından⁵⁹ şu sözleri naklediyor:

İstanbulda Türk Hükûmetinin hizmetinde bulunan Fransızlar birçok ahvalde halk için en eski soylardan gelme paşalardan ziyade sıkıcı ve tazyikçidirler. Türk hakimiyeti orada sakin milletlere eski teşkilâtlarını muhafazaya meydan vermiştir.

58 *Comment La Route Crée Le Type Social*, Firmin-Didot, Paris, 1901-1903.

59 *Nouvelle Géographie Universelle*, Hachette, Paris, 1875-94.

İşte meselenin en canlı noktasına temas ediyoruz. Yalnız Demolins ve Elysée Reclus değil, eski zamanlarda Türkiye'ye gelmiş ve Türkiye ve eski Türkler hakkında eser yazmış olan bütün müellifler şu noktada mütefikler ki Türklerin tebaalarına karşı takip ettikleri hattı hareket pek alicenabane ve bu ulüvvücenap sayesinde ki hakimiyetlerini muhafaza edebilmişlerdir.

Türklerin bu ulüvvücenabı yalnız umumî hayatta değil, hususî hayatta dahi hâkim idi. Ulüvvücenap Türk millî ruhunun Türk kültürünün en mühim esaslarından biridir.

Bunun içindir ki bugün Türk milletinin evsafı mümeyyize-sinden biri olan Halk Fırkasının başlıca umdeleri meyanında bulunan milliyetperverliğin bizdeki tezahüratı diğer birçok milletlerdeki tezahürattan pek farklıdır. Birçok memleketlerde milliyetperverlik hotkâmane ve tecavüzkârane bir harekettir. Bizim milliyetperverliğimizde ise hotkâmlıktan kat'iyen eser yoktur. Garbî Avrupadan aldığımız milliyetperverlik hasletini Türklerde, Türkün devlet idaresinde an'ane haline gelen müsamahakârlık ve ulüvvücenaba aşılandı. Hotkâmlıktan büsbütün arı bir milliyetperverlik vücuda geldi. Muhtelif Avrupa memleketlerinde sık sık tezahüratını gördüğümüz ecnebi düşmanlığı, milliyetperver Türkiye'de hiçbir vakit baş göstermemiştir. Daha düne kadar kendini yabancı addeden bazı unsurlara kalbini açtı, onlara geliniz, dilimi, kültürümü ve idealimi kendinize malediniz, sizi kardeş ve vatandaş sayıyorum dedi. Bu itibarla demek oluyor ki üstat Ziya Gökalpın şu sözleri mahzû hakikattir:

Büyük milliyetlerden herbiri medeniyetin hususî bir sahasında birinciliği kazanmıştır. Eski Yunanlılar bediyatta, Romanlılar hukukta, benî İsrail ile Araplar dinde, Fransızlar edebiyatta, Anglo-Saksonlar iktisatta, Almanlar musiki ve mafevkattabiiyede, Türkler de ahlâkta birinciliği kazanmışlardır.

Her milletin yeryüzünde icra edeceği tarihî ve medenî bir misyonu vardır. Türk milletinin misyonu ise ahlâkın en yüksek faziletlerini filiyat sahasına çıkarmak, en gayrimümkün zannolunan

fedakârlıkların ve kahramanlıkların mümkün olduğunu ispat etmektir.

Hanımlar, Beyler;

Sizi yormamak için burada lâkırdıyı kesmek mecburiyetindeyim. Mevzuu tamamen halletmek hulyasından vazgeçiyorum. Yalnız mukadder tabîi bir suale cevap vermek isterim. Herkesin hatırına pek tabîi olarak bu sual gelir.

Millî kültürü benimsemek, millî kültüre intibak etmek nasıl olur?

Bu mukadder ve tabîi suale yine büyük üstadımız Ziya Gökalp'ın kısa ve vecizeli bir sözü ile cevap vereceğim:

Bedîî meziyetlerimiz ırkımızdan geliyorsa manevî meziyetlerimiz de terbiyesini aldığımız cemiyetten geliyor.

Biz asırlardanberi Türk cemiyeti içinde yaşıyoruz. Türk muhitinin havasını teneffüz ediyoruz. Tarihî, maddî ve manevî esbap ve tesirler tahtında candan Türk sevgisini besliyoruz. Türk halkı ile kaynaşıyoruz. Bu itibarla hiç şüphe yok ki Türk harsı, Türk meziyetleri iliklerimize kadar işlemiştir. Bundan sonraki vazifemiz içimizde esasî mevcut olan Türk harsını şuurlandırmak, canlandırmak ve kuvvetlendirmekten ibarettir. Buna muvaffak olmak için bir şart vardır. Akidemizi ve içinde yaşadığımız muhitin hakkımızda beslediği akideyi düzeltmek, Osmanlılık zamanından kalma sakim bir itiyat neticesi olarak muhitimiz bize Musevî milleti diyor. Biz kendimize Musevî milleti diyoruz. Muhitimiz cemiyetimiz bize Musevî nazariye bakıyor ve biz bittabi muhite tâbi oluyoruz. Halbuki kanun, devlet ve devlet ve milletin fırkası bize diyor ki: "Siz Türksünüz." Artık bundan sonra bize Musevî milleti diyen muhite ve cemiyete kat'î ve samimi bir eda ile hayır biz Türküz, dilimiz Türkçedir, kültürümüz Türk kültürüdür, ideallemiz Türk idealidir diyeceğiz.

Yahudilik bir dindir, bir mezheptir. Bu itibarla havrada ve mukaddes yerlerde, mutekitlerin ferdî vicdanlarında yeri vardır. Umumî hayata tesir edecek hiçbir ciheti yoktur. Bazı memleket-

lerin muayyen bazı muhitlerinde böyle bir tesir mevzubahs olsa bile lâik Türk Cumhuriyetinde hiçbir veçhile ve hiçbir surette kale alınamaz. Bazıları için Yahudilik bir ırktır. Bugün bütün âlimler ve sosyologlarca malûmdur ki ırk atlarda ve hayvanlarda aranır. Çünkü atların ve hayvanların meziyetleri irsî olan sevki tabiiye müstenittir. İnsanlarda ise içtimaî haslet ve içtimaî meziyet aranır. İçtimaî haslet ve içtimaî meziyet üzerine ırkın hiçbir tesiri yoktur ve bunun için içtimaî hasletlerin mecmuu olan milliyetle de ne uzaktan, ne yakından hiçbir alakası olamaz.

Bazıları nazarında Yahudilik tarihî bir hatıradır. Amenna. Bu itibarla Yahudiliğin kalbimizde pek muhterem bir yeri vardır. Ancak tarihî hatıralar ne kadar muhteşem, ne kadar mukaddes olursa olsun umumî hayata, millet mefhumuna tesiri itibarile hiçbir ehemmiyeti haiz değildirler. İşte bundan dolayıdır ki nasıl ki İngilterede, İtalyada ve Fransada vatandaşlık itibarile bir Yahudi milleti yoktur ve böyle bir iddia kimsenin hatırına gelmez; Türkiye'de dahi vatandaşlık itibarile Yahudi milleti yoktur ve olamaz. İşte hanımlar, efendiler, Türkiye'nin muhtelif şehirlerinde mezheptaşlarımız arasında teşekkül eden birliklerin başlıca vazifeleri bu akideyi her vasıta ile yaymak, zihinlere, kalplere, ruhlara sokmaktan ibarettir. Bu vazifeyi yalnız Museviler nezdinde değil muhitimizde, cemiyetimizde yaşayan ve bize Musevi milleti diyen bütün vatandaşlar nezdinde yapacağız. Osmanlılık devrinden arta kalan batıl görenekleri söküp atacağız.

Hanımlar, Efendiler;

Sultan Bayazıt İspanyadan koğulan babalarımızı bu vatanın şefkat ağışuna kabul etmekle onları açlıktan, perişanlıktan ve ölümden kurtarmıştır, Büyük Gazimiz bize Türkleşmek imkânını vermekle maddî ölümden beter olan manevî ölümden kurtarmıştır. Büyük Gazi, Cumhuriyet Hükûmeti, Cumhuriyet Halk Fırkası, bin yaşa.⁶⁰

60 Tekin Alp, "Türk Kültür Birliği", *Yeni Türk Mecmuası*, Cilt 1, Sayı 15, Teşri-

c- “Türk Kültür Birliği Reisi ile Konuştuk - İstanbulda 230 Bin Musevî, Rum ve Ermeni Vatandaş Varmış”

Türk Kültür Birliği reisi Tekin Alp “Moiz Kohen efendi” ile konuşurken, memurlardan biri geldi ve elindeki zarfı uzattı:

- Qu’est ce que cela veut dire?⁶¹

Kohen efendi zarfa dikkatle baktı:

- Okuyamıyorum dedi. Kül.. kül.. kültiv olacak...

Memur zarfı geri aldı:

- Merci Monsieur. Je suppose que oui...⁶² dedi.

Artık Tekin Alp Beyle konuşmağa başlıyoruz: Anketimizin esasını “Yalnız Türkçe konuşamaz mıyız?” suali teşkil ediyor. Bu soru için, Türk kültürle uğraşan en kuvvetli şahsiyet yine Kohen efendidir. Bir zamanlar neşrettiği *Türkçülük* kitabına matbuatta epeyce alâkayı çeken Kohen efendiyi, artık Tekin Alp Bey olarak kabul etmemiz lâzımdır.. Çünkü kendisi nüfus tezkeresini bizzat bu isimle düzeltmiştir.

Tekin Alp Beyin suallerim üzerinde aldığı notlardan konuşmağa başlayalım:

- İstanbulda ne kadar gayri Türk vardır?

Tekin Alp Bey buna itiraz ediyor.

- Evvelâ, müsaade ederseniz, gayri Türk tabirini düzelteyim... Bu tabir Türk inkılâbının ebedî oluşuna tamamen muhaliftir. Türk inkılâbının şiarı milli birliktir. Türk inkılâbı vatandaşlar arasında ayrılığı yalnız mabetlerde kabul ediyor. Filvaki, malûm olan bazı sebeplerden dolayı memleketimizde henüz Türk kültüründen mahrum unsurlar vardır. Fakat bunlar meyanında bir an evvel Türk kültürünü benimsemek isteyenler

nisani (Kasım) 1933, s. 1239-1250.

61 Fransızca “Bu ne demek?” anlamına geliyor.

62 Fransızca “Teşekkür ederim Beyefendi. Tahmin ediyorum ki evet...”, anlamına geliyor.

ve buna çalışanlar az değildir. Bu gibilere gayri Türk gözü ile bakmaya devam edersek, maksat hasıl olmaz. Bence sualiniz şu olmalıdır:

- İstanbulda ne kadar kültürsüz Türk vardır?

1927 de yapılan umumi nüfus tahririne göre İstanbulda 47.035 Musevî, 52.129 Ermeni, 100.214 Rum Ortodoks ve 30.000 Protestan ve Katolik vardır.

Tekin Alp Beye ikinci suali sormak isterken telefon çaldı.

- Qui, c'est moi... Comment?...

- J'avais mal entendu. Plait-il?

- Aaaaa, Bonjour...

- Envoyez, envoyez.. Merci... Je vous remercie...⁶³

Tekin Alp Bey telefonu kapamıştı. Bu muhavere biraz canını sıkarak gibi olmuştu galiba. Konuşmamıza devam ediyoruz:

- İstanbuldaki vatandaşlarımız neden Türkçe konuşamazlar?

Tekin Alp Bey cevap veriyor:

- Kültürsüz vatandaşların Türkçe konuşmamaları Türkçe düşümediklerinden ileri gelir. Esas hastalığı tedavi etmeden hastalığın ârazını izale etmek mümkün müdür? Vatandaşların Türkçe konuşmalarını temin için onlara mahrum bulundukları Türk kültürünü vermek lâzımdır.

Türk kültür birliği reisine anketimin en canlı sualini soruyorum:

- Bu hususta en ziyade Türkçe konuşmaya alışamıyan hangi unsurdur?

- Bu sualinize bir çizgi çizmemiz lâzım geliyor... Evet, buna bir cevap veremeyiz... Çünkü, o unsuru darıltmış, gücendirmiş, kırmış oluruz... Bunu silelim...

63 Fransızca, "Kim, Evet benim. Nasıl? İyi duymadım. Aaa, güneydın. Gönderin, gönderin, teşekkürler. Size teşekkür ederim" anlamına gelir.

Evet, Tekin Alp Beyin hakkı var... Fakat bu canlı sual cevapsız kalmasaydı, meselâ Türkçeye alışamıyanlar Musevilerdir, Rumlardır, yahut ta Ermenilerdir denseydi, daha iyi olmaz mıydı? O unsur, bu haklı tenkitle uyanmaz mı, kendi kusurunu düzeltmeye çalışmaz mıydı? Her ne ise... Biz gazetecilerin böyle cevapsız kalan suali, bununla ne ilk, ne de son olacaktır. Binaenaleyh konuşmamıza devam edelim:

- Vatandaşları Türkçe konuşturmak için en kuvvetli teklifiniz ne olabilir?

Tekin Alp Bey cevap veriyor:

- Vatandaşları Türkçe konuşturmak için onları Türkleştirmek, yani Türk kültürü camiasına ithal etmek lâzım. Ankarada, İstanbulda, İzmirde, Edirne ve Bursada teşekkül eden Türk kültür birliklerinin gayeleri de bundan ibarettir.

Tekrar zil çalıyor... Yeniden muhavere:

- Evet, benim... Merci et vous? He, vous êtes bien bon... Oui, oui... A quel prix vous l'avez vendu? Eh, bien! Comment?... Bien sûr... Merci, j'ai peu de temps... Bonjour.⁶⁴

Tekin Alp Bey telefonu tekrar kapayınca, bana döndü:

- Bazı ecnebiler var ki, Fransızca konuşmak zarurî... Fakat şimdi konuştuğum zat Türktür. Buna mukabil... ne zaman ben Türkçe konuşmak istesem, o ısrar eder, Fransızca konuşur. Ha ne diyorduk:

Ankara ve Edirne gibi yerlerde muhit müsait olduğu için Türk kültür birlikleri kolaylıkla muvaffak oluyorlar. Fakat İstanbul muhiti karışık olduğu için kültür birliğinin vazifesi daha müşküldür. Fakat eminim ki inkılâp ruhu erbabının manevî müzaheretile nihayet muvaffakiyet hasıl olacaktır. İstanbulda Türk kültür birliği maksadına varmak için (20) maddelik cezrî bir program tertip etmiştir. Bu cümleden olarak Musevî cemaat mekteplerinin lâgvına ve Musevî çocuklarının doğrudan doğruya devlet mekteplerinde

64 Fransızca: "Teşekkürler, siz nasılsınız? Çok iyisiniz. Evet, evet. Hangi fiyata sattınız? Nasıl? Evet. Teşekkürler, az zamanım var. İyi günler".

tahsil etmelerini temine karar vermiştir. Şunu da ilâve edeyim ki, Türk Musevileri Türkleşmeyle fevkalâde bir iş yapmış olmayacaklardır. Çünkü Avrupa ve Amerikadaki 15 milyon mezhepdaşın geçtiği yoldan gitmekten başka bir şey yapmış olmuyorlar. Ayrıca kaydedeyim ki sair memleketlerde mezhepdaşlarımız memleket kültürüne hizmet ettikleri gibi, Türk Musevilerinin de Türk kültürüne hizmet edebileceklerine kanaatim vardır.⁶⁵

d- Türk Kültür Birliği'nin Programı

TÜRK KÜLTÜR BİRLİĞİ

MERKEZİ : BEYOĞLU
MİNARE SOKAK No. 11

İstanbul, Mayıs 1934

Tarihi tesisi: 29/10/1933

İSTANBUL

DİL ve KÜLTÜR

1.- Umumî ve hususî yerlerde Türkçeden maada dil konuşulmaması için sirkülerle bütün mezhepdaşlara ihtar olunur.

2.- Birlik azalarına Türkçeden maada dil konuşulmaması için muhitlerinde amil olmaları sirküler ve vesaiti saire ile rica ve tavsiye olunur.

3.- Musevi teşekküller marifetile tertip edilen müsamerelerde ecnebler tarafından verilen konferanslar müstesna olmak üzere Türkçeden maada nutuk veya konferans irad olunmaması tahtı temine alınır.

4.- Şehrin muhtelif mıntakalarında erkekler ve kadınlara mahsus olmak üzere kâfi mikdarda gece dersleri açılır.

5.- Musevi çocukların ilk tahsillerini doğrudan doğruya devlet mekteplerinde görmelerini temine çalışılır.

6.- İstanbulda mevcut hususî mekteplerle sureti mahsusada

⁶⁵ "Türk Kültür Birliği Reisi ile Konuştuk", *Son Posta*, 5 Mayıs 1934.

anlaşarak Musevi talebenin devamını teshil edecek tedabire tevessül olunur.

7.- Mekteplerde Türkçeden maada dil konuşulmaması esbabı temin olunur.

8.- Türk dili ve Türk kültürüne müteallik derslerde temeyyüz eden talebeye mükâfatlar tevzi olunur.

9.- Senede muayyen bir miktar talebenin birliğin himayesi tah-tında âli mekteplere devamı temin olunur.

10.- Dile müteallik bilcümle hususâtı takip ve birliğin bu hu-sustaki maksat ve gayesini temin etmek üzere bir komisyon teşkil olunur.

KONFERANSLAR, TEMSİLLER ve NEŞRİYAT

11.- Musevi kluplerinde Türk kültürüne müteallik mevzular üzerine konferanslar verilir. 12.- Bu konferansların en mühim-leri (**Kültür külliyyatı**) namile birlik tarafından neşrolunur. Bu konferanslar meyanında en ziyade propagandaya hadim görülen-ler başka dillere de tercüme olunur.

13.- Birlik, haveskâran tarafından Türkçe temsiller tertibini sureti mahsusada takip ve himaye eder.

14.- Konferanslar ve neşriyat için bir komisyon teşkil edilir.

GENÇLİK

15.- Birlik, maksat ve gayesine varmak için spor gibi teşekkül-lere dahil olan veya olmayan gençlerle teşriki mesaiye gayret eder.

ADLARIN TÜRKLEŞTİRİLMESİ

16.- Birlik, doğrudan doğruya Türk dilinden ad ve soy adı ta-kınmak isteyen zevatın talep ve müracaatı üzerine idarî makamat marifetile muamelei resmiyenin ifasını temine çalışır.

17.- Birlik, gerek mevcut isimlerin Türkleştirilmesi ve gerek

büsbütün tebdili suretile Türk dilinden ad takınmak isteyenlerin muamelei resmiyesini meccanen takip eder.

18.- Birlik, yeni doğacak çocuklara doğrudan doğruya Türk dilinden ad takınmasını münasip suret ve şekillerde temine çalışır.

19.- Birlik, Türkiyeye mahsus hususî teşekküllerin adlarının Türkleştirilmesini temin için lâzım gelen teşebbüslerde bulunur.

20.- Birlik, bu gün kullanılmakta olan Mösyö ve Madam hitapları yerine Türkçe hitaplar kullanılmasını temine çalışır.⁶⁶

e- Tekin Alp: "Türk Kültür Birliğinin Düsturları"

Türk kültür birliği tarafından dağıtılan takvimlerde ve kültür azasının ceplerinde taşıdıkları hüviyet varakalarında şu düsturlar vardır.

1.- Ana dilimiz Türkçedir.

2.- Türkçe düşünür, Türkçe konuşuruz.

3.- Kültürümüz Türk kültürüdür.

4.- Ülkümüz Türk elinin Türk milletinin her şeyden üstün olmasıdır.

5.- Hedef ve gayemiz millî kalkınma ve millî yükseliştir.

6.- Şiarımız millet ve vatan sevgisidir.

7.- Düsturumuz millî birliktir.

Bu düsturların hikmet ve manasını layikile anlayabilmek için 7ci düsturu esas ve hareket noktası ittihaz etmelidir: Düsturumuz "millî birliktir". Millî birlik demek bu memlekette oturan ve bu memleketin nan ve nimetile beslenen her ferdi aynı suretle düşünmesi, aynı biçimde duyması ve aynı hedef ve gayeye doğru yürümesi demektir. Birbirinden ayrı düşünen, birbirinden aykırı duyan, birbirinden farklı yolların yolcusu olan ferdlere vatandaş denilemez.

⁶⁶ Alyans Arşivi, Turquie IIC8 dosya, 13 Haziran 1934 tarihli mektubun eki.

Vatandaş aynı toprakta oturanlara değil, aynı ruhu taşıyanlara denir.

Bu memleket millî birlik mevcut olmadığı zamanları da bilir. O zamanların fecaati gözümüzün önündedir. Osmanlılık devresi bugün maziye ve tarihe karışmış olmakla beraber bizim yaşadığımız nesle kadar yaşadı ve en büyük kötülüğünü bizim nesle yapmıştır.

Osmanlı ne demektir? Osman sülalesine mensup hanedanın hakimiyeti altında yaşayan “tebaayı sadıkayı şahane” demektir. Bu “tebeayı sadıkayı şahane” camiasına dahil olan ferd ister Arnavut, ister Boşnak, ister Kürt olsun ehemmiyeti yok, milliyet meselesi hususî bir meseledir. Vatandaşlıkla alakası yok.

Memlekette oturan bütün ferdlerin birleşme noktası “tebaayı sadıkayı şahane” mefhumudur. Arnavutu, Kürdü, Lâzı, Boşnakı kendi dilini konuşur, İstanbulda, İzmirde veya Bursada, adeta gurbet hayatı yaşar yalnız kendi memleketine ve kendi hemşehrilerine ve daha doğrusu millettaşlarına gönül bağlar. Onun nazarında vatandaş demek hemşehrisi veya millettaşı demektir çünkü hep onların muhitinde yaşar hep onlarla beraber düşüp kalkar. Netice itibarıyla bu memlekette oturan sekiz on millet efradı ayrı ayrı diller konuşur birbirinden aykırı düşünür, birbirinden farklı duygular taşır ve ayrı ayrı yolların yolcusu idiler.

Netice malum, ondan bahsetmeğe lüzum yok. Onun içindir ki Gazi inkılabı millî birliği esas itti haz etmiştir. Gazi inkılabında hakim olan zihniyete göre vatandaş aynı toprakta yaşayanlara değil aynı ruhu taşıyanlara derler.

Türkiyede yaşayan Musevilerin millî birliğe canla, gönülle itibak etmesine mani olabilecek hiç bir hal mevcut ve mutesavvur değildir. Türk Yahudilerinin gönül bağlayacak başka memleketi “dili” kültürü ve ülküsü yoktur. Ruhunu başka tarafa çekecek hiçbir duygusu ve arzusu yoktur. Mazide kendini diğer vatandaşlarından ayıracak hiçbir hal ve hadise yoktur. Canla gönülle Gazi

İnkılabının eseri olan millî birlik camiasına dahildir. Onun için Türkçeyi ana dil ittihaz etmek istiyor ifadeyi meram için İspanyolca, Fransızca veya Almanca gibi dilleri adeta bir esperanto gibi kullanmak istemiyor. Çünkü dil ruhun aynasıdır. Onun ruhunun aynası olabilecek bir dil istiyor.

İşte kültür birliğinin başlıca hedef ve gayesi Türk millî birlik camiasına dahil olan Musevî kitlesine ruha hitap edecek, ruhun aynası olabilecek, ruhu besleyecek bir dil vermekten ibarettir.⁶⁷

f- Marsel Franko: "Dil Ve Kültür Davası - Musevi Cemaati Başkanı Dıyor Ki"

Avrupanın hasta adamını, hasta Avrupanın yegâne sağlam adamına çeviren Başbuğlarımızdan işaret bekliyoruz.

[Dil meselesine dair evvelki gün çıkan başmakalemiz üzerine⁶⁸ İlahamhane lâik meclisi ve Musevi cemaati başkanı Marsel imzalı çok iyi ve açık yazılmış, çok dikkate değer bir mektup aldık. Bir vesika kıymetini haiz olan bu mektubu, bu sütunlarda aynen okuyacaksınız.]

Bayım.. Dünkü makalenizde, Türk kültürünün umumileşmesi meselesini öyle ince ve realist bir tahlile tâbi tuttunuz ki yazdıklarınıza eklenecek tek bir kelime, saçtığınız aydınlığa ilâve edilecek en hafif bir ışık bile yoktur. Akıllı selim namına teşekkür ederim. Maahaza, hastalık böyle ustaca teşhis edildikten sonra işaret ettiğiniz derde deva aramak eli kalem tutan her yurttaşın vâzifesidir.

Dil meselesinin olsa olsa intibak davasının bir safhasından ibaret olduğu keyfiyeti Yahudi meselesini yakından ve soğukkanlılıkla tetkik edenlerce teslim edilen bir hakikattir. Asıl olan

⁶⁷ Tekin Alp, "Türk Kültür Birliğinin Düsturları", *La Boz del Oriente*, 26 Temmuz 1934.

⁶⁸ Söz konusu makale şudur: Ahmet Emin Yalman, "Umumi Yerlerde Türkçe", *Tan*, 4 Mart 1937.

Türkçe konuşmak değil, Türk gibi düşünmek ve hissetmektir. Efkârı umumiyeinin bu vadidedeki hassasiyetinin derecesi ve aksülâmelleri ne olursa olsun, halli lâzım gelen biricik davanın Türkiye'deki 80.000 Musevinin Türk kültürüne intibakının zamanı, şekli ve şartları hangileridir diye akla gelen birkaç suale müsaadenizle kısaca cevap vermiye çalışacağım.

İntibak mümkün müdür?

Mümkündür. Buna engel aramak abestir. Türkiye'ye hicret eden Yahudilerin diğer bir kısmı İngiltere'de ve Felemenkte yerleşmiştir. Bunlar yerli ahali ile o derece kaynaşmışlardır ki bugün birbirinden tefrik edilmelerine imkân yoktur.

Hattâ Şark vilâyetlerimizde asırlardan beri bir Türk muhitinde yaşayan ve simaları bile tamamen Türkleşmiş bir avuç Yahudi vardır. Bunlar intibak meselesini fiilen halletmişlerdir.

Yahudi haddizatinde muhite intibak istidatlarına malik bir mahlûktur.

İntibaka, manevî bir engel de yoktur. Yahudiler ötedenberi bu memlekette rahat yaşamışlardır. Yani kendilerinin rahat yaşamalarına müssade edildiği gibi kendileri de hiçbir zaman siyasî bir imtiyaz veya benlik iddiasında bulunmuş değildirler. Yahudi kütlesile yurdun unsuru aslisi arasında tarihten bugüne devredilmiş hiçbir siyasî ve paslı mücadelenin acı veya kanlı hatırası yoktur. İntibak yolumuz açık, engelsiz ve dümdüzdür.

İntibak matlup mudur?

Bu milletin başbuğları rejimin umdeleri meyanında “devlet antisemitizmi” diye bir prensip bulunmadığını ve Türk kültürünü benimseyenlerin Türk camiasına girebileceklerini vak’alarla ilân etmişlerdir. Dünya efkârı umumiyesini vakar, samimiyet ve ciddiyetleriyle fethetmiş olan devlet adamlarımızın bu yoldaki sözleri karşısında en sathî bir vehim mânasızdır. İntibakın devletin dokt-

rin ve siyasetine uygun olduğunu kabul etmek lâzımdır.

Yurdun menfaatine de mutlak surette uygun olduğunu ayrıca isbata bilmem lüzum var mıdır? Millî birliğe aykırı düşen esaslı bir ahenksizliğin ortadan kaldırılması keyfiyeti münakaşaya tahammül eder bir dava değildir.

Asırlardanberi memlekette yaşıyan 80.000 Türkün millî camiaya maledilmesi hem mantıkî, hem tabiidir.

İntibak Yahudilerce matlup mudur?

Umumî ve şâmil olan bu hasret ve iştîyaka bir menfaat kastı atfedenler yok değildir. Yahudinin iman ve ülkü denilen nesneler içinde yaşamağı ve ölmeğı bilen bir mahlûk olduğı tarihi karıştıranlarca meçhul olmasa gerektir.

İçimizde yurda olan bağılıklarını münakaşa mevzuu yapmağı zillet telâkki edenler ve bu yoldaki iddiaları derin bir kalb acısıyla karşılayanlar tasavvur edildiğinden daha çoktur. Manen sürgünlük hisine kapılarak sessiz, sedasız ruhları sızlıyan bu yurttaşlar yurum vatandaşlıktan, misafirlikten, kanun medeni Türklüğünden manevî yurttaşlığa ulaşmağı rejimin normal bir tecellisi olarak beklemekte haklıdır.

İntibak hareketinin sırası geldi mi?

Geldi de geçmek üzeredir. Muhtelif sebeplerden dolayı... Bu sebeplerden biri mutlaktır: Gençliklerin kaynaşması, mektep, kışla ve spor meselesidir. Yarın öbür gün bu memleketin idaresini elline alacak olan nesil bugün Yahudi yurttaşından ayrı yetişiyor ve terbiye görüyor. Yarın birbirine kardeş ve arkadaş muamelesi değil, ecnebi muamelesi yapmaları muhtemel ve tabiidir.

Gençlikler arasında esaslı ve daimi bir temas temin etmek müstacel bir vazifedir.

İkinci sebep şudur: ruh ve tabiat ikisi de boşluğa müteham-

mil değildir. L'âme a horreur du vide, Millî ülküden uzak tutulan Yahudi Türkü kendine sun'î idealler aramağa mahkûm ediliyor. Millî birlik noktasından bu temayülün vahim neticeleri izahtan müstağnidir.

Üçüncü sebep şudur: Bugün Musevi cemaati teşkilâtı veya teşkilâtsızlığı başında bilhassa intibak hareketini neticelendirmek programıyla ve bu hususta mes'ul başbuğlarımızın mukadder teşebbüslerini kolaylaştırmıya hazır birkaç münevver vardır.

Bunlar üç senedenberi metodik bir surette efkârı umumiyeiy hazırlamakla meşguldürler. Bugün bu hareketin piştarlığında bulunmuş olmanın verdiği salâhiyetle temin ederim ki: vaziyet olgundur!

İntibakın tahakkukunun şartları hangileridir?

Evvelâ şunu tasrih edelim ki, şart derken tabii şartları kastediyorum. Yoksa bir pazarlığın kayıtlarını değil.. Bu ciheti böylece tesbit ettikten sonra birer birer sayalım:

1- İlk şart işin zor taraflarından tecahül etmemelidir. Yahudi Türklerinin çoğu Galata ve Beyoğlunda oturur. O muhitteki hava malûmdur. Oralarda öyle öztürklere rastlarsınız ki Türkçe hitabınıza Fransızca cevap vermeyi hüner sayarlar.

Bundan maada Türk Musevileri meyanında ve onlarla dostluk ve sıhriyet bağlariyle bağlı ecnebi tabiiyetinde Yahudiler vardır ki onlara yerli kültürü kabul ettirmeye kalkışmak, yerine masruf bir gayret telâkki edilemez.

2- İkinci şart bu işi devlet işi telâkki etmektir. Yeni rejimin teessüsündenberi bu memlekette ne olmuşsa –sanayiinden, kıyafetine, alfabetesinden, şimendiferine kadar- bütün büyük ve küçük inkılâplar, hep devlet otoritesinin ciddî ve sistematik müdahaleleriyle olmuştur.

İntibak meselesinde devlet açık açık alâkasını ilân etmez ve bu alâkasını fiiliyat ve icraatiyle tekit etmezse muvaffakiyetsizlik mu-

kadderdır. Kaldı ki siyasetle iştigal etmeği bir vazife değil, bir kabahat telâkki eden korkakların az olmadığı bu zamanlarda zayıf bir kütlenin -zaafın tabii olan çekingenliği yenerek- böyle nazik bir vadide şuurlu ve esaslı bir teşebbüsünü beklemek hayale kapılmak demektir.

3- Üçüncü şart, Yahudi Türklerinin intibakını diğer azlıkların intibakına talik etmemektedir. Siyaset realiteler üzerine işler, hayaller üzerine değil... Her bir ekalliyetin hususiyetlerinden tecahül etmek doğru bir hareket olamaz. Bu nokta hem mühim, hem naziktir.

4- Devlet müdahalesinin şeklini tazyik suretinde tasavvur etmek yanlıştır.

Devletten beklediklerimiz de şunlardır:

a) Devlet, intibak etmiş fertlere hakiki Türk muamelesini yapmalıdır. Tâ ki müteredditler anlasın ki necat yolu, doğru yol, Türklüğe giden yoldur.

b) Cemaat denilen ve köhne nizamnamelere çürümüş ana'nelere istinat eden hukukî ucubelerin bugün tâbi tutuldukları idarei maslahat rejimine nihayet çekilerek, lâik cumhuriyetimizin prensiplerine uygun yeni bir statü hazırlanmalıdır. Bu statü cemaatlerin faaliyetini din ve hayra hasrederek bu faaliyetlerini objektif bir lâkaydile tanzim ve teshii ve bu çerçeve dairesinde münasip bir kontrole tâbi tutmalıdır.

c) Mektepler meselesi makul ve cezrî bir sureti halle bağlanmalıdır. Bu hususta, devlet, cemaati idâre edenlerin hüsnüniyeti-ne güvenebilir, buna eminim.

d) Devlet, gençlik teşkilâtının kapılarını Yahudi çocuklarına açık bulundurmalıdır.

Düşüncelerimizin bir kül teşkil eden ana hatları bunlardan ibarettir. Ancak bu fikirleri hakikate çevirmeye azmetmiş olan bizler, milli disipline uymağa da azmetmişizdir.

Avrupanın hasta adamını hasta Avrupanın yegâne sağlam

adamına çeviren başbuğlarımızın her şeye bir sıra ayırdıkları ve sırası gelince her şeyi başardıklarını biliyoruz.

Onların sarıh işaret ve irşadı belirmeyince kımıldamak bizce mânasızdır. Biz, bugün, efkârı umumiyeye meseleyi açtık namuslu ve samimi bir surette arz ve büyüklerimizin dikkatini celbetmekle yurda karşı bir vazife ifa ettiğimize ve manevî bir mes'uliyetten kurtulduğumuza kaniiz. Söz artık devletindir.⁶⁹

h- "Tekinalp: 'Türk Musevileri bir azlık değildir' diyor"

Tekinalp, Musevi vatandaşlarımız arasında dil ve kültür meselelerinde en ziyade salâhiyetle söz söyleyecek bir zattır. Senelerce Ziya Gökalp'in muhitinde bulunarak fikir ve telâkkilerinden istifade etmiştir. *Türklük ve Pantürklük* isimli kitabı Harpten evvel bütün dünya lisanlarına tercüme edilmiştir. Son zamanlarda *Kemalizm* isimli eseri birkaç dilde intişar etmiş ve alâka uyandırmıştır.

Dün kültür ve dil mevzuu hakkında Tekinalp ile görüştük. Kendisinden şu suali sorduk:

- Hahamhane laik meclisi ve Musevi cemaati başkanı imzasıyla gazetemizde intişar eden mektubu⁷⁰ okudunuz mu?

- Büyük bir alâka ile okudum. Bu mektupta temas olunan pek mühim noktalar içinde şu ciheti büyük bir memnuniyetle kaydettim ki senelerden beri takip ettiğimiz cezrî ve kat'î Türkleştirme hareketi için Museviler nezdinde vaziyet olgundur. Olgun olmasaydı, cemaatin başkanı bu kadar açık yazmaya, Türkleştirmenin kanun kuvvetiyle teminini devletten alenen dilemiye cesaret edemezdi. Maamafih şurasını da ilâve etmeyelim ki cemaat başkanı

69 "Dil ve Kültür Davası", *Tan*, 6 Mart 1937.

70 Burada sözü edilen, Marsel Franko'nun *Tan* gazetesinin 6 Mart 1937 tarihli nüshasında yayınlanan ve bu kitabın 81-86. sayfalarında yer alan "Dil ve Kültür Davası, Musevi Cemaati Başkanı Diyor ki" başlıklı makalesidir.

baklayı tamamiyle ağzından çıkaramadı. Belki Osmanlılık devrinden arta kalan cemaat ruhuna şuursuz olarak sadık kalan bazı muhafazakâr unsurların gazabına uğramaktan çekindi. Halbuki bu çekingenlik, içinde yaşadığımız Kemâlist devrinin inkılâpçılık ruhuna uygun değildir. Muhtelif neşriyatımda da izah ettiğim veçhile: “Kemâlizm yarım tedbirlere, idarei maslâhat usulüne asla cevaz vermez, bir an’aneyi, ömrünü itmam için sosyal bir müesseseyi ortadan kaldırmak istediği zaman Kemâlizm hatır gözetmeyi, falân veya filân unsur veya sınıfın güceneceğini düşünmeyi asla aklına getirmez.”

Kaldı ki bugün cemaat ruhuna sadık gibi görünen unsurların tavrı ve hareketleri kat’iyyen şuurlu değildir.

Yalnız “görenek” denilen ve zannolunduğundan daha kuvvetli olan ruhî âminin tabîi bir neticesinden başka bir şey değildir.

Kemâlizmin şimdye kadar tahakkuk ettirdiği fes, harf, çarşaf gibi bütün inkılâp hamlelerinde gördüğümüz vechile yukarıdan gelen kuvvetli sadmeler kütleleri birdenbire “görenek” denilen gaflet uykusundan uyandırır, onları ruhlarının hakikî şuuruna ulaştırır ve bu suretle imkân dairesi haricinde görülen inkılâplar bugünden yarına hakikat sahasına geçer, daha dün muarız görünen kütleler yeni inkılâba dört elle sarılırlar. Kemâlist inkılâbının pek bariz bir surette aydınlattığı kütle ruhiyatına (Psychologie des foules) e ait bu hakikati gözönünde bulundurduğum için Bay Başkanın tâbi olduğu çekingenliği lüzumsuz ve meseleyi bütün çıplaklığıyla teşrih etmeyi münasip gördüm:

İntibakı temin için devletin müdahalesini ısrarla diliyen, bu müdahalenin tazyik sayılamıyacağını söyleyen cemaat başkanı Musevileri azlıklardan sayıyor ve ancak bu azlığın diğer azlıklardan farklı olduğunu ilâve ediyor.

İşte burada bence göze çarpan belli başlı bir tezat ve tenakus vardır. Eğer Museviler umumiyetle zannolunduğu gibi bir azlık teşkil ediyorlarsa Türkleştirmeyi temin için devletin müdahale-

sini beklemek abestir. Lozan muahedesinin azlıklara müteallik faslında azlıklar arasında fark gözetilmemiştir. Vaziyet ve realiteler ne olursa olsun devlet azlıklara ayrı ayrı muamelede bulunamaz. Bunun içindir ki devlet azlıklara dahil olan her hangi unsurun Türkleştirilmesini kanun kuvvetiyle temine teşebbüs ederse karşısında Lozan muahedesinin hususî faslını bulur, türlü türlü itirazlara maruz kalır. Binaenaleyh, her şeyden evvel meseleyi hukukî ve içtimâî bakımlardan tahlil etmek gerektir.

Museviler azlık mı?

Türkiyedeki Museviler Lozan muahedesinin hususî faslında hedef tutulan azlıklara dahil midirler?

Dünyanın hiç bir yerinde azlık sayılmıyan Museviler Türkiye'de azlık sayılabilir mi ve niçin?

İşte meselenin can alacak noktası budur.

Ben kendi hesabıma bu hususta fikrimi açık olarak ilân etmekte mahzur görmem: Museviler dünyanın hiçbir tarafında bir azlık teşkil etmedikleri gibi Kemâlist Türkiyede evvelâ bittarik olarak azlık teşkil etmezler. Çünkü Türkiyedeki Musevilerin kendilerine mahsus ne dilleri, ne kültürleri, ne de ülküleri yoktur.

Unutmıyalım ki, Kemâlist Türkiyede bulunuyoruz ve Kemâlist Türkiye'nin yurttaşları olarak yaşıyoruz. Kemâlist Türkiye anayasaya mal olmuş ideolojisinde milliyetin esası olarak yalnız üç umde kabul etmiştir: Dil, kültür, ülkü.

Evet; Türkiyede Museviler arasında İspanyolca denilen bir halita konuşuluyor. Bu halita birkaç yüz kelimeye inhisar eder, ona asla ve kat'iyen dil denilemez. Derme çatma bir idiome'dan⁷¹ başka birşey değildir. Az çok tahsil görmüş olan Museviler bu derme çatma idiome'u kullanmayı zül sayar, alelekser Fransızca konuşmayı tercih ederler.

71 Bir topluluğun konuştuğu dil.

Dilsiz bir kütle

Demek oluyor ki Türkiyede yaşayan 80.000 kişilik biçare bir kütle, tam manasiyle dilsizdir. Biçare kütle diyorum.

Çünkü cemaat başkanının mektubunda pek güzel izah olunduğu veçhile Museviler diğer unsurlardan fazla olarak ruh gıdasına muhtaçtırlar. Dilsiz olarak ariyet dillerle ruhu beslemek mümkün mü?

Bugün dilsiz bulunan bu biçare kütle devletin himmetiyle Türkçeyi anadil olarak benimsemiye muvaffak olursa kendini her halde bahtiyar addeder.

Milliyetin esaslarından biri olan kültüre gelince, koskocaman bir ülkede dağılmış ve kültür itibariyle diğer memleketteki mezhep işlerinden büsbütün farklı olan 80.000 kişilik bir kütlenin kendisine mahsus bir kültürü bulunacağı tasavvur olunabilir mi? Din ile dünyanın birbirine karıştığı bir zaman veya muhitte din ve mezhep ayrılığından dolayı bu kütlenin kendine mahsus bir kültüre malik bulunduğu varidi hatır olabildi. Halbuki lâikliği anayasasına mal etmiş olan Kemâlist Türkiyede yaşayan bu 80.000 Musevinin umumî hayatta din ve mezhebi asla karıştırmadıklarını, ferdi vicdana taallük eden itikatları umumî hayattan uzak tuttuklarını izaha lüzum görmem.

Ülkü meselesi

Milliyet prensiplerinin üçüncüsü olan ülkü meselesini bu hususta mevzuu bahsetmiye bilmem ki lüzum ve mahal var mı?

Maddî, manevî bin bir türlü bağlarla Türk yurduna, Türk toprağına bağlı olan bu kütle Türk camiasının yükselmesine, kalkınmasına bel bağlamayıp da hayallere ve mevhumlara mı bel bağlayacaklar?

Bu izahattan anlaşılıyor ki ayrı gayri dili, kültürü ve ülküsü olmıyan bir unsur hiçbir vakit azlık sayılamaz. Ve Lozan muahe-

desindeki hususî faslın hükümleri hiçbir vakit böyle bir unsura şamil olamaz.

Hiç şüphe yok ki Lozan vesair sulh muahedelerinde yer bulan azlıklar hakkındaki hükümler insanca fikirler ve duygulardan doğmuştur. Bu hükümleri Türkleştirme için engel sayarak bu 80.000 kişilik kütleyi dilsiz, kültürsüz ve ülküsüz yaşamıya mahkûm etmek azlıklar hakkındaki hükümleri ileri süren yüksek devlet adamlarının hatır ve hayalinden asla geçmemiştir.

Hiç şüphe yoktur ki cemaat başkanının dileği dairesinde Kemâlist Türkiye bu dilsiz, kültürsüz, ülküsüz kütleyi Türkleştirmek suretiyle manevî boşluktan, manevî hiçlikten, manevî açıklıktan kurtarmak suretiyle Türk camiasına nafi bir unsur kazandırmakla beraber azlıklar hükümlerini ileri süren muhtelif kavimlere mensup devlet adamlarının yüksek fikir ve duygularına muvafık ulvî, insanî bir harekette bulunmuş olacaktır.

Bu mesele hakkında bir çeyrek asırdanberi yapmakta olduğum konferanslar ve neşriyatta mükerreren izah ettiğim veçhile Sultan Beyazıt İspanyadan tehcir olunan Musevilere Türkiyenin şefkat ağuşunu açmakla onları maddi ölümden kurtardığı gibi Kemâlist Türkiye bunların çocuklarına kendi dilini, kültürünü ve ülküsünü benimsetmek suretiyle onları manevî ölümden kurtarmış olacaktır.⁷²

h- Tekin Alp: "Balkan Musevileri Arasında Türk Musevileri"

Kaniim ki Museviler Türk harsını benimsedikleri andan itibaren Türk harsinin inkişafından mülhem olabileceklerdir. Hatta iddia olunabilir ki Musevî dehası için böyle bir faaliyete bizim mühit daha müsaittir. Zira Musevi ile Avrupalılar arasında tarihen mevcut olan münâferet Türk ile Musevi arasında hiçbir zaman tekevvün etmiş değildir. Sonra arada bir, şarklılık ve bundan mütevelit müşterek bir ruhî tecanüs vardır.

72 "Tekinalp: Türk Musevileri bir azlık değildir diyor", *Tan*, 9 Mart 1937.

Ağaoğlu Ahmet

(*Türkleştirme* eserinden s. 83)

Eminim ki Balkan Musevileri tabiri ekser okuyucuların derin hayretini davet edecektir. Balkan Musevilerini birbirine bağlayan bir rabita var mıdır ki umumuna şamil bir yer olsun.

Evet! Balkan Musevileri nev'ine mahsus bir zümredir ki diğer cihan Musevilerinden birçok cihetlerden ayrılır.

Tarih kitaplarında dünya Musevileri Eskenazi ve Sefaradi diye iki kısma tefrik ediliyor. Fakat, bu taksim belki 13üncü asıra kadar doğru idi. Fakat 13üncü asırda Geto duvarlarının yıkılmas ile beraber Museviler başlıca iki zümreye ayrılmışlardır. Garb Musevileri, şark Musevileri. Şark Musevileri, Rusya, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya ve sair memleketlerde milyonlara balığ kütlelerden ibarettir ki manevî Geto hayatını garb medeniyetine tercih ederler.

Bunların kültürleri Tevrat, Talmut ve bunlara dayanan ahlâk adet ve an'anelerden ibarettir. Kemalizmden evvel Türklerin millî kültür bakımından bir camia olmaktan ziyade dinî ve teokratik bir camia oldukları gibi, bunlar da yaşadıkları muhit ve memleketlerde kültür bakımından millî bir camia olmaktan ziyade teokratik mahiyette birer zümreden ibarettir.

Garb Musevileri ise, içinde yaşadıkları muhit ve cemiyetlere canla, gönülle intibak etmiş kimselerdir ki kültür itibarile, vatandaşlarından bulundukları milletlerden hiç farklı değildir. Bunlar tam manasile Fransız, İngiliz, Alman, İtalyan, Felemenkli veya Macardır. Bunların Museviliğe olan rabitaları sırf mezheb ve anane itibariledir.

Balkan Musevileri birçok şark ve garb Musevilerinden birçok bakımlardan, ayrı olarak tasvif edilmelidirler.

Balkan Musevileri birbirine bağlayan rabitalar mühimdir.

Bir kere Balkan Musevilerinin hemen kâffesi Sefaradi zümresine mensupdurlar. Sefaradi'ler hiçbir zaman «Geto» hayatı yaşamadılar. İspanya ve Portekizden hicret ettikleri zamana kadar, içinde yaşadıkları muhit ve memleketlerin kültürlerini tamamiyle benimsediler ve bu kültürleri yeni memleketlerine beraberce getirerek asırlarca müddet iyi kötü muhafaza etmişlerdir. Bu kültürler kendileri için yabancı idi, fakat yeni memleketlerinde olanların yerine ikame edilebilecek, benimsenebilecek millî kültür bulamadılar. Osmanlılık zamanında Balkan memleketleri, muhtelif unsurlarca meskûn idi. Birbirile daimî surette çarpışan Müslüman ve Hıristiyan unsurlarına an'asırlarına mahsus kültürlerin hiçbirisi millî bir mahiyeti haiz değildi. Osmanlı Devleti millî bir camia değil bir milletler camiası idi. Bu milletler halitası içinde Balkan Musevileri İspanya ve Portekizden beraberce getirdikleri millî hüviyeti muhafaza etmekten başka bir şey yapamazdı.

Osmanlı devletinden ayrılıp millî birliğe kavuşan Yunanistan, Sırbistan ve Bulgaristan gibi memleketlerde yaşayan Museviler nisbeten az bir müddet zarfında memleketlerinin muhitlerine intibak ettiler. Sırbistandakiler Sırb, Yunanistandakiler Yunan ve Bulgaristandakiler Bulgar kültürlerini benimsediler. Garb Musevileri gibi yalnız mezheb ve an'ane bakımlarından mensub oldukları zümreye bağlılıklarını muhafaza etmişlerdir.

Türkiyede yaşayan Museviler dahi teokratik kültür yerine millî kültürü ikame eden Kemalizmin rejimi sayesinde Türk kültürünü benimseyebilmek saadetine mazhar olmuşlardır.

Kemalizmin rejiminden evvel yetişmiş olan nesiller Türk kültürüne intibak etmek hususunda, bittabî, güçlük çekerler. İleri hareketlere daima engel olan «Kürenik» hastalığına galebe çalmak kolay iş değildir. Kemalizm devrinde yetişmekte olan yeni nesil, Türk kültürü muhitinde feyiz buluyorlar. Bugün Fransada, İngilterede ve sair garb memleketlerinde yaşayan Musevileri diğer va-

tandaşlardan ayırd etmek mümkün olmadığı gibi, Kemalizm rejiminin feyzile yetişecek olan yeni Musevi neslinin de diğer Türk vatandaşlarından farklı olmayacağı şüphesizdir.⁷³

3- *Kemalizm ve Le Kémalisme* Kitapları Nasıl Yayınlandılar?

Tekinalp, 1928 yılında yayınladığı *Türkleştirme* kitabından sonra Fransız Parlamentosu Reisi Edouard Herriot (1872-1957)⁷⁴ ile Prof Fuad Köprülü'nün önsözlerini içeren *Kemalizm* kitabını 1936 yılında, bu kitabın Fransızca tercümesi olan *Le Kémalisme* kitabını da 1937 yılında yayınlayacaktır. Bu kitapların hangi şartlar altında yayınlandıkları bugüne kadar incelenmemiştir. T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde mevcut bir belgeler demeti, bu konuya epey ışık tutmakta.

a- *Kemalizm Kitabının Yayınlanması*

Bu belgelerden anlaşıldığı kadarıyla Tekinalp hem Fransızca, hem de Türkçe metinleri aşağı yukarı aynı zaman diliminde hazırlamıştı zira 23 Ekim 1935 tarihinde CHP Genel Sekreteri Recep Peker'e Türkçe metnin bir müsveddesini posta ile yollayacak ve de refakat mektubunda Fransızca tercümenin yılsonundan önce, yani mütebaki iki ay içinde, Paris'teki Payot Yayınevi tarafından yayınlanacağını bildirecekti. Tekinalp, mektubunda Recep Peker'e şöyle hitap edecekti:

Maksadımı mukaddimede izah ettim. Kemalizmi ilmi sistem olarak cihan efkârı umumiyesine tanıttırmağa, doktrin ve ide-

73 Tekin Alp, "Balkan Musevileri Arasında Türk Musevileri", *La Boz De Türkiye*, 7 Ekim 1939, s. 70-71.

74 Herriot, 1933 yılında Türkiye'yi ziyaret edecek ve akabinde 1934 yılında *Orient* adlı eserinde Türkiye'ye geniş yer verecekti. Herriot'nun bu kitabında yer alan Türkiye bölümünün bir tahlili için bkz. Jean-François Pérouse, "Edouard Herriot, un pédagogue laïc en Turquie (1934): la bonne foi et la méprise", Colloque "Laïcité et Education en Turquie et en France", Mayıs 2004, *Revue L'Histoire*, IFEA, Galatasaray Üniversitesi.

olojiyi formüllere göre değil icraat ve eserlere bakarak aydınlatmağa çalıştım.

Bu eser Türk milliyetçiliği mevzuu etrafında bundan evvel muhtelif dillerle neşrettiğim “Türkizm”⁷⁵, “Türkler bir ruhu millî arıyorlar”⁷⁶ ve bu gibi sair eserler ve tettebbülerimin mütemmimidir.

Eserim için Mösyö Herriot’dan bir mukaddime istihsal etmeğe çalışıyorum. Eserin Fransızcası basıldıktan sonra başka dillere tercüme ettirmek fikrindeyim.

Mevzuun nezaketi ve ehemmiyeti itibarile kitabı neşretmeden evvel tetkik nazarınıza arz etmeği vecibe saydım. Tadil edilecek noktalar varsa lütfen bildirmenizi ve bu husustaki tasdiimden dolayı affınızı dilerim.

Şifahî emirleriniz varsa onları telakki etmek üzere her zaman Ankaraya gelmeğe hazırım.⁷⁷

Recep Peker, bu mektuba cevaben, metinde “parti esaslarına ve vakaların akışına aykırı bir cihet mevcut bulunmadığını”, eserin “derin ve yüksek bir çalışma mahsulü olduğunu ve neşrinin iyi olacağı kanaatinde bulunduğunu” beyan edecekti.⁷⁸ Bu mektuba paralel olarak Türkiye’nin Paris Büyükelçisi Suat Davaz da Recep Peker’e yolladığı mektupta Tekinalp’ın, Edouard Herriot’dan bir önsöz yazması için büyükelçilikten aracılık yapmasını istediğini belirtip CHP’den bu konuda görüş isteyecekti.⁷⁹ Recep Peker de ce-

75 Burada sözünü ettiği eser, *Türkismus und Pantürkismus*, Gustav Kiepenheuer, Weimar, 1915 kitabıdır.

76 Burada sözünü ettiği eser, Paul Risal olarak imza ettiği “Les Turcs à la recherche d’une âme nationale”, *Mercure de France*, 16 Ağustos 1912, s. 673-707 makalesidir. Türkçesi “Türkler bir ruh-u milli arıyorlar”, *Türk Yurdu*, II (1328/1912), s. 656-661, 684-690, 725-727, 773-779 olarak yayınlamıştır.

77 T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 23 Birinci Teşrin 1935 tarih ve Dosya: 2. Büro, Fon 490..1.0.0, yer no 576.2290..1 referanslı belge.

78 Aynı dosya, tarihsiz belge.

79 Aynı dosya, 6 Terşininisani 1935 tarihli belge.

vaben olumlu görüş bildirecekti.⁸⁰ Tekinalp, Herriot'dan önsöz elde etmek için sadece Paris Büyükelçiliği'ne değil, aynı zamanda o tarihte CHP basın bürosu şefi,⁸¹ Denizli mebusu ve CHP Genel İdare Heyeti üyesi olan Necip Ali Küçüka'ya da başvuracaktır. Necip Ali, bu mektuba cevaben önsözün gelmesinde doğan gecikmenin kendisinden kaynaklandığını izah edecek ve şöyle yazacaktır:

B.[ay] Suat tarafından şimdiye kadar M.[ösyö] Heriyo'ya müracaat edilmemesi te'essürle arz edeyim doğrusu benim kabahatimdir. Bunun sebebine geline. Kitabınızda yapılacak ufak tadilata talip ederek mektubu Sait Bey'e gönderdim deyi zan etmeme rağmen göndermediğimi anladım, mektup yarın gidiyor. Arz eder, derin sevgilerimi sunarım.⁸²

Tekinalp, bu mektup eline geçer geçmez şu karşılığı verecektir:

Ankarada görüştüğümüz veçhile icap eden tadilat bittabi yapılmıştır. Herriot'nun yazacağı başlangıç yakında gelirse eserin Fransızcası hemen basılacaktır. Bu kere Prağ ve Peşteye işim için yaptığım seyahattan istifade ederek eserin Çekce ve Macarca olarak maruf şahsiyetler marifetile neşrini tahtı temine aldım. Eserin Fransızcası Herriot'nun mukaddimesi intişar ettikten sonra Almanca, İngilizce ve diğer dillere dahi tercüme ve neşrini temine çalışacağımı arz ve bu vesile ile derin saygılarımı sunarım.⁸³

Tekinalp'in *Kemalizm* kitabının başka Avrupa dillerine tercüme edileceğini bildirmesi CHP Genel Sekreterliği'ni memnun edecek ve Fransızca tercümenin bir an önce yayınlamasının beklendiği ifade edilecektir.⁸⁴ 20 Nisan 1936 tarihinde bu kere *Cumhuriyet* gazetesi sahibi ve başyazarı Yunus Nadi, *Kemalizm* kitabına bir önsöz yazması için Recep Peker'e müracaat edecektir:

80 Aynı dosya, 20 Şubat 1936 tarihli mektup.

81 Süleyman İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, Bilge Yayınları, Ankara, 2007, s. 35.

82 Aynı dosya, 20 Şubat 1936 tarihli mektup.

83 Aynı dosya, 24 Şubat 1936 tarihli belge.

84 Aynı dosya, 28 Şubat 1936 tarihli belge.

Tekin Alpın *Kemalizm* kitabını biz basıyoruz. Kendisine yazdığınız takdir edici kısa mektubu bana getirdi ve ‘bunun ilk bir iki cümlesi kitabın başına konulabilir mi’ diye sordu. Mektup kitaba basılacak gibi yazılmamış olduğundan ben münasip görmedim. Mademki eseri okumuşsunuz, buna dair kitaba konulacak veçhile münasip birşey yazarsanız kitaba fazla bir değer vermiş olurdunuz. Muharririn şiddetli arzusunu da nazarı dikkate alarak bu ciheti bir kere size arz edeyim dedim.⁸⁵

Recep Peker, bu talebe menfî cevap verecek ve gerekçelerini şöyle sıralayacaktır:

Tekin Alp, parti arkadaşlarıma okuttuğum kitabını düzeltici ve tamamlayıcı tavsiyelerle iyi bir hale getirmişse, eser iyi bir şey olacaktır. Fakat bir yandan bana sempatik olmayan takrizcilikten kaçınmak, öte yandan da üstümdeki vazife ile başkalarının da benden benzer yazılar istemelerine yol açmamak için Tekin Alpın isteğini yerine getiremeyeceğim, münasip dille kendisine söylemenizi diler, saygılarımı sunarım.⁸⁶

Bu arada hem Tekinalp, hem de kitabı yayınlayacak olan *Cumhuriyet* gazetesi, Herriot’nun önsözünü sabırsızlıkla beklemektedir. Paris Büyükelçisi, önsözü nihayet 29 Mayıs 1936 tarihinde CHP Genel Sekreterliği’ne gönderecektir. Davaz, önsöze refakat eden yazısında şöyle yazacaktır:

Türk inkilâbına – KAMALİZME – dair M. Tekinalp tarafından tertip edilen esere M. Herriot’nun yazdığı başlangıcın metnini ilişik olarak sunuyorum.

M. Herriot’nun kendisine has olan güzel üslubu ile yazdığı bu başlangıç Büyük Şefimizin yarattığı eserlerin bir tarihçesi mahiyetindedir. Tasvibi devletlerine arzettiğim bu yazının tedkik buyrulduktan sonra, Tekinalpa gönderilmesine yüksek delâletlerini rica eder, bu vesile ile derin saygılarımı sunarım.⁸⁷

85 Aynı dosya, 20 Nisan 1936 tarihli belge.

86 Aynı dosya, 2 Mayıs 1936 tarihli belge.

87 Aynı dosya, 29 Mayıs 1936 tarihli belge.

Necip Ali Küçüka, nihayet 11 Temmuz tarihinde önsözü Tekinalp'a gönderecek ve metinde bir tashihiin yapılmasını isteyecektir:

Türk inkılâbına dair yazmış olduğunuz kitaba bir başlık olmak üzere M.[ösyö] Herriot tarafından yazılan yazıyı bağlı olarak gönderiyorum. Yalnız (Herriot)nun yazısında Atatürkü eski bir suvari zabiti gibi ifade eden bir cümle vardır. Atatürk mektepten erkânı harp olarak yetişmiştir. Erkânı harp zabitinin bizdeki ehemmiyeti malum bulunduğu gibi vakaların hakikatına da uygun olmak üzere bu cihetten tashihi edilmelerini ve kendisine de malumat verilmesini muvafık olacağı fikrindeyim. (Herriot) gibi politik ve bilgi anlamında büyük şöhret sahibi olan bir zatın taktirine celp eden eserin muvafakkiyetinden dolayı sizi samimiyetle tebrik ederim.⁸⁸

Kitap, 1937 yılının Temmuz ayında basılacak; *Cumhuriyet* gazetesi, kitabın yayınlandığına dair ilk ilanı 25 Temmuz tarihinde verecektir.

Cumhuriyet, 6 Ağustos 1936

Cumhuriyet, 25 Temmuz 1936

İleriki günlerde *Cumhuriyet* gazetesinde Herriot'nun önsözü⁸⁹ ve Vâ-Nû'nun eseri okuyuculara tavsiye eden makalesi yayınlanacaktır. Vâ-Nû, makalesinde Tekinalp hakkında şöyle yazacaktır:

Tekin Alp, Türklüğü temsil etmiş bir Musevi yurttaşımızdır. Eski adı Kohendir. Onun böyle bir eser neşretmesi, hattâ adını da değiştirerek camiamız içinde hallolmak istemesi ve olması bizim hoşumuza gidiyor. İşte, nazarı ve amelî olarak bizim milliyetçiliğimizin tezahürü böyledir. Biz, Türkiye'deki bütün unsurları benimsemek emelindeyiz.

Daha sonra Nazi Almanyası'nın ünlü antisemit dergisi *Der Stürmer*'den, Yahudi aleyhtarı içerikli bir paragrafı iktibas eden Vâ-Nû, şu yorumda bulunur:

Bu sözler kulağımızı tırmalamaktadır. Bize âdeta gayri beşerî hissini vermektedir. Bizim milliyetçiliğimiz, onların ırkçılığına nazaran beynelmileliyetçi bir şefkat ve muhabbet kaynağıdır; kurtarıcı dinler gibi herkes için -yahut herkesin evlâdı için- bir ümit açık kapısıdır.⁹⁰

Ömer Lütfi Barkan da *Ülkü* dergisinde kitabı tanıtan makalesinde, eserden sitayişle bahsedecektir.⁹¹ Kitap yayınlandıktan sonra Necip Ali Küçüka, Halkevlerine dağıtılmak üzere 136, Parti için de 10 olmak üzere toplam 146 nüshanın satın alınması için CHP XIII. Büro'ya talimat verecek,⁹² talimat yerine getirilecektir.

b- Le Kémalisme Kitabının Yayınlanması

Tekinalp'in eserinin Fransızca tercümesini yayınlama çabaları, 1937 senesinde olumlu sonuçlanacaktı. Tekinalp, Necip Ali'ye yazacağı mektupta eserini yayınlamak için harcadığı çabaları söy-

89 E. Herriot, "Kemalizm", *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1936.

90 Vâ-Nû, "Kemalizm Mevzuu Hakkında Türkleşmiş Bir Musevi Yurddaşın Eseri", *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1936.

91 Ömer Barkan, "Tekin Alp, Kemalizm", *Ülkü*, Eylül 1936, Cilt 8, Sayı 43, 1936-1937, s. 62-64.

92 Aynı dosya, 27 Teşrinisani 1936 tarihli belge.

le özetleyecekti:

Son zamanlarda bilmünasebe Ankaraya iki defa geldim. Sizi bulmak nasip olamadı. Birinci defasında Denizliye ikincisinde İstanbulla hareket etmiştiniz. Yakında görüşmek mümkün olup olmayacağını bilmediğim için maruzatımı tahriren sunmak mecburiyetinde bulunuyorum.

Kemalizm kitabının Fransızca édition'u maalesef henüz çıkmadı. Buna bir çok aksi tesadüfler ve belki de benim kararsızlığım sebep oldu.

Evvela kitabı Pariste kendi hesabıma basmak teşebbüsünde bulundum. Dostlar dediler ki kitabı basmak hüner değil onu vasi bir kariin muhitine sokmak lâzım ve buna da ancak türlü türlü reklam ve neşriyat vasıtalarile mücehhez, adeta "Marka" sahibi maruf éditeur'ler yapabilmış. Onun üzerine bu gibi eserler neşretmekle en ziyade maruf olan "Payot" müessesesine müracaat ettim. Payot bu müracaattan evvel Bischof'ın kitabı⁹³ için bağlanmış bulunduğunu bildirdi. Ondan sonra Hachette müessesesine müracaat ettim. Bu müessesenin bu gibi eserler için "Série"si yokmuş. Şimdi kitap Félix Alcan neşriyat evinde tetkik edilmektedir. Parisde mezkur müessese ile temas etmiş olan dostlarımdan birisi bana şunu bildiriyor: "Bu gibi eserlerin karileri mahdud olduğu için naşirler alakadar hükümetlerde "minimum garantie" talep ederlermiş. Bu itibarla ihtimal ki mezkur müessese masrafının bir kısmını tahtı temine almak maksadile birkaç yüz nüshanın alınmasını isteyecek. Bu da usuldanmış. Hükümet bunları muhtelif konsoloshanelere ve sair münasip makamlara tevzi edermiş.

Son zamanlarda Parise gitmek fırsatını elde edemediğim için naşir ile doğrudan doğruya temas edemedim. Ancak geçen de Paris Başşehbenderi Firuz beye bilmünasebe bir mektup yazmıştım. Büyük Elçiliğimizin éditeur bulmak işile meşgul olup olamayacağını sordum. Cevaben Ankarada icap eden-

⁹³ Burada zikredilen kitap, *La Turquie dans le Monde: L'Empire Ottoman-La République Turque* kitabıdır.

ler tarafından tensip olunursa Elçiliğin meşgul olabileceğini bildirdi. Bu hususta kimseyi rahatsız etmek istemediğim için ve yakında Parise bizzat gitmek fırsatını elde ederim ümidi ile sabrettim. Fekat zannederim ki mukaddimeyi yazmak lutfunda bulunmuş olan Herriot'ya karşı mahcup kalmamak için kitabı bir an evvel meydana intişara koymak zaruridir. Bunun için sizi rahatsız etmek zaruretinde bulunuyorum. Bu husustaki emirlerinizi bekler ve evvelden sevgi ve saygılarımla teşekkürlerimi sunarım.

Hamiş;

Türkçe édition'un kariin muhiti record derecesini bulmuştur. Fransızca édition için aynı derecede muvaffakiyet elde etmek maksadile işi en ehil en münasip éditeure tevdi etmek gerektir.⁹⁴

Tekinalp, bu mektubu yazdıktan bir gün sonra Necip Ali'ye ikinci bir mektup yazar ve Fransız yayınevleri ile temasları sağlayan dostu A. Marion vasıtasıyla Librairie Félix Alcan'dan⁹⁵ aldığı mektubun bir kopyasını kendisine gönderir. Mektupta şöyle denilmektedir:

Kemalizm konusundaki dosyayı bize sundunuz. Bu dosyayı yayınlamayı tasavvur edebilmemiz için beheri 25 Fransız Frangından olmak üzere asgari 600 nüsha satın almayı taahhüt edecek ön siparişleri bulmak elzemdir.

Kitap yaklaşık 304 sayfalık bir eser olacak ve halka 30 veya 35 Franktan satılacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz fiyat halihazırdaki iktisadi şartlara ve her an matbaalara uygulanacak olan [haftalık] 40 çalışma saati kanununa uygun olarak hesaplanmıştır. Yeni sosyal veya iktisadi tedbirlerin alınması halinde gözden geçirilebilirler.⁹⁶

94 Aynı dosya, 18 Kanunisani 1937 tarihli belge.

95 Bu yayınevi, Fransız Yahudisi Félix Alcan (1841-1925) tarafından kurulan 1883 yılında kuruldu. Uzmanlığı, psikoloji ve felsefe idi. Félix Alcan 1910 yılında yeğeni René Lisbonne ile ortak olup Éditions F.Alcan-R.Lisbonne'u kuracaktı. Kaynak "Félix Alcan", http://fr.wikipedia.org/wiki/F%C3%A9lix_Alcan

96 Aynı dosya, 19 Kanunisani 1937 tarihli mektubun ekindeki 31 Aralık 1936

Bu mektup üzerine CHP Genel Sekreterliği, müstakbel *Le Kémalisme* kitabından 400 nüsha satın almayı kararlaştıracaktı.⁹⁷ Bu kararın bildirilmesi üzerine Tekinalp, Necip Ali Küçüka'ya teşekkür edecek⁹⁸ ve durumu yayınevi ile temasları yürüten A. Marion'a bildirecekti. Librarie Félix Alcan, bu haber üzerine 26 Şubat 1937 tarihinde A. Marion'a eseri basacağını, Tekinalp'a yazar hakkı olarak bilabedel 50 nüsha vereceğini ve 600 nüshanın karşılığı olan 15.000 Fransız frangının yarısının antlaşmanın imzalanmasında ödenmesini, diğer yarısı için ise senet düzenlenmesini isteyecekti.⁹⁹ Bunun üzerine Tekinalp, yine Necip Ali Küçüka'ya müracaat edecek ve CHP'nin satın almayı taahhüt ettiği 400 nüshanın karşılığı olan 10.000 Fransız frangının yurtdışına transferi müşkül olduğu için bu meblağın Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği vasıtasıyla Librarie Félix Alcan'a ödenmesini, geri kalan 200 nüshanın karşılığı olan 5.000 frank tutarındaki meblağı da kendisi ödeyeceğinden gerekli döviz tahsisinin yapılmasını rica edecekti.¹⁰⁰ Necip Ali ise Tekinalp'ın bu talebine cevaben ödemenin, ancak kitapların parti merkezine tesliminde yapılabileceğini bildirecektir.¹⁰¹ Bu durum karşısında Tekinalp'ın 5.000 frank tutarındaki meblağı nasıl temin edip yayınevine ödediği meçhul, zira arşiv belgeleri arasında buna dair en ufak bir işaret yok. Tek bilinen, Tekinalp'ın, yayınevi ile 15 Mart 1937 tarihinde bir telif antlaşması imza ettiğidir. Bu antlaşmada Tekinalp'a, yazar hakkı olarak bilabedel 30 nüshanın verileceği, dosyanın yayınevinin elinde olduğu, yayınevinin en geç altı ay içinde bunu yayınlayacağı ve 600 nüshanın üzerinde

tarihli mektup.

⁹⁷ Aynı dosya, 8 Şubat 1937 tarihli belge.

⁹⁸ Aynı dosya, 11 Şubat 1937 tarihli belge.

⁹⁹ Aynı dosya, 26 Şubat 1937 tarihli belge.

¹⁰⁰ Aynı dosya, 6 Mart 1937 tarihli belge.

¹⁰¹ Aynı dosya, 9 Mart 1937 tarihli belge.

bir baskı yapılması halinde 601. nüshadan itibaren Tekinalp'a kitabın etiket fiyatı üzerinden %20 oranında bir telif ücreti ödeneceği belirtilmekte.¹⁰² Belgeler arasındaki bir sonraki belge, Tekinalp'ın CHP Genel Sekreterliği'nin İstanbul bürosuna yol-
ladığı 3 Temmuz 1937 tarihli mektup. Bu mektupta Tekinalp, kitapların 15 Ağustos tarihinde Paris'ten gönderileceklerini bildirmekte.¹⁰³ Bu haber üzerine CHP Genel Sekreterliği'nin İstanbul bürosu, 400 nüshanın beheri 150 kuruştan satın alınmasının uygun görüldüğünü kendisine bildirecek, kitapların parti merkezine gönderilmelerini isteyecektir.¹⁰⁴ Kitapları teslim eden Tekinalp'a, 28 Temmuz 1937 tarihinde 600 lira ödenmesi talimatı verilecek ama daha sonra bu ödeme yapılmayacaktır.¹⁰⁵ Kitabın yayınlanmasından sonra yabancı akademik çevrelerde kitabı tanıtan yazılar yayınlanacaktır.¹⁰⁶ Ertesi yıl, yani 1938 yılında, kitabın Çekçe baskısı¹⁰⁷ da yayınlanacaktır. Fransızca'dan tercüme, Prof. Drachovského yapacak, önsözünü Prag Üniversitesi Rektörü Vojtech Cizek yazacaktır.¹⁰⁸ Çekçe baskıda hükümetin Tekinalp'a herhangi bir maddi destekte bulunup bulunmadığı meçhuldür. Kitabın Çekçe'ye tercüme edilmesinin sebebi, Tekinalp'ın Necip Ali Küçüka'ya bahsettiği üzere, hem müdürü olduğu Hermann Spierer Tütün Şirketi adına Çekoslovakya ile ticarî temaslara sahip olması, hem de ünlü Çekoslovak firması Skoda'nın kardeş kuruluşu Omnipol'un Türkiye'deki

102 Librairie Félix Alcan'ın halefi Presses Universitaires de France Arşivi.

103 Aynı dosya, 3 Temmuz 1937 tarihli belge.

104 Aynı dosya, 28 Temmuz 1937 tarihli belge.

105 Aynı dosya, 9 Şubat 1937 tarihli belge.

106 "Notices of Other Recent Publications", *American Historical Review*, Cilt 44, Sayı 3, s. 678. H. M. Bostandjis, "Le Kemalisme by Tekin Alp", *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1931-1939)*, Cilt 17, Sayı 4, Temmuz-Ağustos 1938, s. 583.

107 M. Tekinalp, *Kemalismus*, Orbis, Praha, 1938.

108 Jacob M. Landau, *Tekinalp*, s. 246.

faaliyetlerini yürütmesidir.¹⁰⁹ Nitekim Tekinalp, 1934 yılında iş temaslarında bulunmak üzere Prag'a geldiğinde Çek aydınlarının toplanma mekânlarından biri olan Narodni Club'de Türkiye hakkında konferans vermişti.¹¹⁰

Tekinalp, 10 Nisan 1939 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı bir diğer yazısında ise kitabın Yunanca'ya çevrilmesi için Yunanistan eski Ticaret Nazırı Bakalbasi¹¹¹ vasıtasıyla Atina'daki Pysos Yayınevi ile anlaştığını, Bakalbasi'nin Yunanca tercüme-ye bir önsöz yazacağını belirtecek, kitabının basımı için 50.000 drahmiye ihtiyaç olduğunu bildirerek bunun tamamının veya bir kısmının CHP tarafından ödenmesini isteyecekti.¹¹² Arşiv belgeleri arasında bu mektuba yazılmış herhangi bir cevaba rastlanmadığı gibi kitabın Yunanca çevirisi de yayınlanmadığı için bu teşebbüsün neticesiz kaldığı aşikârdır. Sebebi ise meçhuldür.

4- Tekinalp'ın Prag'da Verdiği Konferans ve Çevirisi

a- Konferansın Fransızca Metni

Prağ: 23 Kasım 1934

Pek Saygıdeğer Recep Beyefendi.

109 Jacob M. Landau, *Tekinalp*, s. 5.

110 T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 23 Kasım 1934 tarih ve 49.01./1454.34.02 sayılı belge.

111 Tekinalp'ın, "Eski Ticaret Nazırı Bakalbasi" olarak atıfta bulunduğu kişi Anastasios Bakalbasi'dir (1890-1957). Gelibolu'da doğdu. Fener Rum Erkek Lisesi'nden mezun oldu. (O zamanki adıyla "Mekteb-i Kebir") İstanbul, Cenevre ve Nöşatel'de hukuk eğitimi aldı. Dışişleri Bakanlığı'na girdi, İstanbul ve Bern büyükelçiliklerinde çalıştı. Zaimis Papanastasiou ve Venizelos hükümetlerinde tarım bakan yardımcılığı ve bakanlık yaptı. (1926-1928, 1932, 1933) Sofoulis hükümetinde 1948'de havacılık bakanı oldu. Kitaplarından bazıları şunlardır: *Türk Meselesinin Çözümü*, *Modern Yunan Filolojisi*, *Muhacir Meselesi* (1918), *Avrupa Pazarında Yunan Tütününü, İran Üzerine* (1936). Bu bilgiyi veren Doç. Dr. Elçin Macar'a teşekkür ederim.

112 Aynı dosya, 10 Nisan 1939 tarihli belge.

Geçenlerde iş için Prağ'a gelmiş olan Hermann Spierer bütün şirketinin İstanbul müdürü M. Cohen, entelektüel Çeklerin sayılı toplama yerlerinden olduğu anlaşılan "Narodni Club"¹¹³ te bir konferans vermiştir. Konferansçıyı "Tekin Alp" adile tanıdığınızı sanıyorum.

Firkamız programının ve Rejimin yarattığı büyük kalkınmanın ana hatlarını bildiren bu sözlerin dinleyiciler üzerinde iyi tesirler bıraktığı anlaşılmaktadır.

Geçeni size bildirmek isteğine dayanamayarak Fransızca verilmiş olan konferansın yazılı bir örneğini gönderiyorum.

Sonsuz saygılarımı sunar; sürekli sağlık ve dirliğinizi dilerim pek Saygıdeğer Recep Beyefendi.

Ticaret konseyesi.

J'ai souvent l'occasion de visiter des pays étrangers. Partout où je vais je remarque qu'on se fait une idée très incomplète des changements fondamentaux qui se sont produits ces derniers temps en Turquie. On sait très bien que la Turquie actuelle n'est pas celle des Pierre Loti et de Claude Farrère, des *Désenchantées* et des *Az[i]yadés*. Mais on s'imagine partout les changements survenus ces derniers temps sous des formes simplistes et superficielles. On croit que ces changements consistent dans les faits qu'à la place d'un roi il y a maintenant un président de la République et que les habitants de la Turquie nouvelles portent le chapeau à la place de l'ancienne coiffure nationale le fez, et que les femmes ne portent plus le voile traditionnel.

Ceux qui sont mieux renseignés vont un peu plus loin et s'imaginent qu'en Turquie aussi il y a eu pour ainsi dire une vague de

113 1930'lu yıllarda Prağ'da entelektüel camianın en popüler mekânları Union, Slavia ve Národní kahve salonları idi. Kaynak: Eva Bendová, "The Lively World of Prague Cafés", [http://www.ukczechfriends.org/media/The\\$20Lively\\$20World\\$20of\\$20Prague\\$20Cafes.pdf](http://www.ukczechfriends.org/media/The$20Lively$20World$20of$20Prague$20Cafes.pdf)

fond analogue à celles qui ont bouleversé la plus grande partie des pays européens à la suite des convulsions de l'après-guerre. On se dit comme il y a un fascisme en Italie, un bolchévisme en Russie, un racisme en Allemagne, il y a aussi un kémalisme en Turquie. Cette conception de la Turquie nouvelle est aussi erronée. Le kémalisme ne peut pas être assimilé aux autres, «ismes» qui ont bouleversé les régimes établis et qui tout en étant diamétralement opposés les uns aux autres par leurs buts et leurs caractères essentiels ont une caractéristique commune qui est la destruction de la liberté des peuples et la suppression des droits de l'individu.

Le kémalisme n'est pas comme tous les autres, «ismes» une de ces planches de salut auxquelles s'est accrochée l'humanité souffrante pendant la tourmente universelle dans le tohu bohu de l'après-guerre en désespoir de cause. Ce n'est pas un "isme" magique qui soulage peut-être momentanément les souffrances de l'humanité au prix des sacrifices incommensurables.

Le kémalisme signifie tout simplement la formation d'une nouvelle nation, d'un nouveau pays n'ayant rien de commun avec son passé immédiat, d'après un plan rationnel et réfléchi, adapté aux aspirations éthiques et aux besoins naturels du peuple.

Pour mieux faire ressortir la différence entre la Turquie kémaliste et celle des anciens régimes c.à.d. le régime absolutiste des califs ainsi que le régime constitutionnel en 1908, je suis obligé d'avoir recours à une définition qui en apparence paraît paradoxale, mais qui au fond répond à une vérité parfaite : Jusqu'au régime kémaliste il existait un empire turc sans une nation turque. Maintenant il n'existe pas un empire turc mais par contre une nation turque une et indivisible.

Je m'explique: jusqu'ici les Turcs étaient les maîtres d'un immense empire composé de 35,000.000 d'habitants mais ils n'étaient pas maîtres d'eux-mêmes. Ils étaient subjugués et asser-

vis moralement et intellectuellement par des cultures et des institutions spirituelles étrangères. Ils étaient dépourvus de tous les éléments et les facteurs constitutifs d'une nation au sens moderne. La langue qu'ils employaient n'était pas essentiellement turque mais plutôt arabo-persane. Leur littérature n'était qu'un gachis où il y avait des influences et des inspirations des littératures arabes, persanes, françaises, allemandes, etc. Mais rien d'essentiellement turc. Les institutions sociales, et culturelles, la législation, toute organisation administrative et tout ce qui concerne la vie publique et nationale étaient inspirées par l'esprit islamique. On y chercherait en vain les traces d'une culture essentiellement turque. A la place de la conscience nationale dont sont animées toutes les nations modernes il n'y avait qu'une conscience islamique, c.à.d. religieuse et ottomane c.à.d. "étatique". C'était une profanation que de lire le Coran ou une autre écriture sainte, réciter une prière en turc. On ne pouvait s'adresser à Allah qu'en arabe ou en persane.

Il y a eu des moments où on se considérait offensé quand on était désigné sous le nom turc au lieu d'être appelé musulman ou osmanli. Seulement un homme de peuple, un illettré, un ignorant méritait le qualificatif dégradant de turc. Seulement ceux-ci employaient la langue turque considérée vulgaire. L'élite, les lettrés se servaient de l'arabo-persane dans leurs parlers et dans leurs écrits. Est-ce que les langues des nations les plus cultivées d'aujourd'hui n'étaient pas dans la même situation avant 2 ou 3 siècles vis-à-vis des langues canoniques greco-latins ? N'étaient-elles pas considérées comme barbares impropres pour les écritures saintes et destinées à l'usage des gens du peuple-

Voilà pourquoi je me suis permis d'affirmer qu'avant le régime kémaliste il y avait bien un empire qu'on désignait sous le nom turc mais il n'y avait pas une nation turque au sens moderne du terme.

Pour mieux préciser je dois faire ressortir que la nation turque telle qu'elle est formée par le régime kémaliste, n'est pas le produit

d'une évolution ou pas même d'une révolution, mais plutôt d'une métamorphose.

Mais dira-t-on il n'y a pas de métamorphoses dans la vie des nations. Il n'y a pas d'exemples et de précédents dans l'histoire. Peut-être, mais c'est là une preuve de plus que contrairement à ce qu'on croit communément l'histoire n'est pas toujours une répétition. Des circonstances extraordinaires et des hommes extraordinaires ou plutôt des sur-hommes pour employer le langage de Nietzsche engendrent des effets surnaturels. Le fait est qu'aujourd'hui au centre de l'Europe se trouve en chaire et en os une nation qu'il y a dix ans n'existait pas. Répondant à l'appel et au mot d'ordre d'un chef suprême vénéré et adoré tout un peuple comme un seul homme par un effort surhumain a fait table rase du passé, d'un passé de plusieurs siècles, et a secoué le joug d'un obscurantisme religieux et d'une culture étrangère qui l'ont subjugué et asservi pendant plusieurs générations, ont vicié ses institutions culturelles et sociales, et ont détraqué complètement sa vie publique et même sa vie individuelle.

Une fois affranchi de l'esclavage du passé et du joug étranger ce peuple a retrouvé sa propre individualité, son âme nationale, celle qui pendant des siècles d'esclavage a dû se réfugier dans le subconscient, dans le folklore et dans l'idiome parlé de l'homme du peuple, celle qui lui a été léguée par un passé antérieur vécu pendant des milliers d'années dans les plateaux touraniens.

Une fois en possession de son individualité et de son âme nationale la nation turque a trouvé sa voie, toute tracée d'avance. Plus d'errements possible. Pas de balottements à droite à gauche, en avant ou en arrière. Le but à atteindre est bien défini, précis et net. Il a été proclamé solennellement par son chef suprême Gazi Mustafa Kemal à l'occasion du dixième anniversaire de la République: "Nous releverons et ferons rehausser notre culture au dessus du niveau de la civilisation contemporaine " s'est-il écrié dans son discours désormais historique. Depuis lors cette devise est adop-

tée comme un mot d'ordre, un cri de ralliement toujours présent à l'esprit de toutes les classes de la nation qui en a fait son idéal.

Afin de mettre en relief l'importance de la métamorphose qui s'est accomplie en Turquie dans l'espace de quelques années il faut avoir en vue les circonstances et les conditions générales parmi lesquelles elle s'est produite. Elle s'est produite à un moment où la tourmente universelle de l'après-guerre battait son plein, à un moment où le monde entier d'un bout à l'autre se débattait dans une formidable ébullition sociale et économique. Des régimes libéraux et démocratiques établis et enracinés depuis plusieurs générations sont abattus comme des châteaux de cartes par des rafales pour ainsi dire " ismiques " permettez moi l'expression. Ailleurs par contre des dynasties monarchiques s'écroulent comme celle de l'Espagne et de la Perse sont balayées par des puissantes vagues démocratiques. Des centaines de colosses de grat-ciels pour ainsi dire de la finance, de l'industrie et de l'économie de la grande démocratie américaine se sont subitement afaissés et cette fière démocratie Yankee a dû avoir recours à un régime dictatorial économique pour essayer de se relever.

Pendant ce temps que voyons-nous ?- Un peuple à peine rené à la vie par une espèce de miracle après une léthargie de plusieurs siècles réussi à réaliser dans quelques années dans le domaine culturel, social et économique des progrès que les autres nations occidentales n'ont pu obtenir que dans l'espace de plusieurs siècles. Une nouvelle langue, une nouvelle littérature, une nouvelle culture nationale sont créées du jour au lendemain par des efforts incroyables. Et du jour au lendemain également on met sur pied une législation moderne des plus perfectionnés. Un peuple que l'on croyait apathique ou plutôt fataliste pour employer l'expression d'usage, déploie subitement un dynamisme irrésistible dans toutes les branches de l'activité humaine et de la civilisation moderne. Des femmes dont les mères ou les soeurs se morfondaient hier encore derrière le grille de harème rivalisent dans

une zèle admirable avec leurs congénères du sexe fort dans tous les domaines sociaux, économiques et intellectuels, même dans ceux qui sont encore inaccessibles au sexe faible dans certains pays d'occident. Il y en a aujourd'hui des milliers qui occupent des places des plus enviées et des plus délicates dans le commerce, dans les carrières libérales, dans les fonctions administratives, dans les conseils provinciaux et même dans les tribunaux. Il y en a qui dans certaines carrières sont allées plus loin que leurs sœurs des pays occidentaux émancipées plusieurs générations avant elles. Ainsi par exemple il y a aujourd'hui en Turquie des femmes qui jugent des criminels, des femmes qui en leur qualité de procureur général de la République peuvent réclamer la tête d'un prévenu.

L'industrie qui n'existait presque pas avant le régime kémaliste c.à.d. il y a onze ans seulement a pris un tel essor prodigieux dans l'espace de quelques années que si un jour à Dieu ne plaise la Turquie est obligée de se suffire à elle-même pour une raison ou une autre elle pourra facilement pratiquer l'autarchie sans se résigner à trop de privation.

J'ai beaucoup parlé des généralités. Il y aurait encore beaucoup à dire pour compléter l'esquisse de la situation actuelle. Mais il me reste très peu de temps pour dire au moins quelques mots sur le programme d'action suivi par la Turquie kémaliste pour arriver au but désigné par son chef suprême. S'agissant d'un sujet très vaste et très riche en chapitre je suis obligé de le condenser dans la mesure du possible. Pour y arriver je crois qu'il n'y a mieux à faire que de s'en tenir au programme du parti du peuple dont le président et le principal animateur est son propre créateur Gazi Mustafa Kemal lui-même.

Le programme du parti du peuple se compose de six devises fondamentales représentées dans son emblème par six lances pointues dirigées vers un but défini. Ces devises sont les suivantes:

- 1-/ républicanisme,
- 2-/ laïcisme,
- 3-/ démocratie,
- 4-/ étatisme économique,
- 5-/ nationalisme,
- 6-/ révolutionnisme.

Je ne puis pas prétendre pouvoir analyser ces devises dans l'espace de quelques minutes que j'ai à ma disposition. Je me contenterai donc de dire quelques mots explicatifs sur chacune d'elles :

Républicanisme : Rien de plus naturel que cette devise pour un pas qui a été traîné jusqu'au bord de l'abîme par des sultans et des sérails. Qui pourrait mieux apprécier la valeur de la souveraineté nationale qui trouve sa meilleure expression dans le régime républicain, que la nation turque qui a failli perdre jusqu'à son individualité nationale à cause du régime de la souveraineté dynastique. Le peuple turc n'a pas besoin d'un symbole d'autorité incarné dans les descendants d'une dynastie. Il sait très bien reconnaître son chef pour ainsi dire prédestiné non pas par un hasard de naissance mais par ses propres qualités individuelles. C'est lui qui au moment le plus pénible et le plus dangereux de son histoire a reconnu dans la personne de son chef actuel son sauveur prédestiné et l'a suivi volontairement depuis le début sans défaillance.

Laïcisme : Le laïcisme aussi est une réaction naturelle contre le régime du califat qui pendant de longs siècles a exercé le pouvoir séculier sur des bases et des principes religieux et qui à la longue a fini par substituer la conscience islamique à la conscience nationale. La Turquie kémaliste n'oublie pas que c'est à la suite de l'obscurantisme religieux qui a régné en maître absolu pendant toute la période du califat ottomane, qu'elle est restée trop en retard dans son adaptation à la culture et au progrès de la civilisation occidentale. Voilà pourquoi le régime kémaliste a relegué des

debut la religion dans le très-fond de la conscience individuelle et lui a interdit tout rapport direct et indirect avec la vie publique. Au point de vue du laïcisme on peut dire que la Turquie est allée plus loin que les autres pays occidentaux et même plus loin que la France qui est considérée à juste titre comme le berceau et bastillon de la laïcité. L'instruction religieuse n'est plus enseigné dans aucune école turque officielle ou privée. Les centaines des seminaires théologiques qui pullulaient dans le pays ont complètement disparu. Les fameuses confréries religieuses telles que le derviche tournant, etc. qui comptaient dans le pays des centaines de milliers d'adeptes fervant et fanatiques se sont volatilisés du jour au lendemain comme par enchantement. Et tout cela sauf quelques rares exceptions sans que le gouvernement ait été obligé d'user des mesures coercitives prévues par la loi.

Démocratie : Toute la législation républicaine turque d'un bout à l'autre est imprégnée d'un principe fondamental "Pour le peuple et par le peuple". Le système fiscal qui par la fameuse dime et autres impôts similaires écrasaient le paysan et les classes laborieuses dans l'ancien régime a été complètement remaniée et adaptée au principe démocratique.

La plus petite localité en Anatolie a aujourd'hui sa maison du peuple, dont l'accès est gratuit pour tout le monde et où les plus humbles citoyens peuvent aller fréquemment entendre une conférence populaire, un concert et lire des livres et journaux qui l'intéressent, assister à des représentations théâtrales données par des amateurs, discuter avec leurs amis et connaissances les questions d'actualité d'ordre politique, social et économique. Dans des villes plus ou moins importantes les maisons du peuple publient même des périodiques destinés à la vulgarisation de toutes sortes de connaissances utiles et instructives.

Lors de l'introduction des caractères latins il y a quelques années on a ouvert dans toute l'étendue du pays des milliers des cours du soir populaires que tous citoyens de deux sexes les moins

agés comme les plus âgés étaient obligés de fréquenter pour apprendre à lire et à écrire les nouveaux caractères latins. C'est ainsi que les centaines des milliers d'illétrés ont appris à lire et à écrire dans l'espace de quelques mois. Les entreprises commerciales et industrielles d'une certaine importance ont été obligées d'ouvrir des cours du soir pour leurs ouvriers et leurs employés.

Etatisme économique : Les avantages et les inconvénients de l'étatisme économique peuvent être des matières à discussion dans chaque pays selon sa structure et ses conditions particulières. Ce n'est pas le cas pour la Nouvelle Turquie où les capitaux indigènes faisaient complètement défaut, où les nationaux pendant des siècles ont été tenus tout à fait à l'écart de la vie économique par l'ancien régime, où les leviers de commandes pour ainsi dire de la finance, du commerce et de l'industrie se trouvaient entre les mains des étrangers et où enfin la grande industrie était à créer.

Malgré cela les dirigeants de la Turquie kémaliste n'ont jamais négligé d'encourager l'initiative privée des indigènes ou des étrangers par tous les moyens. Juger dans l'ensemble, on peut dire que le principe étatiste n'a été appliqué que pour les grandes entreprises qui sont pour le moment inaccessibles à l'initiative privée. Celle-ci jouit toujours de sa pleine liberté d'action et parallèlement avec l'étatisme se développe de plus en plus avec le concours efficace de l'Etat.

Nationalisme : C'est là un point délicat où il faut faire grande attention. Pour la Turquie kémaliste nationalisme ne signifie pas autre chose que patriotisme tout simplement. Chez nous ce terme n'a rien de commun avec le sens qu'on lui attribue dans des pays comme la Tchécoslovaquie composés d'une agglomération des peuples et d'éléments hétérogènes. Il n'y a plus de nationalités différentes en Turquie. Sauf quelques minorités insignifiantes la population est tout à fait homogène c.à.d. turque. Les quelques

centaines de milliers de citoyens minoritaires ont la porte largement ouverte pour une assimilation complète à la culture turque. D'après la définition donnée dans le programme officiel du parti du peuple la nation se compose d'une communauté de langue, de culture et d'idéal. Les facteurs tels que race et religion n'y jouent aucun rôle.

La xénophobie est tout à fait étrangère au nationalisme turc. Celui-ci n'a aucune pointe contre les œuvres des fraternités humaines telles que la franc-maçonnerie universelle comme c'est le cas dans les autres pays "ismiques". Le fait est que la franc-maçonnerie n'a jamais été inquiétée en Turquie.

Ainsi donc le programme du parti du peuple n'entend par nationalisme que le simple patriotisme et pour mieux préciser l'amour et l'esprit de sacrifice pour la patrie et la nation, sentiment qu'on veut faire prédominer en toute occasion et dans toutes circonstances. L'opposé du nationalisme dans l'esprit du programme du parti du peuple n'est autre que l'individualisme ou plutôt l'intérêt individuel.

Esprit révolutionnaire : Tant que le but désigné par le chef suprême n'est pas atteint, tant que la nation turque ne trouvera pas au-dessus du niveau de la civilisation contemporaine l'esprit révolutionnaire, le dynamisme irrésistible qui anime le nouveau régime ne doit pas fléchir. Pas de relâchements possible, pas de trêves dans la lutte contre la réaction. CONTRE LES EFFETS NÉFASTES DU PASSÉ. LA TURQUIE KEMALISTE ENTEND ARRIVER A SON BUT NON PAS PAR DES ETAPES SUCCESSIVES PAS PAR VOIE D'EVOLUTION MAIS EN FAISANT DES SAUTS GIGANTESQUES COMME CEUX QU'ELLE A DÉJÀ FAIT JUSQU'ICI.

L'élan impétueux de la Turquie kémaliste vers le progrès et la civilisation, vers le relèvement moral et humanitaire ne s'arrête pas à la frontière du Pays. Il se manifeste aussi d'une façon écla-

tante dans ses relations internationales et surtout dans ses rapports avec ses voisins, même avec des voisins comme la Grèce, à laquelle elle a tendu une main sincèrement fraternelle à travers des centaines de milliers de cadavres qui ont ensanglanté le son de la patrie turque dans un passé très récent. L'ENTENTE BALKANIQUE DONT LA TURQUIE KEMALISTE S'ENORGUEILLIT À JUSTE TITRE EST UN OEUVRE DE PAIX ET DE FRATERNITÉ HUMAINE DONT DEVRAIT S'INSPIRER TOUTE L'EUROPE QUI EST EN TRAIN MALHEUREUSEMENT DE SE BALCANISER À UN MOMENT OÙ LES BALKANS SONT EN TRAIN DE S'EUROPEISER.¹¹⁴

b- Fransızca Metnin Çevirisi

Sık sık ecnebi ülkeleri ziyaret etme fırsatım oluyor. Gittiğim her yerde, bu son zamanlarda Türkiye’de meydana gelen temel değişiklikler hakkında çok eksik bir kanaatin mevcut olduğunu fark ediyorum. Bugünkü Türkiye’nin, Pierre Loti’nin, Claude Farrère’in,¹¹⁵ *Désenchantées*’lerin¹¹⁶ ve *Aziyadé*’lerin¹¹⁷ Türkiye’de olmadığı biliniyor. Ama her yerde, son zamanlarda ortaya çıkmış olan değişimler basitçe ve sathî olarak düşünülmektedir. Değişimlerin, sultan yerine şimdi reisicumhurun var olduğu, yeni Türkiye’nin ahalisinin eski millî başlık fes yerine şimdi şapka giyildiği ve kadınların artık geleneksel peçelerini takmadıkları gibi vakıyalardan oluştuğu sanılmaktadır.

Biraz daha iyi malûmat sahibi olmuşlar, biraz daha ileriye gidiyor ve savaş sonrası sarsıntılarının ardından Avrupa ülkelerinin

114 T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 490.01/1454.34.02

115 Claude Farrère (1876-1957): Fransız yazar. Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye’yi destekleyen yazılar yayınladı. (Derl. Notu)

116 Pierre Loti’nin (1850-1923) 1922 yılında yayınladığı *Les Désenchantées Roman des Harems Turcs Contemporains* (Calman-Lévy, Paris) romanı. (Derl. Notu)

117 Pierre Loti’nin 1928 yılında yayınladığı roman. (Derl. Notu)

büyük çoğunluğunu alt üst etmiş olan derin dalganın benzerinin Türkiye’de de olmuş olduğunu düşünüyorlar. İtalya’da faşizm, Rusya’da bolşevizm, Almanya’da ırkçılık olduğu gibi Türkiye’de de Kemalizm olduğu söylenmektedir. Yeni Türkiye hakkındaki bu anlayış yanlıştır. Kemalizm, oturmuş rejimleri alt üst etmiş ve gayeleri ve esas özellikleriyle birbirlerine taban tabana zıt oldukları halde, halkların hürriyetlerinin yok edilmesi ve fertlerin haklarının ortadan kaldırılması ortak özelliğine sahip olan diğer izm’lerle bir tutulamaz.

Kemalizm, savaş sonrası hayhuyunun ümitsizliği içinde bütün dünyada yaşanan karışıklık sırasında acı çeken insanlığın başka çare kalmayınca sarıldığı son çarelerden biri olan bütün diğer izm’ler gibi değildir. Bu, insanlığın çok büyük fedakârlıklar yaparak çekmiş olduğu acıları belki geçici olarak dindirecek sihirli bir izm değildir.

Kemalizm, yakın mazisiyle hiçbir ortak noktası olmayan ve mantıklı ve düşünülmüş bir plana göre, halkın etnik emelleri ve tabii ihtiyaçları doğrultusunda sadece yeni bir ülkenin, yeni bir ulusun meydana getirilmesidir.

Kemalist Türkiye ve eski rejimler yani halifenin mutlakiyetçi idaresi ve 1908’deki meşrutiyet idaresi arasındaki farkı daha iyi ortaya çıkartabilmek için paradoksal gibi görünen ama esasında mükemmel bir gerçekliğe cevap veren bir tanımlamaya başvurmak zorundayım: Kemalist rejime kadar Türk milleti yoktu ama bir Türk İmparatorluğu vardı. Şimdi ise bir Türk İmparatorluğu yok ama bir ve bölünmez bir Türk milleti vardır.

Kendimi ifade edeyim: Şimdiye dek Türkler 35.000.000 nüfustan oluşan çok büyük bir imparatorluğun sahibiydiler ama kendi kendilerinin sahibi değildiler. Ahlakî olarak ve entelektüel açıdan yabancı ruhanî kültürlerin ve kurumların hâkimiyeti altındaydılar ve onlara bağımlıydılar. Modern manasıyla bir ulusu meydana getirecek bütün sebeplerden ve unsurlardan mahrumdular. Kul-

landıkları dil, esas itibariyle Türkçe değil ama daha çok Arapça-Farsça'ydı. Edebiyatları ise Arap, Fars, Fransız, Alman vs. edebiyatlarının etkileri ve onlardan alınan ilhamlarla dolu ama esasen Türk olan hiçbir şeyin bulunmadığı bir kargaşadan başka bir şey değildi. Sosyal ve kültürel müesseseleri, yasama, bütün idarî müesseseler ve millî ve kamu hayatını ilgilendiren her şey İslamî muhakemeden esinlenmişti. Bütün bunların içinde esas itibariyle Türk olan bir kültürün izlerini aramak boşunaydı. Bütün modern ulusları harekete geçirmiş olan millî şuur yerine sadece bir İslamî şuur vardı yani dinî ve Osmanlı yani "devlete dair bir şuur". Kur'an'ı veya başka bir kutsal yazıyı Türkçe okumak veya Türkçe bir dua etmek saygısızlık olarak addediliyordu. Allah'a, yalnızca Arapça veya Farsça hitap edilebiliyordu.

Öyle anlar oldu ki "Müslüman" veya "Osmanlı" olarak çağrılmak yerine bir Türk ismi ile adlandırılmak, hakaret gibi kabul ediliyordu. Sadece aşağı tabakadan, okuması yazması olmayan, cahil bir insan aşağılayıcı "Türk" nitelemesine layıktı. Avam kabul edilen Türk dilini, yalnızca bunlar kullanıyordu. Seçkinler ve tahsilliler, konuşurken ve yazarken Arapça'yı ve Farsça'yı kullanıyorlardı. Bugünün en kültürlü uluslarının dilleri de bundan iki veya üç asır önce kilise dilleri olan Yunanca'nın ve Latince'nin karşısında aynı durumda değil miydiler? Bu diller de halkın kullanımına tahsis edilmiş ve ermişlerin yazıları için uygun olmayan bir barbarlık olarak görülmediler mi?

İşte bu yüzden, Kemalist rejimden önce "Türk" ismiyle tanımlanan bir imparatorluğun olduğunu ama modern anlamda bir Türk ulusunun olmadığını ifade etmekte bir mahzur görmedim.

Daha iyi açıklamak için, Kemalist rejimle birlikte oluştuğu şekliyle Türk milletinin bir tekâmülün veya hatta bir ihtilalin değil ama daha çok bir metamorfozun ürünü olduğunu tekrardan belirtmek zorundayım.

Ama milletlerin hayatında metamorfoz yoktur denebilir. Ta-

rihte bunun bir misali ve evveliyatı yoktur. Genel inanişın tersine tarihin aslında tekerrürden ibaret olmadığına işte belki bir delil daha... Fevkalade şartlar ve fevkalade insanlar veya Nietzsche'nin doğaüstü neticelere yol açanlar için kullandığı dille ifade edecek olursak eğer, daha çok -üstün- insanlar. Vakıa şudur ki bugün Avrupa'nın ortasında on sene önce mevcut olmayan bir millet bizzat bulunmaktadır. Bütün bir halk, tek bir vücut gibi, saygı gösterilen ve sevilen yüce bir önderin çağrısına ve emirlerine cevap vererek insanüstü bir güçle maziye, birçok asırlık bir maziye kökünden silip attı ve dinî karanlığın ve birçok nesiller boyunca onu köleleştiren ve hâkimiyeti altına alan, sosyal ve kültürel müesseselerini bozan ve kamusal yaşamını ve hatta şahsî hayatını bütünüyle saptıran yabancı bir kültürün hâkimiyetini sarstı.

Bu halk bir kere geçmişin köleliğinden ve yabancı hâkimiyetinden azat olduğunda, yüzyıllar süren kölelik boyunca şuuraltında, folklorda ve halkın konuştuğu dilde saklanmış olan ve evveliyatında binlerce yıl boyunca Turancılığın yaşamış olduğu ve ona intikal ettirdiği kendi şahsiyetini, millî ruhunu buldu.

Türk milleti bir kere kendi şahsiyetini ve millî ruhunu bulduğunda, aynı zamanda bütünüyle daha önceden çizilmiş olan kendi yolunu da buldu. Artık hiçbir yanılsama mümkün değildir. Sağa sola, öne arkaya sallanmalar yoktur. Ulaşılabacak gaye iyi tarif edilmiştir, kesindir ve nettir. Bu gaye, Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamalarında yüce önder Gazi Mustafa Kemal tarafından törensel bir biçimde ilan edilmiştir:

"Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkaracağız", artık tarihi olan nutukta böyle yazılmıştır. O zamandan beri bu slogan, bir emir ve ülküsünü gerçekleştirmiş olan bir ulusun bütün sınıflarının şuurlarında her zaman var olan tek vücut bir çağlık gibi kabul edilmiştir.

Birkaç sene zarfında Türkiye'de tamamlanmış olan metamorfозun önemini göstermek için oluşmuş olduğu şartları göz önün-

de bulundurmak lazım. Savaş sonrası acıların bütün dünyada doruk noktasına ulaşmış olduğu bir anda, bir ucundan diğerine bütün dünyada sosyal ve iktisadî feveranın çırpınışlarının olduğu bir anda oluştu. Birçok nesiller boyu köklenmiş ve yerleşmiş liberal ve demokratik rejimler, iskambil kâğıdından kuleler gibi “izmler” diyeceğimiz -bu ifademe müsaade edin- bir borayla yıkıldılar. Buna karşılık başka yerde, İspanya’da ve İran’da olduğu gibi çok eski monarşik hanedanlıklar da güçlü demokratik dalgalarla süpürüldüler. Büyük Amerikan demokrasisinin, finansın, sanayinin ve ekonominin yüzlerce devi, başka bir terimle gökdeleni, birdenbire çöktü ve bu gururlu demokrat Yankee, ayağa kalkmayı denemek için iktisadî diktatörlük rejimine başvurmak zorunda kaldı.

Gördüğümüz bu zaman zarfında, birçok asırlık bir uykunun ardından, bir tür mucize ile daha henüz hayata yeniden gelmiş olan bir millet, birkaç sene içinde kültürel, sosyal ve iktisadî alanlarda, diğer Batılı milletlerin birçok asırda elde edebildikleri bir gelişmeyi gerçekleştirmeyi başardı. Yeni bir dil, yeni bir edebiyat, yeni bir millî kültür inanılmaz çabalarla akşamdan sabaha yaratıldılar. Yine akşamdan sabaha, en mükemmellerinden bir modern hukuk çalışır hale getirildi. Tabir yerindeyse uyuşuk veya daha çok kaderci olduğu sanılan bir halk, birdenbire modern medeniyetin ve insanlık faaliyetlerinin bütün alanlarında karşı konulamaz bir hareketlilik sergiledi. Anneleri veya ablaları daha dün haremın kafesinin arkasında sıkıntıdan patlarken, kadınlar sosyal, iktisadî ve entelektüel bütün alanlarda ve hatta bazı Batı ülkelerinde zayıf cinse hâlâ kapalı olan alanlarda hayranlığa değer bir gayretle hemcinsleriyle yarışmaktadırlar. Bugün binlercesi, ticarete, serbest mesleklerde, idarî vazifelerde, taşra meclislerinde ve hatta mahkemelerde en imrenilecek ve en mükemmel yerlere sahipler. Bazıları belli mesleklerde, onlardan birçok nesil önce hürriyetine kavuşmuş olan Batılı ülkelerdeki kızkardeşlerinden çok daha ileri gittiler. Mesela bugün Türkiye’de suçluları yargılayan kadınlar, Cumhuriyet başsavcısı vafına sahip olan kadınlar,

sanığın idamını isteyebilmektedirler.

Kemalist rejimden önce yani yalnızca on bir sene önceye kadar neredeyse yok denecek kadar az olan sanayi, birkaç sene zarfında öyle büyük bir atılım yaptı ki eğer bir gün Allah göstermesin Türkiye şu ya da bu sebepten dolayı kendi kendine yetmek zorunda kalırsa, fazla bir mahrumiyete katlanmadan kolaylıkla kendi kendine yetebilecektir.

Umumi şeylerden çok konuştum. Bugünkü durumun taslağını tamamlamak için daha söylenecek hâlâ çok şey var. Ama yüce önderinin çizmiş olduğu amaca ulaşmak için Kemalist Türkiye'nin izlemiş olduğu hareket programı üzerine en azından birkaç kelime söylemek için bana çok az zaman kaldı. Bölümleri çok geniş ve çok zengin bir mevzu söz konusu olduğu için imkânlar dâhilinde özetlemek zorundayım. Sanıyorum bunu yapmanın en iyi yolu, bizzat Gazi Mustafa Kemal'in kurduğu, takdim ettiği ve reisi olduğu Halk Partisi'nin programıyla yetinmek olacaktır.

Halk Partisi'nin programı, amblemlerinde belirli bir gayeye yönelmiş altı sivri okla temsil edilen altı temel slogandan oluşmaktadır. Bu sloganlar şöyledir:

- 1-/ Cumhuriyetçilik,
- 2-/ Laiklik,
- 3-/ Halkçılık,
- 4-/ Devletçilik,
- 5-/ Milliyetçilik,
- 6-/ İnkılapçılık.

Şimdi bana kalmış olan birkaç dakika zarfında bu sloganları tetkik edebileceğimi iddia edemem. Bu yüzden, her biri hakkında birkaç açıklayıcı kelime söylemekle yetineceğim:

Cumhuriyetçilik: Sultanlar ve saraylar tarafından yıkımın kıyısına kadar getirilmiş olan bir ülke için hiçbir şey bu slogan kadar

tabii olamaz. Cumhuriyet rejiminde en iyi ifadesini bulan milletin hâkimiyetinin değerinin kıymetini, hanedanlık hükümdarlığı rejimi yüzünden az daha millî kimliğini kaybetmenin eşiğine gelmiş olan Türk milletinden daha iyi kim bilebilir? Türk milletinin hanedan soyundan gelen bir otorite timsaline ihtiyacı yoktur. Kendi önderini bir doğum tesadüfıyla değil ama bizzat onun şahsî vasıflarından dolayı seçmeyi ve bu kadere sahip olanı tanımayı çok iyi bilmektedir. Tarihinin en tehlikeli ve en güç anında şimdiki önderinin şahsiyetinde kendi kurtarıcısını gördü ve başından beri eksiksiz bir biçimde gönüllü olarak onu izledi.

Laiklik: Laiklik de uzun asırlar boyunca dinî unsurların ve temellerin üzerinde laik hayata ait bir gücü uygulamış olan ve zamanla sonunda İslamî şuuru millî şuur yerine koymuş bir halifenin rejimine karşı çok tabii bir tepkidir. Kemalist Türkiye, bütün Osmanlı halifeliği dönemi boyunca mutlak efendi olarak hüküm süren dinî karanlığın ardından, Batı medeniyetlerinin kültürüne ve ilerlemesine intibak etmekte çok geç kalmış olduğunu unutmadı. İşte bu yüzden Kemalist rejim, en başından beri dini, şahsî şuurun en derinliğine attı ve ona, kamu yaşamıyla ilgili dolaylı veya dolaysız bütün teması yasakladı. Laikliğin bakış açısıyla, Türkiye'nin diğer Batılı ülkelerden daha ileriye hatta haklı olarak laikliğin beşiği ve kalesi olarak kabul edilen Fransa'dan da daha ileriye gitmiş olduğu söylenebilir. Din eğitimi, artık resmî veya özel hiçbir Türk okulunda verilmemektedir. Ülkede çoğaldıkça çoğalan yüzlerce ilahiyat mektepleri bütünüyle kayboldular. Ülkede yüzlerce bin ateşli ve bağnaz yandaşı bulunan Mevlevîler vs. gibi meşhur dinî tarikatlar, hiç beklenmedik bir biçimde akşamdan sabaha buharlaşıp uçup gittiler. Ve bütün bunlar, birkaç nadir istisna dışında, kanun tarafında öngörülmüş olan zecrî tedbirleri hükümet kullanmak zorunda kalmadan oldu.

Halkçılık: Bütün Türk Cumhuriyeti kanunları, başından sonuna dek "Halk için halk ile" temel ilkesiyle doludur. Eski rejimde ünlü aşar vergisi ve benzerleriyle köylüyü ve emekçi sınıfları ezen

malî düzen bütünüyle elden geçirildi ve demokratik ilkeye göre uyarlandı.

Bugün Anadolu'da en küçük yer bile herkes için girişin be-dava olduğu ve en sıradan vatandaşların oraya sık sık gidip bir halk konferansı, bir konser dinleyeceği ve ilgisini çeken kitapları ve gazeteleri okuyacağı, amatörlerce yapılan tiyatro müsamerelerine katılacağı, arkadaşlarıyla ve tanıdıklarıyla siyasal, sosyal ve iktisadî meseleleri tartışacağı bir Halkevi'ne sahiptir. Az ya da çok önemli şehirlerde Halkevleri, eğitici ve faydalı her tür bilgiyi basitleştiren mecmuaları bile yayınlamaktadır.

Birkaç sene önce Latin harflerine geçiş yapılırken, kadın-erkek bütün vatandaşların, en küçüğü kadar en büyüğünün de yeni Latin harflerini okumayı ve yazmayı öğrenmek için gitmeye mecbur oldukları binlerce akşam kursu, bütün ülke sathında halk için açıldı. Belli bir öneme sahip olan ticarî ve sanayi müesseseler, işçileri ve çalışanları için akşam kursu açmak zorundaydılar.

İktisadî Devletçilik: İktisadî devletçiliğin faydaları ve zararları her ülkede kendi yapısına ve şartlarına göre münazara konusu olabilir. Hiç yerli sermaye bulunmayan, vatandaşları eski rejim tarafından asırlar boyunca iktisadî hayatın dışında tutulmuş olan, maliyenin, ticaretin ve sanayinin idare dizginlerinin yabancıların ellerinde bulunduğu ve netice olarak ağır sanayinin oluşturulması gereken Yeni Türkiye için durum bu değildir.

Buna rağmen Kemalist Türkiye'nin başındakiler, yerli veya yabancı özel müteşebbisleri her tür vasıta ile cesaretlendirmeyi hiçbir zaman ihmal etmediler. Bütünü değerlendirecek olursak devletçilik ilkesinin, yalnız şimdilik özel teşebbüsün yanına yaklaşmayan büyük şirketler için tatbik edildiğini söyleyebiliriz. Bunlar hâlâ tam hürriyetlerine sahiptirler ve devletçiliğe bağıntılı olarak devletin etkili elbirliği ile gelişmektedirler.

Milliyetçilik: Burada çok dikkat edilmesi gereken hassas bir nokta bulunmaktadır. Kemalist Türkiye için milliyetçiliğin sadece

yurtseverlikten başka hiçbir manası yoktur. Bizde bu kelimeye verilen mananın, Çekoslovakya gibi ulusların ve heterojen unsurların yığılmasından teşekkül etmiş ülkelerde verilen manayla hiçbir ortak noktası bulunmaz. Türkiye’de artık farklı milletler yoktur. Önemsiz birkaç azınlık dışında nüfus bütünüyle homojendir yani Türk’tür. Birkaç yüz bin azınlık vatandaşın Türk kültürüne tam asimilasyonları için kapı sonuna kadar açıktır. Halk Partisi’nin resmî programında verilmiş olan tarife göre millet; ortak bir dil, kültür ve ülküden oluşmaktadır. Irk ve din gibi unsurlar burada hiçbir rol oynamazlar.

Yabancı düşmanlığı, Türk milliyetçiliğine bütünüyle yabancıdır. “İzmlî” başka ülkelerin tersine burası, evrensel Masonluk gibi insanlığın kardeşlik çalışmalarına en ufak bir biçimde karşı değildir. Gerçek şu ki Masonluk, Türkiye’de hiçbir zaman endişe duymamıştır.

Demek oluyor ki Halk Partisi’nin programı, milliyetçilikten sadece yurtseverliği, daha iyi açıklamak gerekirse, her fırsatta ve her şartta ağır bastırtmayı istediğimiz his olan vatan ve millet için aşk ve fedakârlık şuurunu anlamaktadır. Halk Partisi’nin programının tefekküründe milliyetçiliğin zıddı, ferdiyetçilikten ya da daha çok ferdî menfaatlerden başka bir şey değildir.

İnkılapçı Zihniyet: Büyük önderin göstermiş olduğu hedefe ulaşılmadıkça, Türk milleti muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmadıkça, ihtilalcilik ruhu, yeni rejimi harekete geçiren bu karşı konulmaz dinamizm geçmeyecektir. GEÇMİŞİN KÖTÜ TESİRLERİNE KARŞI, gericiliğe karşı savaşta ateşkes yok, gevşemenin mümkünatı yok. KEMALİST TÜRKİYE MAKSADINA, BİRBİRİNİ İZLEYEN MERTEBELERDEN GEÇEREK DEĞİL, İLERLEME YOLUYLA DEĞİL AMA ZATEN ŞİMDİYE DEK YAPMIŞ OLDUĞU GİBİ DEV ADIMLARLA SIÇRAYARAK ULAŞACAKTIR. Kemalist Türkiye’nin medeniyete ve ilerlemeye doğru, ahlakî ve insanî yükselmeye doğru yapmış olduğu coşkun hamle,

ülkenin hudutlarında durmamaktadır. Beynelmilel münasebetlerde de, özellikle komşularıyla olan münasebetlerinde, hatta çok yakın bir mazide Türk vatan toprağını kana bulamış olan yüzlerce bin cesedin arasından samimice kardeşlik elini uzattığı Yunanistan gibi komşularla bile parlak bir biçimde kendini göstermektedir. TÜRKİYE'NİN HAKLI OLARAK GURUR DUYDUĞU BALKAN ANTANTI, BİR BARIŞ VE İNSANCA KARDEŞLİK ÇALIŞMASIDIR VE BALKANLARIN AVRUPALILAŞMAKTA OLDUĞU BİR ANDA MAALESEF BALKANLAŞMAKTA OLAN BÜTÜN AVRUPA BUNDAN İLHAM ALMALIDIR.

2. BÖLÜM

ÇOK PARTİLİ DÖNEM

(1946-1961)

1- Başbakan Recep Peker'in Konuşması ve Tartışmalar

Başbakan Recep Peker'in 28 Mart 1947 günü İstanbul Üniversitesi'nin yeni yapılan büyük konferans salonunun açılış töreni vesilesiyle üniversite öğrencilerine yaptığı konuşma, azınlıklar konusunda yeni bir tartışmanın başlamasına neden olacaktı.

a- Başbakan Recep Peker'in Konuşması

Genç arkadaşlarım!

İstanbulda geçirdiğim dinlenme günleri arasında üniversitenin yeni senatosunu ziyaret ettim. Öğrenci yurtlarını gezdim. Bazı yüksek öğretim mensuplarından ve talebe birliklerinden zaman zaman, görüşme veya bir toplantıda buluşma istekleri alıyorum. Dar vakitler arasında bütün bu istekleri ayrı ayrı yerine getirmek imkânsızlığı karşısındayım. Bu sebeple sizlerle bir arada görüşmek için derli toplu bir buluşmayı yerinde saydım.

Şimdi sizin karşınızda Başbakan olarak değil Türk inkılâp tarihini cismi ve ruhu ile yaşamış, ömrünün son yarısını Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve yeni Türkiye'nin doğuşu ve ilerleyişi hâdiseleri arasında geçirmiş ve nihayet uzun yıllar üniversite kürsüsünde devrim tarihi dersleri vermiş bir adam sıfatıyla bulunuyorum.

Bütün bu hizmet yıllarının verdiği tecrübe derslerinden biri-

ken duygularının Türk gençlerini iyi ve doğru düşünmeğe sevkedecek özünü sizlere tevdi etmekle faydalı bir vazife yapmış olacağımı sanıyorum.

Bu konuşma ile genç öğrencilerimizi derinden ilgilendiren en esaslı bir konuyu milliyetçilik bahsini aydınlatmak, zihinlerdeki istifhamları çözmek ve bazı şüphelere vüzuh vermek tecrübesini yapacağım. Bu suretle bu toplantı fırsatını en iyi kullanmış olacağım kanaatindeyim.

Devletçe ve milletçe ilerlere doğru mesafe almağa çabalarken ayaklarımızın yapışkan bir çamura saplandığını hissediyoruz. Dikkat edersek bu zorluğun başlıca sebebinin esaslı mefhumların kavranmasındaki anlaşmazlıkta buluruz. Devletçilik diyoruz, milliyetçilik diyoruz, millî hâkimiyet, demokrasi, hürriyet, devlet otoritesi diyoruz. Sağcılıktan, solculuktan bahsediyoruz ve ekseriya bunları hep birlikte doğru mânalarile ifratsız ve mübalâğasız ölçülerde anlayamıyoruz.

Bütün dünyada, geçen büyük hâdiselere bağlı olarak siyasi ve içtimai anlayışlarda derin değişiklikler olmuştur. Birçok yerlerde politika oyunlarıyla birçok kelimelerin mânaları bozulmuş, birçok mefhumlar mağşuş hale getirilmiştir.

Cebir ve tahakkümden gıda alarak yaşayan diktatörlüklerin milletin hürriyeti, insanlığın saadeti adına memleketlerinin şuurlu evlâtlarını kamplarda boğduklarını, bir başka türlü diktatörlüğe yol açmak isteyenlerin ileri demokrasi adı altında saklandıklarını görmek ibretlere şayan değil midir?

Bizde de memleket içindeki siyasi gelişmeler sırasında şekillerin mâna ile bağlarını çözen yanlış fikirler türemiştir. Devrimin başından beri ileri gidiş hamlelerimizin açtığı aydınlık dehlizlerde yeniden ışık salmak lâzım gelen bazı loş köşeler kalmıştır. Ben, bir konuşma saatine sığdırmak istediğim bugünkü açıklamayı, bilhassa üniversitelerimiz muhitinde çalkantılar yapan milliyetçilik anlayışı üzerinde toplanmağa çalışacağım.

En önce inanmak lâzımdır ki insan cemiyetlerini devlet sınırları içinde ayakta tutan en tesirli mânevi kuvvet olarak milliyetçilik ayakta kalmıştır. (Sürekli alkışlar)

Beynelmilelci ideolojilere kapılarak sapıtmış olanlardan başka hepimiz bütün Türkler devletin ana yollarında milli beraberlik istiyoruz. (Sürekli alkışlar)

Bunun için her şeyden önce milliyetçiliği anlayışta, bir milli tefekkür esasında birleşmek ve sonra da eski itiyatların, göreneklerin katılaştırdığı köhne düşüncelerden sıyrılarak taassubun çamurundan yıkanmak lâzımdır. (Alkışlar)

Tarihi mefahire dayanan, aile duygusundan hararet ve vatan sevgisinden kuvvet alan din, mezhep ve ırkçılık gayreti gütmeyen medenî bir milliyetçilik anlayışı şuurlarımıza hâkim olmalıdır.

Dil birliği, ülkü birliği ve kader birliği ile bölünmez bir bütün teşkil eden bu yığının her ferdi hak, vazife ve şeref bakımlarından tamamen eşittirler.

Hıristiyanlara reaya gözü ile bakan ümmetçi bir milliyet anlayışı artık eski hatıralar arasına gömülmüştür. (Alkışlar)

Dinleri, vicdan kanaatleri ve ırkları ne olursa olsun hukuki şartları ile Türk olan bütün yurttaşları yalnız kanun dili ile ve resmî muamelelerimizde Türk saymak da yeter değildir. Özel yaşayışımızda da daha sıcak duygularla birbirimize karışıp kaynaşmamız lâzımdır.

Türk milleti, kabuğunun içine bürülmüş, başka milletlere arkı çevirip hor bakan hodgâm bir varlık değildir.

Tam aksine olarak, Türk milleti milletlerarası insanlık Aleminin ve medenî milletler ailesinin bir uzvudur. Bütün insanlığın müşterek malı olan ilim, teknik ve güzel sanatlarla bezenmiş bir kültür kuvveti Türk milliyetçiliğini değerlendirecektir.

Başka din ve başka ırktan vatandaşları, milli varlığın ayrılmaz parçası sayan zihniyet üstünde kuvvetle durduktan sonra ayrıca Yuhudilerden bahsetmeğe mahal olmamak lâzımdı. Fakat Beni İs-

rail devirlerinden sonra bilhassa Hıristiyanlık taasuplarının üzerinde düğümlendiği bu mesele son devirlerin Nazi ve Faşist cereyanları arasında büyüyerek yeni sirayetler yapmıştır. Yüksek bir insanlık cemiyeti için iptidaî sayılan bu yanlış ve zararlı anlayışın yurdumuzda görülen eski ve yeni izlerinden sıyrılmanın Türk milliyetçiliğine asil bir mahiyet vereceğine inanmalıyız. İnsanlık tarihi antisemitizmi yirminci asır için ayıp olarak kaydedecektir. Biz hükûmet olarak eski antlaşmaların ifadesi ile bugün azlıklar denen unsurların hak ve vazifelerinde milli hayata nispetle aksak görünen taraflar varsa bunların usullere ve şekillere ait olanlarını hükûmet tedbirleriyle tamamlamak ve eğer lâzım ise düzeltici ve tamamlayıcı tekliflerle Büyük Millet Meclisinin huzuruna çıkmak kararındayız.

Müslüman Türkler arasındaki tam bir milli duygu beraberliğini az nispette dahi olsa sisleyen noktalar üstünde de açık yürekle durmayı faydalı buluyorum. Alevilik ve Kızılbaşlık gibi vicdan için hiçbir tesir yapmıyan küçük pürüzlerini büsbütün yok etmek ve Türkiye’de en geniş bir anlayış sahası bulan vicdan serbestliği icabı olarak bu farkları birbirimize bağışlamak hepimiz için vazi-fedir. (Alkışlar)

Yurdumuzun bazı parçalarında oturan ve Kürtçe konuşan vatandaşlarımızı da sevgi ile göğsümüze basıyoruz. Bu bölgenin yeni okullara devam eden taze çocukları Türk dilini pek güzel öğrenerek ve aynı bölgenin genç evlâtları bilgilerini arttırarak temiz Türk milliyeti duyguları içinde Türk milletinin iyi unsurları olarak yetişiyorlar. Bazı güney doğu illerimizde oturan bu halkın zor günlerde civar memleketlerdeki türlü Kürt kaynaşmalarını ve tahriklerini en küçük bir vatandaş kusuru yapmadan kayıtsızlıkla seyrederek rahatlık ve güven içinde yaşamalarını takdirle kayde değerli buluyorum. Türk ailesinin bütün bu kıymetli evlâtları bütün yurttaşları ile beraber devletin her vazife kolunda şerefli ve kusursuz insanlar olarak çalışıyorlar.

Bunlardan er olarak silâh altına gelen genç askerlerin geçmişte olduğu gibi bugün de vatan savunması borcunu yerine getirmek üzere ordumuzun safları arasında hevesle ve gayretle vazife yaptıklarını takdir ile görüyoruz.

Arkadaşlarım,

Milliyetçilik anlayışının sağa doğru feci bir ifratı olan ırkçılık üzerinde ayrıca dikkatinizi uyandırmak isterim. İrkçi milliyetçilik tamamen antidemokratiktir, irredandisttir ve emperyalisttir. Kendini üstün ırk sayan rasist milliyetçi zihniyetin esiri olanlar bütün başkalarını hor görür ve onlara hakaretle bakarlar. Kendi varlığındaki şerefi başkalarını aşağı görmekte saymak marazi bir ruh haletidir.

Bir millet için hakiki şeref ve kuvvet, kahramanlık menkibelerinin yanında, geçmiş devirlerle insanlığa hizmet etmiş olmakta ve bugün medeni milletler arasında ve onlarla beraber bir safta barış ve huzur için çalışmaktadır. İrkçi, kendi dar ölçüsüne göre Türk saymadığı yurttaşlar için hiçbir hak tanımaz ve hattâ onları tasfiye etmek ister. İrkçilik kendi ırkından saydığı insanların oturduğu yabancı ülkelere doğru sınırlarını genişletmek davasını güder. Yakın geçmişin misallerinde gördüğümüz gibi bu siyaseti taşıyanlar memleketlerinin mukadderatına hâkim oldukları gün diktatörlük kuracaklar ve sonsuz maceraların batağı içinde mahvedecekler ve mahvolacaklardır. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

Medeni bir Türk milliyetçiliği anlayışı, sınır dışındaki Türklerin idaresi altında bulundukları yabancı memleketlerin hak ve vazifelerine sahip vatandaşlar olarak mes'ud yaşamalarını ister. (Alkışlar) Dünyanın bugünkü insanî yolda hızla mesafe alışı büyük ümidlerle seyrederken her yerde ırkçılığın iflasını sevinçle karşılamalıyız.

Politikada sola doğru gidişin ifadesi olan sosyalizmin milliyetçi düşünce yanındaki mevkiini de mütalâa etmeliyiz. Milliyetçilik

ile çatışmayan ve bugünün tarifi ile kökü yurd dışında bulunmayan sol cereyanların, sosyal adalete doğru mesafe alışıta hizmetleri olabilir. Milliyetçi mefkûreyi teperek ve beynelmilecilik sınırlarına giren ideolojilere saparak yabancı devletlerin yabancı unsurlarile iş ve baş birliği yapan insanlara dikkat etmeliyiz. Bunlar her memlekette milli bünyeleri kemiriyorlar.

Bunlar bizde de sosyalist, işçi ve emekçi gibi isimlerle örtüne rek ve memleketimizde kanun dışı olan komünizmin açık doktrinlerini gizleyerek ve hattâ bazen milliyetçi bile görünerek milli şuuru uyuşturma taktiğini tatbik ediyorlar. Bunların milli varlığını tahrip için başvurmıyacakları tedbir yoktur.

Bugün beni dinliyen genç Üniversiteliler,

Milliyet duygularınızı beslemeğe hizmet için söylediğim söz- lere doğrudan muhatap olan sizlersiniz. Fakat ben bu konuşma- nın faydasını yaymak için bu salonun duvarlarını aşarak maden ocaklarında, taşıtlarda, fabrikalar ve atölyelerde ve tarlalarda Türk gücünün başarılı unsurları olarak çalışan, sizlere yaşıt ve çağdaş bütün Türk işçilerine ve Türk çiftçilerine de seslenmek istiyorum. (Sürekli alkışlar).

İlim ve teknik yolunda istikbale yetişen ve iş başında çalışan bütün Türk gençleri:

İnsanlık tarihinin son devirleri, parlak nazariyelere bağlanmış görünen ideolojilerin ifratlarından doğan müvazenesizliğin getirdiği felâket ve ibret sahnelerile doludur.

Komünizm inkâr yolile ve ırkçılık ifrat yolile milliyetçiliğin soysuzlaşmasıdır. (Sürekli alkışlar). Bunların her ikisi de hürriyet güneşinin ısıttığı hava içinde yaşayamaz. Bunların her ikisi de küt- lenin ve bilhassa henüz engin bir hale gelememiş olan gençliğin gururuna musallat olur ve insanlığı genç ruhların teheyyüçlere yatkın tarafından yakalıyarak milliyet ve nizamseverlik duygu- larına saldıracak sürüler haline getirmek ister. Sizler, milletlerin

huzurunu bozan, nesilleri esarete sürükliyen ve ülkelere felâket salan ifratların ve inkârların zehirinden korunmayı bilmelisiniz. Bu korunmanın en tesirli vasıtası, medeni ölçüleri üstünde kısa kısa durduğum asil, temiz ve billurlaşmış bir milliyetçilik duygusudur. (Alkışlar)

İnsanlık âlemi yeni bir yaklaşma ve anlaşma yoluna girmektedir. Bu âlemin içinde mes'ud olmak için anlayışlarımızdaki pasları temizlemeliyiz.

Dünyanın büyük meselelerine bağlı tarafımızı bir kader işi sayarsak «milletçe çok güç ve zahmetli devirlerden iyi günlere doğru mesafe alıyoruz» demekte mübalâğa yoktur.

Milli varlığı yüceltme cephesinde saf tutan genç arkadaşlar,

Türk devriminin eğilmez ve irkilmez bekçileri ve Türk istikbalinin yapıcıları olarak sizleri selamlıyorum.¹¹⁸

b- Dinleyicilerin ve Basının Tepkisi

Recep Peker'in, konuşmasının ardından "sözlerimi dinledikten sonra, içinde bir düğüm kalan genç varsa, bana anlamadığı noktayı söylesin. Her şeyi apaçık izah etmek isterim" demesi üzerine dinleyiciler arasında bulunan Rum Hastanesi Başhekimisi Dr. Demosten Yağcıoğlu, söz alarak şunları söyleyecekti:

Ne mutlu bu binaya ki ilk açılış töreni ile hükümetimiz politika çizgilerini burada açıkça belirtti ve bugünkü ileri medeni anlayışlara tam uygun sözlerle bu salonda toplanan memleket evlâtlarına ileriye anlayışlı milliyet duygusunu anlattı. Bu anlayışlara uygun milliyet duygusuna sahip bir Türk vatandaşı olarak minnettarlığımı arzederim.¹¹⁹

İleriki günlerde basının önde gelen isimleri, Peker'in konuş-

118 "Recep Pekerin Mühim Konferansı", *Tasvir*, 29 Mart 1947.

119 "Başbakanın Gençliğe Dünkü Hitabesi", *Cumhuriyet*, 29 Mart 1947; "Başbakan Dün Üniversitede Konferansını Verdi", *Son Posta*, 29 Mart 1947.

masından sitayişle söz edeceklerdi.¹²⁰ Bu yazarlar arasında iki isim, Necmeddin Sadak ve Cihad Baban, konuşmanın özellikle azınlıklarla ilgili kısmını yorumlayacaklardı.

i. Necmeddin Sadak'ın Başyazıları

Akşam gazetesi başyazarı Necmeddin Sadak, Recep Peker'in azınlıklar hakkındaki sözlerini şöyle yorumlayacaktı:

Bu memleket sınırları içinde bu devletin vatandaşı sıfatile yaşayan, aynı dili konuşan, aynı ülkü ve kaderi paylaşan ve «Ben Türküm» diyen her insan bu millettten sayıldığına ve hükûmet, azlıklara karşı Recep Pekerin haber verdiği karar ve tedbirleri almak niyetinde olduğuna göre Milliyetçilik siyaseti büsbütün yeni bir safhaya giriyor ve şimdiye kadar «gayri müslim» adı verilen vatandaşları –yalnız nazarı olarak değil– bilfiil de «hak ve vazifelerine» sahip kılmak yolu tutuluyor demektir.

Başbakan Recep Peker bu geniş ve medenî görüşlerinden dolayı tebrik etmemek mümkün değildir. Milliyetçi siyasetimizin, yetkili bir ağızdan bu açık tarifi, bazı tehlikeli ifratları önlemek için ne derece lâzım idiye, son yıllarda kendilerini hakikî Türk vatandaşı saymakta –bazı sebepler dolayısıyla– tereddüt eden başka dinden vatandaşlara, istikbale ait bu teminatı vermek o kadar zarurî idi. Medenî milletler ailesinde rol oynamak, en ileri safta bulunmak iddiasında olan Türk milleti, millet ve milliyet anlamını kan ve din gibi sunî unsurlara istinat ettiremez. Bu hakikatin Başbakanın ağızından yayınlanması, tam zamanında

120 Fikret Adil, “Recep Peker ve Üniversite”, *Tanin*, 30 Mart 1947; Ahmet Emin Yalman, “İyiye Doğru Bir Gelişme İstidadı”, *Vatan*, 30 Mart 1947; Asım Us, “Milliyetçilik Anlayışında Bir Tekâmül”, *Vakit*, 30 Mart 1947; “Peker Nutkunun Bir Zaif Noktası”, *Son Saat*, 30 Mart 1947; Nihat Erim, “Başbakanımızın Sözleri”, *Ulus*, 30 Mart 1947; Falih Rıfkı Atay, “Recep Peker Üniversite’de”, *Ulus*, 30 Mart 1947; Albert Karasu, “La Situation”, *Le Journal d'Orient*, 30 Mart 1947; Necmeddin Sadak, “Türkiye Cumhuriyetinde Yeni Bir Devrin Başlangıcı”, *Akşam*, 30 Mart 1947; Nadir Nadi, “Türk Kimdir”, *Cumhuriyet*, 30 Mart 1947; Ahmet Emin Yalman, “Modern Vatandaşlık Telâkkisi”, *Vatan*, 31 Mart 1947; Asım Us, “Türk Milliyetçiliği Komünizm Kadar İrkçılığı da Reddeder”, *Vakit*, 31 Mart 1947.

ve yerinde olmuştur. Recep Pekerin milliyetçiliği tarifi, Türkiye Cumhuriyetinde yeni bir devrin başlangıcı sayılacak kadar ehemmiyetlidir.¹²¹

Necmeddin Sadak, bir sonraki yazısında azınlıklar konusundaki görüşlerini daha ayrıntılı bir şekilde ifade edecekti:

Şimdi ahval ve şartlar değişmiştir. Kendi varlığından emin, Anayasası gereğince vatandaşlara eşit haklar tanıyan, her vatandaşa rey hakkı veren, düşünce, söz, yazı hürriyeti tanıyan, lâik bir Cumhuriyet rejimi bu vatandaşlar arasında din farkı yahut muhayyel bir kan imtiyazı tanıyamaz. Recep Peker, kanunlara dayanan bu durumun tatbikatta gerçekleşeceği devrin geldiğini haber vermiştir. Vatandaşlar, hak ve vazife bakımından «gayri müslim» diye ayırdedilemezler.

İş bununla bitmiş midir?

Asırlar boyunca süregelen bir dâvanın, bir nutukla, bir hükümet kararile hemen halledileceğine inanmak, Meşrutiyet ilânında hocalarla papazları arabalarda yan yana gezdirmeyi «tevhidi anasır» için yeter sanan İttihatçıların sathî görüşlerine benzer.

Hiç şüphe yok ki vatandaş hakları her şeyden önce kanunlarda belirir, hükümet kararlarile gerçekleşir. Başbakan Recep Peker kanun ve hükümet bakımından, her çeşit vatandaşlar arasında din ve ırk farkı gözetmeyen bir rejimin başlangıcını ilân etti.

«Dil birliği, ülkü birliği, kader birliği ile bölünmez bir bütün teşkil eden bu yığının her ferdi hak, vazife ve şeref bakımlarından tamamiye eşittir» dedi. Türkiye halkını, sosyal ve politik bakımlardan yeni ve çok verimli bir istikamete götüren bu görüşün ehemmiyeti inkâr edilemez. Lâik bir demokraside, vatandaşlara müslüman olup olmadıklarına, şu veya bu kandan geldiklerine göre ayrı ayrı haklar, başka başka vazifeler verilemez.

Bu derin dâvalarda nazariyattan hakikate, dileklerden tatbikata büyük mesafeler olduğunu kabul etmekle beraber hükümetçe ve milletçe bu işin gerçekleşmesine çalışmak zamanı gelmiştir. Mil-

121 Necmeddin Sadak, "Türkiye Cumhuriyetinde Yeni Bir Devrin Başlangıcı", *Akşam*, 30 Mart 1947.

letçe, diyoruz, çünkü bu meselede kanunlardan kuvvetli gelenekler ve inanlar vardır ki bunları yavaş yavaş gidermek lâzımdır.

İtiraf edelim ki bu işlerde başarı yalnız hükûmetin elinde değildir. Hükûmet imkânları hazırlar, yeni gayeye doğru yolları açar, engelleri kaldırır. Fakat gayretin büyük bir kısmının, bugüne kadar camiadan ayrı kalmak, ayrı yaşamak için çok şey yapmış, yahut daha doğrusu, büyük kitleye yanaşmak, onunla kaynaşmak için çok şey yapmamış olan «azlık» denilen vatandaşlara düştüğünü söylemek, isteriz. Cumhuriyet hükûmeti, artık bu «azlık», «gayri müslim» tâbirlerine bile yer vermeyerek vatandaşlar arasında tanı eşitliğine doğru gidecektir. Bu vatandaşların da artık büyük kalabalığa karışmaları, dil ve ülkü birliğini benimsemeler[i], cemaat ayrılıklarına, cemaat ruhuna dayanan menfaat düşüncelerine son vermeleri, bu güzel gayenin gerçekleşmesi için ilk şarttır. Cumhuriyet rejimi imtiyaz değil, hak verecektir. Her vatandaşa, her ferde, cemaat olarak değil, fert olarak her türlü hakları tanıırken, onlardan her çeşit vazifeleri istemek de hakkıdır.

Şimdiye kadar sade bizim tarafın suçlu olduğunu asla zannetmiyoruz. İyi niyetler, samimi isteklerle işe koyulmak sırası geldi.¹²²

ii. Cihad Baban'ın Başyazısı

Cihad Baban ise *Son Telgraf* gazetesindeki uzun başyazısında şöyle yazacaktı:

Halk Partisi, bir kaç gün evvel Recep Peker'in irad etmiş olduğu nutka kadar takriben çeyrek asır zarfında, ekalliyetleri âmmeye hizmetlerinden uzak tutan bir vaziyet takınmıştır. Bunda hata ettiğini söyleyemiyecğiz. İstiklâl Harbini takip eden günler zarfında memleketin ne maddi ve ne de mânevi ahvali o zaman bu kaynaşmaya müsait değildi. Fakat o zaman ekalliyetleri kendi bünyemizin içinde eritmek imkânları vardı. Biz bu hamleyi yapmakta mütereddit hareket ettik.

Amerikada yaşayan bir Rumun, bir Yahudinin, bir Ermeninin milliyet ve cemaat gayreti güttüğü görülmemiştir. Bunlardan her

122 "Haklarda da, Vazifelerde de Eşitlik", *Akşam*, 1 Nisan 1947.

biri Amerikalı olmak için can atar. Halbuki bizde ise, bir mevcudiyeti muhafaza bir inifrad gayreti her zaman görölmüştür.

Türkiye Osmanlı İmparatorluğu devrinde bünyesindeki ekalliyetlere yabancı ve kem gözle bakmadı. Sıra sıra Paşalar, çeşit çeşit Nazırlar bu memlekette mevki sahibi oldular, fakat imparatorluk çöküp de Türkiye hasta adam olunca, bunların her biri memleketi arkadan vurmak için faaliyete geçtiler. Burada eski hâtıraları canlandırarak pişmiş aşı su katmak istemiyoruz. Gerçi Lozan muahedesiyle ekalliyetin kendisine mahsus bir hukuku vardır. Fakat Türkiye ekalliyetleri için rahat ve huzur diyarıdır. Burada onların memnuniyetsizliğini mucip olan hâdiselerden Türkler de aynı derecede mustarıptirler. Maddî ve mânevî mükellefiyette müsavat olunca bu müşterek yüklerin çekilmesi de kolaylaşır. Bu itibarla, ekalliyet hukukuna sahip olmak değil, Türk vatandaşı olmanın çaresini aramak elbet her iki tarafın da menfaatine daha uygundur.

Fakat itiraf etmek lâzımdır ki bu mevzua yirmi beş senedir Halk Partisi temas etmiş değildir. Çeyrek asırlık hayatında hükümferma olan dağınıklık, sistemsizlik bu işde de kendini göstermektedir. Vatandaşların öz malı hürriyet teminatını bir türlü vermek istemiyen ve bunun için direnen Halk Partisinin, ekalliyetlere bazı hukuk bahşetmek istemesinin mânasını seçimler arifesinde anlamak zor değildir. O Halk Partisi ki, daha bir hafta evvel kendisine rey vermiyenleri yazdırdığı ve bekçiler vasıtasile kapıların altından attırdığı ve şarkta müteassıp muhitlerde dağıttığı broşürlerle Ermenilik, Rumluk, dönmelik ile itham ediyor. Ve bu vatandaşlardan tezyifkâr bir lisanla bahsediyordu. Bir haftalık bir müddet içinde, bu ne tezaddır?

Beş tane milletvekilliği elde etmek için, acaba bu kadar zahmete, ekalliyet hukuku üzerinde bu kadar seri kararlar ittihazına lüzum var mıdır? Ve beş milletvekilliği için bu kadar fedakârlık değer mi?

Biz ekalliyetler meselesinin ciddi olarak ele alınmasını iltizam edenlerdeniz. Öyle zannediyoruz ki, memleketimizdeki ekalliyetler de bu müşevveş durumun bir an evvel hallini is-

temektedirler. Bizim için beraeti zimmet asıldır. Ben Türküm diyenleri bağrımıza basmak ve onlara aynen Türk muamelesi yapmak, Türk okullarında okutmak, Türk harsile yetiştirmek ve Türk cemiyetile kaynaştırmak lâzımdır. Bu kaynaşmaya razı olmıyanlara, ceplerinde yabancı pasaport taşımak isteyenlere de samimî olarak ecnebi muamelesi yapmak!... Taraflar bunu kabul ettikleri takdirde tedrici bir metotla ortadaki bütün hailer kalkabilir ve meselâ önümüzdeki yirmi beş sene sonunda Lozan muahedesindeki ekalliyetler mevzuu hükümden sâkıt olmak mevkiine düşer...

Bu memlekette doğmuş, bu memlekette büyümüş, bu memleketin nimetile perverde olmuş, sayısız, Rum, Ermeni, Musevî vatandaşlar vardır ki böyle bir davete şıtap etmek için fırsat aramaktadırlar. Hiç bir parti mülâhazası gütmenden bu fırsatı bu vatandaşlara verelim... Onlardan da bu yeni durumlarına intibak etmelerini istiyelim... Bunu partilerüstü veya partilerce müttefikan kabul edilen milli bir mevzu olarak ele alalım... Bizim için kıymetli olan Türk vatandaşının reyidir. Yoksa rey temin etmek için, bir ekalliyet meselesi ihdas ederek tavizlerde bulunmak değildir.

Bu topraklar üzerinde zümreleri kendimize celbetmek için ayrı ayrı politikalar gütmeye kalkarak bunun neticesi bizi Meşrutiyet devrindeki kargaşalığa götüreceği gibi, memlekete de azamî surette zararlı olur.

Eğer ekalliyetler meselesi bir seçim arifesinde mevzuubahs olmasaydı, bu davaya bu kadar reybi bir gözle bakmazdık!... Bununla beraber Halk Partisinin rey toplamak maksadile bu kadar kötü bir yol takip edeceğine de inanmıyor ve hâdiseyi bir suite-sadüfle izah ediyoruz. Fakat madem ki bu mevzu ele alınmıştır. Öyle ise ciddî olarak işe sarılalım... Gündelik politikanın, parti mülâhazalarının dışında, demokrasî prensiplerine dayanarak, bu memleketle ekalliyet mevzuunu milli birlik davası içinde halletmenin çarelerini arıyalım.

Bugüne kadar ihmal ettiğimiz ve ismine gayri müslim Türk dediğimiz vatandaşların gayretinden, faaliyetinden, müşterek Türk yurdu için azamî surette istifade etmenin yolunu arıyalım. Ana-

yasa kime Türk diyorsa ona Türksün diyelim ve ondan Türk olarak hizmet bekliyelim...

Birkaç satır içinde ifade edilen bu isteğin elbet binbir tane teferuatlı tarafı olacaktır. Bunu da muayyen bir zihniyet ve muayyen bir sistemle elele müştereken halledelim.¹²³

c- Tekinalp'ın Recep Peker'e Açık Mektubu ve Tartışmaların Devamı

Peker'in konuşmasının basında yer almasından sadece dört gün sonra Tekinalp, Peker'e hitaben bir açık mektup yayınlıyordu. İstanbul Tüccar Derneği kurucu üyesi Ahmed Hamdi Başar da (1897-1971) Peker'in konuşması ile ilgili görüşlerini dile getirecekti. Buna paralel olarak İstanbul milletvekili Prof. Mim Kemal Öke (1884-1955), CHP Şişli Halkevi'nde "Devlet Teşkilinde Irkçılık ve Milliyetçilik" başlıklı bir konferans verecek ve Peker'in konuşmasına değinecekti. Bütün bu konuşmalar ve makaleler, Recep Peker'in nutkunun başlattığı azınlıklar konusunun etrafıca tartışılmasına yol açacaktı.

i. Tekinalp: "Recep Peker'e Açık Mektup"

Osmanlı devletinden arta kalan zihniyetler ve ruh'i itiyadlar ancak bir inkılâp hamlesile ortadan kaldırılabılır.

Ekalliyetlerin milli camia içinde erimesi hususunda öteden beri yaptığı neşriyat ile malûm olan yazının muharriri daha 1928 yılında da Necmeddin Sadak, Köprülü Fuad, Celâl Sahir, Yunus Nadi merhum, Ağaoğlu Ahmed merhum ile fikir birliği yaparak *Türkleştirme* isminde bir eser hazırlamıştı. Aynı davada ısrar eden Tekinalp, bu sefer Başbakanın nutku münasebetile fikirlerini açıklıyor. Alâka verici bulduğumuz bu yazının fikirlerini muharririne malederek makaleyi bu serbest sütunda yayınlıyoruz.

123 Cihad Baban, "Türkiyedeki Ekalliyetler", *Son Telgraf*, 3 Nisan 1947.

28 Mart nutkunuzda yakında tahakkukunu müjdelediğiniz bazı fikirlerin 40 senelik mücahidi sıfatıyla aşağıdaki maruzatta bulunmak için kendimde cüret buluyorum. Sadece devlet adamı olsaydınız 28 Mart nutkunuzu siyasi bir açıklama olarak vasıflandırmak mümkün olurdu. Fakat siz devlet adamından ziyade Kemalizm ideolojisini yapmış olan bir adamsınız. Bilhassa Kemalizm ideolojisini sabit ve isabetli formüllere bağlayan fikir adamlarımız arasında ön safta bulunuyorsunuz. Buna kani bulunduğum için *Kemalizm* kitabını neşretmeden evvel ilham ve irşadlarınızdan istifade etmeğe lüzum görmüştüm. Ve bu sayededir ki bugün bu kitap garp ilim âleminde Kemalizm ideolojisi için klâsik kaynak olmak şerefine mazhar olmuştur.

İşte sizde, bir devlet adamından ziyade samimî bir ideoloji adamı gördüğüm için 28 Mart nutkunuzu siyasî bir açıklama değil tam mânasiyle bir icraat programı telâkki ettim ve bu münasebetle öteden beri tekrarladığım bazı mülâhazaları dikkat nazarınıza arz etmeği vazife bildim:

Evveleminde kıymetli nutkunuzun şu cümleleri üzerinde bir lâhza durmak için yüksek müsaadenizi dilerim:

«Devletçilik diyoruz, milliyetçilik diyoruz, millî hâkimiyet, demokrasi, hürriyet, devlet otoritesi diyoruz. Sağcılıktan, solculuktan bahsediyoruz. Ve ekseriya bunları hep birlikte doğru mânalarıyla ifratsız ve mübalâğasız ölçülerde anlayamıyoruz.»

Pek doğrudur. Fakat kanaatimce bu sözler memleketimizde bilhassa milliyetçilik meselesinde Kemalizm ideolojisiyle realite arasında mevcut aykırılığı izah etmek için kâfi değildir. Bu aykırılığı lâyıkiyle izah edebilmek için «Osmanlılık» devrinden arda kalan zihniyetlerle ruhî itiyatları göz önünde bulundurmak gerektir. Osmanlılık devrinde asırlarca müddet hüküm sürmüş ve içimizin en derin köşelerine kadar kökleşmiş olan bu ruhî itiyatlardan dolayı gayri Müslim vatandaşlar ayrı ayrı cemaatlara ayrılmışlar, anayasamızın sarîh ve katî hükümlerine rağmen umumî

hayatımızda Türk camiasına tamamiyle intibaka imkân bulamamışlardır. Hâlâ bugün gazetelerde ve hattâ resmî evrakta bir gayri müslimin ismi geçtiği zaman ekseriya Musevi, Rum veya Ermeni milletinden filân ibaresi unutulmuyor.

İdeoloji ile realite arasında aykırılık Tanzimat devrinden başlıyor. O zaman «Gülhane hattı hümayunu», «Gâvura gâvur denmiyecek» vecizesiyle telhis olunmuştur. Hakikati halde dahi gâvura gâvur denmemiş fakat bu asırlık ruhî itiyadın neticesi olarak gâvura gâvur nazariye bakılmıştır.

Tanzimat devrini istihlâf eden meşrutiyet devri bu sakim zihniyette mühim bir değişiklik vücuda getirememiş, çünkü bu devirde Balkan harbi ve onu müteakip bir numaralı umumî harp zuhur etmiş, henüz intibaka vakit bulamamış olan Hıristiyan vatandaşları mühim bir kısmını cephenin öbür tarafına sürüklemiş ve netice itibariyle asırlardan beri Hıristiyan ve Müslüman unsurları duygu ve dilek bakımlarından ayıran uçurum daha ziyade derinleşmiştir.

Cumhuriyet devrine girdiğimiz zaman duygu ve dilek itibariyle Hıristiyan ve Müslüman vatandaşları birbirinden ayıran uçurum bu vaziyette idi. Kemalizmin esaslarını kurmuş olan ve sizin dahi ilk saflarında bulunduğunuz azimli ve necip ruhlu ideologlar bu vaziyete zerre kadar ehemmiyet vermediler, anayasamıza bildiğimiz hükümleri koydular. Çünkü Kemalist ideologlar dünya tarihinde emsaline pek tesadüf olunamıyan kahramanca inkılâp hamleleriyle bundan daha mühim asırlık gelenekleri söküp attıkları gibi bu uçurumu dahi yine bir inkılâp hamlesiyle ortadan kaldıracıklarını pek iyi biliyorlardı.

Fakat diğer yazılarımda uzun boylu izaha çalıştığım sebeplerden dolayı şimdiye kadar bu inkılâp hamlesi henüz yapılamamıştır. Halbuki nutkunuzda pek doğru olarak belirtildiği veçhile hukukî şartları ile bütün yurttaşları yalnız kanun diliyle ve resmî muamelelerimizde Türk saymak yeter değildir.

Niçin yeter değildir. Çünkü:

Osmanlılık devrinden arda kalan zihniyetleri henüz ruhlarmızdan tamamiyle söküp atamadık. Bu zihniyetler tebdilicame suretile bazılarımızın samim ruhunda idamei hayata muvaffak olmuşlar. İnsan muzır olduğuna aklen ve mantıkan kanaat ettiği halde bu gibi nevakıstan kendini kurtaramıyor.¹²⁴

Bugün dahi mesai arkadaşlarınızdan olan maruf bir mütefekkirin kaleminden çıkan aşağıdaki cümleler bu ruhi fenomeni mükemmel bir surette belirtiyor. «Hayatı yapmak, nazariyeyi bulmaktan, hüsnükabul ettirmekten daha zordur. Sükût eden itiyat, söyleyen münakaşa eden fikir kadar sürat ve sühuletle mağlûp olamaz.»¹²⁵

İşte bundan dolayıdır ki iki numaralı harp esnasında sükût eden ruhî zihniyet, ruhî itiyat anayasamıza hâkim olan umdelere galebe çalmış, zaman zaman milliyetçilik mefhumu Kemalizmin ruhuna taban tabana zıd istikametlere sürüklenmiş ve nutkunuzda dahi bilmünasebe işaret edildiği veçhile faşist ve nazist muhitlerden sirayet eden bir takım meş'um psikozlar bu vaziyeti bir kat daha vahimleştirmiştir.

Şimdi artık normale doğru gitmek zamanı gelmiştir. Harp esnasında şahit olduğumuz ârıcaları büsbütün unutturmak ve nutkunuz dahi ifade ile:

Özel yaşayışımızda daha sıcak duygularla birbirimize karışmak, birbirimizle kaynaşmamız zamanı gelmiştir.

İşte sayın Başbakan!

Mademki ideoloji sahasından icra sahasına geçmek azminde bulunuyorsunuz şimdi artık maziden arda kalan sakim ruhî itiyatları, meş'um zihniyetleri bir inkılâp hamlesiyle söküp atmak elinizdedir.

124 Tekinalp, *Türkleştirme*, 1928, sahife 21.

125 Falih Rıfkı, *Milliyet*, 1928.

Cumhurreisimizin öteden beri her fırsatta ileri sürdüğü direktif dahi «Vazifemiz bu vatan içinde bulunanları behemehal Türk yapmaktır» mealinde değil mi?

Fakat bu mümkün mü? Kırk senelik Yani Kâni olur mu?

Memleketimizin en kıymetli mütefekkirleri bu mukadder suali çoktan cevaplandırmış bulunuyorlar. Burada yalnız birkaç tanesini zikretmekle iktifa edeceğim.

Türk camiası içinde yaşıyan ekalliyetlerin resmen Türk tabiiyetinde kalmaları kâfi değildir.

Hakikaten Türk olmağa mecburdur. Her zarurî şey gibi bunun dahi mümkün hattâ kolay olduğuna kaniim. «Renan»ın¹²⁶ dediği gibi milletleri vücuda getiren vahdet âmillerinden biri de nisyanıdır. Bir çok şeyleri unutmazsak beraber yaşıyamayız. Yakın bir istikbalde ırkan, dinen bir Musevi, bir Rum, bir Ermeni ile bir Türkü ayırmak kabil olmayacaktır. Bir Dizraeli,¹²⁷ bir Dürkhaym,¹²⁸ bir Bergson,¹²⁹ bir Aynştayn'ın¹³⁰ İngiliz, Fransız, Alman olmadıklarını iddia etmek mümkün müdür? Bunlar aslen Musevi olduklarını gizlemezler. Fakat mensup oldukları asıl milletler kendileriyle iftihar ediyor.¹³¹

Diğer maruf bir mütefekkirimiz aynı hakikati dahi heyecanlı bir ifade ile belirtmiştir:

Uzun zamanlardan beri Türk harsı meselesini düşünürken daima hatırıma Yahudilerin bu harsı iştiraki ve onu benimsemeleri arzusu gelmiştir. Ben Fransada tahsil ettiğim zaman Collège de France'daki 9 muallimden 7 si Yahudi idi. Fakat bunlar Fran-

126 Ernest Renan (1823-1892): Fransız felsefeci ve yazar. (derl. notu)

127 Benjamin Disraeli (1804-1881): İngiliz siyasetçi ve devlet adamı (derl. notu)

128 Emile Durkheim (1858-1917): Fransız sosyolog. (derl. notu)

129 Henri-Louis Bergson (1859-1941): Fransız felsefeci. (derl. notu)

130 Albert Einstein (1879-1955): Alman teorik fizikçi. (derl. notu)

131 Necmeddin Sadak, *Türkleştirme*, Sahife 80-81.

sızlığın ta özü olmuşlardı. Bugün dahi Fransanın iftihar ettiği iki büyük mütefekkir Bergson ve Dürkhaym aslen Yahudi değil midirler? Lâkin bunların ibraz ettikleri irfan, kullandıkları lisan Fransanın öz ilmi, öz lisanı ve öz zekâsıdır.

Bütün sair Avrupa devletleri dahi aynı haldedirler. Spinoza,¹³² Spenhayr,¹³³ Niçe,¹³⁴ Karl Marks, Aynştayn, Frayd,¹³⁵ Lord Bikonsfild,¹³⁶ Lord Harding.¹³⁷ İşte lâlettayin hatırıma gelen ve Avrupa hayatında derin izler bırakan Yahudilerdir ki benimsedikleri muhitlerin harsî inkişaflarında en müessir âmil olmuşlardır. Kaniim ki aynı kavim, Türk harsını benimsediği andan itibaren aynı fazileti dahi ibraz edecektir.¹³⁸

Diğer kıymetli bir mütefekkirimiz bu meseleye daha esaslı bir surette incelemiştir:

İş (Türkleştirme işi) zannolunduğu kadar basit ve kolay değildir. Fakat hakkından gelinmiyecek kadar müşkül yani muhal değildir. Elverir ki alâkadarlar bütün bir kanaat ve samimiyetle bu meseleyi halletmeğe azmetsinler.

Alâkadarlar! Bunlar kimlerdir? Bunlar ırkan Türk olan ve olmayanlardır. Bir de Hükûmet yani halk ve hükûmet... Hükûmet bütün vatandaşların hissiyat ve efkârda müttehit bir tek evlâdı olmalarını temin edici tedbirlere ehemmiyet verecektir.¹³⁹

Merhum Yunus Nadinin 18 sene evvel muharrir ve fikir ada-

132 Baruch Spinoza (1632-1677): Hollandalı felsefeci (derl. notu)

133 Arthur Schopenhauer (1788-1860): Alman felsefeci. (derl. notu)

134 Friederich Nietzsche (1844-1900): Alman felsefeci. (derl. notu)

135 Sigmund Freud (1856-1939): Avusturyalı nörolog (derl. notu)

136 Diğer adıyla Benjamin Disraeli (1804-1881): Britanyalı Yahudi siyasetçi. (derl. notu)

137 Lord Charles Hardinge (1858-1944): Britanyalı bir diplomat ve devlet adamı. (derl. notu)

138 Ağaoğlu Ahmet, *Türkleştirme*, Sahife 82-83.

139 Yunus Nadi, *Cumhuriyet*, 1928.

mı sıfatıyla ifade ettiği bir hakikati siz, sayın Başbakan, hükûmet şefi sıfatıyla şu cümlelerle icraat programınız çerçevesine almış bulunuyorsunuz:

Bugün azlıklar denilen unsurların hak ve vazifelerinde millî hayata nisbetle aksak görünen taraflar varsa bunların usullere ve şekillere ait olanlarını hükûmet tedbirleriyle tamamlamak ve eğer lâzımsa tedrici ve tamamlayıcı tekliflerle Büyük Millet Meclisinin huzuruna çıkmak kararındayız.

Sayın Recep Peker!

Yüksek müsaadenizle tedricî ve tamamlayıcı teklifler cümlesi üzerinde biraz durmak isterim. Devlet adamı Recep Peker tedrici ve tamamlayıcı tekliflerle uzun uzadıya uğraşabilir. Fakat siz devlet adamı olmakla beraber Kemalizm ideolojisine karışmış bulunuyorsunuz. Kemalizm demek, devrimcilik demektir. İnkılâp hamlesi yapmadan asırlardan beri kökleşmiş bulunan bir zihniyeti ve ruhî itiyadı ortadan kaldırmak mümkün olmadığını siz herkesten ziyade takdir etmek mevkiindesiniz. Nitekim cumhuriyet rejimimizin mümeyyiz vasıflarından olan umdelelerin hiçbirisi inkılâp hamlelerine müracaat olunmadan kuvveden fiile çıkmamıştır. Atatürk başında Panama şapkasiyle Kastamonu gibi bir muhitte malûm olan hareketi yaratmasaydı fesler bu günden yarına ortadan kalkar mıydı?¹⁴⁰ Yine Atatürk Gülhane parkında alfabe hocalığını bizzat ele almasaydı¹⁴¹ eski harfler birdenbire sır olup tarihe karışır mıydı? Hilâfetin ilgası, dinin devletten ayrılması gibi tarihi hareketler birer inkılâp hamlesi değil mi?

140 Atatürk, 25 Ağustos 1925 tarihinde Kastamonu İnebolu'ya yaptığı gezide şapka giyip "buna şapka derler" diyerek halkı şapka giymeye özendirmişti. Bu tarihten üç ay sonra 28 Kasım 1925 tarihinde 671 sayılı Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun kabul edildi. (derl. notu)

141 Burada atıfta bulunulan olay, Atatürk'ün 9 Ağustos'u 10 Ağustos'a bağlayan gece Gülhane Parkı'nda yeni harflere ilişkin görüşünü ifade etmesidir. (derl. Notu)

Siz herkesten ziyade şunu takdir etmek mevkiindesiniz ki cins ve mezhep farkı «zihniyetinizi» inkılâp hamlesiyle ruhumuzdan söküp atmak size yakışır, sizi takip etmek, elimizden geldiği kadar sizi desteklemek, bu bize yani halka düşer. Hüsnüniyet sahibi hiçbir Türk vatandaşı asla bu hususta kusur etmeyecektir.

Bu inkılâp hamlesi neden ibaret olmalıdır?

Sizin gibi bir inkılâpçıya bu hususta söz söylemek hadşinaslığında bulunacak değilim. Yalnız şunu dikkat nazarına arz etmeği vazife bildim.

Tedrici ve tamamlayıcı tedbirler Kemalizm ideolojisine uygun bir hareket değildir. Osmanlılık devrinden arda kalan ve maalesef yeni yeni hâdiselerle ve dışardan sirayet eden psikozlarla desteklenen zihniyetler ve ruhi itiyatlar ancak rejimimizin mümeyyiz vasıflarından inkılâp hamlelerinden biriyle ortadan kaldırılabilir. Nutkunuzda varsa kaydıyla işaret olunan aksaklıkları -bittabi alâkadarları dinlemek suretiyle- tesbit ettikten sonra bir çırpıda ortadan kaldırırsanız siyasî mesleğiniz tarihine iftihara şayan yeni bir sahife ilave etmiş olacaksınız.¹⁴²

ii. Ahmet Hamdi Başar: "Milletin İsteddiği Milliyetçilik"

Müslüman olmayan Türklerle aramızdaki ayrılık sebeplerini, tarihî ve sosyal şartları araştırıp buna göre çare düşünölmelidir.

Haftanın kısmî seçimler dolayısıyla kabaran politika heyecanı dışında kalan bahisler, yalnız okuyanları değil, fakat yazarları bile üzerine çekmiyor. Bu gibi mevzular, şimdi galiba, buz üzerine yazı yazmak kabilinden tesir yapacak. Bu sıcağa ne kar, ne buz dayanır. Alâka yaylarımız yalnız politika için gerilmiş: ne söylesek dinleyecek kulak bulamıyacağız.

Onun için ben de bu haftaki konuşmamı Sayın Başbakan Recep Pekerin Üniversitede 28 Martta verdiği konferansta konu ola-

142 *Tasvir*, 2 Nisan 1947. Bu yazının Fransızca'ya çevrilmiş geniş bir özeti, 6 Nisan 1947 tarihli *Le Journal d'Orient*'da yayınlanacaktı.

rak ele aldığı milliyetçilik bahsi üzerinde yapacağım. Bu suretle bahsin bir köşesinden olsun politika alâkasından faydalanacağım.

Son zamanlarda dinci veya ırkçı iki akışa kendini kaptırmış bir milliyetçilik hareketi görüyoruz. Solcu cereyanlara muvafık olsun, muhalif olsun her iki politika da birbirile yarış edecek kadar düşman olduktan sonra gençlik milliyetçiliğe daha çok sarıldı. Bu arada kurt resimli dergiler ve ergenokonlarla ırkçılar bir tarafta, *İslâm Dünyası*, *Hakikat Yolu* gibi neşriyatla dinci milliyetçiler öbür tarafta sahayı doldurmaya başladılar. Havanın bu mevzuda epey sertleştiği ve hattâ bazı mahfillerde telâş alâmetleri dahi belirttiği bir sırada Recep Peker Üniversite gençliğine hitap ederek hükûmetinin ve kendisinin milliyetçilik görüşünü anlattı: Ne ırkçı, ne de dinci cereyanlara bağlı olmıyan ve onları reddeden geniş anlamda reel milliyetçilik!... Bu tabiri ben kullanıyorum: çünkü 1942 de neşrettiğim *Bir Medeniyetin Sonu* isimli kitabımda milliyetçiliği tarif ederken bundan bahsetmiştim. Reel milliyetçilik, yaşayan milletin istediği milliyetçiliktir. Bir topluluğun birleşik ve kuvvetli kalması için ne gibi duygulara bağlı bir milliyetçilik lâzım olduğunu tayin eden şey realitelerdir. Onların istediği şekilde bir milliyetçilik siyaseti ve ideali takip eden milletler yaşarlar, aksi halde olup bir takım hayali ve realite dışı mefhumlara, yani hakikat üstünde ve dışında bir takım fikirlere bağlı milliyetçiliği esas olarak alan ve zorla realiteyi buna göre değiştirmek isteyen milletler de batırlar.

Ben bu tezi ortaya attığım vakit Avrupada olduğu gibi bizde de daraltıcı ve ırkçı milliyet cereyanları vardı. Ben bütün bunların buhran neticesinde doğan cemiyetin hastalık zamanlarında baş gösteren ve sapıntı fikirlerden ibaret olduğunu, bunları ideal olarak almanın çok tehlikeli bulunduğunu ve reel milliyetçiliğimizle tezad teşkil ettiğini yazmışım.

O zaman Faşist muharrirler topyekûn bana hücum ettiler ve bermutad alnıma milliyetçi düşmanı damgasını bastılar. Biz doğ-

rusunu söylemek lâzımsa eserimin çıktığı 1942 den harbin bitmesi zamanına kadar bu buhran milliyetçiliğinin az çok tesiri altında kaldık ve hükümetçe de yüzümüzü kızartacak bazı tatbikata giriştik. Yakın tarihimiz böyle olduğu ve son zamanlarda solcu cereyanlardan kaçalım derken, hayali ve tehlikeli milliyetçiliğe, ırkçılık ve dincilik esaslarını temel yapan milliyetçilik cereyanına kapılmak tehlikesi belirlediği için Başbakanın Üniversite gençlerine ve bu münasebetle bütün memlekete hitabı pek yerinde oldu ve karanlık sisleri biraz olsun dağıttı.

Sayın Recep Pekerin bu konuşması, kısmi seçimler dolayısıyla genişliyen politika heyecanları arasında dahi az çok akis yapmaktan uzak kalmadı. Bu cümleden olarak bir Türk Yahudisi olmasına rağmen, Ziya Gökalpin ilk Türkçülük cereyanları arasına karışmış, Türkçülüğü ve Türklüğü samimi olarak benimsemiş ve o tarihlerdenberi öz bir Türk ismini soyadı olarak kabul etmiş olan aziz dostum Tekinalpin Başbakana hitaben yazdığı açık mektup dikkatimi üzerine hassaten çekti. Tekinalp bu mektubunda Başbakanın konuşmasından faydalanarak mühim bir meseleye parmağını basmıştır: İçimizde azlık denilen Rum, Yahudi ve Ermeni vatandaşlara karşı, kanunların aksini göstermesine rağmen öz Türk muamelesi yapılmamakta ve bunlarla Türkler arasında realitede büyük bir fark bulunmaktadır. Açık mektup sahibi, memlekette Tanzimattanberi bu sahada ideoloji ile tatbikat arasında daima bir tezaad yaşadığı ve yaşattırıldığı iddiasındadır. Bu ayrılığın can ve gönülden tasfiyesini istiyen muharrir, bunun yalnız beyanatla ve hattâ Recep Pekerin konferansında bahsettiği «tedrici ve tamamlayıcı» tedbirlerle mümkün olamayacağı fikrindedir. Tekinalp «nasıl şapkayı, lâtin harflerini inkilâp sayesinde almışsak» müslüman olmıyan vatandaşlarla müslümanlar arasında, kanunların reddetmesine rağmen, realitede yaşıyan ayrılıkları kökünden kazımak için inkilâpçı bir müdahaleden başka çare görmemektedir. Bundan dolayı arkadaşımız hükümet Başkanı olması

sıfatile Recep Pekerden bu hususta Atatürk ideolojisine uygun bir inkılâpçılık metodu tatbik edilmesini istemektedir.

Tekinalp, bir Türk mütefekkeri sıfatile mevzuu salâhiyet ve cesaretle ortaya atmış ve Tanzimattanberi sürüp giden ideolojile realite arasındaki ayrılığı kökünden kaldırmak için bir inkılâpçılık metodu tavsiye etmiştir. Ancak bu metodla neyin kastedildiği anlaşılamıyor. Ben şahsen şapkanın veya Lâtin harflerinin, hattâ daha ileri giderek medenî kanunların kabulü şeklinde bir inkılâpçılık sayesinde bu ayrılığın kalkabileceğine değil, bilâkis çoğalacağına inananlardanım. Yok, eğer inkılâpçılıktan anlaşılan mâna isimler, soyadlar gibi şekillerin değiştirilmesi ise bununla bir şey elde edilemeyeceğine şüphe yoktur. Diğer farklara gelince bunların kökü, değerli arkadaşımızın da söylediği gibi, uzun tarih devirlerine, asırlara yayılmıştır. İnkılâpçılık ne de olsa zor kullanma metodudur. Bu, tarihin içine giremez. Kökü toprakta olan otun üstünü kesmek gibi bir şeydir, bilâkis köke kuvvet verir ve nebatı daha gürbüzleştirir. Onun için aradaki tezat, kafayı ve kalpleri hazırlamadan, zorla kaldırıldı mı kökleri daha kuvvetlenir ve daha korkunç hale gelir.

Zorla güzellik olur mu? Bunun yüzlerce misalini, darbimesesini gerek lisanımızda, gerek bütün dünya dillerinde bulabiliriz.

Müslüman olmıyanlarla bizim aramızda soğukluk ve ayrılık nereden geliyor, ne gibi tarih ve sosyal şartlar ve oluşlar mahsulüdür, asıl bunları araştırmalı, ona göre çareler düşünmeliyiz. Eğer böyle bir araştırma yaparsak, o zaman aramızdaki uçurumun zor kullanarak inkılâpçılıkla değil, fakat gönüllerimizi ve mukadderatımızı birleştirmek sayesinde ortadan kalkabileceğini görür ve bundan dolayı da bu sahada inkılâpçı metotlardan nefret ederiz.

Tanzimattanberi ideolojile realite arasında bu sahada yaşamış ayrılığın sebeplerini tek tarafa yüklemenin haksızlık ve hata olduğunu Tekinalp dostumuz da pekâlâ bilir. Kendi içinde yapılmış

yaşadığımız hâdiseleri, kara günleri, milletçe çok ıztırap çektiğimiz zamanları hatırladıkça bugün bile yüreğimiz sızlıyor. Şüphesiz ki bunları unutmamız lâzımdır.

Müslüman olmıyan vatandaşlarımızı bu mevzuda kendi gözlemlerile haklı gösterecek bazı sebeblerin bulunduğunu da inkâr edemeyiz. Onlar da bunları unutmalıdırlar. Bu vatanda oturan ve yaşıyan ve kanunlarımızca Türk tanılan vatandaşlarımız hakikaten Türk olmayı şeref bilirler ve öyle olmak isterlerse onlarla aramızdaki ayrılığı ebediyen ortadan kaldırmak davası hepimizin davası olur. Bu sevgi işini bir şekil meselesinden çıkararak ruh ve iman işi haline koymanın hasretini hepimiz gibi ruhan bizden olan Tekinalp gibi vatandaşlarımız da bilirler. Onun için davaya evvelâ sevgiyi ve karşılıklı inancı doğuracak ve kuvvetlendirecek yollardan girişmeliyiz.

Bu, nasıl olur?

Her büyük dava gibi buna da hemen cevap vermek güçtür. Fakat her iki taraf böyle bir şeyi istemekte ve memleket için bundan fayda beklenmekte ise o zaman hepimiz elele verip bunun yolları üzerinde araştırma yapmalıyız. Yukarıda da söylediğim gibi ilk iş bu ayrılığın tarihi ve sosyal sebeblerini bulmak ve reel milliyetçilik anlamına göre bu sebebleri ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Ben Tekin Alp'in yerinde olsa idim hükümetten inkılâpçılık metodu tatbik etmesini değil, fakat ayrılığı doğuran tarihi ve sosyal sebepleri araştırmak ve bulmak üzere en evvel bir enstitü kurmasını isterdim. Böyle bir enstitü fikri ve müessesesi etrafında her iki tarafın münevverleri, mütefekkirleri bir Türk olarak birleşmeli, anlaşmalıdırlar. Sonra meslek ve iş adamları arasında anlaşmalara giden ve hepsini memleket plânı altında birleştirmeyi hedef tutan faaliyetler harcamalıyız. O zaman görülecektir ki bu ayrılık, kökü tarihin derinliklerinde gömülü olmasına rağmen, hiç te kuvvetli değildir. Bütün Osmanlı müesseseleri gibi, mahdud idareci sınıfın ve ona bağlı olan insanlar ve zümrelerin arasında kalmıştır. Çokluk halk eğer bu insanlar ve

zümreler tarafından tahrik edilmemişse aslâ böyle bir ayrılığın ve düşmanlığın farkında bile değildir. Onun için köylerimize, mahallelerimize kadar gayri müslim bakkallar, esnaf girmiştir. Hele Anadoluda böyle bir dava hemen hiç yok gibi idi. Şuna da dikkat etmek lâzımdır ki Anadoludaki müslüman olmıyanlar, Türk olmayı, Türkçeden başka bir şey konuşmamayı, Türkü hakir görmemeyi becermişlerdi. Asıl İstanbuldaki gayri müslimler kendilerini bizden ayırmışlardı. Bir kelime Türkçe bilmiyen ve daima kendilerine «Mösyö» denen Türk vatandaşları vardı. Din-cilik, kavimcilik ve ırkçılık üzerine kurulu milliyetçilik duygularını ve örneklerini bizlere asıl onlar verdiler.

Şimdi realitede yaşıyan bu ayrılığın düzelmesi için gönül rızasıyla ve seve seve İstanbuldaki vatandaşlarımızın kendilerini Türk tanımları, iyi Türkçe konuşmaları ve bizi sevmeleri uğrunda çalışmak lâzım.

Bunun lüzumuna ötedenberi inanmış olan Tekinalp gibi değerli bir mütefekkirin şimdi hükûmetten inkılâpçılık metodu tavsiye etmesine bakarak, bu sahadaki faaliyetlerinden ümitsizliğe düştüğünden şüphelenmekte hakkımız vardır. Umarız ki onun bu temiz temennisi bir taraftan vatandaşlarımızın kendiliklerinden yapacakları, öbür taraftan da devletin yapmaya mecbur olduğu işler bir an evvel başlamıya vesile olsun.¹⁴³

iii. Tekin Alp: "Hamdi Başara Cevap: Azınlıklar Meselesi"

İnkılâbçı hamleden kasdım bütün yurtdaşların eriyip kaynaşmasına matuf bir Millî Birlik kanununun neşir ve tatbikidir.

Başbakan Recep Peker 28 Martta Üniversitede irad ettiği nutukta gayri Müslim vatandaşların Türk camiası içinde kaynaşmaları lüzumundan bahsederek bilhassa demiştir ki:

Hukukî şartlarla bütün yurddaşları yalnız kanun dilile ve resmî muamelelerimizde Türk saymak yeter değildir... Özel yaşayışımız-

143 Ahmet Hamdi Başar, "Milletin İsteddiği Milliyetçilik", *Son Posta*, 6 Nisan 1947.

da daha sıcak duygularla birbirimize karışmak, birbirimizle kaynaşmamız zamanı gelmiştir... Bugün azlıklar denilen unsurların hak ve vazifelerinde millî hayata nisbetle aksak görünen taraflar varsa bunların usullere ve şekillere aid olduklarını hükûmet tedbirleriyle tamamlamak ve eğer lâzımsa tedrici ve tamamlayıcı tekliflerle Büyük Millet Meclisi huzuruna çıkmak kararındayız.

Fevkalâde mühim ve kıymetli telâkki ettiğim bu nutuk münasebetile Sayın Başbakana hitaben neşrettiğim bir açık mektupta ezcümle şunları belirtmeğe çalıştım:

Yurddaşların hakiki birliğine başlıca engel olan aksaklıklar meselesi değildir. Osmanlılık devrinden arda kalan zihniyetler ve ruhi itiyadlardır. Milletimizin Garp medeniyetine intibakına asırlarca müddet engel olan teokrasi, otokrasi gibi zimniyetleri ancak inkılâp hamleleriyle söküp atmaya ve bu sayede milletimizi asrileştirmeye muvaffak olduk. Milliyetçilik meselesinde dahi sakim ruhi itiyadları kökünden koparıp hakiki millî birliği tesis etmek için aynı suretle inkılâp hamlesine müracaat etmekten başka çare yoktur.

Değerli arkadaşımız Ahmed Hamdi Başar «Milletin istediği milliyetçilik» makalesinde aynı mevzua temas ederek diyor ki;

«Tekin Alp'ın inkılâp hamlesile neyi kasedettiği anlaşılamıyor. Ben şahsen inkılâpçılık sayesinde ayrılığın kalkabileceğine değil bilâkis çoğalacağına inananlardanım. İnkılâpçılık ne de olsa zor kullanma metodudur... Müslüman olmıyanlarla bizim aramızda soğukluk ve ayrılık nereden geliyor? Ne gibi şartlar ve oluşlar mahsulüdür? Asıl bunları araştırmalı ona göre çareler düşünmeliyiz.»

Fikrimi daha vazih bir surette açıklamıya vesile ihzar ettiğinden dolayı eski arkadaşım Hamdi Başara teşekkür ederim. Onu şimdiden söyleyeyim ki kendisile aramızda bu hususta fikir ayrılığı yoktur. Sadece anlaşmazlık vardır.

Ben ne açık mektubumda, ne de bundan evvelki yüzlerce yazılarımda umutları ayıran uçurumun zor kullanarak kaldırılmasını, daha âmiyane tabirle kırk senelik Yaninin zorla Kâni yapılmasını ileri sürmedim. Bütün yazılarımda dileklerin ve mukadderatın gönül hoşluğıle birleştirilmesi suretile yurddaşların kaynaşmasını diledim. Ancak açık mektubumda kullandığım inkılâp hamlesi mefhumunda bir anlaşmamazlık vardır.

Açık mektubumun muhatabı bizzat inkılaba iştirâk etmiş ve senelerce müddet Üniversitede İnkılâp tarihini tedris etmiş olan bir zat olduğu ve esasen *Kemâlizm* kitabında bu tabirin izahına ayrı bir sual hasrettiğim için inkılâptan neyi kastedtiğimi uzun boylu izaha lüzum görmedim. Bahusus ki Hamdi Başar gibi değerli bir mütefekkirin inkılâbı zor mânasında telâkki edeceğini hiçbir vakit aklıma getirmedim.

Kemâlizm kitabında izah olunduğu veçhile Kemâlizm terminolojisinde inkılâpçılık demek cezrilik, radikalizm demektir! Uygun görülen işi kati surette yapmaya azmetmek, tedrici tekâmül merhalelerine meydan vermemek, her şeyi esasından halletmek, sağdan soldan gelecek itirazlara kulak asmamak, zaman kaybetmemek, şekillere ehemmiyet vermemek vesaire vesaire...

Hamdi Başar arkadaşımız bu tarifi neresinde zor görüyor. Kendisi pekâlâ bilir ki Kemâlizmin mümeyyiz vasıflarından biri uygun görülen her işi millete gönül hoşluğıle kabul ettirmeye muvaffak olmalıdır. Kendisine sorarım 18 milyon Türkten kaç kişinin başına zorla şapka geçirilmiştir? Yeni harfler kaç kişiye zorla kabul ettirilmiştir? Şapka giymek hakkındaki kanun çıktığı zaman millet efradının yüzde doksanı fesi kendiliğinden atmış bulunuyordu. Diğer bütün devrim hareketlerimizde dahi kanunlar olayları olmuş bitmiş işleri takip etmiştir.

Esasen kanun neşretmek mutlaka zorla bir şeyi kabul ettirmek demek değildir! İş başında bulunan idari ve teşriî kuvvetler kanun

neşretmek suretile halka doğru telâkki ettikleri yolu gösterir, bu kuvvetlere itimad eden halk doğru olmak üzere gösterilen yolu seve seve ve gönül rızasile takip eder ve bu suretle kanunun neşir ve tatbikile istihdaf olunan gayeye erişilir.

Filvaki kanunlarda cezaî müeyyideler vardır. Fakat bu müeyyideler hiçbir millette eksik olmıyan menfi ruhlu, temerrüd zihniyetli ferde de karşıdır. Arkadaşımız bizden iyi bilir ki kanunların en büyük fazileti, terhibi tarafı değil terbiyevi tarafıdır. Kanunlara hâkim olan ruh her zaman millete intikal eder ve bu suretle vazîi kanunun maksadı mükemmel surette hasıl olur.

Kaldı ki Recep Pekerin nutkunda ve benim için açık mektubunda bahis mevzuu olan «Kaynaşma» işini sağlamak için hiçbir suretle zor kullanmağa lüzum yoktur. Bu hakikatin pek belîğ bir ifadesi olan aşağıdaki cümleler bizzat Hamdi Başar arkadaşımızın bahis mevzuu olan makalesinden alınmıştır:

«Çokluk halk -eğer insanlar ve zümreler tarafından tahrik edilmemişse- âsla böyle bir ayrılığın ve düşmanlığın farkında bile değildir... Hele Anadolu'da böyle bir dava hemen hiç yok gibi idi... Şuna dikkat etmek lâzımdır ki Anadolu'da Müslüman olmıyanlar Türk olmayı, Türkçeden başka bir şey konuşmamayı, Türkü hakir görmemeği becermişlerdir.»

Hamdi Başar tarafından pek yerinde olarak belirtildiği veçhile Osmanlılık devrinden arda kalan zihniyetleri ve ruhi itiyadları yaşatanlar iki tarafın şehirlileri ve sözde münevverleridir. İnkılâbımızın, ana yaşamızın ruhunu anlamıyan veya anlamak istemiyen dar görüşlü bazı kimselerdir.

İşte anayasamızı doğuran devrim ruhundan mülhem cezri hükümleri havi kanunlarla bu gibilere doğru yolu göstermek, sakim zihniyetleri kökünden koparmak gerektir.

Esasen ben katî surette şuna kaniim ki cumhuriyet rejimimizin kabul ettiği tedris birliği sayesinde pek yakın bir zamanda bütün yurddaşlar için dil birliği realite haline gelecek. Bugün mek-

teplerde yeni yetişmekte olan nesil Türkçeyi ana dil olarak benimseyecektir. Fakat açık mektubumda izah olunan sakim zihniyetleri kökünden koparmak gayesine matuf olan devrim hamlesi vakit ve zamanile yapılmazsa mesele halledilmiş olmayacaktır.

Bu hususta hâkim olan kararsızlığı ve ittiradsızlığı anlamak için aşağıdaki misal kâfidir:

Hergün gazetelerde ecnebi mekteplerle azlık mektepleri hakkında tatbik olunan hükümler ve kararlar hakkında malûmat vardır. Ecnebi mekteplerle aynı seviyede tutulan azlık mekteplerinden maksad nedir? Azlık mekteplerine mahsus başka bir program mı var? Buna dair olan kanun nerede? Benim bildiğim hususi mektepler hakkında bir kanun mevcuttur. «Azlık» namile anılan mektepler dahi aynı kanuna tâbidir. O halde bu mekteplere ne diye azlık namı veriliyor? Sırası gelmişken söylemek yerinde olur.

Bu «azlık» kelimesi tam mânasile «Anachronique» yani zamanı geçmiş bir tabirdir. Filvaki Lozan muahedesinde azlıklara mahsus hükümler mevcuttur. Fakat bu hükümleri bütün yurddaşları Türk sayan ana yaşamızla telif etmek mümkün müdür? Türk camiasına dahil olan, Türk câmiasile canla başla kaynaşmak istiyen vatandaşlara azlık demek doğru olur mu? Avrupa ve Amerikanın her tarafında Musevi mezhebine mensup Fransız, İngiliz, İtalyan veya İsviçreli vatandaşlar vardır. Onlara azlık demek kimsenin hatırına gelir mi? Bu Avrupalı Musevileri diğer vatandaşlardan ayıran bazı hususiyetler olabilir fakat ırkı ve mezhebi hususiyetler, dünyanın her tarafında hüküm süren mıntakavî hususiyetler gibi vatandaşlık sıfatına aslâ tesir etmez. Memleketimizde dahi Rumelilerin, Karadenizlilerin, Şark vilâyetlilerin kendilerine mahsus hususiyetleri vardır. Bunların bazılarında tesanüd duygular dahi eksik değildir. Bundan dolayı bunların Türk camiası içinde ayrı mevkileri olduğu iddia olunabilir mi?

Esefle itiraf etmeliyiz ki bizde unsur hususiyetleri henüz bu dereceye gelmemiştir. Eski devirlerden arda kalan zihniyetler henüz canlı olarak yaşıyor. Ara sıra zuhûr eden bazı aksaklıklar, bazı idarecilerin hatalı hareketleri bu sakim zihniyetleri körüklüyor ve onun içindir ki tekrar ediyorum bu vaziyeti tasfiye etmek için inkılâp hamlesi sayesinde bu sakim zihniyetlerin köküne kibrit suyu dökmekten başka çare yoktur.

İşte açık mektubumda kastettiğim inkılâp hamlesi milli câmia potasında bütün yurddaşların eriyip kaynaşmasına matuf olan milletin iradesine katî surette tercüman olacak olan bir milli birlik kanununun neşir ve tatbikinden ibarettir.

Bu milli birlik kanununda ne gibi hükümler bulunacaktır.

Her türlü tetkikat vasıtalarile, ihtisas organlarile, bilgi ve malûmat kaynaklarile mücehhez olan alâkadar makamlar bu hükümleri kolaylıkla tesbit edebilirler. Ancak bu hükümlerin mahiyeti hakkında bir fikir vermek maksadile diğer bir yazıda benim tasavvur ettiğim bu milli birlik kanununun bazı maddelerini izah etmiye çalışacağım.¹⁴⁴

iv. Profesör Mim Kemal Öke'nin Konferansı: "Devlet Teşkilinde İrkçılık Ve Milliyetçilik"

İstanbul milletvekili profesör B. Mim Kemal Öke evvelki akşam Şişli Halkevinde çok enteresan bir konferans vermiştir. Konferansın mevzuu, «Devlet teşkilinde ırkçılık ve milliyetçilik» idi. Bu münasebetle Türk vatandaşları arasında hiçbir fark gözetilmemesi lâzım geldiğini ve artık bir ekalliyet meselesi bahis mevzuu olmıyarak vatandaşlar arasında mezhep ve ırk farkı aranmaması lâzım geldiğini tebarüz ettirmiştir. Konferans salonunu baştan başa dolduran dinleyiciler arasında Rum, Ermeni, Musevi birçok vatandaşlarımız vardı.

Profesör, konferans bittikten sonra dinleyicilere hitaben herkesin arzu ettiği suali sorabileceğini söylemiş ve bunun üzerine hazır bulunanlardan bazı zevat muhtelif sualler sormuşlardır. Bu suretle çok enteresan bir münakaşa olmuştur.

Söze başlamadan bir noktanın aydınlatılmasını muvafık buluyorum. Temas edeceğim mevzu ilmî olduğu kadar da siyasî olmakla beraber bu şahsî konuşmaya siyasî bir mahiyet verilmemesini rica edeceğim.

Mevzu şudur: Devlet teşkilinde ırk ve milliyet, ırkçılık ve milliyetçilik...

Mevzuun esasına girişmeden bu kelimelerin ifade ettiği mânaları kısaca söylemeği ve ondan sonra da devlet teşkilinde bunlardan hangisinin esas olması icap ettiğini birlikte gözden geçirmeği muvafık buluyorum:

İrk nedir? İrk nazariyelerine, telâkkilere göre ortaya atılan çeşitli tariflere girerek kıymetli zamanınızı israf edecek değilim. «İrk» kısaca menşeleri bir ve nesilden nesile irsiyetle intikal eden ruhî ve cismanî karakterleri birbirine benziyen insanların grupmanıdır.

Bugünkü görünüşe göre bu tarifi ifade ettiği mânada saf bir ırk dâvası bahse mevzu olabilir mi? Antropolojik ve etnolojik incelemeler göstermiştir ki, dünyada tek tük istisnalardan sarfınazar edilirse, bugün devlet teşkilâtı, bünyesi içinde ırk tâbirinin ifade ettiği mânada saf bir ırk varlığı kalmamıştır!... Bugün hicretlerle, istilâ ve izdivaçlarla çeşitli ırklar o kadar birbirine karışmıştır ki artık ne biyolojik tetkikler, ne de antropologların hassas alet ve vasıtaları ırk hususiyetlerini tefrik etmekten âciz kalmaktadır!... Bundan 2-3 nesil evveline dönecek olursak, orada ırk hususiyetlerini ayırt etmek bir dereceye kadar mümkün olabilirdi. Bugün ise, bir Türk çocuğunu bir Musevi, bir Rum, bir Ermeni çocuğundan ayırmak pek kolay değildir...

İrkçılığa gelince: Racisme: Aynı ırktan olanları bir araya getir-

mek fikridir ki, bugünkü dünya görünüşüne ve gidişine göre realize edilmesine imkân olmıyan hayali bir fikir ve şöven bir zihniyettir. Bilhassa Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti memleketin siyasi hudutları haricindeki ırktaşlarımızın neşeleri kadar ıstıraplarına da candan iştirak etmekle beraber ne onları siyasi bir mecburiyet veya arzuları olmadıkça içine almağa, ne de irredentiste bir fikirle yani siyasi hudutlarımızı onlara doğru genişletmeğe taraftar değildir.

Millet – Nation: Bu bir komplekstir. Ansiklopediye göre, menşe ve menfaat birliği olan ve ekseriya aynı lisanı konuşan insanların bir ünitesidir. C.H.P.sinin programında millet şöyle tarif edilmektedir:

«Millet, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği içtimaî ve siyasi bir bütünlüktür». Millet kelimesi halk manasına da gelir. O vakit tamamen siyasi bir tâbir olur...

Milliyet – Nationalité: Bu millet kelimesiyle sinonim değildir. Şahsî hükûmete bağliyan siyasi bir bağdır...

Menşei aynı, ananesi müşterek, bir tarihi, bir ideali olan fertlerin bir araya gelmesinden vücut bulan bir karakteri ifade eder. Yani milleti teşkil eden karakterlerin heyeti umumiyesidir. Bu vasıflardır ki, bir milleti diğerinden ayırır.

Bir milleti teşkil etmek için lisan, din, anane ve ahlâk gibi sübjektif ve objektif unsurların bir araya gelmesi ve fertlerin müşterek bir ideale bağlanmaları lâzımdır. Bu elemanların ayrı ayrı büyük bir kıymet ifade etmiyeceği bedihîdir. Dinin, hattâ lisanın, bir devlet bünyesini teşkil eden fertler arasında bir ayrılık yaratmayacağı ve yaratmadığı pek çok misallerle meydandadır. İşte İsviçre, işte Amerika, işte Hollanda, işte Türkiye...

İşte bugün lisan ve din farkları etmeksizin bir millet bünyesini teşkil eden insanların müşterek bir memleket idealine karşı aynı duygu ve menfaatle bağlanmaları ve aynı bayrak altında kaynaşmaları, birleşmeleri gibi objektif ve sübjektif elemanların

bir araya toplanması bir devlet teşkilinin esasıdır!... Çünkü, bir millet bünyesinde fertler arasında çeşitli şahsî iradelerin, sübjektif duyguların hâkimiyeti o bünyeyi anarşiye; tarihî hak iddiaları, dil ve ırkçılık fikrinin hâkimiyeti de o emperyalizm ve iredantizme sürükler!... Bu izahtan sonra sadede gelelim:

Başbakanımız bay Recep Peker'in gençliğe hitaben nutkunda modern milliyetçilik ve azlıklar hakkındaki konuşmasını hiç şüphesiz hatırlarsınız. Başbakanımızın bu nutkunda salâhiyetle belirttiği ve bugün içtimai ve siyasî ehemmiyeti büyük olan bazı fikirler üstünde durmak faydalı olacak!

Türk vatanında yaşayan ekalliyetlerin ırk ve din gibi zoolojik ve Theolojik faktörlere değil, memleket sevgisine, menfaat ve ideal birliğine, aynı duyuş ve duygularla birlik ve beraberlik fikrine bağlanmaları lüzumuna işaret ederek diyor ki:

«Tarihi mefahire dayanan aile duygularından hararet, vatan sevgisinden kuvvet alan, din, mezhep ve ırkçılık gayreti gütmeyen medenî bir milliyetçilik anlayışı şuuru muza hâkim olmalıdır»

Hiç şüphe edilmemelidir ki, her türlü neşe ve ıstırabını birlikte paylaştığımız bir memleketin evlâtları olarak gayri Müslim yurttaşlarımız millî varlığın ayrılmaz birer unsurudurlar... Menfaatlerini, refah ve huzurlarını memleket varlığında müemmen gören yurttaşların, ırkları, dinleri ne olursa olsun, düşünuş ve duyuşlarını, siyasî, ekonomik gaye birliğine ve muayyen bir ideale bağlamaları kadar zarurî ve tabii bir şey olamaz...

İrkçılık iddiaları bir memleket için ne kadar tehlikeli ise, zıt duyuş ve düşünuşlerin ve zihniyet ve kanaatlerin çarpışması da o bünye için o kadar zararlıdır. Bu yüzden tarihte bazı medeniyetlerin yıkıldığını okuyoruz. Bu tarihî hakikatler, bize birer ibret dersi olmalıdır.

Bir devlet vücuda getirmek için veya bir devletin payidar olabilmesi için millî bünyeyi teşkil eden unsurların bir ırkta olmalarına ihtiyaç yoktur!... Millî hâkimiyet ne ırk birliğine, ne de din birliğine

değil, millî birliğe dayanır. Millî bünyede muhtelif ırkların bulunmasının faydalı olacağına ve olduğuna işaret eden âlimler de yok değildir. Bir devlet bünyesinde en tehlikeli faktör, muhtelif ırkların bulunması değil, ideal birliğin olmayışdır. İdeal birliği ve beraberlik olmadıkça müşterek hayat ve müşterek menfaat ve bilhassa millî irade ve hâkimiyet mefhumu da ortadan kalkar. Böyle de olunca o bünye de gayri mesut bir halitadan başka bir kıymet ifade edemez! Hele bir millet bünyesi içinde muhtelif din ve ırktan olanların memleket hudutları dışında hâmi bir kuvvet aramak temayülünü göstermeleri veya kendilerini Türk ve Türk vatandaşı saymıyanların yabancılık ve ayrılık fikrini gütmeleri veya yabancı memleketlerdeki ırktaşlarına doğru atılmak veya ruhunu başka bünyelerde yaşatmak arzusunu beslemeleri büsbütün tehlikeli bir avantürdür! Çünkü, ırk temayül ve iddiaları, bugünkü dünya kuruluşuna göre, hayali bir varlık yaratmak düşünüşünden doğan gayretlerdir ki, bu gayret ve iddialar millî bünyeyi sarsmaktan, sevgi ve karşılıklı saygı duygularını, menfaat birliğini ihlâl etmekten, daha basit bir ifade ile bir anarşi hareketinden başka bir şey değildir.

Biz Müslüman Türk vatandaşları fahr ile, takdir ile teslim ederiz ki, millî bünyemiz içinde bizimle beraber yer almış bulunan azlık yurttaşlarımız, Lozan muahedesinin ekalliyetleri himaye eden hükümlerini istismar etmiyerek memleket kanunlarının himayesini tercih etmek suretiyle memlekete sadakatlerini ve öz yurttaşlarımız olduklarını teyidetmişlerdir.

Bugün azlığa mensup yurttaşlarımız bugünkü devrimde mazinin siyasî müdahale ve entrikalarının doğurduğu ayrılık fikri ve düşünüşlerinden sıyrılarak ıstırap ve neşesini paylaştıkları bir vatanın öz evlâtları olduklarını unutmadılar... Bu, Türk Cumhuriyeti idealine bir inancın, bir bağlılığın müspet bir ifadesi olarak belirtilebilir. Bu ideale inanç millî bünyemizin bir temeli, birliğin bir esasıdır. Bir millet için, daha şümüllü bir mâna ile bir devlet için en yüksek gaye, milliyet realitesini ifade eden bu birliği yarat-

maktır. Millî varlığın ebedileştirilmesinde yıkılmaz bir esas olan da budur!...

Biz, çizilmiş siyasi hudutlarımız içinde emperyalist ve irredantist fikir ve temayüllerden tamamen âzade olarak yalnız ve yalnız kendi kuvvetimizle idealimizi sağlamağa çalışmaktan başka ne bir fikrimiz, ne de bir gayemiz vardır!...

Bizim bugünkü dünya şartlarına göre, en büyük ihtiyacımız bir bayrak altında yaşamanın, ideal birliğinin, menfaat iştirakinin icaplarından doğan riyasız sevgi, samimî bir kaynaşmadır. Biz bir milletin ırkla yaratılacağına ve ancak onunla yaşatılabileceğine inanlardan değiliz! Biz, bilâkis bir milleti yaşatan âmilin, bünyeyi teşkil eden unsurlar arasında ırk, din ve mezhep farkı ne olursa olsun, ruhen sevişme, anlaşma ve birleşme olduğuna ve olacağına inanıyoruz...

Biz, Türkler, Racisme ve Antisemitisme cereyanlarının yer bulamadığı, yaşattırılmadığı bir memleketin evlâdı olarak samimî yurttaşlık duygularına kıymet ve ehemmiyet vermekte fayda görmekteyiz!¹⁴⁵

Muhterem dinleyicilerim;

Osmanlı İmparatorluğu devrinde meşum ve mesut hâdiselerini yan yana kaydeden tarihimizin elem ve ıstırap verici sahifelerini okumaktansa, yapılmış haksızlık veya hataların tashihine çalışmak, uzun bir mazinin itiyat haline getirdiği gayrisamimi zihniyet ve düşünceleri bir tarafa atmağa uğraşmak daha muvafık olur kanaatindeyim. Bu vesile ile *Le Journal d'Orient*'da sayın 'Tekinalp'ın bir makalesini bana verdiler, okudum.¹⁴⁶ Ben de size bazı kısımlarını aynen nakledeyim:

145 "Devlet Teşkilinde Irkçılık ve Milliyetçilik", *Akşam*, 27 Nisan 1947.

146 Burada atıfta bulunulan, Tekinalp'ın 2 Nisan tarihinde *Tasvir* gazetesinde yayınlanan "açık mektup"un *Le Journal d'Orient* gazetesinin 6 Nisan 1947 tarihli nüshasında Tekinalp tarafından özetlenerek yayınlanan tercümesidir. (derl. notu)

Makalesinde muharrir diyor ki:

«Muhterem Başvekil! Mademki siz ideoloji sahasından icra sahasına geçmeğe katiyetle karar verdiniz. Şu halde bizim mazi hayatımıza ait olan meşum zihniyet itiyatlarını koparmak -deraciné etmek- için revolutionnaire bir atılış tecrübesi yapmak sizin iktidarınız dahilindedir.»

Cumhurreisinin defaatla tekrarladığı veçhile, yurdumuzun kucağında yaşıyanların kâffesini her ne suretle olursa olsun, Türkleştirmek hususunun bir vazife olduğunu belirtmişti... Muharrir, bunun mümkün olup olmayacağını sorarken diyor ki: Kırk yıllık Yani olur mu Kâni?!...

Mütefekkirlerden bazıları azlıkların yalnız Türk tebaası olmaları kâfi değildir. Onların hakikî Türk olmaları da lâzımdır... Her şey gibi bu da kabildir. Ancak mazinin unutulması lâzımdır. Aksi takdirde yaşatılamaz!...

İstikbalde bir Musevîyi, bir Ermeni'yi, bir Rum'u hakikî Türkten ayırdetmenin mümkün olamayacağını söyleyen muharrir, bazı âlimlerin Musevî olmalarına rağmen, bugün bir Alman, bir Amerikalı, bir İngiliz olduklarından şüphe edilebilir mi?

Diğer bir mütefekkir de assimilation'dan bahsediyor. Bu hiç şüphesiz kolay ve basit bir iş değildir. Fakat zamanla bu da realize edilebilir. Elverir ki, o bünyede birlikte yaşıyanlar, samimiyetle, vicdani kanaatle birbirlerine bağlanmış olsunlar...

Muharrir makalesine devam ediyor ve diyor ki: Burada hükûmete vazifeler düşüyor: Bütün hemşerilerin aynı duyuş ve aynı fikirle bir tek insan gibi birleşmiş olmalarına ehemmiyet verilmelidir...

Siz bugün bunu hükûmet programına koyuyorsunuz ve diyorsunuz ki, hükûmet, azlıkların hukuk ve vazifelerinde maruz kaldıkları haksızlıkları kaldırmağa, intizamsızlıkları tashih etmeğe karar vermiş bulunuyor. İhtimal bu idarî tedbirlerle yapılacak...

Fakat muvaffak olunamazsa, en nihayet Büyük Millet Meclisine keyfiyet arzolunacak...

Muharrir, makalesinin sonuna doğru diyor ki:

Asırlardanberi yerleşmiş itiyatları bir ihtilâl hareketi yapmadan derasine¹⁴⁷ etmeğe imkân olabilir mi?

.... Atatürk'ün yaptığı bütün inkılâplar, acaba revolutionnaire bir darbe halinde olmasaydı, bütün bu tarihî reform hareketleri vücuda getirilebilir miydi?!.. Siz, revolutionnaire¹⁴⁸ bir hamle ile alâkadarları birleştirdikten ve birbirine karıştırdıktan sonra, azlıkların hukuk ve vazifelerindeki intizamsızlığı, şayet varsa, bertaraf etmeğe muvaffak olursanız, siyasi hayatınızın tarihine şanlı bir sahife ilâve edeceksiniz...

Muharririn makalesinde belirtmek istediği vazife ve hak intizamsızlıklarını ortadan kaldırmak için revolüsyonizm hareketlere ihtiyaç olduğu ve bu yapılmadıkça asırlardanberi yerleşmiş zihniyet itiyatlarını söküp atmağa imkân olamayacağını söylüyor...

Mazide, hattâ Cumhuriyet devrinde yapılmış hataların veya haksızlıkların sebep ve mahiyetine temas etmekten ve bunlar üzerinde ısrarla durmaktan kaçınıyorum. Bu dakika bu mevzu üstünde durmanın da faydasızlığına kaniim! Yalnız bir noktayı belirtmek isterim: Muharririn buyurduğu gibi, asırlardanberi yerleşmiş ve bir itiyat halini almış bir zihniyetin hükûmet tarafından alınmış tedbirlerle, hattâ revolüsyoner bir darbe ile silinivermesine imkân tasavvur etmek bir hayaldir. Hükûmetin icra safhasına giren tedbirlerinin kalbde yerleşmiş bir duygu ve zihniyeti bir anda silemeyeceği muhakkaktır!... Bu vazifenin yalnız hükûmete değil, aynı zamanda o sakat zihniyeti kalbinde taşıyanlara da düştüğünü kabul etmek lâzımdır.

147 Fransızca "déraciner" fiilinin Türkçe telaffuz şekline göre yazılışı. "Kökünü sökmek" anlamına gelir. (derl. notu)

148 Fransızca, "İhtilâlcî" anlamına gelir. (derl. notu)

Türk Cumhuriyeti adaletinin seyyanen herkese tatbiki zarurî ve tabii olmalıdır. Ben de şahsan adaletin organize, medenî bir cemiyet için yalnız bir ihtiyaç değil, en yüksek, kutsal bir gaye olduğunu takdir ederim. Buna inanmış bir yurttaş sıfatıyla söylemeliyim ki, adaletin, müsavâtın hâkim olmadığı bir memlekette, bir cemiyette ferdler arasında millî birlik yaratacak, muhtelif faaliyetlerini tanzim ve telif edecek maddî ve mânevî kuvvetler de iflâs etmiş demektir!...

Nerede cemiyet varsa, orada adalet de vardır. «Ubi societas, ibi jus».¹⁴⁹ Bunun hâkim olmadığı yer santimal¹⁵⁰ realite olan vatan, sadece maddî bir menfat toprağından başka bir kıymet ifade edemez!...

Muhterem dinleyicilerim!...

Ben bugün bir ekalliyet dâvasının memleketimizde yeri olmadığına inanmak istiyorum. Ben artık himayesini diğer yabancılardan beklemek isteyen bir ekalliyet tasavvur etmiyorum! Yanımda benim kadar Türk, benim kadar yaşadığı, idealine bağlandığı yurdunu seven, benim kadar neşe ve ıstıraba iştirak eden yurttaşlar görüyorum.

Biz hepimiz, müşterek idealin, müşterek menfaatlerin, müşterek anane ve ahlâkın, bir kelime ile millî varlığın kudretini şahıslandıran, remzeden tek bir bayrağın himayesinde yaşayan insanlarız. Bu bünyede ekalliyet yok, müşterek bir vatanın öz evlâtları var.

Sayın dinleyicilerim!...

Bugün devletin istiklâlini, yurdun bütünlüğünü, vatandaşların refah ve saadetini millî ideal olarak kabul eden ve hâkimiyeti ırk ve din farkı gözetmeksizin millete, dinî duyguları vicdana bırakan siyasî ve demokratik bir rejimin bu asil milliyetçilik prensibine sadakattan ayrılmıyacağını kabul etmek lâzımdır.

149 “Bir toplum varsa orada hukuk vardır.” Cicero’nun sözü. (derl. notu)

150 Fransızca, “Hissî” anlamına gelir. (derl. notu)

Aziz dinleyicilerim, aksini görünceye kadar inanalım ve tebci edelim.¹⁵¹

* * *

İstanbul Milletvekili Profesör Mim Kemal'in konferansından sonra söz alan ekalliyetlere mensup zatlar, Türk vatanına sarsılmaz bağlılıklarını belirttiler.

Geçen Cuma akşamı Şişli Halkevinde İstanbul milletvekili profesör Mim Kemal Öke'nin ırkçılık ve milliyetçilik ve ekalliyetler mevzuu etrafında verdiği konferansı aynen yazmıştık. Sayın profesör sözünü bitirdikten sonra hazır bulunanları sual sormağa davet etti. İlk sözü umumî meclis âzasından B. Moiz Tekinalp alarak, profesörün fikirlerine tamamiyle iştirak ettiğini, asırlardanberi yerleşmiş olan fena düşünüş ve telâkkilerin, zihniyet ve itiyatların sökülüp atılması icap ettiğini belirtti.

B. Hasan Tahsin Ayni de söz alanlar arasında idi, dedi ki:

- Maalesef memleket hudutları haricinden gelen telkinler yüzünden içimizdeki ekalliyetleri fena telâkkilerden kurtarmak lâzımdır. Aynı vatanın çocukları arasındaki ihtilâfları önlemek ve yakınlaşmayı temin etmek üzere bu gibi telkinleri önlemek lâzımdır. Unsurlar arasındaki bu yaklaşmanın zarurî ve faydalı olduğuna kaniim.

B. Galip Kemalî Söylemezoğlu¹⁵² – Eski devirlerde dahi ekalliyetlere mühim vazifeler verilmiştir. Bu arada devletin askeri, mülkî en mühim mevkilerini işgal eden zevat vardı. Hattâ Osmanlı devletinin Hariciye Nazırlığı, sefirlik gibi çok mühim hizmetlerle temsil etmek imkânı verilmişti. Bu vazifelerde bulunanlar, memlekete, devlete sadakatle hizmet etmişlerdi. Bu itibarla ekalliyetlerin ayrı bir muameleye tabi tutulmamaları lâzımdır.

151 "Devlet Teşkilinde Irkçılık ve Milliyetçilik", *Akşam*, 28 Nisan 1947.

152 Galip Kemalî Söylemezoğlu (1873-1960): Diplomat ve yazar. (derl. notu)

Bu esnada hazır bulunanlardan biri, evlenmek bahsine temas ederek karşılıklı evlenmeler yapıp yapılmıyacağını, bu suretle de yakınlık mümkün olup olmayacağını sormuştur.

Umumî meclis âzasından doktor Kukulis kürsüye gelerek dedi ki:

- Bugün İstanbulun Yunanistana ilhakını isteyen ve Megaloi-dea sahibi bir Rum artık kalmamıştır. Bütün Rumlar bu memleketin evlâtlarıdır. Maddî, mânevî bütün menfaatleri buraya bağlıdır. Eski yanlış fikirleri, emelleri besleyen bir fert kalmamıştır. Doktor Kukulis bundan sonra Türk vatanına bağlılığını heyecanlı bir inanla anlatmıştır.

Bundan sonra kürsüye çıkan bir üniversiteli genç, yaş itibariyle hazır bulunanlara hitabedecek vaziyette olmadığını söyledikten sonra profesör Mim Kemal Öke'den ve B. Moiz Tekinalp'tan birkaç sual sormasına müsaade etmelerini söyledikten sonra suallerini şu surette sıraladı:

- 1- Biz ekalliyetlere karşı samimî hisler beslerken acaba onlar da bize karşı aynı hisle mütehassis midirler?
- 2- Ekalliyetlerle aramızda hasıl olacak yakınlaşma ve kaynaşma fizik bir hâdise mi, yoksa şimik bir hâdise mi olacaktır?
- 3- Ekalliyetlerin kendi lisanlarile intişar eden gazeteleri olmalı mıdır?

Üniversiteli gencin bu suallerini profesör şöyle cevaplandırdı:

- Birinci sualin cevabını benden ziyade burada bulunan ekalliyete mensup vatandaşlarımızın vermeleri lâzımdır. Ancak şunu belirtmek isterim ki bizim onlara yaklaşmak istememiz karşısında onların da aynı ruhî ihtiyacı, heyecanı kalblerinde duymuş olmalarına inanmak isterim. Menfaat birliği, ideal birliği vatandaşlar arasında sevgi ve itimadı yaratan âmillerdir. İkinci suale gelince: Ben öyle düşünüyorum ki hasıl olacak imtizaç ve kaynaşma bir fizik hâdisesi gibi değil, tıpkı kimya hâdiseleri gibi bir birlik mahiyetinde olmalıdır. Kendi lisanlarında gazetelerin intişar etmemesi

şayanı tercihtir. Fakat bu, sırf kendi arzularına bağlı bir iştir. Biz buna müdahale etmeyiz.

Bundan sonra B. Moiz Tekinalp tekrar söz alarak dedi ki:

- Biz Museviler, bu memlekete iltica etmiş ve kemikleri buraya gömülmüş bir vaziyetteyiz. Refahımız, kazancımız bu memleketin mukadderatına tabidir. Vaziyet, bu halde iken bu memleketin bütün evlâtları arasında ayrı düşünmeğe imkân var mıdır? Bir çocuğa annesinin kucağına neden gidiyor diye sorulur mu? Bizim vatana bağlılığımız bir çocuğun anasına bağlılığından farksızdır.

Bundan sonra profesör Mim Kemal Öke, vatandaşlarımızın samimî hislerini belirttiklerini ve bu münasebetle söylenen sözlerden mânevî bir haz duyduğunu söylemiş ve hazır bulunanlara teşekkür etmiştir.

Toplantı bu samimi hava içinde sona ermiştir.¹⁵³

v. Ahmet Hamdi Başar : "Türk Ruhu"

Türk, medeniyetler yıkan Mongol ırkından değildir. Bunu durmadan haykırmak, bu sesi kendimize duyurmak zorundayız.

Geçen Cuma günü Şişli Halkevinde aziz dostum Tekin Alpın «Türk ruhu» mevzulu münakaşalı bir konferansında bulundum. Tekin Alp bu bahiste üç sene evvel bir kitap neşretmişti. Konferansında hem bu kitaptan bir hülâsayı dinleyicilerine verdi; hem de mevzuu yeni müşahedelerle süsleyerek bir neticeye bağladı. Hatibin bu mevzudaki görüşü his denecek kadar ileri ve heyecanlıdır: En eski dünya medeniyetlerini kurmuş, onlara kendi damgasını basmış, tarihin bu en eski ve en ölmez milleti bu büyük kuvvete maliktir. Tekin Alp buna «Türk Ruhu» diyor. En müthiş felâketler karşısında dahi bu ruh ölmez; derhal kurtarıcısını ve kurtarıcı fikrini bulur. Onun için Türk yaşamaktadır. Son Atatürkün kurtarıcı ihtilâl ve inkılâp hamleleri işte bu ruhun eseridir.

¹⁵³ "Devlet Teşkilinde Irkçılık ve Milliyetçilik", *Akşam*, 29 Nisan 1947.

Tekin Alp, Türk ruhunu besleyen kaynağı araştırmaktadır. Bu maksatla tarihin derinliklerine iner. Cengizin kurduğu imparatorlukta ne gibi esasların bulunduğunu araştırır. Dostumuza göre Cengiz her türlü meşakkatlere mukavemet etmeyi ve katlanmayı prensip edinmiş olan göçebe ruhunu yaşatarak dünya imparatorluğu kurmuştur. Ziraate ve şehre karşı düşmanlığı bundandır. Sıkı bir disiplin, töre ve yasaya kayıtsız ve şartsız bağlılık göçebeliğe bağlı olan Türk ruhunun esasıdır. Bununla Tekin Alp göçebeliği müdafaa ediyor, beğeniyor mânası çıkmamalıdır. O, Türk ruhunu besleyen kaynakları araştırıyor. Cengizde bu, «Göçebe ruhu» halinde tecelli etmiştir. İbni Sînâ, Sinan, Fatih, nihayet Atatürkte muhtelif sahalarda kendini göstermiştir. Mesele göçebelikte değil, fakat hayatın güçlüklerine mukavemet eden ve her felâketten sonra yeni bir kurtarıcısını bularak tarihin derinliklerinden istikbalin enginliklerine doğru gitmekte bulunan Türk milletin yaratıcı ve yaşatıcı bir kuvvete malik olmasındadır. Tekin Alp töre ve yasanın ne kadar Türk ruhunda mukaddes bir mâna taşıdığını Cengiz yasasında bulunan ve bohçası dağılmış bir kadına yardım etmeyen süvariye ölüm cezasına çarptıran maddeyi misal göstererek ispat eder. Hülâsa ıztıraplara ve meşakkatlere karşı tahammül etmek töre ve yasayı mukaddes tanımak esaslarına dayanan Türk ruhunun her ne şekilde olursa olsun yaşatılması gerektiğine inanır. Konferansından çıkan bu tabii netice ona mukadder bir suale de cevap vermek vazifesini yüklemiştir:

İyi amma, nesillerden nesillere intikal eden böyle bir ruhun mevcudiyetini kabul edince, ırkçılık zarurî olmuyor mu? Bu ruh ancak irsiyet vasıtasıyla intikal eder. Veraseti kabul edince ırkçılığı da kabul etmek gayet tabiidir.

Hatip, kendi sorduğu suale cevap vermiye çalışmış ve Ziya Gökalp'tan misal getirerek ırkın bu bahiste rolü olmadığını söylemişse de bu nokta konferansta bulunanları tatmin etmemiş ve sonunda profesör M. Kemal tarafından ilmi esaslara dayanan bir itirazla veraseti inkâr eden hatibin mütalaası reddolunmuştur.

Bence bahsin mühim noktası ırkçılık kısmı değildir. Hattâ hatibin «Türk Ruhu» adını verdiği mistik kuvvetin hakikaten milleti-mizde veya ırkımızda mevcut olması halinde bunun kaynaklarını da araştırmak değildir. Belki bu mevzuda en mühim nokta Cengiz misali ortaya atıldığı için, onun kurduğu imparatorluğu ve Attila, Timurlenk gibi diğer cihangirlerin devletlerini ve şahıslarını Türk-lüğe mal eden zihniyettir. Konferansta hatibin müsaadesiyle ben bu temel fikre itiraz ettim. Bu cihangirlerin Türklere düşman olan bir ırka mensup olduklarını, bütün tarih boyunca Türk ve Mon-gol düşmanlığının yaşadığını söyledim. Dostumun bütün fikirleri-ne temelden bir hücumu geçmiş gibi olmamdan çok üzülüyorum. Fakat ne yapalım ki mesele büyük bir tarihi hakikate dayanıyor ve Türkçülük cereyanları başladıktan sonra meşrutiyet fikriyatının feci bir hatası neticesiyle ve fikrin günlük politikaya hizmet etmesi endişesiyle maalesef aramıza karışan bu batıl görüşün hâlâ yaşadığını gösteriyor. Bu görüşe göre, Türkler Orta Asyada Mongol'lar-la aynı ırktandırlar. Türk-Altay veya Türk-Mongol ırkları aynıdır. Onun için Orta Asyada ne kadar Mongol istilâsı ve hareketi varsa hepsi Türke mal edilmiştir ve Türk bunları bir dünya imparatorlu-ğu kurmak için yapmıştır. Bugün esefle görmekteyiz ki, bütün fikir dağarcık'ları kulaktan dolma malûmattan veya toy heyecanlardan ibaret olan gençlik arasında da bu batıl ve hakikat dışı inanış hâlâ hâkimdir. Turancılar ve ırkçılar hep bu feci hataya dayanırlar ve Cengiz gibi, Timurlenk gibi Türk düşmanı Mongol istilâcılarını bize mal etmekte devam ederek milletimizi haksız şekilde küçültürler. Türk tarihine olan sevgisi ve alâkası bu gibi kaynakları tarafsız ayır-mıya imkân vermiyecek kadar samimî ve büyük olan dostum dahi bu hataya düşerek, şüphesiz mevcut olan kurtarıcı ve yapıcı Türk ruhunu araştırırken bunu Cengizlerin, Attilâların göçebe ruhuna dayamak ve onun öldürücü istibdadını ise meziyetmiş gibi bu ruha kaynak yapmak yanlışlığına kendini kaptırmıştır.

Halbuki bu Mongol göçebe ruhu, ziraatten, yerleşmekten, medeniyet kurmaktan ve hür bir hayata ulaşmaktan başka gaye-

si olmıyan asil Türk ruhiyle bütün tarih boyunca tezat halinde yaşadı. Türk çalıştı, tarla ekti, şehir kurdu, medeniyet yarattı; fakat bunu Mongol istilâları yıktı, altını üstüne getirdi. Onun için Türk Orta Asyada bu vahşi kuvvetle çarpışamayacak, onu emri altında bulunduramayacak duruma düşünce akınlar ve göçler yaptı; başka iklimlere giderek oralarda medeniyetler kurdu. Yani şehir yaptı, devlet yaptı, cami, medrese, kütüphane, eser, iş yeri, hulâsa medeniyet için ne lâzımsa hepsini yarattı. Türklerin Mongol istilâcılarının kurtulmak için son yaptıkları akınlar ve mühaceretler Anadolu'nun Türkleşmesi oldu. Burada en son gelenlerden dört yüz hanelik bir aşiret, hemen yerleşerek tarihin en büyük devletlerinden birini kurdu. Türklerin medeniyete yaptıkları en büyük hizmet, medenî âleme karşı Mongol istilâları bakımından büyük bir sed vazifesi görmeleri olmuştur. Bu sayede Avrupa medeniyeti kuruldu ve dünya rahat etti. Sonra Türklerin Osmanlı İmparatorluğu vasıtasile getirdikleri (Siyasî bünyesi bütün, geniş ve teşkilâtlı, iktisadî bünyesi ise hür ve emin) cemiyet fikri, o zaman dünyanın kurtarıcı fikri oldu ve bilindiği veçhile garp medeniyeti bu Türk fikrinin gerçekleşmesi sayesinde kurulabildi.

Mongol istilâsını en son kırmak üzere hayatını ve tahtını feda eden bedbaht Yıldırım Beyazıt'tan sonra da Türkün Avrupa eşiğinde kuvvetle yerleşmiş halde kalması, artık Mongol tehlikesini medeniyet âlemi için ebediyen yok etti. Körü körüne şeflerine, töre ve yasalarına bağlanan Mongol ruhu asla Türk ruhu değildir. Bilâkis Türk bunun tamamen zıddı olan ve yerleşmiş medeniyetlere has geniş bir hürriyete, kanun ve nizam fikrine, fakat bunların daima değişebilen şeyler olduğu fikrine bağlıdır. Türkün hayatında hiçbir töre veya yasa ebediyen yaşamamıştır. Halbuki Mongollarda bugün bile Cengiz yasası yaşar ve Tekin Alp'in konferansında bir zatın söylediği gibi, Ümmü Derya'da işleyen vapurlara abdesthane konamaması gibi hâlâ Rusların dahi değiştiremedikleri yasalarından Mongollar kurtulamazlar.

Türkü medeniyetler yıkan ve kendine düşman olan Mongol-

larla aynı ırktan aynı tarihten adderek milletimizi bilmiyerek küçültmüş politikacı sözde âlimlerimizin bu memleket gençliğinde ve fikir hayatında yarattığı büyük tahripler üzerinde ehemmiyetle durmalıyız. Türk tarihinde Mongol istilâları bizim için felâketler getirdi. Osmanlı devleti kurulmasıyla bütün dünya için atlatılan bu tehlikeye şimdi milletimiz mânevî sahada kapılmış bulunuyor. Irkımızın bunlarla alâkası olmadığını, Hind, Avrupaî menşeli olduğumuzu, Avrupalılar gibi beyaz ırka ve aynı tarihe bağlı olduğumuzu ve hele Mongollara has olan göçebe ruhu ve öldürücü disiplin ve istibdad usulleriyle Türkün ne yaratılışının, ne de güttüğü medeniyet fikrinin uzlaşamayacağını durmadan haykırmak dünyadan evvel bu sesi kendimiz duyurmak zorundayız.¹⁵⁴

vi. Ahmet Hamdi Başar : “İrk ve Kan Nazariyeleri Çocukça ve Abdalcadır”

Millî ruhun ve esasların nereden geldiğini araştırırken kökünün yüzlerce, hattâ binlerce sene evvelki hâdiselerde aramayı bilmeyenler saf, bilenler de kötü niyetlidir.

25 mayısta bu sütunlarda «Türk ruhu» başlıklı bir yazımdan dolayı Çankırıdan bir, Ödemiş'ten bir ve İstanbul'dan da iki mektup aldım. Birincisi müstesna, diğer mektuplarda tebrik ediliyorum; yanlış bir yoldan Türkçülüğü sürükleyen akıntılara mukavemet lâzım geldiği bildiriliyor. Demek bu okuyucularıyla hem fikirim.

Fakat Çankırıdan, altında imza yerine «Anadoludan birkaç vatandaş» işareti bulunan mektup öyle değil... Meğer «koskoca 'Türk dünyasını tam iki büyük parçaya ayıran bir cinayet» yapmışım! Okuyucularım hatırlarlar ki ben, bahsedilen makalede, «Türk ruhu» adı altında bir konferans veren Tekin Alp'in ileri sürdüğü görüşleri tenkid etmiştim. Konferansçının, bir Musevi vatandaşımız olmasından dolayı, «ırkçı» olmasına maddeten imkân yok. Buna rağmen asırlardan asırlara, nesillerden nesillere intikal eden

154 Ahmed Hamdi Başar, “Türk Ruhu”, *Son Posta*, 25 Mayıs 1947.

bir «Türk ruhu»nun mevcudiyetinden bahsediyor. Buna «Göçebe ruhu» ismini veriyor.

Amma göçebeliliği aşağı mânada almıyarak muharip, akıncı mânasına alıyor. Bu ruh meşakkatlere, mahrumiyetlere tahammül etmek, şehrin ve medeniyetin âlâyişine kapılmayıp hemen akın edebilecek şekilde daima yaylada kalmak, hattâ ziraate ve toprağa bağlanmamak, yasaya ve töreye son derece bağlı olarak yaşamak ve bir şefin arkasından gitmek şeklinde hülâsa edilmektedir. Tekin Alp'a göre, uzun asırlar Türkün millet olarak yaşamasının sebebi ve sırrı budur.

Şimdi acaba bu «ruh» nereden geliyor? Dostumuz bunu araştırırken Cengizin hayatına ve yasasına bakıyor. Orada bunları tamamı tamamına buluyor. Cengiz tebasının ziraatle uğraşmasını istemezmiş; şehirlere karşı düşmanlık beslermiş; çok sert ve katî kanunları varmış; onu münakaşasız herkes dinlermiş. İşte diyor, Türklüğü ebediyen yaşatan ruh buradan geliyor!.

İş bu kadarla da kalmıyor. Son asırlarda şehirlere yerleşmek ve Avrupa ile temas etmek dolayısıyla Türkün bu güzel ruhtan uzaklaştığından konferansçımız, samimî şekilde, şikâyetçidir. Bereket versin ki, Atatürk imdada yetişti ve Türk ruhu tekrar canlandı. Tekin Alp'e göre sahilten uzaklaşarak, stepte «Ankara» gibi bir hükûmet merkezi seçmemiz, şu Cengizlerden gelen Türk ruhunun hâkim olmağa başlamasından başka bir şey değildir.

Ben bu konferansta bulunarak sonunda, bu fikirlere hiç iştirâk etmediğimi, bahsedilen şeylerin Türk ruhuna ve anlayışına tamamen tezad olduğunu, göçebe ruhunun ancak Mongollarda bulunduğunu ve Cengizle Timurlenk gibi cihangirlerin de bizimle alâkaları bulunmadığını söyledim. Benim oradaki sözlerim, geniş bir alâka ve heyecan uyandırdı; hattâ temiz duygularla hareket eden dostum Tekin Alp müşkül bir duruma düştü. Umumi harp esnasında Sibiryada esir yaşamış bir emekli subayımız heyecan-

la kalkarak, başından geçen vakalara istinaden Mongol ırkının Türklere düşmanlığına aid menkıbeler anlattı. Ben de mahdud bir muhitte geçmiş olan bu konuşmaları bir yazıyla okuyucularıma aksettireyim, dedim ve o makaleyi yazdım.

Çankırıdan mektup yazan okuyucum kimdir, Mongol ırkından olup Türk-Mongol kardeşliği ve ırk beraberliği tezine hücum ettiğim için mi kızmıştır? Oralarını bilemiyorum. Yalnız hiç tarihçi olmadığı, hattâ bir münevvere yakışmayan hiddet ifadesine göre, böyle şeylere alâkalı da bulunmadığı anlaşılıyor. Yalnız ben kendisine ve belki aynı durumda olan diğer okuyucularıma şunu söylemek isterim: Nazarımda bugün bir Mongol, bir Lâz, bir Çerkes ve hattâ bir Habeşin Türk olması mümkündür; nitekim Tekin Alp dahi Türktür. Aynı şekilde altmış beş kuşağa kadar şecere sayarak su katılmamış Türk olduğunu ispat edebilecek bir adamın da Türklüğe düşman olması ve Türk olamaması pek mümkündür. Bu itibarla tarihî realiteler içinde ancak kabile devrinde yaşamış ve bir millet haline gelmemiş insanlar tarafından iddiası mümkün olan ırk ve kan nazariyelerini çocukça ve hattâ aptalca bulurum. Onun için bugünkü hayatımıza hâkim olan millî ruhun ve esasların nereden geldiğini araştırırken onları geri, müstebid, şehir ve yerleşme düşmanı, göçebe bir Mongol an'anesine bağlamayı ve kökünü yüzlerce, hattâ binlerce sene evvelki hâdiselerde aramayı bilmiyenler için saflıklarına, bilenler için de kötü niyetlerine misal olarak alırım. Zaten hem ırkçılığı reddetmek, hem de Cengizlerin ruhu bizde vardır demek kadar tezat bir iddia olamaz. Onun için ben «Mongollarla Türkler bir değildir ve hattâ düşman yaşamışlardır» dersem, bu nihayet tarihî vesikalarla benim ispata mecbur olacağım bir iddia olur. Yoksa bununla ben ne bugünkü Türklüğü parçalarım; ne de bugün Türklerle Mongollar birbirine düşmandır demiş olurum. Tarih başka, bugün başkadır. Aynı yerde yaşayıp birbirine karşı menfaat tezadları dolayısıyla düşman olmuş insanlar ve milletler, onları düşmanlığa götürmüş şartlar ortadan kalkınca ebedî kardeş bile olurlar. Milletlerin ve insanla-

rın birbirine dostlukları veya düşmanlıkları başka, ırk beraberliği veya ayrılığı başkadır. Bizim yalnız kızmaktan, «Vatan Silistre» edebiyatı yapmaktan ve arasına heyecanlanıp öteyi beriyi tarumar etmekten başka şey yapmıyan sözde Türkçülerimizin asıl aldandıkları nokta budur.

Onlar kan beraberliği ispat edildi mi, insanların kuzu sarması gibi artık dost olup, bütün bu aynı kandaki insanların birleşivereceğini sanıyorlar. Ne münasebet? Biraz düşünseler onlar da bulurlar. Cengizler ve onların ırkile akrabalığımız baba, ana bir kardeşlik derecesinde yakın mı? Bugün iki öz kardeş menfaat meselesi ortaya girdi mi, kanlı bıçaklı bile oluyor. Değil menfaat, kızkardeşler elbise veya saç tuvaleti meselesinden bile birbirine düşman kesilebiliyorlar.

Onun için bir adam kalkar, meselâ Türklerin yetmiş iki buçuk milletin babası olduğunu, filan falan milletlerin kanları Türk bulunduğunu söylerse, hattâ ispat ederse bundan ne çıkar? Yalnız bir tarih davası, ilmî bir araştırma mevzuu çıkar. Bunun bugünkü hayatımıza, dostluklarımız veya düşmanlıklarımıza tesiri nedir? Yarenlik etmek, arada sırada dostluk münasebetleri kurmak isterken:

- Bakınız; biz aynı ırktanız; deyip lâfa bir pelesenk bulmıya yarar. Ötesi? Ötesi lâf ve güzaftır.

İşte ben bu kanaatte olduğum ve ilim ve fikir işlerinde hiddetin, asıp kesmenin, korkutmanın veya palavranın yeri olmadığına inandığım için serbestçe fikrimi söyledim ve Mongollarla Türkleri aynı ırktan telâkki eden, onlara aid esasları bize mal ederek ırkımızı ve milletimizi olmadığı gibi göstermiye sebep olan iddiaları reddettim. Şimdi Çankırıdaki okuyucum benden:

- Sen hangi vesikalara, kitaplara istinad ederek böyle bir iddiada bulunuyorsun? Benim bildiğim başkadır; diye bana mektup yazarak bahsi aydınlatmamı ve fikrimi müdafaa etmemi istiyebilirdi. Halbuki o, öyle yapmıyor ve hiç sorgu suale lüzum gör-

meden hemen hükmünü veriyor; elimden gelse, diyor sizi mahkemeye veririm, yaptığınız cinayetten dolayı asılmanızı isterim... Tanımadığım bu Türkçü bunları yapamayınca Türklüğün verdiği şu hükmü (!) tebliğ ediyor:

«Uzun boylu münakaşaya lüzum yok; sizi Türklüğün kara listesine dahil ettik. Hesaplaşacağımız gün katî cevabı alırsınız.»

Ben bu mevzuu, ne hakkımda Türklüğün (!) verdiği hükme itiraz, ne de okuyucuma tatmin edici cevaplar vermek istediğim için ele almadım. Belki sayın okuyucularım, bu satırları temiz bir millî heyecan içinde yazmış ve yazılarımla kendi duygularını hırpaladığım zannına kapılmıştır; o takdirde bugünkü makalemle yaptığının hatasını anlar ve başka türlü düşünmeye çalışır. () zaman bir vatandaşı dalâletten kurtarmış olduğum için ben de mânen müsterih olurum. Fakat asıl beni bu mevzua çeken şey, kendilerini Türkçü sanan veya cidden heyecanları ve millî sevgileri onları o yola götüren gençlerimizin tarihe, kitaba ve vesikaya hiç iltifat etmeden, sadece duygularile hareket edip, ona göre kendilerine bir Türkçülük yolu çizmeleridir. Bu gençlerle hiçbir şey konuşulmaz ve konuşulamaz. Çok hiddetlidirler; bilemezsiniz, yazılarınıza ne mâna verecekler, hakkınızda ne düşüneceklerdir? Buraları tamamen sizce karanlıktır. Durup dururken odanıza bunlardan beş on tanesi gelip millî heyecanlarını teskin için kitaplarınızı, yazılarınızı paramparça edebilirler, eğer boş bulunmuş ta oralardan sıvışmamışsanız, başınıza nelerin gelebileceğini söylemiye lüzum yok:

- Durun, evlâdlarım; asmadan, kesmeden evvel beni bir defa dinleyin; ben sizin düşmanınız değilim; ben de milletimi sizin kadar severim.

Falan gibi sözlerin hiç biri para etmez. Yüksek ve görünmez mahkemenin verdiği hüküm infaz olunacaktır.

İşte maalesef bir kısım Türkçülerimiz bu ruh haleti içindedirler. Kitaba ve hakikate bakmadan, ananeye, töreye bağlı kalarak,

bunun haricinde her şeyi inkâr etmek, şüphesiz, Cengizin temsil ettiği Mongol ruhunun esasıdır. Bizim asıl yenmek gücünde olduğumuz şey budur. En zararlı ve en korkunç bir mikrop gibi bu göçebe, müstebid ve geri ruhu damarlarımızdan söküp atmalıyız. Davanın esası budur; yoksa Cengiz Türkmüş, yahud ben Türk değilmişim; bunların hepsi ilim ve vesika ışığı altında görüşülür, anlaşılır şeylerdir. Oysa ki, benim Mongol meselesi hakkındaki iddiam, tarihin bugün en kati hakikatleri halini almış, adetâ mütearifeleşmiş bir şeydir. Birçok hakikatler gibi bunu da bir insan bilmiyebilir, fakat bundan dolayı onu söyliyene kızmaz, öğrenmiye çalışır. Çankırıda okuyucuma biraz kendine gelmesini, okuyup öğrenmesini tavsiye ederim.¹⁵⁵

2- Tekinalp'ın Yahudilerin Türkleşmeleri Hakkındaki Görüşleri (1947-1955)

Tekinalp'ın çok partili demokrasi döneminde Türkleşme konusunda beyan ettiği görüşler, Tek Parti dönemindeki beyanatlara kıyasla bazı farklılıklar içermekte.

Tekinalp bu dönemdeki yazılarında Yahudilerin Türkleşme sürecinin sona ermediğini belirtmesine rağmen gelecekte umutlu olduğunu da ifade etmekte. Tekinalp, 14 Mayıs 1950¹⁵⁶ ve 2 Mayıs 1954¹⁵⁷ milletvekilleri seçimlerinde İstanbul'dan CHP adayı olacak ancak seçilemeyecektir. Tekinalp bu dönemde beyan ettiği görüşlerin bir kısmını, milletvekili adayı olması nedeniyle seçimlerden önce kendisi ile yapılan mülakatlar esnasında dile getirecektir.

155 Ahmet Hamdi Başar, "İrk ve Kan Nazariyeleri Çocukça ve Abdalcadır", *Son Posta*, 22 Haziran 1947.

156 "İki Ana Parti İstanbul Adaylarının Hayatlarına Dair Malûmat", *Vatan*, 7 Mayıs 1950.

157 "İstanbul Adayları", *Vatan* 30 Nisan 1954. Tekinalp, bu seçimlerde 133.648 oy alacaktır. Kaynak: "İstanbul'daki Seçim Neticesi", *Vatan*, 5 Mayıs 1954.

a- Avram Leyon: "Türkiye Musevilerinin Vaziyeti - Muhterem Bay Tekin Alp ile bir mülâkat"

Şehir Meclisi âzasından eski İktisat Profesörü mezhepdaşımız M. Tekinalp'ten gazetemiz için bir mülâkat istedik. M. Tekinalp'ı ve daha doğrusu 35 seneden beri muharrir olarak kullandığı nam ile Tekinalp'ı okuyucularımıza takdime lüzum görmüyoruz. Kendisi yalnız memleketimizde değil, *Kemalizm*, *Türk Ruhu* gibi Türklük hakkında muhtelif ecnebi lisanlarıyla neşrettiği eserlerle Türkiye haricinde dahi maruf bir şahsiyettir.

Tekinalp bütün suallerimizi açık bir ifade ile cevaplandırmak lütfunda bulundu.

S — Türkiye Musevilerinin vaziyetini nasıl görüyorsunuz?

C — Bugün için gayri tabii ve anormal, yarın için mükemmel ve parlak görüyorum.

S — Lütfen fikrinizi izah eder misiniz?

C — Türkiye Musevilerinin tarihi seyri, tarihi gelişmesi henüz tamamlanmamıştır. Türk İnkılâbı, Türk Anayasası Türkiye Musevilerine bir gaye tayin etmiştir. Türk İnkılâbından sonra hiçbir mâna ifade etmeyen Osmanlılık zihniyetinden büsbütün ayrılıp bütün mânasiyle Türklüğün zihniyetine kavuşmak. Türkiye Musevileri bu gayeyi memnuniyet ve iftiharla benimsediler ve bir an evvel gayeye varmak için yola çıkmış bulunmaktadır. Fakat Osmanlılıktan Türklüğe geçmek tarihi bir devre teşkil eder. Tarihi devreler bugünden yarına tekemmül etmezler. Seneler ve bazan aylar sürer, gelişmelere ihtiyaç vardır. Fakat rejimimiz inkılâp hamleleriyle ileri gittiği için Türkiye Musevilerinin memûlden daha çabuk Türkleşmeğe muvaffak olacaklarını ümit etmek yerinde olur.

S — Bugünkü vaziyetin, gayri tabii ve anormal olduğunu söylediniz. Ne demek istiyorsunuz?

C — İnkılâp rejimimizin Anayasamızın bize tayin ettiği gaye

henüz tam ve şamil mânasıyla realite haline gelmediği için, başka medenî memleketlerdeki mezhepdaşlarımız kadar memleketimizin umumi hayatına iştirâk edemiyoruz. İçimizden henüz memleket çapında bir Disraeli,¹⁵⁸ bir Luzzato,¹⁵⁹ bir Blum,¹⁶⁰ bir Bergson,¹⁶¹ bir Durkheim,¹⁶² bir Einstein¹⁶³ yetişmedi. Bu hususta ne sizin, ne benim, ne Ahmedin, ne Mehmedin kabahati yoktur. Bu hususta yegâne suçlu tarihtir. Maamafih bu anormal ve gayri tabîî vaziyeti düzeltecek olan yine tarihi gelişmedir. Büyük Türk mütefekkeri merhum Ağaoğlu Ahmed'in 18 sene evvel *Türkleştirme* kitabım için yazdığı mütalâada ifade olunduğu veçhile gün gelecek Türkiye Musevileri meyanında dahi Avrupadaki büyük devlet adamları çapında ilim fikir adamları yetişecek ve memleket onlarla iftihar edecektir.

— Bugünkü gayri tabîî ve anormal haller hakkında bazı misaller verir misiniz?

— Pek çok misaller gösterebilirim. Fakat gazetenizin hacmi buna müsait değildir. Maksadımı anlatmak için gazetenizi misal göstermek kâfidir. Gazeteniz bir Musevi gazetesidir. İngilterede *Jewish Chronicle*, Fransada *Univers Israélite* gibi Musevi gazeteleri vardır. Onlar ana dil[de] hatta sadece dil sayılmış olmayan bir “idiome” ile çıkmıyor. Okuyucuların ana dili olan İngilizce veya Fransızca çıkıyor. Gazeteniz dahi baştan aşağı Türkçe yazılabildiği gün vaziyet büsbütün normal ve tabîî telâkki olunabilecektir. Ben bu mesut günü uzak görmüyorum.

158 Benjamin Disraeli (1804-1881): Britanya başbakanı. (derl. notu)

159 Moşe Haim Luzzatto (1707-1746): İtalyan Yahudisi haham, Kabalist ve felsefeci. (derl. notu)

160 Leon Blum (1872-1950): Fransız siyasetçi. (derl. notu)

161 Henri-Louis Bergson (1859-1941): Fransız felsefeci. (derl. notu)

162 Emile Durkheim (1858-1917): Fransız sosyolog. (derl. notu)

163 Albert Einstein (1879-1955): Alman teorik fizikçi. (derl. notu)

Pek uzak olmıyan bir maziye ait “Vatandaş Türkçe Konuş” gü-rültülerini elbette hatırlarsınız. Bugün bu devir tarihe karışmak üzeredir. Çünkü ilk mekteplere devam etmekte olan yeni nesil Musevi çocukları Türkçeyi ana dili olarak konuşuyor, Türkçe ya-zıyor ve Türkçe düşünüyor. Şimdi artık vaktiyle yaptığımız gibi Türkçe konuşturmak için birlikler, cemiyetler kurmağa lüzum kalmamıştır. Tekrar ediyorum: Bugünkü gayri tabii ve anormal hallerin ortadan büsbütün kalkacağı günü pek uzak görmüyorum. Son zamanlarda memlekette şahidi olduğumuz “demokrasi” ha-reketinin gelişmesi gibi hâdiseler bu mesut gayenin daha çabuk tahakkukuna elbette yardım edecektir.¹⁶⁴

b- Avram Leyon: “Bay Tekin Alp ile ikinci mülâkat - Türkiye Musevilerinin Vaziyeti”

27 Kasım 1947 tarihli nüshamızda Sayın Bay Tekin Alp ile yaptığımız bir mülâkatın neticesini okuyucularımıza sunmuştuk. Mumaleylehin beyanatı okuyucularımız tarafından fevkalâde bir mülâka ile karşılandığı için, kıymetli Türk mütefekkirimize yeniden müracaat ederek birinci mülâkatta temas edilmeyen bazı noktalar hakkında mütalalarını sorduk. Bay Tekin Alp suallarımızı mem-nuniyetle cevaplandırdı.

Bu geniş görüşlü mütalaaların dahi okuyucularımız tarafın-
dan aynı alâka ile karşılaşacağını şüphesiz sayarız:

S. — 1928 tarihinde neşr ettiğiniz *Türkleştirme* nam eseri-nizde Türk musevilerinin “Türkleşme”si için Tivrattaki “Evamiri Aşire”ye nazire olarak on tavsiyede bulunmuşdunuz. Bu tavsiye-ler, o zaman bütün Türk matbuatında pek mühim ve uzun boylu neşriyata sebebiyet vermişti. Bu gün aradan 19 sene geçtiği halde aynı fikirde misiniz? Evamiri Aşire namile vasıflandırdığınız tav-siyeleri yenilemeği lüzum görüyor musunuz?

C. — Şimdi artık Türkleştirme için evamiri aşireye katiyen lü-

164 “Türkiye Musevilerinin Vaziyeti”, *Şalom*, 27 Kasım 1947.

zum görmüyorum. Türk Musevilerinin Türkleşmesi tabii seyrini takip ediyor. Türkleşmenin yakın bir atide tamamı ile tahakkukuna engel olabilecek hiçbir âmil görmüyorum.

S. — Bu kati ifadenizde fazla iyimserlik yok mu? Varlık vergisi gibi hadiseler bu gayenin tahakkuku için bir engel teşkil etmez mi?

C. — Bu gibi hadiseler elbette tesirsiz kalamaz. Bu gibi hadiselere sebebiyet verenler elbette tarihe karşı pek ağır bir mesuliyet yüklenmiş oldular. Tarih, onlar hakkında er geç hükmünü verecektir. Fakat, hadiselerin tesirleri her zaman ve her memlekette ancak geçici mahiyette olur. Ta ebediyete kadar payidar olan, anayasanın ruhunu teşkil eden esaslar ve prensiplerdir. Bu itibarla vatandaşlık bahsında, vatandaşın uhdesine düşen vazife, bu anayasanın ruhuna uygun bir suretle hareket ederek ve Osmanlılık devrinden arta kalan ve bu anayasanın ruhile telifi mümkün olmıyan aykırılıkları kökünden koparmağa çalışmaktan ibarettir.

S. — Vakti geçmiş evamiri aşire yerine bugünkü tarihi gelişmeğe uygun bir tavsiyeniz yok mu?

C. — Bugünkü tavsiyem ve daha doğrusu temennim: “Türk musevilerinin Avrupa ve Amerikadaki mezhepdaşlar kadar millî kültürü bir an evvel benimsemelerini görmekten ibarettir.”

S. — Bu hususta yalnız Musevi vatandaşların çalışması kâfi midir?

C. — Bu hususta en doğru cevabı *Türkleştirme* kitabımda merhum Yunus Nadinin uzun mutalaasında bulacaksınız. Yeni Türkiyenin siyasî ve fikri hayatında mühim bir rol oynamış olan merhumun mutalaasına göre, bu hususla hem hükümete hem de din ve ırk farkı gözetmeksizin bütün Türk vatandaşlara dahi ait mühim vazifeler vardır. Benim samimi kanaatım dahi bundan ibarettir. Hiç şüphe yok ki tarihi gelişme gerek hükümete ve gerek

bütün Türk vatandaşlarına vazifelerini yaptıracaktır. Er geç anayasanın ruhu canlı bir realite haline gelecektir.

Kıymetli Türk mütefekkirimiz muhterem Bay Moiz Tekin Alpden mülâkatları için teşekkür ederek ve vaktini fazla israf etmek istemiyerek, üstattan ayrıldık.¹⁶⁵

c- "Bay Tekin Alp Bize Siyonizmden Ve Türk Yahudiliğinden Bahsediyor"

Memleket Aşkı Özel Yakınlıkları Dışlamaz – Hamburg Siyonist Kongresi (1908) – İttihat Terakki ve Siyonizm – Dağınık veya Kesifleşmiş Göç? – Asimilasyon Bir Vakıdır.

[“Musa dinine mensup bir Türk vatandaş Siyonist harekete veya yeni kurulan İsrail Devleti’ne karşı bir sempati besleyebilir ve bunu gösterebilir mi?” suali, halk arasında büyük bir alaka uyandırdı. Biz de, Belediye Meclisi âzası, eski iktisat bilimlari hocası ve bu konudaki otoritesi tartışılmaz olan Tekin Alp’e bu ilginç vicedan meselesi hakkındaki görüşlerini sorduk. Çok değerli iktisatçı ve *Kemalizm, Türkleştirme, Türk Ruhu* gibi en bilinenlerini saydığımız birçok kitabın yazarı suallerimize cevap verme nezaketini gösterdi.]

Hamburg Kongresi

S — İyi bir Türk yurttaşının aynı zamanda Siyonist olabileceğine inanıyor musunuz?

C — Bence vatan ve ulus aşkı, hiçbir münhasırlığı ihtiva etmez. Bütün ülkelerde iyi bir yurttaş herhangi bir bölgeye, ülkeye veya etnik gruba karşı bölgesel, geleneksel, ırksal, dinsel vb. vasıflı özerk sempati ve hisler besleyebilir. Aksine olması halinde, neredeyse bütün Amerika yurttaşları geldikleri ülkelere, ait oldukları etnik gruplara özerk sempati ve hisler beslediklerinden Amerika’da iyi yurttaşların var olmadığını kabul etmek gerekirdi.

165 “Türkiye Musevilerinin Vaziyeti”, *Şalom*, 25 Aralık 1947.

Kendi geleneklerine bağlı kalmış olan milyonlarca Yahudiden başka, bazı Amerikalıların cermanizme sempatisi var, İtalya, İrlanda, vb. kökenli olan diğer Amerikalılar ayırdıkları vatanlarına karşı sempati besliyorlar. Bu insanlar sempati duydukları bu hareketler, bu ülkeler lehine gösteriler tertip etmekte ve hatta bu hareketin lehine siyasi olarak müdahalede bulunmakta hiçbir mahzur görmüyorlar. Birleşik Krallık olan İngiltere’de İskoçların ve Gal halkının özerk duyguları sık sık siyasal hayatta kendini göstermektedir. Fransa’da Fransızlar, her biri kendi bölgesel dilleri, kendi gelenek ve görenekleri, kendi folklorları ve bu tarz başka hususiyetlere sahip olan Bretonlar, Provensaller ve başka uluslar olarak bölünürler. Bizim ülkemizde de çok belirgin bölgesel özellikleri fark ediyoruz. Karadeniz kökenliler, yani Başvekil Hasan Saka’nın hemşerileri, Ege Denizi bölgesinden olanlar, Rumeli doğumlular veya Doğu vilayetlerinden olanlar hemşerilerine karşı duydukları dayanışma hislerini saklamazlar.

Böylece, ata geleneklerine ve dinî bağlarına sadık iyi Türk yurttaşları, Siyonizme, ülkenin menfaatlerinin tersi yönünde gitmediği sürece, rahatlıkla sempati besleyebilirler.

Yahudi Yurdu Meselesi

S — O zaman neden cevabınızın sonunda ihtiyatlı olarak konuştunuz? Böyle bir ihtimalin olabileceğini düşünüyor musunuz?

C — Şu anki durumda bu tarzda bir ihtimale yer verecek bir zemin yok ama bu ihtimalin geçmişte bir rol oynadığını da unutmamak lazım. Bu fırsattan istifadeyle çok enteresan bir tarihi vakıadan bahsedeyim.

Jön Türk İhtilâli’nin başarıya ulaşması sayesinde Türkiye’de Meşrutiyet’in ilan edildiği 1908 senesiydi. O zaman Siyonist Hareket Komitesi âzası Dr. Jacobson geçici bir müddet için Selanik’de bulunuyordu ve bana Hamburg Siyonist Kongresi’ne delege olarak katılmamı teklif etti. Bu vazifeyi, Türkiye Yahudilerinin yurtseverlik hislerinin ve vazifelerinin zarar görmemesi-

ni sağlayacak biçimde bir formül bulduğu takdirde kabul edebileceğimi ona bildirdim. Bizzat kendimin bu formülü hazırlamamı ve kendisine takdim etmemi teklif etti. Basel Kongresi'nde hazırlanmış programdan Amme Hukuku'nun Millî Yurd'u[n tesisini] garanti altına alan maddesinin çıkarılmasını isteyerek bunu yaptım. Türk Hükümetinin de onaması halinde Türk Anayasasının Milli Yurd'un teminatı için kâfi olduğunu belirttim. Yahudi göçünün sadece Filistin topraklarıyla sınırlanmamasını ama bütün Türkiye'ye de yayılmasını teklif ettim. Tam da o dönemde, İttihat ve Terakki idarecileri tarafından çok müsbet karşılanmış olan bu göçün lehine bir kampanyayı Türk gazetelerinde yürütmekteydim. Dr. Jacobson, Hamburg Kongresi'nin teklifimi resmî olarak öne çıkarmak için elverişli bir durum yaratmış olduğunu söyledi. Hamburg'a gittim ve Türkiye'nin faal ve sadık unsurlara çok ihtiyaç duyuyor olmasından dolayı Kongre'nin bir oturumunda Yahudi göçünü bütün Türkiye'de yayma fırsatı üzerine konferans verdim. Kongrenin Daimi Komitesi'yle münasebete geçtikten sonra, Milli Yurd'a bağlı olan maddenin meriyetten kaldırılması üzerine yapmış olduğum teklifin fazla bir gerçekleşme ihtimali olmadığını gördüm. Bunun üzerine, Kongreyi terk ederek Selanik'e döndüm ve böylece Siyonist hareketle de bütün rabitamı kestim. Bununla birlikte, Yahudi göçünün bütün Türkiye'ye tatbik edilmesi meselesi hep kalbimdeydi. Bu hislerime itaat ederek ve J.T.O. (Jewish Territorial Organisation)¹⁶⁶ reisi Dr. Gustav Kohn'un araya girmesiyle birlikte, dünya çapındaki bu teşkilatın reisi Israel Zangwill¹⁶⁷ ile yazışmaya başladım. Ünlü Yahudi yazar bu meseleyle çok alakadar oldu ama Türk makamlarından göçmenlerin millî geleneklerini ve kültürlerini geliştirme imkânını bulabilecekleri bir kültür merkezinin yapı-

166 1905 yılında Britanyalı bir yazar, eleştirmen ve aktivist olan Israel Zangwill tarafından kurulmuş teşkilat. Amacı, Yahudileri Osmanlı idaresi altındaki Filistin toprakları dışında bir yerde yerleştirmektir. (derl. notu)

167 Israel Zangwill (1864-1926): İngiliz mizahçısı ve yazarı. (derl. notu)

labileceği belirli bir bölgenin tahsis edilmesini talep etmek istediğini ifade etti. O zaman Dr. Zangwill'in isteğinin Türkiye'ye yerleşmiş Yahudi cemaatlerinin menfaatlerine uygun olmadığına farkına vardım.

O tarihlerde daha çok ihtiyacımız olan şey, Osmanlı dönemi boyunca uzaklaşmış olduğumuz Türk kültürüne ve diline asimile olmak için elimizden gelen her şeyi yapmaktı. Türkiye Yahudileri olarak bundan sonra, ilk vazifemizin yaşadığımız ve bugün Anayasası sayesinde bütün medeni haklarımızdan faydalandığımız ülkenin kültürüne, diline ve ülküsüne bütünüyle asimile olmak olduğuna ikna oldum. O gün bu gündür kendimi bu işe hasrettim. Bu konudaki kitabımı ve çok sayıdaki yazılarımı şüphesiz biliyorsunuzdur. On yıllar boyunca, bu amaç uğruna kesif çalışmalar içinde olmayı hiç bırakmadım ve iktidardaki bazı siyasetçilerin ölümcül hatalarına rağmen, bugün asimilasyon düşüncesinin galip gelmiş olduğunu ve yeni neslin Türk okullarında yetişerek, Türk diline, kültürüne, ülküsüne asimile olduğunu tesbit etmekten mutluluk duymaktayım.

Asimilasyon

S — Siyonist hareketin bu asimilasyonun gelişmesini engellerebileceğini sanmıyor musunuz?

C — Asimilasyonun bir kere tamamlanmasından sonra Türkiye Yahudilerinin, bu harekete karşı hissettikleri duyguları ve sempatiilerini serbest bir şekilde ifade edebileceklerini ve bunu bütün dünyadaki Yahudilerde olduğu gibi vatanseverlik hislerine en ufak bir gölge getirmeden yapabileceklerine eminim.¹⁶⁸

d- Avram Leyon: "İsrail Devleti ve Türkiye Musevileri"

İsviçrenin dünya çapında maruf gazetelerinden biri olan *La*

168 "M. Tekin Alp nous parle du sionisme et du judaïsme turc", *L'Etoile du Levant*, 20 Ağustos 1948.

Gazette de Lausanne gazetesinde Türkiye Musevileri hakkında neşr olunan ve en mühim kısımları gazetemizin diğer bir sütununda nakl olunan çok enteresan bir makalede¹⁶⁹ şu satırları okuyoruz.

“Türk dili Türkiye Musevileri tarafından umumî surette konuşulmakta ve kullanılmaktadır. Bu suretle Türkiyede Musevi azlığının Türklüğe intibakı tekâmmül etmiş bulunuyor mu?” Türkiye Musevilerinin Türklüğe intibakı meselesinde en azimli şampiyonlarından olan Prof. Tekinalp bu suale şu yolda cevap vermektedir:

«Türkiye Musevilerinin tarihi gelişme ameliyesi henüz bitmiş sayılamaz. Türk inkılabı, Türk anayasası Türk Musevilerine bir hedef ve gaye tayin etmiştir. Bu gaye de şudur: Artık hikmeti vücudu kalmayan Osmanlı zihniyetini kat’i surette söküp atmak ve Türk kültürüne tamamiye intibak etmek. Fakat her tarihi gelişme gibi böyle bir tekâmül bu günden yarına yapılamaz. Bu gibi gelişmeler seneler ve bazen asırlar sürer. Bununla beraber Rejimimizin şiarı inkılabı hamlelerle gayeye ulaşmak merkezinde olduğundan Türk Musevilerinin pek yakın bir atide tamamiye Türklüğe intibaka muvaffak olacaklarını ümid etmek yerinde olur.»

Bu makalenin intişarı münasebetile, eser ve yazılarıyla umumî hayattaki vazifeleri ile memleketimizin fikir aleminde belli başlı bir rol oynayan Belediye azasından sayın Tekinalp’a (Kohen) müracaat ederek, İsrail Devleti ve Türkiye Musevileri hakkında fikrini sorduk, mumaileyh suallerimizi şu suretle cevaplandırmak lûtfunda bulunmuştur.

— Son hadiseler sizin öteden beri takip ettiğiniz Türkleştirmenin gelişmesine her hangi bir tesir icra edebilecek mi?

— Sualinizi yersiz buluyorum. Türkleştirme demek bu memlekette yaşayan insanların her hangi dine, her hangi ırka mensup

169 Söz konusu makale şudur: Gilberto Primi, “Le Problème Sémitique”, *Gazette de Lausanne*, 9 Mart 1948. (derl. notu)

olursa olsun aynı dile, aynı kültüre ve aynı ideale bağlı olmalarını sağlamak demektir. *Gazette de Lausanne* gazetesindeki beyanatımda belirtildiği veçhile yeni nesil esasen bu gayeye yöneltilmiş bulunmaktadır. Bu tarihi ve içtimaî hadisenin büsbütün gelişmesi ancak bir zaman meselesidir, beyanatımda işaret ettiğim inkılap hamleleri tahakkuk ederse Türkleşmeği emri vaki halinde görmek için uzun zaman beklenmeyecektir. Son senelerde memnuniyetle şahit olduğumuz Demokrasi hamleleri bütün Türk vatandaşlarını Milli birliğe doğru götürür. Hakiki bir Demokraside din, cins ve mezhep farkı asla tasavvur olunamaz.

— Filistin'e hicret hareketini sizin takip ettiğiniz gayeye aykırı görmüyor musunuz?

— Hicret cereyanının iki cephesi vardır, biri iktisadi ve diğeri manevidir, iktisadi cephe galiptir. Yerlerini yurtlarını bırakıp arzı mev'uda gidenler bugün mahrum bulundukları geçim ve refah vasıta ve imkânlarını orada bulacakları ümidini beslerler. Hicret cereyanının manevi cephesi dine çok bağlı olan halk tabakaları için çok kuvvetlidir. Bilirsiniz ki Musevilerde arzı mevud muhabbet ve hasreti asırlardan beri dini bir his olarak pek derin bir surette kökleşmiş bulunmaktadır. Bu dini arzı mevud hasreti iki bin küsür seneden beri sabah akşam dualarda sık sık ifade olunmaktadır, hatta eski dindar museviler Filistinde ölenlerin doğrudan doğruya cennete gidecekleri itikadını taşırlardı. Eski zamandaki ihtiyarların Filistin'e akın etmesi bu itikadın bir neticesi idi. Son zamanlarda musevilerin bazı memleketlerde maruz bulundukları mezalimin bir neticesi olarak arzı mevuda yalnız ölmeğe namzet olanlar için bir cennet kapısı değil zulüm ve gaddardan masun olarak hür insanlar gibi yaşamak ihtiyacında olan museviler için emin bir melce haline gelmiştir. Yakın bir atide arzı mevudun bir «el Dorado», bir dünya cenneti haline geleceği kanaati de ayrı bir cazibe teşkil eder.

— Filistin'e giden Musevilerin Anavatan ile alaka ve münasebetleri ne olacaktır?

— İtalyadan Cenubi ve şimali Amerikaya hicret etmiş olan milyonlarca İtalyanın, Yunanistandan giden milyonlarca Yunanlının Anavatana karşı olan bağlılıkları ve bu bağlılığın hayırlı neticeleri malumdur. Bunların yerleşmiş bulundukları memleketlerde İtalyanın ve Yunanistanın, Dış Ticareti için pek mühim birer feyz unsuru oldukları gibi, Anavatanda kalan akrabalarına gönderdikleri sayısız milyondan memleketin milli serveti milli irade için mühim bir bereket kaynağı teşkil eder. Buradan giden müsevilerin dahi Anavatanlarına küçük mikyasta olsa bile aynı şekilde hizmet edeceklerine inanırım. Vatan ve Memleket severlik insiyaki (Instinctif) bir duygudur, malum hadiselerden dolayı memleketimizden ayrılmak mecburiyetinde bulunmuş olan yüz binlerce gayri müslim vatandaşlarımızda bu insiyakî duygunun ne kadar canlı bir surette yaşamakta olduğunu Avrupa ve Amerikaya seyahat edenlerimiz pekala bilirler.¹⁷⁰

e- "Gelecek Seçimler ve Azınlıklar - Bay Munis Tekinalp'in Beyanatları"

"Gelecek seçimlerde azınlıkların siyasi partilere karşı tutumları ne olacaktır?"

Bu soruyu, Belediye meclisi âzası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi eski iktisadi bilimler profesörü, sosyolojik, iktisadi ve kültürel konularda en zorlu milli meseleler üzerine Türkçe ve yabancı dillerde yapmış olduğu birçok çalışmayla Türkiye'de ve yurtdışında çok iyi tanınan Munis Tekinalp'e yönelttik ve bize samimiyetle cevap verdi:

- Ben kâhin değilim. Hem zaten siyasetle hiçbir zaman alakadar olmadığımı hele partilerin siyasetiyle daha da az alakadar olduğumu biliyorsunuz.

Bir an düşündükten sonra muhatabımız şöyle devam etti:

- Eğer bana "seçimler sırasında azınlıkların tutumu ne olmalı?"

diye soruyorsanız, ne düşündüğümü açıkça size söylemeye hazırım.

- Evet, kesin olarak bilmek istediğimiz budur. Böyle bir durumda geleceği öngörmenin çok zor olduğunu kabul ediyoruz.

- Ülkenin kamusal hayatı söz konusu olduğunda etnik azınlık ilkesini hiçbir zaman kabul etmediğimi şüphesiz biliyorsunuz. Azınlık kavramını, Osmanlı döneminde Türkiye'nin daha bir ulus değilken ama farklı ulus topluluklarından oluşmuş bir devlet olduğu zamanlardan kalma ve ulusun kamusal hayatında var olma nedeni bulunmayan bir çağ dışılık olarak kabul ediyorum. Zaten o tarihten sonra da, Kemalist inkılap kelimenin tam anlamıyla bu ülkeyi bir ulus devlet yaptı. Kemalist rejimimizin temelinde bulunan Anayasa, kamusal hayatta sadece Türk vatandaşlarını tanımaktadır ve farklı ırklara ve dinlere mensup olanlar arasında hiçbir tefrik kabul etmemektedir.

Anayasa kanunlarına rağmen eski anlayış hâlâ bir kalıntı halinde varlığını sürdürmektedir ve sık sık aşikâr tefrik vakalarıyla kendini göstermektedir ama hepimizin görevi bu zamanı dolmuş anlayışa boyun eğmek değil ama bütün gücümüzle ülkemizin diline ve kültürüne bütünüyle sahip çıkmaya başlayarak mücadele etmektir. Sizin de bildiğiniz gibi çeyrek yüzyıldan fazla bir zamandan beri bu vazifeye kendimi hasrettim.

Sualinize geri dönecek olursak, bir Türk vatandaşının Rum, Ermeni veya Yahudi vasfıyla sandık başına gidebileceğini ve azınlık olarak şu ya da bu parti için rey verebileceğini tahayyül edemiyorum. Oy hakkı ya da daha doğrusu oy verme vazifesi bütünüyle yurttaşlıkla ilgilidir ve din veya ırk kavramıyla hiçbir alakası yoktur. Ülkenin ve ulusun kaderinin bağlı olduğu böyle bir meselede bu tarz düşünceler önem taşıyamazlar.

- Bu nazariyeniz doğru ama bir azınlığın meşhur “Varlık Vergisi” meselesinin müsebbibi olarak görülen bir partiye rey verebileceğine inanabiliyor musunuz?

- Hiçbir şekilde mümkün değil. Bu verginin hayata geçmesine

yön veren uğursuz anlayışı bilerek kabul eden bir parti Atatürk ilkelerine sahip çıktığını söyleyemez, Cumhuriyet rejimimizin anlayışına ve Kemalist inkılaplara ihanet etmiş olarak görülme-
lidir. Bu bakış açısında yola çıkarak, sadece azınlıkların değil ama Kemalist rejime sadık kalan hiçbir çoğunluğun da Atatürk İnkılabı'nın anlayışına ihanet eden bir partiye reyini veremeyeceğini de ekleyebilirim.

Bu arada, "Varlık Vergisi" meselesinde söz konusu olan ayrımcılıkların ancak o dönemde kendilerini iktidarda bulan birkaç kişinin eseri olabileceğine inanıyorum. O dönemde partinin siyasette fikirlerle değil ama şahıslarla temsil edildiğini de eklemek zorundayım. Bazı kararlı kişiler düşünceleri ve ilkeleri dikkate almadan akıllarına eseni yaptırabiliyorlardı. Sadece bu kişiler bizzat bu faciadan mesul tutulmalıdırlar. Bu kişiler er ya da geç millete yaptıklarının hesabını vermelidirler ve hiçbir şekilde tarihin ağır ve acımasız yargısından kurtulamayacaklardır. Tarihe ait olan bu yargının şimdiden bugünkü neslin kamusal vicdanında güçlü bir biçimde mevcut olduğunu ruhumla ve vicdanımla söyleyebilirim.

- O dönemde iktidarda olan ve Varlık Vergisi'nden mesul kişilerin yer aldığı partinin namzetleri arasına aynı anlayışı taşıyan insanların sızmayacağı konusunda kim bize garanti veriyor?

- Eğer böyle bir durum olursa, Yahudi olduğum için değil ama Kemalist rejimin bütünlüğü hakkında endişe duyan bir Türk vatandaş olarak karşı rey kullanacağım konusunda hiç şüphe yok. Ayrıca diğer partilerin namzetleri arasına da böyle insanların sızabileceğini de unutmayın.

- Kendi cemaatinize vaaz vermediğinizden emin misiniz? Bir başka deyişle, bir yandaş olarak konuşmuyor musunuz?

- Kamusal hayatta geçirmiş olduğum kırk seneden fazla bir zamana yayılan hayatım boyunca hiçbir zaman bir yandaş olarak hareket etmedim ve kendimi her zaman kültürel, entelektüel, toplumsal ve iktisadi alanlara adadım. Onlarca yıl boyunca

Ziya Gökalp'lar, Ağaoğlu'lar, Celal Sahir'lerle ve benzerleriyle birlikte çalıştım ama siyaset alanında onları hiçbir zaman takip etmedim.

- Size, belki patavatsız sayılabilecek, son bir soru sormama izin verin. Şimdi idarede olanlarla münasebettesiniz. Bize Varlık Vergisi meselesi hakkında ne düşündüklerini söyleyebilir misiniz?

- Bu meselenin ülkenin maddi, manevi menfaatlerine getirmiş olduğu ağır hasarın bütünüyle bilincinde olduklarından hiç şüphem yok.¹⁷¹

f- M. Nermi : "Türk vatandaşlığı ve azınlıklar"

İstanbul Şehir Meclisinin 10 mart 1950 tarihli toplantısı; yurdumuzda *vatandaşlık* fikrinin gelişmesi bakımından çok ehemmiyetli bir dâvayı ele almış ve bunu cevaplandırmasını bilmiştir. Genel hayatın öyle dikenli konuları vardır ki, biz, onlara çok kere, dokunmaktan ürkeriz ve bu ürküntü, tam zamanında yapılması gereken işlerimizi yarınlara, uzak geleceklere, hatta hayalimizle kucaklıyamadığımız zamanlara bırakmamıza sebep olur. Tehlikeli devle *ölüm ve dirim* güreşini göze alan her irade için tek bir zafer yolu vardır: Siegfried gibi düşünmek, tehlike karşısında titrememek ve bunun büyük ve kurtarıcı bir güreş olduğunu mutlaka bilmek. İnsan, sonsuz gelişim yolunda böyle bir iradenin aydınlığında yürümüştür.

Bizim, münakaşasından çekindiğimiz hayat dâvalarımız hiç de az değildir ve onların sürüncemede kalmaları, belki, günün birinde, bizim için, dış tehlikeleri bile unutturacak kadar korkunç bir durum yaratabilir. Hayatın öyle affetmiyen ve mazeret tanımayan sert bir mantığı vardır ki, bugünün en ehemmiyetsiz bir ihmalini eski çağların tanrıları gibi boyuna artan bir hırçın-

171 "Les prochaines élections et les minorités. Déclarations de M. Munis Tekinalp", *L'Etoile Du Levant*, 27 Ocak 1950.

lıkla cezalandırır. Ve tarihimiz bu bakımdan dehşet verici örneklerle ne kadar da doludur. Şehir Meclisimiz bu çeşit davalardan bir tanesine dokunmak fırsatını bulmuştur. Mesele şudur:

Yardım tahsisatı görüşülürken sayılı aydınlarımızdan Musa Tekinalp, *azınlık* sözünün üstünde durmuş ve sözün Türk Anayasasına göre hiçbir mânası olmadığını söylemiştir. Dr. Kakulidis¹⁷² de bu fikri desteklemiştir. Değerli valimiz Dr. Fahreddin Kerim Gökay'ın bu vesile ile söylediği sözleri çok yerinde bulduğumuzu söyleyebiliriz. Türk Cumhuriyetinin her vatandaşı dini, soyu ne olursa olsun anayasaya göre Türktür. Biz de valimiz gibi, bu fikri ileriye süren Musa Tekinalp'la Dr. Kakulidis'in sözlerini tam bir sevgiyle karşılamayı bir borç biliriz. Kurtuluş Harbi bittikten sonra bizim tek bir dileğimiz vardır: Bizim milli irademizi uyuşturan hayat düşmanı zihniyetten büsbütün kurtularak tam mânasıyla çağdaş bir devlet kurmak. Yaptığımız tasfiyeler bu yolda atılmış olan büyük adımlardır. Fakat Lausanne (Lozan) barış görüşmeleri devam ederken hayretle görmüşüzdür ki, insanlık prensiplerinden yorulmaksızın bahseden Avrupa, *azınlık* prensipi üzerinde ısrarla durmuş ve azınlıkların Türklük ortasında birer ada gibi kalmasını istemiştir.

Memleketimizde *azınlık* kavramını yaratan bir çok sebebler vardır. Biliyorsunuz ki, büyük ve geniş fetihlerden doğan Osmanlı Devleti, bütün hükümdarlıklarda olduğu gibi, ülkesinde yaşayanları *tebaa* olarak düşünmüştür. İmparatorluk, halifelik yolu ile dinileştikten sonra *tebaa* kavramı yeni bir bölünüşe uğramış ve *müslümanlarla müslüman olmayanlar* gibi iki büyük *tebaa zümresi* meydana gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun eski Roma Devleti tipinde bütün tebaayı içine alan dünyevi bir

172 Bu kişi, muhtemelen kulak-burun-boğaz mütehassısı Dr. Athanas Kakulis'tir. Kakulis, İstanbul Belediyesi Genel Meclis Beyoğlu üyesi idi. Biyografisi için bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi 1950 İstanbul Milletvekili Adayları Hal Tercümeleri*. (derl. notu)

hukuk sistemi olmadığı için ayrı ayrı din topluluklarına çeşit çeşit hukuk imtiyazları verilmiş ve bu suretle tebaa arasındaki her türlü kaynaşma imkânları önlenerek cemaatlerin daha büyük ve kuvvetli milli şahsiyetler haline gelmelerini kolaylaştırmıştır. İmparatorluğun *cizye ve haraç şeklindeki* İslâm hukukundan gelme vergi sistemi ise bu cemaat ayrılığının devamını bir devlet *zarureti ve hikmeti* (???) haline getirmiştir. Osmanlı Devletinin büyük bir *kültür birliği* yaratamamış olmasını burada aramak lâzımdır. Fakat bu, kaynaşmayı imkânsızlaştıran sebeplerden yalnız bir tanesidir.

Osmanlı Devleti, kendisini yıpratın korkunç hastalığın mahiyetini zaman zaman sezmek fırsatını bulmuş ve ufak tefek kımıldanışlar yapmak istemişse de bütün sistemi değiştirmek kudretini kendisinde görememiştir. Zaman zaman beliren politika yönelmeleri bize bu tam durulmamış sezginin delillerini vermektedir. Tebaayı *vatandaş* yapmak isteyen Mithat Paşa Anayasası, eskiden olduğu gibi, 1908’de de yemişsiz bir teşebbüs halinde kalmıştır. Cemaat hayatı üzerine kurulan haneli bir nizam yıkılmadıkça *cemaat fikri üstünde bir hukuk nizamı* elbette kurulamaz. Aynı sebepler mutlaka aynı neticeleri verirler.

Dinler, öteden beri politika vasıtası olarak kullanılmış ve dünya tarihinin en büyük ayrılıklarını doğurmuştur. Katoliklerle protestanlar ve sünnilerle şiiler arasındaki bitmez tükenmez kanlı çarpışmalar bu ayrılığın dikkate değer tablolarıdır. Büyük Türk Devriminin ideolojisini yaratanlar, *vatandaşlık* ruhunun belirmesini güçleştiren sebepleri çok iyi anladıkları için genç Cumhuriyet Devletini lâik bir görüşe göre kurmuşlardır. Sultan Osmanın kurduğu devlet de, devrine göre, lâik bir devletti. Hatta Sultan Orhanın kaynatası bir Bizans imparatoru idi ve o zamanlarda devlet, yalnız devlet olarak düşünülürdü. Osmanlı tarihi bu ilk gerçekçi yoldan ayrılmamış olsaydı, bütün insanlık, bizim yaratıcı kudretimizi çok daha geniş bir ölçüde tanımak fırsatını bulmuş olacaktı.

Avrupada çeşit çeşit kaynaşma yollarıyla büyük milletler teşekkül ederken, bizde, sistem ve zihniyet yanlışlığı yüzünden, devleti içinden kemiren büyük cemaatler ve bunun tabii bir neticesi olarak ayrı ayrı ideolojiler, yıkıcı temayüller doğuyordu. Bizim en korkunç sosyal hastalığımız bu idi. Onun için bu eski ve tehlikeli zihniyete dönmemizi isteyenler ve bizim ancak böyle bir zihniyetle kuvvetleneceğimizi iddia edenler, bu yurt için, Türklüğün en başta gelen düşmanlarıdır. Birleşik Amerika, bir milletin, çağdaş mânada, nasıl kuvvetlenebileceğini gösteren kudretli bir örnektir. Hâdiseleri, çağların gerçekliklerine göre incelemeyi öğrenmeliyiz artık. Sağlam bir politika birliği yalnız sağlam bir vatandaşlık ideolojisiyle kurulabilir. Fakat bu, mutlaka, cemaatler dışında bir ideoloji olmalıdır. Biz, bu bakımdan, Musa Tekinalp’la Dr. Kakulidis’in sözlerini ehemmiyetli bir adım gibi değerlendirmek istiyoruz. Memleketimizde *azınlık zihniyetinin* yaşanmasını destekliyen teşkilâtın başında azınlık okulları gelmektedir. Mukadderatını bu topraklara bağlayan bir Türk vatandaşı bugün bu ayrılığın sebeplerini bir türlü anılamamaktadır. Biz bütün vatandaşlarımızın Musa Tekinalp ve Dr. Kakulidis gibi düşünmelerini ve bu eski ikiliğe bir an önce nihayet vermelerini yürekten dileriz. Tam bir Türk vatandaşına yakışan dilek de, ancak, bu olabilir.¹⁷³

g- İlgili Bir Kişi : “Azınlıklar”

“Azınlık” kelimesinin saygıdeğer dostumuz Tekin Alp’in yüzünü buruşturmasına sebep olacağını biliyorum. *Kemalizm* kitabının yazarının, yalnızca Türkiye’de değil ama bütün Şark’ta kullanılmakta olan bu kelimeye duyduğu tiksintiyi tanımaktayız.

Hatta son olarak, tek Musevi azası olduğu belediye meclisinin bir oturumunda, ateşli bir biçimde ayağa kalkıp ‘bir demokrasi-de ne çoğunluk ne de azınlık vardır’ beyanatında bulunarak bu

173 M. Nermi, “Türk Vatandaşlığı ve Azınlıklar”, *Yeni İstanbul*, 21 Mart 1950. M.[ustafa] Nermi hakkında daha fazla bilgi için bkz. Rifat N. Bali, 1934 *Trakya Olayları*, Kitabevi, İstanbul, 2008, s. 98-99.

terime karşı çıktı. Çok güzel söylenmiş. Siyasi azınlıklar söz konusu olduğunda, şehrin saygıdeğer mümessiliyle aynı fikirdeyim çünkü bu azınlıklar milli birlik mefhumuyla bağdaşmazlar. Buna karşılık, cemaat adını verdiğimiz etnik ve dini azınlıkların varlığı hususunda benimle aynı fikirde olmasını isteme hakkına sahibim. Bu azınlıklar, asla siyasal bir unsur oluşturmadan Fransa'da, İngiltere'de ve daha başka yerlerde de bulunmaktadır.

Bay Tekin Alp, haydi, kraldan daha çok kralcı olmayalım. Dini azınlıklar bu ülkede yaşıyorlar ve yaşamaya da devam edeceklerdir. Üstelik Türk Anayasası, Türkiye'de bütün ibadet uygulamalarının serbest olduğunu ve her yurttaşın Tanrı'ya istediği gibi tapabileceğini açıkça ifade ederek, inanç topluluklarının varlığını üstü kapalıca kabul etmektedir...

Hem zaten, hangi büyük ülkenin azınlıkları yoktur? Amerika? Ama zaten o her şeyden önce azınlıkların ülkesidir. Rusya? Ama o zaten halkların gerçek bir mozaikidir. Etnik unsurların çeşitliliğinin mecburi olarak zayıflamaya götüren bir sebep değil ama daha çok bir güç faktörü olduğunu dünyanın en büyük demokrasisi bize göz kamaştırıcı bir misalle göstermektedir. Bu ülkede, hüküm süren kanundur, hürriyet tamdır ve adalet dokunulmazdır. Buna karşı, diktatörlüğün ve şiddetin hüküm sürdüğü ülkelerde azınlıklar her zaman tehlike olabilirler çünkü irredantizm ister istemez sonunda kendini yaratmaktadır. Böylece mesela kilden ayaklara sahip dev S.S.C.B., Napolyon İmparatorluğu ve daha yakın bir tarihteki ikili monarşi Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi bir günden diğerine yıkılabilir.

Azad olmaya can atan mutsuz kitleleri ebediyete kadar ve zara uğramadan hâkimiyet altında tutmak mümkün değildir.

İki idari sistem arasında Türkiye çoktan seçimini yaptı. Bakışları açıkça Şark'a çevrildi. Kısa süre önce oylanmış olan bazı kanunlar bize bunun delillerini vermektedir. Bugün artık

Türkiye'nin siyasal azınlıkları yoktur ve zaten Türk cemiyetinin içine girmiş olan dini azınlıklardan da şüphelenmek için hiçbir sebebi bulunmamaktadır.¹⁷⁴

h- "Tekin Alp ile Mülakat"

Umumî Millet vekili seçimi yaklaşmakta olduğundan, İstanbul'dan Millet Vekili namzedi gösterilen Bay Tekin Alp'in bu hususta düşündüklerini anlamak için, kendisine müracâat ettik. Sayın üstad aşağıdaki suallerimizi cevaplandırmak lütfunda bulundular.

S. — Musevi millet vekili sıfatile ne yapmak fikrindesiniz?

C. — Yanlış düşünüyorsunuz. Ben museviyim; fakat musevi milleti vekili olmayacağım.

S. — Biliyorum, fakat mensup bulunduğunuz unsur ve mezhebin müdafaa edilecek hakları yok mudur?

C. — Bunlar anayasa ile azamî derecede temin edilmiştir. Ana yasaya aykırı haksızlıklar olursa pek tabii olarak canla başla anayasayı müdafaa etmek hem Türk Milleti vekili hem musevi sıfatile boynumun borcudur. Hatta musevi olmayan diğer millet vekillerinin bu vazifeyi ifadan geri kalmayacaklarını şüphesiz sayarım.

S. — Bundan başka bilhassa musevileri alakadar eden hiçbir mesele yok mudur?

C. — Vardır o da teşrii mahiyettedir. Gayrı müslim unsurlara mahsus cemaati teşettütten kurtaracak ve bunlara lâik olan rejimize mahsus kanunî bir statü hazırlamak. Bu yolda çalışmayı gene Türk milleti vekili sıfatile kendime vazife edinmek fikrindeyim. Bu gibi statüler bütün Avrupa memleketlerinde mevcuttur.

S. — Bundan başka mensup olduğumuz mezhep ve unsura faydalı olabileceğiniz sahalara yok mu?

C. — Size kısaca cevap vereyim. Fransız Parlamentosu ile

174 Un Sire Concis, "Minorités", *L'Etoile du Levant*, 7 Nisan 1950.

diğer Avrupa memleketlerinde yüzlerce musevi millet vekilleri mezhepdaşlarına ne kadar faydalı oldular ve oluyorlarsa ben de Türk musevilerine o kadar faydalı olmağa çalışacağım.¹⁷⁵

i- “Azınlıklar - Bay Tekinalp’den Bir Mektup”

Son sayımızda, değerli arkadaşımız Tekinalp’in “azınlık” deyimini aforoz etmesinin ardından Fransa’da, İngiltere’de ve başka yerlerde hiçbir şekilde bir siyasal unsur oluşturmada var olan azınlıkları belirterek, ondan etnik ve dinî azınlıkların varlıklarını kabul etme konusunda bizimle mutabık olmasını istemiştik.

Bay Tekinalp, dinî ve etnik unsurların varlıkları konusunda bütünüyle bizimle aynı düşüncede olduğunu ama çağdışı olarak gördüğü “azınlık” terimini kabul etmeyi kesinlikle reddettiğini açıkladı. Bize gelince, Bay Tekinalp’in amansızca tenkidini sürdürdüğü “azınlık” terimini savunmaya kalkışmıyoruz ama bu “şey”e önem veriyoruz ve işte tam da bu noktada, makalemize cevap olarak yolladığı aşağıdaki mektubunun son paragrafında ilan ettiği müstakbel açıklamalarını ilgiyle bekliyoruz:

“Her şeyden önce, yan sütunda yer vermiş olduğunuz Anayasa’nın 88. maddesini eğer dikkatlice okusaydınız, benden talep ettiğiniz onayın bütünüyle gereksiz olduğunu iyice anlamış olacağınızı söylemekte bir mahzur görmüyorum. Adı geçen madde aynen şöyle demektedir: “Türkiye’de din ve ırk ayırd edilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese “Türk” denir.” Bu da, “vatandaşlık” bakış açısının dışında bütün Türkiye nüfusunun Türk olmadığı ama Kürt, Laz, Arnavut, Boşnak, Yahudi, Rum, Ermeni vs. olduğu anlamına gelmektedir.

“Gerçekten de bütün bu öğeler dini ve etnik unsurları meydana getirirler. Bu ayrışık öğelerin benzerlerini Fransa’da, İngiltere’de, Amerika’da ve Rusya’da da görmekteyiz. Ama bu ayrışık öğeler, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de “azınlıkları” değil ama

175 “Tekin Alp İle Mülakat”, *Şalom*, 13 Nisan 1950.

ulusun tamamlayıcı parçaları olan etnik veya dinî “unsurları” oluştururlar. Bir kol, bir baş, bir ayak canlı bir bedenin tamamlayıcı parçalarıdır. Bir kolun, elin veya başın bir azınlık oluşturduğunu söyleyebilir misiniz? Düşüncemin temelini daha iyi anlatabilmek için saygıdeğer üstadım, merhum Ziya Gökalp’ın sık sık yer verdiği bir tasvire başvurmayı tercih ediyorum. Bu tasvire göre, bir ulusun parçalarını oluşturan ayrışık unsurlar bir orkestranın farklı çalgıları gibidirler. Çalgılardan her biri özel sesler ortaya çıkartır ama orkestrayı değerli kılan bütünü oluşturduğu uyumdur. Piyanonun veya orkestranın başka bir çalgısının bir azınlığı ve çok sayıdaki kemanın da bir çoğunluğu oluşturduğu söylenebilir mi!?

“Azınlık teriminin sadece Türkiye’de değil ama bütün Şark’ta da kullanıldığını söylüyorsunuz.

“Yani bu terimin sadece Türkiye’de ve bütün Şark’ta meriyette olduğunu üstü kapalı bir şekilde itiraf ediyorsunuz. Bu terimin Batı’da neden meriyette olmadığını kendi kendinize sormuyor musunuz? Fransa’da, İngiltere’de, Amerika’da, Rusya’da ve diğer ülkelerde etnik ve dini azınlıkların olduğunu söylüyorsunuz. Bu terimin Batı’da geçerliliği olmadığını itiraf ettiğinize göre, neden bunun sebebini bilmeye çalışmıyorsunuz?

“Bence bunun sebebi çok açık ve basit. Şark’ta geçerliliği olan bu çağdışı ve geçersiz terim sadece uzun zamandan beri ölmüş ve gömülmüş olan Osmanlı döneminin kötü bir kalıntısıdır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nun nüfusu, çoğunluğa sahip olan ya da Hüseyin Cahit’in *Tanin*’deki ünlü terimini kullanacak olursak, “hâkim ulusun” hâkimiyeti altında yaşayan ulusların bir araya toplanmalarından oluşuyordu. “Çoğunluğun” hâkimiyeti altında yaşayan uluslar “azınlıkları”, o dönemin geçerli terimini kullanacak olursak, “reaya”yı oluşturuyorlardı. Kemalist inkılap bütün ülke nüfusunun sadece “yurttaşlık” bakımından Türk olduklarını yani ülkeye sonradan gelip yerleşenlerin etnik ve dini

açıdan kendi bireyselliklerini ve özelliklerini koruyabileceklerini söyleyen “Anayasa”yı ilan ederek bu berbat duruma bir son vermek istedi.

Çoğunluk ve azınlık arasındaki ayrımı içeren bir “kelime” bu şartlarda nasıl bir manaya sahip olabilir?

Anayasa’nın yazarları, Türkiye’de bulunan ayrışık unsurların ancak fiilen Türk olacaklarını ve gerçekte uzun bir süre başka türlü var olacaklarını çok iyi biliyorlardı. Ama fiilen olan er ya da geç gerçekliğe dönüşmesi mukadderdir. Açıkça, fiilen olanın gerçekliğe dönüşmesini sağlamak için Anayasa “Türk adını o an hiç de Türk olmayanlara veya gerçekte hâlâ olmayanlara” verdi.

İşte bu yüzden, her ne nedenle olursa olsun “azınlık” terimine tutunmanın ülke nüfusu arasında hiçbir ayrımı kabul etmeyen Anayasamızın anlayışına karşı tavır almak olacağını düşünüyorum. “Azınlık” teriminin, üzücü hatırası olan “reaya” teriminin yerine kullanıldığını unutmayalım. O zaman, bilinçaltında uyuyan hatıraları yüzeye geri getirebilecek bir zihinsel karmaşaya neden yol açalım?

Yazımı bitirirken, burada söz konusu olanın sadece azınlıklar yerine etnik “unsurlar” teriminin yerleştirilmesi değil ama daha çok, bazı dolaylı yansımalarını makalenizde de bulduğumuz köhne ve çağdışı anlayışa karşı mücadele etmek olduğunu da eklemek zorundayım. “Gazetenizin aynı sayısında “yurttaş”ın iki tanımını yayınlandı. Bir sonraki mektubumda buna cevap vermeyi düşünmekteyim”.¹⁷⁶

j- “Yurttaş tanımlamaları üzerine: “TÜRK KİMDİR?” - Bay Moise Tekinalp’den yeni mektup”

Sizin Türk yurttaşını tanımlayan makalenize geri dönüyorum. Bütün ülke nüfusunun hiç bir sınırlama olmaksızın Türk kabul edildiği anayasa tanımlamasıyla, Halk Partisi’nin programında

176 “Minorités - Une lettre de M. Tekinalp”, *L’Etoile du Levant*, 14 Nisan 1950.

yer alan “Türk dilini, kültürünü, ülküsünü özümseyen her birey Türk’tür” tanımlaması arasında bir çelişki olduğunu düşünüyorsunuz. Halk Partisi’nin programında belirtilen tanımlamanın “neticeleri itibarıyla demokratik doktrine bir meydan okuma oluşturduğunu çünkü Müslüman ve gayri Müslim Türkler arasında bir Çin Seddi yükselttiğini” söylüyorsunuz ve makalenizi şu sözlerle bitiriyorsunuz: “Türk ulusunun menfaati gereği bu hakikat seçim döneminde ortaya serilmesi gereken hakikatlerden biridir.”

Halk Partisi’nin namzeti olarak, bazı şeyleri tam da bu seçim döneminde aydınlığa kavuşturmayı vazifem olarak kabul ediyorum.

Makalenizin konusu olan iki farklı tanımlamanın dışında, Reisicumhur ve aynı zamanda Halk Partisi’nin reisi olan İsmet İnönü’nünkini ortaya koyarak başlayacağım. “Kendine Türk diyen herkes Türk’tür”, diyor İsmet İnönü.

Gördüğünüz gibi, sizin varsayımınızın tam tersine, “herkesin ölkü derecesini ölçmek için ne bir cihazı, ölkümetreyi, icat etmeye, ne de Türk kültürünün içimize işlemiş olduğunu ispat etmeye ihtiyacımız yok.” Kendi kendinize “Ben Türk’üm” diyecek durumda olmanız yeterlidir. Ama eğer dilini bilmiyorsanız, eğer Türk kültürü içinize işlemediyse ve eğer Türk ölküsüne sahip değilseniz, yani eğer ülkenizi sevmiyorsanız, kendinizi Türk olarak kabul edebilir misiniz?

Ama Anayasa daha da ileriye gidiyor ve size şöyle söylüyor: “Daha kendi kendinize “ben Türk’üm” diyecek durumda olmasanız da, size yurttaşlık hakkını ve Türk yurttaşı sıfatına bağlı bütün hakları ve avantajları da veriyorum.” Bir önceki mektubumda, anayasayı harekete geçiren ideolojiyi ve anlayışı sizlere anlattım. Bu, Kemalist ideolojinin fiilen var olanın, er ya da geç kaçınılmaz olarak gerçeğe dönüşmeye mukadder olduğunu kabul etmesidir.

Bir önceki mektubumda, anayasanın yurttaş olma hakkını vermesiyle, gerçekte Türk olmadığımızın altını çizmiş olduğumu çok iyi hatırlarsınız. Gerçekte Türk, İngiliz, Fransız veya başkası

olmak için diline, kültürüne ve ülküsüne sahip olmak gerekmektedir. Ulus kavramının tanımıyla uğraşan yüzlerce bilimsel eserde, herkes dil, kültür ve ülkü birliği olmadan gerçek bir millî birlik olamayacağını kabul etme konusunda hemfikirdir. Dil konusuna gelince kaideyi bozmayan istisnalar var, örneğin: İsviçre. Ama kültür ve ülkü konusunda istisna yok.

Ama Halk Partisi'nin tanımlamasına göre Türkiye'de hâlâ Türk olmamış etnik unsurlar var diyeceksiniz, gerçekte bu unsurlar, yalnızca zaman geçince fiilen Türkler gibi yaşamaya devam edebilecekler mi?

Bu soruya ve bu tarz başka sorulara İsmet İnönü şöyle cevap veriyor: "Vazifemiz bu vatan içinde bulunanları behemehâl Türk yapmaktır." Böylece, eğer Halk Partisi'nin programı dilin, kültürün, Türk ülküsünün [yurttaşlar tarafından] asimile edilmesini istiyorsa, bu o şahsa yurttaşlık hakkını vermek için değildir, Anayasa ile birlikte Türkiye'de yaşayan herkes bu hakkı zaten kendiliğinden kazanmıştır, ama hukuken yurttaş olan kişilere fiilen yurttaş olmalarına ona ve bütün alanlarda ve bütün evrelerde ülkenin siyasal ve kültürel hayatına etkili bir biçimde katılmalarına imkân sağlamak içindir. Léon Blum'un, Lord Beaconsfield'in ve her biri bulundukları ülkelerde baskın rol oynamış olan yüzlerce ve binlerce dindaşımızın, eğer fiilen o ülkelerin yurttaşı olmasalardı, sadece anayasalarının gerektirdiği biçimde yurttaş olmuş olsalardı, siyasal, kültürel ve idari hiyerarside en yüksek yerlere kadar yine de çıkabileceklerine inanıyor musunuz? Ülkelerinin gurur duyduğu bu çok değerli Yahudilerin, manevi gettodan kaçıp bağımsızlaşmaları ve ülkelerinin ve çevrelerinin kültürüne girmiş olmaları vakıası onları daha az mı Yahudi yapmaktadır?

Ama eğer azınlık dediğimiz etnik unsurlar, gerçekte Türk'e dönüşmeden, sadece anayasanın onlara garanti etmiş olduğu Türk sıfatıyla yetinirlerse o zaman ne olurdu diye kendimize sorabilir miyiz?

En net ve en samimi cevap bize yirmi iki sene önce, o zamanın sosyoloji profesörü, şimdiki saygıdeğer Hariciye Vekilimiz tarafından verildi. Necmeddin Sadak, “bir millet dahilinde, aynı devlet tâbiyetinde, aynı menfaatlara ve aynı tehlikelere sahip ve marûz unsurları “ekalliyet” nâmı altında ayrı bir takım siyâsî haklara mâlik, gayr-ı tabîi bir zümre şekline sokmak, içtimâî meselelerin külliye cahili olan diplomatların icât ettikleri bir garîbedir. Eğer, ekalliyet zümreleri, bu diplomatların icât ettikleri sun’i muhît içinde kalacaklarsa, içtimâî ve siyâsî inzivâdan ölmeğe mahkûm olurlar. Binâenaleyh ya, içinde yaşadıkları muhît ile kaynaşarak intibâk etmeğe, yahut terk-i vatan eylemeğe mecbûrdurlar. Bu iki şıktan biri olmazsa, “muhâfaza-i hayat,” sevk-i tabiisi onları ihânete, çok tehlikeli ihtilâtlara sevk eder. Bir çok siyâsî fâciaların, harblerin sebebi bu değil midir? Binâenaleyh Türk câmiası içinde yaşayan ekalliyetlerin yalnız resmen Türk tâbiyetinde kalmaları kâfi değildir. Onlar, bu memlekette yaşamak istiyorlarsa hakikaten Türk olmağa mecburdurlar. Her zarûrî şey gibi, bunun da mümkün, hatta kolay olduğuna kâniim” diyor.

Necmeddin Sadak, şu kelimelerle tamamlıyor:

“Böyle olduktan sonra yakın bir istikbâlde ırken, dinen bir Musevî veya bir Rum, Ermeni ile bir Türkü ayırmak kâbil olmayacaktır. Bir D’Israeli, bir Durkheim, bir Bergson, bir Einstein’ın İngiliz, Fransız, Alman olmadıklarını iddia etmek mümkün müdür? Bunlar aslen Musevî olduklarını gizlemezler. Fakat mensup oldukları asıl milletler, kendileriyle iftihâr eder.”¹⁷⁷

Bildiğiniz gibi, Fransa, İngiltere, İtalya, vs. Yahudilerinin her birinin ülkelerinin kültürüne asimile olduğu derecede, Türkiye Yahudilerinin de Türkçülüğün içinde asimile olmaları gerektiği düşüncesini yaymak için kırk senedir sıkı bir kampanya yürütüyorum. Buna rağmen, Necmeddin Sadak kadar iyimser değilim. Yani, bu kapsamda bir bütünleşmenin bugünden yarına yapılabilirliğine inanmıyorum. Ancak birbirini izleyen evrelerle gerçekle-

177 Tekin Alp, *Türkleştirme*, (1928), s. 80.

şebilir. Türkleşme üzerine olan kitabımı ve o dönem çok gürültü koparmış olan ona bağlı on maddeyi yayınladığım 1928 tarihinden ve Necmeddin Sadak'ın adı geçen kitapta bu makalesinin yayınlanmasından beri, bu ülkünün gerçekleşmesine doğru dev adımlar atıldı ama bu ülkünün tamamen gerçekleşmiş olduğunu görmek için daha gidilecek yolumuz olduğunu da inkâr etmemek lazım.

Not: Adı geçen makalenizde yer alan aşağıdaki cümleyi cevapsız bırakamam: “Bu parti sayesinde Mecliste yer sahibi olmuş bir Doktor Abrevaya¹⁷⁸ bile, bir Prof. Galante¹⁷⁹ bile, aynı parti tarafından Türk yurttaşı sıfatını taşımaya layık görülmediler, mebus olsalar bile Türk olmadıkları nedeniyle Parti Meclis grubunun müzakerelerine katılamıyorlardı.”

Büyük bir hatanın kurbanı olduğunuzu söylememe izin verin. Abrevaya'lar, Galante'ler ve hatta Taptas'lar,¹⁸⁰ Türk olmadıkları için değil ama parti azası olmadıkları için grup müzakerelerine kabul edilmediler. (Parti'den değildiler çünkü Türk diline, kültürüne ve ülküsüne sahip olsalar da, Türk değildiler. Bay Tekin Alp. Kısır bir döngüdeyiz – **Yazı İşleri'nin Notu**) Parti onları bağımsız olarak seçti. O zamandan beri ilkelerde ve anlayışta büyük bir değişiklik olmuş olduğunu bilmezlik etmeyin. Gelecek seçimlerde, Halk Partisi'nin listesinde seçilmiş olan gayri Müslim milletvekilleri artık bağımsız olarak değil ama partinin aktif azaları olarak yer alacaklar ve bu sıfatla tabii ki Meclis Grubu müzakerelerine katılacaklar.

Yazı İşleri'nin Notu – Bay Tekinalp'ın güçlü ve ilmî bir ispatlamasını okudunuz. Kendisi kırk senedir aynı tezi cesaretle ve

178 Dr. Abrevaya Marmaralı, 5. ve 6. dönemlerde Niğde bağımsız milletvekili idi (derl. notu).

179 Avram Galanti, 7. dönemde Niğde'den bağımsız milletvekili seçildi. (derl. notu).

180 Dr. Nikola Taptas, 5. ve 6. dönemlerde Ankara'dan bağımsız milletvekili seçilmişti. (derl. notu).

fedakârlıkla savunmaktadır ama Anayasanın amaçladığı ülkünün gerçekleşmesi yolunda atılmış olan dev adımlara gelince, geçici olarak bile onun iyimserliğini tam tamına kabul etmek bizim için güç. Kendisine şunu sormakta mahzur görmüyoruz: “Zaman zaman şahit olduğumuz bazı ayrımcılıklar, gayri Müslimlerin samimiyetle gösterdikleri gayretlerin başarısına köstek olmuyor mu? Asimilasyonun yorulmaz havarisi olarak bizzat kendisi, üzücü bir hatıra olan ünlü Varlık Vergisi’nin başlıca mağdurları arasında yer almıyor mu? Değerli arkadaşımız Bay Tekinalp’ın düşüncelerini öğrenmekten mutluluk duyacağız.”¹⁸¹

k- “Trajik “Varlık” Dönemi” - Halk Partisi namzeti Bay Tekin Alp’in (Moiz Kohen) açıklaması: “Varlık [Vergisi] vakası bir partinin değil ama oligarşik bir durumun eseridir”

Beni bu konu hakkında konuşmaya davet ederek belki zor bir duruma düşüreceğinizi sanıyorsunuz. Eğer durum buysa, yanılıyorsunuz. Tam tersine, bu konu hakkında ne düşündüğümü samimiyetle ve açıkça ifade edebilmem için mükemmel bir fırsat sağlamış olduğunuzdan size teşekkür ederim. Muhalefetten bazılarının, tarihimizin bu acıklı olayını seçim propagandalarının lehine sömürmeye çalıştıkları bir anda bu fırsat bana sağlanmış olduğu için daha da mutluyum.

Benim düşünceme göre, ulusun ve ülkenin kaderiyle ilgili ciddi kararlar alacak insanları seçmek için halkın sandığa çağırılmış olduğu bir zamanda bu meseleyi kurcalamak, “parti” ve “oligarşi” kavramlarını karıştırarak zihinleri bulandırmak bir nesnellik kanıtı oluşturmamaktadır. Birkaç fazla oy koparabilmek için bu üslûbu kullananlar, bu trajik dönemin bir partinin değil ama artık var olmayan ama bununla birlikte ilk fırsattan faydalanmak ve yeniden ortaya çıkmak için pusuya yatmış oligarşik bir durumun eseri olduğunu kesinlikle bilmiyor olamazlar.

181 “A propos des définitions du Citoyen. Qui Est Turc, Nouvelle lettre de M. Moise Tekinalp”, *L'Etoile du Levant*, 21 Nisan 1950.

Kendimi daha iyi anlatabilmem için her şeyden önce size “Parti” ve “oligarşik durum” kelimelerinden ne anladığımı açıklamam gerekiyor.

İşte hemen, *Larousse*’dan aldığımız biçimiyle “Parti” kelimesinin tanımı: “Başkalarına kıyasla değişik BİR MENFAAT VEYA DÜŞÜNCEYE SAHİP OLAN KİŞİLERİN BİRLİĞİ”. Yani tek bir parti olduğu sürece, “parti” kelimesinin yerinde olmadığı açıktır. Karşıt bir menfaat veya düşünceye sahip olan diğerlerine karşı kişilerin birliği olmadığı sürece “parti” kelimesinin kullanımı yanlıştır. Her şartta bu kullanım bütün demokratik ülkelerde bu kelimeye yüklenmiş olan manayı karşılamaktan uzaktır. Hem zaten, Kemalizm’in gelişiminin tarihini bilen herkes, Atatürk’ün ve çalışma arkadaşlarının bu kelimeye vermek istemiş oldukları özel manayı bilmektedir. Atatürk her fırsat çıktığında nutuklarında şunu tekrarlıyordu: “Halk Partisi bütün Ulus’tur”. Ülkeyi ve Ulusunu uçurumun kıyısına sürüklemiş olan teokratik idareleri devirmek adına, bütün bir ulusun İnkılabın önderlerine katılmak için tek bir insan gibi ayağa kalktığını anlatmak istiyordu. Partinin bu kendine has tanımı, dönemin ihtiyaçlarına mükemmel bir biçimde uyuyordu ve bu amaçla Atatürk Parti’yi Devletin içine sokturdu ve böylece Parti’nin altı oku Anayasaya girmiş oldu.¹⁸²

O zamandan beri, Kemalist inkılapla birlikte demokratik idarelerimiz de gelişti. “Bütün Ulusunu temsil eden” Tek Parti kavramının uzun zamandan beri var olma nedeni yoktur.

Eski idarenin yerine gelmiş olan demokratik idarenin “Tek Parti” sistemiyle yetinmesi mümkün değildi. Bu parti yalnızca isim olarak tekti. Bütün menfaat ve düşünce eğilimleri onun içinde temsil ediliyordu. Bütün demokratik idareler için vazgeçilmez olan partilerin çokluğu onda mevcuttu ancak biçim olarak değil.

Bu karışıklıktan, bu anormallikten sadece bir oligarşik durum meydana gelebilirdi. Bu oligarşik durum ülkeye büyük zarar ver-

182 Tekin Alp, *Kemalizm*, 1937, s. 166.

di ve zaten hayal, daha doğrusu hayalet olarak ayakta duran Tek Parti'nin bünyesinde meydana gelen hizipler neticesinde çok partili dönemin başlamasına kadar sürdü.

Bu trajik Varlık [Vergisi] dönemini ve aynı geçiş dönemi boyunca gerçekleşmiş olan diğer benzer olayları incelerken suçlanmasi gereken bu oligarşik düzendir. İşte *Larousse*'a göre "oligarşi" kelimesinin tanımı: "OTORİTENİN YALNIZCA KÜÇÜK BİR GRUP İNSAN TARAFINDAN UYGULANDIĞI HÜKÜMET". İşte geçiş dönemi boyunca tam olarak olmuş olan budur. Tek parti yalnızca isim olarak vardı ama kudret, dizginler, "ifratçılar" olarak adlandırılan küçük bir insan topluluğunun ellerinde bulunuyordu ve bu insanlar yetkilerini ve güçlerini Tek Parti kurmacasından alıyorlardı.

Yani bu oligarşik durumdan faydalanmış olan küçük bir grup insandır, bu ifratçılar grubudur ve Varlık [Vergisi]'nin verdiği zararlardan da onlar mesuldür. Daha önceki açıklamalarımda ortaya koymuş olduğum gibi (Bkz. *L'Etoile du Levant* no:30, s.1) işte bu insanlar tarihin acımasız mahkemesinde dünyaya karşı rezil rüşva olacaklardır.

Dürüst ve samimi olmak adına, çok önemli noktalardan birini burada açığa çıkartmadan duramam. Varlık [Vergisi]'nin vermiş olduğu zararlardan eğer bu küçük ifratçı grup mesul ise, Ulusun temsilcileri içinde yer alan figüranlar, kanunun uygulanışı sırasında açıkça yapılan haksızlıklara ve ayrımcılıklara karşı seslerini yükseltmeye cesaret etmemiş olduklarından dolayı bütün bu mesuliyetten tamamen kurtulamazlar. Hitler'in ve Mussolini'nin zafer kazanmış birliklerinin Avrupa'nın büyük bölümünü ele geçirmiş olmalarının ve Hitler'in bin yıllık hâkimiyet rüyasını gerçekleştirmek üzere olmasının yaratmış olduğu psikozla birlikte o zamanlarda hüküm süren terör atmosferini bahane olarak ileri sürebilirlerdi. Yine de, sessizlikleri ve pasif tutumları Tarih Mahkemesi tarafından ağır bir biçimde yargılanacaktır. Ama bu figüranlar arasında iktidarı elinde tutan Partinin üyelerinin bulunduğu kadar Demokrat Parti'ye

geçen hizipçilerin de bulunduğunu unutmamak gerekiyor. Bu bakımdan, birileri ve diğerleri aynı bayrak altındaydılar ve Tarih Mahkemesi'nin aynı hükmüne tabi oldular.

İşte bu nedenle, bu trajik Varlık [Vergisi] vakasının şu ya da bu partinin lehine veya aleyhine sömürülmemesi gerektiğini düşünmekteyim.

Moïse Cohen TEKİNALP

Yazı İşleri'nin Notu – Halk Partisi namzetinin müdafaasının, bilimsel değerine çok zor karşı çıkılamayacak oldukça sağlam inşa edilmiş bir ispatlama oluşturduğu tartışılmaz. Ama sokaktaki adam haklı olarak kendine şunu sorabilir: Tarih Mahkemesi Varlık [Vergisi]'nin verdiği zararların faillerini bütün dünyaya karşı rezil edecektir, ayrımcılıklara ve haksızlıklara karşı sesini yükseltmemiş olan bütün partilerin temsilcilerini ağır bir biçimde yargılayacaktır ama bu trajik dönemin neticelerinden dolayı hâlâ acı çeken binlerce mağdur Tarih Mahkemesi'nin hükmünü vereceği ana kadar yaşayacaklar mı? Sıkıntılarına karşılık en azından manevi bir tazminat alacaklar mı? Maalesef ne iktidar partisi tarafında ne de karşı tarafta, bu konu hakkında tek bir söz bile edilmemekte. Propaganda amacıyla bu tarihsel facia kurcalanmakta ama kimse mağdur oldukları haksızlıkların neticelerinden dolayı hâlâ acı çeken ve belki son günlerine kadar da çekecek olan binlerce bahtsız düşünmemektedir.¹⁸³

I- Bağımsız: “Halk Partisi Namzeti Moïse Cohen Tekinalp kimdir?”

(Bağımsız olarak imzalanmış olan aşağıdaki bu mektup, cemiyetimizin en tanınmış ve saygıdeğer simalarından biri tarafından bize yollandı. CHP namzetinin şahsiyeti üzerine çok kıymetli,

183 “L'épisode tragique du “Varlık”. Ce que dit M. Tekin Alp (Mois Cohen), candidat du Parti du Peuple: L'épisode du Varlık n'est pas l'oeuvre d'un Parti mais d'une situation oligarchique”, *L'Etoile du Levant*, 28 Nisan 1950.

gerçek bilgiler vermiş olduğu için büyük bir memnuniyetle onu yayımlıyoruz.)

Okuyucularımızın neredeyse tamamı ve genel olarak Türk basınının okuyucuları bir âlim, edebiyatçı, iktisatçı ve sosyolog olarak Tekin Alp'in şahsiyetini çok iyi tanımaktadırlar. Bu vasıflarıyla, muhtelif yabancı dillerde yayınlanmış birçok ilmî çalışmasıyla yalnızca Türkiye'de değil ama yurtdışında da çok fazla tanınmaktadır ve son derece takdir edilmektedir. Türk dilinde vermiş olduğu birçok eserleri ve çok sayıdaki makaleleri ve araştırmaları, onu Türk aydınlarının arasında ilk sıralara yerleştirmiştir. Türk aydın çevreleri, Kemalist İnkılap ideolojisinin öncülerinden Ziya Gökalp'in sadık çalışma arkadaşı olarak yapmış olduğu verimli faaliyetlerinden dolayı onu tanır ve takdir eder, ama okuyucularımızın arasında onun bir Musevi olarak yapmış olduğu faaliyetleri bilenler çok nadirdir.

Milletvekili namzetimizin, eski ve modern Musevi edebiyatını çok teferruatlı bir biçimde bilen eski bir Musevi din okulu talebesi olduğunu biliyor muyuz? Birçok sene boyunca Selanik'de amacı İbraniceyi yaymak olan Société Kadima'nın reisliğini yapmış olduğunu biliyor muyuz? 1908 yılında Hamburg Siyonist Kongresi'nde Türkiye'nin tek murahhası olmuş olduğunu biliyor muyuz? Uzun yıllar boyunca Club des Intimes de Salonique kulübünü hareketlendiren başlıca kişilerden biri ve aynı şekilde güçlü Selanik Yahudilerinin haftalık neşriyatı *La Nation* dergisinin başmuharriri olduğunu?

Bugün Moise Cohen'in güçlü Musevi kişiliği kaybolmamıştır ama bir süre için yerini, vatandaşı olduğumuz ve bütün ruhumuzun her zerresiyle bağlandığımız ülkenin dilini ve kültürünü dindeşlerine benimsetmeyi, bu kutsal vazifeyi kendine edinmiş olan Tekin Alp'e bırakmıştır.

Tekin Alp, ruhen iyi bir Musevi kalarak vatanlarının her birine yapmış oldukları değerli hizmetlerle, Fransa'nın Blum'larının,

İngiltere'nin Beaconsfield'lerinin ve Almanya'nın Einstein'larının halkımızın saygınlığına ve ihtişamına katkıda bulunmuş olduklarını 30 yıldan beri tekrar etmeyi bırakmamıştır.

Türk aydın çevrelerinde Tekin Alp'in şahsiyetinin son derece takdir edilmesinin sebeplerinden birisi de, faaliyetlerini Türk halkını yurtdışında gerçek yönleriyle tanıtmaya vakfeden ender Türk vatandaşlarından biri olmasıdır.

Onun Kemalizm¹⁸⁴ üzerine olan kitabı, Sorbonne'da Kemalist ideoloji eğitiminde en önemli kaynak olarak kullanılmaktadır. Fransız Parlamentosu Reisi Edouard Herriot, Tekinalp'in kitabını onurlandırdığı, methiyelerle dolu uzun önsözünde aynen aşağıdaki gibi yazmıştır:

“Bay Tekinalp'in bu güzel eseri, hissiyat hararetile bilgi sekine-tinin uzlaşabildiğini ispat ediyor. Müelliften, evvelâ yurdseverlik duyguları emrine tahsis ettiği geniş kültürü övmeme müsaade etmesini dileyeceğim.”

Parlamento Reisi Herriot, Tekinalp'in kitabının kısa ve aydınlatıcı bir özetini yaptıktan sonra önsözünü şu ifadelerle tamamlamaktadır:

“İçten gelen bir muhabbet ve dostane tecessüs hisleriyle müncezibi olduğumuz bu genç Cumhuriyeti, Bay Tekin Alp'in kitabı sayesinde daha iyi tanıyacağız.”

İşte Tekinalp'in lehinde olan çok değerli bir şahitlik daha: Winston Churchill 1. Dünya Savaşı anılarının 4. cildinde, övgü dolu ifadelerle Tekinalp'in Almanca yayınlanmış olan kitabı *Turkismus und Panturkismus*'dan¹⁸⁵ bahsetmektedir ve İtilaf Devletlerinin Türkiye'deki diplomatik temsilcilerinin Tekinalp'in değerli eserinde nesnel bir biçimde ortaya koymuş olduğu şekliyle, bu ülkenin durumunu görmemiş olduklarından duymuş olduğu üzüntüyü açıkça ifade etmiştir.

184 *Kémalisme*, Félix Alcan Kitabevi, Paris, 1937.

185 Kipenaar Kitabevi, Weimar, 1914.

Başvekilimiz Şemsettin Günaltay, Tekinalp'in *Türk Ruhu* üzerine olan kitabını onurlandırmış olduğu önsözünde kendisini şu kelimelerle ifade etmiştir:¹⁸⁶

"*Türk Ruhu* adlı eserinizin basılan formalarını aldım. Çok teşekkür ederim. Daha rahmetli Ziya Gökalp'le beraber yaptığımız toplantılarda yakından meşgul olduğunuzu bildiğim bu mevzu hakkında, en çok ihtiyaç duyulduğu bir zamanda bir kitap yazmanız milli kültür için çok faydalı ve yerinde bir iş olmuştur. Arzu-nuza uyarak başa konulmak üzere, ana esaslardaki hüküm ve görüşlerinize tamamiyle iştirâk ettiğim, *Türk Ruhu* hakkındaki düşüncelerimi uzun bir yazıda açıklamayı çok isterdim. Fakat sıhhi durumum ve buna inzımam eden vazifelerim bugünlerde uzun yazı ile iştigalime müsait bulunmamaktadır. Fırsat bulur bulmaz *Belletende* bir etüt neşrini düşündüğümü; kitabın intişarını geri bırakmamak için; şimdiden bildirir, sizi tekrar tebrik ederek saygı ve sevgilerimi sunarım."

Tekinalp'in Türkleşme¹⁸⁷ üzerine olan kitabı, Necmettin Sadak, Ağaoğlu Ahmet, Yunus Nadi vb. Türk fikir hayatının en tanınmış ustaları tarafınca imzalanarak yazarın kendisine yollanmış olan ve onun hayatı ve şahsiyeti üzerine gerçek bir methiye oluşturan bir mektup dizisinden oluşmaktadır.

Tekinalp'in şahsiyeti ve eseri hakkındaki en son tanıklığı, önceki günkü *Akşam* gazetesinde buluyoruz. Şöyle yazıyor:

"Moiz Tekinalp *Akşam* okurlarının yakından tanıdıkları bir zattır. İktisadî, içtimaî meseleler hakkında gazetemizde bir çok yazısı çıkmıştır. Sayın Tekinalp bu yazıların hepsinde açık görüşü, tahlil kudreti ile temayüz etmiştir. Uzun müddet Ziya Gökalp ile birlikte çalışmış olan bu olgun fikir adamı dört senedenberi umumî meclis âzasıdır ve burada da semereli surette çalışmıştır."

186 Remzi Kütüphanesi, İstanbul, 1943.

187 *Türkleştirme*, Resimli Ay, İstanbul, 1928.

İşte böylece saygıdeğer dindaşımıza reylerini verecek olanlar, bu reyin Musevi halkını onurlandıracak -şehirimizin Belediye Encümeninde yer aldığı dört sene boyunca yapmış olduğu gibi- ve ulusun, ülkenin ve dindaşlarının iyiliği için nerdeyse yarım yüzyıldır sergilediği verimli faaliyetlerini Büyük Millet Meclisi'nde sürdürerek vatana büyük hizmetler verecek kıymetli bir temsilciye gidecek olduğundan emin olsunlar.¹⁸⁸

m- "Varlık Meselesinin Hal Çaresi - Bay Tekinalp'in Açıklamaları"

Yeni iktidarın gelişinden beri Varlık [Vergisi] meselesi gündemdedir. Bazı Demokrat Parti milletvekilleri bu faciayı B.M.M.'ne (Büyük Millet Meclis) taşıdılar. Adalet Bakanlığı gensorulara cevap verirken, milletvekillerinin sert tenkitlerine bütünüyle katıldı. Babıali'deki birkaç gazete bu meseleye hızlı bir hal çaresi bulunmasında ısrar eden içerikte makaleler yayınladılar.

"1942 Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinden biri hangi partiye mensup olursa olsun mademki vatandaş hakları bakımından zulüm hududuna varan bu derece ağır bir hatâ işlemiştir. 1950 de, gene Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinden başka biri, hatta başka bir partiye mensup olsa dahi, devlet adına işlenen hatâyı gene devlet adına tâmir vazifesini üzerine almak ve bu suretle bilhassa hariç memleketlerde devlet itibarına sürülmüş olan lekeyi temizlemek, hiç olmazsa temizlemek yolunu aramakla mükellef olması lâzım gelir."¹⁸⁹

Yani hatayı tamir etmek gerekiyor! Herkes bu mevzuda aynı görüşü paylaşıyor. Ama nasıl ve hangi yolla?

Bütün bu soruları yöneltmek için Belediye Meclisi âzası Bay

188 Bağımsız, "Qui est Moïse Cohen Tekinalp candidat du Parti du Peuple?", *L'Etoile du Levant*, 9 Mayıs 1950.

189 Ali Naci Karacan, "Varlık Vergisi Hatası Tamir Edilmelidir", *Milliyet*, 5 Temmuz 1950.

Tekinalp'e gittik ve o, iktisatçı, sosyolog ve hukukçu vasıflarıyla bizi şöyle cevapladı:

“ – Medeni dünyanın durmadan suratımıza fırlattığı aynı tenkitleri ve kınamaları tekrar etmek, açık kapıları zorlamak olurdu. Ülkemizin maddi, manevi menfaatlerinin ve itibarımızın üzerine titreyen iyi yurttaşlar olarak bizim üzerimize düşen, bir an önce bu meseleyi çözmektir. Bu vakayı geçmişe gömmek ve dünya basının “Türk Mucizesi” olarak tanımladığı inkılabımızın şanlı tarihini tehdit eden bu kara lekeyi sonsuza kadar yok etmektir”.

– Söylemesi kolay ama nasıl? *Milliyet*'in belirttiği gibi, bu haksızlığa maruz kalmış olan mağdurların uğramış olduğu zararı telafi ederek mi?

– İktidardaki partinin bazı milletvekillerinin de, bu sıralar düşündükleri budur ve bazı gazeteler bu meseleyi maddi açıdan düşünüyorlar ama benim kanımca, Varlık [Vergisi] meselesi sadece mağdurları ilgilendirmiyor. Mağdurların uğramış olduğu maddi zarar, bu meselenin birçok görünümünden sadece bir yönünü oluşturmaktadır. En önemli olan meselenin maddi yönü değildir, her şeyden önce ahlaki yönü dikkatimizi çekmelidir ve bu diğer her şeyin önünde gelmektedir çünkü ne din, ne ırk ayrımı yapmadan bütün ulusu en üst derecede ilgilendiren bir meseledir bu. Yani böylece, hangi partiye ve hangi gruba ait olurlarsa olsunlar, bütün Türk aydınları için en kutsal vazife, medeni dünyanın gözlerinde Türk halkının bu faciada hiçbir mesuliyeti olmadığını, en başta üzülenin ve bunu bozmaya çalışanın halk olduğunu ve hatta diyebilirim ki, ahlaki açıdan ilk mağdurların aslında onlar olmuş olduğunu ortaya çıkarmaktır.

– Varlık meselesinin ülkede neden olduğu ahlaki hasar üzerinde ısrar ediyorsunuz. Bu meselenin maddi neticeleri de olduğunu düşünümüyor musunuz?

– Elbette. Maddi neticeleri olmayan ahlaki vakıa yoktur. Bizim kafamızı kurcalayıp duran bu durumun maddi neticeleri

özellikle vahimdir. Binlerce maddi netice arasından yalnızca bir tanesine yer vereceğim. Herkesin bildiği ve resmî organların da sık sık tekrar ettiği gibi, ülkemizin iktisadi ve sınai kalkınması ve tükenmeyen zengin kaynaklarının işletilmesi için yabancı sermayeye ihtiyacı vardır. Diğer yandan, yabancı sermayelerin milyarları, dünyanın bütün ülkelerinde yatırım yapmanın peşindeler. Bu sermayeler Türkiye'ye gelmekten kaçınıyorlar çünkü Türkiye'de ne yabancı sermayelerin, ne yerli sermayelerin emniyetinde olmayacağını ve en beklenmedik zamanda hükümetin el koyabileceğini -tabii ki haksız olarak- düşünmekteler. Varlık [Vergisi], çürütülemez bir delil olarak kabul edilmektedir. Şöyle bir baktığımızda, yalnızca yabancı sermayenin değil ama aynı şekilde milli sermayenin de bu kaygılardan dolayı uzun soluklu yatırımlar yapmaktan kaçındığını itiraf etmeliyim. Böylece, ülkemizi itibarına yeniden kavuşturmak ve her açıdan hak ettiği ahlaki krediyi ve emniyeti yeniden oluşturmak için medeni dünyanın gözlerinde, ve hatta kendi yurttaşlarımızın gözlerinde diye eklemek istiyorum, Türk halkının bu faciada bir rolü olmadığını ve bunun sadece artık siyaset sahnesinde bulunmayan ve hiçbir zamanda geri dönemeyecek birkaç şahsın işi olduğunun ortaya konması gerekmektedir.

Ancak ve yalnızca böyle yapılırsa, bütün dünya, Kemalist Türkiye'nin Batı kültürünü sadece biçim olarak almadığını ve Varlık [Vergisi] vakasının Türk milli kültürünün, karakterinin ve ruhunun genellemesi olmaktan çok uzak olduğunu ve vergi, mali ve iktisadi alanlarda güvensizlik meselesinin olamayacağını bir kez daha görecektir.

– Ama bu gerçek nasıl ortaya çıkartılabilir?

– Varlık [Vergisi] mağdurları kanunun konusundan veya asıl amacından değil ama daha çok onun, kanuna ve insan vicdanının en temel ilkelerine karşı olarak, keyfi bir biçimde uygulanmasından zarar gördüler. Kanun açık ve kesin. İlk maddesi aynen şöyle kaleme alınmış:

“Servet ve kazanç sahiplerinin servetleri ve fevkalade kazançları üzerinden alınmak ve bir defaya mahsus olmak üzere Varlık Vergisi adıyla bir mükellefiyet tesis edilmiştir.”

Bu kanunun, üçüncü güce, yargı erkine zarar verdiği ve Anayasaya göre yürütme gücünden bağımsız olan mahkemelerin, mağdur ilgililerin şikâyetleri konusunda karar vermelerini yasaklaması bakımından Anayasa karşıtı olduğu doğrudur. Ama bu kanun ayrımcı hiçbir hüküm içermemektedir. Oysaki farklı dinlere mensup yurttaşlar arasındaki ayrımcılık, yapılmış olan bütün haksızlıkların temelini oluşturmuştur. Bu haksızlıklar, keyfi bir biçimde hareket etmiş ve inkılabımızın halkımızın geleneklerinin ilkelerine ve insanlık vicdanının ilkelerine aldırmamış olan birkaç kişi tarafından yapılmıştır.

– Bu kişiler, kanun hükmünün arkasına sığınamazlar mı?

– Hayır, bu kanunda, şeytani ve artık durdurulmuş olan bir plana göre hareket etmiş bu kişilerin davranış biçimlerini haklı çıkartmaya elverişli hiçbir hüküm bulunmamaktadır.

– Nasıl olur da bu faciadan sadece birkaç kişiyi mesul tutabilirsiniz? Yasama Gücü’ne, Yürütme Gücü’ne ve Tek Parti’ye ne oldu?

– Değişik fırsatlarda yazmış olduğum yazılarımda ortaya çıkartmış olduğum gibi, bu oligarşi dönemi çok güçlüydü. Sizin de bildiğiniz gibi, oligarşi hüküm sürdüğünde, ne partiler, ne de hükümet organları kaale alınmazlar. Yalnızca iktidarı işgal eden şahıslar baskındır. Bu dönemde de, tam olarak birkaç şahsın temsil ettiği bir oligarşi vardı.

– Bize kanun hükümleri tarafından üstü kapatılmamış ve mesul kişilerin bundan dolayı adalet önüne çıkartılabileceği birkaç somut haksızlık misali verebilir misiniz?

– Misaller çok fazla. Şimdilik size yalnızca bir tanesinden bahsedeceğim. Azınlıklardan binlerce fakir görevli, müstahdem, hizmetçi, getir-götür işleri yapanlar 500 TL’den 5000 TL’ye çıkan rakamlarla vergilendirildiler. Oysaki kanunda, bu talihsiz emek-

çileri -deyim yerindeyse- bütün hayatları boyunca kıt kanaat geçiren bu insanları vergi mükellefi olarak görecektik, vergilendirmeye izin verecek hiçbir hüküm yoktur. Kanunun ilk maddesi, daha yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, verginin fevkâlade zenginlik ve kazanç üzerinden alınacağını açıkça belirtmiyor mu?

Eğer bu sınıfların maaşları zenginlik ve fevkâlade kazanç olarak kabul edilebiliyorsa bile, onların aralarında azınlık olmayan tek bir kişi bile bulunmuyordu. Daha da netleştireyim: isimleri Maliye Bakanlığı yetkililerini hataya sevk etmiş olan birkaç kişi vardı ama ilgili kişiler azınlık olmadıklarını ispat ettiklerinde, onlara tahakkuk edilen vergiler hemen iptal edildi.

Kesin planı ele veren bir örnek daha:

Bildiğiniz gibi, binlerce vergi mükellefi borçlarının sadece bir kısmını ödeyebildiler. Ödenmesi gereken kalan borç özel bir kanunla iptal edildi. Bu arada, bunlardan yüzlercesi Aşkale'ye çalışma kampına gönderildiler. Onların arasında azınlık olmayan tek bir yurttaş bile yoktu. Bu tarz ayrımcılıkların ancak emir üzerine gerçekleşebilecekleri çok açıktır. Bu emirlerin üzerleri hiçbir kanun maddesiyle kapatılamaz, yapanlar adaletin pençesinden kurtulamazlar.

– Pekiyi, suçlular nasıl yakalanacaklar?

– Bence, sadece bir suçlu var. O da Meclis soruşturma sistemidir, BMM'nin bünyesinde oluşturulacak bir komisyon arşivdeki dosyaları incelemekle görevlendirilebilir, somut vakalar hakkında özel soruşturmalar yürütebilir ve kanuni temeli olmadan keyfi emirler vermiş olan kişilerin suçluluğunu ortaya koyabilir.

– Varlık [Vergisi] mağdurlarının uğramış oldukları zararların nasıl giderilebileceğini düşünüyorsunuz?

– Bence, Varlık [Vergisi] mağdurları iki kategoriye bölünmelidirler: a) Kanunun ilk maddesine göre, vergi mükellefi olarak kabul edilebilecekler. Bu kategorinin mağdurları Meclis soruşturmasının neticesini ve buna uygun olarak alınabilecek özel kararları bekle-

mek zorundadırlar. b) ikinci kategorideki mağdurlar, kanuna göre vergi mükellefi olmayan ücretlilerden ve müstahdemlerden oluşmaktadır. Bu mağdurlar kategorisine verilmiş olan zararlar, BMM tarafından oylanabilecek hususi bir kanunla düzeltilmelidir. Bana göre bu kanun, ilk telafiyi oluşturacaktır ve itibarımızı lekeleyen ve ülkemizin iktisadi kalkınması için çok ihtiyaç duyduğu milli ve yabancı sermayelerin güvenini sarsan bu lekeyi silecektir.¹⁹⁰

n- “Vatandaş Türkçe Konuş”

«Vatandaş Türkçe Konuş» patırdıları hepimizin hatırındadır. Sokaklarda, vesair umumî yerlerde Türkçeden başka dil konuşanlar ekseriya «Vatandaş Türkçe Konuş» ihtarlarına muhatap olurlardı. Sert bir şekilde yapılan bu ihtarlardan dolayı sık sık kavgalar, gürültüler, patırdılar, eksik olmuyordu. Bu patırdılar ekseriya gazetelerde aks ve acı acı yazılara vesile teşkil ederdi.

Birkaç seneden beri bu «Vatandaş Türkçe Konuş» patırdıları büsbütün ortadan kalkmış bulunuyor. Umumî yerlerde eskisi gibi Türkçeden başka diller konuşuluyor fakat gariptir ki kimse artık buna aldırış etmiyor.

Niçin? Bu arada neler olup bitmiştir?

Bu garip değişikliğin sebeblerini anlamak için bu hususta en ziyade şelahiyetli addettiğimiz *KEMALİZM, TÜRKLEŞTİRME* eserlerinin maruf müellifi Sayın Munis Tekinalp’a müracaat ettik. Kendisi senelerce müddet «Türk Kültür Birliği» cemiyetinin başkanlığında bu mesele hakkında hayli uğraştığı için elbette bizi tenvir etmek vaziyetindedir. Nitekim de böyle oldu. Tekinalp ustadımız suallarımızı şu yolda cevaplandırdı:

«Vatandaş Türkçe Konuş» patırdıları Osmanlılık, devrinin can çekişmesi mahiyetinde tezahürlerden ibaretti. Bilirsiniz ki Osmanlılık devrinde o koca Osmanlı emperatorluğunda MİLLET

190 “La solution du problème du “Varlık”. Déclarations de Mr. M. Tekinalp”, *Journal d’Orient*, 21 Temmuz 1950.

mefhumu mevcut olmadığı için memlekette oturan muhtelif unsurlar arasında hiçbir rabita, hiçbir bağıllık yoktu. Muhtelif unsurları bir birinden ayıran hatta bir birine yabancı vaziyete sokan Müslümanlık Hıristyanlık diye iki alem vardı. Müslümanlık âlemi Arap, Kürt, Arnavut, Laz, Çerkez diye çeşitli milletlerden mürekkep olduğu gibi Hıristyanlık âlemi Rum Bulgar, Ermeni, Ulah gibi türlü milletler mevcuttu. Bu iki âlemi ve çeşitli unsurları birbirine bağlayan modern manasile vatandaşlık mefhumu yoktu. Memleket idaresi saltanat hanedanının elinde idi. Bu itibarladır ki her millet kendi dilini konuşur, kendi dinine tabi olup ve kimse bu vaziyeti yarıdırmazdı. Kemalist inkilâbı her hususta olduğu gibi memlekette yeni bir mefhum yeni bir zihniyet yeni bir ruh yarattı. Bu yeni mefhum Türklük namile anılan vatandaşlık duygusu idi. Fakat diğer sahalarda olduğu gibi bu sahada dahi inkilâp mefhumunun ruhlarda yerleşmesi için bir intikal devresine mutlaka ihtiyaç vardı. Asırlardan beri kendi dillerini konuşmağa alışmış olan Müslüman ve Hıristiyan unsurlar birden bire eski itiyatlarını bırakamadılar. Eskisi gibi kendi dillerini konuşmağa devam ettiler. Halk daha doğrusu sokak adamı bu garip vaziyeti kolaylıkla hazm edemedi. Sokak adamının görüşlerini karıştıran zihniyet şu idi: «Mes'ut inkilâbımız bu yabancı unsurlara vatandaşlık payesini bahşetti. Bunlar ne diye hala bize yabancı olan dilleri kullanıyorlar? Bu yabancı dillerle kulaklarımızı tırmalıyorlar?»

Sokak adamına karşı Necmeddin Sadak gibi müneverler şöyle mutalaalar serd ediyorlardı:

Osmanlı devrinden kalan nesilleri bir tarafa bırakmak lâzım, onların itiyatlarını birden bire değiştirmek mümkün değildir. Cumhuriyet mekteplerinde yetişecek olan yeni nesil herhangi unsura, her hangi dine mensup olursa olsun elbette Türkçe konuşacak, Türkçe düşünecek ve Türk vatandaşı gibi duyacak. İnkilâbın tamamlanması için Osmanlılık devrinin tarihi karışmasını ve yeni neslin yetişmesini beklemek zaruridir.¹⁹¹

191 *Türkleştirme*. Tekinalp 1932 sahife...

İşte bugün gördüğümüz vaziyet şudur: Osmanlılık devri kapanmak üzeredir. İlk tahsillerini Türk mekteplerinde yapmış olan yeni nesil Türkçeyi ana lisan olarak kullanıyorlar, onlar Türkçe düşünüyor ve Türk vatandaşı gibi duyuyorlar. Bu yeni nesil umumî yerlerde babalarının, dedelerinin ve hatta ilk tahsilden sonra devam ettikleri ecnebi mekteplerde öğrendikleri ecnebi lisanları kullanmıyorlar. Sokak adamı bunu görüyor vaziyeti kavlıyor, eski nesil bakiyelerinin kendi dillerini kullanmalarını hoş görüyor. Bu garip vaziyetin yarını olmayacağını pek ala takdir ediyor.

Bu müşahadelerden açıktan açığa çıkan mana şudur: Yukarda bahs mevzuu olan Osmanlılık devri tarihe karışmıştır. Halk buna müdriktir. Başka dinlere ve başka ırklara mensup olan unsurları kendinden biliyor, onları Türk vatandaşı diye kabul ve telakki ediyor.

Hiç şüphe yok ki farzimahal tarihin seyrini bozabilecek bir hadise zuhur etmezse Atatürkün ortaya attığı mes'ut inkılâp pek yakın bir atide emrivaki haline gelmiş bulunacaktır.¹⁹²

o- "C.H.P. İstanbul Adayı Munis Tekinalp (Kohen) İle Bir Mülakat"

Sual. – *Akşam* gazetesinde yazılan makalede *Türkleştirme* isimli kitabınızdan bahsolunuyor. Türkleştirme meselesindeki çalışmalarınızı, evamiri aşerinizi, Türk Kültür Birliği başkanı sıfatile sarfettiğiniz gayretleri biliyoruz. Varlık Vergisinden sonra hayal kırıklığına uğramadınız mı?

Cevab. – Hayal kırıklığına uğramamak mümkün değil, fakat, her ne olursa olsun Türkleştirme hakkındaki kanaatimi değiştirmek veya tadil etmek için sebep yoktur. Türkleştirme idealim tahakkukundan sonra semere verebilecek olan içtimaî bir realitedir. Varlık Vergisi tatbikatı muasır tarihimizde elim, müesif fakat, geçici bir hadisedir. Vazifelerini kötüye kullanan geri zihniyetli bazı şahısların eseridir.

Sual. – Türkleştirme dinimize, mezhebimize, an'anemize olan bağlılığımıza dokunabilir mi?

Cevab. – Katiyen dokunamaz. Nitekim Avrupa ve Amerikadaki milyonlarca mezhepdaşlarımız mensup oldukları memleketlerin kültürlerini tamamiyle benimsedikleri halde Yahudiliklerine hiç olmazsa bizim kadar bağlı bulunuyorlar. Ben şu kanaattayım ki Türkleştikten sonra hem memlekete hem de cemaatlarımıza karşı vazifelerimizi daha iyi ifa edebiliriz.

Sual. – Varlık Vergisi tatbikatı münasebetiyle geri zihniyetli şahısların hataları düzeltilemez mi?

Cevab. – Elbette düzeltilebilir. Ve er geç düzeltilecektir. Mensup olduğum partinin en selahatiyetli sözcüleri her fırsattan istifade ederek eski devirde yapılan bu gibi hataların düzeltileceğini açıktan açığa ilân etmekten çekinmiyorlar.

Sual. – Millet Vekili seçilirseniz bu hususta çalışacak mısınız?

Cevap. – Bu hususta çalışmak boynumun borcudur.¹⁹³

p- "Türkiye, Türk Yahudiliği Ve İsrail" - Bir Süre İçin Paris'de Bulunan Türkiye Yahudisi Mühim Bir Şahsiyetin Parisli Meslektaşımız La Terre Retrouvée'ye Yaptığı Açıklamalar

Dindaşlarının kaderiyle her zaman ilgilenmiş olan Türkiye Yahudisi önemli bir şahsiyetin bir süre için Paris'te bulunmasından faydalanarak, ona Türkiye'deki Yahudilerin halihazırdaki durumu, her ikisi de şu an kaynamakta olan ve ortak kaderlerinin belirlendiği Orta-Doğu'nun içinde yer alan Ankara'daki hükümetin ve İsrail Devleti'nin münasebetleri üzerine sorular sorduk.

– "Türk makamlarının Yahudi kökenli vatandaşlarına karşı tutumu nedir? Genç bir Türk "Milliyetçiliğinin" varlığı Türklerin Yahudi yurttaşlarına karşı geleneksel tutumları olan hoşgörüyü ve hatta sempatiye herhangi bir değişiklik getirdi mi? diye sorduk.

– Muhatabımız kesin bir tavırla, “katiyen” diyerek bizi cevapladı. Bir yandan, yurttaşlarıyla tamamen aynı haklara sahip olan dindaşlarımıza karşı hiçbir türde hiçbir ayırım yoktur ve tabii ki onlar da herkes gibi mecburiyetlere tabidirler. Eski Osmanlı İmparatorluğu, para bedeli karşılığında bazı Yahudileri askerlikten muaf tutuyordu. Bugünse çok sayıdaki askerleri ve belli bir sayıdaki subaylarıyla, Yahudiler de çok tabii olarak herkes gibi ülkelerine duydukları aynı bağlılıkla askerlik hizmetini yapmaktadırlar.

Diğer yandan, her tür ayrımcılığın yokluğu ve Yahudilerin bütün mesleklere erişiminin oldukça fazla serbest olması, ülke içinde dağılmış Yahudi topluluklara sıra dışı bir refah sağlamıştır. Türkiye Yahudileri iktisadi faaliyetlerin bütün alanlarında aktif olarak çalışmaktadırlar ve Avrupa’daki [Yahudi] cemaatlerinin birçoğunun imrenebileceği bir akibete sahiptirler. Bizzat ülkenin iktisadi gelişimindeki sebatlı modernleşme boyuna arttığı sürece bu akibetin daha da iyileşerek gideceğinden endişe duymaya hiçbir neden yoktur.

“Ülkenin idaresinden mesul olanların tutumları hakkında size bir fikir vermek için birçok siyasi gözlemciyi etkilemiş olan küçük bir hadiseyi anlatmama izin verin: Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde, milletvekillerinin yemin töreni sırasında milletvekilleri âdet olarak yalnızca Başvekil, Meclis Başkanı vb. gibi ön plandaki şahsiyetleri alkışlarlar. Oysaki bu sene iki “azınlığın”, Yahudilerin ve Rumların, temsilcilerinin sırası geldiğinde, onların Meclis’in bütün üyelerinin sıcak alkışlarıyla karşılandıklarını fark ettik. Bu milletvekillerini sarmış olan bu sempati, onların kendi topluluklarının temsilcisi olma vasıflarına gösterilen bir sempatiymiş gibi durmaktadır.

– Ya İsrail ile münasebetler? Orta-Doğu’da şu an hüküm süren ve Arap Devletleri ile İsrail arasında var olması gereken iyi havayı maalesef bozmuş olan gerilim hissediliyor mu?

– Türkiye ve İsrail arasındaki münasebetler belli başlı bir unsurun hâkimiyeti altında görünüyor. Bu unsur Türkiye

Cumhuriyeti'nin siyasi olgunluk seviyesini gösterdiği için dikkate alınmaya değerdir. Bu da, Türkiye'nin, Orta-Doğu ve Yakın-Doğu'daki bütün ülkeler arasında İsrail'in doğuşunun önemini kavramış ve iki ülkenin paralel ve ortak bir şimdi ve gelecek yaşadıklarının farkına varmış olan tek ülke olmasıdır.

Türk siyasetinin genel ve bütün alanlardaki hususiyeti, olayları doğrudan doğruya gören, "hayallerini hakikat olarak görmeyen" dünyanın sürekli hareket ve sürekli yaratım içinde olduğunu bilen net gerçekçiliğidir. Türkiye başka alanlarda olduğu gibi bu alanda da, sadece İsrail'in doğuşundan değil ama bütün manialara rağmen ve önüne geçilemez gelişimiyle teminat altındaki varlığından da sonuçlar çıkarmıştır. Yani İsrail ile en sıcak münasebetleri sürdürmektedir ve Orta-Doğu'da barışın korunmasını istemektedir ama özellikle iki ülke arasındaki karşılıklı ticari münasebetlere olabilecek en büyük hızı da vermeye çalışmıştır.

"Şu sıralar büyük bir gelişme yaşayan ve şüphesiz gelişmeye devam edecek olan iki hükümet bu karşılıklı münasebetleri bütün imkânların el verdiği ölçüde kolaylaştırdılar. Örneğin 1953 senesi için karşılıklı olarak iki yönde 16 milyon dolarlık bir rakama ulaştılar ve bu iyi bir neticedir."

"Türk hükümetinin iyi niyeti ve anlayışı, ham madde alımlarını bilinçli olarak Türkiye'ye yönelten ve Türkiye'ye ihracatını arttırmak isteyen İsrail idarecilerinde de onlarınkinden daha az değildir."

"İki ülke arasındaki münasebetleri niteleyen samimiyet ve hatta arkadaşlık havası, İsrail Deniz Kuvvetleri'ne ait üç geminin yakın zamanlarda İstanbul'u ziyareti sırasında iyice perçinlendi. Bu üç gemi en geleneksel protokol ile karşılandılar ama sadece bu değildi, aynı zamanda bir sempatinin ifadesi olarak İstanbul Taksim Meydanı'nın İsrail Milli Marşı "Hatikvah" ile çınladığını duyduğumuzda hissettiğimiz duyguları kolay kolay unutamayacağız. Bu olay Yahudi cemaatinin duygularını derinden etkilemiştir.

Muhatabımızın yapmış olduğu açıklamalar Türk dış siyasetinin mesul mevkilerinde bulunan şahsiyetlerde mevcut hoşgörü ve adalet duygusunu ortaya koyduğundan bizi ancak sevindirir. İsrail'e karşı Türk tavrının önemi es geçilemez çünkü İsrail Orta-Doğu'nun siyasal durumu içinde şimdilik tek olumlu unsur temsil etmektedir. Maalesef, İsrail'in komşularıyla daha iyi münasebetler kurma isteği şimdiye kadar anlayışsızlık ve düşmanlık duvarına çarptı. Türk "gerçeği" ve Türk tavrı, İsrail'i halen tek başına bırakan bu duvardaki ilk gedik oldu ve onun için çok hassas bir siyasal kuvvet noktası oluşturmaktadır.

İsrail'i "ortadan kaldırma" gayretlerinin boşuna olduğunun bilincine varmış olan diğer Orta-Doğu ülkelerinin de, en sonunda bu sonu bir şeye varmayacak olan düşmanlıklarını terk etmelerini ve Ankara'nın sağduyusunun aynısını göstermelerini temenni etmekteyiz.¹⁹⁴

r- "Gençliğimizin Zanaat Sahibi Olmaya Yöneltilmesi - Bay Tekinalp'in Bu Konudaki Düşünceleri"

İktisadi ve toplumsal alanlarda yapmış olduğu birçok çalışmayla ülkemizde çok iyi tanınan çok değerli dindaşımız ve yurttaşımız Bay Tekinalp'le yeni yapmış olduğumuz bir hasbihal sırasında Yahudi topluluğunu ilgilendiren bazı sorular yönelttik. İşte cevaplarıyla birlikte o sorular:

S – Size göre gençliğimizin geleceği ne olacaktır?

C – Genel olarak bu gelecek, ülkenin başka mezheplere dâhil olan genç insanlarınkinden farklı olamaz. Ülkemiz iktisadi ve toplumsal olarak bütünüyle bir kalkınma döneminin içindedir. Diğer yurttaşlar gibi Yahudi gençler de, bu kalkınmada yer alacak, irsi ve şahsi kabiliyetlerine göre rollerini oynayabileceklerdir. Bu

194 *La Terre Retrouvée*, 1 Ağustos 1954'ten aktaran "La Turquie, le Judaisme Turc et Israel. Déclarations d'une personnalité juive de Turquie, de passage à Paris, à notre confrère parisien, *La Terre Retrouvée*", *L'Etoile du Levant*, 9 Ağustos 1954.

arada, ülkemizin teknik mütehassıslıklar, ustalık ve sanatkârlık, zanaatkârlık ve bu tarz başka faaliyetler için çok geniş çalışma alanı sunan bir iktisadi evrede bulunduğunu gözden kaçırmamak lazım. Bu, Yahudi gençliğin kendini göstermekten hâlâ çok uzak olduğu bir çalışma sahasıdır. Ekonomimizin yeni evresinde, âdeta havadan geçinen yani herhangi bir teknik ihtisasa sahip olmayan insanlar için olduğu gibi, parazit görevlere ve çalışmalara da artık yer olmayacaktır.

S – Bu açıdan bakıldığında, neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

C – Aslında çok basit: diğer bütün yurttaşlarımız gibi Yahudi gençlerin de, bu yeni yönelimin bütünüyle farkında olmaları ve uygun şekilde kendilerini hazırlamaları gerekmektedir.

S – Bu anlamda ortak bir çalışmaya girişmenin uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

C – Buna hiç şüphe yok. İktisadi alanda yeni bir yönelim söz konusu olduğundan, kamu yararına çalışan bir müessese çok elverişli olabilir. Belki Türkiye’de, neredeyse bütün ülkelerde olduğu gibi özel bir müessese, bir tür Türk ORT’unu yaratabiliriz. Diğer ülkeler birkaç nesilden beri bizim daha yeni girmeye başladığımız kalkınma safhasına ulaşmış durumdalar.

S – O halde, bahsettiğiniz bu özel müessese (ORT)¹⁹⁵ nedir?

C – Topluluğun yararı için özel bir çalışma alanında iyileştirme sağlamaya özel olarak katkıda bulunma görevini üstlenmiş UNESCO, Beynelmillel Çalışma Teşkilatı (ILO), Migros vb. başka birçok beynelmillel müessese gibi bir müessese. Ülkemizde, üretici ve tüketici arasında aracılık yapanların ve bunu sömürenlerin içinde bulunan asalak öğeleri ortadan kaldırma rolünü üstlenen bir Migros Türk’ün kuruluşunu gazetelerden okumuşsunuzdur

195 ORT, kâr gayesi gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Misyonu, eğitim vererek Yahudi halkının ilerlemesini sağlamaktır. Bkz. www.ort.org. (derl. notu)

şüphesiz.¹⁹⁶ ORT'un ne ticari, ne de iktisadi bir vasfı yoktur, daha çok UNESCO ve ILO gibi kamu yararına olan bir çalışmadır. Yine de, Fransa, İngiltere, İtalya vb. ülkelerde halen faaliyet gösteren ORT türünde bir Türk ORT'unu eğer Türkiye'de oluşturabilirsek uluslararası ORT ihtisaslaşmış kurum vasfıyla teknik destek yardımı yapmakta tereddüt etmeyecektir. Yani böylece yapılacak ilk şey kamu yararına çalışan, genelde Türk gençliğine ve özel olarak da Yahudi gençliğine ekonomimizin yeni yöneliminin istediği ustalık, sanatkârlık, zanaatkârlık ve teknik çalışmalarda ihtisaslaşmalarına yardım edecek bir Türk ORT'unu yaratmaktır.

Aşağı yukarı otuz kadar ülke, beynelmilel ORT'un değerli teknik desteğinden faydalanarak ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynayan yurttaşlarının on binlercesinin geleceğini güven altına almada büyük katkı sağlayan ORT teşkilatlarına sahipler. Bütün bu ülkelerde, özel sektör niteliğine sahip olan ORT müesseseleri, yetkililer tarafından kamuya yararlı yardımcı kurumlar olarak kabul ediliyor ve teşvik ediliyorlar. Örneğin milli Fransız ORT'u, kanuna göre kendi hesabına ve maliye yetkilileri adına zanaatı teşvik için konulmuş özel vergiyi tahsil etme hakkına sahiptir.

Böylece, yükselen neslimizin ve ekonomimizin menfaati için yapılacak ilk şeyin bir milli Türk ORT'unun kurulması olduğunu bir kez daha tekrarlıyorum.¹⁹⁷

s- "İsrail ve Diaspora - Nice'te Bir Konferans"

Moïse Cohen -ülkede daha çok Tekinalp takma adıyla tanınmaktadır- yazın Nice şehrinin Bene-Berit¹⁹⁸ teşkilatında gündemdeki çok hassas bir konu üzerine konuşma yaptı: İsrail ve Diaspo-

196 Migros Türk, 1954 yılında kuruldu. (derl. notu)

197 "L'orientation de Notre Jeunesse vers l'artisanat. Ce qu'en pense M. Tekinalp", *L'Etoile du Levant*, 11 Şubat 1955.

198 Dünyada faaliyette olan en eski Yahudi hizmet teşkilatı. (derl. notu)

ra. Birçok yurttaşımız için Moïse Cohen, ülkemizin edebî, iktisadi ve siyasal yaşamına, üstelik büyük bir başarıyla, fazlasıyla karışmış ve bu yüzden de Yahudilik meselelerine mesafeli kalmış bir aydın olarak görülmektedir. *Kemalizm*'in yazarının neredeyse her zaman cemaat faaliyetlerimizin dışında kalmış olması bu intibayı güçlendirmiş olabilir. Oysaki Côte d'Azur'da yeni vermiş olduğu konferans, tam da bu kanaati düzeltmekte çünkü bize iyi bir Türk yurttaşı kadar iyi bir Yahudi olduğunu da göstermektedir. Bu arada, yukarıda zikredilen eserin kendisini Aşkale'den kurtarmış olduğunu da hatırlayalım.

Bu çok bilimsel ve iyi belgelenmiş hasbihalde, Moïse Cohen Tekinalp, Yahudiliğin karşılaştığı birçok başka mesele arasında, özellikle yurttaşı oldukları ülkelerinin yanında İsrail'in de onlar için ruhani bir vatan olduğu, Diaspora Yahudilerinin çifte tâbiyet veya çifte sadakat meselesini işledi. "Bu ikililik menşei ülkelerinin dışında yaşayan çok sayıdaki etnik topluluğun kaderidir" diye açıkladı.

– Yeni Dünya'da, Kanada diye milyonlarca kişinin Fransızca konuştuğu büyük ve zengin bir ülke var. Bunlar Fransız kültürüyle yoğrulmuşlar, gözlerini Fransa'ya çevirmişler ve bununla birlikte, kimsenin aklına onları çifte sadakat veya çifte tâbiyet ile suçlamak gibi saçma bir düşünce gelmemekte, diyor.

– Aslında bu kadar uzağa da gitmeden, İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölgesinde arabayla bir gezintiye çıkmak da yetecektir bize; Lozan'da, Cenevre'de, Neuchatel'de binlerce iyi İsviçre yurttaşı, onlara Fransa'dan taptaze haberleri getirecek olan havayolu postasını her gün merakla beklemektedirler. Bu iyi İsviçreli mi iki tâbiyete sahipler? Kuzey Amerika'ya, Güney Amerika'ya, Avustralya'ya veya başka ülkelere göç etmiş olan on milyonlarca İtalyanı, Almanı, Polonyalıyı, İrlandalıyı gözden geçirerek bu örnekleri arttırabiliriz. Oralarda atalarının veya kendilerinin doğmuş oldukları ülkelerin kutsal hatıralarını, dilini, geleneklerini, yaşama biçimlerini, milli karakterini terk etmeden sadık yurttaş-

lar olarak yaşamaktadırlar. Bu bütün ırklardan ve kategorilerden yüzlerce milyon insanın çifte tâbiyetin alçaltıcı işaretiyle damgalandıkları ileri sürülebilir mi?

Pekâlâ, eğer İsrail Toprakları'ndaki yeniden bu uyum sağlama tedavisinin ardından karamsar kardeşlerimizin aşağılık kompleksleri hâlâ iyileşmediyse, teşhisi değiştirmek ve topluca zihinsel sapkınlığa yakalandıklarını anlamak gerekecektir.

Ve konferansçı konuşmasını şu noktalarla özetledi:

A) İsrail ve Diaspora, Kutsal Topraklar (Eretz) ve Sürgün (galut) hiçbir çatışma olmadan ve en ufak bir antisemit suçlamaya yol açmadan sonsuza dek birlikte var olabilir ve yan yana gelebilirler.

B) Diasporada yaşamaya devam edecek olan Yahudiler için asimilasyon tehlikesi yoktur çünkü [Jean-Paul] Sartre'in bahsettiği antisemitler tarafından sağlanan ve aslında asimilasyona karşı can yeleği olan bu hususiyet dışında, şimdi yeniden dirilen ve yenilenen Yahudi ruhunun evi artık Kutsal Topraklar'da/Eretz'de köklenmiştir ve bizi ulusların kalabalığı içinde erime tehlikesinden kurtarmak için her zaman orada olacaktır.

C) Yüzyıllardır hayatınızı zehirlemiş olan antisemitizm belki bütününü yok olmayacaktır ama şüphesiz şiddeti en aza inecektir.

D) İsrail'in göz kamaştırıcı parıltısı maneviyatımızı desteklemek, itibarımızı yükseltmek ve halkımızın kaderi olan mücadeleyi bütün engellere karşın devam ettirmede bize yardım etmek için her zaman orada olacaktır.¹⁹⁹

t- "Diaspora Yahudilerinde Evrenselcilik ve Tecritçilik Üzerine Bay Tekinalp'in (Moiz Kohen) Açıklamaları"

[İstanbul Üniversitesi eski iktisadi siyaset profesörü ve sosyopolitik birçok eserin yazarı Bay Tekinalp, kendisini Yahudiliğin dışında bir yaşama biçimi sürdürmüş olmakla suçlayanlara cevap

199 "Israel et la Diaspora. Une Conférence à Nice", *L'Etoile du Levant*, 14 Ocak 1955.

vermek için bize bir mektup yolladı. Bu fırsatla çok değerli iktisatçı, İsrail dışındaki Yahudi dünyasında evrenselcilik ve tecritçilik olarak bölünmüş büyük Yahudilik ikilemini yetki ve bilgiyle işlemektedir. Bu yazının halkımızın meseleleriyle ilgilenen herkes tarafından çok büyük bir dikkatle okunacağına eminiz.]

Azizim Benaroya Bey,

14 Ocak tarihli sayınızda, Nice’de Béné-Bérith merkezindeki “İsrail ve Diaspora” konulu sohbetim üzerine yapmış olduğunuz hülâsada, “ülkemizin edebî, iktisadî ve siyasî hayatına fazlaca karışmış olmaktan dolayı -üstelik büyük bir mutlulukla- Yahudiliğin meselelerine mesafeli kaldığıma” inanan bazı dindaşlarımızın tercümanı olmuşsunuz. Yarım yüzyıldan fazla bir zamandır süren kamusal alandaki hayatımın gerçeklerine ters olan bu mütalaanız için size sitem etmek yerine, bu sayede Evrenselcilik ve Tecritçilik gibi diasporada Yahudi meselesinin en önemli yönlerinden biri üzerine bana bir kere daha bakış açımı ifade etme fırsatını sağlamış olduğunuz için size müteşekkirim.

Evrenselcilikten, Yahudi aydınların genel kültür alanındaki faaliyetlerini, özellikle de bilim, sanat, siyaset, idare ve genel olarak insan toplumunun terakkisinin ve medeniyetinin eserleriyle ilgili olan her şeyi anlıyorum. Tecritçiliğe gelince; bir tanımlamasını yapmak gereksizdir. Tam anlamıyla bir Yahudi vasfı taşımayan insani değerleri ikinci plana atan belli bir anlayışı temsil etmektedir. İşte belki tam olarak bu anlayış, bazı dindaşlarımızı -hâlâ kaldıysa- ülkenin edebiyatıyla, iktisadiyatıyla, siyasetiyle ilgilenildiğinden dolayı Yahudilerin menfaatlerine mesafeli kalındığına inandırtmaktadır.

Bu fırsattan, iyi tanınmış bir İngiliz tarihçi tarafından ortaya çıkartılmış olan, yüzyıllar boyunca Yahudilerin iç tarihlerinin evrenselcilik ve tecritçilik gerilimi arasında yattığı vakiasını hatırlamak için yararlanıyorum. Söz konusu tarihçi, bütün Yahudi yaşamının bu vakıda bulunduğunu eklemektedir. Bu hareketlerden hiçbiri ayrı olarak Yahudi geleneğini

temsil etmez. Bu iki hareket birleştiklerinde Yahudi gerçeğini temsil ederler. İşte bu uyum sayesinde, Yahudiler diğer halklar gibi olabilirler. İşte bu uyum Yahudilere, dünyada insanlığın kültürlerini ve medeniyetlerin taşımış olan diğer milletler gibi, hakları olan yeri verebilir.

Sözü geçen tarihçinin düşüncelerini izlerken, kesin bir biçimde evrenselciliğin baskın çıkmış olduğu Yahudi yerleşim yerlerinde insan ilerlemesinin ve medeniyetinin dikkate değer bir biçimde faydalanmış olduğunu eklemeyi faydalı buluyorum. Doğal olarak Yahudiler bizzat bu faydalardan ilk yararlananlar olmuşlardır. Karşılıklı olarak, “Ost Juden”, Doğu Yahudileri, ortak ismiyle tanımlanan Polonya’nın, Galiciya’nın, Rusya’nın Yahudi mahalleleri gibi tecritçiliğin yüksek derecelere ulaşmış olduğu Yahudi yerleşim yerlerinde Yahudi aydınlar da medeniyet ve terakkide kendilerine düşen rolü oynayamadılar ve neticede bundan ilk zarar görenler de bizzat Yahudiler oldular.

Bu konuda, Alliance Israélite Universelle’in reisi, dindaşımız René Cassin’in²⁰⁰ Yahudi evrenselciliği anlayışını en mânalı bir biçimde yansıtan aşağıdaki sözlerini hatırlamayı kendime vazife edindim: “Her durumda Alliance insanlığın daimi değerlerine bağlı kalacak, icapların en asiline sadık kalmaya çalışacak, yani, en iyi erkekleri, en iyi kadınları, en iyi Yahudileri, en iyi yurttaşları, en iyi toplum fertlerini yetiştirecektir.”

Evrensel edebiyatta sıklıkla söz konusu olan milletlerin içinde, Evrenselciliğin, İsrail halkının eviyle bütünüyle uyum içinde bir hareket olduğunu da hatırlamanın yeridir.

Konuyu toparlarken, Evrenselciliğin özel bir cesaretlendirmeye ihtiyaç duyduğu Yahudi yerleşim yerinin Türkiye Yahudilerinininki olduğunu eklemeyi faydalı buluyorum.

200 René Cassin (1887-1976): Fransız hukuk profesörü ve hâkim. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi’ni hazırlamış olmasından ötürü 1968 yılında Nobel Barış Ödülü’nü aldı. (derl. notu)

Evrensel olarak bilinen tarihi bir gelişimin ardından Türkiye Yahudi toplulukları, gayrimüslim diğer azınlık toplulukları gibi, yüzyıllar boyunca ülkenin kamusal hayatının dışında kaldılar. Uzun Osmanlı dönemi boyunca, gayrimüslim azınlıklar gerçek anlamıyla milli hayatın ve kültürün içine giremediler.

Her azınlık, kökleri ülke sınırlarının dışında bulunan kendi milli kültürünü geliştiriyordu. Hatta devlet içinde devlete benzer, bütünüyle tuhaf bir durum olan azınlıklara tanınmış meşhur kültürel imtiyazlar vardı. Yalnızca kendi milli kültürleri olmayan Yahudiler, yalnızca yabancı dillere ve kültürlere eğitim aracı olarak sahiptiler, bununla birlikte ülkenin milli kültürüne girebilmiş olan Yahudi unsurlar son derece nadirdi. Osmanlıcılığın yerini Kemalist inkılapla gelen Türkçülüğe bıraktığı dönemden itibaren milli bir Türk kültürü doğabildi, gelişebildi ve böylece Yahudi aydınlara diğer Batı ülkelerindeki dindaşlarınıninkilere benzer bir eylem alanı sunabildi. Çok değerli yazar ve Türk fikir adamı rahmetli Ağaoğlu Ahmet'in bana yazmış olduğu ve *Türkleştirme* (1928, Resimli Ay) kitabıma koymuş olduğum mektubunda yer alan sözlerini hatırlamakta fayda olduğunu düşünüyorum:

"Ben Fransa'da tahsil ettiğim zaman Collège de France'daki dokuz muallimden yedisi Yahudi idi. İnanın bana, sıklıkla bizim Yahudi yurttaşlarımızın bu çapta değerli insanları ülkemize kazandıracak durumda olacakları zamanı düşünüyorum."

Bu değerli yazara sık sık eğer bu ideal gerçekleşmekte gecikiyorsa, bunun suçunun sadece biz Yahudilerde olmadığını anlatma fırsatım oldu. Mamafih Ağaoğlu Ahmet parmağını yaraya bastı. Ülkenin kültürüyle ve hayatıyla bütünleşmemizde ideal olan seviyeye en kısa zamanda ulaşmak için elimizden gelen her şeyi yapmak kendi menfaatimizdir ve vazifemizdir.

M. Tekinalp

20 Ocak 1955 ²⁰¹

201 "M. Tekinalp (Moise Cohen) s'explique, Universalisme et isolationisme chez les Juifs de la Diaspora", *L'Etoile du Levant*, 28 Ocak 1955.

3. BÖLÜM

TEKİNALP GÜNÜMÜZDE NASIL ALGILANMAKTA?

1- İdeolojiler Âleminde Tekinalp

Tek Parti döneminde sadece Kemalizm'in hâkim olduğu Türkiye, 1946 yılından itibaren çok partili hayata geçilmesiyle birlikte yeni ideolojilerle tanışacaktı. Bu ideolojilere mensup isimler arasında Tekinalp'a en çok atıfta bulunanlar İslamcılar, milliyetçiler-ülkücüler ve Kürt milliyetçileriydi. Sol hareket, Tekinalp ile hiç ilgilenmeyecek, Kemalistler ise son on yıl zarfında Tekinalp'ı hatırlayacaklardı.

Tek Parti döneminin en önemli iki sosyal mühendislik projesinin biri ulus-devlet kurup yurttaş yaratmak, diğeri ise toplumu laikleştirmekti. Tek Parti döneminin önde gelen fikir adamlarından Tekinalp hayatta olduğu yıllarda Kemalizm'in, laikliğin ve Türkleştirmenin inançlı bir savunucusu olarak akla gelecek, 1961 yılında vefat etmesinden sonra ise uzun yıllar boyunca kimse tarafından hatırlanmayacaktı. Tekinalp'ın menfî bir anlamda hatırlanmaya başlanması ise siyasal İslam hareketinin Türkiye'de yükselmesine ve yaygınlaşmasına paralel bir artış gösterecekti.

a- İslamcı Camia ve Tekinalp

i. İlk Aleyhte Yazılar

Tekinalp'a dair İslamcı yazarlarca kaleme alınmış ilk metinler-

den biri, antisemit yazılarıyla tanınan Ziya Uygur'un²⁰² 1952 yılında yayınladığı *Tarih Boyunca İnkılâplar – İhtilâller ve Siyonizm* adlı kitaptadır. Uygur bu kitabında, *Türkleştirme* kitabını zikredererek yazarı Tekinalp'ı, "kendini Türk göstererek inkılâp perdesi arkasından Müslüman Türkün dinine ve tarihine saldırı"makla itham edecektir.²⁰³ Tekinalp'ın, kendisi hayattayken yayınlanan bu kitaptan haberi olup olmadığı meçhuldür. Günlüğünde bununla ilgili herhangi bir ibare yoktur. Tekinalp'tan menfi anlamda bahseden bir diğer yazar M. Ertuğrul Düздаğ'dır.²⁰⁴ Düздаğ, Tekinalp hakkındaki araştırmasını 1976 yılında dönemin önemli İslamcı dergilerden *Sebil*'de tefrika olarak yayınlamaktadır.²⁰⁵ Düздаğ'ın bu tefrikası, 1978 yılında yayınlacağı *Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler* kitabında da yer alacaktı. Kitapta yer alan diğer "gizli çehreler" biyografileri ise *Sebil* dergisinde tefrika edilen *Angora, Constantinople, Londres - Moustapha Kemal et la Politique Anglaise en Orient* (Paris, 1922) kitabının yazarı Fransız gazeteci Berthe George-Gaulis, Balkan Savaşları sırasında İstanbul'da beş yıl yaşamış olan *Türk Yurdu* dergisi editörü ve silah taciri Alexander Parvus müstear adını kullanan Rus Yahudisi Israel Lazarovich Helpland (1867-1924)²⁰⁶ ile Dönmeler idi.

202 Ziya Uygur (1912-1999): Emekli tank yüzbaşı. Emekli olduktan sonra Devlet Arşivleri'nde çalıştı. Tam hayat hikâyesi için bkz. Sami Nogay, "Vefatının 12ci yılında Ziya Uygur'u Anarken...", 30 Mart 2010, http://www.habertaraf.com/koseyazisi/1740-vefatinin_12nci_yilinda_ziya_uyguru_anarken.html ; Dr. Latif Alpkan, "Bir Dava Adamı Taşkentli Araştırmacı Yazar Ziya Uygur", *Taşkent Çağrı Dergisi*, Sayı 13, aktaran <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3088>.

203 Ziya Uygur, *Tarih Boyunca İnkılâplar – İhtilâller ve Siyonizm*, Kardeşler Basımevi, İstanbul, 1952, s. 6-7.

204 M. Ertuğrul Düздаğ'ın (1941-) biyografisi için bkz. <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=221>.

205 M. Ertuğrul Düздаğ, "İbret Aynasında Çehreler Moiz Kohen Tekinalp", *Sebil*, 23 Ocak-12 Mart 1976, s. 4-11.

206 Bu konudaki en yetkin biyografi şudur: Zbynek A.B. Zeman, *The Merchant*

Düzdağ, konu ettiği bu “gizli çehreleri”, “İslâm ümmetini, merkezi olan Osmanlı millet ve devletinden vurarak dağıtmak ve koca bir ümmetin dizginlerini eline geçirmek isteyen yabancı fikir ve güçlerin, içimizdeki temsilcileri” olarak tarif edecekti.²⁰⁷ Düzdağ, Tekinalp’a ayırdığı bölümde Moiz Kohen’in, Tekin Alp ve Munis Tekinalp isimlerini kullanmasından ötürü “Türk okuyucuları kendisini Türk ve Müslüman zannetmişler ve bu Yahudi yazar tarafından aldatılmışlardır”²⁰⁸ yorumunda bulunacaktır. Düzdağ, Moiz Kohen’in 1914 yılında yayınladığı *Türkler Bu Muhârebeye Ne Kazanabilirler?* eserinin önsözünde “Bu neşriyatla Türklüğe ve müstakil Türk medeniyetine nâçizâne bir hizmette bulunmağa muvaffak olursam kendimi bahtiyar addedeceğim” ifadelerinden, “İslâm dini ve kültürü ile ve diğer Müslüman milletlerle alâkasını kesmiş bir Türkiye kastedtiği” sonucuna varacak ve şu yorumda bulunacaktır:

Böyle bir Türkiye’nin ise Filistin’den elini çekeceği ve Arap halkını yerinden sürüp çıkararak kurulacak olan bir “İsrail Devleti” karşısında hissiz ve hareketsiz kalacağı muhakkaktır. Nitekim öylesine kurulan yeni devletimiz, böylesine davranarak, Yahudileri hayal kırıklığına uğratmamıştır.²⁰⁹

Düzdağ’ın, Tekinalp’ın ünlü *Türkleştirme* kitabına ve kitapta yer alan Evâmir-i Aşere’ye de yorumu olumsuzdur:

Dikkat olunsun ki, bu emirlere uyan -ki uymuşlardır- Yahudiler, artık Türklerden ayırt edilemeyecektir. Geriye, Türklerin milliyet duygusu ve dindarlığı kalıyor ki o da laiklik ve hümanistlik ile halledilecektir.

Bu kitabın esas fikri, milliyetin sadece bir “kültür”den ibaret ol-

of Revolution-The Life of Alexander Israel Helpland (Parvus) 1867-1924, Oxford University Press, Londra, 1965.

207 M. Ertuğrul Düzdağ, *Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1991, s. 14.

208 M. Ertuğrul Düzdağ, *a.g.e.*, s. 55.

209 M. Ertuğrul Düzdağ, *a.g.e.*, s. 67.

duğudur. Kültür ise Avrupa kültürüdür ve din zaten bırakılmıştır.

Bu dinsiz “kültüre” uyan bir Türk’ün, esasen Yahudi’den farkı kalıp kalmıyacağı da doğrusu düşünölmeye değer bir meseledir.²¹⁰

Tekinalp’ın *Türk Ruhu* adlı eseri de Düздаğ tarafından tenkit edilecektir:

Yahudi asıllı, bu Türkiye vatandaşı da gayet akıllıca taarruz ediyor. Türk aydınların hiç müsâmahasız saldırdıkları bazı meselelerde önce gâyet mutedil bir dil kullanıyor. Arkasından “âlimâne” bir edâ ile en mukaddes mefhumları tahribe girişiyor.

Fakat tarihî Türk kahramanlarının en meşhur vasıflarını Mustafa Kemal ve İsmet İnönü’de toplamaya çalışırken; zamanın Cumhurreisi İnönü’ye hulûs çakarken, bir de 1944 Türkiye’sinde ve daha önce câri olan *diktatörlüğü*, *tabîi ve “üstün idare”* olarak göstermeye çabalarken, bu âlimâne ağırlığını da kaybediyor.

Hele Türkiye’deki lâiklik tatbikatının masumiyetini ve *dindarların tamamen serbest* bulunduğunu iddia edebilmek için, mecburen yalana başvuruyor.

1930-1950’lerdeki Türk idarecileri ve aydınlarına hâkim olan çeşitli fikirleri tesbit için olduğu kadar, bazı çevrelerin onlara hangi fikirleri ve niçin telkine çalıştıklarını tesbit etmek için de kitap mühim deliller vermektedir.²¹¹

Düздаğ, Tekinalp’a ayırdığı bahsin sonunda onu, “bizim yakın tarihimizde, tam bir emniyetle söyleyebiliriz ki, en az birkaç yüz tane -Parvus ve Kohen gibi- menfi çok mühim roller oynamış, fakat çekilmiş ve örtölmüş meçhul şahsiyetler vardır” sözleriyle değerlendirecektir.²¹²

Düздаğ’dan sonra *Millî Gazete* yazarlarından Sadık Albayrak, ilk baskısı 1979 yılında Medrese Yayınları tarafından yapılacak

210 M. Ertuğrul Düздаğ, *a.g.e.*, s. 71.

211 M. Ertuğrul Düздаğ, *a.g.e.*, s. 86.

212 M. Ertuğrul Düздаğ, *a.g.e.*, s. 99.

olan *Devrimin Çakıl Taşları* adlı kitabında Tekinalp'tan 'İslâmı Yıkarak İçin Her Kalıba Giren Yahudi' başlığıyla söz edecekti.²¹³ Tekinalp'tan menfi anlamda bahseden bir diğer kişi ise *Millî Gazete* yazarlarından H. Mustafa Genç idi.²¹⁴ Genç, 1979 yılında yayınlacağı *İslami Açından Ziya Gökalp ve Türkçüler* kitabında, Düzdağ'ın *Sebil* dergisinde Tekinalp hakkında yayınladığı tefrika-sına bolca atıfta bulunarak Düzdağ'ın görüşlerini tekrarlamakla yetinecektir. 12 Eylül 1980 ihtilali ile kesintiye uğrayan ve durak-layan İslamî hareket, siyasî faaliyetlerin serbest bırakılmasıyla birlikte yeniden canlanacak, 1983 yılında kurulan Refah Partisi, Millî Görüş ideolojisini tekrar va'z etmeye başlayacaktır. Böylece artık 1990'lı yıllardan itibaren İslamcı basında Tekinalp'ın adına yeniden sık sık rastlanmaya başlanacaktı. Tekinalp'ı konu edinen İslamcı basının önde gelen isimlerinin ortak özelliği, başta *Millî Gazete* yazarı Mehmed Şevket Eygi olmak üzere, Tekinalp'ten da-ima nefret ile söz etmeleridir.

ii. Nefretin Sebepleri

İslamcı camianın Tekinalp'a karşı duyduğu husumetin, belli başlı sebepleri şöyle sıralanabilir:

a) Tekinalp'a karşı duyulan nefretin en önemli nedeni laikliği ve Kemalizm'i savunmasıdır. Nitekim *Anadoluda Vakit* gazetesi başyazarı Abdurrahman Dilipak bir yazısında Tekinalp'tan, "dini tümünden hayattan dışlama fikrinin mimarı Yahudi asıllı, Kema-list kadro içinde laiklik fikrinin yılmaz savunucusu, dini 'irtica', dindarı 'mürtecî' diye suçlayan akımın piri, asıl adı Moiz Kohen olup, kendini Tekin Alp diye tanımlayan kişi" şeklinde söz ede-

213 Sadık Albayrak, *Devrimin Çakıl Taşları*, Hidayet Yayınevi, İstanbul, 1978, 3. baskı, s. 137-141. Albayrak hakkında bilgi için bkz. www.sadikalbayrak.com. Albayrak'ın oğlu Berat Albayrak, Çalık Holding'in başkanı olup Baş-bakan Recep Tayyip Erdoğan'ın kızı ile evlidir.

214 Biyografisi için bkz. <http://www.ulumulhikmekoeln.de/medenidusunceta-rihi/hmustafagenc.htm>

cek ve “Dinde Reform Projesi”nin de “onun eseri” olduğunu belirtcekti.²¹⁵ İnternette faaliyet gösteren İslamcı görüşteki Analiz Merkezi haber sitesinin genel yayın yönetmeni Fatih Tezcan da Tekinalp’in *Kemalizm* kitabına, “Kemalizm’in ilk kurucu ve propagandatif metinlerinden *Kemalizm* adlı kitap” şeklinde atıfta bulunacaktır.²¹⁶

b) Tekinalp’in 1936 yılında yayınladığı *Kemalizm* eserinde bir bölümün “Kahrolsun şeriat hukûmeti” başlığını taşıması,²¹⁷ İslamî camia tarafından Tekinalp’in İslam’a olan düşmanlığının kanıtı olarak algılanacaktı.²¹⁸

c) İslamcı kesim, 31 Temmuz 1951 tarihinde yürürlüğe giren 5861 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun nedeniyle açık bir şekilde ifade edememesine rağmen, Mustafa Kemal’in Türk toplumunu laikleşmeye zorlamasını, yine bu kesim tarafından alttan alta işlenen “Mustafa Kemal’in Dönme kökenli olduğu” şeklindeki iddiayla ilişkilendirmekte. Tekinalp’in da Yahudi olması, bunu alenileştirmemesi ve Türkçü bir ad alması da İslamcı görüşe sahip camiada, Atatürk’ün toplumu

215 Abdurrahman Dilipak, “Yakın Tarihte Olanlar”, *Anadoluda Vakit*, 16 Kasım 2007.

216 Fatih Tezcan, “Atatürk İslam’ın Kitabını Yazarsa!”, 17 Mayıs 2010, www.analizmerkezi.com/yazar/Fatih-Tezcan/Ataturk-Islamin-Kitabini-Yazarsa.php

217 Tekin Alp, *Kemalizm*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1936, s. 94-104.

218 Bu konu, en çok *Milli Gazete* yazarı Mehmed Şevket Eygi tarafından sayısız kere tekrarlanmıştır. Bazı örnek yazılar için bkz. “MHP’de Neler Oluyor?”, *Milli Gazete*, 25 Mayıs 2000; “Ziya Gökalp’in Kürtçe Grameri”, *Milli Gazete*, 11 Şubat 2001; “Ahmed Yesevi mi, Moiz Kohen mi?”, 24 Eylül 2002; “Müslümanların Dinine Karışan Gizli Yahudilere Mektup!!”, *Milli Gazete*, 26 Ocak 2006; “Yahudilere Dair”, *Milli Gazete*, 28 Temmuz 2006. *Yeni Şafak* gazetesi yazarı tıp profesörü Hüseyin Hatemi de Tekinalp’in bu bölüm başlığına şöyle atıfta bulunacaktı: “Moiz Kohen/Muhsin Tekinalp Şeriat’e hücum eden korkunç bir sloganı -üstelik Kemalizm adına- piyasaya sürünceye kadar hiç değilse Şeriat değil, İrtica hedef alınırdı.” Kaynak: Hüseyin Hatemi, “Bu Memlekette de Bir Gün Sabah Olursa...”, *Yeni Şafak*, 29 Nisan 2007.

laikleştirme projesinin bir Yahudi dayatması olduğu inancının yayılmasında, Tekinalp'ın şahsında Dönmelere ve Yahudilere karşı duyulan nefretin dozunun arttırılmasında ve Türkiye'deki Dönme ve Yahudi nefretine dayanak oluşturmada bir vasıta olarak kullanılmaktadır.

d) İslamcı camia içinde milliyetçilik, başka bir deyimle kavmiyetçilik veya ulusçuluk, Osmanlı Devleti'nin sonunu getiren ve ümmeti bölen bir ideoloji olarak algılanmakta, Türk toplumunun milliyetçilik sayesinde İslamsızlaştırıldığına ve bunun fikir babasının topluma milliyetçilik virüsünü zerk etmeyi hedefleyen "sahte Türkçü" Tekinalp olduğuna, bunun da bir "Yahudi fitnesi" olduğuna inanılmakta. Bu görüş defalarca tekrarlanmış olup bununla ilgili dört örnek vermek yeterlidir:

- *Milli Gazete* yazarı Mehmed Şevket Eygi:

İslâm dünyasının bütün kavmiyet (menfi milliyetçilik) hareketlerinde Yahudi tesiri, Yahudi parmağı vardır. Tekin Alp takma adıyla faaliyet göstermiş olan Moiz Kohen bu konuda verilecek en keskin örnektir. İslâm dünyasını, Muhammed Ümmetini yıkmak parçalamak için yaptıkları plan şuydu: Müslüman kavimlere kavmiyetçilik (nasyonalizm) ideolojisi mikrobunu aşılayacaklar ve kardeşi kardeşe düşman edecekler. Moiz Kohen, Türklere menfi Türkçülük mikrobunu aşılarken, başka Moizler, Salamonlar, Mişonlar Araplara Arapçılık aşıladılar. Sonunda İslâm birliği parçalandı. Birlik olsaydı Filistin bu duruma düşer miydi?²¹⁹

- Aktif Haber internet sitesi yazarı Yusuf Gezgini:

Bizim coğrafyadaki milliyetçilik "millî" değildir. Tohumlarını Batılılar atmıştır. Fikir babaları ecnebi kökenlidir. Türk milliyetçiliğinin temellerini atan güya Türk ve Müslüman olarak Tekin Alp ismini alan Moiz Kohen isimli Yahudi'dir. Araplara milliyetçiliği bulaştıran Yahudi olduğu da söylenen Hristiyan Mişel Eflak'dır. Arnavutların ulusçuluk fikrini ateşleyen Hiris-

219 Mehmed Şevket Eygi, "Dinde En Ufak Bir Reform Bile Yapılamaz", *Milli Gazete*, 10 Ekim 2005.

tiyan bir Arnavut'tur. (...) Türkçülüğün teorisyenlerinden Tekin Alp (Moiz Kohen) 2. Abdülhamit'ten toprak koparamadığı için Osmanlı Devletini yıkmayı hayatının gayesi haline getirmiş Teoder Herzl'le irtibatlı bir Yahudidir. Bu Yahudi'nin Türkçülüğü bu gün bazılarının da yaptığı gibi etnik kimlikleri tahrik ve parçalanmayı hızlandırma hedeflidir. Nihal Atsız, Fuat Köprülü, Adıvarlar gibi pek çok Türkçü? sebataydır. Bunların kurduğu Türkçülük İslam öncesine vurgu yapan, tarihimize, İslamiyet'le bağları koparmaya çalışan bir Türklük anlayışıdır.²²⁰

- İsmailağa Cemaati'nin yayın organı *Furkan* dergisi yazarı Mustafa Saka:

Cumhuriyet'in ilân edilmesiyle beraber Kemalizm'in ideologluğuna soyundu; 1928'de *Türkleştirme*'yi, 1936 yılında *Kemalizm*'i yazdı, 1944'de *Türk Ruhu*'nu... *Kemalizm* eserinde Türkleri Türkleştirmeyi, evet yanlış okumadınız Türkleri Türkleştirmeyi savundu; yani Türkleri İslâmsızlaştırmayı... Türkleri İslâmsızlaştırmanın adı "Kemalizm" idi... Kemalizm gerçekleştikten sonra, yani Türkler İslâmsızlaştıktan sonra Yahudiler de Türkleşebilirdi. "Filistin'de bir Yahudi Devleti" fikrini mümkün görmeyerek, dünyanın başka yerlerinde Yahudi yerleşim bölgeleri kurulmasını savunan "Yahudi Ülke Örgütü"nün kurucusu İsrail Zangwill üstadının hayâli ve kendisinin de 1909 yılında Selânik delegesi olarak katıldığı Hamburg Siyonist Kongresi'ndeki, Yahudilerin Osmanlı'nın az gelişmiş bölgelerine yerleştirilmesi fikri fazlasıyla gerçek olmuştu Kemalist Cumhuriyet'le. Bu Cumhuriyet'in aslı ve kurucu unsuru olabilmeleri için, bu ne idüğü belirsiz, İslâmsızlaştırılmış yeni Türk kimliğini benimsemeleri yeterliydi Yahudilerin. Moiz, Musa Aleyhisselâm'dan mülhem, "Evâmir-i Aşere – On Emir" vazetti *Türkleştirme* kitabında. (...) Hayat hikâyesini okuduğunuz kişi Moiz Kohen, nâm-ı diğer Munis Tekin Alp'dir. Süleyman Nazif'e atfedilen bir cümle ile noktalayalım: "Ekmekçi nasıl ekmek, sütçü süt değilse, Türkçü

220 Yusuf Gezgin, "Yahudi Türkçüler ve Milliyetçilik", 9 Şubat 2007 http://www.aktifhaber.com/author_article_detail.php?id=2666 Vurgulama, yazara aittir.

de Türk değildir.” Moiz Kamal Ziya Gök Tekin Alp... Bir Çıfıt Solidarizmi’dir bu...²²¹

- İslam ve Hayat internet sitesi yazarı Şükrü Hüseyinoğlu:

Ulusçuluktan söz ederken, Türk ulusçuluğunun ilk ideologlarından Tekin Alp takma adlı Yahudi Moiz Kohen’den de söz etmeden geçmek olmaz. Bir taraftan Turancılık propagandası yapacak kadar koyu Türk ulusçusu görüntüsü veren, ama aynı zamanda Dünya Siyonizm Kongresi’ne katılmaktan da geri durmayan, hatta sonraları o kongrede savunulan “Yahudilerin sadece Filistin’e göç etmeleri gerektiği” fikrine karşı çıkıp Anadolu’ya göç edilmesi gerektiğini savunduğundan Siyonist çevrelerce eleştirildiği için, “Siyonist olduğuna ve olmaya devam edeceğine” dair mektup kaleme alıp kendisini savunan bu karanlık isim hangi maksatla Türk ulusçuluğu kışkırtıcılığı yapmıştır iyi araştırılmalı...²²²

e) İslam dinini referans kabul ederek her konuyu ona göre değerlendiren, gayrimüslimleri yurttaş olarak değil birer zımmî olarak gören, “Türk” kavramının sadece İslam dinine mensup olanları kapsadığına inanan, nüfusunun çoğunluğunun İslam dinine mensup olan devletleri birer ulus-devlet olarak değil, İslam ümmetinin değişik milletleri olarak algılayan İslamcı görüş için Tekinalp’ın Moiz Kohen adını terk edip Türkçü bir ad alması ve Yahudi kimliğini ön plana çıkarmaması, gizli emellerini yerine getirmek amacıyla Yahudiliğini gizleyen bir kişi olduğunun kanıtları olarak kabul görmekte. İslamcı yazarlara göre Tekinalp’ın güttüğü “gizli emeller”, İslam ümmetinin arasına kavmiyetçiliği yerleştirmek ve böylece Osmanlı Devleti’nin yıkılmasını sağlamaktı. Bu görüşü savunan bir yazı örneği olarak Millî Görüş yan-

221 Mustafa Saka, “Çıfıt Solidarizmi: Moiz Kamal Ziya Gök Tekin Alp...”, *Furkan*, Temmuz-Ağustos 2009, Sayı 34, <http://www.furkandergisi.com/index.php/tr/furkan-yazarlari/mustafa-saka/898-cifit-solidarizmi-moiz-kamal-ziya-gok-tekinalp>

222 “Küçükçekmece’de Ulusçuluk Konuşuldu”, 3 Ocak 2009, http://haksözhaber.net/news_detail.php?id=6210

lısı *Millî Çözüm* dergisinin haber müdürü Ufuk Efe'nin şu satırları zikredilebilir:

Doğu Perinçek, Atatürk'ün ölümünden sonra, hatta hayatında, ama Atatürk'e rağmen uydurulmaya başlanan, İslami hayatı yozlaştırmayı ve Müslüman halkımızı dinden uzaklaştırmayı amaçlayan özellikle Yahudi ve Sabataist mason ittifatçı artıkları tarafından, Darwinist ve Marksist temelli dinsiz komünizme kılıf olarak hazırlanan KEMALİZM ideolojisinin Mustafa Kemal tarafından benimsendiğini ispatlamak gayretiyle: "Kemalist Devrimin düşünürlerinden Tekin Alp de, yine 1936 yılında yazdığı kitaba *Kemalizm* adını vermiştir"²²³ demektedir.

Örnek verdiği ve Kemalizmin mucidi olarak gösterdiği diğer isimlerin aslını, astarını, kafa yapısını ve sinsi hesaplarını tek tek yazmak vakit alacağından sadece TEKİN ALP dediği münafık Yahudinin niyetini ve mahiyetini belirtmemiz yeterlidir.

Önce Doğu Perinçek'in Tekin Alp'in, Moiz Kohen olduğunu gizlemesi ve ona halis bir Türk düşünürü havası vermesi açık bir samimiyetsizliktir ve okurlarını-mensuplarını aldatmaya yöneliktir.

Oysa bize göre, bir insan devletine ve ülkesine bağlı bir Yahudi olabilir ve bu gayet normaldir.

Ve ya, içtenlikle ve kendi iradesiyle dönüp İslamiyeti de seçebilir, adını değiştirebilir, bu da tabiidir ve her iki halde de elbette saygı değerdir.

Ama Yahudi kaldığı ve gizlice Yahudiliği yaşadığı halde Müslüman Türk ismi alıyorsa ve özellikle Müslüman Türk'ün milli ve manevi değerlerini sinsi ve sistemli şekilde tahribe çalışıyorsa, ondan mutlaka şüphe edilmelidir. Çünkü bu tavrı açık bir sahtekârlık ve münafıklık alâmetidir ve tehlikelidir. Öyle ya neden kendisini gizlemek ve olduğundan başka türlü görünmek istemekte ve neden böyle bir ihtiyaç hissetmektedir?

Böylelerinin Türkçülüğü de, Kürtçülüğü de herhalde kötü niyetlidir ve milli birlik ve dirliğimizi dinamitlemeye yöneliktir. Bu

tiyniyetsiz tiplerin solculuğu da, sağcılığı da göstermelidir ve hıyanet hesaplarını gizlemek içindir.

Ve işte Moiz Kohen iken Munis Tekinalp takma adını kullanan, hatta Muhammet şeklinde sanılsın diye M. Tekinalp diye yazan Yahudi çıfıtının Kemalistliği de aynı sahtekârlık ve samimiyetsizliğin ve Atatürkçülük kılıfına saklanarak Siyonist ve sabataist fitneciliğini yürütmenin şeytani bir örneğidir.²²⁴

f) İslamcı kesim, Tekinalp'ın Ziya Gökalp'ı ideolojik olarak ikna ettiğine ve *Türkçülüğün Esasları* kitabını yazdırdığına inanmakta. Mustafa İslâmoğlu'nun şu satırları, bu iddiaya örnek teşkil etmekte:

Öz be öz bir Zaza Kürdü olan Ziya Gökalp, Türk 'milliyetçiliğinin' babası sayılmaktadır. Yazdığı *Türkçülüğün Esasları* isimli eser, Anadolu'daki Türk ulusçuluğunun ilk el kitabı hüviyetindedir ve hâlâ da ulusçuların manifestosu niteliğini korur. İşbu Ziya Gökalp'in gençliğinde tanıştığı Abdullah Cevdet sayesinde ulusçu bir düşünceye eğilim göstererek yıllarını verdiği ilk kitabının adını öğrenmek istemez misiniz: *Kürtçülüğün Esasları ve Kürt Lugatı*. Eğer birileri yerinden etmemişse, bu eserin Ziya Gökalp'in el yazısıyla olan aslı şu an Sinop Dr. Rıza Nur Kütüphanesi'nde olması gerekiyor.

Evet, ulusçuluğun sefaleti *Kürtçülüğün Esasları'nı* yazacak kadar ırkçı olan bir Kürt ulusçusunu Türkçülüğün babası konumuna getirmekle kalmıyor. Asıl onu buna ikna edenlerin kimliği önemli: Sonradan Tekinalp soyadını alacak olan ve atadan beri hahamlık yapan bir aileye mensup Selanik Yahudisi Moiz Cohen. Ziya Gökalp'i Kürtçülük'ten Türkçülüğe terfi ettiren işte bu isimdir. Abdullah Cevdet'in tavsiyesiyle 1908'de Selanik Rizarto Mason Locası'nda toplanan İttihat ve Terakki yönetimi Gökalp'i hem masonluğa, hem de İttihat ve Terakki Merkez Yönetim Kurulu üyeliğine kabul eder. Ziya Gökalp, Moiz Cohen'le burada

224 Ufuk Efe, "Kemalizmin Mucidi; Moiz Kohen (M.Tekinalp) Yahudisi", *Milli Çözüm*, Ağustos 2010, <http://www.millicozum.com/mc/AGUSTOS-2010/kemalizmin-mucidi-moiz-kohen-mtekinalep-yahudisi.html>

buluşarak sıkı bir talebe-hoca ilişkisine girer ve burada *Türkçülüğün Esasları* isimli eserini kaleme alır. Her ne kadar kitabı Kürtçülük'ten Türkçülüğe keskin bir geçiş yapan Zaza "şakirt" yazmışsa da, bu yazma gerçekte bir dikte etmeden ibarettir. Tüm ana fikirler Yahudi "hoca"ya aittir.²²⁵

g) Tekinalp'ın 1909 yılının Aralık ayında Hamburg'da toplanan Dokuzuncu Siyonist Kongresi'nde sunduğu ve dindaşlarını Anadolu'ya göç etmeye teşvik eden tebliği, İslamcı kesim tarafından "Türkiye'yi Yahudileştirme çabaları" olarak algılanmakta. Bununla ilgili iki örnek şu şekildedir:

Hamburg Dünya Siyonist Kongresi'ne Selanik delegesi olarak gitti, ama Filistin'de bir Musevi devleti kurma fikrinden ziyade; Yahudi göçmenlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli bölgelerine yerleşerek oraları güçlendirmesini yani Anadolu Siyon devletini tercih ediyordu.²²⁶

İnkılâba yardımcı olmaya çalıştı. Yahudi karakterini taşıdığından Yahudilerin, bilhassa Türkiye'de kalanların Türkleşmesini müdafaa etti. Onlara akıl hocalığı yapmaya kalkıştı. Bu aslında Yahudilerin Türkleşmesini değil, Türkler içinde Yahudiliğin yaygınlık kazanması gayesini taşıyordu.²²⁷

h) Tekinalp'ın Yahudileri Türkleştirmek istemesi, İslamcı kesim tarafından Türk toplumunun dinsizleştirilmesi ve siyonizme hizmet ettirilmesi olarak yorumlanmakta. Ufuk Efe'nin şu satırları, bu yoruma bir örnek teşkil etmekte:

Tekinalp bir Türk Musevisi olarak Türkiye'deki Musevilerin ve Türk olmayan diğer sosyal cemaatlerin Türkleşmesi konusunda büyük çabalar göstermiştir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken unsur onun Türkleştirmeye verdiği anlam ve önemdir. Mesela bir

225 Mustafa İslamoğlu, "İrkçiliğin Sefaleti", *Yeni Şafak*, 2 Haziran 1999, http://www.mustafaislamoglu.com/makaleler.php?haber_id=176&Makale_id=176

226 Ufuk Efe, *a.g.e.* Vurgulama, yazar tarafından yapıldı.

227 Sadık Albayrak, *Devrim'in Çakıl Taşları*, Hidayet Yayınevi, İstanbul, 1983, s. 140.

yerde “Türkleri Türkleştirmek” kavramından bahsetmektedir. Bu kavram Tekinalp’in bütün düşüncelerinin adeta merkezi yerindedir. Ona göre Türkiye’deki insanları Türkleştirmek demek onları İslami şuurdan soyutlayıp asimile etmektir. Yani onları materyalist bir potada eritmek, sosyolojik bir ifadeyle İslami ahlaktan uzak bir sosyal hayata adapte etmek ve Siyonizme hizmetçi hale getirmektir. Türkleştirme politikasında kripto Yahudiliği özendirerek Musevi vatandaşları esas alarak 10 madde belirlemiştir.²²⁸

Bu bakışın bir diğer örneğine, gazeteci ve aktivist Nureddin Şirin’in bir yazısında rastlanmakta. Şirin, İslamcı-Kemalist gerginliğinin dorukta olduğu 2007 yılında yayınlandığı bir yazısında Tekinalp’tan şöyle bahsedecekti:

Bu yıl Türkiye’de “Hz. Resulullah (s.a.v)’ın doğum yıldönümü” dolayısıyla görkemli anma merasimleri düzenlendi. Kadınıyla-erkeğiyle, genciyle yaşlısıyla yüz binlerce Müslüman Peygamber sevgisi ve coşkusuyla, merasimlere iştirak etti...

Geçen yıllara oranla çok daha fazla katılımın olması, İslâm düşmanlığı ve korkusunu içinde taşıyan, kinleri ve hınçları etrafa taştan Türkiye’deki Siyonist yetiştirmeleri bu durumdan ciddi bir rahatsızlık duyarak, Çağlayan meydanında bu merasimler için “yuh” çekme küstahlığına yöneldiler...

Acaba bu bir şeylerin acısı ve hıncı mıydı..?

“Kutlu doğum” etkinliklerine “yuh” çekenlerin hepsi, belki ne yaptıklarının farkında değildi ama, onları bu tutuma sevk edenler “Siyonistlerin talebesi” idi..

Zahiren hükümet karşıtı bir miting görünümü altında Hz. Resulullah (s.a.v)’in anısına pervasızca hakaret edecek kadar alçalan bu “yetiştirme”ler sergiledikleri bu küstahlık ile, bir bakıma Theodore Herzl için ağız tadıyla yapılamayacak olan “doğum yıldönümü”nün hıncını bu ülkenin Müslümanlarından almaya mı kalktılar...?

228 Ufuk Efe, “Kemalizmin Mucidi; Moiz Kohen (M.Tekinalp) Yahudisi”, *Milli Çözüm*, Ağustos 2010, <http://www.millicozum.com/mc/AGUSTOS-2010/kemalizmin-mucidi-moiz-kohen-mtekinalp-yahudisi.html>

Kuşkusuz bu hınç ve öfke kendileri açısından anlaşılabilir bir durumdur. Zira, emperyalizmin kirli elleriyle Filistin'e yerleştirilen bu kanser tümörüne, bu gayri meşru siyonist rejime öylesine umut bağlamışlardı ki, "Nil Fırat Arası" Büyük İsrail devletinin kurulmasına kesin gözüyle bakılıyordu...

Büyük İsrail'in yarısını kurmaları bir kenara, başladıkları noktaya doğru hızla yuvarlanmanın hınç ve karamsarlığı ile, Müslümanlara ve İslam'ın mukaddesatına yönelik hakaret ve saldırılarını alabildiğince yoğunlaştırıp içine yuvarlandığı bataklıklarının çamurlarını Müslümanların üzerine sıçratmaya çalıştılar...

Bu kişilerin "Müslüman kılıklı Yahudiler" olduğu yönündeki verileri şimdilik bir kenara bırakacak olursak, bu yetiştirmelerin Siyonistlerle ilişkisinin yani, bu "hoca-talebe" bağının nereden kaynaklandığına bir göz atalım..

Adını "Munis Tekinalp" olarak değiştirip Tek Parti diktası sırasında CHP saflarında siyaset yapan, CHP'yi dokunulmaz ve kutsal bir parti olarak gören, iki kere milletvekilliği seçimlerine katılıp ancak milletvekili olmayı bir türlü başaramayan, 1883 Selanik doğumlu ve bir Haham'ın oğlu olan Moiz Kohen'den biraz söz etmek gerek... 9. Siyonist Kongresi'nde yaptığı konuşmada Osmanlı'yı "Vaad edilmiş toprak" olarak gösterip "Anadolu'nun İsrailleşmesi" davasını güden, Türkiye'nin Lawrance'si Moiz Kohen'den..

Bu Moiz Kohen'in *Kemalizm* başlıklı bir kitabı vardı: (İstanbul: Cumhuriyet matbaası,1936). Öyle ki bu kitap, CHP'nin siyaset ve ideolojisinde bir parola haline gelmişti. "Kemalizm" ile başlayıp "Kahrolsun Şeriat" ile biten bu kitabı tam 25 yıl öncesinde okumuştum.

12 Eylül sonrasıydı. Kendilerinin ayrıcalıklı yerini vurgulamak isteyen Türkiye'deki Yahudi toplumunun önde gelen yazarlarından Nesim Benbanaste *Atatürk: Bir Dehanın Analizi* adlı bir kitap (derleme) yazmıştı.²²⁹ Moez Kohen'in söz

229 Nesim Benbanaste, Nureddin Şirin'in belirttiği gibi, "Türk Yahudi toplumunun önde gelen yazarları"ndan biri değildi. *Şalom* gazetesinde ara sıra yazıları yayınlanan ve ismi Türk toplumuna mal olmamış bir gazeteciydi.

konusu makalesi (kitabı) de bu kitabın içinde yer alıyordu. “Atatürkçülük” örtüsüne bürünen Nesim Benbanaste bu kitabıyla şunu demek istiyordu:

“Bakın biz Yahudiler, Şeriat düşmanlığı noktasında modern-çağdaş ve laik bir Türkiye’nin kurulması noktasında sizinle hep aynı yolu izledik: Devletimizin ilk Başbakanı Ben Gerion, İsrail kurulduğunda bunu özellikle dile getirdi; Tel Aviv’in önemli meydanlarına, parklarına sizin isminizi koyduk, kimliğimiz ve misyonumuz aynı noktada birleşiyor. Yolumuz da aynı düşmanımız da...”

(Hatırimda kalanları yazıyorum, bu kitabı bulup okuyanlar vurgulamaya çalıştığımız konuyu detaylı bir şekilde göreceklerdir)

Peki ya Çağlayan Meydanı’nda kalabalığa “kutlu doğum” etkinliklerine “yuh” çektiren Türkân Saylan da kimdi?

“Kuruluşumuzdan beri Atatürk ilke ve devrimlerini korumayı ve çağdaş eğitim yoluyla çağdaş insana ve topluma ulaşabilme ilkesini kendimize misyon belirledik” diyen Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği’nin başkanı Profesör Türkan Saylan.(...)

İstanbul Teknik Üniversitesi’nde katıldığı bir konferans öncesinde konser veren müzik grubunun şefinin isminin “Muhammed” olmasından rahatsızlık duyup ‘Çocuklarımıza namaz kıldırmak değil, bale yaptırmalıyız’ ifadelerini kullanan bu Türkân Saylan adlı putperestin Çağlayan’daki mitingte Resulüllah’ın anısına düzenlenen “kutlu doğum” etkinliklerine niçin hakaretler edip “yuh” çektirdiğini fazla anlatmaya gerek yok aslında... (...)²³⁰

Türkiye’de bir cumhurbaşkanlığı seçimi süreci yaşandı, ancak

230 2007 yılının Nisan ayında İTÜ Maçka Kampüsü’nde düzenlenen “Türkiye’mizin Çağdaşlaşma Sürecinde Laiklik” konulu toplantıda Saylan, “Çocuklarımızın sıra üstünde namaz kılmasını değil bale yapmasını istiyoruz. İncanın insanların iç dünyasında saklı olmasını istiyoruz” demişti. Konuşmasının sonunda Saylan, Gençlik Korosu’nu yöneten müzisyenin isminin Muhammed olmasına dikkati çekmiş ve “Gençlik Orkestrasını yaratan ve yöneten arkadaşımızın ismi Muhammed. Düşünebiliyor musunuz buradaki ironiyi?” demişti. Kaynak: Mühemmed Kahveci, “Namaz Kılmasınlar Bale Yapsınlar”, *Zaman*, 12 Nisan 2007.

Moiz Kohen'lerin talebeleri bu süreçte, mevcut hükümet karşıtlığını, İslam ve Resulüllah düşmanlığına çevirdiler: Başörtümüzden, Resulüllah'ı anışımıza kadar mukaddesatımıza küstahça dil uzattılar...²³¹

Nureddin Şirin'in bu yazısında ileri sürdüğü görüşler, başka yazarlar tarafından da tekrarlanacaktır. Aktif Haber internet haber sitesinin yazarlarından Yusuf Gezgin de Tekinalp'ın Türkiye'yi Yahudileştirmesinden söz edecekti:

Yahudilerin İsrail projesine paralel ikinci bir devlet projeleri daha vardı. Bu proje bir Siyonist kongresinde İsrail projesine itiraz ettiği için Teodor Herzl'le tartışan Moiz Kohen'in, yani bizim Türkçü teorisyen, *Kemalizm* kitabının yazarı Munis Tekinalp'ın projesiydi.

1883'te Serez'de bir Osmanlı Yahudisi hahamın 9. çocuğu olarak dünyaya gelen; sonradan Türk ismi alarak Tekinalp olan; İttihatçı, Türkçülüğün önemli teorisyenlerinden, Cumhuriyet döneminin mütefekkirlerinden, Türk devrimlerinin ilham kaynaklarından Moiz Kohen herkesin duyduğu ve bildiği bir isimdir. Tekinalp yazdığı *Kemalizm* kitabıyla Kemalizmi sistemleştirmiş ve ana umdelerini ortaya koymuştur. Türkiye'deki Yahudileri Türkleşmeye ikna etme amaçlı yazılar yazmıştır (herhalde Beyaz Türk olmaya yöneliktir bu yazılar).

MOİZ KOHEN yani Munis Tekinalp 9. Siyonist Kongresi'nde Osmanlı delegesi olarak Türkiye'de bir "İbrani Devleti" ya da "İbraniyeti yoğun bir devlet" kurmaktan bahsetmiştir. Moiz Kohen Türkiye'de adı olmasa da güçlü bir İbraniyet devleti kurma taraftarı iken, HERZL Yahudi devletini Filistin'de kurma taraftarıdır.

Teoderl Herzl'in rüyası 50 yıl sonra gerçekleşmiştir ve bu gün İsrail, etrafı düşmanlarla çevrili, sevimsiz, geleceğe umutla bakan bir korku devletidir.

Sizce sonradan Türkleşip(?) Türkçülüğün beyni haline gelen, Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ve devrimlerin inşasında mü-

231 Nurettin Şirin, "Çağlayan'ın Sesine Bak, Tel-Aviv'in Haline Bak!", 3 Mayıs 2007, <http://www.kudusyolu.com/yazi.php?dil=tr&yzt=15&id=451>

racaat mercii olan Moiz Kohen'in 9. Siyonist kongresinde savunduğu proje ne oldu?

Bir hahamın çocuğu olan, 1961 yılında Fransa'da Nice'de ölen ve bir Yahudi mezarlığına gömülen bu adamın "Ulusal Kültür Birliği" kurucuları arasında yer alması (1928), "Türk Dil Kurumu" üyeliği yapması, Türkçülüğün ve Kemalizm'in ideologu olmasının hikmeti nedir?

MOİZ KOHEN'in projesinin Türkiye Cumhuriyetiyle ilgisi nedir? Mevcut Türk devleti üzerinde bu projenin etkileri devam etmekte midir?

Ülkede 10 yılda bir yapılan balans ayarları, muhtıralar, ihtilaller ülkeyi bu proje çizgisinde tutmak için mi yapılmaktadır?

Ergenekon deşildikçe tedirgin olanların, millet her kendine geldiğinde "Cumhuriyetin kazanımları elden gidiyor, irtica hortluyor" diyenlerin bu proje ile bir ilgisi var mıdır?

Erdoğan'ın diplomatik olmasa bile haklı ve yerinde olan eleştirileri karşısında İsrail'in yanında olanlar TEKİNALP'in projesinin neresindeler?

Erdoğan İsrail'e nereden atış yaptığının farkında mı?

Sizce bu iki projeden hangisi daha başarılı ve akılcıca?²³²

Tekinalp'in İslamcı kesimin nefretle andığı Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) Genel Başkanı Türkân Saylan'ın (1935-2009) 'fikir babası' olduğu kanaati, *Anadoluda Vakit* gazetesi yazarı Abdurrahman Dilipak tarafından da tekrarlanacaktır. Dilipak, başkanı CHP'li olan Kartal Belediyesi'nin bir kültür merkezine Türkân Saylan adını vermesi üzerine şöyle yazacaktır:

Ya da Tekinalp namı diğer Moiz Kohen Çağdaş Yaşamcılarının, Türkân Saylanların dünkü fikir babaları değil mi? Hadi onların da isimlerini kültür merkezlerine, sokaklara, meydanlara verin.. Verin de milletin hafızası canlansın..²³³

232 Yusuf Gezgini, "İki Yahudi Devleti Projesi", 3 Şubat 2009, http://www.aktifhaber.com/author_article_detail.php?id=4284

233 Abdurrahman Dilipak, "Gelecekte Hatırladığımızıda!", *Anadoluda Vakit*, 8 Şubat 2010.

Hollanda Arkeoloji ve Tarih Enstitüsü'nün desteğiyle Tekinalp hakkında en iyi araştırmayı yayınlamış olan Prof. Jacob M. Landau'nun çalışması bile konuya son derece peşin yargılı bir şekilde yaklaşan M. Ertuğrul Düzdağ tarafından "İsrail Devleti ve Yahudi vakıflarının" desteğiyle yapılmış art niyetli bir araştırma olarak nitelenecekti:

Son olarak, Türkiye'deki İslâmi hareketleri "hayâtî" bir dikkatle takip eden İsrail geçici devletinin kendi ırkdaşı bu "ilginç" adamı ihmal etmesi de elbette düşünülemezdi. İslâm dünyası ve Türkiye üzerine saldıran araştırmacılarından birisi olan Prof. Jacob M. Landau, Yahudi vakıflarının yardımı ile, Moiz Tekinalp üzerinde bir araştırma yaptı.²³⁴

iii. Biyografisi ile İlgili Hatalar

İslamcı ve sağcı camianın Tekinalp hakkındaki biyografik bilgileri de son derece zayıf ve yanıltıcıdır. *Anadoluda Vakıf* gazetesini yazarı Ahmet Varol,²³⁵ Tekinalp'ı "Yahudiler lobi faaliyetlerini Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu tamamlamasından sonra da yoğun bir şekilde sürdürdüler. Bu faaliyetlerde öne çıkan isimlerden biri de Türk milliyetçiliği teorisyenlerinden olan Munis Tekinalp idi. Tekinalp Dönmeler yani Sabetaycılar kesimine mensup bir ailedendi ve asıl adı Mois Kohen'di. Kohen'ler Dönmeler içinde tanınmış bir ailedir. İşte Mois Kohen de bu aileye mensuptu. (...) Mois Kohen aynı zamanda Mustafa Kemal'in özel doktorlarından" satırlarıyla Tekinalp'ın Dönme bir hekim olduğunu iddia etmekte.²³⁶ Benzer bir şekilde tarih öğretmeni Hüseyin Karabulut da Tekinalp'ın Dönme olduğunu sanmakta.²³⁷ Yahudi-

234 M. Ertuğrul Düzdağ, *Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1991, s. 99.

235 Ahmet Varol hakkında daha fazla bilgi için bkz. www.vahdet.com.tr

236 "Türkiye'de Yahudi Lobiciliği", www.vahdet.com.tr/filistin/dosya2/0399.html

237 "Yazı ve Fikir Alanında Dönmeler", 2 Ağustos 2007, www.hkarabulut.net.

ler arasında son derece yaygın bir soyadı olan Kohen soyadından yola çıkan *Zaman* gazetesi yazarı ve Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Mümtaz'er Türköne, gerçekte hiçbir ilgisi olmamasına rağmen Tekinalp'in, *Milliyet* gazetesi dış politika yazarı Sami Kohen'in dedesi olduğunu iddia edecektir: "Mesela Sami Kohen'in dedesi Moris Kohen. Tekinalp adıyla bilinen bir Yahudi'dir ve İktisadi Türkçülüğün kurucusudur."²³⁸ Mümtaz'er Türköne'nin bu saçma sapan iddiasını, *Özgün Duruş* gazetesi yazarı Ömer Naci Yılmaz²³⁹ ve *Diyarbakır Söz* gazetesi yazarı M. Ali Altındağ da tekrarlayacaklardır.²⁴⁰ Bu yanlış inanışın nereden kaynaklandığı belli değildir. Türkiye'nin Dönmeler hâkimiyeti altında olduğu saplantısına sahip ve bu konuda çok sayıda kitap yayınlamış olan Prof. Yalçın Küçük'ün bir kitabında Tekinalp'ten bahsederken, "Yahudi ansiklopedileri ve ansiklopedik sözlükleri, örnek olsun, Sami Kohen'in babasından bahsederken, Moiz Kohen'i ihmal ediyorlar; bu nedenle buradaki bilgileri, daha çok Landau'dan aktarmak zorundayım."²⁴¹ ifadelerini kullanması, Mümtaz'er Türköne ve Ömer Naci Yılmaz'ın yanlış kanaatlerinin kaynağının bu not olabileceğini akla getirmekte.

İslamcı kesimin Türkiye'de laikliğin "dayatılması"nın Dönmelerin ve Yahudilerin icraatı olduğu inancı, kimi zaman gülünç ve aşırı yorumlara da yol açmakta. 1933 yılında Nazilerin iktidara gelmesinden sonra iş akitleri feshedilen Alman Yahudisi bilim adamlarının Türkiye'ye göç etmelerini konu alan bir konferansa tebliğ sunan Prof. Dr. Ünal Tekinalp, sadece soyadı benzerliği

238 Neşe Düzel, "Mümtaz'er Türköne: Savaş Biterse MHP de Biter", *Taraf*, 28 Eylül 2009.

239 Ömer Naci Yılmaz, "Cumhuriyet'in Amentüsü", *Özgün Duruş*, 20 Şubat 2010, <http://www.ozgundurus.com/Haber/Guncel/20022010/Cumhuriyetin-amentusu.php>

240 M. Ali Altındağ, "Ve Türk'ün Yeni Amentüsü", www.diyarbakirsoz.com, 11 Şubat 2010.

241 Yalçın Küçük, *Şebeke "Network" – 1*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2005, s. 72, dipnot 1.

nedeniyle, “Yahudi Türkçü Moiz Kohen’in oğlu” olarak bir habere konu edilecektir.²⁴² Yine aynı haber sitesinde 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun’un, Alman Yahudisi Prof. Ernst Hirsch’in hazırladığı hukukî mütalaadan faydalanılarak hazırlanmış olduğu belirtilerek “5816’nın Yahudi İcadı” olduğu yazılacaktır.²⁴³

iv. Türk’ün Yeni Amentüsü Kitabı

İslamî kesimde yaygın bir şekilde geçerli olan bir başka yanlış kanaat, 1928 yılında yayınlanan Safi [Dümer]’in *Türk’ün Yeni Amentüsü* kitabıdır. Tekinalp, bu kitabın yazarı olmamasına rağmen İslamî kesim, *Kemalizm* kitabının yazarı olmasından ötürü Tekinalp’i Kemalist ideolojinin fikir babası olarak kabul etmiş ve buradan yola çıkarak *Türk’ün Yeni Amentüsü* kitabının yazarının da Tekinalp olduğuna inanmıştır. İslamcı *Özgün Duruş* gazetesi yazarı Ömer Naci Yılmaz,²⁴⁴ Ahmet Anapalı,²⁴⁵ *Habertürk* gazetesi yazarı Murat Bardakçı,²⁴⁶ *Anadolu’da Vakit* gazetesi yazarı Yavuz Bahadıroğlu,²⁴⁷ *Diyarbakır Söz* gazetesi yazarı M. Ali Altındağ²⁴⁸ hep bu yanlış kanaati tekrarlamışlardır. Bu yanlış bilgiyi ortaya ilk kimin attığı meçhuldür ancak internet sayesinde bu yanlış bilgi bir salgın hastalık halinde her tarafa sirayet etmiş ve yaygınlık kazanmıştır.

242 Murat Unay, “Üniversitelerimizde Yahudi Gölgesi”, 17 Aralık 2008, *Habertürk*’ten aktaran www.mazlumder.org/yazdir.asp?haber=3551.

243 “5816 Yahudi İcadı Çıktı!”, 19 Haziran 2006, http://www.islamvehayat.com/1561_5816,%C2%A0Yahudi-icadi-cikti!.html.

244 “Cumhuriyet’in Amentüsü”, *Özgün Duruş*, 20 Şubat 2010.

245 “Atatürk’ü Tanrılaştırma Temayülü”, 15 Ocak 2010, www.habervakti.com

246 Murat Bardakçı, “Yalakalık Edebiyatımızın Daniskası Behçet Kemal’in ‘Atatürk Mevlidi’dir”, *Habertürk*, 7 Şubat 2010.

247 Yavuz Bahadıroğlu, “Mustafa filmi ve Latife Hanım’ın Gizlenen Anıları”, *Anadolu’da Vakit*, 11 Kasım 2008.

248 M. Ali Altındağ, “Ve Türk’ün Yeni Amentüsü”, *Özgün Duruş*, 11 Şubat 2010.

b- Prof. Yalçın Küçük ve Tekinalp

Kitaplarında Tekinalp'a uzunca atıflarda bulunan Prof. Yalçın Küçük, bunu tek bir maksatla, Türkiye'nin Dönmelerin hâkimiyeti altında olduğu iddiasını ispatlamak için yapmakta. Yalçın Küçük, Tekinalp'ın Dokuzuncu Siyonist Kongresi'ndeki konuşmasını tahlil ederek bu iddiada bulunacaktır. Bu konuşmanın Türkçe çevirisi 14 sayfa olmasına ve konuşmasında Tekinalp açık bir şekilde siyonizmin siyasî emellerine karşı olduğunu, Türkiye'ye Yahudilerin göç etmelerinden yana olduğunu ancak göç edecek Yahudilerin birer Osmanlı yurtseveri olmaları gerektiğini savunmasına rağmen²⁴⁹ Yalçın Küçük, bu metni çarpıtarak alıntılacak ve/veya yorumlayacak ve "Moiz Kohen'in duasının gerçekleştiğini" savunacaktır:

Şimdilere bakıp da Moiz Kohen'in duasının önemli ölçüde realize edildiğini söyleyebilir miyiz? Eğlence dünyasının, gazete köşelerinin, tiyatronun bazı fakültelerin, bazı kürsülerin, şarkıcıların, şarkı yazarlarının, reklam dünyasının ve en son olarak futbolun önemli ölçüde Yahudi kökenlilerin hegemonyası altında olduğu bir zamanda bu soruyu sormak haktır.²⁵⁰

c- Fabrika Dergisi ve Tekinalp

Yalçın Küçük gibi düşünen bir diğer yayın organı, sosyalist çizgideki *Fabrika* dergisi ve derginin yayın kurulu üyeleri Orhan Gökdemir ve Arif Sacit Şair'dir. Orhan Gökdemir; Leon Cahun, Vambéry, Parvus ve Moiz Kohen'i örnek göstererek Türkçülük ideolojisini savunan bu düşünürlerin aslında Yahudiliğe hizmet ettikleri iddiasında bulunacaktır. Gökdemir, Tekinalp'ın Nice'deki Musevi mezarlığına defnedilmesini de "kendisini Türk hissetmesine" karşın hep "bir Yahudi olarak" kalmasına bağlayacak ve "Bir kısım Yahudiler için Türklükle Yahudilik arasındaki mesafe

249 Jacob M. Landau, *Tekinalp Bir Türk Yurtseveri (1883-1961)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996, s. 85-102.

250 Yalçın Küçük, *Şebeke Network - 1*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2005, s. 73.

bu kadar kısıydı” yorumunda bulunacaktı.²⁵¹ Arif Sacit Şair ise Ziya Gökalp ve Tekinalp hakkında şöyle yazacaktı:

Bu “ALP”lar meselesini unutmadık; unutmamakla kalmayıp zahmet edip araştırdık da. Neydi Alp sorunu; Türkiye tarihindeki iki Türkçü Alp Türk değildi. Bunlardan ilki Ziya Gökalp ve ikincisi ise Munis Tekinalp’ti. Ziya beyefendinin Kürt olduğu zaten biliniyordu. Munis Bey ise son yıllarda biraz kıyıda köşede kaldığı için hatırlayan yok. Halbuki o daha çok Moiz Kohen olarak bilinmektedir ve mezarına da bu adıyla gömülmüştür. Demek bu Alp adı sonradan tercih ediliyor.

Ziya Alp’in tutucu bir Osmanlıcı iken İttihat ve Terakki’nin 1909’daki Selanik kongresinden sonra Türkçülükte karar kıldığını biliyoruz. Selanik’de ne oldu da “Türklerin üstün ırk” olduğuna karar verdi bilmiyoruz, ama sonuçta eğer böyle bir ırk varsa, kendisinin oraya dahil olmadığı açıktır. Bu durumda onunki sadece bir siyasi Türkçülük olabilir ki, bu da onun teorisıyla şiddetle çatışmaktadır. Bu yüzden İttihatçı arkadaşlarının ona “Sen Kürtsün, ne işin var Türkçülükle” dediği biliniyor. Ziya Alp, büyük bir olasılıkla, bu şakacı arkadaşına hiçbir cevap vermemiştir. Kişiliğinin, bu tür cevaplar vermeye müsait olmadığı biliniyor.

Bir de dedikodu var ki; dedikodu olduğu için ciddiye almaya gelmez. Ama bu, bizdeki Türkçülerin trajedisini gösterdiği için önemlidir. Ziya Alp’in “Türkçülüğün Esasları” adlı çalışmasının el yazması bir koleksiyoncu tarafından bulunmuş ve fakat ilgili bakanlık tarafından el konulmuştur. Çünkü eserin el yazması “Kürtçülüğün Esasları” başlığını taşımaktadır!

Bu dedikodu doğruysa, bizim “Türkçüler Türk değildir” tezimiz doğrulanmaktadır. Fakat dedikodu ise de tezimize herhangi bir “dokuncası” olamayacağını temin ediyoruz. Israrlıyız ve öyledir.

Munis Alp ise “Vatandaş Türkçe konuş” kampanyasının mucitlerinden biriydi. Ermeni ve Rum yurttaşlarımızı hedef aldığı

251 Orhan Gökdemir, “Türkçülüğün Kökenleri ya da Milli Türkçülüğe Giriş”, *Fabrika*, Sayı 4, Aralık 2005, s. 3-23.

kesindir. Ama insan, böyle birinin ikinci dili için bu kadar çırpınmasını anlayamıyor. Vatandaş Türkçe konuşsa ne konuşmasa ne? Biz senin İbranice karışıyor muyuz? Demek bu şiddetli “Türkçülük”te, sonradan olmanın şiddeti var.²⁵²

Her iki yazıdan da görülebileceği gibi Tekinalp, samimi bir şekilde azınlıkları yurttaşla dönüştürme projesine gönül vermiş bir kişi olarak algılanmamış, sadece ve sadece Yahudi olarak algılanmıştır. Dahası, yanlış bir şekilde Tekinalp, “Vatandaş Türkçe konuş” kampanyasının mucidi olarak gösterilmiş ve bu kampanyanın Ermeni ve Rumları hedeflediği belirtilmiştir.

d- Milliyetçiler ve Tekinalp

İslamcılar tarafından Türk milliyetçiliğinin ideologu olarak kabul gören Tekinalp, milliyetçiler için de makbul bir sima değildi. Sebebi de Yahudi olmasından ötürü “sahici Türk” olarak kabul görmemesidir. İnternetteki ülkücü ve milliyetçi tartışma forumlarındaki mesajların neredeyse tamamı, Tekinalp’ın Yahudiliğine atıfta bulunmakta ve kendisinin Türk olmadığı belirtilmekte. Türk milliyetçiliğinin bir ideologu olarak takdim edilmesi ise hakaret olarak kabul görmekte. Günümüzde manzara böyle iken geçmişte de pek farklı değildi. Türk milliyetçiliğinin kurucu atalarından Nihal Atsız’ın 1959 yılında yayınladığı *Z Vitamini* romanı, İsmet İnönü ve dönemin basın ve siyaset âleminin önde gelen simalarının bir mizahî tenkididir. Nihal Atsız, bu romanda kurulması tasarlanan hayali Şengül Üniversitesi’nde görev dağılımı yaparken Tekinalp’tan şöyle söz edecektir:

Profesör Moiz Tekinalp, ekonomik milliyetçilik kürsüsünde ilim tarihimize yeni ufuklar açacaktır. Kendisi her ne kadar *Turan* adlı bir kitabın müellifi ise de bunun bir mürettip yanlış olduğunu, kitabın adı *Tevrat* olacakken eski harflerdeki

252 Arif Sacit Şair, “Türk’ü Titretip Kendine Döndürme Yazısı”, *Fabrika*, Sayı 59, Ekim 2004, s. 57-64.

karışıklık sebebiyle sondaki “te” harfinin bir noktasının düşüğünü, böylece “nun” haline geldiğini ve Turan okunduğunu ispat etmiştir.²⁵³

İslamcıların Türk milliyetçiliğine yönelittikleri “düşünce önderlerinin Yahudi oldukları, Türk bile olmadıkları” suçlaması milliyetçi camiyayı son derece rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık nedeniyle milliyetçi görüşe mensup Oğuz Çetinoğlu Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür ile yaptığı mülakatta “Ziya Gökalp’in Emil Durkheim’den etkilenmiş olması, *Turan* adlı kitabın yazarı (Munis Tekinalp veya Tekin Alp olarak da bilinen) Moiz Kohen, *Yeni Turan* isimli kitabın yazarı Hâlîde Edip Adıvar, Emmanuel Carasso (Karasu), Avram Galanti, Lumley Davids, Leon Cahun ve Arminius Vambéry gibi Yahudilerin Türkçülük fikriyatına destek vermiş olmaları, Türk milliyetçiliği düşüncesinin ‘özürlü’ olduğu kanaatini oluşturur mu?” sorusunu soracak, Nuri Gürgür de şu cevabı verecekti:

Bazı siyasal İslâmcıların bir yandan Türk milliyetçiliğini kavmiyetçilikle suçlarken, İslâm’a aykırı sayarken, diğer yandan gerçekleri saptırarak genellemeler yapmaları, bundan kendi görüşlerine pay çıkarmaya çalışmaları tipik bir ırkçılıktır ve ironik bir durumdur.²⁵⁴

Benzer bir şekilde milliyetçi görüşe mensup İsmet Gültekin adındaki yazarın şu satırları da Tekinalp’in Yahudi olmasının milliyetçi kesimi ne kadar rahatsız ettiğinin güzel bir ifadesidir:

Ve Rabbü’alemin, bugün de bana, içinden çıkamadığım, “söylecek kelime” bulamadığım “Moiz Cohen TEKİNALP” mevzuunda da nasiplendirdi.. Milliyetçi-Ülkücü kalem sahibi Rasim EKŞİ’nin bahse konu “Türk’e Ruh Verenler” yazı

253 Atsız, *Dalkavukların Gecesi – Z Vitamini*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2010, 4. Baskı, s. 87.

254 “Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür İle Milliyetçilik Üzerine”, 5 Mart 2011, <http://www.2023istanbul.com/haber/2551/turk-ocaklari-genel-bsk-nuri-gurgur-ile-milliyetcilik-uzerine.html>

dizisinin 12. bölümünde, “Ahmet Ferit TEK” başlıklı yazısı ile²⁵⁵ “söyleyecek kelimeler”le nasiplendirdi... Artık “gına getirir” derecesinde, Abdurrahman DİLİPAK’tan, M. Ertuğrul DÜZDAĞ’a; Sadık ALBAYRAK’tan Mehmed Şevket EYGİ’ye; M. Latif SALİHOĞLU’ndan Kazım GÜLEÇYÜZ’e kadar daha burada isimlerini zikredemediğim bilumum “İslamcı kalemler”in attığı “iftira” da, yaptıkları “suçlama” da bitti... “Türkiye Cumhuriyeti Devleti”mizin “İlk İçişleri Bakanı”, “Türk Ocağı Derneği”nin “İlk Reisi/Başkanı” da olan ve “sanat tarihçilerimizden Dr. Emel ESİN Hanımefendi’nin de babası olan “Ahmet Ferit TEK”in yazdığı *Turan* isimli eserinde “TE-KİN” mahlasını kullanınca, 2 Eylül 2011’lere kadar, günümüze kadar uzanan “Moiz Cohen TEKİNALP” ile “karıştırılması...” EKŞİ’nin de zikrettiği üzere “Hiçbir Türk Milliyetçisi’nin Cohen’in görüşlerini benimsemesine imkân yoktur” fakat yine EKŞİ’nin zikrettiği üzere, “İlk İçişleri Bakanı” olarak “Ahmet Ferit TEK”in, “İstiklâl Savaşı sırasında vatana ihanet eden 150 kişinin -ki 150’likler listesi-150’likler kararnamesi olarak biliniyor- hazırlamış olmasının meydana getirdiği “husumet”, “adavet”, “düşmanlık” ile de yazdığı *Turan* isimli eseri sırf “Tekin” mahlası “karışıklığı” da bahane edilerek “Moiz Cohen TEKİNALP’e maledilmiş... Yine, kızı Dr. Emel ESİN Hanımefendi, *Turan* isimli kitabın babasına ait olduğunu ifade ettiği gibi, 1914’de “Türk Yurdu Kitaphanesi Yayınları”nca da ve 1999’da da “Turan Kültür Vakfı”nca da neşredilmiş.. Şimdiki TTK Başkanı Prof. Dr. Ali BİRİNCİ tarafından da *Turan* isimli kitabın, “Moiz Cohen TEKİNALP” e değil, “Ahmet Ferit TEK”e ait olduğu da ispatlanmış.²⁵⁶

255 Rasim Ekşi, “Türk’e Ruh Verenler-Ahmet Ferit Tek”, *Türkiye’de Yeniçağ*, 2 Eylül 2011.

256 İsmet Gültekin, “Sahiden de “Yahudi” Moiz Kohen Tekinalp’in İçyüzü-1”, 2 Eylül 2011, <http://metgultekin.wordpress.com/2011/10/08/sahiden-de-yahudi-moiz-kohen-tekinalpin-icyuzu-1/>

e- Kemalistler ve Tekinalp

İslamcı camia Tekinalp'ten nefretle söz ederken ona sevgi besleyen tek kesim, tahmin edilebileceği gibi Kemalistler olacaktır.

1928 yılında yayınlanan *Türkleştirme* kitabı yetmiş üç yıl sonra 2001 yılında T.C. Kültür Bakanlığı tarafından günümüz yazı diline aktarılarak yeniden yayınlanacaktı. Aktarmayı ve uygulamayı, Atatürkçü Düşünce Derneği kurucu üyelerinden ve dördüncü genel başkanlığını yapan Prof. Dr. Özer Ozankaya yapacaktı. Tekinalp'ın 1937 yılında yayınladığı *Kemalizm* kitabının ilk baskısı 61 yıl sonra 1998 yılında, ikinci baskısı ise 2004 yılında günümüz Türkçesi'ne aktarılarak yayınlanacaktı. Aktarmayı, Prof. Dr. Çetin Yetkin yapacaktı. Gerek Yetkin ve gerekse Ozankaya, günümüz Türkçesi'ne aktardıkları bu kitaplara yazdıkları sunuş yazılarında Tekinalp'tan sitayişle bahsedeceklerdi. Tekinalp'ı hatırlayan diğer kişiler, 2005 yılının Mayıs ayında "Türkiye'de Milliyetçilik ve Tekinalp" başlıklı bir söyleşi yapan İnönü Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. H. Bayram Kaçmazoğlu²⁵⁷ ile 27 Mart 2006 tarihinde "Tekinalp ve Kemalizm" konulu bir söyleşi yapan araştırmacı Halit Erdem Oksačan'dır. Oksačan, 2009 yılında yayınladığı *Kavimden Ullusa Türkler* başlıklı kitabını Türk Ortodoks Cemaati ruhanî reisi Papa Eftim'e, Amerika'da Ermenilere karşı Türkiye yanlısı tanıtım faaliyetleriyle tanınan "Türk dostu" sıfatıyla anılan babası Süryani, annesi Ermeni olan Edward Taşçı'ya (1932-2005)²⁵⁸ ve Moiz Kohen'e ithaf edecektir.

Ancak bu hatırlamalara rağmen 2000'li yılların CHP'si, bir dönem kendisine gönülden bağlı olan Tekinalp'ı hatırlamayacaktı. 2009 yılında Başbakan Erdoğan'ın, AKP'nin 3. Olağan Büyük

257 Web.inonu.edu.tr/~sosyoloji/bayram.html

258 Bu kişi hakkında daha fazla bilgi için bkz. Neşe Çetinoğlu, "Türk dostu Edward Taşçı'nın 'Bir Amerikalı'nın Türkiye Sevgisi' Sergisi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt XV, Mart 1999, S. 43, s. 177-187. Kendi ağzından hayat hikâyesi için bkz. Edward Tashji, *I am Called A Friend of Turks The Truth Must be Told*, Rose International Publishing House, 2004.

Kongresi'nde Türkiye mozaigine atıfta bulunarak bazı önemli fikir adamları ve sanatçıların isimlerini zikretmesi üzerine o dönemki CHP Grup Başkanvekili Kemal Kılıçdaroğlu da Erdoğan'ın zikrettiği isimlere alternatif olarak hazırladığı bir listeyi açıklayacak, ancak Tekinalp bu listede yer almayacaktı. Bu kısa süreli tartışma zarfında Tekinalp'ı, sadece Prof. Baskın Oran hatırlayacaktı. Oran, Erdoğan'ın listesinde Rumların ve Yahudilerin yer almadıklarına dikkati çekerek Rum kanto sanatçısı Deniz Kızı Eftalya Hanım ile Tekinalp'ın isimlerinin listeye ilave edilmeleri gerektiğini belirtecekti.²⁵⁹

f- Kürtler ve Tekinalp

Türkleştirme hareketlerinden en çok zarar gören etnik grup olan Kürtlerin, Tekinalp'a sempati duymaları da mümkün değildi. İşte bu nedenle Tekinalp'ın *Türkleşme* kitabının çevriyazısı Mehmet Bayrak'ın hazırladığı *Kürtler ve Ulusal-Demokratik Mücadeleleri Gizli Belgeler – Araştırmalar – Notlar*²⁶⁰ kitabında yer alacaktır. Keza Tekinalp'ı eleştiren “Yabancı Babaların Piçi – Kemalizm” başlıklı bir makale de bir Kürt siyaset ve kültür web sitesinde yer alacaktır.²⁶¹ Kürt Ulusal Birlik Hareketi (TEVKURD) meclis üyesi Seyda Alpşen de DTP kurucu üyesi Orhan Doğan'ın *Hürriyet* gazetesini ile yaptığı mülakatta “federasyon olmaz, bağımsızlık da olmaz”, “iç içe geçmişiz” türünden beyanatlarına²⁶² tepki olarak yayınladığı bir makalesinde Tekinalp'tan şöyle söz edecektir:

Moiz Kohen efendi Muhsin Tekin Alp/ Muhlis Tekinalp oluyor. İlk defa Kemalizmi ifade eden kişi o oluyor. Türklüğün nasıl devşirmelerle ‘Türklük’ olduğunu açıklayan en iyi örneklerden biri.

259 “Mozaik'te Yeni Renkler”, *Milliyet*, 5 Ekim 2009.

260 Özge Yayınları, Ankara, 1993, s. 524-574.

261 “Kemalizmus – Ein Bastard fremder Väter (2)”, 22.09.2008, <http://www.kurdmania.com/News-sid-Kemalizmus-Ein-Bastard-fremder-Vaeter-2--911.html>.

262 Faruk Bildirici, “Türkiye’de Federasyon Olmaz”, *Hürriyet*, 24 Şubat 2005.

Ziya Gökalp ile tanışıyor. Ondan çok etkileniyor. Yahudilere önermeleri var. Önce Tuna boylarına (Osmanlı'nın Balkanlardan söküleceğinin kesin olmadığı zamanlar) sonra Ege'ye çağırıyor Yahudileri. Türkleşin diyor. Türkleşin ki yurd edin, saygı görün varlığını koruyun diyor Moiz efendi. Musa'nın on emri gibi On emri var; Moiz/Muhsin efendinin ki; 1. İsimleri Türkleştir, 2. Türkçe konuş, 3. Havralarda duaların hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku, 4. Mekteplerini Türkleştir, 5. Çocuklarını memleket mekteplerine gönder, 6. Memleket işlerine karış, 7. Türklerle düşüp kalk, 8. Cemaat ruhunu kökünden sök, 9. Milli iktisat sahasında vazifei mahsusanı yap 10. Hakkını bil.

Hakkını bil maddesi Türk aydınları arasında bir hayli tepki doğurur. 'Ne demek hakkını bil, gizli bir emel mi var?' diye sıkıştırırlar Moiz/Muhlis Tekinalp'i de Moiz efendi hemen yanlış anlaşıldığını söyler. Düzeltir durumu.

Orhan Doğan'ın söylemi ile Moiz Kohen arasında bir fark var mıdır? Ya da Abdullah Öcalan ile Moiz Kohen arasında?? Abdullah Öcalan, Kürd hareketinin tarihsel arka planındaki prensipleri bir tür 'embedded kürd' parametreleriyle nasıl Genelkurmay adına berhava etmeye çalışıyor izliyoruz... Türk Devleti Kuzeydeki Kürdleri prensipsizleştirmeye çalışıyor ve Abdullah Öcalan'ı bu prensipsizleştirme işinde embedded Kürd olarak kullanıyor. Yaşasın Türkiye yerine 'biji Türkiye' ile bir tür Neo Kemalizmi örgütlüyor Kürdler arasında.²⁶³

Kürtler ve Tekinalp konusunda yazan bir diğer kişi, www.haber-kalem.com sahibi Diyarbakırlı emekli hava pilot subayı ve BBP kurucularından Ramazan Ercan Bitikçioğlu. Bitikçioğlu, Kürtçe'nin anadil olarak konuşulması ile ilgili yazdığı makalede "BDP'nin istismarı da belki gün gibi aşikâr ama asıl istismarı "Kürtçe bilinen bir lisan değil", "anlaşılmayan bir dil" diyenler; yani karşı cenahtaki bir takım Munis Tekinalp takma adlı Moiz Kohen'in tedrisinden geç-

263 Seyda Alpsen, "Embedded Kürtler", 13 Mart 2005, www.kurinfo.com/ar-siv/global/seйда4.htm.

miş faşist hainler yapıyor!.." diye yazacaktı.²⁶⁴ Bitikçioğlu'nun makalelerini yayınladığı İslamî çizgideki habervaktim.com sitesi editörü Süheyl Hanbatur, Kürtler konusunda yayınladığı bir makalesinde ise şöyle yazacaktı:

Kürtler, imanlı bir Kürt kardeşimi, imansız bir Türk'e tercih ederim ben. Size de böyle yapmanızı tavsiye ederim. Selahaddin Eyyubi gibi, Bediüzzaman Said Nursi gibi Kürtlere selam olsun. Allah şefaatlerine nail eylesin. Moiz Kohen (bu ülkeye kavmiyetçilik zehrini dökenlerin piri, sahte ismi Tekin Alp olan dönme yahudi) gibi Türklere de, Abdullah Öcalan gibi bebek katili terörist Kürtlere de lânet olsun...²⁶⁵

g- Liberal ve Sol Görüşlü Kesim ve Tekinalp

Bu kesim, Tekinalp'ı tamamen ihmal edecek ve dikkate almayacaktır. Bunda, Tekinalp'ın ideologu olduğu azınlıkları Türkleştirme siyasetinin, 1920'li ve 1930'lu yıllara göre değil, günümüz Türkiye'si'nin şartlarına göre değerlendirilmesi önemli bir etkenidir. Böyle olunca da Tek Parti döneminde nazari olarak azınlıkları yurttaşla dönüştürme tasarısı olan Türkleştirme projesi, günümüzde zoraki asimilasyon olarak kabul görecektir, böyle kabul görünce de doğal olarak olumsuz bir şekilde değerlendirilecektir. Nitekim *Radikal* gazetesi futbol yazarı Erkan Goloğlu, "Türk ırkçıları, hatta teorisyenleri arasında da gayrimüslim veya "azınlık" yurttaşlarımızın varlığı sır değildir. Mesela Munis Tekinalp, tüm Yahudilerin Türkleşmesi gerektiğini ileri süren bir Yahudi'yd"ı" satırlarıyla Tekinalp'ı "ırkçı" ilan edebilecektir.²⁶⁶

Sonuç itibariyle Tekinalp, günümüz Türkiye'si'nde sadece antisemit ideolojinin esiri olmuş İslamî ve milliyetçi-ül-

264 R. Ercan Bitikçioğlu, "Kürtçe İstismarı ve Tahrir-i Sükûn", 15 Kasım 2010, www.haberkalem.com/yazar.asp?yaziID=904.

265 Süheyl Hanbatur, "Kürdistan Değil, Kanlı Rant Pazarı", 7 Ağustos 2010, <http://www.haberkalem.com/yazar.asp?yaziID=622>.

266 Erkan Goloğlu, "Yakından Kumanda", *Radikal*, 29 Haziran 2010.

kücü–Türkçü kesim tarafından lanetle anılan bir isme dönüşmüş durumda. Kemalistler haricindeki diğer ideoloji mensupları ise genellikle menfi eleştirilere maruz kalmakta veya hatırlanmamaktadır.

2- Popüler Kültürde Tekinalp

Tekinalp'ın günümüzün popüler kültürüne nasıl mal olduğunu ve ne şekilde algılandığını ölçmek için internet iyi bir vasıta. Aşırı milliyetçi ve İslamcı görüşteki tartışma kümelerinde Tekin Alp, son derece olumsuz sıfatlarla anılmakta. Bir örnek vermek gerekirse ülkücü görüşlü bir kümede yer alan şu iletiyi zikretmek yeterli olacaktır. Ünlü milliyetçi düşünür Nihal Atsız'dan esinlenerek Genç Atsızlar adına taşıyan bir kümede Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aksoy'un Tekinalp'ı konu eden bir makalesi iktibas edilip yayımlandıktan sonra gelişen tartışmalarda küme üyesi bir kişinin, "Munis Tekinalp araştırılması gereken bir kişidir" yorumunda bulunması üzerine bir diğer üye, şu karşılığı verecekti:

Moiz Kohen, iyi araştırılmasına lüzum olmayan bir çıfıttır! Kendisi, zaten kendisi hakkında şüphe bırakmayacak şekilde açık bir adamdır.

Türkçülük içinde varlığından bahsedilemez bile. Çok kolay inkar edilebilir hatta def edilmelidir!

Siyonist olduğunu söyleyen adamı zorla Türkçü ilan edemeyiz! Yahudi olduğunu söyleyen adamı zorla Türk ilan edemeyiz!

Doğru iş yapmış ya da aşırıya kaçmış adam değildir.

Türkçüler sevmez çünkü Yahudidir!

Yahudiler sevmez çünkü Türkiye'de yaşayan Yahudilere Türk kültürü içinde kendilerini belli etmemelerini, sırtmamalarını telkin etmiştir!

Karay Türk'ü olabilmesi ihtimali yoktur; zira onlar Siyonist kongrelerinde fink atmaz!²⁶⁷

267 www.gencatsizlar.net, Tayma müstear adlı üyenin 30 Temmuz 2009 tarihli iletisi.

İnternette mevcut bir diğer faydalı vasıta, çoğu üniversite gençleri olan yazarların, müstear ad kullanarak güncel her konuda başlık açıp madde yazdıkları veya başlığı açılmış maddelere katkıda bulundukları sanal sözlüklerdir.²⁶⁸

Bu bölümde bu “sözlükler”den en popüler olanlarında, Tekin Alp veya Moiz Kohen başlıkları altında geçen maddeler aşağıda sıralanmakta.

a- Ekşi Sözlük

1. Yahudikökenli olmasına rağmen, Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde Türk milliyetçiliği akımının önde gelen savunucularından olmuş, Moiz Kohen olan adını Tekin Alp yapıp Türkleşmiş, soydaşlarına da aynısını yapmalarını önermiş şahsiyet. Ziya Gökalp, Kürt, bu adam, Yahudi. Türk milliyetçiliğinin tarihini yazan adamlar arasında Türkler azınlıkta sanki.

Hakkında *Tekin Alp Bir Türk Yurtseveri* isimli bir kitap yayınlanmıştı İletişim Yayınları tarafından. Yazarı Jacob M. Landau imiş.
(willy van der kerkhoff, 09.10.2003 00:10)

2. Munis Tekin Alp: *Kemalizm* adlı kitabıyla Kemalizmin ilk kuramcılarından biri olmuştur. Yahudilerin Türkleştirilmesi projesinin destekleyicilerindendir. Farklı ırkların Türk şemsiyesi al-

268 Bunlar arasında en popüler olan Ekşi Sözlük, 1999 yılında Sedat Kapanoğlu tarafından kuruldu. (Kaynak: Eyüp Tatlıpınar, “Toplum’daki Kutuplaşma Ekşi Sözlük gibi Platformlarla Kalkar”, *Akşam*, 12 Şubat 2011; Arman Turгут, “Ekşi Sözlük: A Turkish Internet Phenomenon”, *Hürriyet Daily News*, 14 Ağustos 2006; tr.wikipedia.org/wiki/Eksi_Sozluk), İHL Sözlük ise “Alemin Tek İslami Sözlüğü” sloganıyla 8 Nisan 2009’da yayına başlayan, kısa sürede 4.000 üyeye ulaşan ve “Müslüman” kimliklerinin ön planda olduğu yazar ve moderatörlerin yer aldığı bir sanal sözlük. (Kaynak: Murat Menteş, “İHL Sözlük Türkiye Gibi Yüzde 99’u Müslüman”, *Star*, 7 Haziran 2009, tr.wikipedia.org/wiki/IHL_Sozluk), Uludağ Sözlük, 2005 yılının Aralık ayında İsmail Alper, İTÜ Sözlük ise 1 Mart 2004 tarihinde Çağatay Gürkürk tarafından kuruldu. İTÜ Sözlük, ilk başta sadece İTÜ öğrencilerine yönelik iken kısa bir süre sonra herkesin erişimine açık hale geldi. (Kaynak: tr.wikipedia.org/wiki/ITU_Sozluk)

tında toplanmasına dayalı ideolojisi ile, kaba bir ırkçı konumlandırmasını hak etmese de farklılık ve özdeşliğe dair ufkunun dar, birlikte ve başka bir şekilde yaşama ihtimali konusundaki hayal gücünün de zayıf olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle benim için anlaşılması “ders alınması”, Toplumsal Dönüşüm Yayınları için yüceltilmesi gereken bir adamdır.

(nuri altuzer, 09.10.2003 00:16 ~ 00:23)

3. Yalçın Küçük’ün anlattığı kadarıyla, Dünya Yahudi Kongresi’nde Osmanlı delegesi olarak Türkiye’de bir İbrani devleti ya da “ibraniyeti yoğun” bir devlet kurmaktan bahsetmiş şahıs.

“1906’yla 1926 arasındaki en önemli kavga siyonistlerle benim rezervist dediğim, bu kitapta alliancist denilenlerdir. Moiz Kohen’in 9’uncu Siyonistler Kongresi’nde Osmanlı delegesi olarak konuşmasını yayımladım. ‘Burası vaat edilmiş toprak’ diyor. Bunlar Osmanlı ya da kurulacak devleti, adı olmasa da güçlü bir İbraniyeti olan devlet olarak söylüyor. Siyonistler ise ayrı bir devlet istiyor. Bu kendi içlerinde bir kavgadır.”

(poturgilinpotur, 21.05.2005 14:19)

4. Durumun kısa bir özetini Süleyman Nazif vermiştir:

“Ekmekçi nasıl ekmek, sütçü de süt değilse, Türkçü de Türk değildir”

(in nuce, 25.12.2007 21:24)

5. 1928 yılında Nissim Masliyah ve Dr. Samuel Abrevaya ile birlikte “Milli Hars Birliği’nin, 1934’te ise Hanri Soriano ve Marcel Franco ile birlikte “Türk Kültür Cemiyeti”nin kurucuları arasında yer almıştır. Çetin Yetkin, “Tekinalp üzerine”, Tekinalp, *Kemalizm*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2. baskı, 2004 İstanbul

(der steppenwolf, 26.07.2008 23:14 ~ 23:14)

6. “Artık 1935’teyiz. On iki senelik bir müddet zarfında, yeni Türk, kendine yeni bir ruh, yeni bir ahlak, yeni bir tarih, hatta, Allah’ı artık Tanrı diye andığı için, diyebilirim ki yeni bir Allah

yaratmıştır. Türk'ün şimdi kafası başka, serpuşu başka, alfabesi başkadır. Onun şimdi, başka bir devleti, başka bir ekonomisi ve nihayet, başka bir dili vardır.”

(bosgezen, 25.09.2008 00:24)

7. Tekin Alp (Mois Kohen) İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin “milli iktisat” politikasının teorisyeni, Cumhuriyet döneminde de CHP'nin ideologlarından biridir. Pantürkist olup Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün sağ kolu durumundaydı.

(balisevendisci, 23.11.2008 14:37)

8. Nedendir bilmem (???) ama bana hep şu deyişi hatırlatan kişidir. “20nci yüzyılda Yahudiler iki devlet kurmuştur. İkincisi İsrail'dir.” Yalçın Küçük

(pepecura, 04.02.2009 22:19)

9. Kemalizm'in ilk ideologlarından olan bu amcanın *Kemalizm* isimli kitabının 206 ve 207'nci sayfalarında şu cümleler yer alır:

“Fihakika klasik demokrasinin artık modası geçtiği inkâr edilemez. En kültürlü milletler arasında birçokları klasik demokrasiyi silkip atmışlar ve mutlakiyet, diktatörlük ilh. gibi şekiller kabul etmişlerdir. Demokratik devlet telakkisine sadık kalan milletler arasında, bundan memnun bulunanlar nadirdir. Demokrasi, bazan oligarşi, bazan avamferiblik [popülizm] halinde tereddiye uğramakta [yozlaşmakta], ve o zaman, devlet, artık ne milletin hakiki mümessilleri tarafından, ne de milletin hakiki menfaatlerine uygun olarak idare edilmektedir. [...] yüz binlerce kahraman, İnönü'nde, Sakarya'da, Dumlupınar'da, kanını, akıbet bu neticeye varmak için dökmemiştir. Bunca fedakârlıklar bahasına yaptığımız inkılabı, medeni milletlerin büyük bir kısmında iflas etmiş olan [...] bir devlet şeklinde karar kılmak için yapmadık.” (aktaran Nişanyan, 2008)

(the beatles, 06.04.2009 01:22 ~ 01:24)

10. Ülkü Ocakları'nda geleceğin okul reislerine eğitim veren eğitimci abiler için şunları da eklemek gerekir, kafaları karışmaz-

sa, Turancılığın kurucu babalarından biri, Serezli bir Yahudi dönmesi olan Moris Kohen namı diğer Tekin Alp Turan'ı ikiye ayırır. İşte tarih 19. yüzyılın sonları, devleti ve milleti nasıl kurtaracağız vaziyetlerine giderken, ikinci perde kapanır üçüncü perdenin açılmasına az bir vakit kala, Türkçülüğün imarı şantiyesine denk gelirken yapar bunu... Alp'in asgari Turan programı Edirne'den Baykal gölüne kadar uzanıyor. Bu en olabilecek, yapılması elzem Turan. Azami Turan ise daha neşeli, Japonya'dan İskandinavya'ya kadar uzanıyor. Tekin Alp, Asya'nın tamamını ve Avrupa'nın yarısını Türk yurdu olarak atın üstünde ters dönmüş ok atan Türkün oku ve yayı altında birleştirirken Enver Paşa neden Orta Asya'ya kadar gitti diye soranlar için mühim bilgiler bunlar. Hüseyinzade Ali, Akçura vs. Kazan Tatarları dahil 19. yüzyılda Türk milliyetçiliğini kuran, Osmanlı'ya ve Türk'e en yakın adam da bu Serez kökenli, Selanikli Yahudi Tekin Alp'tir o da bilinsin elbette.

Yahudilik hakkında ileri geri konuşmayın, belki Turancıdır diye söylüyorum. İsrail'i kırmızı kitaba, Milli Güvenlik Savunma Belgelerine Ortadoğu'daki en büyük tehdit diye almışsınız diye dedim...

(ged, 01.11.2010 22:50 ~ 22:53)

b- Uludağ Sözlük

1. Tekin Alp adını almadan önce Tekin Alp'in adı. Yahudi kökenlidir. Osmanlı'nın son döneminde Türkçülük akımının öncülerinden biri olmuştur.

(pyndemonium, 14.04.2007 11:47)

2. *Kemalizm* adlı kitabıyla Kemalizm'in ilk kuramcılarından biri olmuştur.

(Bohemian Rhapsody, 08.06.2007 22:15)

3. İkinci Meşrutiyet'ten sonra ortaya çıkan bir Türkçü. Gerçekte bir Yahudi olan Kohen'in yaptığı Türkçülük araştırmaları, Türkoloji adına değil, İslâm düşmanlığı sentezi üzerine kuruludur.

(traktor, 16.07.2007 16:05)

4. Belki de incelense iyi yanları da olabilecek bir kişi olan Mustafa Kemal'i, toplumun (tek bir kesim hariç) her kesiminden soğutmuş ne idüğü belirsiz Yahudi Ergenekoncusu.

(ebu kalel, 23.11.2009 13:01)

5. Osmanlı döneminde Türkçülük çalışmalarına başlamış o dönemler Türklük ile İslâm'ı birbirine bağlı, ayrılamaz mihenk taşları olarak tarif etmiş fakat 1930'lu yıllardan sonra açık açık İslâm düşmanlığı yapmış, bu gün meşhur Türkçülerimizin (ki sözlükte de vardır onlardan) kullandığı bütün terimlerin ait olduğu kişidir.

Kendisi Yahudi kökenlidir. Cumhuriyet dönemi sempatik olsun diye Tekin Alp adı altında yazılarını yazmıştır.

(lorenzo, 08.07.2010 15:48)

6. Osmanlı'nın çöküşü için bir dinamit te sen koy kampanyasının aktörlerindendir.

(sabribey, 08.07.2010 15:50)

c- *Zamane Sözlük*

1. Türkçülüğün idealistlerinden Tekin Alp'in gerçek ismi. Bir Yahudi olmasına rağmen nasıl Türkçü olabilmiş varın siz düşünün. Başka unsurlar üzerinde etnik milliyetçilik tahriki yapanların asıl kimliklerini deşifre ettiğiniz zaman kökenleri nereye dayandığını göreceksiniz.

(samirazz, 24.04.2005 20:43:32)

2. Türkçülüğün idealisti, ideologu falan olmayan, kendi çapında Türkçülük yapmaya çalışmış ve hiçbir Türkçü tarafından ciddiye alınmamış bir Yahudi. Aşağıya ekleyeceğim metin daha da açıklayıcı olur zannederseniz;

"Profesör Moiz Tekinalp, ekonomik milliyetçilik kürsüsünde ilim tarihimize yeni ufuklar açacaktır. Kendisi her ne kadar *Turan* adlı bir kitabın müellifi ise de bunun bir mürettip yanlışı

olduğunu, kitabın adı Tevrat olacakken eski harflerdeki karışıklık sebebiyle sondaki “te” harfinin bir noktasının düştüğünü, böylece “nun” haline geldiğini ve Turan okunduğunu ispat etmiştir.”

İşte en büyük Türkçü Atsız’ın *Z Vitamini* kitabından alıntı olan bu metin Türkçüler için Moiz Kohen’in alay konusu olmak-tan öteye gitmediğini gösterir.

(dengizik, 23.05.2005 02:07:13)

d- İHL Sözlük

1. Yahudi asıllı Türkçü. Asıl adı Moiz Kohen. Cihan devleti Osmanlı’yı bölmek-parçalamak için çalışanlardan.

Ayrıca; kemalizm’in de ilklerindenmiş. sanırım.

Hem osmanlı, hem ırkçılık diyenlere duyurulur.

Edit: vikipedi Munis Tekinalp diyor.

(alpnr 24/03/2010 17:57 ~ 24/03/2010 18:00)

2. Buram buram Türklük kokan bir müstear isim ile icrâ-ı sanat eyleyerek hedefinin neresi olduğunu gayet açık göstermiş kişidir.

(visnelekesi, 24/03/2010 18:12)

e- İTÜ Sözlük

1. Türkçülük akımının önde gelenlerinden Yahudi yazar. Munis Tekinalp adıyla da bilinir, kendisi daha sonra adını değiştirmiştir çünkü Türkiye’deki Yahudileri Türkleştirmek gibi fantastik hayalleri olan ve de feci şekilde kimlik bunalımına girdiği anlaşılan (şahsi kanaatim); kimilerine göre müthiş bir yurtseverdir. Kendisinin yazılarına ulaşmaya çalışsam da pek başarılı olmadım.

(nickdeğiltakmaad, 10.07.2009 19:10)

2. *Türkleştirme* diye kitabı var.

1- isimlerini Türkleştir.

- 2- Türkçe konuş.
 - 3- havralarda dualarının hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku.
 - 4- mekteplerini Türkleştir.
 - 5- çocuklarını memleket mekteplerine gönder.
 - 6- memleket işlerine karış
 - 7- Türklerle düşüp kalk.
 - 8- cemaat ruhunu kökünden söküp at.
 - 9- milli iktisat sahasında vazife-i mahsusanı yap.
 - 10- hakkını bil.
- (morinsan, 25.06.2010 19:45)

f- Birebir Sözlük

1. Ziya Gökalp'in öğrencilerinden, hararetle Türkçülüğü savunmuştur. Toplum değerlerini geri plana itmiş, Osmanlı Devletine ve Müslüman halka hakaretler etmiştir. Atatürkçülük maskesi altında provokatörlük yapmıştır. Tekin Alp ismi takma isimdir. Asıl adı Moiz Kohen'dir. Yahudidir.

(hattusili, 02.10.2005 15:19)

g- Mürteci Sözlük

1. Irkçılık üzerine kitaplar yazarak, İslam'dan uzak kuru Türkçüleri ortaya çıkartan, Yahudi asıllı şahıslardan biri. Ziya Gökalp'in hocası. Bir nevi Ziya Gökalp'i maşa olarak kullanmıştır.

(Nas 07/02/2010 00.37)

3- Tekinalp Aleyhtarı Metinlerden Örnekler

Tekinalp aleyhtarı metinlerin ortak özellikleri, derin bir cehaletin ve antisemit bir ideolojinin ürünü olmalarıdır. Tekinalp ne Musa'ya, ne de İsa'ya yaranabilmiş bir fikir adamıdır. Kendisini en çok benimsemesi gereken Milliyetçi-Ülkücü-Türkçü ideoloji, Ya-

hudi olması nedeniyle onu sahiplenmemiş, tam aksine dışlamıştır. Bunun sebebi, Türkçü ideolojinin hem İslamî, hem de ırkçı vasıflara sahip olmasından ileri gelmekte. “Türk” olabilmenin önde gelen şartının Müslüman olma olduğuna inanan Türkçü görüş, böylece İslamî ideoloji ile aynı zeminde buluşmakta. Aynı Türkçü görüş “Türk” kavramını, ırkçı bir yaklaşımla saf kan, yani soy ve ırk olarak, Türk olmak şeklinde anladığından Yahudi olması sebebiyle Tekinalp’ı, gerçek Türk olmadığına kanaat getirip dışlayacaktır. İslamî kesim ise Tekinalp’ı Kemalizm’in ve laikliğin dayatıcıları ve muhafızları olarak gördüğü bir dizi şahsiyetin en önemlilerinden biri olarak kabul etmekte.²⁶⁹ Bu şahsiyetlerin ortak özellikleri Yahudi olmalarıdır. Bu şahsiyetler İslamî kesimde yerleşik, ancak 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun nedeniyle açık bir şekilde telaffuz edilmeyen Atatürk’ün Dönme kökenli olduğu inancını da güçlendirmekte. Böylece Kemalizm’in başta Atatürk olmak üzere Yahudiler ve Dönmeler tarafından halka dayatılan bir rejim olduğuna dair yerleşik popüler inanç, İslamî kesimde derin bir şekilde kök salmış durumda. *Zaman* gazetesi yazarı Süleyman Ünal, 1993 yılında yayınladığı yazısında bunu, “bugünkü rejimin millete dayatılmasındaki önemli rolleri olan milliyetleri malum bir “Tekinalp - [Nesim] Masliyah - [Dr. Samuel] Abrevaya - Nadi dörtlüsü” şeklinde ifade etmekte.

Bu popüler inanç, Yahudi nefreti ile derin bir cehaletin harmanlandığı bir ortamdan da kaynaklanmakta. Ortak vasıfları Yahudilere, Atatürk’e ve Kemalizm’e duydukları derin nefret ve

269 Bu kişiler; Osmanlı Devleti’nin son hahambası Hayim Nahum, ünlü mefruşat mağazası sahibi ve Saray’ın tedarikçisi Lazzaro Franko ve diş hekimi Sami Günzberg’dir. İslamî kesim, Lozan barış görüşmelerine katılan Türk heyetinde müşavir sıfatıyla yer alan Haim Nahum’un, Rıza Nur’un hatıratına dayanarak, heyet reisi İsmet Paşa’yı laikliğin tesis edileceğine dair İngilizlere söz vermeye ikna ettiğine inanır. Gene İslamî kesim, Türk Ocakları Merkez Binası’nın bir Hristiyan misyonerin para yardımı ile inşa edilmiş olmasına rağmen Lazzaro Franko’nun bağışladığı para ile yapıldığına, Sami Günzberg’in de Atatürk’ün diş hekimi olması nedeniyle, Atatürk nezdinde büyük nüfuza sahip olduğunu ve onu etkilediğine inanır.

cehalet olan İslamî basının köşe yazarları, aynı yalanları ve yanlışları onlarca, yüzlerce kere tekrarlamaktalar. Bu yalan ve yanlış tekrarlar, günümüzün yeni medya vasıtaları (sanal tartışma kümeleri, facebook, web sayfaları) sayesinde de binlerce kere tekrarlanarak çığ gibi büyümekte ve zihinlere yerleşmekte.

Türk Yahudilerinin ezici çoğunluğunun Atatürkçü ve laikliğe inanmış yurttaşlar oldukları bir gerçek. Ancak buradan yola çıkarak ve de Tekinalp örneğini vererek Kemalizm'in Moiz Kohen sayesinde ideolojiye dönüştüğünü söylemek ise abesle iştigaldir. Nureddin Şirin'in yazdığı gibi 12 Eylül 1980 ihtilali sonrasında, sadece Türk Yahudi toplumu içinde bilinen marjinal bir ismin, Nesim Benbanaste'nin yayınladığı *Bir Dehanın Analizi Atatürk* kitabına işaret etmenin veya *Anadolu'da Vakit* gazetesi yazarı Asım Yenihaber'in yazısında olduğu gibi dönemin YÖK Başkanı Prof. Kemal Gürüz'ün aynı zamanda 500. Yıl Vakfı²⁷⁰ kurucu üyesi olduğuna dikkati çekmenin, bütün Yahudilerin Atatürkçü olduklarına vurgu yapmanın açıkça ifade edilmeyen sebebi Atatürk'ün Dönme, Kemalizm'in de bir Yahudi ideolojisi olduğunu ima etmektir. Benzer bir şekilde halihazırda Londra'da yaşayan Yahudi yazar Moris Farhi'nin²⁷¹ Atatürkçü Düşünce Derneği'nin Londra Şubesi tarafından bir konuşma yapmaya davet edilmesinin, İslamcı görüşlü bir haber sitesi tarafından "ADD, Yahudi Farhi ile kol kola" başlığı ile haber yapılmasının sebebi de aynı inançtır. Nitekim bu haberde hiç yeri olmadığı halde Tekinalp'tan şu şekilde bahsedilecektir:

Yahudi Yazar Moris Farhi'nin 'genç Türk, yeni Türk' başlıklı teması, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında izlenen politikalarda et-

270 500. Yıl Vakfı, 1989 yılında kuruldu. Kurucuların yarısı Türk Yahudi toplumunun önde gelen şahsiyetleri, diğer yarısı ise Türkiye'nin iş, basın ve üniversite âleminin önde gelen isimleriydi. Vakfın amacı, 1992 yılında 1492 yılında İspanya'dan kovulan İspanyol Yahudilerinin Osmanlı topraklarına göç etmelerinin 500. yıldönümünü kutlamaktır.

271 Mois Fahri (1935-): Ankara doğumludur. 19 yaşında Londra'ya yerleşti. En son romanı, 2004 yılında yayınladığı *Young Turk*'tür.

kili olan Tekin Alp takma isimli Moiz Cohen'in geliştirdiği bir düşünce. İslâmî kökenleri yok sayarak ırk asabiyetine dayalı bir düşünce geliştiren Cohen, bu düşüncesini dile getirirken yazılarında sık sık, "Kahrolsun şeriat" ifadelerini kullanmıştı.²⁷²

Bütün bu örneklerden anlaşılacağı üzere Atatürk'ten nefret eden ve O'nun Dönme olduğuna inanan kişiler, 5816 sayılı Kanun'un müeyyideleri nedeniyle O'na saldırmayı göze alamayıp Tekinalp'a saldırmakta ve onu linç etmektedirler. Tekinalp'ın Hamburg'ta düzenlenen Dokuzuncu Siyonist Kongresi'nde sunduğu tebliğden siyonizme karşı olduğu açıkça belli olmasına rağmen, "Siyonist" veya "Siyonizm" kelimelerinin İslamcı camiada yarattığı nefret zihinleri körleştirmekte ve Tekinalp, Siyonist ilan edilmekte. Yukarıda bahsedilen cehalet konusunda gösterilebilecek bir diğer örnek Ahmet, Mehmet kadar yaygın bir Yahudi soyadı olan Kohen soyadından yola çıkılarak, *Milliyet* gazetesi dış politika yazarı Sami Kohen'in, Moiz Kohen'in oğlu olduğunun söylenmesidir.

Cehalet ile Yahudi nefretinin harmanlandığı bir diğer örnek, 17 Aralık 2008 tarihinde "Üniversitelerimizdeki Yahudi gölgesi" başlığıyla yayınlanan haber. Tarih Vakfı tarafından düzenlenen ve 1933 yılında Türkiye'ye gelen Alman Yahudisi bilim adamlarını konu eden bir konferansın haberi olan bu Yahudi nefreti saçan haberin metninde, hiçbir akrabalık bağı olmamasına rağmen, soyadı benzerliğinden ötürü Prof. Ünal Tekinalp'ın, Moiz Kohen'in oğlu olduğu yazılacaktı. Tekinalp hakkında yalan yanlış haberler bunlarla sınırlı değildir. Tekinalp'ın, "Dinde reform projesi" ile ilgili olmamasına rağmen bu projenin mimarı, "Araplar bizi arkamızdan vurdu" sloganı ile ilgisi olmamasına rağmen bu sloganın müellifi,²⁷³ *Türk'ün Yeni Amentüsü* kitabının yazarı olmadığı hal-

272 "ADD Yahudi Farhi ile Kol Kola", 14 Eylül 2009, http://www.tevhidhaber.com/news_detail.php?id=61889

273 "Tekin Alp, Munis Tekinalp, Moiz Kohen", <http://www.milligorusforum.biz/biyografi-ve-bilgi-dagarcigi/29055-tekinalp-munis-tekinalp-moiz-kohen.html>

de bu kitabın yazarı olduğu iddia edilecektir. Bir diğer yalan haber, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'dur. Bu bölümde yer alan Murat Unay imzalı haberde *Anadoluda Vakit* gazetesi, Meclis Büro Şefi Taceddin Ural'ın kitabına dayanılarak 5816 sayılı Kanun'un "mucidi"nin "Yahudi Profesör Ernst Hirsch" olduğunu ilan edecektir. Ancak Taceddin Ural'ın bu iddiada bulunurken kaynak olarak gösterdiği Mustafa Coşturoğlu'nun *Sosyal Şizofreni ve Atatürk* kitabında böylesi bir bilgi yer almamakta.²⁷⁴ Ural'ın, hiç gereği yokken 5816 sayılı Kanun'un mucidinin "Yahudi Prof. Hirsch" olduğunu vurgulaması, bir kere daha İslamî zihniyette "Atatürk" ve "Yahudi" kavramlarının eşanlam taşıdıklarına ve Kemalizm ve Atatürkçülüğün en önemli muhafızlarının Yahudiler olduğuna dair yerleşik kanaati göstermekte.

İslamî basında saygın ve itibarlı bir yere sahip olan ve ana akım medya tarafından da saygın birer "aydın" olarak kabul gören Mehmed Şevket Eygi ve Abdurrahman Dilipak gibi yazarların, Tekinalp'in vazgeçilmez bir figür olarak yer aldığı komplo teorilerini ve antisemit yazılarını sayısız kere yayınlamaları, toplumun ihmal edilemez bir kesiminde Yahudi nefretini körüklemekte ve yaygınlaştırmakta.

Dilipak ucu açık, üstü kapalı veya yarı kapalı bir şekilde ortaya attığı ancak doğrudan cevaplandırmayıp "arif olan anlar" türünden imalarla havada bıraktığı sual işaretlerini, "Derin devlet", "resmî tarih", "gayri resmî tarih" gibi entelektüellik cilasını veren moda kavramlarla süslediği yazılarında; bahsedilen konular hakkında en ufak bir bilgi kırıntısına sahip olmayan, ortak vasıfları Yahudilerden ve İsrail Devleti'nden nefret etmek olan okurlarını ve verdiği konferanslardaki dinleyicilerini âdeta hipnotize etmekte ve onları cehalet ve Yahudi nefreti girdabına sürüklemekte.

Abdurrahman Dilipak gibi Mehmed Şevket Eygi'nin de sık-

274 Taceddin Ural, Ankara Dükahı, Etkin Kitaplar, İstanbul, 2005, s. 92, dn. 21. Eygi hakkında biyografik bilgi, www.mehmetsevketeygi.com sitesinde mevcuttur (derl. notu)

madan, usanmadan tekrarladığı iki konudan biri Dönmeler, diğeri ise Tekinalp'tır. Hem Dilipak, hem Eygi her gün köşe yazısı yayınladıkları için ister istemez zihin dünyalarında saplantı haline gelen konuları biteviye tekrarlamaktalar. Her iki yazardan bu bölümde alıntılanan yazılarda Tekinalp'ten birçok kere söz etmelerinin nedeni de budur.

a- Mehmed Şevket Eygi : “Şeriat Düşmanı Tekin Alp”

İslam'a düşman bir Türk kavmiyetçiliği uydurmak, dinin yerine koymak üzere bir ideoloji düzmek için çalışanların başında Tekin Alp ismini kullanan bir adam gelir. Bu zat, eserlerinde ilk iki ismini kullanmamıştır. Tekin Alp... Ne kadar da öz Türkçe, Altay'ca kokan bir isim değil mi? İnsan bu adı işitince, hayalinde Ortaasya bozkırlarında at koşturan börklü, bağaltaklı bir Türk cengaverini tasavvur ediyor. Ama kazın ayağı öyle değildir. Bu Tekin Alp'in ilk ismi Moiz Kohen'dir ve Musevidir. Üstelik de Üniversite profesörüdür. Şu meşhur, mâlum ve mâhut Ziya Gökalp'in de can yoldaşı, bir bakıma talebesi, bir bakıma hocasıdır. Zaten 19'uncu asırda ve 20'inci asrın ilk çeyreğinde bazı Yahudiler Türkçülüğe pek merak sarmışlar, Türkleri büyük İslam câmiâsından kopartıp, onlara İslam'la uyuşmayan yeni bir kimlik, yeni bir din, yeni ideolojiler kazandırmak için çok çalışmışlardır. Bir yandan bu ilmi Türkolojik (!) çalışmaları yaparken, öte yandan sırası gelince Birinci Cihan Harbi'nde İngiliz ordusu saflarında “Yahudi Lejyonları” teşkil ederek Türklere karşı savaşmışlardır.

Tekinalp'in (Moiz Kohen) önemli büyük eserlerinden biri *Kemalizm* adını taşır ve 1936'da basılmıştır (İstanbul, Cumhuriyet gazete ve matbaası, 347 s.) Yahudi, bu kitabının 94'üncü sayfasındaki 11'inci bölüme “Kahr olsun Şeriat Hükümeti” başlığını koymuştur. Tarihte bin yıl boyunca mukaddes İslam Şeriatının bayraktarlığını yapmış olan bir milletin ekmeği ve tuzuyla beslenen bu çifttaki cesaret ve küstahlık doğrusu şaşılacak bir şiddetleymiş. Osmanlı imparatorluğu, Türk milleti, Âl-i Osman hanedanı

ve şer'î İslam nizamı Yahudilerin veliyyi ni'metidir. Çünkü onlar, 1492'de İspanya ve Portekiz'den koğulduklarında, bütün Hıristiyanlık dünyası kendilerine kapılarını kapatmış, sadece Osmanlı imparatorluğu onlara yeni bir vatan, bir melce (sığınak), barış ve refah içinde yaşayacakları bir ülke kazandırmıştı. Varlıklarını Osmanlının Şeriat düzenine borçlu olan Yahudilerin içinden böyle soysuzların zuhuru tarihin ibretli bir sahifesini teşkil eder.

Yahudi Tekin Alp, adigeçen kitabının bu bölümünde bakınız neler diyor:

“Lozan muahedesinden sonra, İstiklâl mücadelesi, yukarıda gördüğümüz gibi, dahilî düşmana tevcih edildiği zaman, kafası ezilecek olan bu düşmanın adı teokrasi idi. Kamâl Atatürk asıl hastalığın menbaı o olduğunu çok iyi biliyordu” (Yahudinin dahilî düşmandan kasdı Müslüman halkımızdır, teokrasi de İlahî Şeriat nizamıdır. Bir ara Kemalistler, Kemâl kelimesini Kamâl diye değiştirmişlerdi.)

“... aynı muzır zihniyet yüzünden Türk milleti... menbaı Arabistan çöllerinde bulunan ruhânî ve şerî kanunların tesiri altında yaşamağa mecbur bulunuyordu.”

“Kamâl Atatürk, tam lâıyıklığe doğru dev adamlarla ilerlemekle beraber, millî esrarı, tarihî nutkunda bizzat söylediği vechile, vakt-i merhunundan evvel hiçbir zaman faş etmemiştir. İslam dininin Türk devletinin dini olduğu hakkındaki hükmün, 1928 Nisanına kadar, kanunu esasîden çıkartılmaması ve çöl hayatından mülhem olan dinî kanunların ceffelkalem lâğvedilmemesi bu yüzdendir.”

Tekin Alp'in kitabı safсата, demagoji, hezeyan ve nankörlük edebiyatının başarılı bir nümunesidir. 1936'da o çıfıt bu satırları yazıp bastırırken, ülkenin hakiki sahibi olan Müslüman Türkler, tarihte örneği az görülmüş bir tek parti diktatörlüğünün zâlimâne baskıları altında inliyorlardı. Memleket sıkıyönetim kanunlarıyla idare ediliyordu. Fikir, din, vicdan hürriyeti yoktu. Demokrasi, adalet, halk iradesi yoktu. Halktan yol vergisi alınıyor, para bula-

madığı için bunu ödeyemeyen fakir vatandaşlar yollarda taş kırma cezasına mahkum ediliyordu. Halk sıtmadan, frengiden, veremden kırılıyordu. Ülke başta bit olmak üzere her türlü haşaratın istilâsı altındaydı. İşçilerin hiçbir hakkı, teminâtı yoktu. Ne sosyal sigorta, ne emeklilik, ne tâtıl... hiçbir şey. Zonguldak havalisinde bir kısım köylülerin maden ocaklarında çalışmaları mecburiydi, bu âdeti esirlik gibi bir şeydi. Çalışmayanlar hakkında asker kaçağı muamelesi yapılıyordu. En küçük bir siyasî muhalefet devlete isyan muamelesi görüyordu. İslam vakıfları iğrenç bir yağma mevzuu olmuştu. Camiler, tekkeler, vakıf malları haraç mezat satılıyor, onun bunun elinde kalıyordu. Hattâ, Vakıflar idaresi bu satış işleri için malların listesini kitapçıklar şeklinde bastırtmıştı. Halk inlerken, rejimin kaymağını yiyen sefil, rezil ve küçük bir azınlık Firavunlar gibi eğleniyor, zenginleşiyor, ganimet topluyordu. Halkın efendisi diye ilân edilen köylü yırtık pırtık elbiseler içinde, ayağında çarıkla (o da, bulabilirse) dolaşıyordu. Bu yüzden ki, manzarayı bozmasın diye Müslüman Türk köylülerin Ankara'nın Yenişehir'ine girmeleri yasaklanmıştı.

Ve Yahudi Tekin Alp, kitap yazıyor, “kahr olsun Şeriat” diye haykırıyordu.²⁷⁵

b- Süleyman Ünal: “Tekinalp, Masliyah, Abrevaya, Nâdi...”

Çetin Yetkin'i *Zaman* okurları iyi tanır!... Yetkin, Cefi Kamhi'ye takdim ettiği *Türkiye'nin Devlet Yaşamında Yahudiler* adlı kitabında “Tekinalp” takma adını kullanan (Munis) Moiz Kohen isimli bir Yahudi'den de bahisle, “Kemalist akımın ateşli savunucuları arasına giren Tekinalp, Kemalizm ideolojisini tanıtan yazı ve kitaplar kaleme aldı” diyor.

Aynen, günümüzde de “Kemalist akımın ateşli savunucuları” görünenler gibi.

²⁷⁵ Mehmet Şevket Eygi, “Şeriat Düşmanı Tekin Alp”, *Milli Gazete*, 16 Ağustos 1993.

Yetkin, sözkonusu kitabında şu önemli birlikteliği de nazara veriyor: “Tekinalp, ‘hal tercümesi’nde sözünü ettiği Milli Hars Birliği’ni, 1928’de, Nesim Masliyah ve Dr. Samuel Abrevaya ile kurdu. Bu derneğin kurucuları arasında Yunus Nadi de bulunuyordu...”

Atatürk’ün Zehirletilme İddiası...

Bugünkü rejimin millete dayatılmasında önemli rolleri olan milliyetleri malum, bu “Tekinalp-Masliyah-Abrevaya-Nadi” dörtlüsünden, kardeşi Serez Hahamı olan Tekinalp, Çetin Yetkin’in ifadesine göre masondu.

Bir Selanik Yahudisi olan Masliyah,²⁷⁶ Tekinalp gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti’nde ve 31 Mart harekatında faal rol oynadı ve “Türk milliyetçiliği”nin fikir babalığını yaptılar. Yine Yahudi kökenli üç Türkolog Arthur Lumney Davids,²⁷⁷ Arminius Vambery²⁷⁸ ve Leon Cahun²⁷⁹ gibi. Masliyah, D. Akil Muhtar’la 1. Dünya Savaşı’nı sona erdiren 2. Enternasyonal toplantısına gidenlerden... Dr. Akil Muhtar ise Dr. Samuel Abrevaya²⁸⁰ gibi Atatürk’ün doktorlarından ve ölümü sıralarında bizzat başında bulunanlar-

276 Masliyah, *İttihad* gazetesinin sahibi idi. Hakkında bir inceleme için bkz. Halil Erdemir “İkinci Meşrutiyet’in İlanı ve Uygulamasında Nesim Masliyah’ın Rolü”, *100. Yılında II. Meşrutiyet Gelenek ve Değişim Ekseninde Türk Modernleşmesi, Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, haz: Zekeriya Kurşun ve diğerleri, Marmara Üniversitesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, 2009, s. 321-328. (derl. notu)

277 Arthur Lumley Davids (1811-1832): Britanyalı şarkiyatçı. En önemli eseri, Sultan II. Mahmud’a ithaf ettiği *Grammar of the Turkish Language* kitabıdır. (derl. notu)

278 Arminius Vámbéry (1832-1913): Macar şarkiyatçı ve seyyah. (derl. notu)

279 David Léon Cahun (1841-1900): Fransız seyyah ve şarkiyatçı. Türkçe’ye çevrilmiş eserleri şunlardır: *Fransa’da Arı Dillere Takaddüm Etmiş olan Lehçenin Turanî Menşei* (1930), *Türk Tarihinin Ana Hatları: Methal Kısmı* (1931), *Gökbayrak* (1937), *Asya Tarihine Giriş: Kökenlerden 1405’e Türkler ve Moğollar* (2006). (derl. notu).

280 Dr. Samuel Abrevaya’nın biyografisi için bkz. Rıfat N. Bali, *Devlet’in Yahudileri ve Öteki Yahudi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 161-186.

dan. (Bu sebepten dolayı bir zamanlar, Atatürk'ün malum çevreler tarafından basamak basamak zehirletildiği iddia edilmişti. Sebep olarak da, O'nun mason localarını kapattırması gösteriliyordu.)

Çetin Yetkin, yine sözkonusu kitabında Yahudi işadamı ve vatandaşımız Jak Kamhi ile yaptığı bir söyleşiye yer vermiş. Jak Kamhi, röportajın bir bölümünde şöyle diyerek, adeta kitabın yazılma maksadını sabote ediyor:

“... Bütün Yahudiler İsrail'e borçlu oldukları duygusu içindirler ve İsrail Devleti'nin güven ve barış içinde yaşamasını arzulurlar.”

Yorum sizin.

P-2'nin Çerçevesi Genişletilmeli...

“P-2 Skandalı”,²⁸¹ “Tekinalp-Dr. Abrevaya-Masliyah ve *Cumhuriyet* Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi” dörtlüsü ve onların uzantıları temel alınarak, ülke çapında ve “Yetmiş yılın yolsuzlukları” olarak “Temiz eller” operasyonuna dönüştürülebilirse, ancak o zaman sağlıklı ve ülke menfaatine bir sonuç alınabilir. Aksi takdirde, “P-2 Skandalı”, hiç değilse “anne”yi kurtaralım niyetiyle, aynı çevre ve güç odaklarından birilerinin yaptığı “kürtaj operasyonu”nun bir adım ötesine gitmeyecektir. “Yüzyılın Skandalı” olabilecek nitelik ve kapasitedeki İSKİ'de patlak veren “P-2 Skandalı”nın, olayın bizzat veya dolayısıyla içinde olanların, özellikle medyanın hedef saptırmalarıyla akim kalma ihmali var. Bir de olayları soruşturanların çeşitli baskılar veya “çevreler” tarafından iş göremez hale getirilmeleri korkusu var... P-2 Skandalı'nın çerçevesi genişletilmeli...²⁸²

281 Propaganda Due veya P-2, 1945 ila 1976 yılları arasında İtalya'da faaliyet gösteren bir mason locasıydı. Locanın reisinin Licio Gelli olduğu yıllarda P2, birçok cinayet ve rüşvet hadiselerine karışacaktı. Kaynak: en.wikipedia.org/wiki/Propaganda_Due (derl. notu)

282 Süleyman Ünal, “Tekinalp, Masliyah, Abrevaya, Nâdi...”, *Zaman*, 22 Ağustos 1993. Yazarın burada atıfta bulunduğu konu, dönemin İSKİ Genel Müdürü Ergun Göknel'in rüşvet almasıyla ortaya çıkan skandaldı. Göknel'in, birçok işadaminin yanı sıra Türk Yahudi toplumunun ileri gelen işadam-

c- Mehmed Şevket Eygi : “Kemalizm Ve Moiz Kohen”

Bir ideoloji ve doktrin olarak Kemalizmin fikir babası Mustafa Kemal değildir. Osmanlı İmparatorluğu’nun son devrinde zuhur edip, Cumhuriyet devrinde de uzun yıllar yaşayan Moiz Kohen (Nâm-ı diğer: Munis Tekinalp) adlı Yahudi’dir. İsraili oryantalist ve Türkolog J.M. Landau bu kişi hakkında *Tekinalp: Turkish Patriot 1883-1961*. (İstanbul ve Leiden. Nederlands Instituut voor het Nabije Osten, 1984) adlı bir kitap yazmıştır.

Moiz Kohen, kitap ve makalelerinde asıl ismini kullanmamış, sanki hâlis kan bir Türkçüymüş gibi sadece Tekinalp takma adını kullanmıştır.

Tekinalp’in, Kemalizm’i bir doktrin ve ideoloji haline getirdiği kitabının adı *Kemalizm*’dir (İstanbul, Cumhuriyet Basımevi, 1936). Bunun neşrinden bir sene sonra, Fransızcasını Paris’te bastırmıştır (*Le Kémalisme*, Felix Alcan, 1937).

Aslen bir Kürt olduğu halde, Türkçülük ideolojisinin öncülüğünü yapan Ziya Gökalp ile Moiz Kohen Tekinalp arasında yakın dostluk ve fikirdaşlık münâsebetleri olmuştur. Bazıları Gökalp’i Tekinalp’in üstadı olarak gösterirler; bence tam tersinedir, talebe pozunda görünse bile Tekinalp Gökalp’e yol göstermiştir.

Moiz Kohen Tekinalp ve onun ortaya koyduğu Kemalizm doktrini, ilmî araştırmalar açısından son derece önemli ve hayatî bir konudur. Yazık ki, Müslümanlar ilmî araştırma alanında pek zayıftır ve teşebbüs ruhundan mahrumdur. İnşallah bu açığımızı telâfi edecek akademisyenlerimiz yetişir.

Ben de, Moiz Kohen Tekinalp’in eserleri mevcuttur. Bunlardan birinin bölüm başlıklarından biri, büyük harflerle “Kahr Ol-sun Şeriat”tir...

Nazi Almanya’sında Adolf Hitler Führer’di, ama nasyonal

larından rüşvet aldığı ileri sürülmüş, daha sonra adları geçen işadamları aklanmışlardı. (derl. notu)

sosyalizmi bir ideoloji ve doktrin haline getiren o değil, yakın arkadaşlarından Rosenberg'tir. Kemalizm'de de böyle olmuştur. İdeolojiye M. Kemal'in ismi verilmiş, fakat bunu nazariye haline getirmek işini Moiz Kohen üzerine almıştır.²⁸³

d- Mehmed Şevket Eygi: "Moiz Kohen"

Son çeyrek asır içinde Türkçülere en büyük iyiliği merhum Üstad Necip Fazıl²⁸⁴ ile merhum Ahmed Arvasi²⁸⁵ beyler yapmıştır. Onlar, Türkçü kardeşlerimizin dindarlık tarafını kuvvetlendirmişler, Türkçülüğün İslâmiyet'e rakip bir ideoloji olarak yorumlanması yollarını tıkamışlardır.

Bugün bazı Türkçü ağızlardan Şeriat aleyhinde; fundamentalizm bahanesi arkasına saklanarak İslâm aleyhinde çatlak sesler çıkmaktadır. Necip Fazıl ve Ahmet Arvasi sağ olsaydılar böyle olmazdı.

Türk milleti bin yıldan beri İslâm ve Şeriat ile şereflenmiştir. İslâm'a ve Şeriat'a hizmet ettiği, bağlı kaldığı müddetçe izzet ve zafer bulmuş; İslâm'dan uzaklaştığı, içinden çıkan bazı beyinsizlerin Şeriat'a cephe aldığı zamanlarda da zillet ve mağlubiyet içinde çırpınmıştır.

Son devirde hem Şeriat düşmanlığı, hem de Türkçülük yapan en büyük habis Tekinalp adlı adamdır. Bu kişi, kitaplarının, makalelerinin başına sadece bu takma ismi yazmış, okuyanlara kendisini Türk ve Türkçü gibi göstermek istemiştir. Halbuki o, asıl adı Moiz Kohen olan Selânikli bir Yahudidir. Şimdi, Şeriat'a saldıran ve onu Türkiye için en büyük tehlike olarak gösteren Türkçülere

283 Mehmed Şevket Eygi, "Kemalizm ve Moiz Kohen", *Milli Gazete*, 5 Ağustos 1994.

284 Necip Fazıl Kısakürek (1904-1983): Antisemit görüşleriyle bilinen şair, romancı, hikâye ve piyes yazarı. (derl. notu)

285 Ahmed Arvasi (1932-1988): Türk-İslam ülküsünü savunan fikir adamı. Biyografisi için bkz. www.bilgicik.com/yazi/ahmet-arvasi-biyografi-hayati-kim-kimdir/. (derl. notu)

soruyorum: Bir Türkçü olarak, böyle müfsid bir Yahudinin şeriat düşmanlığı yolundan yürümek size şeref ve itibar mı kazandırır?

Tekinalp, Ziya Gökalp'in can yoldaşı, hem talebesi ve hem hocasıdır. Bu adam Türkçülük ve Kemalizm konusunda kaleme aldığı bir kitapta "Kahrolsun Şeriat!" başlıklı bir fasıl yazacak kadar pervâsız, azgın ve saldırgan bir İslâm düşmanıdır. Böyle bir adamın Şeriat düşmanlığına sahip çıkmak hiçbir Türke ve Türkçüye yakışmaz.

Türklük, Türkçülük kimsenin tekelinde değildir. Türklere en büyük iyilik, onları İslâm dairesinde yaşatmaktır. Türkleri İslâm'dan, Şeriat'tan uzaklaştırmak Türkçülük değil, anti-Türkçülük olur.

Kimse kelime oyunları, kavram hokkabazlıkları yapmaya kalkmasın. Şeriat, İslâm dininin ameliyata (işlemeye) ait hükümlerinin tamamına verilen addır. Şeriat İslâm'dan ayrılmaz; Şeriat İslâm, İslâm Şeriat demektir. "Ben Müslümanım ama Şeriat'a karşıyım" diyenin aklından şüphe edilir.

Herkes dört dörtlük dindar olamaz. İslâm'ı hayata uygulamak hususunda ne kadar kusur ve ihmali olursa olsun; bir Müslüman, nazariyede, doktrinde dinine bağlılıktan ayrılmamalıdır. "Dinim İslâm, milletim Türk, medeniyetim Avrupa medeniyeti" gibi tekerlemelerin ciddiyeti ve tatbik kabiliyeti yoktur. Bu memlekette yaşayan Türkler Türk kavmindendir; lakin dinleri, milletleri ve medeniyetleri tektir, o da İslâm'dır.

Kavmini, soyunu inkâr eden soysuz ve alçaktır. Ancak, Allah'ın en büyük nimeti olan İslâm'ı ve Şeriat'ı bırakıp da Moiz Kohen'lerin uydurduğu kavmiyetçi ideolojileri din gibi benimseyenler ahmaklıkta ve beyinsizlikte onlardan hiç de aşağı kalmazlar.²⁸⁶

e- Nureddin Şirin: "Moez Kohen'in Günah Tohumları"

Bilebildiğim kadariyle, ülkemizde "Kemalizm" deyimini kullanan ilk kişi, Munis Tekinalp isimli Yahudi Moez Kohen'dir. Bu

286 Mehmed Şevket Eygi, "Moiz Kohen", *Milli Gazete*, 29 Eylül 1995.

Yahudinin en büyük küstahlığı; yazdığı *Kemalizm* adlı kitabında “Kahrolsun Şeriat” deyimini bir konu başlığı olarak kullanması ve bu Müslüman ülkede, ilk defa bu deyimî gündeme getirme alçaklığını göstermesidir.

12 Eylül askeri darbesinden sonra, Türkiye’de kendilerine güvenli ve ayrıcalıklı bir konum elde etmek isteyen Moez Kohen’in çocukları da; Atatürk ile Yahudiler arasındaki derin ilişkileri gündeme getirdiler. Atatürk’ün gençliğinden Cumhurbaşkanlığına kadar her döneminde Yahudilerle sıkı ilişkiler içerisinde olduğu, sürekli Yahudi hahamlarıyla görüştüğünü, buna karşılık olarak da; Yahudilerin Filistin’de kurulan İsrail devletinden en güzel bir yerde Atatürk’ün adına bir park açarak, minnet duygularını ifade ettiğini gündeme getiren Nesim Benbaneste adlı Yahudi, yazdığı *Bir Dehanın Analizi: Atatürk* adlı kitabında ayrıntılı olarak bu konulara girer. Amaç, Atatürk’ün Yahudiler ile ne denli iç içe ve beraber olduğunu gündeme getirerek 12 Eylül askeri yönetimine dolaylı bir mesaj göndermek. Atatürk ismini bu şekilde istismar eden Yahudi Benbaneste’nin sözkonusu kitabına ise Moez Kohen’in “Kahrolsun Şeriat” adlı yazısı da eklenmişti. Benbaneste bu kitabıyla, hem kökten bir Atatürkçü hem de kökten bir Şeriat düşmanı olduklarını göstermek istemişti. Müslüman bir ülkede Şeriat düşmanlığı yapan herkes, çeşitli manevralarla Atatürk’ün arkasına sığınıyordu. Atatürk Şeriat düşmanları için sürekli kullanılan bir kalkandı. Diğer bir kalkan da Atatürk ilke ve inkılaplarının bekçisi olan Türk Silahlı Kuvvetleri’dir. Günümüzde en çok kullanılan yöntem de bu. Türk Silahlı Kuvvetleri, şeriat’a bağlı Müslüman halk ile karşı karşıya getirilmek istenmektedir. Halbuki Türk Silahlı Kuvvetleri Müslüman halkın çocuklarından oluşmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri İsrail askerleri mi ki, Müslüman halk ile karşı karşıya gelsin ve Müslüman halkın ona emanet olarak verdiği silahları kendi halkına çevirsin...? Ancak Moez Kohen’in çocukları gerçek çehrelerini gizleyerek İslam Şeriatı’na savaş açtılar. Şeriat’ın her bir hükmüne pervasızca hücum etmek-

te, tüm İslâmî değerleri çiğnemeye çalışmaktadır. Bu küstahlar, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni de arkalarına alabilme amacıyla, kendilerini 'laik' ve 'Atatürkçü' olarak takdim etmektedirler. Bu ülkede bütün musibetler de bunlardan kaynaklanmaktadır. Ülke halkını gerilime sokan, halkı kamplara ayırıp birbiriyle karşı karşıya getirenler de bunlardır...

Tek Parti diktatörlüğünden kalma baskıcı ve dayatmacı üslubu günümüze taşıyan bu fasidler, siyasî yelpazede kendilerini 'sosyal demokrat' olarak tanımlamaktadırlar. Moez Kohen'lerin günah tohumları olan bu azgınlar öylesine şirretleştiler ki, her ağızlarını açtıklarında Şeriat'a küfretmektedirler. "Rejim tehlikede" diyerek, Şeriat düşmanlıklarına Türk Silahlı Kuvvetleri'ni de dahil etme çabasını sürdürmektedirler. Utanç verici bir durum... Sözde anayasa, hukuk devleti ve de demokrasi havarisi olan bu fasidle-re medya tekelinin destek vermesi de aynı senaryo ve gerekçeye dayanmaktadır. Uluslararası siyonizmin ileri güçleri olan lions-ların ve masonların vesayetinde bulunan medya tekeli de Moez Kohen'in günah tohumlarıdır. Bunların merkezi Tel Aviv, Londra ve Washington'dur. Ne utanç vericidir ki, kendilerini 'halkçı' olarak tanıtan bir grup sosyal demokrat halkın inanç ve değerleriyle azgınca bir savaşa girmiştir. Unutulmamalıdır ki, bu ülkenin halkıyla, halkının manevî değerleri ve inançlarıyla savaşa tutuşan bu azgınların büyük bir bozguna uğraması kaçınılmazdır.

Bu ülkenin Müslüman halkı, Moez Kohen'lerin günah tohumları olan haramzâde Şeriat düşmanlarına gereken cevabı verecek, bu ülkede yüce İslam Şeriatı'nın sahipsiz olmadığını herkes görecektir.

Bütün Türkiye kamuoyu ibretle izlemektedir ki, sosyal demokratlar tarihin en dayanılmaz hafifliğini göstermekte ve kendi elleriyle utanç tarihlerini yazmaktadırlar. Bu ülkenin halkı, bu hainleri her zaman lanet ve nefretle anacaktır. Kur'ân-ı Kerim'de Allah Tebareke ve Tealâ'nın Ebu Leheb ve karısı için beyan buyurduğu gibi, bu Şeriat düşmanları da aynen tanımlanacak ve aynen anılacaktır. Çünkü Müslüman halk her şeyinden vazgeçebilir ama yüce şeriat'tan asla...

Sosyal demokratlar / demokratik solcular “bize yar olmayan kimseye yar olmasın” diyerek ülkemizi ateşin içine atmak istiyorlar. Kaybettiklerini ve tarihin kara sayfalarına geçtiklerini bildiklerinden İslâm camiasının yara alması için hesap yapıyorlar. Neron’lardan Hitler’e kadar tarih birçok zalimi kaydetti ama, bu ülkedeki sosyal demokratlar kadar aşağılık insanları hiç kaydetmedi. Neron’lar ve Hitler bu zalimlerin yanında zenzem suyuyla yıkanmış kadar temizdir. Bugüne kadar menfur insanları anmak için Hitler örnek verilirdi. Bundan sonra ise bu zalimler örnek verilecektir.

Bunlar için ‘insan’ kelimesini de kullanmak yanıltır. Çünkü bunların ‘İnsanlık’tan hiçbir nasipleri yoktur. Bunlara nasıl ‘insan’ denilebilir? Adam olan kendi halkının inançlarıyla savaşır mı? Adam olan İslâm’ın hükümleri olan Şeriat’a dil uzatır mı? Adam olan İsrail gibi gasıp terörist ülkeye uşaklık yapar mı? Adam olan İslâm’ın emri başörtüsüyle uğraşır mı? Adam olan Ka’be ile Hacc ile, Haremeyn ile uğraşır mı? Adam olan hacıların ihramına bulaşır mı? Ama gel gör ki bunlar bazen milletvekili bazen bir bakan ve bazen bir dekan olarak karşımıza çıkıyor. Bunlar değil milletvekili bakan da olsa, başka şey de olsa, bunlar asla ‘insan’ değildir. Bunlar sadece ve sadece İslâm ve insanlık düşmanıdır. Bunlar Moez Kohen’lerin günah tohumları, Siyonist İsrail’in uşaklarıdır. Müslüman halkımız bunları gördü, bunları tanıdı ve bunlar hakkında kararını çoktan vermiştir.²⁸⁷

f- Mehmed Şevket Eygi : “Moiz Kohen Milliyetçiliği”

Milliyetçilik, Türklerin yücelmesini, ülkelerinin bayındır olmasını, milletin ilimde, irfanda, sanatta ilerlemesini, halkın adaletli bir düzende yaşamasını, hayırlı işlerde Türkiyelilerin ve diğer Türklerin önde koşmasını istemekse böyle bir şeyi elbette alkışlarız. Ancak, milliyetçilik perdesi altında din düşmanlığı yapılmasını asla doğru bulmayız ve böyle bir şeyi desteklemeyiz.

30’lu yıllarda, Ziya Gökalp’in arkadaşı Yahudi Tekin Alp, asıl

287 Nureddin Şirin, “Moez Kohen’in Günah Tohumları”, *Selam*, 1 Mayıs 1997.

ismi olan Moiz Kohen'i gizlemiş ve hararetli bir Türk milliyetçisi kesilmişti. Bu zat, Türklere milliyetçilik öğretmek maksadıyla kaleme almış olduğu kitaplarından birinde, "Kahrolsun Şeriat!" başlıklı bir bölüm yazmıştır. Müslüman Türklerin Moiz Kohen Tekin Alp'in anladığı ve telkin ettiği mânada bir milliyetçiliğe ihtiyaçları yoktur. Böyle bir milliyetçilik Türkleri yüceltmez, alçaltır, esfel-i sâfiline düşürür. Nitekim müreccebtir.

Aklı başında hiçbir Türk milliyetçisi İslâm'a düşmanlık etmez. Milliyetçi dindar olabilir veya olmayabilir. Ancak her hâl ü kârda İslâm'a saygılı hareket eder, milletin dinine, imanına, mukaddesatına hakaret etmez.

Moiz Kohen, asıl adını ve Yahudi olduğunu gizlemişti ama İslâm'a düşmanlığını açıkça beyan etmişti. Şimdi zamanımızda bazı sözde milliyetçiler, Moiz Kohen kadar mertçe hareket edemiyor, dine saygılı imiş gibi görünmelerine rağmen, sinsice milliyetçiliği din düşmanlığı gibi yorumluyorlar.

19'uncu asırda Avrupa'da zuhur etmiş bir ideoloji olarak milliyetçiliği (Nasyonalizm) hiçbir Müslüman kabul edemez. Böyle bir şey İslâm'a aykırı olur. Lakin ideoloji şeklinde değil de, milletini sevmek, onun yücelmesini ve izzet bulmasını istemek şeklinde olursa müsamaha ile karşılanabilir.

Müslüman Türklerin ideolojilere ihtiyacı yoktur. Türkler, İslâm'a hizmet ettikleri, i'lâ-i kelimetullah ile meşgul oldukları müddetçe izzet bulmuşlar, şan u şeref kazanmışlar; güçlü, hükümrân ve hür olmuşlardır. Ne zaman da, İslâm'dan uzaklaşmışlarsa zillete düşmüşler, hürriyetlerini yitirmişler, kimliklerini kaybetmişlerdir.

Yakın tarihimizde Türk ve Müslüman dostu bir Yahudi profesör vardır. Bu zat, 1927'de, *Arabî Harfleri Terakkimize Mâni Değildir* adında bir kitap yayınlamış olan Avram Galanti'dir. Dinsiz *İctihad* dergisinde yayınlanan, "Sen Türkleri bir menfaat karşılığında müdafaa ediyorsun" meâlindeki tenkide karşı da, "Müslümanlığı Niçin Müdafaa Ediyorum?" serlevhalı bir yazı ile cevap

vermiş, “Biz Yahudiler bu ülkede Müslümanların müsamahası sayesinde yaşıyoruz. Elbette onlara bir minnet borcum vardır. Menfaat için de değil, samimi olarak onları müdafaa ediyorum” meâlinde beyanda bulunmuştur.

Bugün politika arenasında, medyada, üniversite çevrelerinde bazı Sabataistler, Moiz Kohen Tekin Alp tipi bir milliyetçilik için çalışıyor. Bunlara aldanılmamalıdır.²⁸⁸

g- Asım Yenihaber: “Cumhuriyetin Yıldönümünde: “Kemalizm” Yahudi Eseri Mi?”

Önce Siyonist Küstahlığa Cevap

Türkiye’de Yahudi gücü, İsrail ağırlığı konusunda üst üste yazılar yazmak zorunda kalmamız, bu konulara olan merakımızdan kaynaklanmıyor. İşin artık aleniyete dökülmesinden, açık tehdide dönüşmesinden muzdaribiz. Kartel-i sani’nin primer gazetesi *Sabah*’da Yahudi mi, Yahudici mi, Siyonist mi olduğunu bilmediğim, fakat Türk ve Müslüman düşmanı olduğundan kat’iyetle emin olduğum Mülâyimzade Sertoğlu’nun²⁸⁹ işi aleniyete dökmesi herkesin gözünü açmalı. Adam en şirret ve küstah tavrını takınarak soruyor: Türkiye nasıl olur da Birleşmiş Milletler’de İsrail karşıtı oy kullanır! Bu adamın üslubuna bakarsanız, Türkiye iradesini İsrail’e ipotek etmiştir! İsrail her zulmü yapacak, çoluk çocuk demeden Filistin’in asıl ahalisine katliam uygulayacak, Türkiye de onun bu vahşetini, zulmünü görmezden gelecek! Pes doğrusu! Adam olan utanır! İnsanlıktan zerre kadar nasibi olan haya eder!

Bu arlanmaz neler diyor bakın: “Neden Ermeni tasarısı konusunda Araplardan destek gelmedi ve neden Araplar lobi yapmadı?”

Bunun cevabı çok basit: Ermeni tasarısını perde arkasından destekleyen Yahudi lobisi idi. Onların desteği olmasa idi bu tasa-

288 Mehmed Şevket Eygi, “Moiz Kohen Milliyetçiliği”, *Millî Gazete*, 26 Mayıs 1999.

289 Bir dönem *Sabah* gazetesi dış politika yazarı olan Sedat Sertoğlu. (derl. notu).

rı bu noktaya gelmezdi. Plan açık: Türkiye'yi daha fazla sıkıştırmak, daha fazla İsrail ağırlığı ve bağımlılığı meydana getirmek, Türkiye'yi İslâm'dan daha fazla uzaklaştırmak... Eğer, eli kanlı katil, insan kasabı Şaron, Mescidi Aksa'ya kirli ayakları ile girmese idi,²⁹⁰ siz görseydiniz Yahudi lobisini. Asla Türkiye lehine parmaklarını kıpırdatmayacaklardı, tasarı da ABD meclisinden geçecekti. Türkiye de tam mânâsıyla kucaklarına düşecekti! Kanlı katil bu fiili yapınca, İsrail, Müslüman katliamına girişince, dünya kamuoyu nezdinde Yahudiler sıkıştı. Aslında Yahudi lobisinin Ermeni soykırım tasarısında devreye girmesi, Türkiye'nin İsrail'le ilişkilerini kesmesini önlemeye yönelik zorunlu çabadan başka bir şey değildir.

Gelelim Başlıktaki Konumuzla!

Bilirsiniz, dinleri yozlaştırma, bid'at ve hurafe sokmak konusunda Yahudilerin geleneksel olarak büyük tecrübeleri vardır. İslâm'a sokulmak istenen Yahudi hurafelerine "israiliyat" denir. Yahudi, dinleri yozlaştırmak için, tahrif etmek için çabalar da ideolojileri yozlaştırmak, çarpıtmak, kendine yarar hale getirmek için gayret sarfetmez mi? Elbette eder. Bunun Türkiye'deki somut örneği, Türkiye'nin cumhuriyet sonrası ideolojisi ile ilgilidir. Bilin bakalım, "Kemalizm" konusunda ilk kitabı kim yazmıştır? Bilemediniz mi? Moise Cohen (Moiz Kohen) yazmıştır! Selanik'te Ziya Gökalp'le arkadaş olan ve ona öykünerek "Tekinalp" adını alan Moiz Kohen, Türkiye'ye ideoloji imal ediyor ve *Kemalizm* kitabını yazıyor. Bunu Türkçe olarak 1936'da yayınlamakla kalmıyor, Fransızcasını, Çekcesini vs. de (o ülkelerdeki kavimdaşları sayesinde) yayınlıyor.

Bu uyanık Yahudi biliyor ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusunun prestiji etrafında nasıl olsa bir ideoloji oluşturulacak,

290 Burada atıfta bulunulan olay, İkinci İntifada'dır. 28 Eylül 2000 tarihinde Ariel Sharon'un Mescid-i Aksa'yı ziyareti üzerine Filistin halkı isyan etti. (derl. notu)

elini çabuk tutuyor ve ilk önce o “Kemalizm”in kitabını yazıyor! Moiz’in ideolojik manipilyonculuğu Kemalizm’den önce de var. O zaman Türkçülük çerçevesinde manipölasyon yapıyor. Ne kadar ilginç değil mi? “Türkçülük” ideolojisi Lumley Davids’dan, Leon Cahun’dan, Vamberi’den Cohen’e kadar bir dizi Yahudi tarafından ortaya atılıyor ve sistemleştiriliyor!

Cohen’in Kemalizm’inde elbette yoğun bir İslâm düşmanlığı var. Kitaptaki başlıklardan birisi, “Kahrolsun şeriat hükümeti”. İşte o başlığın altındaki yazıdan birkaç satır: “Aynı muzır zihniyet yüzünden Türk milleti göze görünmez kafeslerin arkasında Garp kültüründen uzak, menbaı Arabistan çöllerinde bulunan ruhani ve şer’i kanunların tesiri altında yaşamaya mecbur bulunuyordu...”

Şimdi eğri oturup doğru konuşalım: Kemalizmin ideolojileşmesinde Moiz’in fikirleri ne kadar etkili oldu? Hiç etkisi olmadığını söylemek elbette mümkün değil. Onun bilhassa din, laiklik ve kültür konularında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Peki, Kemalizm’e sırf bu çerçevede sahip çıkanları nasıl değerlendirmeliyiz? Meselâ YÖK Başkanı’nı?²⁹¹ Onun icraatı tamamen din karşıtlığı çerçevesinde değerlendirilebilir.

Ha! O Adam da, Yahudi 500. Yıl Vakfı’nın Kurucularındandı!

Son haber: Birleşmiş Milletler’e verilen bir raporda, Türkiye’de “Kemalizm”in ideoloji düzeyinden değişmez doğruları (nasları) olan bir din düzeyine yükseltildiği belirtiliyormuş. “Kemalizm”in son zamandaki değişmez doğruları, icraatlara bakılırsa, İslâm’ın emirlerini tersine çevirerek naslaştırmak. İslâm örtünmeyi emre-

291 Kemal Gürüz (1947-): Üniversite öğretim üyesi. 6 Aralık 1995 tarihinde YÖK başkanı seçildi ve 6 Aralık 2003 tarihine kadar görev yaptı. Kendisi, aynı zamanda 1989 yılında kurulan 500. Yıl Vakfı kurucu üyeleri arasında idi. Kemalist tavrı ile tanındı. 500. Yıl Vakfı’nın amacı, 1492 yılında İspanya’dan kovulan Sefarad Yahudilerinin Osmanlı İmparatorluğu topraklarına gelişlerinin 500. yılını kutlamaktır. Kutlamalar, 1989 yılında başladı ve gelişin 500. yıldönümü olan 1992 yılında sona erdi. (derl. notu)

diyor meselâ; bu “Kemalizm” ise tersini! Ne dersiniz, din seviyesine yükseltilen “Moiz”in “Kemalizm”i olmasın!²⁹²

h- Mehmed Şevket Eygi : “Moiz Kohen – Tekin Alp”

Selanikli Moiz Kohen efendi, yakın tarihimizin yirmi beş önemli şahsiyeti listesine girmeye hak kazanmıştır. Hayırlı ve iyi bir kişi olarak mı? Elbette değil. Bu adam Yahudi kimliğini gizlemiş ve Tekin Alp takma adıyla İslâm dışı, İslâm’a karşı bir Türk milliyetçiliği ideolojisi çıkartmıştır. Moiz Kohen Ziya Gökalp’in yakın dostudur. Ziya Gökalp mi onun hocası ve üstadıdır, yoksa o mu Gökalp’in hocasıdır? Bence Moiz Kohen, milliyetçilik ve Türkçülük konusunda Gökalp’e hocalık edecek bir zekâ ve de-haya sahiptir.

Moiz Kohen, yalancıkıtan Türk ve Müslüman gibi görünerek, kitaplarından birine “Kahrolsun Şeriat!” diye kin, düşmanlık, fanatizm, öfke, saldırı kokan bir bölüm başlığı koymuştur.

Adam Müslüman değil, Türk değil; benim dinime saldırıyor, kahrolsun Şeriat diyerek mukaddesatıma hakaret ediyor. Ben onu teşhir ve tenkit edince antisemitizm mi yapmış olurum?

Geçmiş yıllarda, Müslüman bir ülkede olmaması gereken yüz kızartıcı, utanç verici, çirkin ve küstah çıkışlar oldu. Birtakım kendini bilmez güruhlar caddelerde, meydanlarda, sokaklarda “Kahrolsun Şeriat!” diye bağırıp çağırdılar, uludular. Şeriat nedir? Şeriat, İslâm dininin amelî hükümlerinin tamamına verilen bir isimdir. Temizlikle, namazla, oruçla zekatla, hacla ilgili bütün hükümler Şeriat’a dahildir. Ayrıca dünya işleriyle ilgili hukukî İslâm kuralları da Şeriat’ın bir parçasıdır. O halde Şeriat İslâm demektir. Müslüman bir memlekette, Müslüman bir çoğunluk içinde, takma isim kullanan bir Yahudinin “Kahrolsun Şeriat!” diye haykırması ne büyük bir densizlik ve edepsizliktir.

292 Asım Yenihaber, “Cumhuriyetin Yıldönümünde: “Kemalizm” Yahudi Eseri mi?”, *Akit*, 29 Ekim 2000.

Gayr-i Müslim vatandaşlarımızı tenzih ediyorum. Onlar böyle bir küstahlık, edepsizlik, düşmanlık yapmazlar. İslâm, Hıristiyanlık, Musevilik arasında teolojik bakımdan ihtilaflar da olsa bu ülkenin medenî, efendi, terbiyeli vatandaşları birbirlerinin dinlerine, inançlarına karışmaz, saygısızlık etmez, kin ve öfke kokan beyanlarda bulunmaz.

Yirminci asırda çok büyük kötülükler görülmüş, çok zulümler edilmiş, sel gibi kan akıtılmıştır. Asrın sonuna doğru Sovyetler Birliği yıkılınca bu zalim rejimin yaptığı zulümler Rusya devleti sorumluları tarafından itiraf edilmiş, haksız yere katledilen nice tarihî şahsiyetin hatıraları temize çıkartılmıştır. Papa, bundan yüzyıllarca önce cereyan etmiş olan Haçlı seferleri dolayısıyla Müslümanlardan özür dilemiştir.

Başta Hahambaşılık ve Yahudi cemaati ileri gelenleri olmak üzere Türkiye Musevileri de, kendi cemaatlerinin mensubu Moiz Kohen'in, nam-ı diğer Tekin Alp'in İslâm'a ve Müslümanlara yaptığı hakaretleri kınamalı ve Müslümanlardan özür dilemelidir.

Almanlar, Hitler rejiminin aşırılıklarından dolayı resmen pişmanlıklarını ifade etmişler, Yahudilere milyarlarca dolar tazminat ödetmişlerdir. İnsanlık, vatandaşlık, medenîlik bunu gerektirir.

Ben Türk milliyetçilerine, Türkçülere saygı duyan, sempati ile bakan bir Türkiyeliyim. Ancak bir şartla: Üstad, rehber, önder, fikir babası olarak Moiz Kohen'i tanımayacaklar, onun sapık ilkelerini benimsemeyecekler. Bir milliyetçi veya Türkçü dindar olmayabilir. Ancak İslâm'a, Şeriat'a, Kur'an ve Sünnet ahkamına saldıran, düşmanlık eden, Moiz Kohen gibi "Kahrolsun Şeriat" diye bağırان aşırı, fanatik, militan bir kimse asla ve asla hakikî bir Türk milliyetçisi ve Türkçü olamaz. Kendi kavmini ve milletini yücelten bir dine düşmanlık eden, hakaretler savuran bir kişi nasıl milliyetçi olabilir.

Zamanımızda, Moiz Kohen'in peşinden giden bazı sahte milliyetçiler ve Türkler, İslâm'ı dışlıyor, İslâm'a cephe alıyor ve kendi ideolojilerini bir din haline getirmek istiyor. Bu Türkiye için son

derece tehlikeli bir sapıklıktır. Hakiki Türk milliyetçileri, hakiki Türkçüler İslâm'a saygılı, İslâm'a bağlı, imanlı kimselerdir. Merhum Alparslan Türkeş vefat ettiğinde, Ankara'daki o soğuk, karlı, tipili zemheri gününde bir milyona yakın imanlı Türk milliyetçisi "Bismillah... Allahu Ekber..." sloganları atmışlardı. Onların arasında "Kahrolsun Şeriat" diye bağırarak tek bir sapık yoktu. Öyle bir kişi çıkmış olsaydı paramparça ederlerdi.

Milliyetçilik ve Türkçülük ne bir dindir, ne de bir ideolojidir. Türkiye'nin, milletimizin, devletimizin yücelmesini, iyiliğini, selametini istemek ve bunun için çalışmaktır.

Bu memlekette yaşayan ve hasbelkeza ateist olan insanların bile İslâm'a ve Müslümanlara saldırmaması gerekir.

Ülkemizdeki bozuk düzeni, statükoyu, soygun sistemini korumak isteyen gizli ve esrarlı egemen güçler (ki bunların içinde militan Sabataycılar da bulunmaktadır) şimdi bazı önemli Türkçü ve milliyetçi kişilere birtakım vazifeler vermektedirler. Türkçülüğe ve milliyetçiliğe statükonun, kokuşmanın, bozuk düzenin, resmî ideolojinin korunması vazife ve misyonunu yüklemek istiyorlar. Eminim ki, hiçbir imanlı ve vicdanlı milliyetçi ve Türkçü böyle bir şeyi kabul etmez.

Bu düzen vaktiyle milliyetçilere ve Türkçülere büyük zulümler etmişti. 1944'te ileri gelen Türkçüler ve milliyetçiler yakalanmış, tabutluk denilen daracık hücrelere tıkmış, günlerce eziyet ve işkenceye mâruz bırakılmıştı.

Hiçbir Türkçü ve milliyetçi soygundan, zulümden, haksızlıktan, sahte ve kısıtlı demokrasiden yana olamaz. Hiçbir Türkçü ve milliyetçi, kendi vatandaşlarının başörtüsüne saldıran zalim zihniyeti destekleyemez. Hiçbir Türkçü banka soyguncusu düzenbazlara müsamaha gösteremez. Ülkemizde maalesef birtakım ahlâksız, şerefsiz, namussuz adamlar son çeyrek asır içinde İslâmî hareketi kirletmiş, dejenere etmiştir. Bu soysuzlar mukaddes dinimizi rant ve menfaat konusu yapmıştır. Sahte milliyetçiler ve Türkçüler içinde de böyle haşarat zuhur etmiş-

tir. Ülkücü mafya ne demektir? Müslümanlar kendi içlerindeki hainleri ve haşaratı; milliyetçi ve Türkçüler de bünyelerindeki hainleri ve haşaratı dışlamakla mükelleftir.

Unutulmasın ki, Türkler İslâm dininin hükümlerine samimiyetle uydukları zaman en yüksek zirvelere çıkmışlar, en ulu izzetlere kavuşmuşlardır. Fatih, Kanunî zamanlarını düşünelim. Sadece İslâmî kesimde değil, Türkçü ve milliyetçi kesimde de bir sürü ajan, casus, istihbaratçı, provokatör, ajitatör, yönlendirici bulunmaktadır. Müslümanlar ve milliyetçiler bunların peşlerinden giderlerse hem kendileri batacaklar, hem de vatan ve devletlerine büyük zarar vereceklerdir.²⁹³

i- Mustafa Kurdaş–Mustafa Yılmaz: “Türkçülüğümüz Moiz’den, Türkçemiz Agop’dan”

Türkçülüğümüzü Tekin Alp’e borçluyuz. *Türk Ruhu*’nu O yazdı. İçerde ateşli bir Türk Milliyetçisi olarak Tekin Alp adını kullanıyordu. Dışarıda Mois Kohen oluyordu. Selanik Yahudisiydi. Babası Hamamdı. “Araplar bizi arkamızdan vurdu” sloganının mimarıydı. Biz Araplarla uğraşırken, İngilizler’le dostluk kurup, Ortadoğu petrollerine el koydu. Açtığı yara kapatılamadı. Peki ya Türkçeyi kime borçluymuşuz; Agop Dilaçar’a;

Agop Ermeni asıllı tüccar bir ailenin çocuğuydu.²⁹⁴

İstanbul’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini, misyonerlerin açtığı bir Amerikan okulunda yaptı. Robert Kolej’i bitirdi.

Büyük Türkiye Ansiklopedisi’ni hazırladı.

Türk Dil Kurumu üyeliğine getirildi.

Türkçe’ye yaptığı katkılardan dolayı “Dilaçar” soyadını aldı.

293 Mehmed Şevket Eygi, “Moiz Kohen-Tekin Alp”, *Millî Gazete*, 6 Aralık 2000.

294 Agop Dilaçar (1895-1979): Ermeni asıllı Türk dilbilimcidir. Uzmanlığı Türkçe’dir. Soyadı Martanyan olup sonradan Dilaçar soyadını almıştır. Biyografisi için bkz. Kaya Türkay, *A. Dilâçar*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1982. (derl. notu)

Kitaplara A. Dilaçar olarak geçti.

Şimdi TBMM’de “Türkçe’yi Koruma ve Kollama Komisyonu” var. Yeni kuruldu. En son toplantısında Prof. Dr. Fazıl Karaoğlu dinlendi. Hadi biz de dinleyelim:

“1938 yılı sonrasında, Türk Dil Kurumu’nun başında olan Agop Dilaçar kurumu kuruluş gayesinden uzaklaştırmıştır... Güzel Türkçe kelimeler tasfiye edilmeye ve değiştirilmeye başlanmıştır. Güya bu güzel kelimeler İslam medeniyetinin tesiriyle girmiş Arapça ve Farsça asıllı kelimelerdi. Mesela ‘bağışlayın, affedersiniz’ yerine gayri Müslimlerin o korkunç ‘pardon’ kelimesinin kullanılması gibi değişiklikler, Türk dili üzerinde kapanması güç yaralar açmıştır. Güzel maksatlarla kurulan TDK’nın çatısı altına sığınan art niyetli kimse-ler, Türk dili ve grameri üzerinde büyük tahribatlar yapmışlardır...”

Dil ve Tarih... Milleti millet yapan iki önemli unsur. Ama ne garip değil mi! Tarihimizde Yahudi asıllı Mois Kohen’in, Dilimizde Ermeni asıllı Agop Martanyan’ın imzası var...²⁹⁵

j- Abdurrahman Dilipak: “Sağı Localar Yönetti Sol Derin Devletin Oyuncağı Oldu”

Sağcıların çocukları İmam Hatib’e gidecek, sağa ucuz oy deposu olacaktı, İmam olacaktı. Solcuların, özellikle de Alevilerin çocukları Köy Enstitüsü’ne gidip, sola ucuz oy deposu olacaktı, öğretmen olacaktı... Bu ikisi kavga edince de devlet hakem olacaktı... Sağ-sol, Alevi-Sünni kavgasının arkasındaki gerçek nedir dersiniz? Sakın bunun adı kontrollü bunalım stratejisi olmasın... Hani şu “Bursa Nutku” ya da “Türk aleminin en büyük düşmanı” kimdi sahi! Ya da, Atatürk mason localarını kapattı ise, Atatürkçülük adına yapılan darbelerde CHP bile kapatılırken, nasıl oldu da, tek kapatılmayan örgüt mason locaları oldu ve üstüne üstlük, ara rejim hükümetlerinin bakanlarının nasıl üçte ikisi masonlar arasından seçildi?...

²⁹⁵ Mustafa Kurdaş-Mustafa Yılmaz, “Türkçülüğümüz Moiz’den, Türkçemiz Agop’dan”, *Milli Gazete*, 10 Nisan 2007.

İmamların eli ile toplumun kalbi ve din dönüştürülecek, öğretmenler eli ile akıl ve hayat dönüştürülecekti. Böylece TSE damgalı, rejimin kapı kulu yeni nesiller yetiştirilecekti.

Türk modernleşmesinin usûl esası budur..

Tanzimatla başlayan Osmanlı modernleşmesinin Türk versiyonunun 1945'den sonra aldığı yeni şekil budur.. Demokrat Parti de bunu 3 aşağı, 5 yukarı aynen sürdürdü..CHP döneminde Köy Enstitüleri revaçta idi, 50' den sonra iktidar değişikliğine bağlı olarak İmam okulları..

Tek partinin ilk döneminde, başlangıçta dine dayalı bir siyaset ön görülmüş ve Ankara hükümeti/Heyeti temsiliye adına İstanbul'a "Halife ve Hakan Efendimiz" diye mektuplar gönderilse de, daha sonra evdeki hesap değişti.. Önce din ekonomik, sosyal, siyasal hayattan dönüştürülmeye çalışıldı, olmayınca dinde reforma gitmek istendi, o da olmayınca, olan oldu. Bugünkü garip yapı ortaya çıktı..

Zaten başından beri bir ölçü tutturulamamıştı.. Sovyet kol-hozu ile, Balkanlardaki Yahudi kibutzlarından yola çıkarak Kürt Milliyetçiliğinin Esaslarını yazmak için, daha sonra İsrail için cemaat sosyolojisinin esin kaynağı olan Emil Durkheim'in sosyolojik tahlillerinden yola koyulan Ziya Gökalp, Rıza Nur'un tehdit ve şantajları ile *Türk Milliyetçiliğinin Esasları*'nı yazdı.. Gökalp'in "Ulus" tanımını Gaspıralı İsmail'den alıp, 3 Tarzı Siyaset adı altında İstanbul'da tartışmaya başlayan Yusuf Akçuralı'nın "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" şeklinde özetlenecek programını "Türk milletindenim, İslâm ümmetindenim, Garp medeniyetindenim" diye yeniden yapılandırıldı..

Dini tümünden hayattan dışlama fikrinin mimarı Yahudi asıllı, Kemalist kadro içinde laiklik fikrinin yılmaz savunucusu, dini "irtica", dindarı "mürteci" diye suçlayan akımın piri, asıl adı Moiz Kohen olup, kendini Tekin Alp diye tanımlayan kişi oldu.. Dinde Reform Projesi de onun eseri idi. Daha sonra bu fikrin yılmaz sa-

vunucusu Osman Nuri Çerman oldu.²⁹⁶ 60 ihtilalinde Çerman yeniden ortaya çıkınca, özellikle ezanın Türkçeleştirilmesinden işe başlanması fikrini savunanlar arasında kimler vardı biliyor musunuz; o zamanlar gençlik liderleri arasında bulunan CHP'li Altan Öymen, daha sonra *Hürriyet* Gazetesi Başyazarı olan Oktay Ekşi, İslâm'ı "irtica" olarak niteleyenlerin başında gelen ve şeriat karşıtlığı ile tanınan Turan Dursun'a ilham kaynağı olan İlhan Arsel ve birkaç CHP'li daha..

Bu arada Kemalizmi "Türk'ün dini" olarak tanımlama fikri de CHP'li Tekin Alp'e aitti.. Bu konuda o kadar ileri gittiler ki, CHP'nin önemli şairlerinden Behçet Kemal Çağlar, Atatürk'e mevlid bile yazdı. Keşke CHP bu mevlidi okutsa 10 Kasım'lar da parti örgütlerinde(!). Türk Dil Kurumu sözlüğüne "Türk'ün dini Kemalizmdir" diye yazdılar.. Hatta biri de çıkıp, *Türk'ün Yeni Amentüsü*'nü bile yazdı.. Bu olmayınca Lazaro Franco'nun büyük maddi destekleri ile kurulan Türkocakları, (ki, ilk dönemde Türkocakları'nın girişinde Yahudi asıllı bir işadamı olan Lazaro Franco'ya şükran plaketi ve bu zatın resmi bulunuyordu..) Türk-İslâm sentezinin fikri merkezlerinden biri olarak ortaya çıktı. Ama ne garip ki, mesela Türk Dil Kurultayının en önemli isimlerinden biri de Agop Dilaçar isimli Ermeni asıllı bir yurttaş idi.. Ayların adı boşuna mı Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül oldu. Çoğu İbranice bu kelimelerin.. Bir kısmı Ermeni ve Rum Ortodoksların İbranilerle ortak kullandığı isimler..

296 Çerman'ın torunu Gökhan Vural, dedesini şöyle anlatmakta: "Dedem Osman Nuri Çerman, Uşaklı olup hem diş doktoru, hem tarih öğretmeni hem de yazardır. *Kemalizm, Dinde Reform, Maarifimizin Miğferi Ne Olmalı*, v.b. gibi cumhuriyet dönemine damga vurmuş kitapların yazarıdır. Özellikle *Maarifimizin Miğferi Ne Olmalı* adlı kitabı Mustafa Kemal Atatürk tarafından takdir ile ödüllendirilmiş ve meslek yüksek okullarının kurulmasına öncü olmuştur. 1950-1956 arasında Beykoz Ortaokulunda öğretmenlik yapmış olup namı diğer Kozmik Osman'dır." Kaynak: <http://www.gokhan-vural.com/index.php?module=autobiography>

Bu projenin en gerisinde ise Lozan'ın arkasındaki isim, Türkiye'de Arap düşmanı Türk milliyetçiliğinin babası olup, daha sonra Mısır'a gidip yerleşen ve orada da Türk düşmanı Arap milliyetçiliğinin babası olan Hayim Nahum Efendi vardı.. Hayim Nahum Efendinin maddi ve manevi mirasının temsilcisi kişiler şimdi hangi holding, hangi media ve hangi siyaset baronlarının içinde hiç düşündünüz mü?²⁹⁷

Ne garip değil mi, Nasır'ın, milliyetçi Baas hareketinin önemli ismi Hristiyan asıllı Mişel Eflak'tı..

Yine ne garip değil mi, Arap milliyetçilerinin hepsi solcu, Türk milliyetçilerinin hepsi sağcı. Öyle olunca Filistin davasına solcular sahip çıkıyor diye, bizler yıllarca Filistin davasına hep soğuk

297 Dilipak'ın burada üstü kapalı olarak ima ettiği, Vehbi Koç'un yakın mesai arkadaşı Bernar Nahum'un (1911-1995), Hayim Nahum'un oğlu olduğu ve Hayim Nahum'un, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kasasından zimmetine geçirdiği iddia edilen 80 ton altından Vehbi Koç'un Bernar Nahum vasıtasıyla istifade etmiş olduğudur: "Aslında İş Bankası'nın kuruluşu için Hilafet Fonu'ndan Hindistan'dan gelen para değil, Ester Benbassa'nın sözünü ettiği bir de, İttihat Terakki'nin, Osmanlı defterdarlıklarından parti zimmetine geçirdikleri 80 ton altın hikayesi var. Siz buna bir de Filistin'den 3 ordu terhis edilip geri çekilirken, Şam eyaleti ve ordu kasasından alınan ve daha sonra İskenderun'dan gemi ile İstanbul'a taşınan altınlar konusunu ekleyin.. Geçenlerde bu konuyu Hakan Çebi de yazmıştı sanırım. Bir ara Uğur Tönik de bundan söz etmişti galiba.. 80 ton altının izini sürenler, Hayim Nahum'un da bu işin içinde olduğunu, Köstence'den yüklenen altınların önce İsviçre'ye götürüldüğü, daha sonra tekrar Ankara ve Kahire'ye gönderildiğini anlatırlar.. Türkiye'deki "Milli Burjuvazi"ye gelen ilk finansal destek sakın İsviçre üzerinden kredi gibi alınan bu paralar olmasın? Mesela Koç ve Bernar Nahum da bu kaynaktan istifade etmiş olmasın.. Hayim Nahum işin içindeyse neden olmasın ki?.." (Kaynak: Abdurrahman Dilipak, "Hilafet Fonu'ndan İş Bankası'na", *Anadolu'da Vakit*, 30 Haziran 2010); "Bernard Nahum'la Vehbi Koç'un ortaklığı nereden geliyor? Bernar Nahum, Hayim Nahum'un nesi oluyor? Bu sorular kapalı kapılar arkasında nicedir hep konuşlur durur... Sahi, gerçek nedir?" (Kaynak: Abdurrahman Dilipak, "Etme Bulma Dünyası!", *Anadolu'da Vakit*, 11 Eylül 2009).

Yazıda bahsi geçen Uğur Tonik emekli yargıtay savcısı olup Turgut Özal suikastini araştırmıştı. Hakan Çebi ise komplo teorileri içeren kitapları ile tanınan bir isimdir. Yayınları için bkz. www.hakanyilmazcebi.com

baktık!. Türk askeri, soğuk savaş döneminde NATO ülkelerinin silahları ile donatılmış, sınır boyumuzdaki Arap ülkeleri ise Varşova Paktı silahları ile. Ve aramıza tel örgüler yetmemiş, mayın döşemişler..

Komşu çocuklarını birbirine kırdırdılar. Güya biri vatani Amerikan emperyalizminden kurtarıyordu, öteki Rus emperyalizminden. Sonunda bizi adına soğuk savaş denilen, ilan edilmiş 3. Dünya Savaşına gönüllü asker yazdılar. Bizim kanlarımız ve gözyaşlarımız üzerine kendilerine iktidar ve servet ürettiler.

Türkiye niye ve nasıl bir cumhuriyet sorusunun cevabı, Suudi Arabistan nasıl ve neden krallık sorusunun cevabı ile aynı. Mısır ya da Irak neden öyle ise biz onun için böyleyiz.. Bugün de ABD BOP projesi çerçevesinde 23 ülkenin rejim, sınır ve iktidarlarını değiştirmek istemiyor mu? Kadife devrim neyin nesi? Uyum yasaları neyin nesi?

CHP işte böyle bir parti..

Kongreye giderken aniden disiplin kuruluna sevk edilen Ankara Çankaya İlçe Başkanı Mustafa Yıldırım'ın anlattıklarına bakar mısınız? Genel Sekreter Sav ve Ankara İl Başkanı Yaşar Çatak'ı suçlayan Yıldırım şunları söyledi: "Disiplin suçu işleyecek hiçbir şey yapmadım. 5 yıldır sayın genel sekreterimle siyaset yapıyorum. Onun çok zor dönemlerinde yanında yer aldım. Kongre süreci başlayınca ben hakkaniyet ilkesi doğrultusunda görev yapacağımı belirttim. Bana kendileri bazı isimler verdiler ve bunlara dosya vererek mahalle delegeleri seçimlerini yaptırtmamı istediler. Ben tabanla siyaset yapıyorum. Partimizin emekçi üyeleri var. Delegelik kimin hakkı ise öyle olsun istiyorum. Ama bu verdikleri isimler sandıkları kurmadan evlerde listeleri yapıyorlar. Ben bu tekliflerini kabul etmedim ve elimden geldiği kadar seçimleri yaptırttım. Bunun üzerine gece yarısı operasyonu ile sayın genel sekreterimizin talimatı ile beni Disiplin Kurulu'na verdiler. Sonuna kadar Baykalcıyım." Baykalcısı

böyle. İşmardan anlamıyor.. Aile şirketine dönen, parti liderlerinin adeta mülk edindikleri partilerin genel yapısı bu.. Bu şekilde parlamento iradesini, iktidarı kontrol edebiliyorsunuz. Gerektiğinde “açık oy, gizli tasnif” yolu bile denendi bu ülkede.. Tek partide bile adaylar tek elden belirlendi.. Parti liderleri partilerinde “tek adam” oldular. “Monark” yani “Tek Adam” Monarşilerde olmaz mı idi ya hu!. Hepsi, sadece genel başkan değil, partilerinin ideoloğu olarak “yüce önder” yani “führer” konumuna yükseldiler.. Yıldırım sanki bu gerçeğin farkında değilmiş gibi..

Demirel neden ve nasıl sağın lideri oldu ise dün ve hangi güçler buna karar verdi ise, media bu süreçte ne yaptı ise, CHP bugün, onun için böyle.. Derin güçler CHP’yi de sahipsiz bırakmak istemiyor. Onun için İlhan Kesici orada. Onun için Demirel CHP lehine lobi yapıyor. Emekli paşalar CHP için seferber olmuş durumda.. Çünkü sistemin ruhu CHP’nin şahsı manevisinde mündemiç. Onun için bu işler böyle.. Mustafa Yıldırım’ın bilmediği, anlamadığı derin gerçek bu. İlhan Kesici’yi taban istedi de mi getirdiler?.. Baykal halkın nabzını tutmak için mi Anadolu’da, yoksa ikna için mi? Taban siyaseti imiş, tabanın sesi imiş. Geç bir kalem efendim.. Demokrasi ve rejim, cumhuriyet, halka bırakılamayacak kadar önemlidir.. CHP de öyle.. Ve zaten bunu pek küçük bir azınlık dışında fazla kişi de bilmiyor olsa gerek.

Hani derler ya, “ol mahiler ki, derya içredirler de deryayı bilmezler.” Gözünüze kibriti çok yaklaştırdığınızda arkasında bir ormanı kaybediyorsunuz.. İrtica, şeriat, laiklikle gözleri bağlanmış, korku ve panik içindeki kitlelerin gerçeği görmesi pek kolay olmuyor..

Sahi şeriat, irtica, laiklik ve terör yaygarasının arkasında kimler var dersiniz?

Selâm ve dua ile.²⁹⁸

298 Abdurrahman Dilipak, “Sağı Localar Yönetti Sol Derin Devletin Oyunağı Oldu”, *Vakit*, 16 Kasım 2007.

k- Murat Unay: “Üniversitelerimizdeki Yahudi Gölgesi”

Dünyada şahsa özel tek kanun olan 5816 sayılı “Atatürk’ü Koruma Kanunu”nu icat eden Yahudi profesör Ernest Hirsh’in oğlu Enver Tandoğan Hirsh, Yahudilerin Türk üniversitelerine “yaptığı katkıyı” anlatan bir konferans verecek. Konferansta “Türkçü Yahudi” Moiz Kohen’in (Munis Tekinalp) oğlu Prof. Dr. Ünal Tekinalp de konuşacak.

Alman lider Adolf Hitler’in kendilerine yönelik politikalarından kaçarak Türkiye’ye gelen Yahudi akademisyenlerin macerası yarın bir konferansla ele alınacak. Cumhuriyet yönetiminin “Üniversite Reformu” adını verdiği operasyon kapsamında İstanbul ve Ankara’da üniversite hocalığı yapan Yahudilerin çalışmaları, Yahudi cemaati ile Bilgi Üniversitesi’nin ortaklaşa düzenlediği sempozyumda işlenecek.

Yahudi Çocukları Anılarını Anlatacak

Etkinliğin açılış konuşmalarını Tarih Vakfı Başkanı Prof. Murat Güvenç ve Türk Musevi Cemaati Başkanı Silvyo Ovadya yapacak. Birinci oturumda; “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Darülfünun’dan Üniversiteye Kritik Evreler”in sunumunu Yrd. Doç. Mehmet Ö. Alkan gerçekleştirecek. Bu bölümde konuşmacı olarak Prof. Dr. İlhan Tekeli, Prof. Dr. Mete Tunçay söz alacaklar. Aynı gün saat 13:30’da “Aileden Anılar: Türkiye’de Doğmak- Büyümek” başlıklı ikinci oturuma ise Mesut Ilgım başkanlık yaparken, Prof. Ernest Hirsh’in oğlu Enver Tandoğan Hirsh, Heykeltıraş Rudolf Belling’in kızı Elizabeth Weber Belling ve Prof. Alfred Heilbronn’un oğlu Kurt Heilbronn söz alacak.

“Yahudi Türkçü” Mohiz Kohen’in Oğlu Da Var

Son bölümdeki “Meslekten Anılar Türkiye’de Yaşamak-Çalışmak” başlıklı oturumda Doç. Dr. Arın Namal, Prof. Dr. Kemal Önen, Prof. Dr. Ali Ülkü Azrak, Prof. Dr. Ünal Tekinalp, Prof. Dr. Asım Cenani, Operatör Dr. Avram Behar ve Prof. Dr. Fer-

han Berker konuşmacı olarak katılacaklar. Bilindiği gibi Yahudi Mohiz Kohen “Tekinalp” isminin arkasına saklanarak bu müstearla pek çok makale ve kitaba imza atmıştı. “Yahudi Türkçü” Mohiz Kohen’in en önemli çalışması *Kemalizm* isimli kitabıydı. Selanik’te doğup Fransa Nice’de ölen Kohen’in katıldığı Siyonist Kongresi’nde Türkiye’den, “vaat edilmiş topraklar” diye söz ettiği bazı yayınlarda yer almıştı.

5816’nın Yahudi İş Olduğunu Habervaktim Açıklamıştı

Zorlama yorumlarla sık sık toplumsal barışı dinamitleyen 5816 sayılı Atatürk’ü Koruma Kanunu’nu, Hitler’den kaçıp Türkiye’ye gelen Yahudi profesör Ernst Hirsh’in hazırladığını habervaktim bir süre önceki bir haberinde ortaya çıkarmıştı. Haber daha sonra pek çok yazılı ve dijital medya tarafından da iktibas edilmişti.²⁹⁹ Habervaktim’in sözkonusu haberinde şu bilgilere yer verilmişti: “Yasakçı zorbaların elinde keskin bir silaha dönüşen 5816’yı hazırlayan kişi bir Alman Yahudisi. Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarında ‘provokasyon’ şüphesi uyandıracak biçimde çok yoğun olarak Atatürk heykellerine saldırılar yaşanmıştı. Demokrat Parti Milletvekili Ziyad Ebuzziya, kanunu çıkartabilmek için heykellerin emniyetçe kırdırıldığını, kanun çıkar çıkmaz da bu saldırıların durduğunu anlatmıştı. Ebuzziya, birçok konuda birçok kanunun olduğunu ve hiçbirisinin anında suçları durduramadığını da hatırlatıyordu. Sonuçta, ‘komplo teorileri’nin, ‘zahiri bir zarar, son tahlilde bu zarara uğrayanın kazancını artırıyorsa böyle bir olayın tabiiliğinden şüphe duyun’ ilkesini andırır bir şekilde, Atatürk’ün heykel ve büstlerine verilen zarar; 5816 sayılı meşhur Atatürk’ü Koruma Kanunu’nun çıkartılmasına yol açmıştı. Bu da; devletin kurucusunun üzerinden iktidarlarını sürdürmek isteyen oligarşik, bürokratik, sermayedar kesimin daha muhkem ve tartışılmaz bir konuma gelmesine neden olacaktı. Dönemin Cumhurbaşkanı

299 Murat Unay, “Meğer Yahudi İşiymiş!”, 18 Haziran 2008, <http://www.habervaktim.com/haberoku.php?id=22960>

Celal Bayar, 'Bir gecede 17 Atatürk heykeline saldırı olunca böyle bir kanun çıkartmak zorunda kalmıştık' diyerek, mezkûr kanunun gerekçesini açıklamaya çalışmıştı. Yahudi Hirsh'e gelen bir DP'li, Atatürk'ü koruyacak bir kanun hazırlayacaklarını ancak bizzat Atatürk'ün hazırladığı 1924 Anayasası'nın tek tek kişilere ilişkin kanun çıkartılmasını yasakladığını belirterek, bunun için bir mütalaa hazırlamasını istemişti. Hirsh de, hukuk açısından artık Atatürk diye bir kişinin bulunmadığını, tasarının getireceği ceza önlemleriyle, 'Atatürk'ün maddi kişiliğinin değil, onun anısını zedelemeye yönelik hareketlere karşı halkın ona olan saygısının korunacağını' içeren bir yorum hazırlamıştı. Kanunu getiren hükümet, Meclis'teki müzakerelerde bu mütalaadan geniş bir şekilde faydalanmıştı.³⁰⁰

I- Mehmed Şevket Eygi: "Yıl 1920... Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Paşa Konuşuyor:"

"Yüce Meclisimizi oluşturan zevat yalnız Türk, yalnız Çerkes, yalnız Kürd, yalnız Lâz değildir. Fakat bunların hepsinden oluşan Müslüman unsurlardır."

YIL 1920... Mayıs'ın 1'indeyiz. Vak'a Ankara'da geçer. Millet Meclisi daha yeni açılmıştır. 23 Nisan'la 1 Mayıs arasında kaç gün vardır...

Kastamonu Mebusu Yusuf Kemal Bey kürsüye çıkar ve Sıhhat Vekâleti hakkında bir konuşma yapar. Konuşmasında "Türk... Türklük..." kelimelerini sık sık kullanır. Bu konuşmadan bazı cümleler alalım.

Yusuf Kemal Bey (Kastamonu Mebusu)

- ...Her Türkün söyleyeceği şey: Memleketimizde görülecek ilk iş sıhhiye işidir. Çünkü sıhhat olmazsa çünkü Türklük sıhhatli bulunmazsa, o Türkler üzerine bina edeceğimiz hiçbir iş kalmaz...

300 Murat Unay, "Üniversitelerimizde Yahudi Gölgesi", 17 Aralık 2008, [www://www.habervaktim.com/haberoku.php?id=47073](http://www.habervaktim.com/haberoku.php?id=47073)

Türkleri muhafaza etmek için evvelâ sıhhati muhafaza etmeli... Türklüğü bitiren hastalıkları bir an evvel kaldırmazsak, eğer Türk ailesinin ve Türk ferdinin refahını temin edecek esbabı istikmâl etmezsek hepsi boştur...

Yusuf Kemal Beyin bu konuşması üzerine Sivas Mebusu Emir Paşa kürsüye çıkar.

O da şöyle konuşur:

Yusuf Kemal Beyefendi Hazretlerinin irad-ı kelâm ettiği sırada sıhhatlerinin muhafazası lüzumunu yalnız Türklere hasretmiş olmasına itiraz ediyorum... (İslâm demekti sedâları... Kelime ile oynamayın sesleri) Müsaade buyurun. Zannedirim ki Müslümanlık namına teessüs etmiş bir Hilafet vardır. Değil buradaki Müslümanlar, aktar-ı cihanda bulunan umum Müsliminin bu Hilafete merbutiyetlerini unutmamak iktiza eder. Rica ederim ki, yalnız Türklük namını istimal etmeyelim. Çünkü Türklük namına biz buraya cem' olmadık. (gürültüler). Rica ederim sadece Türkler değil, Müslümanlar demek, hatta Osmanlılar demek kâfidir efendim. (İslâm deniliyor sadâları...) Bu vatanda Çerkes, Çeçen, Kürd, Laz ve daha birtakım İslâm kabileleri vardır. Bunları hariçte bırakacak, tefrikaya sebep olacak söz söylemeyelim. (Gürültüler)

Reis:

- Müsaade buyurunuz, devam etsin!

Emir Paşa (devamla):

- Bendeniz bu mesele hakkında uzun söz söyleyecek değilim. Bu gibi sözlerin şimdiye kadar bir faidesini görmedik. Hepimiz Hilafete merbutuz. Bu Hilafet-i muazzamayı birçok asırlardan beri muhafaza edenin Türk kavm-i necibi olduğunu da kimse inkar edemez. Yalnız tefrikayı icab edecek hiçbir söz söylenilmemesini tekrar temenni ediyorum.

Sivas Mebusu Emir Paşanın bu ikinci konuşmasından sonra

kürsüye, “Yaver-i Hazret-i Şehriyârî” Mustafa Kemal Paşa çıkar ve aşağıdaki konuşmayı yapar ki, Paşanın o tarihteki milliyetçilik anlayışını aksettirmesi yönünden son derece ehemmiyetli bir tarihî vesika teşkil etmektedir.

Muhterem okuyucularımın dikkatle mütalâa buyurmalarını istirham ederim.

Mustafa Kemal Paşa:

- Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasıyla bir iki noktayı arz etmek isterim: Burada maksud olan ve Meclis-i âlinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkes değildir, yalnız Kürd değildir, yalnız Laz değildir. Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslâmiyedir, samimi bir mecmuadır. Binaenaleyh bu heyet-i âliyenin temsil ettiği; hukukunu, hayatını, şerefini kurtarmak için azmettiği emeller, yalnız bir unsur-ı İslâm'a münhasır değildir. Anasır-ı İslâmiyeden mürekkep bir kitleye aittir. Bunun böyle olduğunu hepimiz biliriz. Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudut meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millîmiz İskenderun'un cenubundan geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder. İşte hudud-ı millîmiz budur dedik! Hâlbuki Kerkük şimalinde Türk olduğu gibi Kürd de vardır. Biz onları tefrik etmedik. Binaenaleyh muhafaza ve müdafaası ile iştigal ettiğimiz millet bittabi bu unsurdan ibaret değildir. Muhtelif anasır-ı İslâmiyeden mürekkeptir. Bu mecmuayı teşkil eden her bir unsur-ı İslâm bizim kardeşimiz ve menafii tamamıyla müşterek olan vatandaşımızdır. Ve yine kabul ettiğimiz esasatın ilk satırlarında bu muhtelif anasır-ı İslâmiye ki: vatandaşlar, yekdiğerine karşı hürmet-i müteakabile ile riayetkârdırlar ve yekdiğerinin her türlü hukukuna; irkî, ictimai, coğrafi hukukuna daima riayetkâr olduğunu tekrar te'yid ettik ve cümlemiz bugün samimiyetle kabul ettik. Binaenaleyh menafîmiz müşterektir. Tahsiline azmettiğimiz vahdet, yalnız Türk değil, yalnız Çerkes değil hepsinden memzuc bir unsur-ı İslâmdır. Bunun böyle telâkkisini ve sui tefeühümata meydan verilmemesini rica ediyorum. (Alkışlar)

1920’de böyle konuşulurken, daha sonra, CHP tek parti iktidarı zamanında, bu söylenilenlere tamamen zıt bir ideoloji benimsenmiştir. Bu ideoloji, Tekin Alp takma adıyla kitaplar ve makaleler yazan Yahudi Moiz Kohen’in ortaya attığı sahte Türk milliyetçiliği, sahte Türkçülüktür. Bu adam, kitaplarından birine “Kahr Olsun Şeriat!..” başlıklı bir bölüm koyacak kadar azılı ve şiddetli bir İslâm düşmanıdır.

Türkiye tarihini sorgulamıyor, Türkiye yakın tarihinde olup bitenlerin iç yüzünü bilmiyor. Türkiye yasaklar, tabular, tehditler içinde boğuluyor.

Mâzide yapılan yanlışları bilmeden, onları sorgulayıp telâfi etmeden, geleceğimizi güven altına almamız mümkün değildir.

Moiz Kohen ideolojisi Türkiye’yi bugünkü hale düşürmüştür.

İslâm dini menfi kavmiyetçiliği kabul etmez, meşru görmez.

1920’lerde, Millî Mücadele yıllarında Müslüman Kürtlere verilen sözler tutulmamıştır. Müslüman Kürtlere zulm edilmiştir. Sadece Kürtlere değil, Türklere de zulm edilmiştir.

Çerkeslere de zulm edilmiştir. Diğerlerine de...

Bugünkü toplumsal çürümenin, dağılmanın, kopukluğun, yabancılaşmanın ana sebebi Moiz Kohen ideolojisidir.

Evet bu ülkenin adı Türkiye’dir, burada Türk dili konuşulur, Türkler dominant unsurdur ama Kürtler, Zazalar, Çerkesler, Çeçenler, Arnavutlar, Boşnaklar, Pomaklar, Araplar ve daha düzinelerce anasır-ı İslâmiye vardır. Onların altkimliklerine ve hukukuna hürmet edilmesi gerekir.

Türkiye bir İslâm ülkesidir. İslâm bu ülkedeki çeşitliliğin harcı ve çimentosudur.

Türkiye İslâmsız ayakta duramaz.

Toplumsal barışı ve mutabakatı korumak istiyorsak İslâm’a sarılmalıyız. İslâm ırkçılığı reddeder. Üstünlük ve fazilet şu

veya bu kavme mensup olmakta değil; ilimde, irfanda, ahlak ve karakter yüksekliğinde, hayır ve hasenattadır.

Müslüman bir Türk, sâlih bir Kürdü, fâsık bir Türke tercih etmekle yükümlüdür.

Müslüman bir Kürt, sâlih Türkü, fâsık Kürde tercih edecektir.

Bu memlekette, Osmanlı cihan devletinden kalan Alman, İspanyol, Rus, Macar, Leh kökenli nüfus da vardır. Onların bir kısmı erimiş ve kökenlerini unutmuştur.

Bu memlekette milyonlarca Kripto yaşamaktadır.

Moiz Kohen Tekin Alp kavmiyetçiliği Türkiye'yi bir uçurum kenarına getirmiştir. Bu ideolojiden dönülmezse, 1920'lerin doğru ilkelerine yönelinmezse geleceğimiz çok karanlıktır.

Moiz Kohen ideolojisini benimseyen, savunan, resmî ideoloji haline getiren Sabataycılar, statüko konusunda direnmeleri meşru değildir.

Bazıları Türkiye'nin bölünmesini yıllarca önce kapalı kapılar ardında gizli konuşmalar ve protokollerle kabul etmiştir.

Biz anasır-ı İslâmiye yâni Müslüman Türkler, Müslüman Kürtler, Müslüman Çerkesler, Müslüman Arnavutlar, Müslüman Boşnaklar ve diğer Müslüman unsurlar böyle bir bölünmeyi ve parçalanmayı asla kabul etmeyiz. Biz hep kardeşiz. Biz evrensel bir Ümmet'in içindeki çeşitlilikleriz. Bu çeşitlilik fitne, fesat, tefrika sebebi değil, zenginlik ve güç kaynağıdır.

Tekrar ediyorum:

İslâmsız kurtuluş olmaz. İslâmsız istikbal karanlıktır. Moiz Kohen ideolojisinde ısrar felaketimize yol açar.³⁰¹

301 Mehmed Şevket Eygi, "Yıl 1920... Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Paşa Konuşuyor", *Milli Gazete*, 23 Kasım 2009.

m- Mehmed Şevket Eygi: “Türkiye Müslümanları Selanik Dinini Kabul Etmez”

Türkiye halkının dinî ve kültürel yapısı, millî kimliği Selanik dini ile asla bağdaşmaz ve uyuşmaz.

1909’dan bu yana halkımızı Selaniklileştirmek için çok ağır baskılar, işkenceler ve zulümler yapıldı, hattâ kan bile döküldü ama halk Selanik dinini kabul etmedi.

Çünkü Türkiye halkının büyük ve ezici çoğunluğu Müslümandır. İslam ile Selanik dini bağdaşmaz ve uyuşmaz.

Türkiye kimliğinin temel unsuru İslam’dır.

İslam elden giderse Türkiye de gider.

Türkiye’de, Osmanlı İmparatorluğundan kalma 78 etnik köken olduğu söyleniyor. Bunları birbirine bağlayan İslam’dır. İslam giderse Türkiye paramparça olur, dağılır, çöker.

Türkiye Moiz Kohen Tekin Alp dini veya ideolojisi ile ayakta duramaz.

Selanik dini veya ideolojisi Türkiyeyi bugünkü uçurumun kenarına getirmiştir.

Ülkemizi, devletimizi, halkımızı korumak istiyorsak, Selanik dini veya ideolojisini red ve terk etmek zorundayız.

Selanik dini resmî din olmaktan çıkartılmalı, özelleştirilmelidir. İnanan inansın, inanmayanlara ve kabul etmeyenlere baskı yapılmasın.

Selanik dini gizli bir dindir. Bu gizlilikten, iki kimliklilikten sıyrılmadıkça Selanik dini mensuplarına meşruiyet tanınamaz.

Kendilerini Müslüman gibi göstermesinler, “Biz Selanik dinine iman ediyoruz” desinler ondan sonra statüleri tartışılabilir.

Selanik dini mensupları, ülkenin ezici çoğunluğu, dominant unsuru olan Müslümanlar üzerindeki ağır baskılarını kaldırınsınlar.

Müslümanların din, inanç, inançlarına göre bir hayat sürmek haklarını tanısınlar.

Müslümanların dinî eğitimini kısıtlamasınlar.

Müslümanları vesayet demokrasisi ile ezmekten vaz geçsinler.

Müslümanların lisanına, kültürüne, kimliğine, kıyafetine, yaşama tarzına karışmasınlar.

Müslümanların sosyal ve kültürel yapısına uymayan yabancı bir hukuku empoze etmekten vaz geçsinler.

Kur'an "Dinde zorlama yoktur" diyor. Bizim dinimiz bize, Selaniklilerin dini onlara...³⁰²

Onların sayısı kesin olarak bilinmiyor ama yüzde bir civarında oldukları tahmin ediliyor. Yüzde bir azınlığın halk çoğunluğuna baskı yapması, eziyet etmesi, kan kusturması kabul edilebilir bir şey değildir.

Onlar, biz Müslümanların ezanına, ibadet diline, küçük çocuklarına vereceği din ve ahlak eğitimine bile zorbaca karışıyorlar.

Onlar Müslüman çoğunluğa ikinci sınıf vatandaş, sömürge yerlisi, zenci, parya, esir muamelesi yapıyorlar.

Onlar bu ülkenin gelirinin yüzde altmışını paylaşıyorlar, halkı sıkıntı içinde bırakıyorlar.

Onlar Müslümanların ahlaksız olmasını istiyor.

Onlar bu ülkeyi fuhuş, zina, işret, hırsızlık, talan, soygun, riba ile çürütmüşlerdir.

Onlar iffete, ahlaka, fazilete, hikmete savaş ilan etmiştir.

Onlar İslam'ı ve Müslümanları Türkiye için en büyük tehdit ve tehlike olarak görmektedir.

Artık yeter!..

302 Yazar burada, Kâfirun Sûresi'nde yer alan "Sizin dininiz size, benim dinim bana" mealindeki âyete atıfta bulunmaktadır.

İslam dini, kimliği, kültürü bize... Selanik dini, ideolojisi, kimlik ve kültürü onlara...³⁰³

n- Abdurrahman Durmaz: "Hoca Yahudi Moiz olunca talebe ha Hans olmuş ha Ahmet"

"Almanya'nın Hessen eyaletinin Waechtersbach kentindeki bir doktor, başörtülü kadınları, Almanca bilmeyenleri ve çocuk sayısı 5'ten fazla olan aileleri muayenehanesine almıyor."

Geçen haftaki gazetelerde bu haber, "garip bir vaka" olarak anlatılıyor; ardından gerek Müslüman gerek Alman kuruluşların doktora yönelik tepkilerine yer veriliyordu.

Hakikaten, hafıza-ı beşer nisyan ile maluldür. Ne de çabuk unutuluyor daha on yıl önce yaşananlar...

Arkasında Kemal Atatürk imzalı "Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müridler, meczuplar memleketi olamaz" afişi bulunan yüzü asık doktorlar, çarşafli mü'minelere bir yana, sadece başı örtülü olanlara bile "Seni bu hâlinle nasıl muayene edeyim!" derler ve kimse onlara hesap soramazdı. Ankara'nın dev hastanelerinde yetmiş geçmiş nine-ler, "Hem Türkçe bilmiyor hem doktora gelmiş" gibi akıl dışı bir söz duyabiliyorlardı. Doğum sancısı çeken kadınlar "Bu kaçınıcı çocuk? Altıncı.... Bunu da doğurmayiver, Türkiye'yi işgal mi edeceksiniz canım" çirkin azarını işitebiliyordu, bugün de işitiyor.

Almanya nere, Türkiye nere... Biri, hiçbir zaman İslam haki-miyetine girmemiş; diğeri ise yaklaşık beş yüz yıl İslam dünyası-nın siyasi merkezi olmuş. Bu tutum benzerliği, nereden kaynakla-nıyor? Nasıl oluyor da Hıristiyan bir doktorla adı Ahmet, Mehmet olanlar aynı noktaya geliyor?

Gelin olayın tarihi köklerine gidelim, eminim şaşıracaksınız...

303 Mehmed Şevket Eygi, "Türkiye Müslümanları Selanik Dinini Kabul Etmez", *Milli Gazete*, 25 Temmuz 2010.

Protestanlığın kurucusu Martin Luther'in İslam düşmanlığına rağmen Almanlar, diğer Batılı toplumlardan farklı olarak İslam'a karşı olabildiğine hoşgörülüydüler. Pek çoğumuz Almanya'nın modern kurucusu Bismark'ın Peygamberimizle ilgili "Senin asrında yaşayamadığımdan dolayı çok üzgünüm Ey Muhammed! Kur'an, Allah'ın kitabıdır. İnsanlık senin gibi bir kabiliyeti bir defa görmüş, bir daha göremeyecektir" sözünü duymuşuz. II. Abdülhamid dönemi Alman İmparatoru II. Wilhelm'in "Burada bütün zamanların en kahraman askeri Sultan Selâhaddin'in mezarı önündeyim" sözü de tarihe geçmiştir. Bu sözler ne amaçla söylenirse söylenir, Alman kamuoyunun bunlara tahammül etmiş olması önemlidir. Almanların bu yaklaşımı, Müslümanlar arasında o kadar ün saldı ki Hitler'in bile İslam dünyasında ciddi bir hayran kitlesi vardı.

Türkiye'ye dönelim, en son 1914'te "İstanbul'da sokağa gayri İslamî kıyafetlerle çıkan kadınların zabıta kuvvetlerince uyarılması" emrini veren bir Dâhiliye Nazırlığı (İçişleri Bakanlığı) genelgesi yayımlanmış. On yıl sonrası ise malum...

Ne oldu Türkiye'de? 19. yüzyılın sonlarından itibaren Yahudiler ipleri ele geçirdi. Moiz Kohen gibi Yahudiler, dev bir sosyal mühendislikle, bugün "ulusalcı" denen laikçi ve ırkçı bir insan tipi üretti. Bu üretilmiş tip, başörtüsüne de düşman, dil farkına da... Sadece Yahudiye dost...

Ya Almanya'da? II. Dünya Savaşı'ndan sonra Hitler'den kurtulan Yahudiler, Almanya'da büyük bir sosyal mühendisliğe giriştiler. Kendilerine yönelen Alman ırkçılığını İslam'a yönlendirdiler. Bugün Alman ırkçıları, İslam'a düşman, İslam'ın şiarı başörtüsüne düşman, Almanca dışındaki bütün dillere düşman... ama Yahudiye dost... Almanya, bugün İsrail'i kayıtsız şartsız destekleyen ülkelerin başında gelir ve Alman ırkçıları bu siyasetin en önemli destekçileridir.

Dikkat edin, aynı el, aynı üretim tekniği Almanya'da ve

Türkiye’de dilleri ve renkleri farklı da olsa aynı insan tipini üretmiş. İslam’a düşman, başörtüsüne düşman, dilsel farklılıklara düşman bir ırkçı tipi, bir ulusalcı tip... Hoca Moiz olunca, talebe ha Hans olmuş ha Ahmet...

Dünya Kudüs Gününün geçen hafta anıldığı bugünlerde şöyle bir göz atın modern dünyadaki İslam düşmanlarının hikâyesine... Emin olun Hollanda’daki, Kanada’daki, Amerika’daki ırkçı veya Evanjelist İslam düşmanlığında hep aynı eli bulacaksınız: Modern Yahudiliğin (siyonizmin) kirli eli...³⁰⁴

o- Mehmet Şevket Eygi: “Moiz Kohen’in Büyük Zokası”

Türklerin tarih boyunca yuttukları en büyük zoka, Tekin Alp takma adlı Moiz Kohen Yahudisinin uydurduğu Moiz’i milliyetçilik ve Türkçülük ideolojisi olmuştur.

Dikkat buyurunuz, bendeniz Moizî ideolojiyi hedef ve konu alıyorum. Dini bütün milliyetçiler ve Türkçüler üzerlerine alınmasınlar.

İstiklâl Mücadelesini İslâmî bayrak altında yapanlar, Cumhuriyet kurulduktan sonra Dine sırt çevirdiler, İslâm’ı dışladılar ve Moiz Kohen’in (Pardon Tekin Alp’in) zehirli ideolojisini benimsediler. Böylece ebediyete kadar yaşayacak bir rejim kurduklarını sanıyorlardı. Heyhat!... 87’inci kuruluş yıldönümünde temellerden korkunç çatırtılar geliyor. 1299’da kurulduğunu kabul edersek Osmanlı Devleti-i Aliyyesi 623 sene yaşamıştı.

Kitaplarından birindeki bir bölüme hangi başlığı koymuştu Moiz Kohen Tekin Alp?... “Kahr Olsun Şeriat” diye haykırmamış mıydı?

Türkler, Osmanlı bayrağı altında 600 küsur sene Şeriat-ı Gara-i Ahmediyye uğrunda cihad etmişler, kanlarını il’lâ-i kelimetullah

304 Abdurrahman Durmaz, “Hoca Yahudi Moiz Olunca Talebe ha Hans Olmuş ha Ahmet”, <http://www.dogruhabergazetesi.com/index.php/tuem-yazarlar/104-arahman-durmaz/11500-hoca-yahudi-moiz-olunca-talebe-ha-hans-olmu-ha-ahmet>, 8 Eylül 2010.

için dökmüşlerdi. Moiz Kohen Tekin Alp bu altı asırlık kutsal geleneği yıkmak, yerine kendi icadı batırıcı ve yakıcı bir ideolojiyi yeni bir din gibi ikame etmek istiyordu.

Moiz Kohen hayli başarılı oldu ama onun zokasını yutan Türkler bu ideolojiden çok zarar gördüler.

İslâm'ın zuhurundan bu yana Türkler Din-i Mübin-i İslâm'a hizmet ettikleri müddetçe zafer, izzet, tevfik, şeref bulmuşlardır. İçlerinden bazı beyinsizler ne zaman İslâm'a ihanet etmişlerse zelil, rezil ve sefil olmuşlardır. Tarih bu dediklerimin şahididir, başka şahit gerekmez.

Birkaç nâdir kalem dışında kimsenin üzerinde durmadığı esrarlı bir konu var: Lozan'ın gizli protokolleri... İşte Türk'ün beli bu protokollerle kırılmıştır, Türkiye'nin bağrında bu protokollerle derin ve onulmaz bir yara açılmıştır.

Herkes meşru sınırlar ve boyutlar içinde milletini, soydaşlarını sever ve onların iyiliği için çalışır ama Moiz Kohen'in kendine mahsus milliyetçiliği ve Türkçülüğü bambaşka bir ideoloji idi. O, Türkleri İslâm'dan kopartmak istiyordu.

Bir kısım Türkler gerek lâiklik, gerek sekülerleşme, gerekse cahillik yüzünden İslâm'dan koptular ama kıyametleri de koptu.

Türk ülkelerinden Özbekistan'ı ele alalım: Orada, Marksist-Leninist zulüm rejimi bile Özbekleri, Türkiye Türklerini bizdeki resmî ideolojinin bozduğu kadar bozmamıştır.

İslâm'ın ilk asrında Ümmet-i Muhammed'i, Yahudi dönmesi İbn Sebe'nin fitne ve fesatları perişan etmiştir. Kıyamet'in yaklaştığı şu devirde de, Türkiye Müslümanlarını Moiz Kohen Tekin Alp'in fitneleri perişan etmiştir.

Sekülerleşe sekülerleşe Müslümanlıkları ism ve resmden ibaret kalmış olan bugünün İslâmcıları özlerine dönüp gerçek faziletli Cumhuriyeti ayakta tutabilecekler mi?

Durum pek parlak görülüyor... Yolcu sarhoş, hancı sarhoş...

Devlet korkunç zelzeleler, krizler içinde sarsılıyor... Terör yangını bacayı sarmış... Terörist başı İmrâlı cezire-i humayunundan tebaasına sere serpe emir ve talimat veriyor... Edebî, zengin, yazılı Türkçe can çekiyor... Yeni nesiller, atalarının mezarlarındaki Türkçe kitabeleri okuyamayacak kadar kara cahil... Kokuşma yaygın, yoğun, ve genel... Bedevî ve kırsal kesim kültürü hükümlan olmuş... Ülkede kirlenmedik kurum kalmamış... Devleti, halkı, ülkeyi ayakta tutan değerler yürürlükten kalkmış... Hedonizmin ve materyalizmin en bayağısı, en süflîsi, en çirkin hayat felsefesi halini almış...

Acaba 2012'ye kadar dayanır mı dersiniz?³⁰⁵

*p- Türkçülüğün İdeologları - Ziya Gökalp ve Moiz Kohen*³⁰⁶

Ziya Gökalp Kimdir?

Kaynak: Selim H. Öztürk 22 Nisan 2008

Ne biçim ırkçılar ki bizim ideolojimizi bir Yahudi yazıyor. Zira Yahudi Moiz Kohen (Munis Tekinalp) Kemalizmin ideologudur. Tıpkı Agop Dilaçar'ın Türk Dil Kurumunun başuzmanı ve Ermeni olması gibi.³⁰⁷

Hayatın her safhası garipliklerle dolu olan bir devrin tanığıdır. Savunduğu düşünceler ne kadarı kendine ait ve ne kadarı fikri yapısında harmanlanarak vuzuha çıktığı belli değildir.

Mithat ve H. Avni Paşa'yı altınlarla satın alıp Sultan Aziz'i katlettirenler, yine 5. Murad'ı mason yapanlar İbrahim Temo'ya İttihat ve Terakki'yi kurduranlar Ziya Gökalp'i de akıl hocalığına getirirler.

305 Mehmed Şevket Eygi, "Moiz Kohen'in Büyük Zokası", *Milli Gazete*, 6 Kasım 2010.

306 Bu yazı, Facebook'taki "Uyandırma Servisi" grubunun sayfasından alınmıştır.

307 Alev Alatlı, *Valla Kurda Yedirdin Beni*, C. 3, Boyut Yayınları, İstanbul, 1993.

Gökalp'e düşen iş ise kavmiyetçilik fitnessini körüklemektir. Zira Gökalp masondu. (S. 8,9)³⁰⁸

23 Mart 1876'da Diyarbakır'da doğdu. 25 Ekim 1924 yılında 48 yaşında öldü.

Asıl adı Mehmet Ziya'dır. Vilayeti Evrak Müdürü Tefik Efendi'nin oğludur.

İdadide Felsefe ve Fransızca öğrendi. Fakat bu iki dersi veren Yorgi adında bir gayrı müslim onun kafasına şüpheler koydu. İstanbul'a geldi Baytarlık mektebine girdi. Tutuklandı, dokuz ay kadar hapsedildi. Sonra memleketine döndü. Meşrutiyetin ilanından iki sene sonra Selanik'e gitti.

Abdullah Cevdet'le tanıştı. Onun etkisiyle İttihat ve Terakki cemiyetine girdi. Arkadaşları ile *Genç Kalemler* dergisini çıkardı. Selanik'in elimizden çıkması üzerine İstanbul'a geldi. Darülfünun'da hocalık yaptı. Mütareke yıllarında İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü. İki yıl sonra 1921 yılında yurda dönüşünde Diyarbakır'a gitti. 1923 yılında Diyarbakırdan milletvekili seçilerek Ankara'ya geldi. Bir buçuk yıl kadar hastalandı. 25 Ekim 1924 yılında Ankara'da vefat etti. İstanbul da Divanyolu 2. Mahmut türbesinin bahçesinde gömülüdür.³⁰⁹

Hastalığı esnasında Fransız hastanesine yatırıldığı duyulmuş, Atatürk 21 Ekim 1924'te kendisine bir telgraf çekerek; "Hastalığınızı büyük bir üzüntü ile öğrendim. İyilik haberiniz memleketçe beklenmektedir. Hızla iyileşmeniz için Avrupada tedaviniz gerekiyorsa, gereken her şeyin yapılmasını üzerime alıyorum" demiş ve birkaç gün sonra ölüm haberi gelince de eşine çektiği telgrafta "bütün Türk alemi için büyük kayıp" diye nitelemiştir. (Salih Bozok, *Özel Mektuplar*)³¹⁰

308 *Yaşayan Türkçemiz*, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1979.

309 İlhami Soysal, *Dünyada ve Türkiyede Masonluk ve Masonlar*, Der Yayınları, İstanbul, 1988.

310 Mahmut Goloğlu, *Devrimler ve Tepkiler*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2007.

Enver Paşa'ya sonsuz bağlı idi. İdeallerinin gerçekleşmesini saraya yakın, geleceği parlak bu gençten bekliyordu. Bu da istediği gibi rol oynamasına neden oldu.³¹¹

Soyadı olan Gökalp'i Selanik'te almıştır.

Selanik'e geldiği vakit Moiz Kohen (Munis Tekinalp) adlı Yahudi ona Gökalp adını verir.

Bu iki isim birbirlerine çok benzer. Yahudi (Moiz Kohen) Munis Tekinalp ise yazmış olduğu eserlerde Ziya için; **“Türkçülüğün hakiki peygamberi Türkçülüğün mübeşşiri”** gibi sıfatlar kullanmaktaydı. (*Sebil*, C.1, Sayı 5, s.6)

Ne biçim ırkçılar ki bizim ideolojimizi bir Yahudi yazıyor. Zira Yahudi Moiz Kohen (Munis Tekinalp) Kemalizmin ideologudur. Tıpkı Agop Dilaçar'ın Türk Dil Kurumunun başuzmanı ve Ermeni olması gibi.³¹²

Diyarbakır'a gelen Abdullah Cevdet'ten (A. Cevdet ateistti) çok etkilenmiş kafası karışmış bu çelişkiler içerisinde bir ara intihar etmeyi düşünmüş, teşebbüs etmiş kafasına kurşun sıkmış fakat ölmemiş, tedavisiyle Dr. Abdullah Cevdet bizzat ilgilenmiş, ameliyat etmiş kurşunu yerinde çıkaramamış kapatmıştır. Bir Rus doktora gittiği fakat kurşunun çıkarılmadığı da ifade edilir.

Türkçülük ve Milliyetçilik kavramının fikir babalığını yapmıştır. Rüştüye'yi tamamladığı şüphelidir. Kürtçe ve Türkçeyi biliyordu. *Kürtçülüğün Esasları* ve *Kürt Lügatı*'nı yazar. Bu eser Sinop eski vekillerinden Dr. Rıza Nur'un kütüphanesinde bulunmaktadır.

1896 yılında farmasonluk ve masonluk merasimine benzer bir merasimle gizli cemiyet olan İttihat ve Terakki'ye girer ve ailesin-

311 Sadık Albayrak, *Devrimin Çakıl Taşları*, Feriâd Yayınları, İstanbul, 1988.

312 Alev Alathı, *Valla Kurda Yedirdin Beni*, C. 3, Boyut Yayınları, İstanbul, 1993.

den gelen paraların büyük bir kısmını aıdat olarak buraya öder.³¹³

1908’de Selanik’te Rizarto mason locasında toplanan mason İttihatçılar onu kendi saflarına katarak mason yapmışlar ve Umumi Azalığına nasbetmişlerdir. Haham Moiz Kohen’i kendisine yardımcı yapmışlardır. Bu locanın Üstadı Azamı ise Sultan Abdülhamit’in hal edilmesinde bulunan Emanuel Karaso’dur. Haham Moiz Kohen’in takma adı Tekin Alp’tir. Birkaç üniversite bitirmiş “Türkçülük ve İslamlaşmak” konularında eser ve makale yayınlamıştır.

Türkçülüğün Esasları isimli eserin asıl yazarı Moiz Kohen’dir. Fakat Ziya Gökalp imzasıyla piyasaya çıkar.

1. Cihan harbinde Ziya Darülfünun’a muallim olur. Yabancı bir dil bilmemesine karşın Haham Durkheim’den onun felsefesinden bahseder.

Kürtçülüğün Esasları tutmayınca bu defa *Türkçülüğün Esasları*’nı yazmıştır.

Türkçülüğün temelini materyalizme götürmüş maddeci bir neslin yetişmesinde öncülük etmiştir.

Bunlardan sonra da asıl düşüncesini şöyle ifade eder; “Şimdi yapacağımız şey Avrupa ahlakını benimsemektir. Türkçede karşılığı olmayan yabancı asıllı kelimeleri alıkoyup öbürlerini atmak ve Türk halkının bildiği anladığı, kullandığı kelimeyi hangi dilden gelirse gelsin, Türkçe sayılmalı” tezini ileri sürer.³¹⁴

1911’den günümüze kadar bu anlayış devam etmektedir.

Avrupa’nın fen ve teknolojisini değil de ahlakını almak.

Osmanlı ve kendi ahlak anlayışlarında problem görüyorlardı, dinin onları geri bıraktıklarına inanıyorlardı.

Cemil Meriç; Gökalp orijinal bir mütefekkir değildi Avrupa

313 *Yaşayan Türkçemiz*, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1979.

314 Uriel Heyd, *Ziya Gökalp*, çev. Cemil Meriç, Sebil Yayınları, İstanbul, 1980.

kültür ve tarihine aşına değildi. Daima fikir değıştirir ya da fikrini destekleyecek şekilde düzenlerdi. Batı sosyologlarından özellikle Fransız nazariyelerini benimsemiştir. A. Cevdet ateist idi. (Hekkel, Buchner, Spencer, Le Bon düşüncelerine meşbu idi.) Ziya Gökalp de onunla arkadaştı.

Arkadaşları ve dostları Ziya'yı gâvur ve dinsizlikle suçladılar. (s.19-20)³¹⁵

Ziya kendinden bir nesil önce gelen M. Abduh'la³¹⁶ aynı düşüncededir.

M. Abduh mekteplerden memnun değildi, amcası Şeyh Derviş'ten etkilenmiş ve daima buhranlar geçirmiştir.

Gökalp hiçbir okuldan diploması olmamasına rağmen İstanbul üniversitesine profesör olarak atanır.

1917'nin sonbaharında;

Medreselerin ve Şeyhülislamlık gibi müesseselerin lağvedilmesi gibi iki hususu muhtıra olarak İttihat ve Terakki Fırkasının kongresinde verir.

Vakıf ve aile hukukunda ıslahat ister. Bu tekliflerinin büyük bir kısmı kabul edilir yürürlüğe konulur.

Gökalp fikirlerini irade hürriyetini inkar eden Cebrie mezhebine dayamak ister.

Kadınların hareme kapatılmasına karşı çıkar, onların erkeklerle aynı sınıfta öğrenim göreceklerini kızı Seniha'ya yazdığı mektuplarında ifade eder.

1926'da İsviçre medeni kanunu alınırken ve 1934'te soyadı kanunu çıkartılırken Gökalp'in etkisi oldukça fazladır. Seçilen soyadları hep eski Türk isimleri idi.

315 Uriel Heyd, *Ziya Gökalp*, çev. Cemil Meriç, Sebil Yayınları, İstanbul, 1980.

316 Muhammad Abduh (1849-1905): Mısırlı hukukçu, din âlimi ve liberal reformcu. Kaynak http://en.wikipedia.org/wiki/Muhammad_Abdul

Mekteplerde Kuran derslerinin Türkçe okutulmasından yanadır.

Sonradan kurulan bir heyetle Köprülüzade Fuad'ın 1928 yılında devlete verdikleri raporda "Vaazlarda tilavet edilecek ayetler Türkçe olmalı ayrıca musiki aletlerinden de faydalanılmalıydı." diye rapor ederler.

Fakat Hükümet bu ıslahata yanaşmadı ve heyet dağıldı.

1933'te İstanbul Üniversitesinde İlahiyat kaldırılır. Onun yerine İslami Araştırmalar Enstitüsü kurulur.

Gökalp eski Türkleri yücelten bir düşünceye arayışa girer.

Öyle ki Sümerler, Etiler, Hititler, İskitlere kadar Atilla, Cengiz ve Babür'ü ballandıra ballandıra anlatır.

Sonra bin tereddütle Osmanlı sultanlarını katar.

Mustafa Kemal bunun tesirinde kalarak sonraları Sümerbank ve Eti Bank'ı tarihin bağrında çıkararak yerleştirir.

Gökalp'in mesai arkadaşlarından Yahudi Mois Kohen (Munis Tekinalp) Sosyalist ve Kominist reformlarla değilse bile sosyal yoldan halka hizmet etmesini istiyordu.³¹⁷

İnkılaplar olarak tarihe geçen sosyal değişimlerde Gökalp'in tesiri oldukça fazladır. Atatürk'le mutabakat halindedir.

Gökalp'in savunduğu Laiklik, Ezanın Türkçe okunması vb hususlar Atatürk tarafından derhal kabul edilir.³¹⁸

"Dini siyasete alet etmek" terimini ilk kez Gökalp kullanmıştır. "Klasik" ve "halk edebiyatı" diye ikiye ayıran, ilk kullandır. (s.98)³¹⁹

317 Urield Heyd, *Ziya Gökalp*, çev. Cemil Meriç, Sebil Yayınları, İstanbul, 1980.

318 Ercüment Kuran, "Atatürk ve Ziya Gökalp", *Türk Kültürü*, 1963 2/13.

319 Halil Açıkgöz, *Çeşitlemeler (Cemil Meriç'le Sohbetler)*, Seyran Yayınları, İstanbul, 1993.

Kaynaklar

- *Sebil* dergisi

- Urield Heyd, *Ziya Gökalp* Çev: Cemil Meriç, Sebil Yayınları, 1980.

- M. Arif Özcan (der.), *Üç Nasyonalist, Ziya Gökalp, Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş*

- Alev Alatlı, *Valla Kurda Yedirdin Beni*, Boyut Yayınları, c 3, 1993, 1.basım.

- İlhami Soysal, *Dünyada ve Türkiyede Masonluk ve Masonlar*, Der Yayınları, 4.baskı, İstanbul, 1988.

- Sadık Albayrak, *Devrimin Çakıl Taşları*, Ferișad Yayınları, 1988, 5. basım.

- *Yaşayan Türkçemiz*, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1979.

- Mahmut Goloğlu, *Devrimler ve Tepkiler*, İş Bankası Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2007.³²⁰

r- Ufuk Efe, "Kemalizmin Mucidi: Moiz Kohen (M. Tekinalp) Yahudisi"

Munis Tekinalp, Tekin Alp, Moiz Kohen: 1883 yılında artık Yunanistan'da bulunan Serez adlı kasabada dünyaya geldi. Ailesinin 9 çocuğunun en küçüğüydü. Babası İshak Kohen Yahudi Cemaatinin ruhban sınıfına mensup bir hahamdı. Bu mevki soyla geçtiği için Moiz de aynı mevkiye sahip olacaktı. Hahamlık eğitimi alır ve diplomasını alır.

1907 yılında masonların faaliyetlerine katıldı. 1909 yılında Hamburg Dünya Siyonist Kongresine Selanik Delegesi olarak gitti. 1912 yılında Selanik'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine ailesi ile beraber İstanbul'a yerleşecekti. Cumhuriyetin kurulması sonrasında Kemalizm'i benimsedi ve ateşli bir şekilde bunu savundu. Hatta Kemalizm'i ilk en detaylı şekilde anlatan

320 http://tr-tr.facebook.com/note.php?note_id=169064969803408

Kemalizm adlı kitabı yazdı: *Kemalizm* (İstanbul: Cumhuriyet matbaası, 1936)

Türkün Yeni Amentüsü kitabının³²¹ yazarı Moiz Kohen bu kitapta Türk'ün yeni dininin Kemalizm olduğunu anlatmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün *Kemalizm* isminde kaleme aldığı, sınırlarını çizdiği ve manifestosunu yazdığı temel bir eser yoktur.

Türkçülük ideolojisinin ve Kemalizm ideolojisinin ideoloğu ve savunucusu Moiz Kohen'in savunduğu bu ideolojilere inanmadığı, aksine bu ideolojileri sulandırdığı açıkça bellidir.

Cumhuriyet, *Vatan*, *Akşam*, *Hürriyet* ve *Son Posta* gibi gazetelerde köşe yazıları yazar. Yahudi Moiz Kohen'in (Munis Tekinalp) Türkçülüğü ona Türk Dil Kurumu ve bazı bilimsel derneklerde çeşitli üyelikler kazandırır. 1956'da emekli olduktan sonra da Nice'e yerleşir -Milliyetçiye Bakın!- Orada yeğeninin yanında yaşar. 1961 yılında ölür, Nice'deki Yahudi Mezarlığına gömülür.

Kemalizm'in Mucidi Moiz Kohen (Munis Tekinalp) Yahudisi

Kaynak: Ufuk Efe 2010-Ağustos

Doğu Perinçek, Atatürk'ün ölümünden sonra, hatta hayatında, ama Atatürk'e rağmen uydurulmaya başlanan, İslami hayatı yozlaştırmayı ve Müslüman halkımızı dinden uzaklaştırmayı amaçlayan... Özellikle Yahudi ve Sabataist mason ittihatçı artıkları tarafından, Darwinist ve Marksist temelli dinsiz komünizme kılıf olarak hazırlanan KEMALİZM ideolojisinin Mustafa Kemal tarafından benimsendiğini ispatlamak gayretiyle:

"Kemalist Devrimin düşünürlerinden Tekin Alp de, yine 1936

321 Amentü, "inandım" anlamını taşır. İman esaslarını ifade için kullanılır. Bu eser, 1928 yılında Safi [Dümer] tarafından Ankara'da yayınlandı. Hal böyle olmasına rağmen İslamcı popüler kültürde bu eserin yazarının Moiz Kohen olduğu kanaati yerleşiktir. İnternette yapılacak bir araştırma ile bunun birçok örneği bulunabilir. (derl. notu)

yılında yazdığı kitaba *Kemalizm* adını vermiştir.³²² demektedir.

Örnek verdiği ve Kemalizmin mucidi olarak gösterdiği diğer isimlerin aslını, astarını, kafa yapısını ve sinsi hesaplarını tek tek yazmak vakit alacağından sadece TEKİN ALP dediği münafık Yahudinin niyetini ve mahiyetini belirtmemiz yeterlidir.

Önce Doğu Perinçek'in Tekin Alp'in, Moiz Kohen olduğunu gizlemesi ve ona halis bir Türk düşünürü havası vermesi açık bir samimiyetsizliktir ve okurlarını-mensuplarını aldatmaya yöneliktir.

Oysa bize göre, bir insan devletine ve ülkesine bağlı bir Yahudi olabilir ve bu gayet normaldir.

Ve ya, içtenlikle ve kendi iradesiyle dönüp İslamiyeti de seçebilir, adını değiştirebilir, bu da tabiidir ve her iki halde de elbette saygı değerdir.

Ama Yahudi kaldığı ve gizlice Yahudiliği yaşadığı halde Müslüman Türk ismi alıyorsa ve özellikle Müslüman Türk'ün milli ve manevi değerlerini sinsi ve sistemli şekilde tahribe çalışıyorsa, ondan mutlaka şüphe edilmelidir. Çünkü bu tavrı açık bir sahtekârlık ve münafıklık alametidir ve tehlikelidir. Öyle ya neden kendisini gizlemek ve olduğundan başka türlü görünmek istemekte ve neden böyle bir ihtiyaç hissetmektedir?

Böylelerinin Türkçülüğü de, Kürtçülüğü de herhalde kötü niyetlidir ve milli birlik ve dirliğimizi dinamitlemeye yöneliktir. Bu tiyniyetsiz tiplerin solculuğu da, sağcılığı da göstermeliktir ve hıyanet hesaplarını gizlemek içindir.

Ve işte Moiz Kohen iken Munis Tekinalp takma adını kullanan, hatta Muhammet şeklinde sanılsın diye M. Tekinalp diye yazan Yahudi çiftının Kemalistliği de aynı sahtekârlık ve samimiyetsizliğin ve Atatürkçülük kılıfına saklanarak Siyonist ve sabataist fitneciliğini yürütmenin şeytani bir örneğidir.

Ve tabii Yahudi asıllı Barzanilerin,³²³ Babanzadelerin ve Be-

322 *Aydınlık*, 23 Mayıs 2010.

323 Barzani, Yahudi veya Dönme değildir. Son on yıl zarfında Türk toplumu-

dirhanilerin; bir kısmının Moiz Kohen Tekinalp gibi Türkçü ve Atatürkçü, bazılarının da koyu bir Kürtçü geçinmelerine karşılık, aynı Kripto ailelerin bir takımının da medrese mollası, tarikat üstadı ve günümüzde İslamcı din istismarcısı rolü üstlenmeleri de bunların fesatlık ve fırsatçılık gayesinin diğer göstergeleridir. Yani sonuçta hepsi de, aynı şekilde tahripçi, taklitçi ve riyakar şekilcilerdir.

Gelelim Konumuza: Kimdir bu Munis Tekinalp (Moiz Kohen)?

Tekinalp takma adını kullanan Moiz Kohen 1883'de Serez'de doğmuş, 1961'de Fransa'nın Nice şehrinde ölmüş bir Osmanlı Yahudisidir. Asıl adı Moiz Kohen olup, Cumhuriyet döneminde Munis Tekinalp adını alan bu sinsi Siyonistin bazı özellikleri şunlardır:

Moiz Kohen Tekinalp, Selanik Mason Örgütü üyesidir. 1908'de İttihat ve Terakki'ye girmiştir, 1909'da Hamburg'da Dünya Siyonist Kongresi'nde Selanik delegesidir, 1915'te *Türkismus und Pantürkismus*, 1928'de *Türkleştirme*, 1936'da *Kemalizm* (Türkiye'de bir ilk), 1944'te *Türk Ruhu* adıyla kitaplar yayınlamış, bütün yazılarında Gökaltıp çizgisine sahip çıkmış, milliyetini "Türk" olarak belirtip tam bir Yahudi sahtekarlığı sergilemiştir.

Moiz, Selanik'e, 1860'da Doğu'da yaşayan Yahudilerin eğitimlerini geliştirmek amacıyla Fransız Yahudileri tarafından kurulan Alliance Israélite Universelle adlı hayır derneğinin yönettiği bir okulda okumaya gitti. Bununla birlikte Tekinalp, aynı zaman diliminde Selanik Yahudi Öğretmen Okulu'nda hahamlık öğrenimine devam etti; haham diploması almasına rağmen hiçbir zaman resmi görev üstlenmedi. Daha sonra, önce Selanik'te Aralık 1907'de kurulan üç yıllık çağdaş Ecole Imperiale de Droit'da, sonra da İstanbul'da hukuk mektebine gitti. 1905'te, sonradan *Yeni*

nun önde gelen isimlerinin Yahudi asıllı (veya Dönme) olduklarının propagandasını yapan çevreler, buna paralel olarak Barzani'nin de Yahudi olduğu yalanını yayacaklardı (derl. notu)

Asır ismini alacak olan *Asır*'da yazmaya başladı. Burada beş yıl boyunca yazar ve yazı işleri müdürü olarak görev aldı ve başka dergilerde sosyo-ekonomik konuları içeren makaleler yazdı. Kısa bir süre sonra ise Tamim-i Lisan-ı Osmani Cemiyeti'ni (Osmanlıcayı Yayma Derneği) kurup başkanı oldu.

1907'de Kohen sosyalizm üzerine bazı eserler okudu ve aynı konu'da kendi kitabını yazmak üzere hazırlıklara başladı, ancak bu niyeti hiçbir zaman gerçekleşmedi. Aynı süreçte bazı Selanikli Yahudilerle beraber Masonların faaliyetlerine katıldı. İki sene sonra; Hamburg Dünya Siyonist Kongresi'ne Selanik delegesi olarak gitti, ama Filistin'de bir Musevi devleti kurma fikrinden ziyade; Yahudi göçmenlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli bölgelerine yerleşerek oraları güçlendirmesini **yani Anadolu Siyon devletini tercih ediyordu**. Bunun üzerine dünyanın başka bölgelerinde de Yahudi yerleşim tasarılarını destekleyen, "Yahudi Ülke Örgütü" adında bir rakip kuruluşun kurucusu ünlü İngiliz-Yahudi yazar Israel Zangwill ile yazışmaya başladı. Zangwill'e ve başkalarına yazdığı mektuplar, onun bu kuruluş ile İttihat ve Terakki arasında arabuluculuk yaptığını da ortaya koymaktadır. Günlüklerinden anladığımıza göre, Selanik Yahudilerinin resmi temsilcisi Club des Intimes'e üye olarak katılmasının dışında, Yahudilerle ilgili faaliyetlerden yavaş yavaş uzaklaşıp Türk ulusçuluğuna başlaması kafa karıştırıcıdır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde 1908'den beri aktif olan Kohen, 1908 Temmuz Jön Türk Devrimi'ni şöyle selamlıyordu: "Ülkede anayasanın ilanıyla sonuçlanan barışçı bir devrim başladı. Bu değişim şüphesiz benim kendi geleceğimde de etkili olacaktır." Gerçekten de kısa bir süre içinde (1910) Meclis-i Umumi-yi Vilayet'in bir üyesi oldu. Genellikle politikada aktif olmasına rağmen, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin karar verme mekanizmasında yer almıyordu; başka bir Selanikli Yahudi olan Emanuel Karasu'nun etkin olduğu merkezdeki gruba mesafeli kaldı. O özellikle kendini

Türk-Yahudi kardeşliğine, açıkçası Türklerin Yahudileştirilmesine adadı.

Selanik'te yaşadığı süreçte hakim Yahudi ahlakı Kohen'in karakterinin oluşumu üzerinde önemli bir etki yapmıştı. Şehrin 1912'de Yunanlılar tarafından alınması üzerine, birkaç ay Viyana'da kaldıktan sonra İmparatorluğun başkenti İstanbul'a yerleşti. 1914 ile 1918 yılları arasında ikinci iş olarak İstanbul Üniversitesi'nde hukuk ve politik ekonomi dersleri verdi, ama asıl işi büyüyen ailesini (eşi ve üç çocuğu -Isaac, Therese ve Guillaume-) ancak geçindirebilecek kadar zaman ayırdığı tütün ihracatıydı. ***Her ne hikmetse bu koyu Türkçü ve Kemalist Yahudinin kurtuluş savaşına katkısı hiç duyulmamıştı.*** Ziya Gökalp ile Selanik'te tanışmış ve güya ondan etkilenmişti, ancak ne o zaman ne de sonra İstanbul'da gazeteci olarak yaptıkları iş ortaklığı sırasında Gökalp'le hiç yakınlaşmamıştı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ateşli bir Kemalist olarak Munis Tekinalp ismini aldı (önceleri Tekin Alp sadece yazı ismiydi), Kemalizm ile ilgili yazılar yazdı, yeni rejim tarafından kurulan Halkevlerinde dersler verdi. Türkiye'deki aydınlar içinde kendini Kemalizm'e adanmış *Cumhuriyet* gazetesinin başyazarı Yunus Nadi, bunun yanında alternatif düşünce akımlarından *Vatan* gazetesinin başyazarı Ahmet Emin Yalman ve *Tan* gazetesinin etkin sosyalist başyazarları Zekeriya ve Sabiha Sertel gibi Yahudi asıllı Sabataistler, hep en samimi arkadaşlarıydı. Zaman zaman da başlıcaları *Cumhuriyet*, *Vatan*, *Akşam*, *Hürriyet* ve *Son Posta* olmak üzere çeşitli dergi ve günlük gazetelerde yazılar yazdı.

Yaşamı boyunca Tekinalp, özde Yahudi, sözde ise İslam'dan arınmış örnek bir Türk olmaya çalıştı. 1908'de bütün diğer ideolojileri reddederek yurtsever bir Türk oldu, bu görünümüne de tamamen sadık kaldı. Artık Türkleştirme konusunda Selanik günlerine oranla çok daha ısrarlı bir tutum sergiliyordu. 1928'de Nissim Matsliah ve Dr. Samuel Abrevaya adlı iki Yahudi ve Yunus Nadi'nin de bulunduğu birkaç kişi ile birlikte Türk dilini ilerlet-

mek amacıyla “Milli Hars Birliği” adlı bir dernek kurdu. 1934’te aynı amaçla Tekinalp, iki diğer Yahudi Hanri Soriano ve Marsel Franko ile birlikte Türk Kültür Cemiyeti’ni kurdu.

Tekinalp’in hazırlayıp Yahudilere ve diğerlerine dağıttığı On Emir (Türkçe düşün, Türkçe konuş, Türkçe dua et., vb.) bazılarınca -Tekinalp’in Moiz ismi nedeniyle- Musa’nın On Emri diye alaya alınmasına rağmen, bu çalışma yazarın genel görüşlerini açık olarak belirtiyordu. Bu görüşler, Cumhuriyet Halk Partisi ve Halkevleriyle ilişkisi bulunan az sayıdaki Ermeni ve Rum tarafından da benimseniyordu. 1935 yılında İstanbul’da, bunlardan bazıları Türk diline, kültürüne ve azınlıkların daha büyük bir Türk Ulusunda bütünleşmesi amacına adadıkları “Laik Hristiyan Türkler Cemiyeti”ni kurdular. Aynı nesilden olan Türk Yahudileri arasında Tekinalp Türkleştirme konusunda eşsizdi; Tekinalp dışında göze çarpan tek isim Osmanlı Yahudilerinin ünlü tarihçisi Avram Galanti’ydi. *Vatandaş! Türkçe Konuş!* adlı kitabında Galanti, özellikle azınlıklara seslenerek (Rumlar, Yahudiler, Ermeniler) Türkiye’de yaşayan herkesin Türkçe konuşmasını istiyor ve bu konuda halkı çaba göstermeye çağırıyordu.

Tekinalp’in kendini Türkçülüğe adanması, ona Türk Dil Kurumu’nda ve diğer bilimsel derneklerde prestijli üyelikler kazandırıyor. Bu nedenle, 1956’da emekli olduktan sonra niye Nice’deki Fransız Rivierası’na giderek son yıllarını Türkiye dışında sofu bir Ortodoks olan elbise imalatçısı yeğenin evinin yanındaki pansiyonda geçirdiğini anlamak zordu. İstanbul’dan son kez ayrılmadan önce Nice’de, fahri konsolosluk unvanı alabilmek için Dışişleri Bakanlığı’na verdiği dilekçe reddediliyordu. Bu arada Selanik Yahudileri tarihçisi J. Nehama gibi bazı eski dostları ile de düzenli olarak yazışlıyordu. Son yıllarını Nice’de gelini (Guillaume’nin eşi) ve torunlarıyla birlikte geçiriyordu. Tekinalp, 1961’de tam bir haham disiplini ve Ortodoks Yahudi kimliği ile ölüyor ve Nice’deki Yahudi mezarlığına gömülüyordu; böylece İslamiyet’e geçtiği söylentilerini de yalanlamış oluyordu.

Moiz Kohen'in "Atalar Ruhu" saf satası ve Türkleri İslam'dan koparma çabası:

Tekinalp'in "atalar ruhu" dediği kavramla, çok açık olmamakla beraber, İslam öncesi özellikle Atilla, Mete ve Cengiz Han dönemlerindeki Şamanist Türklerin anlayış ve yaşayışı kastedilmektedir. Burada bazen ırk kavramına bazen de kültür kavramına göre hareket edilmektedir. Genelde ifade etmek istediği ise ırkçılık ve gelenekçiliktir. Fakat onun ırk-kültür konusundaki yaklaşımı sistematik değildir. Bu durumu aşağıdaki örnekte çok açık görebiliriz.

Türk Ruhu adlı eserine önsöz yazan devrin Türk Tarih Kurumu Başkanı Şemsettin Günaltay onu şöyle tenkit etmiştir:

"...milli kültürümüz için çok faydalı ve yerinde bir iş olmuş. Sizi candan tebrik ederim. Yalnız Türk tipleri arasına Cengiz'i de katmanızı tarihi hakikate uygun bulmadığımı söylemek isterim... Moğollar ve Türkler, ırk ve ruh itibariyle birbirlerinden tamamıyla ayrı idiler ve ayrıldılar. Moğollarla Türkleri aynı ırktan sayan eski telakkiler, yeni buluşlar karşısında bugün çürümüş ve tarihe gömülmüştür" (Tekinalp, 1944: VI).

Moiz Kohen Tekinalp'in Günaltay'a cevabı ise şu şekildedir: "Evvelemirde şurasını belirtmek isterim ki kitabın hiçbir yerinde Cengiz'in Türk olduğu ve Türklerle Moğolların aynı ırka mensup oldukları gibi bir iddia mevcut değildir" diyerek Ural-Alтай bölgesinde binlerce yıl beraber yaşamış kader birliği etmiş halkların "Türk ruhu" bakımından "Türk" kabul edileceklerini belirterek, Türk, Moğol, Tatar isimlerinin önemli olmadığını, zaten o zamanlarda ırka dayalı bir sınıflandırmanın da mümkün olmadığını belirtir. "Müşterek bir kültür hayatı, milli ruhun teşekkülü üzerine müessir olabilirdi" (Tekinalp, 1944: VI) demektedir. Burada milliyeti kültüre dayalı açıklamaya çalışırken bir sonraki sayfada "Cengiz Hanı dahi Türk addeden ve hiç olmazsa ana tarafından Türk olduğunu ileri süren Türkologlar da

eksik değildir” dedikten sonra bir aşağıdaki paragrafta “...Cengiz İmparatorluğu tamamıyla Türk ruhunun, Türk kültürünün Türk türe ve yasasının muhassalasıdır... Cengiz Yasası namile maruf olan idari ve askeri amiller ve manevi kuvvetler Türk ruhundan fıskırmıştır” (Tekinalp, VII) sözleriyle, kavram kargaşası ve çelişkisi içinde kıvrandığı görülmektedir. Çünkü bir önceki ifadesinde Cengiz Hanın ana tarafından Türk olduğunu bir sonrakinde ise önemli olanın kültür olduğunu söylemektedir. Yukarıda söylediğimiz gibi bu tür örneklerle sıkça rastlanabilir.

Tekinalp’te belki de en fazla tartışılması gereken kavram Türklerin dinle olan ilişkisidir. Çünkü bazen “İslamiyet’in Türklerin kimliğine uyumlu hale getirilmesi gerektiğini” söylerken, bazen de İslam nedeniyle “atalar ruh”undan uzaklaşıldığını iddia etmektedir. Mesela “Türkler İslam dini sayesinde bugüne kadar atalar ruhunun izlerini muhafaza edebildiler. “Buda” mezhebini kabul etmiş olan Moğollar, Hristiyanlığa intisap eden Macarlar, Bulgarlar, Finler vesaire kadim Turanlı kavimler gibi atalar ruhunun izlerini büsbütün kaybetmişlerdir” (Tekinalp, 1944: VIII) diyerek İslam’ın Türkler için önemini belirten yazarların görüşlerini nakletmiştir. Ancak aşağıda ifade edileceği üzere o özellikle ve üzülecek; Türklerin İslam dinine girmesiyle “atalar ruhundan” uzaklaşarak “sentetik ruh” yapısına büründüklerini söylemektedir.

Tekinalp’in fikirlerinin temelini teşkil eden “atalar ruhu” kavramı da kullandığı diğer birçok kavram gibi açık değildir ve tam bir Yahudi mantığıyla koyu bir ırkçılık ve fesatçılık alametidir. “Türklerde, ruh her şeyden evvel, atalardan kalan ve bugünkü bilgilerimizle tamamıyla kavranılması mümkün olmayan (transcendentale)* bir şeydir. Kökü, asırların karanlıklarına dalıp kaybolan hususiyeti haiz, binlerce yıllık bir hayatın muhassalasıdır. Bu muhassalayı insiyak (instinitik) (sevki tabii, yaratılış gereği) tabiri ile ifade edebiliriz... Bu itibarla diyebiliriz ki, Türkün atalar ruhu, ırkın kanında mevcut olan ve muhit ve terbiyenin tesirinle tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayan, adeta insiyaki

vasıflardan vücut bulmuştur” (Tekinalp, 1944: 28). sözleri bunu göstermektedir.

Tekinalp, “atalar ruhu”, “Türk ruhu” veya “milli ruh” dediği kavramı dört aşamada değerlendirirken şöyle bir sıralamayı takip eder:

a) İslam öncesi dönem: “...binlerce yıl süren bu merhalede, atalar ruhu Ural-Alтай steplerinin potasında yoğrulmuştur. Bu devreyi milli kahraman olan Mete ve Atila şahıslandırır. Bu, İslamiyet’ten öncesi devredir” (Tekinalp, 1944:2). Tekinalp atalar ruhuna çok büyük anlamlar verir. Ona göre “bir milletin manevi şahsiyetinde ölmez ve değişmez olan şey bu unsurdur” (Tekinalp, 1944: XII). Türklerin tarih sahnesindeki başarıları “Türk gibi kuvvetli” sözünden ziyade “ruh kuvvetlerinin neticesidir” (Tekinalp, 1944:1). Böylece milletimize koyu bir ırkçılık ve kafatasçılık şırınga etmektedir.

Hatta bazen daha ileri giderek, Türklük düşüncesini ve müspet milliyetçiliği bile dejenere etmek üzere: “milleti tanımlamada tek başına dil, ırk, din gibi faktörler yeterli değildir. Kendini Türk hisseden ve çağdaş batı değerlerine bağlı olarak Türk gibi yaşayan insanların meydana getirdiği en büyük sosyal gruba Türk milleti denir.” diyerek, Türkleri dolaylı biçimde Yahudileştirme gayretlerine girişmektedir.

Diğer yandan günümüzde AKP tarafından sahip çıkılan ve çok tartışılan anayasal “vatandaşlık bağlamındaki Türk kavramı” hakkında da “yeni Türkiye, yurttaşlarının tümünü ancak Türk olarak tanır. Irktan Türk olmayanlar, Türk kültürünü benimseyerek Türk kalabilirler... Türk ulusal kültürünü almak, Kürt, Laz, Ermeni veya Yahudi kökenini unutmak demek değildir” (Tekinalp, 2004: 29-293) demektedir. Onun derdi, Yahudileri ve diğer azınlık kesimleri Türk gösterip tahribatlarına kılıf geçirmektir.

b) İslamiyet dönemi: Tekinalp Türklerin İslam’ı seçtikten sonra sentetik bir ruh dairesine girdiklerini de ifade etmektedir (Tekinalp, 1944: 133). Çünkü ona göre Türkler İslam dinine gir-

dikten sonra "...Atalar ruhu uzun bir küsuf (kararma, özünden uzaklaşma) geçirmiştir. Onun yerine, milletin manevi hayatı üzerinde, sentetik (suni ve yapmacık) yahut İslamlar arası adını verdiğimiz ruh hakim olmuştur". (Tekinalp, 1944: 3). "Küsuf" kelimesinin tam karşılığı "güneş tutulması" olup, ona göre İslamiyet Türkler üzerinde bir duraklamaya sebebiyet vermiştir. *Bu gibi sabbataist Yahudilerin ve Darwinist-Dinsiz sosyalistlerin Osmanlı düşmanlığı da, İslama olan bağlılıkları nedeniyledir. Bu şerli ve şeytani kesimin benimsediği ama korkaklıktan dile getiremediği şey şudur: İyi bir Müslüman, artık Türk değildir.. İslam düşmanı ve batı hayranı herkes ise, Türk sayılabilir!?* İslam dininin Türkler üzerindeki olumsuzluğu Cengiz hanla Timurlenk'i karşılaştırarak şöyle demektedir. Cengiz han atalar ruhunun yasalarından hareket ettiği için büyük kahramanlıklar elde ederken, Timur'un başarısı dar bir alanda kalıvermiştir. (Tekinalp, 1944: 75). *Böylece Müslüman kimlikli Osmanlıyı parçalayan Timur bile Müslümanlığı dolayısıyla kötü görülmektedir.* Türklerin İslam'ı seçtiği dönemden Cumhuriyet'e kadar olan dönemi de "...Türk milletin'in takriben on asır taşıdığı sentetik ruh, şarktan gelme yabancı nüfuzların bir haritasıdır" diyerek eleştirir (Tekinalp, 1944: 276). Fakat aynı Tekinalp "Türk-İslam kültürü aslına sadık kalındığı müddetçe bir kalkınma amili olmuştur... Eğer İslamiyet vaktinde yetişip Osmanlı Türklerinin ruhunu, her türlü dış tesirlere karşı korumamış olsaydı, onların akıbeti de, belki az çok Moğolların akıbetine benzeyecekti" ve Türk atalar ruhunun ölmezliğini ancak İslamiyet sayesinde koruyabilmiştir (Tekinalp,1944:136, 124, 123) diyerek çelişkili tavırlar sergilemektedir.

Bu yüzden Moiz Tekinalp Türkün atalar ruhu ile İslam dininin prensipleri birbirine çok uyuyordu. Bu nedenle Türklerin bir özelliği de İslam'ı seçen milletler arasında "... Muhammed dinini, kendi arzusuyla ve hiçbir tazyik karşısında kalmadan kabul eden biricik millet olmasıdır" (Tekinalp, 1944: 117-118) gibi rüşveti kelam cinsinden sözler ileri sürmektedir. Tekinalp'in bu görüşü

günümüzdeki bazı Türkçülerin görüşleriyle de örtüşmektedir. Ancak Türklerin İslam'a geçişlerinin üç asır aldığını ve Talas ırmağının insan kanı aktığını söyleyen bazı tarihçiler aksini söylemektedir. Diğer yandan bırakalım din değiştirmeyi, mezhep değiştirmenin dahi ne kadar zor olduğu bilinmektedir. Ayrıca yarı göçebe bir halkın din anlayışı ile yerleşik hayata özgü bir din anlayışının birbirleriyle ne kadar uyumlu olduğu da ayrı bir meseledir.

Tartışılmaz gerçek ise şöyledir: Bugün, Türklerin tamamına yakını İslam'a girmiştir. İslam fıtrat dinidir. İslam'dan ayrılanlar Türklüklerini de yitirmiştir.

Yukarıdaki satırların yazıldığı yerden on beş sayfa sonra Tekinalp "10 uncu asırdan sonra Türk camiaları İslamiyet'i kabule başladıktan sonra, Türk milletinin atalar mirası seciyesi, gitgide derin değişikliklere uğramıştır... Türk hükümdarı Satok Bogra han, ilk darbeyi vurmuştur. Ancak bundan, İslamiyet'in Türk seciyesine aykırı olduğu manasını çıkarmamalıdır" (Tekinalp, 1944: 133) diyerek münafıklığını gizleme gayretine girmektedir.

Moiz Kohen Yahudisi Osmanlı toplumunu analiz ederken halkla saray arasındaki farkı vurgulayıp "eski Türklerin Tanrısı halkın ruhunda hâlâ yaşıyordu; milliyetlerinden tecerrüt eden münevverlerle kat'iyen birleşmeyen halk sınıflarına mensup insanlar camilerde görünüşte "Allah"a ibadet ediyorlardı, fakat gerçekte için için, Tanrı'ya tapıyorlardı" (Tekinalp, 1944: 155) diyerek Türklerin zahiren mümin, fiilen Şamanist olduğunu söyleyecek kadar iftira ve çarpıtma sergilemektedir.

İslam dinine "Muhammed dini", ifadesiyle peygamberimizi rast gele bir insanı tarif eder gibi ifade etmesi ve İslamın ilahi vahye değil, Hz. Muhammed'in kendi görüşlerine dayandığını ima etmesi, onun şeytani bir taktığıdır. Diğer yandan Ziya Gökalp'ten bahsederken de onun için: Türkçülüğün peygamberi tabirini kullanacak kadar açık vermiştir.

Tekinalp'teki bu durumu eserlerinin tamamında ve her alanda

görebiliriz. Bu nedenle yazdıklarının inandırıcılığı ve fikir dağınıklığı ortada önemli bir sorun olarak sırtıvermektedir.

Sonuç olarak Tekinalp'in yukarıdaki düşüncelerinin kendi içinde çelişkilerle dolu olduğunu ve kasıtlı bir saptırma niyeti bulunduğunu söylemek yerindedir.

c) Meşrutiyet devri: Tekinalp, aslında Meşrutiyet devrini Tanzimat'a kadar götürmektedir. Çünkü ona göre, "Tanzimatla beraber, Türkiye için yeni bir devre başlamıştır ki bunu, gebelik devresi diye vasıflandırmak gerekir. Bu devrenin sonunda yeni Türkiye doğdu" (Tekinalp, 1944: 158) demektedir.

Tekinalp'in Tanzimat hakkındaki görüşlerini genel olarak şöyle özetleyebiliriz: Bilindiği gibi Tekinalp görünüşte bir Türk milliyetçisidir. Fakat Tanzimat'ın iyi niyetle yapılmasına rağmen Tanzimat'la hızlanan milliyetçilik anlayışlarının Osmanlı'nın dağılma sürecini hızlandırdığını belirtir. Ona göre milliyetçilik bir "ateş"tir ve o ateş Osmanlı'nın dağılması için yakılıvermiştir. Buna rağmen vatanseverler Türk birliğinin kurulmasında gecikmişlerdir. Hatta ona göre Tanzimat'ın en önemli düşünür ve vatanseverlerinden Namık Kemal bile sadece vatan sevgisini ve İslamcılığı savunmuş, milli şuurun yani Türk ruhunun uyanması için bir gayret içine girmemiştir (Tekinalp, 1944: 160–163).

Yukarıda belirttiğimiz gibi Tanzimat Avrupa devletlerinin isteği ve baskıları ve yerli Yahudi ve Ermenilerin katkıları sonucu gerçeklemiştir. Ancak ona göre "bunun manası, kuzuyu kurda emanet etmek değil midir?" diyerek Tanzimat'ın "memleketin umumi durumunda bir salahat yahut milletin iktisadi ve içtimai kalkınması gibi bir eser vücuda getirmiş midir?" diye sorduktan sonra "bu, Tanzimat devri muasırlarının bile, üzerinde ittifak edemedikleri noktadır... Tanzimatın neticesi, memleket için faidesiz olmuştur" (Tekinalp, 1944: 164–165) diyerek "hem vuran hem ağlayan Yahudi tavrıyla, yeni tahribatlar yapmak için eski tahribatlarını kötüleme yoluna gitmektedir. Fakat bir başka

yerde “Tanzimat hattı hümayunu ile başlayan serbestlik hareketi takriben üç çeyrek asır devam sürmüş ve Türkçülük hareketinin inkişafıyla beraber olgunluk çağına girmiştir. Kemalist Türkiye’nin eseri olan milli hakimiyet, milletin kahramanları olan Atatürk’le İnönü tarafından şahlandırılmış o olgunluğun semeresidir” (Tekinalp, 1944: 171) diyerek Tanzimat’ın cumhuriyeti hazırladığını belirtmektedir. Hatta ona göre Tanzimat’ın eksik bıraktığı alana “Meşrutiyet ve Türkçülük hareketi vaktinde yetişmiş böylece Türk milli kültürüne Avrupa medeniyeti aşıl原因an Kemalizm’in şifalı eserine zemin hazırlamıştır” (Tekinalp, 1944: 172).

Tekinalp’e göre “Jön-Türk ihtilali, 1908’de, milleti esaretten kurtarmış, fakat atalar ruhu zincire vurulmuş olarak kalmıştır” (Tekinalp, 1944: 3). Tekinalp, İttihat ve Terakkicileri yer yer tenkit etmekle beraber, onların faaliyetlerinin Türkiye Cumhuriyeti’ni doğurduğuna inanır.

Tekinalp’e göre İttihatçıların başarısızlıklarında asıl neden, onların enerjilerinin büyük bir kısmını sadece düşmanlarla savaşmaya ayırdıkları için milli hakimiyeti kuracak bir teşkilat ve lider kadrosundan mahrum olmalarıdır. Oysa “Atatürk ve İnönü gibi milleti tek bir insan halinde peşinde sürüklemek salahiyetinde bir insan bulunsaydı, Osmanlı tarihi ve dolayısıyla cihan tarihi, herhalde başka bir şekil alırdı” (Tekinalp, 1944: 200) diyerek ego-sentrisizm yaparak Atatürk ile İnönü’ye aynı karizmatik bir değer yüklemeye çalışmaktadır. Oysa Atatürk de İnönü de Osmanlı askeridir ve Osmanlının çöküşünü durduramamışlardır.

Kaldı ki Moiz Kohen Yahudisinin: İnönü gibi Milli Mücadeleye zorla katılmış ve Atatürk’ün ölümünden sonra öteden beri savunduğu Amerikancı Mandacılığa zemin hazırlamış ve Atatürk’ü; paralardan silerek, fotoğrafını resmi dairelerden indirerek, naşını bile Etnoğrafya müzesi mahzenlerinde bekleterek unutturmak suretiyle Kripto Yahudi cuntasının uydurduğu Kemalizmi meşrulaştırmış bir kişiyle, Mustafa

Kemal'i aynı kategoriye sokma ve eşit statü sağlama gayreti de tam bir sahtekârlık ve saptırmadır.

d) Moiz Kohen Tekinalp'e göre Atalar ruhunun dirilmeye başladığı devreyi Cumhuriyet temsil eder ve Türklerin tekrar Türkleşmeye ve İslamiyeti terk etmeye başladığı dönemdir. Bu dönemin fikir babası kendi talebeleri Ziya Gökalp uygulayıcıları ise Atatürk ile İnönü'dür (Tekinalp, 1944: 4–5)

Bu tespitleri geçersizdir, çünkü Atatürk İslamın temel inanç ve ahlak esaslarına bağlı kalarak milli ve modern bir Türkiye hayal etmektedir.

Tekinalp “atalar ruhu” dediği kavrama bazen çok farklı anlam yüklese de özetle şunu söylemektedir: Atalar ruhu: “Fikrimizce milli ruhun esası ve unsuru budur. Bir milletin, manevi şahsiyetinde ölmez ve değişmez olan şey bu unsurdur. Muhitlerin ve iklimlerin değişmesi, olağanüstü durumlar ve hadiseler, çeşit çeşit kültür tesirleri gibi amiller milletin ahlaki veya manevi görünüşünü şu veya bu yönde değiştirebilir; fakat ne olursa olsun atalar ruhunun izleri ebediyen kalır. Bu ırkın tesiri veya kanın sesidir” (Tekinalp, 1944: XII). Görüldüğü gibi Tekinalp ırkçılık kavramına atalar ruhunu eklemektedir. *“(O müşrik ve münafıklara) Ne zaman onlara: “Allahın indirdiği (adil ve ahlaki kurallara) uyun denilse, “Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye (geleceklerimize) uyarız” derler. (Peki) Ya ataları, akıllıca davranmayan ve hidayeti de bulamayan kimseler idiyseler?” (Bakara:170) gibi onlarca Kuran ayetinde haber verilen “şuursuzca baba ve ecdadın yolunu takip etme” saplantısıyla, Moiz Kohen Tekinalp'in “Atalar ruhu” safsatası ne kadar da benzeşmektedir.* Fakat bu kavramı atalar ruhuna vurgu yapmak için de kullanmış olabilir. Çünkü Türkçülüğün peygamberi olarak adlandırdığı Gökalp'e atfen ırk kavramı hakkında şu sözlerle sinsi gayretini gizleme gayretindedir: Irk kavramı yalnızca atlarda ve diğer hayvanlarda aranabilir. İnsanlarda esas olan kültürdür, terbiyedir (Tekinalp, 1944: 96). “Millet ne irki, ne kavmi, ne coğrafi ne siyasi ne de ida-

ri bir zümre değildir. Millet lisanca, dince, ahlakça ve bediiyatça müşterek olan yani aynı terbiyeyi almış olan fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir” (Tekinalp, 1944: 215).

Ancak bu ifadeler elbette yeterli ve samimi değildir, çünkü Tekinalp’in Müslüman olmadığı halde kendisini Türk milleti-nin bir ferdi olarak ifade etmesi onun sinsi niyetinin ve sahte-ciliğinin belgesidir.

Tekinalp ve Kemalizm iddiası

Moiz Kohen Tekinalp’e göre “Kemalist İnkılâbının başlıca vazifesi (İslam’la şekillenen) Osmanlı efendisi tipinin kökünü kurutmaktan ibarettir’ (Tekinalp, 1944: 241). Tekinalp’in Kemalist anlayışı bu cümle ile yorumlanırsa asıl niyeti belirginleşir, ancak onun “atalar ruhu” anlayışını dikkate aldığımızda daha da anlaşılır hale gelir. “Atalar ruhu, Atatürk-İnönü çiftinin ölmez eserinde bütün ihtişam ile parlar. Bu eser baştanbaşa esasını Altay yaylalarından alan aynı nefha ile aynı ruh ile meşbudur.” sözleri kendisini ele vermektedir, çünkü Atatürk’ü de İnönü’nün ayarına düşürmektedir. Tekinalp’in Kemalizm adlı eserindeki “Kahrolsun Şeriat Hükümeti” ana başlığında yazılan bu bölüm 5 sayfadan olup (toplam eser 319 sayfa) tamamında İslamiyet hakkında açıkça olumsuz ifade kullanılmaktan ziyade kafa bulandırmaya özen göstermiştir.

Günümüzdeki bazı Türkçülerin, Moiz Kohen Tekinalp’in *Kemalizm* adlı eseri hakkında yapılan eleştirileri ise onun fikirlerinden ötürü değil, ailesinin İslam’dan farklı bir dini inanca mensubiyeti yüzündendir. ‘Ona göre Kemalizm hiç kuşkusuz, bir diriliş ve yenilenme eğilimidir (Tekinalp, 2004: 36). Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi o Kemalizm’i Türklerin atalar ruhuna yönelişi ve atalar ruhunun dirilişi olarak göstermektedir. Bilindiği üzere Tekinalp atalar ruhunu en olumlu şekilde değerlendirip benimsemiştir. Zaten ona göre Kemalist anlayış kendi çömezleri olan Ziya Gökalp’in

fikirlerinden türemiştir (Tekinalp, 2004: 55). Bunu “Atatürk de fikirlerimin babası Gökalp’tır diyerek çeşitli konuşmalarında ifade etmiştir” diyerek Mustafa Kemal’e mal etme gayretindedir.

Moiz Kohen Tekinalp’e göre Kemalizm’in siyasi yönü şöyle özetlenebilir: “Kemalizm deyimi, savaştan sonraki yeni Türkiye’nin bütün tarihini, Türk devletinin eylem programını ve Türk ulusunun önderinin saptadığı ideale yönelik olan hedeflerini içermektedir” (Tekinalp, 2004: 36). Böylece Türklerin ve Türkiye’nin İslam’la geçen bütün tarihi, bir kalemde silinmektedir.

Tekinalp, *Kemalizm* adlı eserinde adeta Ziya Gökalp’in *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinde ifade ettiği “devletçilik, milliyetçilik, inkılâpçılık, Türk tarihinin kaynakları” ve benzeri görüşlerini daha siyasi bir söylem ile ifade etmiştir. Bu tavır o günün şartlarına göre değerlendirildiğinde gayet olumlu bir siyasi tavır yansıtır. Zaten Cumhuriyet Halk Partisinin altı oku da, Ziya Gökalp’in *Türkçülüğün Esasları* adlı eserindeki altı ilkedden ibarettir. Gökalp’in eserlerinde olduğu gibi Tekinalp *Kemalizm* adlı eserinde, Kemalizm’in özünü ve dinamizmini “Türk Ulusalçılığının” oluşturduğunu söylemektedir (Tekinalp, 2004: 273). Alparslan Türkeş’in “9 ışık”ı ise bu altı oka 3 ekleme yapılmış halidir.

Moiz Kohen “nasıl İran’ın güçlenmesi Türkiye’yi bir Rus işgalinden korursa, Türkiye’nin ayakta kalması da İran için bir garantidir” (Landau, *Tekinalp*, 1996: 228) kanaatindedir. Onun İran konusundaki bu görüşleri de tamamen ırkçı ve Siyonist hedeflidir. Ona göre İran’da hâlâ hakim nüfus Türklerden oluşmakta olup, 1924’e kadar da İran’ı Türk hanedanları yönetmiştir. Türkiye’nin İran’dan uzaklaşması oradaki Türk nüfusunun Farslaşma sürecine hız vermiştir.

Moiz Kohen Tekinalp’in “Azeriler eliyle İran’ı Türkleştirme projesi” bugün ABD Yahudi Lobilerinin güdümündeki Fetullah Gülen’in de hedefindedir.

Tekinalp bir Türk Musevisi olarak Türkiye’deki Musevi-

lerin ve Türk olmayan diğer sosyal cemaatlerin Türkleşmesi konusunda büyük çabalar göstermiştir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken unsur onun Türkleştirmeye verdiği anlam ve önemdir. Mesela bir yerde “Türkleri Türkleştirmek” kavramından bahsetmektedir. Bu kavram Tekinalp’in bütün düşüncelerinin adeta merkezi yerindedir. Ona göre Türkiye’deki insanları Türkleştirmek demek onları İslami şuurdan soyutlayıp asimile etmektir. Yani onları materyalist bir potada eritmek, sosyolojik bir ifadeyle İslami ahlaktan uzak bir sosyal hayata adapte etmek ve Siyonizme hizmetçi hale getirmektir.

Türkleştirme politikasında kriptu Yahudiliği özendirerek Musevi vatandaşları esas alarak 10 madde belirlemiştir, bunlar şöyle sıralanabilir;

1. İsimlerinizi Türkleştiriniz
2. Kendi aranızda anadilinizle, ama toplum içinde Türkçe konuşmaya özen gösteriniz.
3. Havralarda duaların hiç olmazsa bir kısmını Türkçe okumaya dikkat ediniz.
4. Mekteplerinizde Türkçe eğitim veriniz.
5. Çocuklarınızı memleket mekteplerine gönderiniz.
6. Memleket işlerine karışıp önemli mevkileri işgal ediniz.
7. Türklerle düşüp kalkarak onlardan biri haline geliniz.
8. Cemaat ruhunu gizli yaşayıp, görünürde Türk ve Müslüman gibi hareket ediniz.
9. Milli iktisat sahasında vazife-yi mahsusanızı yerine getiriniz, ekonomiyi ele geçiriniz.
10. Hakkınızı biliniz, hedeflerinizden vazgeçmeyiniz.

Kemalizm konusunda yazdıklarının tamamında; “Türklerin tarihin İslamlaşma döneminden beri öz değerlerini kay-

bettiğini, bu değerlerin ancak Kemalizm anlayışı ile yeniden ortaya çıkacağını” söylemektedir.

Bu anlayışı savunan Tekinalp, Selçuklu ve Osmanlı tarihinde Türk atalar ruhunun duraklamaya başlayıp adeta bir tortu haline geldiğini, yeni bir terminoloji ile ifade etmek gerekirse, bitkisel bir hayat yaşadığını ifade etmektedir. Ancak hemen sonra hiçbir açıklama yapmadan “Cumhuriyeti kuran Osmanlı aydınlarının Türklerin atalar ruhunu tekrar canlandıracağını” söyleyip çelişkiye düşmektedir.

O da çoğu Yahudi asıllı son dönem Osmanlı aydınları gibi tek kurtuluş ve çıkış yolu olarak Batı’yı gördüğünden çarpık bir mantıkla Türk gençlerinin Fransa, İngiltere, ABD gibi ülkelere giderek oradan ilim öğrenmelerini ve ülkelerine dönmelerini önerir (Landa, *Tekinalp*, 1996: 135–136).

Moiz Kohen Tekinalp önemli bir metodik yanılığı ve tahrifatı da dil konusunda göstermektedir. Türkçecilik anlayışında çok aşırı fikirler savunmaktadır ve canlı Türkçeyi yozlaştırma gayretindedir. Onun bu anlayışın bir uzantısı olarak ortaya koyduğu durum nedeniyle 1944 yılında yayınlan *Türklük Ruhu* adlı eserini günümüz Türkiye’inde yaşayan birçok insanın anlaması mümkün değildir. Bunun en çarpıcı örneği de 1936’da yayınladığı *Kemalizm* adlı eserin Ç.[etin] Yetkin tarafından 1998’de günümüz Türkçesine uyarlanmış halidir.³²⁴

Sonuç:

Ulusalçılık ve aydınlanmacılık kılıfı altında Müslüman Türk halkını İslam’dan ve Kur’an ahlakından uzaklaştırıp yozlaştırmayı amaçlayan, Dinsiz ve Darwinist temelli, Komünizmi bu görüntü altında yaymaya ve despotik yollarla iktidara taşımaya çalışan malum takımın bütün çabaları beyhudedir.

324 Bkz. Mustafa Aksoy-Munis Tekinalp (Moiz Kohen)

Önce, kendi adına despotik ve dogmatik bir ideoloji uydurmak, bunu halkına zorla dayatmak ve ismini tabulaştırmak gibi, hem oldukça önem verdiği akla hem de ahlaka aykırı bir davranışı Atatürk'e mal etmek, temelsiz ve geçersizdir.

Kaldı ki, bu sözleri kendisi söylemiş olsa bile, ne ifade etmektedir? İslam'ı dışlamaya ve Müslüman halkımıza düşmanlığa dayalı bir "Aydınlanmacılık - Dini ve manevi inanç ve ahlaktan soyunmacılık" safsatasını ve sapıklığını Atatürk'e mal ederek, bunların değer kazanacağı mı zannedilmektedir?..

Farzı muhal (imkânsız ve alakasız olduğu halde, haydi bir anlık böylesi iddialarda bulunmuş kabul etsek bile), bunları Atatürk söyledi diye, Aziz Milletimizin dininden ve değerlerinden vazgeçeceğini düşünmek ahmaklık değil midir? Şimdi Ulusalçı takılan Moiz Kohen gibi, aslını ve amacını gizleyecek kadar korkak ve kaypak Yahudilerin çömezliğini yapan suni sosyalist ve sahte Kemalist takımının, bu sinsi ve kirli niyetini sezen halkımızın, bunlardan şüphelenip ürkererek, AKP gibi din istismarcılarının ve devlet tahribatçıların ve yine Fetullah Gülen gibi ABD ve AB emperyalizmi hizmetkârlarının ve Truva atlarının peşine takılması kaçınılmaz hale gelmektedir ve ulusalcılık-aydınlanmacılık kılıfıyla dolaylı olarak AKP'ye hizmet verilmekte, onlara mazeret ve meşruiyet üretilmektedir.

Bu cephede gönüllü gayret gösteren; ülkemize, milli birlik ve bütünlüğümüze ve cumhuriyetimize yönelik hıyanetlere karşı cesaretle direnen iyi niyetli insanların, M. Tekinalp takma isimli Moiz Kohen gibi hain Yahudilerin zehirli fikirlerine hamallık yaptırılmaya çalışılması ve istismar aracı olarak kullanılması da, gerçekten üzüntü vericidir. Çünkü pek çok yetişmiş ve milli çıkarlarımızı ve sorunlarımızı kendine dert edinmiş kaliteli ve kabiliyetli insanımızın birikim ve becerileri de maalesef böylece israf edilmektedir.³²⁵

325 Ufuk Efe, "Kemalizmin Mucidi: Moiz Kohen (M.Tekinalp) Yahudisi", *Milli*

SONUÇ

Tekinalp'ın fikir hayatının ve günümüzde nasıl algılandığının incelenmesi, iki açıdan önem arz etmekte. İlki, Tekinalp'ın azınlıkların Türkleştirilerek yurttaşla dönüştürülmeleri tasarısının en önemli ideologu, ikincisi de günümüz Türkiye'sinde Tekinalp'ın adına gösterilen tepkilerin İslamî ve milliyetçi-ülkücü kesimlerde mevcut olan yaygın antisemitizmin bir göstergesi olmasıdır.

Tekinalp, Cumhuriyet'in ilanından sonra toplumsal düzenin ve de Türk Yahudi toplumu ile müesses nizam arasındaki ilişkilerin ve dengenin değiştiğinin farkına varan, Türk Yahudi toplumunun önderlerinden biridir. Bu durumu idrak eden Tekinalp, yurttaş yaratma tasarısının, Yahudilerin Türkleşmeleriyle gerçekleşeceğine inandı ve bu maksatla 1928 yılında *Türkleştirme* kitabını yayınladı. Basının ve müesses nizamın Türk Yahudilerine yönelik olumsuz tepkisinin farkında olan ve bunun için harekete geçmenin gerekli olduğuna inanan bir tek Tekinalp değildi. Musevi Cemaati Reisi Marsel Franko, Marsel'in kardeşi dönemin ünlü avukatı Milaslı Gad Franko, gene dönemin ünlü avukatı Mişon Ventura ve tarihçi Avram Galanti, Tekinalp ile birlikte Türk Yahudi

Çözüm, Ağustos 2010, <http://www.millicozum.com/mc/agustos-2010/ke-malizmin-mucidi-moiz-kohen-mtekinalp-yahudisi.html>

Bu metin, Milli Görüş ideolojisini benimsemiş *Milli Çözüm* dergisinin sahibi Ahmet Akgül tarafından da aynen yayınlanmıştır. Bkz. Ahmet Akgül, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kripto Yahudiler ve Pakraduniler*, Togan Yayınları, İstanbul, 2011, s. 355-370.

toplumunu, Türkleşmek istemediği yönündeki yoğun eleştirilere karşı müesses nizama ve de basına karşı savunan ve Türkleşmenin şart olduğunu belirten şahsiyetlerdi.

Tekinalp bir idealistti, zira toplumda ve müesses nizamda Yahudilere karşı mevcut olan husumet ve gerginliğin, Yahudilerin Türkleşmeleri halinde ortadan kalkacağına inanıyordu. Buna mukabil dönemin Türk Musevi Cemaati Reisi Marsel Franko ise bir realistti. Franko, Yahudilerin Türkleşmelerinin olmazsa olmaz bir şart olduğuna, bunun tartışılmasının bile gereksiz olduğuna, ancak bunun gerçekleşebilmesi için Yahudileri dışlamaya yönelik ayrımcı uygulamanın kalkması gerektiğine dikkati çekecekti. Ancak bu tartışmaların cereyan ettiği 1930'lu yıllardan 1940'lı yıllara geçildiğinde Türkleşme taraftarı olan Yahudi önderler, önce 1941 yılında gayrimüslimlerin Nafia askerleri olarak amele taburlarında çalıştırılmaları, akabinde Varlık Vergisi Kanunu'nun ayrımcı uygulaması ile yüzleşecek ve büyük bir hayal kırıklığına uğrayacaklardı.

Tekinalp, bu menfi uygulamalara rağmen 1946 yılı sonrasında da bir idealist olmaya devam edecekti. Varlık Vergisi Kanunu'nun ayrımcı uygulamasının CHP'ye mal edilmemesi gerektiğini, bunun parti içinde yer alan bir oligarşik grubun eseri olduğunu savunacaktı. Her zaman da ateşli bir CHP taraftarı olacaktı.

Ancak Tekinalp'ın Türkleşme konusundaki bu çaba ve gayretlerinin Ankara'da karşılık bulduğuna inanmak çok güç. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında hazırlanan bir Amerikan istihbarat raporunda yer alan bilgilere göre Türk Yahudi toplumu liderlerinin Türkleşme için gösterdikleri gayretler, Ankara nezdinde hiçbir karşılık bulmamıştı. Bu belgeye göre Yahudilerin Türkleşmeleri ve Türkçe ad ve soyadı almaları halinde onları Türklerden ayırd etmek ve böylece gerektiği takdirde onları maddi açıdan baskı altında tutup sıkboğaz etmek mümkün olmayacaktı. Dolayısıyla Türkleşmeyip Yahudi kalmaları daha iyiydi. Bu nedenle Ankara, Marsel Franko'nun, Yahudi okullarının

masrafları Türk Yahudi cemaati tarafından karşılanarak Maarif Vekâleti'ne devredilip maarif okullarına dönüştürülmeleri tekli-fini reddedecekti.³²⁶

Tekinalp'ın bir diğer idealist yanı, Türk Yahudileri ile 1948 yılında kurulan İsrail Devleti arasında tesis edilecek müstak-bel ilişkiyle ilgiliydi. 1948 yılından sonraki yıllarda Tekinalp, bir Yahudi'nin hem iyi bir Türk yurttaşı olabileceğine, hem de aynı zamanda İsrail Devleti'ne karşı sevgi besleyebileceğine ve bunun birbiriyle çatışan tavırlar olmadığına inanmaktaydı. Bu tavrıyla Tekinalp, modern anlamda çok kimlikli ve çok kültürlü yurttaşlığı tarif etmekteydi. Ancak Tekinalp'ın bu görüşü, hayalperestliğe kaçan aşırı iyimser bir görüştü. Türkiye'deki İslamî hareketin 1946 sonrasında başladığını ve dönemin İslamcı basınında şiddetli bir İsrail ve Yahudi düşmanlığı mevcut olmasına rağmen Tekinalp'ın bunu görmezlikten gelip bir Türk Yahudisinin hem sadık bir Türk yurttaşı olabileceği, hem de İsrail'e karşı alenen sevgi besleyebileceğini söylemesi, onun hayalperestliğe kayan idealist yanını ortaya koymakta. Bu tavrı da Türk toplumunun gelecekte nasıl gelişeceği konusundaki öngörülerinde tamamiyle yanlış olduğunu göstermekte.

Tekinalp'ı incelemenin neden önemli olduğunun ikinci sebebi, Türkiye'de İslamcı ve milliyetçi-ülkücü kesimlerde mevcut olan antisemitizmin ve Yahudiler konusundaki cehalet ve bilgisizliğin yaygınlığını, yoğunluğunu ve derinliğini göstermesidir. Bu cehalet, bilgisizlik ve nefret yeni medya kanalları (internetteki sanal tartışma kümeleri, facebook, sanal ortamdaki gazete ve dergi yazıları, vs.) vasıtasıyla da âdeta kendi kendini kopyalayan ve her yeri saran bir virüs gibi geometrik bir hızla artmakta, katlanmakta ve yaygınlaşmakta.

Bir Türk vatanseveri olan Tekinalp vefatından sonraki yıl-

326 Rıfat N. Bali, "Le dilemme identitaire des Juifs dans les premières années de la République Turque", s. 127-140, Esther Benbassa (ed.), *Itinéraires Sépharades Complexité et Diversités des Identités*, Presses de l'Université Paris, Sorbonne, 2010 içinde.

larda, hayatta olduğu yıllara kıyasla, çok daha sıklıkla anılmaya başlandı. Ancak bu, ezici bir ekseriyetle lanetlenerek anılma oldu. Günümüzde Tekinalp, Kemalist-ulusalcı kesim ile İslamcı kesim arasında devam eden mücadelede, başta Mustafa Kemal olmak üzere, laikliği savunan her şahsiyetin Dönme ve/veya Yahudi olduğuna inanmış bir kesim için recmedilmesi şart olan bir figüre dönüşmüş durumda.

TEKİNALP HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN KAYNAKÇASI

- Aksoy, Mustafa, "Munis Tekinalp (Moiz Kohen) (1883-1961)", *Türkiye'de Sosyoloji (İsimler-Eserler)*, der: M. Çağatay Özdemir, Cilt I, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2008, s. 359-381.
- Aksoy, Yrd. Doç. Dr Mustafa, "Munis Tekinalp Moiz Kohen", 6 Nisan 2009, TURAN-SAM Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi, www.turansam.org/makale.php?id=476
- Barkan, Ömer, "Tekin Alp, Kemalizm (kitap tanıtımı)", *Ülkü Halkevleri Dergisi*, C. VIII, S. 43, Ankara, Eylül 1936, s. 62-64.
- Behmoaras, Liz, *Bir Kimlik Arayışının Hikâyesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005.
- Çoban, Melih, "Azınlıklar ve Türkleşme Bağlamında Bir Entelektüel: Tekinalp" *Türk Yurdu*, Eylül 2011, Cilt 31, sayı 289, s. 299-308
- Davut, Yıldız Akpolat, "Sosyolojik Bakış Açısının İhlali", *Birikim*, S. 90, Ekim 1996, s. 92-93 (Prof. Jacob M. Landau'nun kitabının eleştirisi).
- Davut, Yıldız Akpolat, "Tekin Alp'in Türk Milliyetçiliği Anlayışı veya 'Tekin Alp'in Türkiye'deki Yahudilere Milli Kimlik Kazandırma Çabaları", *Türkiye Günlüğü*, S. 37, Kasım-Aralık 1995, s. 81-85.
- Davut, Yıldız Akpolat, "Türk Sosyolojisinde İki Solidarizm Anlayışı: Tekin Alp: Sosyal Siyaset – Ziya Gökalp: Sosyal Halkçılık", *Türkiye Günlüğü*, S. 39, Mart-Nisan 1996, s. 69-78.
- Davut, Yıldız Akpolat, "Yeni Türkiye İdeolojisine Tekin Alp'in Katkıları", *Birikim*, S. 88, Ağustos 1996, s. 79-82.
- Gemici, Nurettin, "Bir Germanofil Olarak Moiz Kohen'in Veya Kendi İsimlendirmesiyle Tekin Alp'in Alman Hayranlığı", *Turkish Studies*, Volume 4/8 Fall 2009, s.1253-1285, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1785470975_68-gemicinurettin1189%28D%C3%BCzeltme%29.pdf

- Gemici, Nurettin, "Tekinalp's Ansicht von Deutschen Studenten, Wissenschaftlern und Soldaten im Jahre 1914", *Wiener Zeitschrift für Die Kunde des Morgenlandes*, 99. Band, Wien 2009, s.127-135.
 - İnal, Ali, "Moiz Kohen'i Anlamak", 7 Haziran 2007, <http://www.turklider.org/TR/EditModule.aspx?tabid=992&mid=7951&ItemID=6982&ItemIndex=3>
 - Karaömerlioğlu, M. Asım, "Some Notes on Tekinalp and Turkish Nationalism During the 1920's", *JAGNES Journal of the Association of Graduates of Middle Eastern Studies*, Vol.5 No.2, Spring 1995, s.65-69.
 - Kılıç, Murat, *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Bir Aydın Profili: Tekin Alp*, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2007, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
 - Kılıç, Murat, "Türkleştirme Dağında Bir "Musa" ve Evamir-i Aşere (On Emir)", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21, Mayıs 2010, s. 167-191.
 - Kohen, Elli, *The Many Paradoxes of Moiz (Munis) Kohen (Tekinalp)*, The Isis Press, İstanbul, Kasım/Aralık 2011'de yayınlanacak.
 - Landau, Jacob M., "Tekin Alp: Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Devrinde Bir Aydın", *IX. Türk Tarih Kongresi Ankara: 21-25 Eylül 1981 Kongreye Sunulan Bildiriler II. Cilt*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1988, s.1129-1139.
 - Landau, Jacob M., *Tekinalp, Turkish Patriot 1883-1961*, Nederlands Historisch-Archaeologisch Institut Te İstanbul, Leiden, 1984.
 - Landau, Jacob M., "Kohen, Moise (Tekinalp, Munis)", *Encyclopedia of Jews in the Islamic World*. Executive Editor Norman A. Stillman, Brill, Cilt 3, Leiden ve Boston, 2011, s. 175-176.
 - Landau, Jacob M., "Munis Tekinalp's Economic Views Regarding the Ottoman Empire and Turkey", *Osmanistische Studien zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte in Memoriam Vanko Boskov*, ed. H.G. Majer, Wiesbaden, Harrasowitz, 1986, içinde s. 94-103.
 - Landau, Jacob M., "Moise Cohen-Tekinalp, Pioneer of Turkish Nationalism", (İbranice), *Proceedings of the Eight World Congress of Jewish Studies, Jerusalem, 1981*, Cilt 2, The Magnes Press, Kudüs, 1982, s. 223-228.
-

- Landau, Jacob M., "Tekinalp: Portrait of a Kemalist", *Proceedings of International Conference On Atatürk, November 9-13, 1981*, Cilt 3, Sayı 47, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1981, s. 1-8.
- Landau, Jacob M., *Tekinalp Bir Türk Yurtseveri (1883-1961)*, çev: Burhan Parmaksızoğlu - İlhan Pınar - Oya Engin - Natali Medina, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996.
- Odabaşı, İ. Arda, "Munis Tekinalp (Moiz Kohen)'in Erken Dönem Biyografisine ve Bibliyografyasına Katkı", *Toplumsal Tarih*, S. 204, Aralık 2010, s.34-45.
- Özden, Yrd. Doç. Dr. Mehmet "Atatürk Döneminde Kemalist Metinler: A'rafda Bir Kemalizm: Tekinalp ve Kemalizm (1936)", *Bilgi*, Yaz 2005, Sayı 34, s. 45-81.
- Tütengil, Cavit Orhan, "M. Tekinalp ile İlgili İkinci Bir Belge", *Yeni Yayınlar*, Cilt 7, Sayı 6-7, Haziran-Temmuz 1962, s. 210-211.
- Tütengil, Cavit Orhan, "M. Tekinalp'in Eserleri", *Kitap Belleten*, Yıl 1, Sayı 13-14, Kasım-Aralık 1961, s. 13-14.
- Tütengil, Cavit Orhan, "M. Tekinalp'in Yazı ve Fikir Hayatı ile İlgili Bir Belge", *Yeni Yayınlar*, Cilt 7, Sayı 4, Nisan 1962, s. 133-134.
- Tütengil, Cavit Orhan, "Sosyoloji Tarihimizde Tekinalp", *Varlık*, Sayı 575, 1 Haziran 1962, s. 7.

KAYNAKÇA

Yayınlanmamış Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

- Fransız Dışişleri Bakanlığı Arşivi, E.Levant, 112, facsimilé 212-213, rapor no.216, 20 Mart 1928 tarihli rapor.
- T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 23 Birinci Teşrin 1935 tarih ve Dosya: 2. Büro, Fon 490..1.0.0, yer no 576.2290.1 referanslı belge.
- T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 23 Kasım 1934 tarih ve 49.01./1454.34.02 sayılı belge.

Yayınlanmış Kaynaklar

Türkçe Kaynaklar

Makaleler

- “Türkler bir ruh-u milli arıyorlar”, *Türk Yurdu*, II (1328/1912), s. 656-661, 684-690, 725-727, 773-779.
- Alp, Tekin, “Türk Kültür Birliği”, *Yeni Türk Mecmuası*, Cilt 1, Sayı 15, Teşrinisani (Kasım) 1933, s. 1239-1250.
- Alp, Tekin, “Türk Kültür Birliğinin Düsturları”, *La Boz del Oriente*, 26 Temmuz 1934.
- Barkan, Ömer, “Tekin Alp, Kemalizm”, *Ülkü*, Cilt 8, Sayı 43, Eylül 1936, s. 62-64.
- Çetinoğlu, Neşe, “Türk Dostu Edward Taşçı’nın ‘Bir Amerikalı’nın Türkiye Sevgisi’ Sergisi”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 15, Mart 1999, S. 43, s. 177-187.
- Erdemir, Halil, “İkinci Meşrutiyet’in İlanı ve Uygulamasında Nesim Masliah’ın Rolü”, *100. Yılında II. Meşrutiyet Gelenek ve Değişim Ekseninde Türk Modernleşmesi, Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, haz: Zekeriya Kurşun ve diğerleri, Marmara Üniversitesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, 2009, s. 321-328.

- Odabaşı, İ. Arda, “Munis Tekinalp (Moiz Kohen)’in Erken Dönem Biyografisine ve Bibliyografyasına Katkı”, *Toplumsal Tarih*, Sayı 204, Aralık 2010, s. 34-45.
- Şair, Arif Sacit, “Türk’ü Titretip Kendine Döndürme Yazısı”, *Fabrika*, Sayı 59, Ekim 2004, s. 57-64.

Kitaplar

- Akgül, Ahmet, *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Kripto Yahudiler ve Pakraduniler*, Togan Yayınları, İstanbul, 2011.
 - Albayrak, Sadık, *Devrimin Çakıl Taşları*, Hidayet Yayınevi, 3. baskı, İstanbul, 1978.
 - Alp, Tekin, *Kemalizm*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1936.
 - Alp, Tekin, *Türkleştirme*, İstanbul, 1928.
 - Atsız, *Dalkavukların Gecesi – Z Vitamini*, Ötüken Neşriyat, 4. baskı, İstanbul, 2010.
 - Bali, Rifat N., *1934 Trakya Olayları*, Kitabevi, İstanbul, 2008.
 - Bali, Rifat N., *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri - Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.
 - Bali, Rifat N., *Devlet’in Yahudileri ve Öteki Yahudi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
 - Bayrak, Mehmet, *Kürtler ve Ulusal-Demokratik Mücadeleleri Gizli Belgeler-Araştırmalar-Notlar*, Özge Yayınları, Ankara, 1993.
 - Behmoaras, Liz, *Bir Kimlik Arayışının Hikâyesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005.
 - Binark, Nermidil Erner, *Şakir Paşa Köşkü Ahmet Bey ve Şakirler*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.
 - *Cumhuriyet Halk Partisi 1950 İstanbul Milletvekili Adayları Hal Tercümeleri*.
 - Düzdağ, M.Ertuğrul, *Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1991.
 - Galanti, Avram, *Türklük İncelemeleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2005.
-

- İnan, Süleyman, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçük*, Bilge Yayınları, Ankara, 2007.
- Küçük, Yalçın, *Şebeke "Network" – 1*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2005.
- Landau, Jacob M., *Tekinalp Bir Türk Yurtseveri (1883-1961)*, çevirenler: Burhan Parmaksızoğlu, Natali Medina, İlhan Pınar, Oya Engin, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996.
- Özkömür, Cenk, (ed), *Yalnız Değilsin*, Destek Yayınları, Ankara, 2009.
- Türkay, Kaya, A. *Dilâçar*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1982.
- Ural, Taceddin, *Ankara Dükaliği*, Etkin Kitaplar, İstanbul, 2005.
- Uygur, Ziya, *Tarih Boyunca İnkılâplar – İhtilâller ve Siyonizm*, Kardeşler Basımevi, İstanbul, 1952.

Yabancı Dilde Kaynaklar

Makaleler

- "Notices of Other Recent Publications", *American Historical Review*, Cilt 44, Sayı 3, s. 678.
- "The Turks and the Jews of Turkey" (İbranice), *Mizrach U'Ma'arav*, Cilt 2, Sayı 1-6, Yaz-Sonbahar 1929-Sonbahar-Kış 1929, s. 72-75.
- Alp, Tekin, "Türkischer Tabak", s. 55-60, *Die Türkische Republik in Wirtschaft und Aufbau*, R. Th. Hauser und Co. Verlag, Frankfurt A. Main, 1924 içinde.
- Bali, Rifat N., "Le dilemme identitaire des Juifs dans les premières années de la République Turque", s. 127-140, Esther Benbassa (ed.), *Itinéraires Sépharades Complexité et Diversités des Identités*, Presses de l'Université Paris, Sorbonne, 2010 içinde.
- Bostandjis, H.M., "Le Kémalisme by Tekin Alp", *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1931-1939)*, Cilt 17, Sayı 4, Temmuz-Ağustos 1938, s. 583.
- Pérouse, Jean-François, "Edouard Herriot, un pédagogue laïc en Turquie (1934): la bonne foi et la méprise", Colloque "Laïcité et Education en Turquie et en France", Mayıs 2004, *Revue L'Histoire*, IFEA, Galatasaray Üniversitesi.

Kitaplar

- Cohen, Albert, *Abraham Elmaleh Quelques Traits de Sa Vie*, La Boz de Turkiye, İstanbul, 1945.
- Stein, Sarah Abrevaya, *Making Jews Modern: The Yiddish and Ladino Press in the Russian and Ottoman Empires*, Indiana University Press, Indianapolis, 2004.
- Tashji, Edward, *I am Called A Friend of Turks The Truth Must be Told*, Rose International Publishing House, 2004.

İnternet Kaynakları

- “Kemalizmus – Ein Bastard fremder Väter (2)”, 22.09.2008, <http://www.kurdmania.com/News-sid-Kemalizmus-Ein-Bastard-fremder-Vaeter-2--911.html>.
 - “Küçükçekmece’de Ulusçuluk Konuşuldu”, 3 Ocak 2009, http://haksözhaber.net/news_detail.php?id=6210
 - “Tekin Alp, Munis Tekinalp, Moiz Kohen”, <http://www.milligorusforum.biz/biyografi-ve-bilgi-dagarcigi/29055-tekin-alp-munis-tekinalp-moiz-kohen.html>
 - Alpkın, Dr. Latif, “Bir Dava Adamı Taşkentli Araştırmacı Yazar Ziya Uygur”, *Taşkent Çağrı Dergisi*, Sayı 13, aktaran <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3088>.
 - Alpsen, Seyda, “Embedded Kürtler”, 13 Mart 2005, www.kurdinfo.com/arsiv/global/seyda4.htm.
 - Bendová, Eva, “The Lively World of Prague Cafés”, [http://www.ukczechfriends.org/media/The\\$20Lively\\$20World\\$20of\\$20Prague\\$20Cafes.pdf](http://www.ukczechfriends.org/media/The$20Lively$20World$20of$20Prague$20Cafes.pdf)
 - Efe, Ufuk, “Kemalizmin Mucidi; Moiz Kohen (M.Tekinalp) Yahudisi”, *Milli Çözüm*, Ağustos 2010, <http://www.millicozum.com/mc/AGUSTOS-2010/kemalizmin-mucidi-moiz-kohen-mtekinalp-yahudisi.html>
 - Gezgin, Yusuf, “İki Yahudi Devleti Projesi”, 3 Şubat 2009, http://www.aktifhaber.com/author_article_detail.php?id=4284
 - Gezgin, Yusuf, “Yahudi Türkçüler ve Milliyetçilik”, 9 Şubat 2007, http://www.aktifhaber.com/author_article_detail.php?id=2666
-

- Hanbatur, Süheyl, “Kürdistan Değil, Kanlı Rant Pazarı, 7 Ağustos 2010, <http://www.haberkalem.com/yazar.asp?yaziID=622>.
- Nogay, Sami, “Vefatının 12ci yılında Ziya Uygur’u Anarken...”, 30 Mart 2010, http://www.habertaraf.com/koseyazisi/1740-vefatinin_12nci_yilinda_ziya_uyguru_anarken.html;
- Saka, Mustafa, “Çıfıt Solidarizmi: Moiz Kamal Ziya Gök Tekin Alp...”, *Furkan*, Temmuz-Ağustos 2009, Sayı 34, <http://www.furkan-dergisi.com/index.php/tr/furkan-yazarlari/mustafa-saka/898-cifit-solidarizmi-moiz-kamal-ziya-gok-tekin-alp>
- Şirin, Nurettin, “Çağlayan’ın Sesine Bak, Tel-Aviv’in Hazine Bak!”, 3 Mayıs 2007, <http://www.kudusyolu.com/yazi.php?dil=tr&yzt=15&id=451>

Gazeteler

- *Akşam*
- *Cumhuriyet*
- *Hür Türkiye*
- *L'Etoile du Levant*
- *Le Journal d'Orient*
- *Son Posta*
- *Şalom*
- *Tan*

1928 yılında yayınladığı *Türkleştirme* ve 1936 yılında yayınladığı *Kemalizm* kitaplarıyla tanınan Tekinalp, günümüz Türkiye'si'nde unutulmuş bir fikir adamı. Onu hatırlayanlar ise sadece ondan nefret edenler. Yaşadığı yıllarda hem Türk Yahudi toplumu, hem de Türk toplumu tarafından fazla ilgi ve kabul görmeyen Tekinalp hakkındaki bu çalışma, onun Türk Yahudilerinin Türkleşmeleri konusundaki gayretlerini ele almakta. Tekinalp'ın 1936 yılında Türkçe, 1937 yılında ise Fransızca olarak yayınladığı *Kemalizm* ve *Le Kémalisme* kitaplarının hangi şartlar altında yayınlandıkları da ilk kez bu kitapta ortaya çıkmakta. İlk cildin son bölümü, Tekinalp'ın günümüz Türkiye'si'nde değişik ideolojilere mensup yazarlar tarafından nasıl algılandığının bir tablosunu vermekte ve tahlilini yapmakta. Tekinalp'ın popüler kültürde nasıl algılandığı konusu ise Genel Ağ'da yer alan sözlüklerdeki maddelerden ve aleyhinde yazılan yazılardan örneklerle kitapta yer almakta. İkinci ciltte Tekinalp'ın şimdiye kadar yayınlanmamış günlükleri, üçüncü ciltte ise iktisat, sosyoloji ve şehircilik ile ilgili yazıları yer almakta.

